

STUDII DE GEN

Colecția *Studii de gen* este coordonată de Mihaela Miroiu.

Ștefania Mihăilescu, cercetător științific, doctor în istorie, autoare a unor studii și cărți referitoare la curente de idei din Austro-Ungaria și din România modernă.

Volume publicate: *Poporanismul și mișcarea socialistă din România* (1988); *Memorialul lui Nagy Szabo Ferencz din Târgu Mureș (1580-1658)*, studiu, traducere și îngrijire de ediție (1994); *Transilvania în lupta de idei*, vol. I (1996), vol. II (1997); *Emanciparea femeii române. Studiu și antologie de texte*, vol. I: 1815-1918 (2001), vol. II: 1918-1948 (2005); *Din istoria feminismului românesc. Antologie de texte* (2002); colaborări la volume colective și reviste de specialitate.

© 2006 by Editura POLIROM

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4, P.O. BOX 266, 700506
București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33;
O.P. 37, P.O. Box 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

MIHĂILESCU, ȘTEFANIA

Din istoria feminismului românesc: studiu și antologie de texte (1929-1948) / Ștefania Mihăilescu. - Iași: Polirom, 2006

ISBN (10) 973-46-0348-5

ISBN (13) 978-973-46-0348-0

396(498)"1929/1948

821.135.1-92(082)

Printed in ROMANIA

Ștefania Mihăilescu

**Din istoria
feminismului
românesc**

Studiu și antologie de texte (1929-1948)

POLIROM
2006

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i>	13
<i>Studiu introductiv - Amplificarea și maturizarea mișcării de emancipare a femeii române între anii 1929 și 1948</i>	15
1. „Moțiunea votată la ședința Comitetului Uniunii Femeilor Române din România Mare", Brașov, 21 aprilie 1929, privitoare la condițiile acordării dreptului de vot femeilor, prevăzute în anteproiectul de lege pentru reforma administrației.....	93
2. Elena C. Meissner, „Femeile nu pot forma un partid politic exclusiv. Rostul pregătit al recente Grupări Feminine - Familia și politica", <i>Adevărul</i> din 1 mai 1929.....	97
3. T.B., „Marea întrunire publică ținută de Gruparea Femeilor Române", <i>Dreptatea</i> din 8 decembrie 1929.....	101
4. Fulmen, „Marea întrunire feministă de la Fundația Carol I. Asistența. Discursurile", <i>Dimineața</i> din 8 ianuarie 1930.	105
5. „Manifestul Grupării Femeilor Române la alegerile comunale din Capitală", <i>Universul</i> din 28 februarie 1930.....	109
6. Ancheta ziarului <i>Universul</i> „Să se înscrie femeile în partidele politice?", <i>Ziarul nostru</i> , anul IV, nr. 2, februarie 1930.....	112
7. „Pacea prin educație. Discurs rostit de Alexandrina Cantacuzino la Congresul Consiliului Internațional al Femeilor, întrunit la Viena, pe 2 iunie 1930".....	117
8. Michaela Catargi, „Faceți politică!", <i>Tribuna femeii</i> , anul I, nr. 1, din 5 octombrie 1930.....	120
9. „Scopul nostru", articolul programatic al Uniunii Femeilor Muncitoare, <i>Femeia Muncitoare</i> , nr. 1, mai 1931.....	123

10. „Discurs rostit de Alexandrina Cantacuzino la a XV-a adunare a Asociațiilor pentru Societatea Națiunilor”,
Budapesta, mai 1931.....125
11. „Rezultatul alegerilor”, *Femeia muncitoare*,
nr. 3, iulie 1931.....128
12. „Discurs rostit de Alexandrina Cantacuzino la Conferința pentru
dezarmare și pace de la Geneva, 4 septembrie 1931”.....130
13. „Moțiunile Congresului al X-lea al Federației «Uniunea Femeilor
Române», ținut la Craiova în zilele de 6, 7
și 8 septembrie 1931”.....133
14. Grigore Trancu-Iași, „Drepturile civile ale femeilor”,
Ziarul nostru, nr. 1, ianuarie 1932.....135
15. „Întrunirea Asociației pentru Emanciparea Civilă și Politică
a Femeilor Române”, cuvântarea Elenei C. Meissner, rostită
în sala Teatrului „Ventura” din București, pe 28 februarie
1932, *Ziarul nostru*, anul VI, nr. 2, februarie 1932.....140
16. „Moțiunea votată la întrunirea publică a A.E.C.P.F.R.”
[din 28 februarie 1932, București], *Ziarul nostru*, anul VI,
nr. 2, februarie 1932.....145
17. „Amendament propus de către Gruparea Femeilor și Consiliul
Național al Femeilor Române” [16 martie 1932] referitor
la modificarea Legii Electorale, cu privire la alegerea
deputaților și senatorilor din 24 martie 1932.....146
18. „Jos războiul! Trăiască pacea!”, articol redacțional,
Femeia muncitoare, nr. 12, din aprilie 1932.....148
19. „Maternitatea conștientă”, *Femeia muncitoare*, nr. 12,
din aprilie 1932.....151
20. „Memoriu adresat consiliului internațional al femeilor de pe
lângă Liga Națiunilor, Geneva. Femeile române din Basarabia
protestează împotriva masacrelor de la Nistru” [Chișinău,
17 aprilie 1932].....154
21. „Legea dezrobirii noastre civile”, *Ziarul nostru*,
nr. 4, aprilie 1932.....158
22. Alexandrina Gr. Cantacuzino, „Un apel al grupării
femeilor române”, *Calendarul* din 13 august 1932.....160

23. Dr. S. Cohl, „Femeia nu e fabrică de copii. Maternitatea conștientă”, *Femeia muncitoare*, nr. 16, decembrie 1932 162
24. „Marea manifestațiune a conștiinței naționale”, *Ziarul nostru*, nr. 9-10, noiembrie-decembrie 1932.....165
25. Veturia Marcovici, „Primăresele și consilierile comunale ale României”, *Almanahul Adevărul si Dimineața* din 1932 169
26. „Conferința Uniunii noastre” [17 mai 1933, București], *Femeia muncitoare*, nr. 18, august 1933.....175
27. „Însemnătatea congresului Federației Uniunea Femeilor Române” [București, 4-6 iunie 1933], *Cuvântul femeilor*, nr. 7, din 12 iunie 1933.....182
28. „Darea de seamă și expunerea generală a activității Comitetului de Direcție al «Uniunii Femeilor Române» din România Mare, pe răstimpul septembrie 1930 până la Congresul de față” [1933, Extras], *Anuarul Uniunii Femeilor Române din România Mare. Al XX-lea an de la întemeiere. 1913-1933*, Brașov, iunie 1933.....184
29. Dr. Elena Alistar, „Mișcarea feminisă din Basarabia. începuturi și realizări. Spre un viitor mai frumos”, *Mișcarea feminisă*, anul I, 18 iunie 1933 [Chișinău].....188
30. „Ziua Femeii în Capitală”, *Lumea nouă*, nr. 26, din 25 iunie 1933.....194
31. „Moțiune votată la Congresul «Ligii Femeii Basarabene»”, *Mișcarea feminisă*, anul I, nr. 2, din 16 iulie 1933.....197
32. Elena C. Meissner, „Participarea femeilor române la activitatea internațională”, *Ziarul nostru*, nr. 8, din septembrie 1933.....198
33. „De la Congresul Asociațiunii pentru E.C.P.F.R., ținut la București la 13 mai a.c. [1934] Cuvântul d-nei Maria Baiulescu”, *Ziarul nostru*, nr. 6-7, iunie-iulie 1934.....205
34. „Moțiune [votată la Congresul al X-lea al Asociațiunii pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române, București, 13 mai 1934]”, *Cuvântul femeilor*, nr. 35-36, din 27 mai 1934.....208

35. „[Apel] Către femeile muncitoare, intelectuale, gospodine și țărance din România. [Lansat de] Comitetul de inițiativă pentru participarea la Congresul Mondial al Femeilor împotriva războiului și a fascismului", *Cuvântul liber*, nr. 35, din 7 iulie 1934.....210
36. „Raport general asupra activității desfășurate de Consiliul Național al Femeilor Române între 1930-1934".....212
37. „Raport asupra activității «Casei femeii» din București între 1928 și 1934".....217
38. „Carta Femeii", adoptată la cel de-al XII-lea Congres al Alianței Internaționale pentru Sufragiu și Acțiunea Civică și Politică a Femeilor, *Ziarul nostru*, nr. 4, din aprilie 1935.....222
39. „Darea de seamă asupra activității Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române", prezentată de Alexandrina Cantacuzino la Congresul Societății, București, 26 mai 1935.....225
40. Studiu de Natalia Popovici, „Cronica Muncii. Protecția muncii femeilor și a copiilor", *Buletinul muncii și asigurărilor sociale*, nr. 9-12, septembrie-decembrie 1935.....232
41. Zoe Olteanu, „[Apel] Către femei", *Cuvântul liber*, nr. 18, din 7 martie 1936.....245
42. Elena C. Meissner, „Darea de seamă a activității Comitetului Central al Asociației pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române în anul 1935", 27 aprilie 1936.....249
43. „După primul deceniu al *Ziarului Nostru*, sărbătorirea publicației A.E.C.P.F.R.", *Ziarul nostru*, nr. 4-5, din aprilie-mai 1936.....255
44. Marga Ghițulescu, „De la asociațiile de asistență socială. Din activitatea Asociației «Amicele tinerelor fete»", *Asistența Socială. Buletinul Asociației pentru Progresul Asistenței Sociale*, nr. 2, 1936.....259
45. Maria Bârzan, „Inovațiuni ale Noului Cod Penal pentru protecțiunea femeii și a familiei", *Ziarul nostru*, nr. 4-5, aprilie-mai 1936.....264
46. „A V-a conferință profesională a Partidului Național-Țărănesc. Problema feminismului. Cuvântările rostite", *Dimineața*, nr. 10545, din 4 mai 1936.....269

47. „Apel pentru pace [lansat de Frontul Feminin]",
10 iunie 1936..... 271
48. „De la «Cercul feminin». în jurul unui front comun
funcționăresc", *Dimineața*, nr. 10591, din 19 iunie 1936.... 273
49. „Marele congres al asociațiilor feministe de la Constanța",
Gazeta femeilor, nr. 140-141, din 30 septembrie 1936..... 274
50. Elena C. Meissner, „Femeile ieșene mulțumesc ducesei de
Atholl pentru că a luat apărarea României în parlamentul
englez", *Opinia* din 13 noiembrie 1936..... 282
51. Elena C. Meissner, „Asociația femeilor române din Iași
protestează contra declarațiilor d-lui Mussolini", *Universul*
din 12 noiembrie 1936..... 284
52. „De la Congresul «Grupării femeilor române»", *Gazeta femeilor*,
nr. 146-147, din 1 decembrie 1936..... 286
53. „Marea întrunire antirevizionistă a femeilor române",
Gazeta femeii, nr. 29-30, din 15 decembrie 1936..... 288
54. Dida Mihalcea, „Către tineretul feminin român.
Un apel", *Gazeta femeilor*, nr. 148-149,
din 20 decembrie 1936..... 291
55. Rep., „Femeile cer drepturi politice. Impresionanta
manifestație feminină de la Casa Femeii", *Gazeta femeii*,
nr. 35-36, din 8 februarie 1937..... 293
56. „Răspunsul dat de Calypso C. Botez la chestionarul Biroului
Internațional al Muncii referitor la condițiile de muncă ale
femeilor în România", *Arhiva pentru știință și reformă
socială*, nr. 1-2, 1937..... 297
57. „Frontul feminin", *Gazeta femeii*, nr. 57-58,
din 22 decembrie 1937..... 303
58. „Femeile în viața politică. O afirmare și o confirmare",
Gazeta femeilor, nr. 174-175, din 22 decembrie 1937..... 306
59. „Apelul Frontului Feminin din 1937. Către toate femeile din
România! Către toate organizațiunile feminine - politice,
profesionale, culturale etc. având ca țintă apărarea intereselor
femeii și ridicarea ei politică, civilă, economică și culturală" .. 309

60. Veturia Manuilă, „Evoluția profesiei de asistentă socială”,
*Asistența socială. Buletinul Asociației pentru Progresul
Asistenței*, nr. 2, 1938.....315
61. „Ocrotiți femeia muncitoare!”, *Lumea nouă*, nr. 12,
din 20 martie 1938.....323
62. „Marea întrunire festivă a «Asociației pentru emanciparea
civilă și politică a femeilor române»”, *Gazeta femeii*
nr. 63-64, din 31 martie 1938.....327
63. „Importantele lucrări de la Comisia Socială a Societății
Națiunilor. Convorbire cu doamna Alexandrina Gr. Cantacuzino”,
Graiul femeii, nr. 5, din mai 1938.....330
64. „O izbândă a feminismului român”, *Revista Femeilor Române*,
nr. 5-8, din octombrie 1938.....333
65. „Cuvântarea d-nei Alexandrina Cantacuzino: Femeile în noua
Constituție românească [rostită la Congresul al VII-lea al
Grupării Femeilor Române, ținut la Brașov, în zilele de 12,
13 și 14 noiembrie 1938]”.....334
66. „Raportul Grupării Femeilor Române [la Congresul al VII-lea
ținut la Brașov pe 12-14 noiembrie 1938] întocmit de Caliopei
ing. Dimescu”, *Graiul femeii*, nr. 1, din ianuarie 1939.....339
67. Maria Baiulescu, „Prima femeie senatoare”, *Gazeta femeii*,
nr. 87-88, din 10 iulie 1939.....341
68. „Femeia intelectuală în familie și în gospodărie”,
conferința rostită de Alice Voinescu la Radio
pe 23 noiembrie 1939, București.....343
69. „Un sfert de veac (1914-1939). Albumul jubiliar al «Reuniunii
femeilor române» din Oradea și împrejurimi [fragmente]”.....348
70. „Asociația cercurilor de gospodine. Darea de seamă a activității
societății”, 3 aprilie 1920-31 martie 1940.....353
71. „Dare de seamă asupra activității Asociației Creștine a Femeilor
Române din Muntenia de la 1 aprilie 1940-31 martie 1941
[Extrase]”.....359
72. „Omenie. Scrisoarea deschisă a Alexandrinei Cantacuzino
către membrele marilor Asociații Feminine din lumea
întregă [1943]”.....367

73. Alexandrina Cantacuzino, „Congresul feminin de la Washington și zonele de protecție a copiilor contra bombardamentelor”, *Timpul* din 21 aprilie 1944.....369
74. „Proiect de revendicări speciale pentru femei propus de Comitetul Central al Partidului Comunist Român”, *Scânteia*, nr. 14, din 4 octombrie 1944.....371
75. „Amintirile dr. Maria Banu despre participarea femeilor române la mișcarea antifascistă în Franța”, *Români în rezistența franceză în anii celui de al II-lea război mondial*, București, 1969.....374
76. „Constituirea Uniunii Femeilor Antifasciste din România”, *Scânteia*, nr. 196, din 12 aprilie 1945.....378
77. „Apelul Uniunii Femeilor Antifasciste din România către toate femeile din țara noastră”, *Scânteia*, nr. 197, din 13 aprilie 1945.....381
78. Pasana Giosanu, „Congresul Mondial Feminin și Pacea”, *Drumul femeii*, nr. 7, ianuarie 1946.....383
79. Ella Negruzzi, „[Apel electoral] Românce!”, *Dreptatea*, nr. 1, din 5 februarie 1946.....386
80. P[asana] G[iosanu], „Congresul Femeilor Democratice Române”, *Drumul femeii*, nr. 10, aprilie 1946.....387
81. Articol redacțional, „Un an de activitate a U.F.A.R.-ului”, *Drumul femeii*, anul II, nr. 10, aprilie 1946.....391
82. „Federația Democrată a Femeilor din România”, *Femeia muncitoare*, seria a II-a, anul VII, 1 mai 1946.....394
83. „Chemarea Federației Democratice a Femeilor din România”, *Scânteia*, nr. 545, din 10 iunie 1946.....397
84. „Ella Negruzzi împiedicată să-și spună cuvântul sub regimul Ana [Pauker-]Groza”, *Dreptatea*, nr. 140, din 1 august 1946.....400
85. Nybe, „Colțul femeii. Femeia și alegerile”, *Liberalul*, nr. 175, din 11 septembrie 1946.....402
86. N. I., „întrunirea organizației feminine P.N.Ț. din Capitală”, *Dreptatea*, nr. 202, din 11 octombrie 1946.....404

87. „[Apel electoral] Români și românce”, manifestul electoral al P.N.L., 10 octombrie 1946.....406
88. „[Gheorghe Gheorghiu-Dej despre participarea femeilor la alegerile din noiembrie 1946]”, extras din stenograma ședinței plenare a C.C. al P.C.R. din 8-9 ianuarie 1947.....407
89. Sanda Cupcea, „Munca U.F.A.R.-ului în cadrul C.A.R.S.-ului [Comitetul de ajutorare a regiunilor bântuite de secetă]”, *Buletinul intern*, editat de C.C. al U.F.A.R., nr. 1, 1947..... 409
90. Gabriela Bernachi, „Un an de activitate F.D.F.R.”, *Femeia*, anul II, nr. 35, din 7 martie 1947.....413
91. Eugenia Rădăceanu, „După 2 ani” [despre activitatea Uniunii Femeilor Muncitoare (noiembrie 1944-noiembrie 1946)], *Femeia muncitoare*, anul II, octombrie-noiembrie 1947..... 419
92. Eugenia Rădăceanu, „3 ani de luptă pentru socialism”, *Femeia muncitoare*, nr. 21, ianuarie-februarie 1947.....423
93. „Alegerea Comitetului Central al U.F.D.R. la Conferința pe țară a Uniunii”, *Scânteia* din 19 februarie 1948.....426
94. Maria Rosetti, „Spre unirea tuturor femeilor democrat”, *Almanahul femeii*, 1948.....431
95. Gabriela Bernachi, „Activitatea F.D.F.R. în anul care a trecut” [1947], *Almanahul femeii*, 1948.....434

Notă asupra ediției

Cartea de față reprezintă continuarea volumului *Din istoria feminismului românesc. Antologie de texte (1838-1929)*, apărută în 2002, la Editura Polirom. Deși această nouă culegere acoperă o perioadă de timp mult mai scurtă - 1929-1948 -, realizarea ei a presupus consultarea unui număr foarte mare de documente, dată fiind amplificarea și maturizarea mișcării de femei în anii interbelici, până la dizolvarea sa, în contextul instaurării regimului totalitar-comunist.

Din acest motiv am fost obligați să facem o selecție riguroasă, acordând prioritate textelor care atestă acțiunile întreprinse de organizațiile naționale ale femeilor - Asociația pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române, Consiliul Național al Femeilor Române, Uniunea Femeilor Române din România Mare - în vederea dobândirii drepturilor lor integrale. Pentru al patrulea deceniu al secolului XX, am pus accentul pe textele care reflectă strădania asociațiilor și reuniunilor de femei de a apăra valorile democrației în fața amenințării regimurilor dictatoriale, fie de extremă dreapta, fie de extremă stânga.

Cercetarea noastră a fost mult îngreunată de condițiile precare de documentare. Fondurile bogate și valoroase din *Arhivele Naționale ale României* nu sunt accesibile decât parțial, mai ales cele care privesc perioada 1944-1948. Unele fonduri arhivistice nu sunt de găsit, de exemplu, întreaga arhivă a Consiliului Național al Femeilor Române, organizație creată în 1921, afiliată Consiliului Internațional al Femeilor și care a avut o importanță primordială în evoluția feminismului. S-a rătăcit, în mod inexplicabil, și arhiva unicei organizații de femei rămase după 1948, Consiliul Național al Femeilor din România. Din această cauză nu am putut încheia reconstituirea istoriei

mișcării politice a femeilor până în 1989, așa cum intenționasem. Multe colecții de ziare și reviste de femei sunt incomplete, din colecții lipsesc nu numai numere, ci ani întregi de apariție; iar xerocopierea lor, în special a celor de format mare, este aproape imposibilă (interzisă categoric în Biblioteca Academiei Române, unde se găsesc depozitate în exclusivitate), având în vedere gradul lor mare de deteriorare.

Pe de altă parte, în interpretarea materialului documentar, nu am putut beneficia de studii cât de cât obiective, întrucât cele puține la număr, publicate mai ales în deceniile șapte-nouă ale secolului XX, supraestimează rolul organizațiilor de femei socialiste, dar mai ales al celor comuniste, opunându-le ansamblului mișcării feministe românești, etichetată drept ostilă realilor interese democratice.

Concluziile la care am ajuns sunt întotdeauna bazate pe documente, reproduse, cu mici excepții, în acest volum. Ele pot servi, desigur, doar ca introducere în istoria feminismului politic românesc. Se simte nevoia elaborării unor studii și monografii mai aprofundate ca, de exemplu, cele privitoare la rolul unor publicații feministe românești de nivel european (*Gazeta Femeilor, Cuvântul Femeilor, Ziarul Nostru, Graiul femeii*), mișcarea femeilor minoritare și raporturile acesteia cu mișcarea feministă română, inițiativele românești în forurile internaționale de femei, reeditarea scrierilor unor protagoniste ale feminismului - Elena Ghica (Dora d'Istria), Elena Văcărescu, Alexandrina Cantacuzino, Maria C. Buțureanu, Calypso C. Botez, Elena C. Meissner ș.a. -, insuficient cunoscute de publicul din țară și din străinătate.

Cu atât mai mult s-ar dovedi revelatoare apariția unei sinteze integrale de istorie a femeii române din cele mai vechi timpuri până în prezent. În ceea ce privește îngrijirea textelor, am aplicat aceleași norme ca și în cazul primului volum.

Nu în ultimul rând, ținem să mulțumim Editurii Polirom și doamnei Mihaela Miroiu pentru generosul sprijin acordat în vederea apariției întregii noastre lucrări. *Ștefania Mihăilescu*

Amplificarea și maturizarea mișcării de emancipare a femeii române între anii 1929 și 1948

Mișcarea de femei din România, care acumulasese deja o bogată experiență în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și în primele două decenii ale celui următor, s-a amplificat și maturizat în anii interbelici. Curentul feminist a devenit o parte substanțială a societății civile - în plină afirmare - în condițiile consolidării instituțiilor statului de drept modern. Pe de o parte, au fost refăcute și extinse în toate provinciile românești reunită multe din vechile organizații de femei și, pe de altă parte, au luat ființă asociații noi, cu statute și programe mai bine încheiate, corespunzând solicitărilor procesului intens de modernizare a țării și de integrare a ei în structurile europene. Numeroase documente istorice atestă faptul semnificativ că asociațiile naționale de femei, precum Uniunea Femeilor Române (U.F.R.), Consiliul Național al Femeilor Române, Asociația pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române (A.E.C.P.F.R.), erau socotite în epocă organizații de prestigiu ale mișcării internaționale de femei.

Creșterea evidentă a importanței acordate curentului feminist românesc - atât în țară, cât și în străinătate - a fost consecința firească a implicării femeilor în transformările ce se petreceau în toate compartimentele vieții sociale. Întregirea teritoriului național, reformele din anii 1917-1923 au consolidat poziția României pe continent, aceasta ajungând pe locul al optulea ca mărime în Europa și a doua, după numărul locuitorilor, în zona Europei Centrale. Ca urmare a reformei agrare (1921), una dintre cele mai radicale ale vremii, a dispărut proprietatea latifundiară, care reprezenta o piedică serioasă în calea

progresului economic al țării. Tipul dominant de proprietate a devenit mica proprietate țărănească de până la 5 ha (82%). Potrivit statisticilor, s-au extins suprafețele cultivate ; România a rămas, ca și înainte de războiul mondial o mare exportatoare de cereale, în pofida faptului că se practica o agricultură extensivă, iar procesele de înzestrare cu o tehnologie avansată erau lente și insuficiente.

România se înscria printre țările europene cu un ritm ridicat al industrializării, mai ales după depășirea crizei economice din 1929-1933, când cele mai însemnate creșteri au fost înregistrate în industriile metalurgică, chimică, a materialelor de construcții, energetică, textilă etc. Transporturile și telecomunicațiile se aflau și ele în curs de restructurare și de adaptare la noile exigențe. S-a lărgit piața internă, s-a extins comerțul exterior, în structura căruia ponderea produselor fabricate și semifabricate s-a mărit continuu. După venitul pe cap de locuitor, în 1938, România se situa înaintea Turciei, Greciei, Portugaliei și Bulgariei.

Au crescut investițiile destinate învățământului de toate nivelurile. A fost reorganizat și lărgit învățământul secundar și cel profesional. Învățământul universitar a înregistrat progrese importante. Au luat ființă numeroase institute de cercetare științifică: Institutul Central de Statistică, institute de cercetări economice, de sociologie, de istorie etc.

Datorită ritmului accelerat de dezvoltare, în mod special în sfera economiei industriale, România s-a transformat treptat într-o țară agrar-industrială, având însă avatarurile și contradicțiile unei societăți în plin proces de restructurare.

Condiția muncii feminine

Accelerarea dezvoltării social-economice și culturale a țării între cele două războaie mondiale a avut repercusiuni dintre cele mai profunde asupra situației femeii. În conformitate cu datele furnizate de recensământul populației din 1930, România ocupa primul loc în Europa în ceea ce privește prezența femeilor în cadrul populației active. Astfel, din cei 18.052.900 de locuitori,

populația activă era de 10.542.900 de locuitori (58,4%). Majoritatea covârșitoare a acestora, 8.244.500 de locuitori (78,2%) lucra în agricultură, în timp ce proporția celor care erau angajați în industrie atingea doar 7,2%. Urmau cei din instituțiile publice, 4,6%, și cei din rețeaua de comerț și de credit, 3,2%.¹

Cercetările statistice ale vremii atrăgeau atenția asupra ponderii mari a femeilor care lucrau în exploatarea solului: 4.180.900 de femei (50,7%) față de 4.063.600 (49,3%) bărbați. Explicația constă în primul rând în creșterea substanțială a numărului gospodăriilor țărănești familiale, în urma aplicării reformei agrare (1921). În lipsa unei dotări tehnice corespunzătoare, aceste gospodării absorbeau un număr considerabil de brațe de muncă. În numeroase cazuri în care bărbatul, capul familiei, lucra ca meserias, comerciant sau având alte profesii, întreaga gospodărie rămânea pe seama femeii și a copiilor.

Ponderea foarte mare a femeilor în agricultura țării, în raport cu țările occidentale, nu corespundea unei reale emancipări a acestora ci, dimpotrivă, era consecința practicării unei agriculturi extensive și a menținerii proceselor de producție rudimentare. Anchetele și studiile sociale, întreprinse de echipele de specialiști, în frunte cu Dimitri Gusti, dar și de către asociațiile de femei, au dezvăluit opiniei publice starea precară a agriculturii și consecințele sociale grave ale nefolosirii eficiente a imenselor posibilități de care dispunea țara (în special calitatea excepțională a pământurilor cultivate, condițiile favorabile pentru zootehnie, legumi- și pomicultură etc.). Dacă în țările occidentale femeile angajate, relativ mai puține numeric, dar bine calificate pentru cele mai diferite munci agricole, dețineau rolul central în obținerea unor producții record (de lapte, ouă, păsări, plante industriale etc.) „la noi țărancă munceste peste măsură, dar fără sistem și pricepere”, după cum releva cunoscuta feministă Calypso Botez, inițiatorea unor anchete și cercetări referitoare la condiția muncii feminine. „Cultura ramurilor celor mai productive ale agriculturii noastre

1. *Enciclopedia României*, Imprimeria națională, București, 1939, vol. III, pp. 45-47.

se face ca acum câteva sute de ani îndărăt sau nu se face deloc."¹

Alexandrina Cantacuzino, președinta Consiliului Național al Femeilor Române, a prezentat un amplu raport asupra condițiilor de muncă și de viață ale femeilor de la țară la Congresul Mondial al Agriculturii (București, 7-10 iunie 1929). Ea a atras atenția asupra faptului că milioanele de femei din România efectuau, pe lângă treburile casnice, cele mai grele munci ale câmpului (arat, semănat, recoltat, îngrijit animale etc.) și nu se dădeau înapoi să facă față oricăror solicitări, oricât de dificile ar fi fost acestea. Nici maternitatea nu le împiedica să-și continue treburile, decât pentru câteva zile de lehozare. Iarna, cât timp bărbații se odihneau, ele țeseau covoare și postavuri, confecționau îmbrăcăminte, brodau. O parte dintre ele se angajau ca muncitori agricoli, pentru un salariu mult inferior salariului bărbaților, de care nici nu puteau dispune după voința lor.²

Există numeroase dovezi că majoritatea țăranilor erau analfabeți și lipsite de o educație elementară. După recensământul populației din 1930, procentul femeilor de la țară știutoare de carte era destul de modest (38,7% față de 57,7% media pe țară); un număr nesemnificativ de femei absolviseră cursurile unor școli practice de gospodărie rurală.

Una din consecințele cele mai grave ale stării culturale înapoiate a femeilor de la țară era natalitatea excesivă, depășind-o pe aceea a țărilor industriale dezvoltate, dar însoțită de o mortalitate infantilă dintre cele mai ridicate în Europa.³

„Săteanca suportă sarcina cu curaj. Ea naște aproape în fiecare an, fără gândul să-și păzească corpul de greutatea aduse de un nou copil", observa dr. Eugenia Mateescu într-unul din

1. Calypso Botez, „Femeia în economia rurală", în *Gazeta femeilor*, nr. 92-93, din 9 februarie 1935.
2. Cf. *Bulletin du Conseil National des Femmes Roumaines*, 1930-1934, Editura „Casa Femeii", București, 1935, pp. 7-9.
3. Din cauza insuficiențelor asistenței sociale și a condițiilor precare de viață, în România mureau în fiecare an 120.000 de copii, înainte de a împlini vârsta de un an, iar un număr mare mureau în al doilea an de viață din cauza unor boli digestive sau a pneumoniilor (cf. *Enciclopedia României*, Imprimeria națională, București, 1938, vol. I, p. 156).

articolele sale publicate în *Cuvântul liber*. „Sarcina pentru fata tânără de la țară - avertiza ea - sfârșește printr-o naștere îndeplinită în condițiuni cu totul primitive. La noi, femeile țărance nasc încă fără ajutor, pe pământ sau pe paie, păzindu-și rufele curate, fără să gândească o clipă la viața de igienă a lor și a odraslelor proaspete”¹.

Studiile și anchetele sociale ale vremii demonstrează că numărul femeilor angajate în întreprinderile industriale a crescut continuu în anii interbelici. Asemenea altor țări în curs de industrializare, și în România personalul masculin avea ponderea cea mai mare (81,1% din totalul personalului angajat față de 18,9% femei). Fiind mai bine pregătiți profesional, bărbații dețineau aproape în exclusivitate posturile de conducere. Pe de altă parte, cercetările sociologice atestă că în unele ramuri ale industriei prelucrătoare, ca industria alimentară, textilă, a îmbrăcămintei, a sticlăriei, ceramicii etc., femeile, împreună cu minorii, reprezentau, la sfârșitul anilor '30, peste 40% din totalul personalului angajat².

În comparație cu perioada dinaintea primului război mondial, a crescut prezența femeilor angajate în întreprinderile comerciale și instituțiile publice, ajungând - potrivit recensământului din 1930 - până la 33%, respectiv 20,4% din totalul salariaților celor două sectoare.

În pofida unei mentalități conservatoare încă destul de puternice, după care rostul femeii ar fi fost grija exclusivă a gospodăriei și a copiilor, în condițiile în care venitul soțului era insuficient pentru un trai decent, femeile erau nevoite să-și caute un loc de muncă. Această orientare s-a accentuat în timpul crizei economice și după aceea, în anii '30, cei ai accelerării ritmului de industrializare.

Anchetele întreprinse între 1929-1935, în cartierul Tei din Capitală, de echipe de sociologi, printre care și reprezentantele I. Dr. Eugenia Mateescu, „Asistența socială la sate”, în *Cuvântul liber*, nr. 33, din 20 iunie 1936.

2. Cf. *Enciclopedia României*, Imprimeria națională, București, 1939, vol. III, p. 60; vezi și Catherine Cerkez, „Munca femeii și consecințele ei pentru familie și societate”, în R. Catargi și I. C. Chiriacescu, *Femeia în noua epocă a omenirii*, Atelierele grafice „Răsăritul”, București, 1929.

organizațiilor de femei, au confirmat că noile generații de femei muncitoare aveau deja conștiința independenței economice și că ele nu mai erau „elemente constructive pentru familia patriarhală”¹. Pe de altă parte, cercetările efectuate dezvăluiau frământările prin care trecea vechea familie, în curs de adaptare la noile forme de viață: neglijarea creșterii copiilor, scăderea numărului căsătoriilor, simultană cu înmulțirea cazurilor de divorț etc. Ele atrăgeau atenția asupra condițiilor precare de muncă și asupra faptului că reglementările legislative privitoare la protecția muncii femeii și a copiilor erau insuficiente, ceea ce impunea o amplă acțiune politico-socială pentru asigurarea unei vieți familiale sănătoase și echilibrate.

La concluzii asemănătoare s-a ajuns și în urma unei alte anchete, inițiate de Secția feminină a Institutului Social Român, în 1936, asupra a 1.000 de familii din municipiul Cernăuți. Cercetările atestau că în 736 de familii munceau și femeile, iar în 501 dintre ele și copiii. Cele mai multe familii se bazau pe câștigul femeii. Acest venit era însă foarte modest, înainte de toate, din lipsa calificării majorității angajate. S-a scos în evidență că familiile în care ambii părinți aveau calificare copiii, la rândul lor, urmau școli profesionale, izbutind să se angajeze în condiții mult mai avantajoase.

Și alte anchete și investigații sociologice dovedeau că în pofida tuturor dificultăților, angajarea femeilor în diferite activități extrafamiliale se impunea ca o tendință caracteristică a procesului de emancipare a femeii. „În toate ramurile de activitate - se afirma într-un apel al Frontului Feminin din 1937 -, femeia a dat dovadă de o putere egală cu a bărbatului, făcând proba unei capacități care răstoarnă calificativul de *sex slab*. Lupta pentru existență n-a îndepărtat-o și nu o va îndepărta de sânul familiei”¹.

1. Dr. Natalia Popovici, „Protecția muncii femeilor și a copiilor”, în *Buletinul muncii și asigurărilor sociale*, nr. 9-12, septembrie-decembrie 1935, pp. 653-663.
2. Cf. „Inspecția muncii în 1935-1937”, București, 1938, pp. 259-273.
3. Rodica Luția, „Problemele de muncă și problemele de dependență familială”, în *Buletinul muncii*, vol. II, iulie-decembrie, 1936, pp. 666-672.
4. Broșură editată de Frontul Feminin, „Către toate femeile din România”, Atelierele *Adevărul*, S.A., august 1937, p. 2.

Această tendință s-a impus nu numai în medii sociale nevoiașe, ci și în rândurile categoriilor sociale mai înstărite. Statisticile înregistrau descreșterea căsătoriilor bazate pe contracte dotale. Din ce în ce mai multe fete erau îndrumate de părinții lor să-și continue studiile și să dobândească o profesie care să le permită o existență mai sigură decât dota sau averea soțului, vulnerabile îndeosebi în urma falimentelor din anii crizei economice din 1929-1933¹.

Extinderea învățământului primar, dar mai ales a celui secundar, profesional și universitar, asigurarea aceluiași program de instrucție și educație pentru ambele sexe, dispariția completă a așa-numitei „educații de salon” au dus la creșterea considerabilă a numărului femeilor pregătite în cele mai diferite profesii. De exemplu, datele statistice din 1930 au înregistrat 337.381 de femei absolvente ale unor licee și colegii și 92.374 de femei absolvente de școli profesionale. Aceste cifre erau aproximativ egale cu acelea referitoare la bărbați. Deși nu în aceeași proporție ca în învățământul mediu, s-a mărit considerabil numărul studentelor, acesta ajungând în 1930 la 26.179².

Discrepanța dintre cele două sexe se va reduce și aici în anii '30. Este semnificativ faptul că numărul studentelor înscrise la facultățile de Drept, Medicină, Litere, Științe și Farmacie din Capitală va crește de la 1.143, cât era în 1921, la 4.744 în 1927³. În acest an cele mai multe licențiate erau la Filozofie și Litere și numai câteva la facultățile cu profil tehnic sau matematic. Peste numai un deceniu, *Anuarul Universității din București* va înregistra însă și la acestea din urmă 100 de fete licențiate dintr-un total de 316⁴.

Multe dintre femeile cu diplomă universitară și-au continuat studiile, susținând doctorate și obținând titluri academice. Personalități feminine ca Elena Gr. Romniceanu, doctor în științe economice și politice, cu înalte responsabilități în domeniul protecției femeii și a copilului la Societatea Națiunilor (Geneva),

1. Cf. Catherine Cerkez, „Munca femeii și consecințele ei pentru familie și societate”, în ed. cit.
2. Cf. *Enciclopedia României*, ed. cit., vol. I, p. 146.
3. Cf. Catherine Cerkez, *op. cit.*
4. *Anuarul Universității din București*, 1935-1937, Institutul de arte grafice, București, 1937, pp. 115-124.

sau profesoara universitară Alice Voinescu, cu doctorat în filozofie obținut la Sorbona, relevau în scrierile lor câștigurile inestimabile pentru familie și pentru educația copiilor ale ridicării femeii-mame pe cele mai înalte trepte ale culturii. „Femeia intelectuală - susține Alice Voinescu - face din familie un centru de cultură. În jurul mesei, unde ea împarte hrana trupească, după nevoile, dar și după pofta de mâncare a fiecăruia, zvonurile ce vin din largul lumii, primesc prin mijlocirea ei o semnificație concretă, intim umană, pe măsură individuală. În jurul ei se încheagă liniștiți, o lume de valori și crește, limpede, în toate sufletele casei binecuvântate”¹.

Statutul juridic și politic al femeii

În pofida afirmării femeilor în viața socială și a demonstrării depline a capacității lor de a face față celor mai complexe solicitări, legislația în vigoare le pune în netă inferioritate în comparație cu bărbații. Neținând seama de hotărârile luate de marile Adunări Naționale ale românilor din Transilvania, Bucovina și Basarabia din 1918 de a asigura egalitatea în drepturi a ambelor sexe, Corpurile Legiuitoare ale României întregite nu vroiau să admită nici măcar drepturile civile limitate de care se bucuraseră femeile în fostele imperii vecine.²

În articolul 6 al proiectului noii Constituții s-a prevăzut că „legi speciale, votate cu majoritate de două treimi, vor determina

1. „Femeia intelectuală în familie și gospodărie”, conferință susținută de Alice Voinescu la postul național de radiodifuziune pe 23 noiembrie 1939, în *Arhiva Societății Române de Radiodifuziune*, dosar nr. 11/1939.
2. În Austro-Ungaria, bunurile câștigate în timpul căsătoriei erau comune; femeia avea dreptul de a-și administra averea de la 14 ani, de a-și schimba religia de la 18 ani și devenea majoră cu toate drepturile, cu excepția celor politice, de la 24 de ani; femeile din Basarabia dispuneau liber de averea lor și se bucurau de drept de vot la alegerile municipale (condiția era să fie proprietare) și de dreptul de exercitare a profesiunilor libere.

condițiunile sub care femeile pot avea exercițiul drepturilor politice". În același articol de lege se stipula că „drepturile civile se vor stabili pe baza deplinei egalități a celor două sexe.”¹ Amânarea în acest mod a acordării drepturilor integrale ale femeilor în România, în condițiile în care aceste drepturi au fost consacrate prin constituțiile numeroaselor țări ale lumii de după război, au stârnit, pe bună dreptate indignarea nu numai a organizațiilor de femei, ci și a întregii opinii publice democratice.

Nesocotind imperativul vremii, majoritatea conservatoare a Adunării Deputaților a votat fără nici o modificare, articolul 6 al noii Constituții (19 martie 1923). Comisiile parlamentare care lucrau la unificarea legislației pe întregul teritoriu național aveau tendința să lase neatinse vechile paragrafe discriminatorii, referitoare la statutul femeii.

În consecință, au fost menținute în Codul Civil prevederile conservatoare de inspirație napoleoniană, adevărate atentate la demnitatea femeii, la libertatea persoanei și a proprietății sale. De exemplu, femeia măritată, având același statut ca minorii și alienații, nu avea personalitate juridică, așadar nu putea să încheie contracte și să se prezinte în fața justiției fără acordul prealabil al soțului. Căsătorită cu un străin, își pierdea naționalitatea. În continuare, era interzisă „cercetarea paternității”. În consecință, partea maternă avea în exclusivitate responsabilități față de copiii comuni, proveniți dintr-o legătură ilicită, iar tatăl natural era absolvit de orice obligație; femeia era lipsită de drept de corecție asupra copiilor săi, chiar și în cazul în care era văduvă; îi era interzisă administrarea averii personale a copiilor în timpul căsniciei, iar drepturile ei de tutelă asupra copiilor erau și ele mult limitate. Soțului îi revenea dreptul exclusiv de folosire a dotei și la decesul acestuia, zestrea femeii măritate trecea, cu tot avutul rămas moștenire, în posesia rudelor bărbatului și chiar a copiilor. În caz de divorț, soțul nu era obligat, decât după un an, să restituie zestrea femeii, indiferent dacă ea dispunea sau nu de mijloace de trai. De aceea, se impunea ca o măsură de protecție acordarea dreptului de separare a patrimoniului femeii măritate de cel al

1. *Proiectul Constituțiunii*, Imprimeria statului, București, 1923, p. 19.

bărbatului și recunoașterea acelorași drepturi de folosire, de înstrăinare și de moștenire pentru ambele părți asupra averii și veniturilor dobândite în timpul căsniciei¹.

Sub presiunea exercitată de asociațiile de femei asupra forurilor legiuitoare², s-a promulgat, în timpul guvernării Partidului Național-Tărănesc (care avea înscrisă în programul său acordarea dreptului de vot „în măsură egală și femeilor”), Legea pentru organizarea administrativă (3 august 1929). Potrivit acesteia, femeile au obținut, pentru prima dată în România, dreptul de a vota și de a fi alese în consiliile comunale și județene³. Această măsură legislativă a fost apreciată, pe bună dreptate, ca fiind încununarea eforturilor „depuse timp de mai multe decenii de către mișcarea feministă din România”.⁴

Însă condițiile prevăzute de Legea electorală pentru exercitarea acestui drept au limitat mult reprezentarea mării majorități a femeilor în organele locale ale puterii de stat. În conformitate cu Legea electorală din 1929, femeile puteau beneficia de la vârsta de 21 de ani de drept electoral numai dacă îndeplineau una din următoarele condiții: 1) să fie absolvente ale ciclului inferior secundar, normal sau profesional; 2) să lucreze ca funcționare de stat, județ sau comună; 3) să fie văduve de război; 4) să fie decorate pentru activitate în timpul războiului; 5) să fi făcut parte la promulgarea legii, din conducerea unei societăți cu personalitate juridică, care avea ca scop revendicări sociale, propaganda culturală sau asistența socială. Impunerea acestor restricții numai femeilor era o evidentă nedreptate, din moment ce marea masă a bărbaților cu drept de vot nu îndeplinea condițiile pretinse de această lege.

1. Cf. „Drepturile femeii în viitorul Cod Civil. Studii, comunicări și propuneri în vederea reformei. Consiliul Național al Femeilor Române. Comisiunea legislativă”, Tipografia „Curierul judiciar”, București, 1924, pp. 5-8.
2. „Consiliul Național al Femeilor [Române]. Comisiunea Legislativă. Drepturile Femeii în viitorul Cod Civil. Studii, comunicări și propuneri în vederea reformei”, Tipografia „Curierul Judiciar”, București, 1924.
3. Cf. *Monitorul Oficial*, nr. 170, din 3 august 1929.
4. *Arhivele Naționale ale României*, Fond Familial Meissner, dosar XI/37, fila 67 (față și verso).

O moțiune a Comitetului Federației Uniunii Femeilor Române avertiza forurile conducătoare, încă înaintea votării legii (21 aprilie 1929), că norma prea ridicată de instrucție cerută va dăuna îndeosebi femeilor române din Transilvania, întrucât ele, în timpul Austro-Ungariei nu puteau căpăta diplome „pe care multe școli românești nu aveau dreptul să le elibereze”. În consecință, va fi nedreptățit „mai tot elementul românesc în jurul căruia a rămas închegat spiritul național înainte de Unire”. Dar censul cultural pretins - se arăta în aceeași moțiune - „va înlătura de la vot marea masă a populației feminine de la sate, cu toate că aceasta a dovedit îndeajuns calitățile sale gospodărești”¹.

Militantismul feminist al anilor '30

Acordarea dreptului de vot și eligibilitatea femeilor pentru organele locale ale puterii de stat a declanșat o confruntare acerbă de opinii între organizațiile de femei, în jurul tacticii de urmat. Un grup de femei, în frunte cu Alexandrina Cantacuzino, își exprima convingerea că, în condițiile în care nici un partid nu era ferit de politicianism și de corupție, numai un partid independent al femeilor ar fi putut asigura o reală libertate de acțiune, strângând laolaltă toate energiile pentru atingerea scopurilor mișcării feministe. Alexandrina Cantacuzino releva, în fața opiniei publice, că nu era vorba de crearea unei formațiuni politice opuse bărbaților, care să dezbine familia și societatea, ci, dimpotrivă, de una care să aducă mai mult echilibru și moralitate în viața publică.

Împreună cu un grup de adepți, Alexandrina Cantacuzino a elaborat în aprilie 1929 un program și un statut pe temeiul acestor considerente, constituind astfel, la București, Gruparea Națională a Femeilor Române (Gr.N.F.R.). Scopul noii organizații, înscris

1. *Arhivele Naționale ale României*, Fond Familial Meissner, dosar XI/37, fila 67 (față și verso).
2. Alexandrina Cantacuzino, „Femeile în fața dreptului de vot. Programul de luptă al Grupării Femeilor Române”, Tipografia Capitalei, București, 1929.

în statut, a fost pregătirea femeilor „astfel ca să câștige egala îndreptățire politică în stat și prin forța politică ce o va realiza, să colaboreze la conducerea țării din toate punctele de vedere, în aceleași condiții ca și bărbatul¹”. Principalul mijloc pentru atingerea scopului propus urma să fie desfășurarea unei „active propagande orale și scrise”, prin conferințe, întruniri publice, presă, broșuri, memorii etc., făcând astfel opinia publică conștientă de necesitatea stringentă a îmbunătățirii condiției femeii. În statut se prevedea constituirea de organizații locale, comunale și județene, conduse de comitete, iar organul suprem urma să fie congresul, convocat odată pe an sau la nevoie și în cursul anului. Noua organizație s-a afirmat în anii '30 ca una dintre cele mai influente asociații de femei, având filiale în toate provinciile țării. Oficiosul său, *Graiul Femeii* (Ploiești, 1935-1939), dar și alte publicații - *Gazeta femeilor*, *Cuvântul femeilor*, *Adevărul și Dimineața* - vor relata mereu despre activitățile și inițiativele sale.

Acțiunea pornită de Alexandrina Cantacuzino a fost vehement contestată de o seamă de personalități marcante ale mișcării feministe, printre care se aflau cele mai apropiate colaboratoare ale sale - Ella Negruzzi, Margareta Paximade-Ghelmegeanu, Calypso C. Botez, Elena Meissner, Maria Baiulescu, Ortansa Satmary. Într-un interviu apărut în publicația feministă *Ziarul nostru*, Elena Meissner atrăgea atenția asupra faptului că acceptarea invitației care i-a fost făcută de a intra în noua grupare politică a femeilor ar fi însemnat încălcarea statutului Asociației pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române, a cărei președintă generală era. În conformitate cu statutul, membrii Comitetului de acțiune al organizației nu puteau face parte din vreun partid politic. Elena Meissner, asemenea altor reprezentante ale feminismului românesc, semnala că rațiunea de a fi a oricărui partid politic era să ajungă la guvernare pe baza unui program propriu. Or, un partid politic feminist, oricât de bine intenționat ar fi fost,

1. „Gruparea Națională a Femeilor Române. Statut”. Tipografia „Lupta”, București, 1929.
2. „Asociațiile feministe trebuie să facă politică?”, în *Ziarul nostru*, anul IV, nr. 3, martie 1930.

n-ar fi putut ajunge niciodată la putere. De altfel, nici nu ar fi „tratat” nimeni cu un partid fără experiență și fără cadrele și mijloacele necesare pentru o acțiune eficientă. Gruparea de femei din jurul Elenei Meissner considera înființarea unei structuri politice a femeilor ca fiind o irosire de forțe, în condițiile în care existau în țară mari organizații naționale de femei, cu prestigiu câștigat prin muncă asiduă, depusă în anii care au urmat războiului mondial - Consiliul Național al Femeilor Române (C.N.F.R.), creat anume pentru a coordona eforturile tuturor organizațiilor de femei, A.E.C.P.F.R., U.F.R. din România-Mare care s-au și federalizat în vederea atingerii obiectivelor comune¹.

În opinia Elenei Meissner, A.E.C.P.F.R., cu o vechime de 11 ani, afiliată la Alianța Internațională pentru Sufragiu și Acțiunea Civilă și Politică a Femeilor, cu organizații puternice în principalele orașe ale țării, n-avea nici un motiv să-și subordoneze activitatea „unei grupări născute acum, care mai are de muncit, ca să câștige același prestigiu”. În viziunea Elenei Meissner și a adeptelor sale, înscrierea individuală a femeilor în acele partide politice care aveau prevăzute în programele lor revendicări pentru care luptau și organizațiile de femei, ar fi fost tactica cea mai potrivită de urmat. Același punct de vedere l-a susținut și Calypso Botez, după care „propaganda făcută din om în om, în ființa însăși a partidelor, prin chiar membrele femei înscrise în partid, este infinit mai intensă și mai eficace [...]. Politica este una și aceeași pentru ambele sexe, care nu pot fi decât colaboratoare înăuntrul aceleiași formațiuni politice, completându-se în munca publică cu specificul reciproc, de cultură, de aptitudini, de simț politic”².

1. Elena Meissner, „De ce n-am intrat în Gruparea politică a femeilor”, în *Ziarul nostru*, anul III, nr. 9-10, aprilie-mai 1929.
2. Cuvântarea dnei Elena C. Meissner „O privire retrospectivă asupra activității Asociației timp de 15 ani”, rostită la Congresul A.E.C.P.F.R., ținut la Iași, la 21 și 22 mai 1932, în *Ziarul nostru*, nr. 5-6, mai-iunie 1932.
3. Elena Meissner, „Femeile nu pot forma un partid politic exclusiv”, în *Adevărul*, 1 mai 1929.
4. Daria Luca, „De vorbă cu: Doamna Calypso Botez”, în *Gazeta femeilor*, nr. 86-87, din 8 decembrie 1934.

Protagonistele Uniunii Femeilor Muncitoare (U.F.M., înființată în mai 1930 prin unificarea cercurilor femeilor socialiste) au fost în opoziție cu ambele orientări. Ele erau pe deplin de acord cu implicarea femeilor în viața politică, dar respingeau intrarea lor, fie și individuală, în „partidele burgheze”, apreciind că n-ar fi existat între ele diferențe de fond, întrucât odată venite la putere „căutau să satisfacă poftele nelimitate ale clientelei lor politice”. În opinia lor, erau inutile discuțiile contradictorii în rândurile feministelor, etichetate drept niște „cucoane”, care, chipurile, n-ar fi vrut „drept de vot decât pentru ele și pentru un număr restrâns de femei pe care credeau că le pot amăgi ușor”. După frunțașele U.F.M., tributare unei viziuni stângiste, dominante în mișcarea socialistă nu numai la noi, ci și în alte țări europene, feminismul ar fi fost o „mișcare a femeilor din clasa capitalistă”, a „exploatorilor” și, ca atare, ea nu putea fi reprezentanta intereselor milioanei de femei muncitoare. În manifeste, apeluri și articole, la adunări publice etc., U.F.M. îndemna femeile să se delimiteze de „feminismul reacționar” și să susțină pretutindeni programul Partidului Social-Democrat din România, în care erau înscrise revendicările lor fundamentale, punând astfel bazele unei autentice mișcări democratice. Documentele vremii atestă că, urmând orientarea stângistă a P.S.D.R., U.F.M. s-a izolat de celelalte organizații de femei și, în consecință, influența sa a fost modestă. La congresele P.S.D.R. se reproșa mereu organizațiilor U.F.M. că aportul lor la antrenarea femeilor în soluționarea problemelor sociale a fost cu totul nesatisfăcător.

Polemicile publice, cu accente de multe ori violente, au dezvoltat mișcarea de femei, tocmai în momentul în care femeile din România urmau să-și exercite pentru prima dată dreptul de vot.

Pentru a afla punctul de vedere al unor personalități politice și culturale, născut din serile șagărilor în *Femeia muncitoare*, nr. 2, din 1932.

1. Verghi Pallada, „Femeia și politica”, în *Drumul femeii* din 8 mai 1935.
2. „Drept de vot pentru femei”, în *Femeia muncitoare*, nr. 12, din aprilie 1932. Manifest: „Către femeile din Capitală”, 14 aprilie 1937, *Arhivele Naționale ale României*, Fond 30, C.C. al P.C.R., dosar 33.
3. Albir, „Anul politic”, în *Gazeta femeilor*, nr. 39-40, din 22 dec. 1933.

să se pronunțe asupra atitudinii pe care femeile și organizațiile lor trebuiau să o adopte față de partidele politice. În pofida faptului că au fost exprimate opinii contradictorii, problematica feministă a fost din nou adusă în atenție publică: Mihail Manoilescu susținea, în numele principiului liberal al dreptului la diferență, că și femeii trebuie să i se creeze posibilitatea exprimării voinței politice. În consecință, el găsea potrivită o grupare aparte a femeilor. Rolul acesteia ar fi fost „să aducă o notă de neutralizare a instituțiilor noastre naționale, care sunt toate, din nenorocire, colorate de influențele politice”. Pe de altă parte, profesorul G. Tașcă considera că „pentru ca femeia să-și îndeplinească misiunea de a deveni regeneratoarea vieții politice, trebuie să evite să se înscrie în vreun partid sau club politic”; venind cu un program de purificare a vieții politice, „ea va atrage către dânsa pe toată lumea care pune interesele neamului mai presus de interesele meschine de împărțire a prăzii, determinând un curent salvator pentru țară, care îi va aduce negreșit recunoașterea drepturilor sale integrale”.

Profesorii Gheorghe Marinescu, Ion Cantacuzino, Anibal Teodorescu socoteau că femeile trebuie să se țină departe de partidele politice și de luptele electorale care le-ar compromite și le-ar dezbină. După profesorul dr. I. Costinescu și în opinia lui Alexandru N. Gane (Prim-Președinte al Consiliului legislativ), acordarea drepturilor politice pentru femei ar fi fost potrivnică intereselor naționale. Neavând dreptul de a fi reprezentate în parlament, femeile urmau să participe doar la administrația locală, întrucât „gospodărie adevărată se face fără politică”. În viziunea lui Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, femeilor ar fi trebuit să li se acorde dreptul de a decide cum anume vor să procedeze: dacă doreau puteau să se înscrie și în partide politice sau numai să colaboreze cu ele. Până la urmă s-a impus această ultimă orientare. Astfel, la întrunirea publică inițiată de Gruparea Națională a Femeilor Române din 6 decembrie 1929, de la București, s-a hotărât prezentarea pe

1. Rezultatele acestei anchete au fost publicate în *Ziarul nostru*, anul IV, nr. 2, din februarie 1930, sub titlul „Să se înscrie femeile în partide politice?”.

listă proprie la alegerile comunale care urmau să aibă loc în primăvara anului 1930¹. În fața unui public numeros, Alexandrina Cantacuzino a expus programul Grupării și principalele obiective care vor sta în centrul preocupării viitoarelor consiliere: autonomia serviciului de asistență publică a comunei „pentru a salvagarda o continuitate de muncă și de concepție”, ferindu-le de „întrâurire politică”, extinderea instrucției primare și profesionale, ieftinirea traiului prin înlăturarea intermediarilor speculanți, înființarea caselor de ocrotire pentru muncitoare și de noi maternități etc. Au fost desemnate candidatele pentru sectoarele Capitalei, printre care protagonistele noii grupări - Alexandrina Cantacuzino, Ecaterina Cerkez, Alexandrina Floru, Ana Fillitti, Elena Stângaciu ș.a.²

La întrunirea din 7 ianuarie 1930, ținută în sala Fundației Carol I din București, au luat parte reprezentantele acelor organizații de femei care dezaprobau constituirea unui partid politic independent al femeilor, un grup de feministe, reprezentat de Calypso Botez, A.E.C.P.F.R. prezidată de Elena C. Meissner, Uniunea Femeilor Române, condusă de Maria Baiulescu (la Uniune au fost federate peste o sută de organizații de femei), Liga pentru drepturile și datoriile femeii, reprezentată de Eugenia de Reuss-Ianculescu. În moțiunea adoptată, se stipula libertatea deplină de a vota individual cu orice partid politic, cu condiția menținerii deplinei autonomii a organizațiilor de femei, care urmau să rămână cadrul cel mai potrivit de dezbateri a problemelor feminismului și de luare a deciziilor.

La alegerile municipale, comunale și județene, din primăvara anului 1930, au candidat pe listele electorale ale Partidului Național-Țărănesc cunoscutele feministe Ella Negruzzi, Calypso Botez, Margareta Paximade-Ghelmegeanu, Ortansa Satmary,

1. T.B., „Marea întrunire publică, ținută de Gruparea Femeilor Române”, în *Dreptatea* din 8 decembrie 1929.
2. T.B., „Marea întrunire publică, ținută de Gruparea Femeilor Române”, în *Dreptatea* din 8 decembrie 1929; vezi și „Manifestul Grupării Femeilor Române la alegerile din Capitală”, în *Universul* din 28 februarie 1930.
3. Fulmen, „Marea întrunire feministă de la Fundația Carol I. Asistența și discursurile”, în *Dimineața* din 8 ianuarie 1930.

care au apreciat că partidul ajuns la putere a acordat drept de vot femeilor și avea înscrise în programul său o seamă de reforme democratice pentru care optau și organizațiile de femei. Alte feministe, ca Sarmiza Bilcescu-Alimănișteanu, președinta Federației Femeilor Universitare, sau Maria Pillat, s-au înscris pe listele Partidului Național Liberal.

Au fost alese o sută de consiliere din întreaga țară, în peste cincizeci de orașe și comune. În comunele Cobia-Dâmbovița și Negrești, două femei vor ocupa posturile de primar și în multe alte localități cele de viceprimar. În 1931, s-a ținut la București primul Congres al femeilor consiliere, care a făcut bilanțul activității lor. S-a subliniat cu acest prilej că femeile ajunse în consiliile comunale au dovedit competență și spirit gospodăresc, demonstrând că se înșelau cei care le contestau orice velleitate în conducerea treburilor publice. Domeniul care le-a fost rezervat aproape în exclusivitate a fost asistența socială. Reușita lor se datora și progreselor evidente făcute de România întregită pe tărâmul organizării științifice a asistenței sociale. Dacă o atare activitate a fost lăsată, înainte de primul război mondial, pe seama empirismului filantropic, după 1920, statul va lua asupra sa această responsabilitate, creând Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale. Ministerul va avea o direcție specială pentru asistență socială, incluzând aici și asistența victimelor de război. Potrivit Legii sanitare și de ocrotire din 1930, urmau să treacă sub aceeași îndrumare și acele servicii de ocrotire și de asistență care depindeau de alte ministere. Autoritățile comunale și județene erau chemate să pună în practică programele elaborate de minister. Experiența țărilor dezvoltate occidentale, îndeosebi a S.U.A. și a Angliei, a dovedit că femeile care au intrat în consiliile administrației locale au înfăptuit o adevărată revoluție în domeniul asistenței sociale:

într-un amplu articol (apărut în mai multe numere) în *Cuvântul femeilor*, Alice Voinescu relevă că rolul special al

1. Veturia Mileva Marcovici, „Primăresele și consilierile comunale ale României”, în *Almanahul Adevărul și Dimineața*, 1932, pp. 231-235.
2. Veturia Manuilă, „Asistența socială ca factor de politică socială”, în *Arhiva pentru știință și reformă socială*, vol. II, 1936, pp. 960-963.

femeii este „să facă din asistența socială, în chip conștient și voit, manifestația noii dreptăți sociale, creatoare de posibilități de progres uman [...]. Prin această asistență, femeia poate lua parte la clădirea viitorului social, chiar în condițiunile de inferioritate politică în care se află azi în unele țări [...]. Ce poate aduce femeia în asistență?" - se întreba prestigioasa susținătoare a cauzei feminismului. „Femeia, prin esență, e animatoare. Azi când nu legiferează încă, rolul ei e să vegheze ca aplicarea să învie litera legii în asistență, mai ales prin care dreptatea bolnavă încearcă să se însănătoșeze”¹. Dar pentru a putea valorifica pe deplin spiritul său gospodăresc, de sacrificiu, de devotament și de perseverență în cadrul asistenței sociale instituționalizate, femeia trebuia să dobândească o pregătire specială. Instituțiile create după război, printre care Institutul surorilor de ocrotire de la Cluj, cele ale așezămintelor patronate de regina-mamă Elena, Liceul sanitar „Principele Mircea” și Școala de Educatoare și Puericultură „Pia Brătianu” nu pregăteau decât cadre medii. De aceea, înființarea la 1 noiembrie 1929, a Școlii Superioare de Asistență Socială „Principesa Ileana” din București a însemnat un progres incontestabil în înfăptuirea politicii de asistență socială². Profesorii Școlii erau personalități de prestigiu din domeniul sociologiei, Dimitrie Gusti, Henry Stahl, Sabin Manuilă, Mircea Vulcănescu, iar directoarea ei, Veturia Manuilă avea studii superioare la universitățile occidentale și o specializare în asistența socială obținută la Universitatea John Hopkins (S.U.A.). În publicația Școlii, revista *Asistența socială*, au fost reproduse rezultatele anchetelor sociale întreprinse de studentele Școlii, în colaborare cu echipele de sociologi ale Institutului Social Român (al cărui director era Dimitrie Gusti) și de primul Centru de demonstrație pentru asistența familiei, înființat în cartierul Tei al Capitalei (1929). A fost făcută publică experiența câștigată în organizarea și funcționarea primelor servicii sociale din spitale și a celor

1. Alice Voinescu, „Rolul femeii în asistență”, în *Cuvântul femeilor*, nr. 10, 11, 12, din 3, 10, 17 iulie 1933.
2. Veturia Manuilă, „Evoluția profesiei de asistență socială”, *Buletinul Asociației pentru Progresul Asistenței Sociale*, anul VII, nr. 2, 1938, pp. 31-42.

pentru delincvenți minori etc. Revista a avut un rol important în realizarea legăturii necesare dintre diferitele instituții de asistență socială.

Primele femei consiliere s-au confruntat cu mari dificultăți: lipsa de fonduri și de personal calificat, indiferența funcționarilor, total nepotrivii pentru asistența socială, fluctuația personalului primăriilor în urma schimbărilor de guvern, la care s-a adăugat și criza economică. Misiunea femeilor ajunse în fruntea acestor servicii era mult îngreunată.

Aleasă consilieră în Sectorul I Galben și în Delegația Permanentă a Capitalei, Calypso Botez a contribuit substanțial la modernizarea serviciilor de asistență socială, în strânsă colaborare cu Secția feminină a Institutului Social Român și cu Școala Superioară de Asistență Socială. Prin buna gospodărire a fondurilor, a reușit să mărească bugetul asistenței sociale de la 36 milioane de lei la 50 de milioane în primul an de activitate. A susținut material și moral funcționarea Centrului de Demonstrație pentru Asistența Familiei în cartierul Tei. La cererea Biroului Internațional al Muncii (Bureau international du travail - B.I.T.), Biroul de corespondență pentru munca femeii, și Școala Superioară de Asistență Socială, coordonate de Calypso Botez, au întreprins anchete sociale în Capitală, la Cernăuți și în alte orașe ale țării. Anchetele au vizat condițiile de muncă și de viață ale femeilor muncitoare, calificarea profesională, repercusiunile implicării lor în diferite profesii asupra vieții de familie, fenomenul prostituției, problema delincvențelor minori etc. Rezultatele investigațiilor, trimise de Calypso Botez Biroului Internațional al Muncii, au fost apreciate ca deosebit de relevante pentru situația femeii în România.²

Calypso Botez s-a ocupat de fiecare instituție de asistență socială, introducând metode noi, necesare funcționării lor

1. Veturia Manuilă, P^{re} Directrice de l'Ecole Superieure d'Assistance Sociale, *Le role de l'Ecole Superieure d'Assistance Sociale dans le mouvement d'assistance sociale roumaine*, Bucarest, 1938, Imprimeria națională, pp. 31-61.
2. Calypso Botez, „Reponse au questionnaire du B.I.T. sur les conditions du travail des femmes en Roumanie; La reponse de Mme Thibert”, în *Arhiva pentru știință și reformă socială*, anul XV, nr. 1-2, 1937, pp. 157-161.

normale. Cu ajutorul ei, au fost reorganizate coloniile de vacanță și cantinele pentru elevii nevoiași, azilurile și dispensarele, iar școlile orfelinatelor au fost transformate în școli profesionale, dând posibilitate atât băieților, cât și fetelor să obțină o meserie, pe lângă cunoștințe de cultură generală¹.

Ortansa Satmary, aleasă și ea consilieră și membră a Delegației Permanente a Capitalei (în care reprezenta Sectorul Albastru), a organizat pentru prima dată un serviciu de triere, ajutorare și plasare a șomerelor. Conducând serviciul de ocrotire socială și de asistență infantilă, Ortansa Satmary, asemenea lui Calypso Botez, a inițiat mii de anchete pentru ca ajutoarele sociale să ajungă la acele familii care realmente nu se puteau întreține altfel. Ei i se datorează înființarea în sectorul său a unui azil pentru copii abandonați și a altuia pentru bătrâne.

La rândul său, Alexandrina Cantacuzino, în calitate de consilieră și delegată a Municipiului București, reprezentând Sectorul Galben, a adunat în jurul ei un mare grup de femei devotate ideii de asistență socială. În urma străduințelor sale, a luat ființă în 1930, Școala de Auxiliare Sociale. Cursurile erau susținute de profesori universitari după-amiaza la „Casa femeii” din București². Elevele acestei școli asigurau funcționarea unui Birou de asistență la Fabrica de Tutun, care avea un număr mare de femei angajate. Au fost organizate cursuri de alfabetizare, de croitorie, s-au înființat biblioteci, cantine pentru copiii nevoiași și s-au distribuit îmbrăcăminte, încălțăminte și alimente cu ocazia sărbătorilor creștine³. „Casa femeii”, unde își avea sediul Gruparea Națională a Femeilor Române, s-a transformat în anii '30, într-un puternic centru de asistență socială. Folosindu-se de poziția ei în conducerea Primăriei Capitalei și de numeroasele ei relații sociale, Alexandrina Cantacuzino a obținut fonduri importante de la Ministerul Muncii și Ocrotirii

1. Cf. Veturia Mileva Marcovici, „Primăresele și consilierile comunale ale României”, în *Almanahul Adevăruil și Dimineața*, anul 1932, pp. 231-235.
2. *Școala de Auxiliare Sociale*, Ed. „Curierul judiciar”, București, 1930.
3. Cf. *Bulletin du Conseil National des Femmes Roumaines*, 1921-1938, Redaction „Casa Femeii”, Bucarest, 1940.

Sociale², dar și din donații substanțiale, pentru a organiza un cabinet de asistență socială, unde, de exemplu, numai între 1928-1934 s-au făcut 52.000 de consultații medicale gratuite și 3.000 de tratamente, iar în cazurile mai grave au fost suportate și cheltuielile de spitalizare sau de operație. Femei aflate în dificultăți materiale, mai ales muncitoare, puteau beneficia aici de medicamente gratuite, în schimbul unei cotizații minime și se puteau trata în spitale sau sanatorii. Au fost distribuite medicamente în cadrul campaniei de combatere a bolilor venerice³.

De asemenea, la „Casa femeii” a fost pus la dispoziția avocaților, medicilor, funcționarilor și studenților șomeri, un restaurant, unde ei puteau servi zilnic masa la prețuri accesibile, îndeosebi în anii crizei economice. Muncitorii șomeri beneficiau și ei de mese la preț redus. „Casa femeii” a venit în ajutorul mamelor celibatate, găsindu-le loc de muncă și găzduire, în special în adăpostul pentru mame și sugari al Societății „Leagănul Sfânta Ecaterina” de sub patronajul reginei Maria. A luat ființă un cămin pentru femeile singure și fără adăpost, unde ele puteau locui în condiții de igienă și confort, în schimbul unei sume modeste. Au fost rezervate în „Casa femeii” și camere pentru femeile aflate în trecere prin București. Asistența juridică a mamei și copilului a fost încredințată de Baroul Ilfov, „Casei femeii”, unde avocații asociației dădeau consultații și pledau gratuit în diferite procese: de succesiune, divorț, pensii alimentare, viol, tutelă etc.³

În impozanta sală de festivități a „Casei femeii” importante personalități științifice din țară și din străinătate au ținut în prezența unui numeros public, conferințe despre problemele sociale, cum a fost de exemplu un ciclu pe tema rolului familiei, inițiat de Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române (S.O.N.F.R.). Această prestigioasă organizație, în fruntea căreia

1. *Arhivele Naționale ale României*, Fond Familiar Cantacuzino, dosar 100, filele 11, 16.
2. „Rapport sur l'activite de la «Maison de la Femme»” (Casa femeii), 1928-1934, *Bulletin du Conseil National des Femmes Roumaines*, București, Ed. „Casa femeii”, 1934, pp. 14-16.
3. *Ibidem*.

se afla Alexandrina Cantacuzino, a contribuit la desfășurarea unor activități ample de asistență socială nu numai în Capitală, ci și pretutindeni în țară unde avea filiale. În scopul de a găsi mai ușor plasament fetelor provenite din familii sărace, grupul de femei din jurul Alexandrinei Cantacuzino a adunat fonduri, asigurând buna funcționare a unor instituții de învățământ, care se confruntau cu mari dificultăți materiale, îndeosebi în anii crizei economice - Institutul de surori de caritate „Regina Elisabeta”, Atelierele Societății „Țesătoarea”, Școala de secretare, Școala horticola pentru tinerele fete de pe șoseaua Kiseleff etc.²

Întrebat despre contribuția primelor femei consiliere la organizarea asistenței sociale în Capitală, primarul general din acei ani, Dem Dobrescu, a declarat fără șovăire: „vă dau nota 10 și de ar fi mai mare ca 10 v-aș da-o”³. Și în alte localități ale țării, la Craiova, Galați, Brașov, Timișoara, Târgu-Jiu, Lipova, Turda, unde a fost lăsată femeilor consiliere mai multă libertate de acțiune, au fost obținute realizări, apreciate ca remarcabile⁴.

În pofida eficienței și competenței dovedite, candidatele pentru următoarele alegeri municipale au fost puse pe ultimele locuri sau au fost complet omise. Organizațiile de femei au protestat și s-au adresat instanțelor de judecată, cerând aplicarea corectă a Legii administrației. După ce au fost nesocotite

1. Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, creată în 1910, a continuat să subvenționeze și în anii interbelici Institutul Tinerelor Fete din Capitală (400 eleve), un externat de curs secundar cu școala de comerț. Institute asemănătoare avea și la Craiova, Galați, Iași și în alte orașe. În București înfiinșase 18 grădinițe și alte zeci în provincie. Aceași societate a acordat numeroase burse de studii și mari reduceri de taxe școlare, a întreținut 30 de biblioteci populare și a distribuit după război 5.000 de cărți în Basarabia etc.
2. Cf. *Bulletin du Conseil National des Femmes Roumaines*, 1921-1938, Ed. „Casa femeii”, București, 1940, pp. 10-11, 14-16.
3. „Manifestarea de grațitudine a femeilor pentru acordarea drepturilor civile”, în *Ziarul nostru*, anul VI, nr. 4, aprilie 1932.
4. Veturia Mileva Marcovici, „Primăresele și consilierile comunale ale României”, în *Almanahul Adevărul și Dimineața*, anul 1932, pp. 231-235; vezi și *Arhivele Naționale ale României*, Fond Familial Meissner, dosar XI/22, fila 208.

contestațiile individuale ale celor 1.200 de femei, radiate de Primăria orașului Craiova de pe listele electorale în 1934, Maria Pop, în numele filialei A.E.C.P.F.R. din localitate, a contestat la judecătoria urbană Craiova corectitudinea întocmirii listelor electorale. Acțiunea ei a fost respinsă și procesul a ajuns înaintea Curții de Apel din oraș care a decis reintroducerea pe listele electorale a tuturor femeilor cu drept de vot, eliminate în mod ilegal.

S-a încercat compromiterea primelor femei consiliere din Capitală, acuzate că ar fi încasat pentru activitatea lor diurne sau jetoane de prezență „ilegal atribuite sau nejustificate”¹. Răspunzând acestor acuzații, Ortansa Satmary a venit cu o seamă de dovezi în fața opiniei publice, demonstrând că, în cei 4 ani de mandat, femeile consiliere și membre ale Delegației Permanente a Capitalei au fost retribuite conform legii, pentru munca prestată zilnic, asemenea membrilor bărbați ai acestui organism. Încercările de compromitere a femeilor consiliere - argumenta prestigioasă feministă - se datorau, în primul rând, unor înguste interese politicianiste².

În ciuda tuturor acestor dificultăți și piedici, femeile vor activa și în anii următori în consiliile locale. Ponderea lor a rămas relativ mică, în raport cu bărbații. Amânarea de către parlamentari a înlăturării paragrafelor de legi care puneau în inferioritate juridică și politică femeile a făcut ca organizațiile de femei să inițieze noi acțiuni de protest, de mare răsunset în opinia publică.

1. „O mare victorie feministă a A.E.C.P.F.R. de la Craiova”, în *Cuvântul femeilor*, anul II, nr. 31, din 19 martie 1934.
2. Arety Gheorghiu, „Consilieri și consiliere”, în *Cuvântul femeilor*, anul II, nr. 3, din 3 martie; Aurelia Bioreanu, „Adaptabilitatea femeilor în politică”, *Gazeta femeilor*, anul III, nr. 44, din 16 februarie 1934.
3. Ortansa Satmary, „Consilierele și politica”, în *Cuvântul femeilor*, anul I, nr. 30, din 3 martie 1934; vezi și „De la Asociația feministă din Constanța «Șezătoarea» din 29 martie 1937”, Conferința domnului Grigore Trancu-Iași, „Femeia în gospodăria publică”, în *Ziarul nostru*, anul IV, nr. 4, aprilie 1931.

O nouă victorie pe drumul spre egalitate

Organizațiile de femei s-au folosit de prilejul pregătirilor pentru unificarea Codului Civil de către guvernarea național-tărănistă (1928-1933), în scopul de a cere înlăptuirea neîntârziată a prevederii Constituției din 1923, referitoare la drepturile juridice ale femeilor. Speranțele puse de multe dintre feministe în guvernul țărănist erau cu atât mai îndreptățite, cu cât mesajul regal pentru anul 1928/1929, rostit la deschiderea sesiunii parlamentare, a anunțat reforma Codului Civil și acordarea drepturilor promise femeilor. Ministrul Justiției, Constantin Hamangiu, era și el susținător hotărât al acestor deziderate.

Membrii Comisiei juridice a Consiliului Național al Femeilor Române au continuat să facă propuneri - așa cum procedaseră și în anii '20 - organelor de drept, privind definitivarea articolelor de legi referitoare la starea juridică a femeii. Proiectele și propunerile Consiliului au fost discutate în adunări publice la care au luat parte și reprezentanții principalelor partide politice și unde s-au adoptat moțiuni, revendicând recunoașterea tuturor drepturilor civile ale femeilor.

Pe de altă parte, Congresul Federației Uniunii Femeilor Române, care s-a întrunit pentru prima dată pe teritoriul Vechiului Regat, la Craiova, pe 6-8 septembrie 1931, a hotărât ca o delegație a Federației, formată din Maria Baiulescu, Calypso Botez și Ella Negruzzi, să prezinte ministrului Justiției moțiunea potrivit căreia, drepturile civile de care se bucurau femeile din Transilvania și Banat încă din timpul Austro-Ungariei să fie extinse în toată țara. Ministrul Hamangiu a promis că doleanța Federației va fi îndeplinită la unificarea legislației.¹

1. Cf. „Rapport General 1930-1934, Commission des lois”, *Bulletin du Conseil National des Femmes Roumaines*, 1930-1934, Ed. „Casa femeii”, București, pp. 7-8.

2. „Darea de seamă și expunerea generală a activității Comitetului de Direcție al Uniunii Femeilor Române din România-Mare, pe răstimpul septembrie 1930 până la Congresul de față”, în *Anuarul U.F.R. din România-Mare, al XX-lea an de la întemeiere, 1913-1933*, Brașov, iunie 1933; vezi și „Moțiunile Congresului al X-lea al Federației U.F.R., ținut la Craiova în zilele de 6, 7 și 8 septembrie 1931”, în *Ziarul nostru*, anul V, nr. 8, septembrie 1931.

neașteptată din viață a acestuia a pus din nou sub semnul întrebării atingerea scopului urmărit.

În asemenea împrejurări, Grigore Trancu-Iași, fost ministru al Muncii, Cooperării și Asigurărilor sociale (1926-1927), a prezentat Camerei un proiect de lege, din inițiativă particulară (14 decembrie 1931), propunând înlăturarea discriminării femeii măritate. Într-o amplă expunere de motive, cunoscutul om politic a condamnat menținerea incapacității juridice a femeii măritate în legislația de după război, calificând-o drept „un anacronism și o absurditate”:

Greutățile vieții au scos femeia din rolul pur menajer și au

împins-o tot mai mult în tranșeele luptei pentru existență, alături de bărbat. Pierderea drepturilor civile de către femeile măritate și asimilarea lor cu minorii și debilizii mintali prin legislația în vigoare se datorează supraviețuirii unei concepții sociale învechite, bazată pe slăbiciunea femeii și puterea maritală, două principii care formau nucleul familiei române și care astăzi nu mai au nici un rost! [...]. Este și timpul să ne punem și noi în rândul țărilor civilizate și să recunoaștem femeilor deplinătatea la drepturile civile. [...] femeia majoră prin trecerea ei în căsătorie își păstrează deplinătatea capacității juridice, putând exercita toate drepturile civile, fără ca actele sale să fie supuse aprobării soțului ei.

Proiectul de lege, semnat de 25 de deputați și depus la

Comisiunea legislativă civilă, a fost dezbătut în două ședințe, dar, până la urmă, nu a ajuns în fața Camerei deputaților. Membrii Comisiei au considerat că nu a sosit momentul pentru o asemenea schimbare, ea urma să se facă numai odată cu modificarea întregului Cod Civil, ceea ce - în viziunea lor - mai putea dura ani îndelungați. Această atitudine a parlamentarilor a stârnit noi proteste ale asociațiilor feministe. U.F.R., în colaborare cu A.E.C.P.F.R. și cu alte organizații federate a convocat o mare adunare publică la București, care s-a ținut pe 28 februarie 1932 în sala Teatrului „Ventura”. Delegatele sosite din toate colțurile țării au condamnat tendința evidentă a majorității parlamentarilor de a amâna aplicarea articolului 6

1. Gr. Trancu-Iași, „Drepturile civile ale femeilor”, în *Ziarul nostru*, anul VI, nr. 1, ianuarie 1932.

al Constituției. Ziarele au relatat pe larg despre confruntările de opinii, deosebit de aprige, din cursul adunării, în prezența „unui mare număr de bărbați politici, senatori, deputați și alți intelectuali”¹.

La propunerea Mariei Pop, reprezentanta femeilor din Oltenia, s-a hotărât ca o delegație, compusă din Calypso Botez, Maria Pop, Ella Negruzzi, Ortansa Satmary și Florica Georgescu să prezinte regelui și guvernului moțiunea adunării prin care se revendicau: 1. „acordarea drepturilor civile pe baza deplinei egalități conform articolului 6 din Constituție”; 2. „introducerea acordării de drepturi politice femeilor române cu ocazia prezentării proiectului de reformă electorală” care urma să fie luat în discuție de parlament².

Delegația primită de Nicolae Iorga, prim-ministru, Constantin Argetoianu, ministrul de Interne și Valer Pop, ministrul Justiției, a fost încredințată că revendicările, considerate pe deplin îndreptățite, vor fi curând satisfăcute³. Într-adevăr, ministrul Justiției a depus, pe 6 aprilie 1932, la Cameră, proiectul de lege prin care se ridică incapacitatea civilă a femeii măritate. Proiectul a fost votat pe 13 aprilie la Camera Deputaților cu o mare majoritate⁴, iar Senatul l-a dezbătut două zile mai târziu. Raportorul legii la Senat, prof. C. Dissescu, și-a exprimat satisfacția pentru faptul că o lege specială va reglementa de acum încolo statutul juridic al femeii, așa cum cerea art. 6 al Constituției, prezentat tot de el forurilor legislative, în martie 1923. N. N. Săveanu, fost ministru și președinte al Camerei liberale, aprecia că proiectul în discuție este doar un început, pentru că trebuia să urmeze în mod necesar și acordarea drepturilor politice integrale,

1. „întrunirea pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române,” în *Ziarul nostru*, anul VI, nr. 2, februarie 1932.
2. Gr. Trancu-Iași, „Drepturile civile ale femeilor”, în *Ziarul nostru*, anul VI, nr. 1, ianuarie 1932.
3. Cf. „Darea de seamă și expunerea generală a Comitetului de direcție al «Uniunii Femeilor Române»” (1930-1933), în *Anuarul U.F.R. din România-Mare, al XX-lea an de la întemiere, 1913-1933*, Brașov, iunie 1933, pp. 6-7.
4. în Camera Deputaților proiectul a obținut 101 voturi pentru și 19 contra, iar la Senat 110 bile pentru și 9 contra, Cf. „Legea dezrobirii noastre civile”, în *Ziarul nostru*, anul VI, nr. 4, aprilie 1932.

potrivit cu „regimul de sufragiu universal azi”. Senatorul Ph. Mandrea-Vaslui recunoștea și el că „starea de incapacitate civilă a femeii nu mai putea dăinui” și că legiuirea de până acum „constitua o jignire a rostului ei social, a demnității și personalității ei”. Promulgarea legii la Senat, pe 21 aprilie 1932, a fost primită cu deosebită satisfacție de femeile de pretutindeni. Filiala bucureșteană a A.E.C.P.F.R. a organizat, la locuința Ellei Negruzzi, o manifestare de recunoștință a femeilor române, la care au participat și delegate din toate provinciile țării¹. Au fost invitate și o seamă de personalități politice (Valer Pop, Gr. Trancu-Iași, Octavian Goga, Dem. I. Dobrescu și alții), care, cu acest prilej, și-au exprimat convingerile în legătură cu rostul femeilor în viața publică. Dacă marea majoritate a celor prezenți a considerat că pasul următor, pe drumul emancipării, urma să fie câștigarea drepturilor integrale, Octavian Goga, potrivit orientării extremist-naționaliste a Partidului Național-Agrar, al cărui președinte era, susținea, dimpotrivă, că lărgirea dreptului de vot, în condițiile în care nici bărbații n-ar fi fost pregătiți pentru vot universal, ar fi constituit o greșeală cu urmări incalculabile. O astfel de măsură ar fi lezat - în viziunea sa - interesele naționale, întrucât ar fi dat câștig de cauză îndeosebi femeilor minoritare mult mai pregătite politic decât românele. Pe de altă parte, releva liderul politic, s-ar fi întărit și partidul socialist, partizan al egalității în drepturi a celor două sexe. Or, în condițiile în care integritatea țării era amenințată dinspre Apus, de revizionismul horthyst, iar dinspre Răsărit de regimul sovietic, ar fi fost nevoie de măsuri de consolidare națională². Maria Dimitriu-Castano, președinta filialei de la Constanța a A.E.C.P.F.R., a respins acest punct de vedere, argumentând că accesul femeii în organele supreme ale puterii de stat va întări și, în nici un caz nu va șubrezi rezistența țării în fața primejdiilor și amenințărilor, indiferent de unde ar veni ele. Ea invocă experiența numeroaselor țări, unde, după primul război mondial, s-a acordat

1. *Ibidem*.

2. „Manifestarea de gratitudine a femeilor pentru acordarea drepturilor civile”, în *Ziarul nostru*, anul VI, nr. 4, din aprilie 1932.

3. *Ibidem*.

drept de vot universal și femeilor, ceea ce a avut drept consecință îmbunătățirea statutului femeii și a legislației muncii și ocrotirii sociale¹.

Elaborarea metodelor și a căilor de urmat pentru lărgirea drepturilor femeii a constituit miezul dezbaterilor la congresele și adunările publice ale asociațiilor de femei în anii imediat următori înlăturării incapacității civile a femeii măritate. Se reafirma cu aceste ocazii ideea că trebuia mers până la capăt pentru ca să fie înlăturată prevederea art. 6 al Constituției, potrivit căruia, drepturile civile ale femeii se vor stabili pe baza deplinei egalități a celor două sexe. Astfel, la Congresul A.E.C.P.F.R., ținut la Iași, pe 21-22 mai 1932, cu ocazia aniversării a 15 ani de la întemeierea Asociației, cu participarea delegatelor din toată țara și a reprezentanților P.N.Ț., P.N.L., Partidului Poporului ș.a., Margareta P. Ghelmegeanu a atras atenția guvernanților și în special Consiliului legislativ, care lucra la unificarea legislației, asupra necesității stringente de a înlătura acele paragrafe ale Codului Civil care lezau în continuare drepturile femeii. La propunerea ei, s-a votat o moțiune prin care s-a cerut ca averea dobândită în timpul căsniciei să devină drept comun al ambilor soți, „iar la o eventuală desfacere a căsătoriei, fiecare din soți să fie proprietar a jumătate din această avere”². Discuții aprinse s-au purtat și în jurul prevederilor Codului Penal referitoare la avort. Delegetele au cerut schimbarea articolului 246 al Codului în vigoare în ceea ce privea avorturile de orice natură, declarate fără discernământ drept crime și pedepsite ca atare. Unele dintre feministe, printre care Ortansa Satmary, considerau că permiterea avortului în caz de viol sau din motive medicale, preconizată de cei care lucrau la noul Cod Civil, nu era suficientă. Experiența femeilor consiliere, dar și numeroasele anchete sociale - observa Ortansa Satmary - atestau existența unui număr impresionant de mare de copii, mai ales în periferiile orașelor, care trăiau în mizerie, îndurând foamea și boli îngrozitoare, din cauza lipsei de mijloace ale

1. *Ibidem*.

2. „Congresul Asociațiunii pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române, ținut la Iași, la 21 și 22 mai 1932”, în *Ziarul nostru*, anul VI, nr. 5-6, mai-iunie 1932.

părinților lor. De aceea, ele se pronunțau pentru legalizarea avortului social¹.

O altă parte a delegatelor era de părere că numai dacă se va înlătura vechea nedreptate făcută femeilor din România, legitimându-se căutarea paternității, s-ar fi putut evita creșterea continuă a numărului de copii fără posibilități elementare de trai. Alte delegate susțineau că liberalizarea avortului ar avea drept consecință scăderea natalității în momentul în care țara avea nevoie de întărirea capacității sale de apărare². Discuția a continuat și după Congres. La întrunirea femeilor socialiste, ținută în București, cu ocazia sărbătoririi zilei femeii (iunie 1933) s-a votat o moțiune de protest împotriva prevederilor anacronice ale Codului Penal în vigoare privind avortul, revendicându-se admiterea principiului maternității conștiente: Credem că necesitatea avortului din motive sociale nu mai tre-

buie a fi explicată unor oameni de știință puși să întocmească o legiuire ca cea a codului penal cu atât mai mult cu cât țara noastră este una din țările cu cele mai multe nașteri și deci cu cea mai mare mortalitate de copii, tocmai ca urmare directă a acestei natalități și a lipsei de măsuri sanitare medicale [...] De aceea, noi cerem modificarea proiectului de cod penal în sensul admiterii avortului nu numai când sunt primejduite sănătatea sau viața femeii însărcinate, dar și atunci când femeia se găsește în imposibilitatea materială de a-și crește copilul. Cerem recunoașterea principiului maternității conștiente prin crearea de dispensare anticoncepționale, așa cum sunt în țările civilizate, dispensare unde femeia să capete sfaturi medicale pentru prevenirea sarcinii.

Cerem ocrotirea legală a maternității, asistență socială pentru mamă și copil și respectarea legii de protecția muncii femeilor și copiilor³.

La discutarea în parlament a proiectului Codului Penal (februarie-martie 1936) s-au confruntat puncte de vedere contradictorii.

1. *Ibidem*; vezi și Maria Dimitriu-Castano, „Problema avortului”, în *Ziarul nostru*, ianuarie-februarie, 1935.
2. *Ibidem*.
3. „Ziua femeii în Capitală”, în *Lumea nouă*, nr. 26, din 25 iunie 1933; „Conferința Uniunii noastre”, în *Femeia muncitoare*, *Buletinul Uniunii Femeilor Muncitoare din România*, anul III, nr. 18, august 1933.

Unii dintre parlamentari s-au opus categoric legalizării oricărui avort și s-au pronunțat pentru menținerea, fără nici o modificare a vechilor paragrafe. Până la urmă, s-a ajuns la o soluție de compromis. A fost admis avortul pentru cazurile în care viața femeii era în pericol evident sau când unul din părinți era atins de alienație mintală, care putea avea urmări asupra sănătății fătului.¹

Un progres evident l-a reprezentat înscrierea în noul Cod Penal a delictului de seducțiune și al aceluia de abandon familial. Au fost prevăzute sancțiuni pentru acei soți care se sustrăgeau de la achitarea obligațiilor de întreținere, stabilite printr-o hotărâre judecătorească.

Apreciind aceste îmbunătățiri evidente ale condiției feminine, organizațiile de femei, sprijinite de oameni politici influenți și de comisiile de specialitate ale Societății Națiunilor vor insista, în anii următori, pentru abrogarea articolelor 304 și 307 ale Codului Civil, referitoare la interzicerea „căutării paternității” și pentru recunoașterea copiilor naturali. Se atrăgea atenția opiniei publice asupra necesității imperioase a luării unor astfel de măsuri, ținând seama de faptul că statisticile înregistrau, între anii 1924 și 1930, nașterea anuală, în medie, a 56.500 de copii naturali, iar la sfârșitul anilor '30 a 67.119². Alte deziderate, ca instituirea tribunalelor pentru delincvenți minori și a „școlilor pentru copii moralmente abandonați” etc., erau cuprinse în rezoluțiile congreselor și întrunirilor asociațiilor de femei în anii 1930-1936. Drept recunoaștere a eforturilor acestor organizații de femei depuse în scopul protecției mamei și copilului, la a III-a Conferință Interbalcanică, ținută la București, în ultima decadă a lunii octombrie 1932, Margareta

1. „Dezbateri parlamentare. Senatul”, *Monitorul Oficial*, Partea a III-a, nr. 22, din 20 februarie 1935.
2. Maria Bârzan, „Inovațiuni ale noului Cod Penal pentru protecțiunea femeii și a familiei”, în *Ziarul nostru*, anul X, nr. 4-5, aprilie-mai, 1936; vezi și „Congresul Uniunii Femeilor Române”, în *Gazeta femeii*, anul V, nr. 21-22, din 15 septembrie 1936.
3. „Situția și protecția copilului nelegitim și a copilului părăsit în România”, raportul dlui Gr. Trancu-Iași la Conferința interbalcanică de la București, din 21 octombrie a.c., în *Ziarul nostru*, anul VI, nr. 8, octombrie 1932.

P. Ghelmegeanu din partea A.E.C.P.F.R., a fost aleasă președinta subcomisiei „pentru studiul chartei copilului și pozițiunea legală a femeii”¹.

Combaterea traficului de femei și controlul fenomenului prostituției au fost alte obiective urmărite. Din inițiativa Ellei Negruzzi, Congresul Federației U.F.R., întrunit la București între 4 și 6 iunie 1933, a cerut organelor de drept să respecte angajamentele luate față de Societatea Națiunilor și să suprima „regimul arbitrar al poliției de moravuri, spre a se ajunge la aplicarea dreptului comun în toate cazurile privitoare la prostituție” și să introducă „elementele feminine în poliție, care să se ocupe special de aceste cazuri”. Participantele la Congres au revendicat și înăsprirea măsurilor împotriva „acelor ce trăiesc din câștiguri imorale ale femeilor”, conform prevederilor anteproiectului adițional la convențiunea internațională de la Geneva din 1921². Aplicarea „legii unității de morală” care „urmărește ambele sexe, în chestiunea bolilor venerice” și „formarea opiniei publice pentru a da posibilitate de muncă femeilor care erau scoase din casele de toleranță” - întregeau măsurile propuse de asociațiile de femei pentru combaterea prostituției, care luase proporții îngrijorătoare în România interbelică³.

Dezideratele referitoare la traficul de femei, formulate de organizațiile femeilor din România au fost susținute de Elena Văcărescu la dezbaterile Comisiei a V-a a Societății Națiunilor în anii 1934-1938⁴ care se ocupa de probleme socio-umanitare și a cărei vicepreședintă era. Cunoscuta apărătoare a drepturilor femeii și reprezentanta României la Societatea Națiunilor

1. „Conferința a III-a Balcanică la București”, în *Ziarul nostru*, anul VI, nr. 8, octombrie 1932.
2. „Congresul Federației Uniunii Femeilor Române”, în *Cuvântul femeilor*, anul I, nr. 7, din 12 iunie 1933.
3. „Marele Congres al Asociațiilor Feministe de la Constanța”, în *Gazeta femeilor* din 30 septembrie 1936; Ortansa Satmary, „Cum să luptăm contra vânzării femeilor și copiilor”, în *Cuvântul femeilor*, anul II, nr. 41, din 19 noiembrie 1934.
4. Cf. „Text pregătit de Elena Văcărescu pentru dezbaterile Comisiei a V-a a Societății Națiunilor privind traficul de femei (1934)”, Biblioteca Academiei Române, *Manuscrise, Arhiva Elena Văcărescu*, VII, Varia 8, filele 1-5.

a propus constituirea unui comitet format din juriști de ambele sexe pe lângă înaltul for internațional care să lucreze la definitivarea statutului juridic al femeii. Elena Văcărescu considera necesar ca prevederile acestui statut să fie recomandate spre consultare guvernelor și parlamentelor care pregăteau unificarea Codului Civil, venind astfel și în sprijinul aspirațiilor asociațiilor de femei din țară¹.

Democrația mai presus de orice

La congresele și la adunările organizațiilor de femei, dar și în paginile publicațiilor feministe, cum erau *Gazeta femeilor*, *Cuvântul femeilor*, *Graiul femeii*, *Ziarul nostru*, au fost formulate noi argumente spre a demonstra stringența dobândirii drepturilor politice integrale ale femeilor și a reprezentării lor în organele legislative supreme ale țării, în condițiile în care în viața politică românească din al treilea deceniu al secolului trecut se confruntau orientările favorabile întăririi democrației parlamentare cu cele care se pronunțau pentru regimuri dictatoriale, de dreapta sau de stînga. În Ungaria, Horthy își instaurase încă din 1920 dictatura, alimentând puternicele tendințe de revizuire a granițelor stabilite prin Tratatul de la Versailles. Regimurile dictatoriale fasciste din Italia, Portugalia, Grecia, dar, mai ales, din Germania reprezentau o gravă amenințare la adresa democrațiilor europene. Organizațiile de femei, asemenea partidelor parlamentare, au fost desființate, iar femeile înregimentate în organisme ale dictaturii și subordonate scopurilor statului fascist².

Pe de altă parte, dictatura sovietelor, care a acordat, teoretic, cele mai largi drepturi civile și politice femeilor, s-a dovedit în

1. Direcția Serviciului de Arhive a Ministerului Afacerilor Externe, Fond Geneva, vol. 60, *Journal de la Dix-huitieme Session de l'Assamblee*, nr. 11, din 24 septembrie, Geneva, pp. 126-127.
2. Vezi Gisela Bock, *Femeia în istoria Europei. Din Evul Mediu până în zilele noastre*, Ed. Polirom, 2002, Capitolul V. „între extreme”.

realitate a fi un sistem despotice, de înrobire a lor în statul totalitar, incapabil să le asigure un nivel minim de subzistență.

În acest context internațional, în anii care au urmat crizei economice din 1929-1933, s-a accentuat procesul de pulverizare a forțelor politice ale țării. A crescut numărul grupărilor disidente în P.N.Ț. și în P.N.L. Sub presiunea Internaționalei a III-a Comuniste, s-a divizat puternic mișcarea politică muncitorească; au apărut partide noi ca Partidul Național-Creștin (1935), condus de A. C. Cuza și Octavian Goga, cu tendințe dictatoriale, șovine și chiar grupări fasciste ca „Garda de fier”, legalizată sub numele Partidul „Totul pentru țară” (decembrie 1934), susținut de Germania nazistă. Atmosfera de confuzie se va accentua după proclamarea ca rege a lui Carol al II-lea (1930), care, prin acțiunile sale a alimentat disensiunile între principalele partide politice pentru a întări autoritatea monarhiei, erodând din ce în ce mai mult regimul democratic. Așa se explică numirea în fruntea guvernului a lui Gheorghe Tătărescu (ianuarie 1934), exponent al „tinerilor liberali”, apropiați ai Tronului.

Unirea tuturor forțelor feminine pentru a bara drumul dictaturilor de orice natură era cu atât mai necesară cu cât și în mișcarea de femei, asemenea altor mișcări democratice, se desfășurau discuții contradictorii în privința tacticii de urmat și a stabilirii atitudinii față de noile partide și grupări politice.

Congresul al VII-lea al Internaționalei Comuniste, din vara anului 1935, a cerut partidelor comuniste afiliate să aibă ca obiectiv principal constituirea unui larg front popular, menit să stăvilească expansiunea fascismului. Nucleul frontului urma să-l constituie alianța dintre partidele muncitorești, comuniste și social-democrate, între care existau diferențe ideologice și programatice. Dacă în Franța și în Spania, unde partidele comuniste erau în legalitate, s-a realizat frontul popular anti-fascist, în jurul unor revendicări comune ca apărarea libertăților democratice, menținerea păcii, combaterea inflației etc., în România majoritatea liderilor social-democrați erau împotriva colaborării cu Partidul Comunist, scos în afara legii. Motivul principal era înscrierea în programul acestuia a unor obiective stângiste și antinaționale dictate de Comintern, cum erau răsturnarea prin violență a orânduirii existente, colectivizarea agriculturii, dezmembrarea statului național. Astfel se explică

faptul că ofertele de alianță venite din partea comuniștilor erau privite cu rezervă de forțele democratice ale țării, inclusiv de către asociațiile de femei. În consecință, alianțele antifasciste care s-au încheiat între diferitele forțe politice și sociale n-au avut tăria celor din Occident. În anii 1933-1934, Comitetul Național Antifascist, creat din inițiativa P.C.R., a reușit să atragă o seamă de intelectuali, avocați, medici, scriitori, studenți și muncitori etc., printre care și femei, organizate în Secția feminină a Comitetului. Reprezentantele Comitetului Național Antifascist al Femeilor, în frunte cu Zoe Frunză, președintă, au luat parte la primul Congres mondial al femeilor împotriva fascismului și războiului, care s-a ținut la Paris, în august 1934. Zoe Bugnariu a transmis adeviziunea femeilor din România la efortul general pentru bararea ascensiunii fascismului și pentru respectarea drepturilor elementare ale femeii.

În urma interzicerii de către autorități a Comitetului Național Antifascist, Asociația pentru protecția mamei și copilului (înființată în ianuarie 1935) va continua activitatea începută. În publicația Asociației, *Drumul femeii*, au fost popularizate acțiunile inițiate în colaborare cu Blocul Democratic, P.N.Ț., Partidul Socialist Unitar și cu alte organizații. Asociația, prin filialele sale de la Cluj, Roman, Galați, Timișoara, Iași, Brașov, Chișinău ș.a., va antrena femeile în acțiuni de asistență socială - distribuirea de alimente și medicamente familiilor nevoiașe etc. Lozinci și atitudini stângiste, care s-au manifestat în activitățile Asociației, au servit drept pretext autorităților pentru dizolvarea ei și pentru interzicerea publicației sale, în octombrie 1935.

Eșuarea sancțiunilor impuse Italiei de Societatea Națiunilor, ocuparea zonei renane de către trupele germane (7 martie 1936) și realizarea unei colaborări politice între Berlin și Roma au încurajat acțiunile formațiunilor fasciste și de extremă dreapta și în România. Cu ajutorul financiar substanțial al Germaniei

1. *Cuvântul nou* din 3 noiembrie 1934; *Cuvântul liber* din 11 august 1934.
2. „De ce apărem?”, în *Drumul femeii*, anul I, nr. 1, din 21 martie 1935; vezi și El. Georgescu, Titu Georgescu, *Mișcarea democratică și revoluționară a femeilor din România*, Ed. Scrisul românesc, Craiova 1975, pp. 176-181.

naziste, s-a încercat unificarea într-o singură organizație, sub forma unei mișcări populare, a tuturor acestor formațiuni, folosindu-se lozinci populiste ca „asigurarea dreptului la muncă și la odihnă”, „omul și pogonul”, iar pentru atragerea intelectualilor tineri, lozinci xenofobe, cu predilecție antisemite. „Garda de fier”, de mai multe ori dizolvată, dar care acționa sub numele de Partidul „Totul pentru țară” și-a recrutat aderenți, în special în școli și universități. În timp ce băieții erau organizați în „frății de cruce”, fetele erau înregimentate în grupuri numite „cetățui”. Cele peste 19 „cetățui” alcătuiau Corpul legionarelor, în frunte cu Nicoleta Nicolescu, studentă la Facultatea de Litere din București. Împreună cu Lucia Trandafir, Olimpia Zeana, Elena Bagdat ș.a., Nicoleta Nicolescu a antrenat membrele „cetățuilor” în acțiunile legionarelor - la activitățile taberelor de muncă, așa-numitele „centre de instruire a omului nou”, la întreținerea magazinelor de vânzare cu amănuntul, la ceremonii funerare, dezveliri de monumente - tot atâtea ocazii de afirmare a ideilor naționalist-extremiste. Agitațiile legionarilor au culminat la Congresul Uniunii Studenților Creștini Români, de la Târgu-Mureș, din 3-5 aprilie 1935. Congresisții au protestat contra orientării prooccidentale a țării și a măsurilor luate de autorități împotriva liderilor legionari, au ars ziarele democratice și au format „echipele morții” pentru a-i elimina pe principalii adversari politici, printre care erau vizate și persoane din jurul regelui. Guvernanții au fost obligați să împiedice violențele și nelegiuirile comise de legionari. În această conjunctură, va face progrese închegarea frontului popular antifascist, prin încheierea unui acord între reprezentanții Frontului Plugarilor, ai Partidului Socialist (C. Popovici) și ai

1. Cf. *Arhivele Ministerului Apărării Naționale*, dosar nr. 475/640, doc. „Expansiunea Germaniei în estul și sud-estul Europei”.
2. Duiliu T. Sfințescu, *Răspuns la întrebările tinerilor care doresc tot adevărul despre mișcarea legionară*, Ed. Crater, 1996, pp. 341-371; vezi și Radu Gyr, *Femeia în eroismul spiritual, moral și național*, Tipografia Imprimeriile „Frăția Românească”, București, 1936/1940, pp. 36-41.
3. Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelului Mihail”. O contribuție la problema fascismului internațional*, Ed. Humanitas, București, 1999 (trad. din germană de Cornelia și Delia Eșianu), pp. 283-284.

Blocului pentru apărarea libertăților democratice (noiembrie 1935). La alegerile parlamentare parțiale din februarie 1936 în județele Hunedoara și Mehedinți, organizațiile semnatare ale acordului, împreună cu organizațiile locale ale P.N.Ț., au creat un front comun împotriva extremei drepte. Câștigarea alegerilor de către dr. N. Lupu și Gh. Pop, candidații Frontului, a avut un larg ecou în opinia publică¹. Asemenea alianțe vor fi încheiate și cu prilejul alegerilor comunale și județene în anii 1936-1937, tot atâtea ocazii de întruniri electorale cu participarea a zeci de mii de cetățeni cu convingeri politice diferite. Documentele vremii certifică prezența femeilor la aceste manifestații cu vădit caracter revendicativ și antifascist. Secția feminină a Blocului pentru apărarea libertăților democratice s-a adresat femeilor din toată țara, pentru a susține Frontul popular... care tinde să strângă laolaltă pe toți câți nu văd în fascism o

fatalitate, care nu se poate ocoli, ci numai o diversiune de la starea economico-socială actuală și de la dibuiri politice prezente. Frontul popular lărgit, alături de presa democratică - expresia opiniei publice - formează zidul de rezistență al democrației, contra loviturilor fasciste².

În februarie 1936, un grup de femei din București, printre care personalități din lumea culturii și artei - Sofia Nădejde, Lucia Sturdza Bulandra, Claudia Millian, Sarina Casvan, Mihaela Pătrașcu ș.a. - au lansat un apel „către toate organizațiunile feminine - politice, profesionale, culturale etc., având ca țintă apărarea intereselor femeii și ridicarea ei politică, civilă, economică și culturală!”. Femeile au fost îndemnate să se constituie într-un larg Front Feminin, care, fără să fie încadrat în vreun partid politic, să apere instituțiile regimului democratic în fața amenințării fasciste.

Putem noi, femeile în general să încredințăm soarta noastră acelor organizații politice care resping sau înjumătățesc ideea emancipării definitive a femeii, se releva în apel. [...] Putem noi să-i urmăm pe aceia care vor să ne trimeată înapoi la bucătărie,

1. *Lumea nouă* din 12 ianuarie și 23 februarie 1936.
2. Zoe Olteanu, „Către femeii”, în *Cuvântul liber*, anul III, nr. 18, din 7 martie 1936.

închizându-ne căile spre care ne aruncă nevoile existenței sau vocația noastră? Putem noi să-i urmăm pe aceia care proclamă că forța primează dreptul și care pregătesc un nou măcel mondial și noi morminte copiilor noștri? Putem noi să ne alăturăm crezurilor acelor care, în locul iubirii aproapelui, propovăduiesc ura între cetățenii utili ai aceleiași națiuni?'

Ca urmare a apelului, au fost create filiale ale Frontului Feminin în mai multe orașe ale țării (Turnu-Severin, Cluj, Iași, Chișinău etc.), coordonate de un Comitet de conducere a cărui președintă de onoare a fost desemnată veterana luptei pentru emanciparea integrală a femeii, Sofia Nădejde³.

Conceput ca parte a Frontului popular antifascist, Frontul Feminin urmărea să strângă în jurul unui program alcătuit din 16 puncte, toate organizațiile de femei, printre acestea pe primele locuri se aflau revendicări politice și economice: „eligibilitatea fără restricții a femeilor în consiliile comunale și județene”, „eligibilitatea femeii în Cameră și Senat” și alte obiective urmărite de asociațiile de femei - liberul acces al femeii la toate profesiunile, salarizarea egală a muncii ambelor sexe, „căutarea paternității”, combaterea analfabetismului, măsuri de protecție pentru mame și copii și, în fine, apărarea păcii prin susținerea programului Societății Națiunilor în scopul barării agresiunii statelor revizioniste⁴. În vederea realizării programului, s-a propus organizarea de manifestații și întruniri publice, campanii de presă, anchete sociale etc. Pentru a contracara acțiunile extremei drepte, Frontul Feminin a stabilit legături cu A.E.C.P.F.R., U.F.R., Consiliul Național al Femeilor române, Institutul Cultural Feminin, Uniunea Femeilor Muncitoare din România, secțiile feminine ale partidelor politice și Comitetele cetățenești.

La Conferința P.N.Ț. din iunie 1936, la care s-a dezbătut problema drepturilor femeii, o delegație a Frontului Feminin a cerut concursul Secției feminine a P.N.Ț. la realizarea

1. Broșura *Către toate femeile din România*, editată de Frontul Feminin, Atelierele *Adevărul*, S.A., 1937, vezi și Silvia Gruia, „Frontul Feminin”, în *Cuvântul liber*, din 22 martie 1936.
2. *Dimineața* din 22 martie 1936. Cf. L.C., „Femeile cer drepturi politice”, în *Gazeta femeilor*, anul VI, nr. 152-153, din 11 februarie 1937.
3. Broșura *Către toate femeile din România*, ed. cit, pp. 6-7.

obiectivelor Frontului¹. Exprimând punctul de vedere al aripii stângi a P.N.Ț., care urmărea întărirea conținutului democratic al sistemului parlamentar, Ion Mihalache s-a declarat de acord cu susținerea programului propus și a subliniat importanța luptei unite împotriva tendințelor dictatoriale și fasciste care puneau în pericol libertățile cetățenești, reprezentând principala piedică și în calea obținerii drepturilor femeii. Fruntașul țărănist a spus în fața asistenței că era nevoie „nu de echipele morții”, care să asasineze pe oamenii de frunte ai țării, ci de „echipe care să asasineze ignoranța care asasinează satele”². Pe aceeași poziție s-a situat și dr. N. Lupu care cerea concursul femeilor la apărarea valorilor democrației³. În cuvântările lor, Calypso Botez, Margareta P. Ghelmegeanu și Ella Negruzzi, protagoniste ale Secției feminine a P.N.Ț. și ale A.E.C.P.F.R., au reafirmat și de această dată convingerea lor că locul femeilor de toate categoriile sociale este în tabăra luptătorilor pentru consolidarea statului de drept, singurul în măsură să garanteze emanciparea femeii.

La ședința Cercului feminin al Asociației funcționarilor publici (iunie 1936, București), s-a votat o rezoluție, potrivit căreia, urma să se constituie un front comun cu toate organizațiile funcționărești democratice. Membrele Cercului și-au exprimat acordul privind conlucrarea cu Frontul Feminin pentru obiectivele comune, antifasciste și antirevizioniste.⁴

Prilejul pentru manifestarea voinței unite a femeilor de a stăvili izbucnirea unei noi conflagrații mondiale s-a ivit în vara anului 1936, când o seamă de personalități cu convingeri democratice au constituit un Comitet internațional, în frunte cu lordul Robert Cecil, președintele Uniunii pentru Societatea Națiunilor, cu scopul de a pregăti Congresul universal pentru pace, care urma să se țină la Bruxelles, în septembrie 1936.

1. „A cincea conferință profesională a partidului național-țărănesc. Problema feminismului. Cuvântările rostite”, în *Dimineața*, nr. 10545, din 4 mai 1936.
2. *Ibidem*.
3. *Ibidem*.
4. „De la Cercul feminin. în jurul unui front comun funcționăresc”, în *Dimineața*, nr. 10591, din 19 iunie 1936.

S-a înființat și în România un comitet de inițiativă pentru a coordona lupta antirăzboinică și pentru a reprezenta țara la Congres. Pe lângă personalități de seamă ale vieții politice, culturale și științifice (Nicolae Titulescu, președinte de onoare, dr. N. Lupu, Gr. Trancu-Iași, Victor Eftimiu, Mihail Ralea, Petre Andrei, Lothar Radăceanu ș.a.), au făcut parte din Comitetul de inițiativă și feministe de prestigiu ca Isabela Sadoveanu și Ella Negruzzi. La apelul acestui Comitet de a crea comitete locale și de a organiza acțiuni comune antirăzboinice au răspuns și asociațiile de femei. La rândul său, Frontul Feminin a lansat un „Apel pentru pace”, îndemnând femeile să protesteze alături de celelalte forțe democratice împotriva pregătirii puterilor revanșarde pentru un nou război mondial:

Noi, femeile, creatoarele vieții, ne vom face oare complice, prin nepăsarea noastră la această încercare de ucidere a copiilor noștri crescuți cu atâta trudă, a soților și fraților noștri? [...] Femei de pe tot întinsul țării noastre, în fața primejdiei care amenință viața și civilizația, veniți alături de noi, pentru a impune cu forțe unite voința noastră și voința noastră este Pacea.

O delegație a Frontului Feminin a luat parte la Congresul universal pentru pace de la Bruxelles (4 septembrie 1936) și s-a alăturat celorlalte reprezentante ale organizațiilor de femei, susținând constituirea Reuniunii Universale pentru Pace (R.U.P.) și acțiunile acesteia.²

În zilele de 8-10 septembrie 1936, s-a întrunit la Constanța Marele Congres al Asociațiilor feministe, la care au fost reprezentate Federația Uniunii Femeilor Române (F.U.F.R.), A.E.C.P.F.R., Federația Femeilor Universitare, dar și o seamă de organizații politice, culturale și religioase. Profesoara Calypso C. Botez a prezentat un raport despre „Noile curente politice și drepturile femeii”, în care a atras atenția asupra importanței stabilirii unei atitudini ferme a asociațiilor de femei față de cele două direcții și orientări diametral opuse care se confruntau în viața

1. Frontul Feminin, „Apel pentru pace”, în *Cuvântul liber*, nr. 32, din 13 iunie 1936.
2. Silvia Gruia, „Femeile la Congresul de la Bruxelles”, în *Cuvântul liber*, nr. 48, din 3 octombrie 1936.

politică : pe de o parte, forțele dictatoriale, potrivnice valorilor statului de drept modern și, pe de altă parte, forțele democratice, care „apără dreptul tuturor la viață”. Ea îndemna femeile să respingă „linia politică a extremismului, fie el de dreapta, fie de stânga” și să urmeze „numai linia medie a democrației, acesta fiind curentul sănătos și trainic”¹. Calypso Botez releva, în fața asistenței, pericolul politicii statelor fasciste care impunea femeilor „o permanentă fabricare a cărnii de tun” și „înregimentarea în detașamente de muncă forțată” pentru realizarea proiectelor revanșarde. Ea a condamnat participarea unor tinere la manifestările legionare, folosind „semne și saluturi” cu totul străine de scopurile mișcării feministe². Locul femeilor de toate vârstele, de toate categoriile sociale și profesionale - afirma membra A.E.C.P.F.R. - este în tabăra democrației, pentru că numai astfel puteau ele contribui la „o nouă așezare a vieții popoarelor, o viață sprijinită pe ordine legală, pe ordinea păcii, în care diferențele se vor soluționa numai de tribunale”³. De aceeași părere au fost și alte cunoscute feministe, printre care Maria Baiulescu, președinta F.U.F.R.; ea avertiza că se înșelau acele femei care făcând „cauză comună cu valorile extremiste, nădăjduiau că pot să-și dobândească drepturile”. în cuvântul său, Elena C. Meissner, președinta A.E.C.P.F.R., a întărit concluzia că nu regimurile totalitare, ca acelea care s-au instaurat în Italia sau în Germania și în alte țări, pot asigura dreptul la muncă, la salariu egal cu cel al bărbaților și celelalte drepturi ale femeii, ci numai o legislație realmente democratică, la elaborarea căreia trebuie să ia parte și femeile⁴. în numele Federației Femeilor Universitare, Atena Cottaky și-a exprimat adevărată deplină a femeilor licențiate, având convingeri democratice, la efortul comun de a bara ascensiunea forțelor revanșarde, dictatoriale⁵.

1. „Marele Congres al Asociațiilor Feministe de la Constanța”, în *Gazeta femeilor*, nr. 140-141, din 30 septembrie 1936.
2. *Ibidem*.
3. *Ibidem*.
4. *Ibidem*.
5. *Ibidem*.

Chemarea organizațiilor de femei la strângerea tuturor energilor împotriva ofensivei curenților și partidelor extremiste a avut un larg răsunet în rândurile femeilor, mai ales în urma discursului rostit pe 1 noiembrie 1936 de Mussolini la Milano, prilej cu care liderul fascist a luat apărarea revizionismului horthyst, afirmând că atât timp cât nu se vor reda Ungariei „teritoriile sale istorice” nu va fi ordine în Bazinul Dunării. În aceste împrejurări, Comitetul Național al R.U.P., în Manifestul său din 5 noiembrie 1936 a făcut apel la toți cetățenii țării să protesteze împotriva celor care puneau la cale dezintegrarea statului român. Femeile au fost prezente la marile adunări antirevizioniste de la București, Cluj, Timișoara, Oradea, Arad, Constanța, Galați etc. La întrunirea A.E.C.P.F.R. ținută la București, pe 22 noiembrie 1936, în sala „Arta”, personalități de prestigiu ale mișcării feministe, Ortansa Satmary, Alice Voinescu, Cecilia C. Storck, Florica Georgescu ș.a., au dezavuat „tendențele nesăbuite ale revizionismului”. Ortansa Satmary a dat citire mesajului femeilor din Transilvania (transmis de Maria Baiulescu) în care ele protestau contra afirmațiilor lui Mussolini: „Astăzi după ce s-a realizat [idealul național] prin tratatul de pace, semnat cu învoirea tuturor statelor beligerante; după ce neamul românesc a jertfit 800.000 de eroi, se răzvrătește și se răscolește din nou această chestiune a revizuirii”. În mesaj, femeile române din Transilvania și-au exprimat recunoștința față de ducesa Atholl, personalitate remarcabilă a feminismului din Anglia, care în Camera Comunelor a cerut guvernului britanic să susțină cauza românilor, condamnând pretențiile revizioniste.

La întrunirea A.E.C.P.F.R., de la Iași (10 noiembrie 1936), Elena C. Meissner a condamnat și ea încurajarea dezmembrării României :

Femeile române, ca toate femeile conștiente din lume, luptă pentru pace între oameni, frăție între popoare, azi, când principiul naționalităților stă la baza constituirii statelor. Dar ele nu înțeleg

1. „Marea întrunire antirevizionistă a femeilor române”, în *Gazeta femeii*, anul V, nr. 29-30, 1-15 decembrie 1936.
2. *Ibidem*.

să se cedeze o palmă din pământul nostru strămoșesc [.]. Femeile române, alături de fiii și soții lor, vor apăra dreptatea cauzei noastre sfinte, cu credința că există o justiție imanentă. Să ia aminte marii dictatori: nimic nu-i etern în lumea asta. Soarta poate ridica pe oricine în slavă, dar îl și poate cufunda în beznă¹.

în centrul dezbaterilor Congresului „Grupării Naționale a Femeilor Române”, întrunit pe 28-29 noiembrie 1936 la Chișinău, a stat organizarea luptei femeilor împotriva revizuirii granițelor țării. Președinta Grupării, Alexandrina Cantacuzino, a atras atenția delegatelor venite din toate provinciile asupra faptului că în împrejurările dramatice în care puterile revizioniste se pregătesc să răstoarne echilibrul de forțe pe continent, femeile, „cu tot dorul lor de frăție și pace”, vor trebui „să fie gata la toate jertfele pentru integritatea țării”: „Noi, mamele, făuritoare de viață - afirma președinta Grupării - vom jertfi pe a noastră și a celor ce ne sunt scumpi pentru apărarea crucii, a credinței noastre ortodoxe, a hotarelor țării acesteia, ce nu pot fi pângărite de nimeni”².

în Rezoluția Congresului s-a cerut ca opinia publică din țară și din străinătate să fie bine informată „asupra drepturilor noastre imprescriptibile de ordin tehnic și teritorial” și să se includă în programul de radio o emisiune săptămânală închinată propagandei antirevizioniste³.

Secția Tineretul feminin a A.E.C.P.F.R. a lansat, în decembrie 1936, un apel către tinerele din școli, universități, din fabrici, de la sate, către femeile lipsite de loc de muncă să se solidarizeze pentru menținerea păcii și pentru dobândirea drepturilor lor firești. La Cercul de studii al Secției de tineret feminin (înființat la propunerea lui Calypso Botez, în 1936) se țineau

1. „Asociația femeilor române din Iași protestează contra declarațiilor dlui Mussolini”, în *Universul*, nr. 313, din 12 noiembrie 1936.
2. Rep., „Congresul Grupării Femeilor Române la Chișinău”, în *Gazeta femeii*, anul V, nr. 29-30, 1-15 decembrie 1936; vezi și Adrian Ganea, *Un sfert de veac 1914-1939. Albumul jubiliar al „Reuniunii Femeilor Române din Oradea și împrejurimi”*, Tipografie Diecezană, Oradea, 1939, pp. 47-48.
3. Cf. Rep., „Congresul Grupării Femeilor Române la Chișinău”, în *Gazeta femeii*, anul V, nr. 29-30, 1-15 decembrie 1936.

săptămânal expuneri despre datoriile femeii în contextul politic încordat, despre noile orientări în educația tinerilor, protecția muncii feminine, combaterea prostituției etc.¹

În pofida manifestațiilor și demonstrațiilor antirevizioniste și a susținerii acțiunilor inițiate de Societatea Națiunilor în scopul consolidării securității colective, influența grupărilor și personalităților potrivnice blocului statelor fasciste a început să slăbească în cursul anului 1937. Pe de altă parte, devenea din ce în ce mai evidentă activizarea cercurilor politice extremiste progermane. La alegerile comunale din vara anului 1937, dar mai ales la cele parlamentare din luna decembrie a aceluiași an, s-a ajuns la o confruntare deschisă între cele două tabere adverse. Documentele vremii confirmă prezența organizațiilor de femei în aceste lupte politice deosebit de aprige.

Întrunirile electorale din 1937 au prilejuit readucerea în atenția opiniei publice a principalelor revendicări ale asociațiilor de femei.

Încă la începutul anului 1937, s-a ținut o importantă întrunire la „Casa femeii” din București cu participarea delegatelor C.N.F.R., Gr.N.F.R., Frontului Feminin, Asociației „Solidaritatea”, dar și a reprezentanților mai multor partide politice. În cuvântul său, Alexandrina Cantacuzino a condamnat politicianismul excesiv și nesocotirea de către guvernanți a propunerilor repetate făcute de organizațiile de femei privind înfăptuirea unei reforme constituționale, care să permită lărgirea dreptului de vot universal, incluzându-le și pe femei și reducerea numărului parlamentarilor, miniștrilor, subsecretarilor de stat și a onorariilor înalților demnitari etc.² Alexandrina Cantacuzino a cerut oamenilor politici prezenți la întrunire să susțină sloganul mișcării feministe: „Totul pentru unirea și egalitatea între femei și bărbați, pentru înălțarea patriei române”³. Prof. Gh. Tașcă, în numele

1. Dida Mihalcea, „Către tineretul feminin român. Un apel”, în *Gazeta femeilor*, nr. 148-149, din 20 decembrie 1936; vezi și „A.E.C.P.F.R. Apel către tineretul feminin român”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond Familial Meissner, dosar XI/31, filele 51-52.
2. Cf. L.C., „Femeile cer drepturi politice”, în *Gazeta femeilor*, anul VI, nr. 152-153, din 11 februarie 1937.
3. *Ibidem*.

P.N.Ț., Titel Petrescu, din partea P.S.D.R. și Dem. Dobrescu, reprezentantul Comitetelor Cetățenești, au dat și cu acest prilej asigurări că susțin întru totul revendicările feministe. În schimb, delegatul P.N.L. și cel al Partidul Național Creștin au reafirmat punctul de vedere potrivit căruia, n-ar fi fost momentul favorabil pentru lărgirea drepturilor electorale și pentru reforme în general, avându-se în vedere criza politică prin care trecea țara¹.

La Congresul Grupării Naționale a Femeilor Române, ținut la Cluj (decembrie 1937), și la întrunirile filialelor sale, în centrul dezbaterilor a stat aceeași idee de a înlesni intrarea fără restricții a femeilor în viața politică :

Dacă bărbații vor ști să ne câștige pentru politica de partid, primii care nu vor avea nimic de pierdut vor fi tot ei, căci numărul votanților și deci și al partizanilor politici vor spori cu cele 8 milioane de femei, care sunt în țara Românească, lipsite până acum de drepturile pe care le revendicăm azi, aici.²

La o altă întrunire publică convocată din inițiativa lui Calypso Botez (decembrie 1937, București), liderii P.N.Ț., Iuliu Maniu și dr. N. Lupu și-au reafirmat convingerea că este de o importanță majoră acordarea drepturilor integrale femeilor, tocmai datorită gravei crize politice și au promis că acest obiectiv, prevăzut în programul partidului lor va deveni curând realitate³. În ajunul alegerilor parlamentare (la 28 noiembrie 1937), la propunerea Elenei Bogdanovici, președinta Frontului Feminin, s-a ținut în Capitală o consfătuire cu reprezentantele mai multor asociații de femei și de asistență socială pentru a acționa unitar în scopul atingerii obiectivelor comune. Dar încercările organizațiilor de femei de conjugare a eforturilor pentru apărarea valorilor democratice n-au dus la rezultatul scontat⁴. S-a conturat

1. „Femeile cer drepturi politice”, în *Gazeta femeii*, nr. 35-36, din 8 februarie 1937.
2. Cf. Maria Constantinescu, „Un congres înălțător”, în *Gazeta femeilor*, anul VI, nr. 172-173, din 7 decembrie 1937; „Marea întrunire feministă de la Caracal”, în *Graul femeii*, anul IV, nr. 2, ianuarie 1938.
3. „O afirmare și o confirmare. Femeile în viața politică”, în *Gazeta femeilor*, nr. 174-175, din 22 decembrie 1937.
4. Rep., „Frontul Feminin”, în *Gazeta femeii*, nr. 57-58, din 22 decembrie 1937.

atunci ideea închegării unei alianțe electorale în jurul P.N.Ț., în rândurile căruia se aflau personalități de prestigiu ale mișcării de femei. Fruntașii P.N.Ț. însă, în străduința lor de a înlătura de la putere guvernul Tătărescu și de a spulbera planurile autoritare ale lui Carol al II-lea, au încercat să coalezze toate forțele de opoziție, inclusiv pe cele ale extremei drepte. De aceea, Iuliu Maniu, președintele P.N.Ț., amâna încheierea unui acord între partidele și organizațiile democratice pentru prezentarea pe o listă unică la alegeri. Pe de altă parte, în dorința de a împiedica folosirea de către guvern a contradicțiilor dintre tabăra democratică și grupările extremei drepte, Maniu a încheiat pe 25 noiembrie 1937, un pact de neagresiune electorală între P.N.Ț., Garda de Fier și P.N.L. al lui Gheorghe Brătianu. Această orientare tactică a creat confuzie în rândurile forțelor democratice, în sânul cărora s-a declanșat o violență polemică, slăbindu-le puterea de rezistență în fața extremei drepte. Ca o consecință a dispersării forțelor susținătoare ale regimului parlamentar, mișcarea legionară a obținut 15,8% din totalul voturilor exprimate la alegerile din 20 decembrie 1937, apărând ca un pretendent legal la conducerea statului și amenințând cu schimbarea orientării politicii externe a țării spre puterile Axei. Scurta guvernare hibridă Goga-Cuza (28 decembrie 1937-10 februarie 1938) a netezit drumul spre regimul autoritar al lui Carol al II-lea. Promulgarea Constituției carliste (20 februarie 1938), înființarea Consiliului de Coroană și interzicerea partidelor politice și a asociațiilor de asistență, culturale etc., primele măsuri ale noului regim, au însemnat de fapt înlocuirea sistemului parlamentar cu un regim de „mână forte”, care a restrâns drepturile și libertățile cetățenești, paralel cu întărirea considerabilă a puterii regale în detrimentul forurilor legislative. Regele și-a motivat cu abilitate lovitura de stat în fața opiniei publice, afirmând că intenția sa a fost de a pune capăt politicianismului și de a instaura un regim bazat pe „muncă și cinste”, în slujba „binelui obștesc”. Suveranul ținea să atragă atenția asupra faptului că măsurile excepționale luate de el erau temporare și aveau ca obiectiv restabilirea ordinii.

1. „Decretul-lege privind introducerea stării de asediu (11 febr. 1938)”, *Monitorul Oficial*, nr. 34, din 11 februarie 1938.

publice în fața acțiunilor violente ale mișcării legionare. Faptul că în guvern și în alte organe centrale și locale ale regimului carlist se aflau personalități proeminente ale vieții politice și culturale, cu vădită orientare antifascistă, ca Nicolae Iorga, Armand Călinescu, Victor Iamandi, Mihail Ralea, Petre Andrei, Mihail Ghelmegeanu și mulți alții, explică încrederea arătată de asociațiile de femei față de noul regim. Dar adeziunea lor deplină s-a datorat, înainte de toate, înscrierii în constituția lui Carol al II-lea a dreptului de vot parlamentar și pentru femei. într-adevăr, decretul de lege pentru reforma electorală (9 mai 1939) a prevăzut condițiile în care femeile puteau să se bucure, alături de bărbați de acest drept. Se stipula astfel că femeile știutoare de carte în vârstă de peste 30 de ani, având o îndeletnicire industrială, comercială, agricolă sau o ocupație intelectuală beneficiau de dreptul de a participa la alegerile parlamentare. Iar articolul 10 al legii prevedea, de asemenea, și pentru femei dreptul de a fi alese în senat de la vârsta de 40 de ani¹.

Feminismul și regimurile autoritare

Documentele vremii confirmă că organizațiile de femei au văzut în noua constituție o încoronare a eforturilor lor de mai multe decenii. Presa feministă relata pe larg despre cuvântările rostite de personalități ale mișcării de femei la adunările festive, convocate pentru a exprima speranța că de acum încolo și femeile vor putea să exercite, alături de bărbați, drepturile politice integrale. La ședința festivă ținută în „Casa femeii” din București, pe 6 martie 1938, cu participarea reprezentantelor Consiliului Național al Femeilor Române și ale Grupării Naționale a Femeilor, Alexandrina Cantacuzino aprecia că lupta pentru drepturi egale, subestimată și de multe ori ironizată de sceptici și de conservatori, a dat până la urmă roade :

Credeți că noi am contribuit puțin la transformarea structurii noastre politice și sociale când zilnic ne ridicam în contra

1. *Monitorul Oficial*, nr. 100 bis, din 9 mai 1939.

politicianismului nenorocit, în contra risipei banului public, când ceream o întoarcere spre creștinismul curat și spre Biserică, spre o disciplină etică? Credeți că opera morală a Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române nu a fost decisivă în schimbarea ideologiei? [...] Credeți că a fi ținut peste 200 de întruniri în care de la un capăt la altul al țării am cerut o nouă așezare a României și mari reforme constituționale nu a fost o mică pietricică pusă la temelia noului stat constituțional?¹.

La Congresul Gr.N.F.R., ținut la Brașov în zilele de 12-14 noiembrie 1938, Alexandrina Cantacuzino a atras atenția asupra responsabilității de care vor trebui să dea dovadă femeile în urma obținerii dreptului de vot pentru parlament într-un moment când un nou război bătea la ușă. Ea opunea naționalismului xenofob al legionarilor un naționalism democratic, salutând prezența delegației femeilor maghiare și germane la Congres:

Din partea noastră pot spune sus și tare că femeile române oriunde s-au întâlnit cu surori de orice neam și crez, cu lealitate le-au întins o mână prietenească [.]. Dorim conlucrare, colaborare, sinceritate, însă stăm neclintite în serviciul Patriei, una și indivizibilă, gata la jertfirile cele mai dureroase pentru păstrarea unui patriotism sacru².

Aceeași încredere în legislația carlistă au manifestat-o și reprezentantele A.E.C.P.F.R., la întrunirea publică din București, pe 13 martie 1938. În cuvântul său, Calypso Botez, președinta filialei din Capitală, a elogiat noua constituție care „a adus maximum de bine ce-l doream”, eliberând femeia „din cătușele de veacuri”. Cu acest prilej și reprezentantele altor organizații de femei (Federația U.F.R., Frontul Feminin, Federația Femeilor Universitare, Institutul Cultural Feminin, Asociația Femeilor Medici, Cercul Cultural Feminin „Voichița Doamnă” ș.a.) și-au exprimat convingerea că acordarea dreptului de vot femeilor, pentru forurile legislative supreme, marchează un moment hotărâtor în istoria mișcării de femei și au dat asigurări că

1. „Femeile sărbătoresc dobândirea drepturilor politice”, în *Graiul femeii*, anul IV, nr. 3, din martie 1938.
2. „Cuvântarea Dnei Alexandrina Cantacuzino, Femeile în noua Constituție românească”, în *Graiul femeii*, anul IV, nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1938.

înțeleg pe deplin responsabilitatea care le revine în exercitarea acestui drept¹. Numirea Mariei M. Pop, una dintre cele mai ilustre figuri ale feminismului interbelic, ca senatoare, votată de un mare număr de membri ai înaltului for, a fost privită cu vie satisfacție de opinia publică. Maria Baiulescu, președinta Federației U.F.R. saluta acest eveniment, socotit ca dovadă certă a schimbării mentalităților învechite privitoare la rostul femeii în societate². Într-o scrisoare adresată Alexandrinei Cantacuzino, Ashby Corbett, președinta Alianței Internaționale pentru Sufragiul și Acțiunea Civică și Politică a Femeilor, a ținut să felicite femeile din România pentru obținerea votului parlamentar, ca un binemeritat act de justiție³.

Încrederea organizațiilor de femei în regimul carlist se datora, pe de altă parte, orientării sale prooccidentale și actelor de politică externă, menite să apere integritatea și suveranitatea țării în fața puterilor revanșarde, care după ocuparea Austriei și ciuntirea Cehoslovaciei, amenințau direct granițele României. Măsurile drastice luate împotriva Gărzii de fier, în cursul anului 1938, ca urmare a înmulțirii violențelor și asasinatelor politice, au fost aprobate de opinia publică. Frontul Renașterii Naționale (F.R.N.), creat prin decretul-lege din 15 decembrie 1938, în locul partidelor și grupărilor politice, se vroia un instrument de rezistență în fața amenințărilor fasciste din afara și din interiorul țării, fiind, totodată, prezentat de propaganda carlistă, drept cel mai potrivit cadru pentru participarea tuturor cetățenilor, inclusiv a femeilor, la viața politică.

Asociațiile de femei, asemenea altor organisme sociale democratice, au aderat la ideea „armoniei sociale” și a „solidarității naționale”, opuse de către F.R.N. nesfârșitelor dispute politice, dar și orientărilor extremiste, antisemite. Principiul autorității

1. „Marea întrunire festivă a Asociației pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române”, în *Gazeta femeii*, anul VII, nr. 63-64, din 31 martie 1938; vezi și *Gazeta femeilor*, nr. 180-181, din 9 aprilie 1938; Catherina B. Muller, „în sfârșit”, în *Gazeta femeii*, nr. 61-62, din 28 februarie 1938.
2. Maria Baiulescu, „Prima femeie senatoare”, în *Gazeta femeii*, anul VIII, nr. 87-88, din 10 iunie 1938.
3. *Arhivele Naționale ale României*, Fond S.O.N.F.R., dosar 418, fila 5.

regale a fost și el îmbrățișat, întărind astfel o veche tradiție a mișcării feministe, care vedea în dinastie un puternic factor de echilibru social. Promovarea ideii de selectare a „elitelor” prin muncă, în locul practicii distructive politicianiste, a câștigat organizațiile de femei, care au considerat-o drept acceptarea de către F.R.N. a unuia dintre principalele lor obiective. Ele au salutat, în consecință, străduința unor demnitari ai regimului (Petre Andrei, ministru al învățământului, Armand Călinescu, ministrul Apărării naționale, Victor Iamandi, ministrul Justiției ș.a.) de a construi un sistem mult mai bine conceput de pregătire, de promovare și de recompensare a cadrelor. Înscrierea în documentele programatice ale F.R.N. a ideii spiritualității creștine, a respectului familiei ca celulă de bază a societății, cinstirea muncii, adeziunea la regimul carlist care considera biserica o instituție, au reprezentat argumente în plus pentru numeroase organizații de femei de a-și dovedi atașamentul necondiționat față de F.R.N. Președinta F.U.F.R., Maria Baiulescu afirma într-un interviu dat ziarului *România* că

Frontul Renașterii Naționale a fost primit cu bucurie de către

femei, așa cum ele privesc cu o adâncă încredere opera dirijată atât de înțelept de Majestatea Sa, Regele, pentru întărirea României și a poporului nostru. [...] Fiind nevoie și de concursul nostru, nu vom ezita nici o clipă ca să aderăm cu deplină conștiință să servim Patria și Tronul. Femeile n-au stat departe de chemarea vremurilor. Nu vom sta nici astăzi, când Majestatea Sa cere să realizăm comădamente atât de nobile: muncă, unire și prosperitate națională.

Încrederea asociațiilor de femei în F.R.N. a fost infirmată de realitate. F.R.N. nu s-a încheșat ca un organism politic viabil, în stare să „regeneze viața națională”, așa cum sperau protagonistele feminismului românesc. Incluzând în rândurile sale grupări, curente, orientări și tendințe contradictorii și ros de profunde tensiuni interne, F.R.N. n-a fost în stare să stăvilească ascensiunea forțelor revizioniste și fasciste, dimpotrivă, el a slăbit capacitatea de rezistență a instituțiilor democratice. Multe din asociațiile de femei care au aderat la Front și-au pierdut structura organizatorică autonomă și s-au dizolvat în noua

1. *Gazeta femeii*, anul VIII, nr. 79-80, din 10 martie 1939.

formațiune hibridă. în pofida faptului că guvernul (constituit în urma alegerilor din februarie 1939) a fost proclamat ca fiind emanația F.R.N., adevărata putere de decizie revenea lui Carol al II-lea și camarilei sale. Dreptul de vot, în care își pusese ră atâtea nădejdi organizațiile de femei, s-a dovedit până la urmă un drept pur formal.

Femeile se vor folosi totuși de posibilitățile legale create de regim pentru a-și apăra drepturile. Documentele vremii atestă prezența femeilor în diferitele acțiuni ale breslelor (create în locul sindicatelor), în care multe dintre ele ocupau funcții de răspundere. Ele au luat parte la demonstrațiile revendicative și antirăzboinice pe tot parcursul anului 1939. Astfel, printre cei peste 20.000 de manifestați care au defilat de 1 Mai 1939 pe străzile Capitalei se aflau și numeroase femei. Demonstrația a fost urmată de un pelerinaj la Monumentul Eroului Necunoscut, de serbări câmpenești și de alte acțiuni culturale, inițiate de Asociația „Muncă și voie bună”¹. La propunerea ministrului Muncii, Mihail Ralea, s-a aprobat organizarea unor manifestații asemănătoare în alte 84 de localități². în cursul anului 1939, datele oficiale înregistrează cele mai multe conflicte de muncă în ramurile industriale în care femeile aveau o pondere considerabilă³. Multe tinere, mai ales eleve, au activat în Falanga străjerelor, aflată, ca și Falanga străjerilor sub comanda lui Carol al II-lea. Asociația Creștină a Femeilor Române era și ea subordonată Marii falange. Instituția străjeriei urmărea educarea tineretului „în spirit religios și patriotic”, însă nu mai puțin și în scopul de a întări autoritatea regală și de a contracara influența organizațiilor de tineret legionare⁴.

Cu toate eforturile depuse pentru a stăvili revizionismul și agresiunea fascistă, în urma victoriilor obținute de Germania pe frontul de vest și a capitulării Franței, Carol al II-lea a fost nevoit să reorienteze politica externă a țării spre puterile Axei,

1. *Lumea nouă* din 30 aprilie, 7 și 29 mai 1939.
2. *Ibidem*.
3. *Ministrul Muncii. Conflicte colective de muncă în 1939*, București, 1940.
4. Cf. *Enciclopedia României*, Imprimeria Națională, București, 1938, vol. I, pp. 488-489.

sperând să-și salveze astfel tronul și integritatea teritorială a României. Dar potrivit tratatului Ribbentrop-Molotov (23 august 1939), Germania hitleristă și Rusia stalinistă și-au împărțit sferile de influență în Europa de Est. Cotropirea Basarabiei și a Bucovinei de Nord (iunie 1940), precum și a Ardealului de nord prin Dictatul de la Viena (29/30 august 1940), au stârnit un val de proteste în întreaga țară. În ziua de 1 septembrie 1940, declarată zi de doliu național, un număr mare de femei din București, Cluj, Brașov, Sibiu, Timișoara, Constanța, Bacău, Iași, Arad și din alte orașe, se aflau printre miile de manifestanți împotriva „dictatului imperialist”, pentru apărarea independenței naționale și a libertăților cetățenești.

Într-o atmosferă politică tensionată, când România părea că va fi zdrobită între Germania și Rusia sovietică, regimul carlist compromis a fost înlocuit cu regimul dictatorial al lui Ion Antonescu (14 septembrie 1940). Schimbarea a fost privită de opinia publică drept o soluție salvatoare pentru a realiza „unitatea și solidaritatea națională”. Comandant al armatei române pe frontul Moldovei în 1917, fost atașat militar al țării la Londra, cu simpatii occidentale, Antonescu se bucura de încrederea armatei, gata pentru orice sacrificiu în scopul refacerii granițelor. Or, noul șef al statului era hotărât să participe, alături de Germania, în războiul antisovietic, pentru redobândirea teritoriilor răpite, dar și pentru a feri țara de pericolul bolșevic. Angajându-se fără condiții în campania Reich-ului la Răsărit, Antonescu nu pune nici o clipă la îndoială că scopul urmărit de el va fi atins. Pe de altă parte, moderația față de opoziția democratică (o libertate de acțiune, dar controlată, a liderilor partidelor istorice și a altor organizații, printre care și cele de femei etc.) motivează încrederea arătată în regim chiar și de unii lideri social-democrați (ca Ion Fluieraș, devenit consilier la președinția Consiliului de Miniștri). În ciuda desființării breslelor, foștii lor conducători își exprimau, în numele muncitorilor și funcționarilor particulari, atașamentul și sprijinul față de șeful statului. La fel au procedat și cunoscute personalități feministe, fapt de înțeles în condițiile dramatice prin

1. Aurică Simion, *Dictatul de la Viena*, Ed. Dacia, Cluj, 1972, p. 205, vezi și *Femeia*, nr. 7, iulie 1947.

care trecea țara. A fost înființat (9 aprilie 1941) Consiliul de Patronaj al Operelor Sociale, cu scopul de a coordona și controla activitatea tuturor instituțiilor publice și private care aveau atribuții în domeniul asistenței și ocrotirii sociale¹. Consiliul era condus de un Comitet Central, în frunte cu un Comitet de Direcție, sub președinția de onoare a reginei-mame Elena, din care au făcut parte reprezentanții mai multor ministere (Muncii, Educației, Cultelor, Justiției, Finanțelor, de Interne și primarul Capitalei) și 14 membri, numiți direct de șeful statului. Consiliul avea comitete locale județene și activitățile sale au fost susținute dintr-un fond special al Consiliului de Miniștri². Documentele atestă că mai multe organizații prestigioase de femei și-au modificat programul și statutul potrivit cerințelor Consiliului de Patronaj și au răspuns solicitărilor mari și grele ale frontului. Realeasă președintă a S.O.N.F.R. (10 septembrie 1940), Alexandrina Cantacuzino a asigurat noua conducere a țării de sprijinul acestei organizații cu o veche și bogată experiență, mai ales în domeniul asistenței sociale³. „Casa femeii” din București a găzduit, în anii 1940-1944, o seamă de activități de importanță națională pentru mobilizarea energiilor feminine. Astfel, de exemplu, și-au ținut adunarea lor generală, pe 1 februarie 1942, C.N.F.R., Gr.N.F.R., S.O.N.F.R., Asociația „Solidaritatea”, la care au luat parte, potrivit ziarului *Universul*, „un număr imens de doamne”, membre ale acestor organizații, reprezentante ale filialelor din toată țara, dar și personalități politice și înalți prelați⁴. în calitatea sa de președintă a C.N.F.R., Alexandrina Cantacuzino a evidențiat în fața adunării rolul major al acestei organizații, întemeiată cu mai bine de 30 de ani în urmă, în înfăptuirea unei ample și prețioase opere sociale, situându-se printre primele dintre cele 44 de organizații de femei din lume, afiliate la Consiliul Internațional al Femeilor.

1. *Monitorul Oficial*, Partea I-a, nr. 86, din 10 aprilie 1941.
2. Cf. *Buletinul Consiliului de Patronaj al Operelor Sociale*, anul I, nr. 6, februarie 1944.
3. „Gestiunea Societății Ortodoxe a Femeilor Române a fost preluată de Alexandrina Cantacuzino”, în *Curentul* din 11 septembrie 1940.
4. „Adunarea generală a Asociației «Casa femeii», prezidată de dl ministru prof. dr. P. Tomescu”, în *Universul* din 3 februarie 1942.

Consecvența luptătoare pentru drepturile femeii a atras atenția asupra contribuției organizației la îmbunătățirea legislației privind statutul femeii, reglementarea muncii în mine, fabrici și ateliere, protecția maternității, a copiilor delincvenți etc. Alexandrina Cantacuzino a cerut sprijinul forurilor guvernamentale pentru perfecționarea acestei legislații și pentru reforme care „să facă din femeie un hotărâtor factor în viața socială și politică a țării”. Aducând un omagiu soldaților români care au pierit sau au fost răniți în bătăliile crâncene pentru eliberarea Bucovinei de Nord și a Basarabiei, președinta C.N.F.R. a chemat organizațiile de femei să facă tot posibilul pentru a veni în ajutorul celor care sufereau în urma operațiilor de război.

Ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirii Sociale, prof. dr. Petre Tomescu, care a prezidat dezbaterile de la „Casa femeii”, a remarcat prestigiul și considerația de care se bucurau asociațiile de femei în toată țara și a dat asigurări că guvernul va ține seama de doleanțele femeilor, cuprinse într-un memoriu adresat direct șefului statului.

Readucerea teritoriilor răpite de Rusia sovietică între granițele țării și reinstaurarea autorităților civile românești pe aceste teritorii, în anii 1941-1942, au fost privite cu satisfacție de opinia publică democratică. Organizațiile de femei au venit în sprijinul autorităților pentru a alina suferințele soldaților, refugiaților, ale familiilor despărțite, văduvelor de război, copiilor abandonați etc. S.O.N.F.R., considerată, alături de Societatea de Patronaj și de Crucea Roșie „ca una din cele mai importante opere naționale din țară”, a antrenat, prin intermediul celor 46 de filiale și 24 de organizații parohiale ale sale, un mare număr de femei din toate provinciile în adunarea de colecte pentru armată: bandaje, paturi, lenjerie, haine, donații bănești etc. Membrele Societății au lucrat ca surori de caritate în spitale și în cadrul Crucii Roșii¹. Imediat după eliberarea Chișinăului, a fost reînființată filiala S.O.N.F.R. care a asigurat aprovizionarea cantinelor școlare, a grădinițelor și a oferit celor aflați în mari

1. *Ibidem*.

2. „Dezbaterile Adunării generale a S.O.N.F.R., ținută la București, pe 7 martie 1942”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond S.O.N.F.R., dosar 239, filele 2-4, 15, 18-19, 29-30, 180-183, 187-188, 195.

nevoi adăposturi și mii de mese gratuite, a împărțit îmbrăcăminte, încălțăminte, pachete cu alimente și alte ajutoare. Valoarea obiectelor distribuite numai grădinițelor din Odessa, București și Chișinău, în decembrie 1941, s-a ridicat la peste un milion de lei. Alexandrina Cantacuzino a înființat la Odessa o filială a S.O.N.F.R. și a deschis, cu ajutorul autorităților române, primul Institut de fete române (209 eleve) la Odessa (cu patru clase primare și șase de liceu), unde optzeci și cinci de profesori români din această provincie au putut preda în limba lor maternă, după ce ani de-a rândul suferiseră prigoana regimului sovietic. Scopul urmărit era scoaterea de sub influența ideologiei totalitare a noii generații de fete și educarea lor în spiritul religiei ortodoxe și al valorilor civilizației moderne.

O altă importantă organizație, aflată și ea sub îndrumarea Consiliului de Patronaj, Asociația Creștină a Femeilor Române (A.C.F.R.), în colaborare cu Societatea Națională de Crucea Roșie (S.N.C.R.), a înfăptuit, cu ajutorul filialelor sale din centrele mari urbane (Timișoara, Iași, Craiova, Arad, Sibiu, Cernăuți), un amplu program de asistență a refugiaților de război. Filiala Asociației din Muntenia, cu sediul la București, de exemplu, a pus la dispoziția Biroului de asistență și triaj al Crucii Roșii, spații de cazare și restaurante. Formând echipe speciale de asistență socială, Asociația a contribuit la îndrumarea refugiaților spre instituțiile care erau chemate să le ofere sprijinul indispensabil pentru supraviețuire. Datorită acestor echipe, au funcționat normal căminele Asociației, în care au fost adăpostiți mii de refugiați. Numai la căminele din București au fost găzduite peste 4.000 de persoane. Asociația a ținut legătura cu zece centre feminine din țară pentru ajutorarea refugiaților polonezi (cazare, aprovizionare

1. „Dezbaterile Adunării generale a S.O.N.F.R., ținută la București, pe 7 martie 1942”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond S.O.N.F.R., dosar 239, filele 209-212.
2. „Convorbire cu doamna Alexandrina Gr. Cantacuzino asupra călătoriei sale în Transnistria, Ucraina și Crimeea”, în *Porunca vremii* din 2 august 1942. „Cuvântarea dnei Alexandrina Gr. Cantacuzino, președinta generală a S.O.N.F.R., ținută la Odessa cu ocazia deschiderii cursurilor Institutului de fete, pe 1 octombrie 1943”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond S.O.N.F.R., dosar 265, filele 61-63.

cu alimente, asistență medicală, juridică etc.) Restaurantul Asociației din București și două cantine ale sale au oferit zilnic mii de mese, ale căror costuri au fost parțial suportate de Crucea Roșie și de Comisariatele refugiaților. Aceeași asociație a ajutat zeci de mii de ucenice și lucrătoare de fabrică, un mare număr de eleve, studente și funcționare nevoiașe, oferindu-le mese, gustări, consultații medicale și tratamente gratuite etc.¹

Asociația „Casa femeii” din București a rămas și în anii de război un important centru de asistență socială și de educație pentru mii de femei. În căminul său au găsit găzduire la prețuri convenabile - în care erau incluse și întreținerea și micul dejun - funcționare și studente. În condițiile inflației, au fost servite în continuare mese ieftine și oferite consultații medicale și juridice gratuite. Absolventele Școlii de Auxiliare sociale au asigurat buna funcționare a instituțiilor în care au fost reparate (dispensare, grădinițe etc.). O seamă de manifestări culturale, conferințe, serate literare, concerte etc. organizate cu ajutorul Ministerului Muncii și Ocrotirii Sociale în sprijinul invalizilor, orfanilor și văduvelor de război, printre care concertul oferit de George Enescu (1942), s-au bucurat de o largă audiență².

Marile pierderi suferite de armata română, în Caucaz și la Stalingrad, înfrângerea armatei Reich-ului la Kursk (1943), apropierea trupelor sovietice de granițele țării au făcut ca opinia publică din România să condamne regimul antonescian pentru susținerea în continuare a planurilor lui Hitler. Șefii partidelor de opoziție și-au manifestat de la bun început dezacordul de a merge alături de Germania dincolo de hotarele țării. Autodizolvarea Cominternului (iunie 1943), din ordinul Moscovei, a fost o măsură mai mult formală pentru a convinge Occidentul că Rusia sovietică nu dorea să impună altor țări propriul sistem politic, ci, prin unirea tuturor forțelor de opoziție să înfrângă

1. Cf. „Darea de seamă asupra activității Asociației Creștine a Femeilor Române din Muntenia de la 1 aprilie 1940-31 martie 1941”, București, martie 1942, pp. 5-12.
2. „Cuvântarea dnei Alexandrina Gr. Cantacuzino ținută la adunarea generală a Asociației «Casa femeii», joi, 22 aprilie 1943”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond S.O.N.F.R., dosar 265, filele 163-167.

Germania nazistă. În acest context s-a ajuns la încheierea celei mai largi coaliții politice din istoria României - Blocul Național Democrat (B.N.D., iunie 1944), din care au făcut parte P.N.L., P.N.Ț., P.S.D., P.C.R. (partid având 800-1.000 de membri, finanțat de Moscova și sprijinit de organizații create și îndrumate de acesta), coaliție susținută și de cercurile Palatului regal și de armată. Scopul urmărit era întoarcerea armelor împotriva Germaniei și restabilirea regimului parlamentar-democratic în țară. În „Chemarea către femei”, publicată în ziarul Uniunii Patrioților, în *România liberă* (9 mai 1944), se cerea femeilor, care, în condițiile mobilizării bărbaților pe front, reprezentau majoritatea populației active a țării, să se constituie „în grupuri patriotice pe întreprinderi, străzi și cartiere, să creeze comitete de acțiune” și să contribuie la înfăptuirea programului frontului. Asemenea femeilor din alte țări europene, aflate sub ocupație germană, femeile din România au activat în mișcarea de rezistență antifascistă, participând la sabotarea mașinii de război și la pregătirea răsturnării regimului lui Antonescu. Ele au intrat în gărzile patriotice și cetățenești ale B.N.D. și au ajutat la depozitarea armelor și munițiilor, la răspândirea materialelor de propagandă etc. În urma loviturii de stat din 23 august 1944, a fost restabilit, printr-un decret regal, regimul bazat pe Constituția din 1923, care garanta drepturile și libertățile cetățenești și a permis reluarea activității legale a partidelor politice și a organizațiilor profesionale, de femei, de tineret, culturale etc.

Pe drumul disoluției

O altă consecință, extrem de importantă a actului de la 23 august a constituit-o faptul că România și-a întors armele contra Germaniei hitleriste. Prin armistițiul încheiat cu Națiunile Unite la 12 septembrie 1944 (Moscova), a fost anulat Dictatul de la Viena, dar granițele de la răsărit au rămas cele stabilite pe 28 iunie 1940. S-a impus plata unor grele despăgubiri de război. Cu toate că aplicarea prevederilor armistițiului urma să fie încredințată Comisiei Aliate de Control, în realitate

înaltul Comandament Sovietic și-a exercitat unilateral autoritatea, țara fiind sub ocupația Armatei Roșii. În această atmosferă politico-militară a început refacerea organizațiilor de femei, pe lângă celelalte organisme ale regimului democratic. Odată cu reconstituirea vechilor formațiuni politice, P.N.L., P.N.Ț., s-au reorganizat și secțiile de femei ale acestora, atât în București, pe sectoare, cât și în toată țara. Secția feminină a P.N.L., în frunte cu Pia Alimănișteanu, avea o audiență mai slabă în opinia publică, de altfel ca și Partidul Național Liberal, condus de Dinu Brătianu, mult zdruncinat în urma desprinderii grupării lui Gheorghe Tătărescu, care va accepta soluțiile de compromis, propuse de P.C.R. Secția feminină a P.N.Ț., de sub direcția Ellei Negruzzi, a susținut programul țărănist, care prevedea, pe lângă o seamă de reforme democratice, și obținerea drepturilor integrale ale femeilor. Partidul a scăpat însă momentul oportun de a prelua conducerea țării, imediat după arestarea lui Antonescu, din cauza lui Iuliu Maniu, președintele P.N.Ț., care a refuzat oferta regelui de a veni în fruntea guvernului. P.C.R. va profita de ezitarea P.N.Ț., și, având în spate Armata Roșie de ocupație, se va transforma rapid în cea mai agresivă forță politică, ajungând la peste 800.000 de membri în 1947. Pe temeiul unei noi platforme (26 septembrie 1944)¹, declarată, în chip demagogic, drept singurul program autentic de reforme de care avea nevoie țara, P.C.R. a propus partidelor politice și organizațiilor profesionale, sindicale, de femei, de tineret etc. să se unească într-un Front Național Democrat (F.N.D.), în vederea constituirii unui guvern „cu adevărat democratic”. Scopul era, de fapt, de a dezbină și apoi înlătura total opoziția, netezind drumul spre un regim totalitar. Articolul 4 al platformei prevedea înlăturarea „completei egalități a tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate, religie, sex etc.”. Comitetul Central (C.C.) al P.C.R. a dat publicității, pe 4 octombrie 1944, „un proiect de revendicări speciale pentru femei”, motivând aceasta prin faptul că femeile au avut mult de suferit în urma războiului antisovietic și erau interesate de înlăturarea rămășițelor fasciste din aparatul de stat și de victoria

1. *Scânteia* din 26 septembrie 1944.

2. *Scânteia* din 4 octombrie 1944.

coalitiei antihitleriste². Se cerea ca pe lângă C.C. al P.C.R., comitetele regionale și comunale ale partidului, asociațiile profesionale și patriotice, să se formeze „resorturi speciale pentru munca între femei”, având drept menire să asigure înregistrarea tuturor femeilor în F.N.D. într-un articol redacțional al *Scântei* din 8 octombrie 1944, P.C.R. a dezavuat feminismul, care ar fi reprezentat izolarea femeilor de „marele curent democratic”, în „biserițe”, în „cercuri”, considerate ca fiind total ineficiente în lupta pentru obținerea drepturilor lor integrale. Se sugera ideea că cine nu sprijină programul F.N.D. trece de partea dușmanilor democrației, dând apă la moară fascismului. Activistelor „resorturilor speciale pentru femei” din cadrul P.C.R. le revenea obligația să pătrundă în conducerea organizațiilor feminine și feministe și să le determine să accepte colaborarea cu coaliția politică, inițiată și condusă de P.C.R.

Urmând directivele partidelor lor, Secțiile feminine ale P.N.L. și P.N.Ț. au refuzat să adere la platforma F.N.D., în timp ce Uniunea Femeilor Muncitoare din România (U.F.M.R.), ca secțiune a P.S.D.R. a fost pentru colaborare fără rezerve. În cursul lunii septembrie 1944, paralel cu reconstituirea organizațiilor social-democrate, s-a reorganizat și Uniunea Femeilor Muncitoare, adaptându-se rapid la noile realități. Dacă în perioada interbelică, U.F.M.R. avea o influență relativ slabă în rândurile femeilor³, după 23 august 1944 ea își va mări considerabil numărul de membre, devenind una dintre cele mai puternice organizații. La prima ședință de constituire a C.C. al U.F.M. din 27 noiembrie 1944, numărul membrilor sale se ridica, numai în București, la 4.000³. Mai întâi, au fost refăcute organizațiile sale din Capitală și din câteva centre muncitorești mai mari precum Timișoara, Reșița, Valea Jiului, Ploiești, apoi

1. Eugenia Rădăceanu, „După doi ani”, în *Femeia muncitoare*, octombrie-noiembrie 1946.
2. P.S.D. a devenit dintr-un partid de cadre, așa cum era în perioada interbelică, unul dintre marile partide politice, după război ajungând la peste 1 milion de membri, printre care un număr important de femei, cf. N. Jurcă, *Istoria social-democrației din România*, Ed. Științifică, București, 1994, pp. 328-329; vezi și Victor Frunză, *Istoria stalinismului în România*, Editura Humanitas, București, 1990, pp. 271-272.

și din alte orașe, în așa fel încât în 1945 să ajungă la 41 de secțiuni. La propunerea Liubei Chișinevschi și a Ghizelei Vass, aflate în fruntea resortului feminin al C.C. al P.C.R., în colaborare cu C.C. al U.F.M., prezidat de Eugenia Rădăceanu, a fost creată (octombrie 1944) Comisia Centrală de Femei de pe lângă Comisia de organizare a sindicatelor, care avea să asigure înființarea comisiilor de femei în întreprinderi și instituții¹. Într-un interval scurt (septembrie 1944-noiembrie 1945) a crescut vertiginos numărul membrilor de sindicat. Din peste 1.300.000 de membri, 400.000 erau femei. La Congresul General al Sindicatelor (26-30 ianuarie 1945, București), reprezentantele femeilor sindicalizate, Elena Stoia, Liuba Chișinevschi și Eugenia Rădăceanu, au fost alese în conducerea Confederației Generale a Muncii (C.G.M.) și au votat pentru susținerea platformei-program a F.N.D. Potrivit rezoluției Congresului, o comisie de femei de pe lângă C.G.M., formată din câte o delegată a fiecărei uniuni sindicale, răspundea de antrenarea femeilor la îndeplinirea obiectivelor platformei². Pe 31 ianuarie 1945 s-a întrunit în Capitală prima „Mare Conferință a Femeilor Muncii” care a hotărât constituirea comisiilor de femei pe lângă fiecare comitet sindical din întreprinderi și instituții. Rezoluția Conferinței, alcătuită din 12 puncte, relua de fapt directivele P.C.R. privitoare la femei din Platforma - program a F.N.D. - prezentată ca singurul program care ar fi reprezentat interesele reale ale femeilor³.

S-a cerut tuturor comisiilor de femei să „lămurească pe tovarășele lor și să le arate că conducătorii «așa-ziselor partide istorice» - partide ale băncilor și moșierilor - în frunte cu Maniu și Brătianu - sunt dușmanii de totdeauna ai muncitorilor” și că ei ar fi fost la fel de periculoși pentru țară ca și „antonescienii și ciracii lor, legionarii”⁴. În discursurile rostite la Conferință se accentua ideea că, spre deosebire de „organizațiile feministe burgheze care luptă numai pentru revendicări

1. Eugenia Rădăceanu, „După doi ani”, în *Femeia muncitoare*, octombrie-noiembrie 1946; vezi și *Scânteia* din 13 octombrie și 14 decembrie 1944.
2. *Scânteia* din 2 februarie 1945.
3. *Prima Conferință a Femeilor*, București, 31 ianuarie 1945, Editura C.G.M. din România, pp. 29-31.
4. *Ibidem*.

feminine fără să se ocupe de problema socială¹, comisiile de femei integrate în F.N.D. aveau ca obiectiv înlăturarea orânduirii nedrepte și înlocuirea ei cu alta în care „să nu mai fie mizerie și exploatare”. Femeile din U.R.S.S. (reprezentate la Conferință de Nina Dimitrievna Sulie) erau socotite un fel de modele ideale ale emancipării, demne de urmat.

Comisiile de femei, înființate în cadrul Uniunii Patrioților, Frontului Plugarilor, M.A.D.O.Sz.-lui etc., organizații controlate de P.C.R., acționau în aceeași direcție. Astfel se explică prezența femeilor la demonstrațiile și mitingurile din București și din alte orașe, convocate de F.N.D. pentru compromiterea guvernelor Sănătescu și Rădescu și pentru instaurarea unui regim aservit Moscovei. „Guvernul de largă concentrare democratică” în frunte cu dr. Petru Groza (6 martie 1945) era în realitate „întruchiparea unei tipice coaliții fictive, întrucât, sub conducerea comuniștilor, cabinetul nu cuprindea decât partide și organizații aliate ale P.C.R. sau criptocomuniste, precum și tovarășii de drum” ai P.C.R., între care cel mai important era Gheorghe Tătărescu. Emisarii sovietici sosiți pe 7 martie 1945 la București au transmis liderilor P.C.R., Ana Pauker, C. Pârvolescu și C. Doncea, că în următorii trei ani va trebui instaurat un regim după modelul sovietic, ceea ce presupunea înlăturarea monarhiei, lichidarea partidelor istorice, aparat de stat și militar represiv la adresa oricărei opoziții, reformă agrară și pregătirea colectivizării, izolarea țării față de Occident.

Lichidarea celor câteva organizații feministe și de asistență socială care au supraviețuit evenimentelor din anii 1938-1945 a fost doar o chestiune de timp. La indicația P.C.R. urma să se înființeze „o singură organizație de masă”, care să înglobeze toate femeile organizate sau nu pe temeiul programului impus de P.C.R. Crearea noii organizații care urma să se numească Uniunea Femeilor Antifasciste din România (U.F.A.R.) a fost pregătită de un Comitet de inițiativă (9 aprilie 1945) care a

1. Eugenia Rădăceanu, *Cuvinte pentru femei*, ediția a III-a, Editura U.F.M.R., București, 1945, pp. 31-32.
2. Cf. Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers enciclopedic, București, 1997, p. 455.
3. *Idem*, p. 457.

elaborat programul acesteia potrivit directivelor primite și a format și Comitetul său de conducere, în frunte cu Ana Pauker, președinta de onoare, dr. Florica Bagdazar, președintă, iar Gabriela Bernachi, Maria Gane, Ștefania Raiciu și dr. Medeea Niculescu, vicepreședinte. Programul a fost adoptat la adunarea publică, întrunită pe 18 aprilie 1945, în sala de festivități a Liceului „Sfântul Sava” din Capitală. Discursurile festive, limbajul de lemn deveneau din ce în ce mai obișnuite la întrunirile U.F.A.R. *Drumul femeii*, oficiosul Uniunii, asemenea altor publicații ale F.N.D. (în condițiile în care după 12 septembrie 1944 pentru orice tipăritură era nevoie de avizul prealabil al cenzurii sovietice), îndemna femeile să participe la înfăptuirea programului de reforme al guvernului Petru Groza și să susțină eforturile armatei române pentru înfrângerea celui de al III-lea Reich. Articolele triumfaliste informau mereu opinia publică despre „marile realizări ale U.F.A.R.” - înființarea în numai câteva luni de la constituirea Uniunii a peste 200 de filiale ale sale în 58 de orașe, organizarea a peste 700 de întruniri publice, a 3.000 de conferințe, inaugurarea unor cursuri de alfabetizare și profesionale, construirea de maternități, cămine, orfelinate, colonii de vacanță etc.³

Documentele istorice dovedesc că femeile au venit realmente în sprijinul frontului antihitlerist și au luat parte la efortul general de refacere a țării de după război. Dar toate aceste contribuții nu puteau fi considerate drept consecințe ale activității P.C.R. în rândurile femeilor, așa cum se pretinde în analizele făcute în mai multe rânduri la ședințele Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. în cursul anului 1945³.

Vasile Luca găsea intolerabil faptul că în rândurile U.F.A.R. predominau *cucoanele*, în timp ce „masa femeilor muncitoare” nu era suficient reprezentată. Astfel, explica liderul comunist 1. *Scânteia* din 12 aprilie 1945.

2. „Un an de activitate a U.F.A.R.”, în *Drumul femeii*, anul II, nr. 10, din aprilie 1946; Elena Stoia, „Contribuția femeilor muncitoare la lupta ce o duc sindicatele”, în *Scânteia* din 30 aprilie 1945.
3. Cf. „Procesul verbal al Ședinței C.E. al C.C. al P.C.R. cu reprezentanții organizațiilor de masă din 9 iulie 1945”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 59, filele 18, 20, 23.

de ce se acorda o atenție predilectă problemelor de asistență socială în detrimentul muncii politice al cărui scop trebuia să fie câștigarea femeilor pentru programul F.N.D.¹ După recunoașterea guvernului Petru Groza de către marile puteri aliate (7 ianuarie 1946), în urma cooptării la guvernare a reprezentanților P.N.L. și P.N.Ț.), P.C.R. a căpătat mână liberă pentru lichidarea pluralismului politic. Campania pentru alegerile parlamentare, în cursul anului 1946, a înlesnit dezbinarea, compromiterea și, în final, lichidarea adversarilor săi politici. În acest context se încadrează eforturile P.C.R. de a crea, în locul mai multor organizații de femei, una singură, total aservită liniei sale politice. A fost folosit în acest scop, cu abilitate, Congresul mondial feminin, întrunit la Paris între 26 noiembrie-1 decembrie 1945, la care reprezentantele organizațiilor de femei din 45 de țări, inclusiv din România², au decis înființarea Federației Internaționale a Femeilor Democratice. Noul for s-a adresat femeilor de pretutindeni să-și unească eforturile pentru apărarea drepturilor lor, să contribuie la vindecarea rănilor războiului și la întărirea instituțiilor democratice. Un Comitet de inițiativă, creat pe 14 februarie 1946 la București a convocat Congresul de constituire a Federației Democratice a Femeilor din România (F.D.F.R.). Congresul s-a ținut în sala parlamentului, între 5 și 7 martie 1946. La lucrările sale au luat parte 500 de delegate din țară și reprezentante ale organizațiilor de femei din U.R.S.S., Japonia, Olanda, Iugoslavia, Ungaria, Bulgaria. Prezența la Congres a membrilor guvernului, în frunte cu Petru Groza sublinia încă o dată importanța câștigării femeilor pentru noua putere. În discursul său, președintele Consiliului de Miniștri a pus accentul pe faptul că femeile vor putea lua parte la alegerile parlamentare și că votul lor va conta mult în consolidarea unui regim democratic autentic, în măsură să le asigure toate drepturile și libertățile cetățenești³. Și Gheorghe Apostol, președintele Confederației Generale a Muncii, a subliniat aceeași idee, arătând

1. Cf. *Arhivele Naționale ale României*, Fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 14, filele 7, 27, 36; dosar 111/1945, filele 11, 22, 25-26.

2. *Scânteia* din 9 ianuarie 1946.

3. „Primul Congres al Femeilor din România”, în *Scânteia* din 6 martie 1946; „Dezbaterile Congresului femeilor din România”, în *Scânteia* din 7 martie 1946.

că femeile erau pe deplin pregătite pentru exercițiul drepturilor lor integrale și că ele se vor convinge că numai în noul regim vor fi create condițiile pentru reala lor emancipare.

Congresul a votat statutul și programul Federației Democratice a Femeilor din România și afilierea la Federația Internațională a Femeilor Democratice (F.I.F.R.). Au fost alese și Comitetul Federației și Comitetul său Executiv, din care au făcut parte: Maria Rosetti (președintă), Florica Bagdasar, Raluca Ripan, Mihaela Manase, Eugenia Rădăceanu, Elena Livezeanu, Gabriela Bernaki, Elena Stoia, Ofelia Manole ș.a. La Federație au aderat secțiile feminine de pe lângă sindicate, U.F.A.R., femeile organizate în „Apărarea patriotică”, în Frontul Plugarilor, în M.A.D.O.Sz., S.O.N.F.R. etc. Federația avea să înființeze organizații locale, comunale și județene.

Cu toate că, potrivit statutului Federației, asociațiile aderente urmau să-și păstreze autonomia organizatorică, ele vor exista numai formal, fiind în realitate înregimentate în noua alianță politică, inițiată de P.C.R., în Blocul Partidelor Democratice (B.P.D.), constituit pe 17 mai 1946, în vederea câștigării alegerilor parlamentare. Un exemplu edificator îl reprezintă Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, care după moartea Alexandrinei Cantacuzino (septembrie 1944) a fost supusă unei „epurări politice severe” de „elementele fasciste încuibărite în rândurile sale”. Noua conducere, „aleasă” sub presiunea resortului feminin al C.C. al P.C.R. a aderat la F.D.F.R.¹

S-a lansat o chemare către toate femeile din țară (8 iunie 1946) să susțină platforma-program a B.P.D., ca pe propriul lor program². Federația a fost prezentată opiniei publice, în mod ten- dențios, ca fiind prima mare organizație națională de femei care a aderat la mișcarea mondială a femeilor democratice. Era eviden- tă intenția de a minimaliza importanța mișcării feministe, înde- sebi din perioada interbelică și a legăturilor sale internaționale și de a înfățișa Federația ca unica organizație de femei democratice.

1. *Arhivele Naționale ale României*, Fond S.O.N.F.R., dosar 245, filele 135, 140; dosar 273, fila 36.
2. „Chemarea Federației Democratice a Femeilor din România”, în *Scânteia* din 10 iunie 1946.
3. Alexandra Sidorovici, „Ce va fi Federația Democrată a Femeilor din România”, în *Drumul femeii*, nr. 8-9, februarie-martie 1946.

încercarea Ellei Negruzzi și a Piei Alimănișteanu de a încheia „un bloc național al femeilor române” pentru a contracara activitatea F.D.F.R. nu a dat rezultate. Marile mitinguri ale femeilor, organizate cu ajutorul autorităților, în lunile care au precedat alegerile parlamentare la București, Sibiu, Craiova, Alba-Iulia și în alte orașe, aveau menirea să demonstreze că masa femeilor aderă la programul B.P.D. și îi va vota pe candidații acestuia, printre care și douăzeci și trei de femei. La o întrunire a Secției feminine a P.N.Ț. din Capitală (10 octombrie 1946), la care au luat parte delegatele organizațiilor locale din țară, Ella Negruzzi, Valy Alexandrescu, Lelia Mihăilescu și alte fruntașe au subliniat importanța participării femeilor la vot și susținerea programului electoral al P.N.Ț. Ele dezvăluiau caracterul populist al propagandei oficiale, al cărui scop real era netezirea drumului spre lichidarea instituțiilor democratice și extinderea modelului sovietic și în România¹.

Numeroase documente dovedesc că majoritatea corpului electoral nu i-a votat pe candidații B.P.D., ci pe cei de pe lista P.N.Ț. și că alegerile au fost fără îndoială, falsificate. S-a adevărit și în cazul României observația cinică a lui Stalin că în zona de influență sovietică nu conta, de fapt, cine și cum vota, ci doar cine anume număra voturile. Or, organele Ministerului de Interne, în frunte cu Teohari Georgescu, au făcut dispărute buletinele de vot neconvenabile din urne și au atribuit 79,86% din voturi candidaților B.P.D., respectiv 348 de locuri din 414 în parlament². Din raportul adresat guvernului englez de

1. Cf. „Sinteza informativă întocmită de Serviciul Special privind activitatea P.N.Ț. în perioada 10 martie-15 aprilie 1946”, în vol. *România. Viața politică în documente, Arhivele Naționale ale României*, București, 1996, p. 162.
2. *Scânteia*, 23, 26 iulie, 12, 30 octombrie 1946; vezi și *Drumul femeii* din 15 septembrie 1946; „Sinteza Direcției Poliției de siguranță privind activitatea partidelor politice, în vol. *România. Viața politică în documente*, ed. cit., p. 419.
3. N.I. „întrunirea organizației feminine P.N.Ț. din Capitală”, în *Dreptatea* din 11 octombrie 1946; vezi și „Manifestul electoral al P.N.Ț. din octombrie 1946”, în vol. *România. Viața politică în documente*, ed. cit., p. 402.
4. Cf. Florin Constantiniu, *op. cit.*, p. 467.

Adrian Holman, ministrul Marii Britanii la București (12 martie 1947), rezulta că alegerile au fost pierdute de B.P.D. chiar și „în citadelele de activitate comunistă”. Astfel, de exemplu, nici măcar muncitorii feroviari n-au susținut guvernul¹. Protestele și sesizările P.N.Ț., P.N.L. și ale P.S.D. Independent (Titel Petrescu), adresate Comisiei Centrale Electorale (19 noiembrie 1946) referitoare la nelegiuirile și actele de violență săvârșite de agenții electorali la secțiile de votare au fost considerate drept atacuri nefondate la adresa „forțelor democratice”².

Analizând, la Plenara C.C. al P.C.R. din 8-9 ianuarie 1947, cum s-au desfășurat alegerile, Gheorghe Gheorghiu-Dej aprecia ca un progres evident faptul că femeile au participat masiv la vot (după unele estimări în proporție de 65%). Secretarul general al P.C.R. a recunoscut însă că cea mai mare parte a acestora i-a votat pe candidații țărăniști, urmând exemplul soților și fraților lor, îndeosebi la țară. El a pus acest eșec al B.P.D. în primul rând pe seama „foarte slabei activități a P.C.R. în rândurile femeilor”, recunoscând indirect că „marile realizări ale F.D.F.R.” despre care relatau pe larg publicațiile oficialităților erau exagerări lipsite de fundament³.

Alegerea a optsprezece femei, candidate pe listele electorale ale B.P.D., a fost prezentată opiniei publice ca fiind cea mai importantă realizare a mișcării de femei din România. Se eluda faptul că parlamentul rezultat din alegerile falsificate nu era expresia voinței naționale, ci un instrument docil în mâinile guvernanților promoscoviți pentru a înlătura ultimele obstacole din calea comunizării țării. Arestarea liderilor țărăniști (iulie 1947), „autodizolvarea P.N.L.”, contopirea P.S.D. cu P.C.R. (februarie 1948), înlăturarea din guvern a grupării liberale tătărăscene, abolirea monarhiei, măsuri luate sub presiune sovietică, au însemnat pași hotărâtori spre instaurarea „dictaturii proletariatului”. În noul regim nu mai avea nici o legitimitate existența mai multor organizații de femei cu statute și programe

1. *România. Viața politică în documente*, ed. cit., p. 573.

2. *Ibidem*, pp. 482-483.

3. „Stenograma ședinței plenare a V-a a C.C. al P.C.R. din 8-9 ianuarie 1947”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 1/1947, filele 57-58.

diferite. De aceea, la Conferința pe țară a femeilor (14-16 februarie 1948, București), convocată la indicația P.C.R., s-a creat Uniunea Femeilor Democratice din România (U.F.D.R.) în frunte cu Ana Pauker, președinta de onoare, Constanța Crăciun, președintă activă și Maria Rosetti, Eugenia Rădăceanu și Coralia Călin, vicepreședinte.

În discursul său, Alexandra Sidorovici, aleasă secretară-generală, a lăsat să se înțeleagă destul de limpede că noua organizație se întemeiază pe principiul segregăției sociale și politice, subliniind că „femeile exploatatoare și soțiile exploatatorilor” nu au ce căuta în rândurile sale¹. Eugenia Rădăceanu a condamnat susținerea de către femeile social-democrate de dreapta din țările occidentale a orientării potrivnice alianței cu comuniștii, „rupând astfel unitatea de acțiune a clasei muncitoare” și slăbind rezistența „frontului comun al forțelor păcii” contra amenințării puterilor imperialiste. Descoperim aici trăsăturile noului discurs politic feminin, reprezentativ pentru populismul autorităților comuniste. Aceleași caracteristici le regăsim și în statutul și programul U.F.D.R. votate la Conferință. Potrivit acestora, noua organizație urma să devină „unul din factorii principali pe care guvernul, proletariatul și țărănimea muncitoare se vor sprijini în drumul lor de dezvoltare a democrației populare și de pregătire a lumii noi”².

Ghidându-se după principiul totalitar - cine nu este cu noi este împotriva noastră - acele organizații care nu au aderat la U.F.D.R. au fost etichetate drept „reacționare și potrivnice democrației populare” și, ca atare, dizolvate în cursul anilor 1947-1948 (Asociația Creștină a Femeilor Române, Federația Femeilor Universitare, asociațiile de asistență socială ș.a.).

După ce am concentrat femeile - arăta I. Chișinevschi la ședința

Secretariatului C.C. al P.C.R. din 2 februarie 1949 - putem merge acum la o desconcentrare și să vărsăm cadrele la munca generală de partid și de stat. A păstra mai departe organizația ar fi un act contrarevoluționar. Să hotărâm să rămână o formație pentru problemele internaționale și interne sub forma unui Comitet, chiar cu numele vechi, ca organ de coordonare. Să nu mai existe comitete

1. „Alegerea C.C. al U.F.D.R.”, în *Scânteia* din 19 februarie 1948.
2. „Alegerea C.C. al U.F.D.R.”, în *Scânteia* din 19 februarie 1948.

locale și jos să se ocupe de problema femeilor numai organizațiile de partid¹.

Astfel, s-a ajuns la dezorganizarea mișcării de femei din România, parte constitutivă a societății civile, cu bogatele sale tradiții, construită cu multă trudă și sacrificii de generații întregi de feministe. Mișcarea de emancipare a femeilor a avut aceeași soartă ca și alte mișcări și curente de idei liberale și socialiste din istoria contemporană a României, neputându-se manifesta timp de peste patru decenii, atât cât a durat regimul totalitar.

Drepturile integrale politice și juridice ale femeilor au fost înscrise în Constituțiile din 1948 și 1952. Amândouă erau însă întocmite după modelul celei staliniste din 1936, care dădea impresia unei foarte democratice constituții, dar care a servit drept cadru pentru manifestările nefaste ale cultului personalității lui Stalin și pentru cele mai grave încălcări ale drepturilor omului. Același dezacord între principiile înscrise formal în Constituție și realitățile social-politice și juridice a făcut și la noi ca obiectivele mișcării de femei să nu fi fost atinse.

Consiliul Național al Femeilor din România, constituit în locul U.F.D.R., în 1957, a servit drept instrument pentru regimul totalitar în scopul de a „aplauda” condițiile - în opinia comuniștilor - „minunate” create de acesta, ceea ce în realitate a însemnat supraîncărcarea femeii cu sarcini de familie și de altă natură, promovări artificiale și pe temeiul unor criterii politice sau de formală reprezentare etnică și profesională, o politică de natalitate falimentară, mortalitate infantilă ridicată, numeroși copii abandonați etc.

Relațiile internaționale

Trebuie spus însă că, înaintea acestui destul de dureros final, datorat vitregiei istorice, mișcarea feministă din România de după primul război mondial a înregistrat, pe lângă realizările,

1. „Stenograma Ședinței Secretariatului C.C. al P.C.R. din 2 februarie 1949”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond C.C. al P.C.R., Cancelarie, dosar 9/1949, filele 2-6.

mai sus comentate, și succese remarcabile în afirmarea ei pe plan internațional.

Potrivit tradiției sale, mișcarea de femei din România și-a intensificat și diversificat continuu în anii interbelici legăturile sale cu marile organizații internaționale de femei, printre care Consiliul Internațional al Femeilor (C.I.F.), Alianța Internațională pentru Sufragiu și Activitatea Civică și Politică a Femeilor, Federația Internațională a Femeilor Universitare, Asociația Creștină Mondială a Tinerelor Fete. Filialele din România ale acestor foruri aduceau permanent la cunoștința comitetelor directoare internaționale stadiul în care se afla soluționarea obiectivelor înscrise în programele lor, dar, mai ales, dificultățile întâmpinate. La rândul lor, reprezentantele organizațiilor internaționale ale femeilor în comisiile de specialitate ale Societății Națiunilor și în cele ale Biroului Internațional al Muncii sollicitau concursul guvernelor din țările membre, în susținerea punctului de vedere feminin, formulat cu prilejul dezbaterilor acestor comisii.

Consecințele grave ale mării crize economice din 1929-1933 asupra situației femeii, instaurarea regimurilor autoritare și fasciste în mai multe țări din Europa, intensificarea înarmărilor și accentuarea tendințelor de revizuire a granițelor, pericolul izbucnirii unei noi conflagrații mondiale au determinat stabilirea și discutarea priorităților la congresele și întâlnirile internaționale la care au luat parte și delegațiile asociațiilor de femei din România. O seamă de documente istorice demonstrează contribuția acestora la abordarea și soluționarea problemelor aflate la ordinea zilei, cum au fost: șomajul și reglementările muncii feminine, calificarea profesională, protecția mamei și copilului, delictul abandonului familiei, combaterea

1. Elena C. Meissner, „Participarea femeilor române la activitatea internațională”, în *Ziarul nostru*, anul VII, nr. 8, din septembrie 1933; „Rapport general 1930-1934”, *Bulletin du Conseil National des Femmes Roumaines*, ed. cit.; Atena Cottaky-Nicolau, „Femeia universitară”, în *Cuvântul liber*, nr. 33, din 20 iunie 1936; „Conferința de pace de la Amsterdam a Alianței Internaționale pentru votul femeilor”, în *Ziarul nostru*, anul II, nr. 6-7, din decembrie 1927-ianuarie 1928.

comerțului „de carne vie”, menținerea păcii, promovarea creației literare și artistice feminine ș.a.

A trezită un interes general discursul rostit de Elena Văcărescu la Congresul Consiliului Internațional al Femeilor, întrunit la Viena, între 26 mai și 7 iunie 1930. Inițiativa unor importante proiecte și programe de cooperare internațională feminină a evidențiat rolul pe care Societatea Națiunilor îl avea în îmbunătățirea continuă a statutului femeii și în atingerea obiectivelor mișcării de femei. Așadar, Congresul a decis ca rezoluțiile votate să fie trimise Societății Națiunilor, care la rândul său să solicite statelor membre sprijinul efectiv în îndeplinirea acestora.¹

În urma discursului rostit de Alexandrina Cantacuzino, în numele filialei din România a C.I.F., această rezoluție a fost întregită cu o seamă de prevederi menite să întărească rolul organizațiilor de femei în intensificarea cooperării internaționale. Realesă printre vicepreședintele C.I.F., Alexandrina Cantacuzino argumenta că pacea va rămâne un cuvânt zadarnic, dacă nu se va ajunge la făurirea unei noi conștiințe sociale și unei noi mentalități, aceea a solidarității umane. De aceea, ea pleda pentru construirea unui sistem educațional, începând de la grădinițe și până la cele mai înalte nivele universitare, în așa fel ca pe lângă transmiterea cunoștințelor, să existe o „preocupare sistematică pentru evoluția spirituală a noilor generații”. Ea a propus introducerea în programele școlare a „cursurilor despre pace”, în care să se dezvăluie dezastrele cauzate de războaie, să se proiecteze filme despre crimele de război, în paralel cu evidențierea importanței pactelor de securitate și de arbitraj și a rolului Curții Internaționale de Justiție în reglementarea diferendelor între națiuni. Tot Alexandrina Cantacuzino a sugerat și inițierea unor cursuri de vară anuale

1. Potrivit Rezoluției referitoare la menținerea păcii și a echilibrului european, comitetul C.I.F. se obliga să insiste pe lângă Societatea Națiunilor ca în Pactul acesteia să se prevadă (în spiritul acordului Briand-Kellog, Paris, 1928), excluderea războiului ca mijloc de soluționare a diferendelor dintre state, cf. „De la Congresul Consiliului Internațional al Femeilor, ținut la Viena”, în *Ziarul Nostru*, anul VI, nr. 5-6, mai-iunie 1930.

pentru elevii proveniți din cele 45 de țări afiliate, pe tema păcii și colaborării internaționale¹. La Congres au fost prezente și fruntașe ale Alianței Internaționale pentru Sufragiu și pentru Acțiune Politică și Civică a Femeilor, printre care și Elena C. Meissner, președinta filialei române a Alianței. Având în vedere că cele două organizații aveau obiective asemănătoare, s-a hotărât constituirea unei comisii care urma să elaboreze modalitățile de colaborare permanentă între ele².

Contribuția feministelor române a fost apreciată de opinia publică și de cercurile diplomatice. Elena Văcărescu, Elena Romniceanu, Alexandrina Cantacuzino, Elena Meissner au fost primite, împreună cu alte personalități ale feminismului internațional, de cancelarul Austriei, Schober, căruia i-au înfățișat realizările și proiectele mișcării de femei. O seamă de delegate au făcut o vizită de 3 zile în România, remarcând eficiența instituțiilor create pentru emanciparea femeii, în special activitățile inițiate de „Casa femeii” din București, considerate un model demn de a fi urmat³.

Luând cuvântul în numele C.I.F. și al feministelor din România, la cea de a XV-a Adunare a „Asociațiilor pentru Societatea Națiunilor”, (întrunită la Budapesta, în mai 1931), Alexandrina Cantacuzino a atras atenția asupra necesității transformării caracterului relativ pestriț etnic al zonei Europei Centrale și de Sud-Est într-un puternic factor de colaborare și de stabilitate. De aceea, a fost primită cu interes propunerea sa de constituire pe lângă Societatea Națiunilor a unor comisii economice și financiare regionale, având drept menire să elaboreze căile și modalitățile de cooperare, ceea ce ar fi servit ca „bază tehnică a unei păci reale”. O altă cale de destindere a relațiilor

1. „Discours prononce par la princesse Alexandrine Cantacuzene au Congres du Conseil International des Femmes à Vienne, 2 Juin 1930”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond Familial Meissner, dosar XI-42, filele 37-39. Alexandrina Cantacuzino va relua aceste idei câteva luni mai târziu, la Conferința pentru Pace și Dezarmare de la Geneva, din 4 septembrie 1931, cf. *Arhivele Naționale ale României*, Fond Familial Cantacuzino, dosar 50, filele 5-9.
2. Cf. „De la Congresul Consiliului Internațional al Femeilor, ținut la Viena”, în rev. cit.
3. Art. cit., în rev. cit.

dintre națiuni ar fi fost - după Alexandrina Cantacuzino - înființarea unui „Oficiu Intereuropean de raționalizare a culturilor agricole și a produselor manufacturiere”, asigurându-le astfel o piață de desfacere sigură. Iar prin renunțare la monede naționale și prin crearea monedei unice s-ar fi eliminat poziția de inferioritate europeană, în raport cu alte continente și s-ar fi ajuns la intensificarea schimburilor economice. Procedând în acest fel - releva ea - fluviul Dunărea s-ar transforma într-un adevărat fluviu al păcii și al apropierii națiunilor. În finalul discursului său, Alexandrina Cantacuzino s-a adresat femeilor din Ungaria, cerându-le ca, împreună cu femeile din România, să contribuie la crearea atmosferei de încredere reciprocă, atât de necesară în condițiile în care forțele revanșarde ațâțau ura între etnii și propagau recurgerea la violență¹.

Conferința Internațională a Femeilor Socialiste (Viena, vara 1931) la care au fost reprezentate și femeile social-democrate din România, a dezbătut, înainte de toate, atitudinea față de pericolul fascist, devenit iminent în urma instaurării dictaturilor fasciste în mai multe țări ale continentului. În raportul său, Tony Lender, deputată în Camera germană, declara că fascismul amenința „drepturile politice ale femeii și independența sa în societate și profesiune. El dezlănțuie instinctele naționale, înveninează tineretul cu principii de ură între popoare, prepară războaie”. Conferința a îndemnat pe cele peste un milion de membre ale Internaționalei Femeilor Socialiste să se situeze în fruntea luptei “pentru pace și salvarea omenirii de un nou măcel”².

În următorii ani (1931-1936), organizațiile de femei din România s-au alăturat efortului feminin internațional depus pentru oprirea cursei înarmărilor și pentru construirea unui sistem eficace de securitate colectivă. De aceea, ele au răspuns la apelul lansat de Alianța Internațională pentru Sufragiu și

1. „Discours prononce par madame la princesse Alexandrine Cantacuzene à la XVème Assemblée des Associations pour la Société des Nations à Budapest, mai 1931”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond Familial Cantacuzino, dosar 102, filele 1-3.
2. „Conferința Internațională a Femeilor Socialiste”, în *Femeia muncitoare; Buletinul U.F.M. din România*, București, nr. 4-5, august-septembrie 1931.

Acțiune Civică și Politică a Femeilor (A.I.S.A.C.P.F.) și de Comitetul Internațional pentru Pace și pentru Societatea Națiunilor, către toate femeile, să susțină pregătirile Conferinței de dezarmare, care urma să-și înceapă lucrările pe 2 februarie 1932 la Geneva¹.

Asemenea altor forțe democratice, și organizațiile de femei din România au pus mari speranțe în această Conferință, la care au fost reprezentate 61 de state, membre și nemembre ale Societății Națiunilor².

Delegația română la Conferința A.I.S.A.C.P.F. care s-a întrunit la Marsilia între 18-27 martie 1933, a susținut rezoluția potrivit căreia organizațiile afiliate urmau să sprijine măsurile luate la Conferința dezarmării de la Geneva, îndeosebi pe cele privitoare la controlul înarmării și al traficului de arme, dar și pe cele care se refereau la înfăptuirea „dezarmării morale”, indispensabilă pentru o reală „dezarmare materială”. *Ziarul nostru* a relatat pe larg despre marele miting pentru pace, organizat cu prilejul Conferinței de la Marsilia și despre apelul lansat către femeile din întreaga lume, să se solidarizeze pentru a depăși impasul în care se afla Societatea Națiunilor în fața desconsiderării de către puterile revizioniste a celor mai elementare precepte ale dreptului internațional³. Același ziar feminist

1. „Apelul Societăților Internaționale”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond Meissner, dosar XI/49, filele 86-87.
2. La Conferința de dezarmare de la Geneva s-a căzut de acord, în principiu, să fie luate o seamă de măsuri, în scopul reducerii progresive a armamentelor și al efectuării controalelor periodice în vederea realizării primei etape a dezarmării. Dar controversile și discuțiile din comisii, care s-au lungit timp de mai mulți ani, nu s-au încheiat cu nici o înțelegere acceptabilă. În loc de dezarmare, s-a intensificat cursa înarmărilor. Drept urmare a ascensiunii partidului lui Hitler (după alegerile din septembrie 1930 în Germania), a fost acceptată tacit de Occident revizuirea granițelor. Apărarea sistemului de la Versailles de către Moscova s-a dovedit a fi doar o manevră tactică. Uniunea Sovietică urmărea, de fapt, declanșarea conflictului militar dintre Germania, Anglia și Franța. Cercurile occidentale au apreciat, fără bază reală, antagonismul germano-sovietic ca ireconciliabil. Organizațiile de femei au sesizat importanța primordială a apărării sistemului de alianțe și de securitate colectivă.
3. „Grandioasă manifestare feministă internațională”, în *Ziarul nostru*, anul VII, nr. 3-4, martie-aprilie 1933.

reproducea lucrările Congresului A.I.S.A.C.P.F. ținut la Istanbul (16-23 aprilie 1933), unde a fost definitivată Carta Femeii, pe temeiul principiilor Declarației de Independență a S.U.A., recunoscute ca inalienabile de către națiunile civilizate. Delegația română s-a angajat, împreună cu celelalte congresiste, să acorde tot sprijinul Comitetului Feminin Internațional de la Geneva, creat cu scopul de a coordona inițiativele organizațiilor de femei pentru a apăra instituțiile statului de drept în fața amenințării regimurilor totalitare.

Organizațiile de femei din România au sprijinit eforturile guvernului român de a consolida alianțele cu statele vecine, amenințate de revizuirea granițelor lor. Ele au salutat semnarea pactului de reorganizare a Micii înțelegeri (16 februarie 1933), prin care s-a adoptat un nou statut, menit să consolideze alianța României, Iugoslaviei și Cehoslovaciei, împotriva pretențiilor teritoriale ale Germaniei, Italiei și Ungariei. Aceeași atitudine au avut-o și față de constituirea la Atena, pe 9 februarie 1934, a Pactului Înțelegerii Balcanice, încheiat între Iugoslavia, Grecia, Turcia și România, la care s-a încercat și atragerea Bulgariei. Prin mijloacele sale specifice, Mica Înțelegere Feminină (M.I.F.) a sprijinit inițiativele acestor foruri. Biroul Central al

1. Potrivit Cartei Femeii: 1) femeile, deopotrivă cu bărbații, se nasc libere și egale, având aceleași drepturi individuale și cetățenești; 2) nerespectarea drepturilor și libertăților unuia dintre sexe prejudiciază întreaga specie umană; 3) se declară ca fiind artificiale și înguste tradițiile, obiceiurile, legile și credințele care duc la subordonarea femeii celui alt sex și care împiedică dezvoltarea neîngrădită a aptitudinilor sale; 4) „self-government” în familie și în stat - ca drept inalienabil al tuturor persoanelor adulte normale, indiferent de sex; 5) recunoașterea acelorași drepturi și femeilor imigrante ca bărbaților imigranți; 6) dreptul de vot al femeilor, ca și cel al bărbaților, este unicul mijloc legal și permanent de apărare a drepturilor „la viață, la libertate și la căutarea fericirii”; cf. „Lucrările Congresului Internațional de la Istanbul”, în *Ziarul nostru*, anul IX, nr. 5-6, mai-iunie 1935.
2. Organizațiile de femei din România au luat parte și la alte manifestări internaționale, inițiate în același scop - la Congresele Internaționale ale Femeilor de la Bruxelles (1935) și de la Dubrovnik (1938), Congresele R.U.P., Bruxelles (septembrie 1936), Londra (1939), Conferințele universale pentru pace și democrație, Paris (1938), Londra (mai 1939).

M.I.F. a lansat apeluri către organizațiile de femei din Bulgaria, Turcia și Albania, să adere la alianța zonală a femeilor și să caute astfel împreună soluții pentru detensionarea raporturilor interetnice și pentru evitarea conflictelor armate¹.

În vederea atingerii scopurilor sale, M.I.F. a colaborat cu secția feminină F.I.D.A.C. (Federation Interallie des Anciens Combattants) care avea filiale și în țările Europei Centrale și de Sud-Est. Secția feminină F.I.D.A.C. din România a elaborat un amplu program de colaborare în această zonă, (aprobat de Congresul Internațional F.I.D.A.C. de la Casablanca, septembrie 1933) menit să contribuie la înfăptuirea „dezarmării morale”. Conform programului, a fost organizată la Praga, Serbarea Comemorării (*La fete du souvenir*, decembrie 1934) cu invitarea țărilor vecine. La întrunirea publică, ținută cu acest prilej, liderii F.I.D.A.C. și cunoscute feministe au vorbit despre importanța solidarizării națiunilor și etniilor în fața escaladării agresiunii fasciste.

Au fost distribuite premii laureaților concursurilor interșcolare, care aveau ca temă rolul Societății Națiunilor în menținerea echilibrului european. S-a creat în România și o secțiune a tinerelor laurate la aceste concursuri, care își propunea să răspândească în străinătate cunoștințe despre „mentalitatea și caracterul etnic al poporului român”, dar și despre „dorința sa ardentă de pace”, să stabilească o colaborare permanentă între tineretul român și cel din țările vecine, să-l educe în spiritul „unui naționalism constructiv, bazat pe sentimentul datoriei și al muncii”.

Sub auspiciile secției feminine F.I.D.A.C. și ale M.I.F. au avut loc, în anii '30, concursuri anuale interșcolare, iar laureații au fost răsplătiți cu premii și călătorii în țările din zonă (în Polonia, Cehoslovacia). Un grup de 10 studenți și studente din Cehoslovacia au vizitat muzee, biserici, instituții de asistență socială din România. În presa pragheză au fost publicate relatări

1. „Petite Entente des Femmes, Bulletin de la Veme Conference, du 25 au 28 Juin 1929, à Varsovie”; „Inaugurarea expoziției de pictură a femeilor din Mica înțelegere (Belgrad)”, în *Gazeta femeii*, anul VI, nr. 59-60, din 30 ianuarie 1935; „însemnătatea expoziției artistice a M.I.F.”, în *Gazeta femeii*, nr. 69-70, din 28 iunie 1938.

amplu despre primirea lor cordială. În același scop, al creării atmosferei de pace și fraternitate, secția feminină a F.I.D.A.C. a organizat în București, o serie de conferințe, ținute de atașatii militari și de secretari ai legațiilor iugoslavă și cehoslovacă, referitoare la modalitățile de colaborare economică, militară și culturală între statele din această parte a Europei.

În condițiile în care devenea din ce în ce mai evident că un conflict armat generalizat nu se mai putea evita, Alexandrina Cantacuzino, împreună cu delegatele femeilor franceze și spaniole la Sesiunea Societății Națiunilor din aprilie 1938 de la Geneva, a propus ca guvernele statelor membre să creeze - pe baza unei convenții internaționale - zone neutre, unde urmau să fie adunați, îngrijiți și protejați de bombe și de gaze toxice copiii, în caz de război¹. Delegația României a insistat și la sesiunea următoare a Societății Națiunilor (1939) pentru realizarea acestui proiect, susținut cu mare interes, îndeosebi de feministe din Anglia, care l-au și pus în aplicare cu succes. Alexandrina Cantacuzino va cere Congresului Internațional Feminin de la Washington (1944) să ia în discuție proiectul, cu atât mai mult cu cât, cu toate rezervele și obiecțiile, el a fost admis de majoritatea națiunilor². În numele Consiliului Național al Femeilor Române, Alexandrina Cantacuzino s-a adresat (1943), într-o scrisoare deschisă, marilor asociații de femei și de asistență socială internaționale, cerându-le să facă presiuni asupra guvernelor pentru ca zonele de protecție ale copiilor să se realizeze fără întârziere, întrucât „avem colectiv în fața lumii, a istoriei, în fața omenirii, a răspunde de atitudinea noastră". Ea îndemna femeile de pe toate continentele să se mobilizeze „în serviciul misionar de salvare a umanității", pentru a opri „cât se mai putea nebunia de distrugere și asasinat colective". Alexandrina

1. „Rapport sur l'activite de la Section Auxiliaire Feminine Roumaine F.I.D.A.C. durant l'annee 1933-1934", *Arhivele Naționale ale României*, Fond Familiar Cantacuzino, dosar 113, filele 32-35.
2. „Importantele lucrări de la Comisia Socială a Societății Națiunilor. Convorbire cu doamna Alexandrina Cantacuzino", în *Gratul femeii*, anul IV, nr. 5, mai 1938.
3. „Congresul feminin de la Washington și zonele de protecție a copiilor contra bombardamentelor", în *Timpul* din 21 aprilie 1944.

Cantacuzino nutrea speranța că organizațiile de femei, având peste 100.000.000 de membre, și acționând unite, vor fi în stare să pună capăt războiului.

Pe de altă parte, numeroase documente istorice ilustrează participarea femeilor din România la efortul general al forțelor antifasciste, depus pentru eliberarea Franței, Belgiei, Cehoslovaciei, Iugoslaviei și a altor țări de sub ocupație germană. În Franța s-a constituit în primăvara anului 1944, din inițiativa Frontului Național Român (sub președinția lui Traian Vuia, 1943), Asociația Femeilor Române din Franța. În fruntea acesteia s-a aflat Elena Vaschide (văduva cunoscutului psiholog Nicolae Vaschide) și apoi, ca urmare a arestării sale de hitleriști, Elena Alexandrescu, pictoriță, care, împreună cu soțul și cu fiul ei, sprijinea Rezistența franceză. În cadrul Asociației au activat cunoscute personalități feminine, ca Maria Ventura, Elvira Popescu, Elena Văcărescu, Lola Bobescu, Maria Lascăr, dr. Maria Banu, Maria Vlădescu, Lucia Partenie ș.a. În timpul insurecției pariziene (august 1944), Maria Banu, alături de un grup de medici români, a lucrat la postul de prim-ajutor, instituit în Cartierul Latin, pentru îngrijirea răniților. Drept recunoștință pentru eforturile sale, a fost decorată cu Medalia Rezistenței.

În anii de după încheierea războiului, mișcarea de femei din România s-a alăturat, potrivit tradiției sale, organizațiilor de femei de pe toate continentele pentru a contribui la vindecarea rănilor rămase de pe urma operațiunilor militare și în scopul apărării valorilor democrației. Împreună cu reprezentantele femeilor din 44 de țări, delegația română a luat parte la primul Congres internațional postbelic al femeilor, de la Paris (noiembrie 1945), convocat la propunerea femeilor franceze, în frunte cu Eugenie Cotton, și a votat pentru înființarea Federației Internaționale Democratice a Femeilor (F.I.F.D., 1 decembrie 1945). Marea majoritate a delegatelor din România erau însă activiste ale U.F.A.R., aflată sub direcția P.C.R. De altfel, alegerea Parisului pentru ținerea Congresului și prezidarea acestuia de Eugenie

1. *Arhivele Naționale ale României*, Fond Familial Cantacuzino, dosar 266, filele 23, 24.
2. Cf. *Românii în rezistența franceză. Amintiri*, Editura politică, București, 1969, pp. 182-185.

Cotton nu au fost întâmplătoare. Influența comuniștilor francezi era puternică în opinia publică, iar numeroase personalități culturale, științifice și politice, printre care și cunoscute feministe, vedeau în U.R.S.S. o garanție a păcii, iar în omul sovietic și în femeia sovietică, un model de emancipare. Cercetările recente au adus la lumină o seamă de dovezi care atestă controlul pe care-l exercita Moscova (și după desființarea Cominternului, 1943) asupra unor importante organizații internaționale, în primul rând asupra sindicatelor, organizațiilor internaționale de tineret, de femei etc. Congresele, conferințele, demonstrațiile acestora au fost intens folosite de sovietici ca instrumente politice de compromitere a democrațiilor occidentale, etichetate drept imperialiste, „ațățătoare” la un nou război mondial. Astfel se explică și faptul că numeroase discursuri rostite la acest Congres, printre care și cel al Anei Pauker, erau marcate de dogmele propagandei sovietice. Fosta militantă a Cominternului, exponenta grupării promoscovite a P.C.R., președinta de onoare a U.F.A.R. a susținut în fața asistenței că „autenticul regim democratic instaurat prin venirea la putere a guvernului Petru Groza” ar fi reprezentat pentru femeile din România garanția câștigării drepturilor lor integrale. Poziții asemănătoare au avut și delegațiile de femei din țară, la ședințele Consiliului și Comitetului Executiv al F.I.D.F., care s-au ținut la Moscova (1946), la Praga (1947) și la Stockholm (1947)¹.

Sărbătorirea Zilei Internaționale a Femeii (8 martie 1948) a fost și ea folosită de sovietici, ca și în anii interbelici, pentru propagarea sloganelor regimului totalitar. Exemplul edificator

1. Elisabeta Luca, „Femeile din România și Congresul mondial”, în *Scânteia* din 25 octombrie 1945; „Congresul feminin mondial”, *Drumul femeii*, octombrie-noiembrie 1945; Pasana Giosanu, „Congresul mondial feminin și pacea”, în *Drumul femeii*, ian. 1946; Dr. Isabela Potop, „Solidaritatea internațională a femeii”, în *Dreptatea* din 24, 30 octombrie și 3 noiembrie 1945; Rep., „București, Paris, București”, în *Drumul femeii*, ianuarie 1946; Coralia Călin, „Lupta femeii pentru pace”, în *Almanahul femeii*, 1948, pp. 39-42; „Raportul delegației femeilor române la Conferința de pace de la Praga a F.I.D.F.”, în *Scânteia* din 24 martie 1947; „Ce s-a hotărât la Moscova, în sesiunea extraordinară a Comitetului Executiv al F.I.D.F. Raportul tov. Ana Pauker”, în *Scânteia* din 2 noiembrie 1946.

ni-l oferă Apelul către femeile din întreaga lume, publicat în *Scânteia* din 1 martie 1948, în care F.I.D.F. le cheamă

să se unească sub stindardul ei și să se alătore puternicelor forțe ale tuturor celor ce luptă pentru libertate, pentru cuceriri democratice, pentru pace ; le cheamă să denunțe planurile războinice, pe instigatorii și propagatorii acestor planuri, care trebuie să fie condamnați ca niște criminali de rând, să zădărnicească uneltirile reacționarilor, care caută să zdrobească unitatea mișcării feminine de care se tem.

Faptul că aici erau vizate democrațiile occidentale, rezultă din fragmentul imediat următor în care femeile din S.U.A., Anglia, Franța, Italia, Olanda etc. erau îndemnate să protesteze împotriva guvernelor lor „care pun la cale un nou război și pe care îl duc în Grecia și China”. La marile festivități organizate în întreprinderile și instituțiile țării, pe 8 martie 1948, fruntașele U.F.D.R. au cerut femeilor, folosind același limbaj de lemn, să răspundă la apelul F.I.D.F. și să condamne „uneltirile imperialiștilor occidentali”, împreună cu „acoliții lor interni” (șefii partidelor istorice), punând astfel în pericol „cuceririle democratice” și „pacea lumii”.

De aici mai departe, până în 1989, cu toată atenuarea reală a dogmatismului agresiv din anii de început ai războiului rece, mișcarea de femei din România a continuat să reprezinte, deopotrivă cu celelalte așa-numite organizații de masă, o simplă anexă, subordonată și obedientă P.C.R.-ului. În România auto-proclamată socialistă, independența lor nu putea fi și nu a fost niciodată mai mult decât o etichetă gratuită și amăgitoare.

Ștefania Mihăilescu,

doctor în istorie

1. Alexandra Sidorovici, „8 martie, Ziua Internațională a Femeii”, în *Scânteia* din 8 martie 1948; vezi și „Cum a fost sărbătorită Ziua Internațională a Femeii”, în *Femeia*, martie 1947; *Scânteia*, 9 martie 1947.

Moțiune

în ziua de 21 aprilie 1929, s-a întrunit la Brașov comitetul Uniunii femeilor române din România Mare împreună cu reprezentantele comitetelor locale și a votat următoarea moțiune:

Uniunea femeilor române din România Mare¹, reprezentând o federație de peste o sută de societăți, reuniuni și asociații, împreună cu filialele lor din Ardeal, Banat, Maramureș și Crișana, Bucovina, Moldova, Muntenia și Oltenia, cercetând dispozițiile anteproiectului de lege pentru reforma administrativă și hotărând asupra atitudinii sale în ce privește intrarea femeilor în viața politică pe baza acestei legi, a făcut următoarele observațiuni :

1. Uniunea Femeilor Române a luat ființă în 1913, la Congresul de la Brașov al organizațiilor de femei române din Austro-Ungaria ; la cel de al doilea Congres, întrunit la Sibiu în 1914, au fost votate statutele sale, aprobate în prealabil de autoritățile budapestane. Uniunea și-a trimis delegatele reuniunilor sale la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia (1 dec. 1918) cu mandatul de a vota pentru unirea Transilvaniei cu România și pentru drepturile democratice, printre care și votul universal pentru ambele sexe. După constituirea României Mari, se vor afilia treptat la Uniune o seamă de organizații de femei din toate provinciile românești, creându-se astfel Federația Uniunii Femeilor Române care la Congresul al VI-lea de la Timișoara (1925) își schimbă titulatura în Uniunea Femeilor Române din România-Mare. În anii 30, Uniunea își va lărgi programul, punând accent pe lupta pentru câștigarea drepturilor integrale ale femeilor și pe solidarizarea cu alte organizații democratice ale țării în vederea apărării integrității teritoriale a statului român în fața amenințării regimurilor totalitare.

Regretă să constate că legea se abate de la prevederile constituționale relative la sufragiul universal și socotește că femeia trebuie să voteze la stat, județ, comună și sat în aceleași condiții ca și bărbatul.

Constată că articolele anteproiectului de lege, așa cum au fost întocmite, înlătură de la vot marea masă a populației feminine de la sate, cu toate că aceasta a dovedit îndeajuns calitățile sale gospodărești.

În aceeași măsură sunt înlăturate femeile vârstnice, care ar putea, prin experiența și maturitatea lor să aducă un aport însemnat în viața politică.

Tot așa au fost neglijate experiența, puterea de muncă și forța morală de care au dat dovadă femeile care au lucrat pe terenul social și umanitar, în cadrul instituțiilor de cultură și de asistență socială.

Asupra conținutului paragrafelor din articolul 383, care precizează condițiile votului pentru femei, Uniunea face următoarele observațiuni:

Paragraful 1 - Stabilește o normă prea ridicată care este mai ales în dauna femeii din Ardeal. Dacă în Vechiul Regat educația a fost mai uniformă, fiind acolo mai mult o obiecțiune de clase, în Ardeal se pune mai mult o chestiune de ordin național. Educația femeilor române - așa cum erau condițiile în trecut - nu le îngăduia să capete diplome pe care multe școli românești nu aveau dreptul să le elibereze. Astfel, s-ar alunga mai tot elementul românesc în jurul căruia a rămas încheșat spiritul național înainte de Unire.

Suntem deci de părere că norma stabilită pentru studii să fie de 4 clase primare, cu condiția ca femeile să știe carte.

Paragraful 2 - Să cuprindă și funcționarele de la instituții particulare.

Paragraful 3 - în acest articol trebuie să intre și femeile care participă în mod evident, prin investițiunea averii lor și munca lor în conducerea uneia din zisele întreprinderi.

Cât privește determinarea acestor întreprinderi, Uniunea este de părere ca să se ia ca bază membrele votante în Camerele de Comerț, acele care plătesc adiționalul de impozite pentru comerț.

Paragraful 4 - Nu înțelegem să se excludă femeile măritate. Prin faptul acesta demoralizăm și dezorganizăm familia, acordând

o primă femeii nemăritate. Este imposibil a prevede ca o fată nemăritată și care se întreține singură să voteze, iar când e măritată și mamă de familie - adică cu mai multă maturitate și experiență - este exclusă de la acest drept.

Paragraful 5 - Aceste dispoziții fiind menite să aducă un omagiu și o înlesnire femeilor victime ale războiului, socotim că trebuie să cuprindă și infirmierele calificate din spitalele de război sau care au fost rănite sau victime ale bolilor contagioase, femeile decorate prin activitate în timpul războiului și femeile care au fost ostatece, internate, deportate sau întemnițate în timpul războiului.

Uniunea cere ca, pentru garantarea îndeplinirii acestor drepturi, votul femeilor să fie obligatoriu, această formulă fiind adoptată chiar în statele cele mai conservatoare.

în concluzie :

Uniunea speră că aceste condiții vor fi modificate în sensul arătat mai sus, de către comisia parlamentară care va întocmi proiectul de lege definitiv și cere ca să fie consultate atunci și reprezentantele sale pentru întocmirea articolelor care privesc direct interesele femeilor.

încrezătoare în bunăvoința Guvernului, care în toate împrejurările a dovedit voința de-a lăsa cetățenilor exprimarea liberă a opiniilor lor și apărarea drepturilor lor, Uniunea exprimă prin Comitetul său de direcție dorința stăruitoare a membrilor sale de-a participa în mod activ la conducerea gospodăriei statului.

Cât privește felul cum vor exercita femeile aceste drepturi, Uniunea este de părere că femeile trebuie să înlăture orice acțiune care ar putea lua aparența unei lupte de sex.

Pentru aceasta îndeamnă pe membrele sale să colaboreze cu partidele care au dovedit prin trecutul, organizarea și acțiunea lor capacitatea lor de conducere, să nu caute alcătuirea unor grupări distincte sau adverse, ci să aleagă după conștiința fiecăreia pe acei candidați pe care îi va considera ca pe cei mai corecți și mai stăruitori.

Pentru pregătirea mai departe a elementelor feminine în noul câmp de activitate care se deschide, Uniunea socotește că trecutul său național politic și social, precum și programul său care îmbrățișează toate aspectele vieții sociale și activității feminine,

o îndreptățește să meargă mai departe pe această cale, încurajată de îndemnul pe care îl va da prima recunoaștere a drepturilor femeilor prin aplicarea noii legi administrative.

Președintă, *Maria B. Baiulescu* ;
Vicepreședinte: *Catinca A. Bărseanu,*
Micaela Catargi, Maria M. Pop ;
Secretari: *Marioara Dr. Moga, Ion Pricu.*
21 aprilie 1929, Brașov

Arhivele Naționale ale României, Fond Familial Meissner,
dosar XI/31, fila 67 (față și verso)

Femeile nu pot forma un partid politic exclusiv

Rostul pregătitor al recente grupări feminine - Familia și politica

Gruparea feminină constituită săptămânile trecute în Capitală a avut un larg răsunet și a dovedit că femeile române se pregătesc cu o rară seriozitate pentru munca publică de mâine.

După ce am publicat lămuririle d-nelor Alexandrina Cantacuzino și Calypso Botez, privind atitudinea și rațiunea grupului feminin, facem loc astăzi următoarei expuneri a d-nei Elena C. Meissner: Fiindcă constituirea ultimei grupări feminine de la București a dat loc la atâtea interpretări, mă simt datoră, să dau câteva lămuriri atât acelor femei care se întreabă ce atitudine să ia față de micul început de drepturi, ce ni se promite prin noul anteproiect de lege, cât și opiniei publice, care privește cu interes la primii pași ce vom face spre a se intra pe poarta cea largă în administrația comunală și județeană. Înseamnă noua grupare crearea unui partid politic feminist, care să lupte contra partidelor actuale formate din bărbați?

Partid politic?

Nu ezit să spun de la început că o asemenea concepție ar fi o anomalie. În adevăr, partid politic înseamnă o organizare în jurul unui program politic, cu rațiunea de a fi chemat la guvern spre a conduce țara.

Partid politic feminist ar însemna deci o organizare politică identică - formată numai din femei - care așteaptă să primească de la factorul constituțional însărcinarea de a forma un guvern ! își închipuie oare cineva că s-ar găsi o singură femeie în țara aceasta care să-și imagineze o astfel de absurditate?

Contribuția femeilor în viața de stat

Dar în afară de aceasta, feminismul a criticat totdeauna faptul că până acum au guvernat exclusiv bărbații și a susținut mereu că interesul societății cere participarea la viața de stat a tuturor forțelor, a tuturor energiilor, prin urmare și a acelor energii, aptitudini, talente ce s-ar ivi în mai mult de jumătate din omenire, reprezentată prin femei.

Feministele înțeleg deci, că după cum în familie colaborează cu fiii și soții lor, tot astfel să coopereze cu ei și în administrațiile publice unde se simte lipsa femeii, unde mentalitatea ei va completa pe a bărbatului, contribuind împreună la o muncă mai spornică și mai utilă pentru binele public.

Prin urmare, nu se organizează femeile spre a combate și a înlocui pe bărbați, ci spre a coopera cinstit cu ei și a pune cunoștințele lor speciale de mame și de gospodine, în profitul administrației publice.

Familia și politica

Formarea unui partid politic pur feminin este imposibilă și din alt punct de vedere, acel al intereselor superioare de familie, care vor cere adesea ca soțiile să lucreze în aceleași partide cu membrii familiei. Iar până acum - fără a fi făcut vreodată politică - femeile țin, prin tradiție sau prin simpatie, de unul din partidele existente pentru care lucrează tatăl, soțul sau frații lor. Chiar la noi în țară, eu nu văd decât în mod excepțional, că soțiile țărăniștilor, ale liberalilor etc., ar lucra în alte partide decât acelea în care sunt înscrși soții sau fiii lor.

Atunci cum și-ar închipui cineva că feministele, care înainte de orice țin la întărirea și propășirea familiei ar contribui cu activitatea lor politică la disocierea ei ?

Dar noi nu voim să luptăm contra realităților. Voim să clădim ceva pozitiv bazat pe natura lucrurilor și în concordanță cu interesele patriei și ale societății.

Ce înseamnă noua grupare ?

Dar atunci ce înseamnă noua grupare ? Când avem deja atâtea organizații : Asociația pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române, Consiliul național, Liga Drepturile și datoriile femeii, Solidaritatea, apoi marea federație „Uniunea femeilor române” etc., ce înseamnă noua grupare de la București ?

Care a fost gândul întemeietoarelor și a celor ce au aderat deja ?

Găsindu-ne la o răscruce a drumului față de acordarea acestui mic început de drepturi, multe femei au înțeles că, urmând să intre pentru prima dată în luptă pentru campania electorală, o muncă nouă începe pentru ele, muncă pe care n-au îndeplinit-o încă și în care n-au nici o experiență. O pregătire a femeilor alegătoare în această activitate, devenea absolut necesară.

Cum să se înceapă ? Să se lucreze răzlețit ca până acum ? Fiecare grupare, fiecare cerc, fiecare societate, aparte ? S-a emis atunci ideea organizării unei grupări de pregătire pentru noua activitate, cu un plan de lucru deosebit în vederea scopului urmărit.

Suntem convingși că un bloc, o grupare, care ar însuma toate organizațiile actuale, s-ar prezenta, unite fiind, cu mai multă autoritate morală, ar impune și ar avea mai mare ascendent asupra femeilor. Să nu uităm că la noi majoritatea femeilor, trăind departe de orice activitate politică și mărgininându-se în cercul strâmt al căminului, cunosc și acceptă cu vrednicie responsabilitățile familiare, dar nu-și dau seamă că au în același timp și răspunderi sau obligațiuni sociale.

Această situație este o primejdie pentru cauza feministă, căci multe refuză ideea emancipării, declarând că nu cer drepturi.

Dreptul de a vota

Avem datoria apoi să convingem pe toate femeile că a vota este un drept, o cinste dar și o datorie; că fiecare femeie datorește societății partea sa de muncă; că fără vot nu poate avea nici o influență și că intervenția ei prin vot e foarte necesară pentru colectivitate, pentru familie etc., mai ales pentru acelea care exercită o profesiune.

Pregătirea femeilor

Unite în această grupare, fie ca societăți, fie ca individualități, să se pregătească femeile în mod permanent, unele în chestii de administrație comunală, județeană, în funcționarea acestor administrații, în chestii de igienă socială, educație etc., altele în chestii de învățământ, justiție, administrație polițienească, lucrări publice, finanțe, chestiuni diplomatice, internaționale etc.

N-am înțeles, prin urmare, nici să slăbim importanța societăților feminine existente, care-și vor urma activitatea ca și până acum în propagandă, în luptă pentru obținerea tuturor drepturilor, deși cu atât mai puțin n-am înțeles ca prin această grupare să ne despărțim de soții și fiii noștri.

Gândul nostru a fost ca în chestiuni ce ne privesc în special pe noi ca mame, pe copii, căsătoria, drepturile femeii măritate etc., toate femeile - prin această grupare - să fie solidare și să ducă cu ele în partidele în care vor fi înscrise, mentalitatea lor femeiască și influența lor binefăcătoare prin care să se obțină soluționarea cea mai echitabilă și mai folositoare pentru binele tuturor.

Elena C. Meissner

Adevărul din 1 mai 1929.

Marea întrunire publică ținută de Gruparea Femeilor Române

Vineri 6 decembrie [1929] la orele 10 jumătate dimineața a avut loc în aula Fundației Universitare Carol I, sub prezidenția d-nei Alexandrina Cantacuzino. Toate doamnele membre ale grupării au participat la acest *meeting*. Un foarte numeros public a ținut să asculte programul grupării, și activitatea pe care o va desfășura la comună, municipiu și județ.

Au luat cuvântul: prezidenta grupării, d-na Alex. Cantacuzino; viceprezidenta aceleași grupări, d-na [Alexandrina] Floru; consilieră delegată a municipiului, d-ra Ec. Cerkez, precum și d-nele Maria g-ral Anastasiu, Ana Filitti și Elena Romniceanu.

Cuvântarea d-nei Alexandrina Cantacuzino

D-nelor și d-lor,

în întrunirea de azi, vom aduce la această tribună nemulțumirile noastre și cauzele lor. Se pune o mare problemă : azi se cheamă femeile, soții și mamele să participe la administrația comunelor, municipiilor și județelor. Suntem deci chemate la o nouă activitate în ceasul greu, când chiar pe terenul confesional se dau lupte. Țara noastră trece de ani de zile, prin criză morală și financiară, vom vedea cum pășesc femeile în viața socială, cum vor înțelege să-și împlinească rolul. Noi vom analiza căile care trebuie urmate și ne vom supune unei discipline.

Va trebui ca femeile să câștige lupta internă, pentru pro-pășirea neamului și a țării.

Dacă femeile rămân numai la căminul lor vom fi în mare inferioritate față de elementul minoritar.

Femeile grupării noastre nu se vor înscrie în partide politice, dar sunt gata să colaboreze ca experte și ca sfătuitoare, căci femeia cuminte este un judecător liniștit și chibzuit.

Vrem ca administrația să scape de jugul politic, care de ani de zile aduce la cârmuire pe cei mai răi (*vii aplauze*).

Dacă femeia în noua ei viață socială, va avea o părere deosebită de aceea a soțului său, acesta nu va vedea nici un inconvenient în faptul că soția sa votează cu gruparea. Va fi însă liber s-o oprească de la vot în caz de neînțelegeri familiare.

Noi începem a face prima educație morală și socială a femeilor române.

Vom merge la sate, pentru a vedea ce se petrece în inima săteanului. Nu ne vom duce acolo pentru a turbura sufletul țărăncii, care a păstrat flacăra mântuitoare a tradiției (*vii aplauze*). Asemenea, nu vom face acolo, politică ponegrind pe unii, laudând pe alții. Noi femeile trebuie să facem front ca să scăpăm de dușmanul dinafară și dinăuntru. Vom cerceta asistența socială unde în vederea campaniilor electorale se risipesc milioane, care favorizează lenea și abuzul.

De 11 ani, de când s-a terminat războiul n-am ajuns să desăvârșim unitatea națională.

Am făcut o administrație rea care ne-a atras porecla jigini-toare, în felul cum se obișnuiește a se întrebuița „Regățean”.

Istoria arată că pe toate continentele, catastrofele au fost dezlănțuite de către lipsa de autoritate și lipsa de disciplină.

Femeile n-au încă drepturi civile, nu ne putem administra averea, n-avem drepturi politice, abia le-am dobândit pe cele administrative. Nu ne putem deci ocupa de politica financiară, nici de cea externă. Neavând drepturi, n-avem nici unde să ne rostim. Eu primesc un plebiscit care să hotărască, dacă în asemenea împrejurări, femeile pot să-și ia toate răspunderile.

Femeile minoritare, sunt foarte bine organizate și foarte strâns unite.

Trebuie deci ca politica să dispară din administrație. Administrația să se libereze odată pentru totdeauna de sub tirania acestui jug.

Cerem de asemenea înființarea casei autonome de asistență socială.

Bărbații chemați să administreze în teritoriile alipite, trebuie aleși dintre fruntașii țării. Avem de luptat cu alte feluri de dezbinări decât în Vechiul Regat. În nici o țară din Europa, politicianismul nu roade organismul ca la noi. În Franța, d-l Herriot este de 20 de ani primarul orașului Lyon. În străinătate, se simte nevoia ca orașele să aibă ani în șir același primar. La noi această demnitate este un mijloc de căpătuală al politicianilor (*vii aplauze*).

Le incumbă femeilor, să înalțe moralul țării, cer solidaritatea femeilor. Chiar de n-ar exista uniunea ar trebui înființată. Pe zidurile clădirilor unde lucrăm, ar trebui săpat: „Totul pentru țară, nimic pentru noi”. D-lor, toți aci prezenți, și cei ce sunt aiurea, ajutați-ne ca să formăm generația nouă, pe care chiar de nu veți vrea s-o aveți, noi o vom smulge din inimile noastre și vom da acestei generații forța morală, să dăinuiască și să învingă toate obstacolele.

Cuvântarea d-nei Floru - viceprezidenta Uniunii Femeilor

D-na Cantacuzino a arătat în mod admirabil, care va fi rolul femeii, din clipa când ni s-au acordat drepturile la comună, municipiu și județ.

La Iași, imediat după război, o asociație de doamne, luase inițiativa de-a dezvolta la femei, simțul îndeletnicirilor în afară de căminul lor. Din nenorocire, atunci nu era destul entuziasm, deși presa ne-a ajutat mult. Femeile rămâneau indiferente și de multe ori ne erau ostile. D-na Baiulescu, animatoarea feminismului în Ardeal, a venit împreună cu alte doamne să ne sprijine. Mai în urmă, d-na Cantacuzino și d-na Botez, apoi personalități masculine marcante ne-au susținut. Ne-au susținut din convingere.

Pe de altă parte, femeile profesioniste au adus prin propagarea ideilor feministe, încrederea în capacitatea femeilor, și azi am

obținut unele drepturi. D-na Cantacuzino v-a lămurit asupra programului și atitudinii grupării noastre.

Eu sunt deprinsă să cred, din întreaga experiență a vieții mele în familie și aiurea, că fapta are mai multă valoare decât vorba.

În cariera mea, am căutat să realizez acest lucru. Acum vin să pun întrebarea, ce vom face noi femeile față de drepturile acordate? Vom rămâne indiferente? Nu, căci noi masele suntem și mai vinovate decât conducătorii de reaua administrație a țării. Trebuie deci să formăm masele. Se cere în cazul acesta ca la comună să fim cât mai multe femei. Dar este imperios necesar să rămânem solidare fără a intra în partide politice.

Chestiunea aceasta este de altfel prematură. Diriguitorii ne introduc treptat în viața politică și bine fac. Ne vom rosti în ceasul când toate drepturile ne vor fi acordate.

Au mai rostit discursuri, d-șoara Cerkez, delegata municipiului, d-nele g-ral Anastasiu, Filitti și Elena Romniceanu.

Întrunirea s-a terminat la ora 1, cu înscrierea numeroaselor doamne din asistență, ca membre ale uniunii grupării femeilor române.

T.B.

Dreptatea din 8 decembrie 1929.

Marea întrunire feministă de la Fundația Carol I. Asistența - Discursurile

În sala Fundației Carol, plină de un public ales, a avut loc ieri [7 ianuarie 1930] dimineață o mare întrunire publică a tuturor grupărilor feministe din țară, în scop de a-și spune proiectul și planurile de viitor în materie politică.

Pe estrada aulei Fundației iau loc următoarele conducătoare și membre în comitetele societăților feministe : d-na Meissner, prezidenta Asoc. pentru emanciparea civilă și politică a femeii; d-na Baiulescu, prezidenta Uniunii femeilor din Ardeal; d-na Calypso Botez, prezidenta Consiliului Național al femeilor; d-na Ella Negruzzi, prezidenta societății juridice a Consiliului Național ; d-na Hortensia Satmary, prezidenta Asoc. pentru emanciparea femeii ; d-na Maria-Pop (Craiova), prezidenta grupării din Oltenia ; d-na Ianculescu-Reuss, prezidenta Ligii pentru drepturile femeii; d-na Paximade-Ghelmegeanu, membră în comitetul Consiliului Național al femeilor; d-na Micaela Catargi, d-ra Florica Georgescu, d-na Daia, d-na Evdochia Simionescu etc. Ședința se deschide la orele 10 jumătate sub prezidenția d-nei Elena Meissner, care după câteva cuvinte prin care recomandă pe cunoscuta luptătoare, d-na M. Baiulescu, îi dă cuvântul :

Un apel la solidaritate

D-na Baiulescu, prezidenta Uniunii femeilor din Ardeal, spune că femeile de azi care stau în fața opiniei publice, sunt

pentru prima oară în calitatea de cetățene. De aceea ele au datoria să fie îndrumătoarele surorilor de mâine.

Vorbind despre dreptul de vot acordat la comună și județ femeilor, d-sa declară că scopul lor este ca familia să iasă și mai întărită din aceasta. Recomandă solidaritatea între toate grupările feministe, pentru a putea căpăta în curând toate drepturile.

Cuvântarea prezidentei Asociației pentru emanciparea femeii

D-na Elena Meissner afirmă că dreptul la vot acordat femeilor cuprinde totodată și o mare răspundere pentru ele. Deoarece primele greșeli făcute de femei, vor lua proporții mai mari decât acelea făcute de bărbați. Oratoarea arată diferitele păreri care circulă în privința liniei de conducere a femeilor.

D-na preconizează cooperarea în politică a femeilor cu soții și fiii lor, singură armonia în familie fiind de folos cauzei feministe.

D-na Meissner face asemeni apel la solidaritatea între toate organizațiile feministe, care să-și facă un program unic în interesul feminismului. Numai după aceea, femeile se pot înscrie în orice partid politic doresc, unde să caute totuși a se ține de programul elaborat de toate grupările feministe în interesul lor.

Pentru Partidul Național-Tărănesc

D-na Ella Negruzzi urcând la tribună vorbește despre legea de seamă a guvernului actual, care privește descentralizarea administrativă. Spune că singur Partidul Național Țărănesc, dând drepturile de vot la comună și județ femeilor, le-a dat posibilitatea să arate valoarea și puterea lor de muncă. Acest lucru le va deschide porțile și realizării drepturilor integrale.

D-na Negruzzi declară că înscrierea femeilor în Partidul Național Țărănesc nu le va anihila personalitatea.

Oratoarea cere dreptul ca femeile să fie libere pe actele și conștiința lor și să meargă alături cu partidul unde sunt speranțele tuturor femeilor.

D-na Negruzzi afirmă că bine fac femeile care se înscriu în partide, căci aceasta nu va exclude solidaritatea între ele.

Discursul d-nei Calypso Botez

Prezidenta Consiliului Național al femeilor, începe în chipul următor: „Grație fericitei întâmplări a aflării la putere a Partidului Național Țărănist, femeile au azi drepturi politice.

Primirea acestor drepturi, de către femei, fie la comună, fie la județ, înseamnă intrarea femeilor în politică. Nu se poate nega că nu există o politică administrativă. Deci, femeia are datoria să-și precizeze situațiunea, iar nu să fie ca o voiajoare de la un partid la altul”.

Oratoarea spune că dacă partidele politice sunt o necesitate fără de care nu poate exista un stat, femeile trebuie să se fixeze la unul din acestea.

Oratoarea se ridică împotriva ideii unui mare partid numai de femei, idee imposibilă, deoarece femeile izolate nu pot forma o forță. Femeile vor coopera și prietenia cu bărbații, iar nu să înăsprească raporturile în societate, prin atitudinea lor de grup solitar. Feministele de doctrină nu impun nici uneia constrângerea, ci caută să convingă femeile, spunându-le să se uite la doctrina partidului în care vor să intre și la programul lui.

Intrarea femeilor în Partidul Țărănist e justificată prin faptul acordării de drepturi femeilor de către acest partid și înscrierea în programul său a drepturilor integrale.

Cuvântarea d-nei H. Satmary

„Ca una din conducătoarele mișcării feministe - spune oratoarea - găsesc că interesul general feminist este de a se devota interesului neamului. Femeile trebuie să se adapteze noii situații

ce i s-a creat în cadrul realităților existente, adică în cadrul partidelor politice".

Oratoarea arată cum era să fie chemată în postul de primar al Balcicului și cum a fost împiedicată de aceasta, pentru că nu era înscrisă în nici un partid.

D-na încheie, spunând că este pentru înscrierea femeilor în partidele politice, cu condiția ca ele să rămână legate prin același crez în același ideal, anume idealul de consolidare a familiei, idealul de pace și moralitate.

D-na Paximade-Ghelmegeanu face apologia politicii afirmând că ea nu poate fi exclusă din gospodăria comunelor și județelor.

O idee antipatică

D-na Maria-Pop (Craiova) spune că ideea formării unei grupări unice a femeilor este o idee antipatică. D-sa laudă organizațiunea de stat actuală. Vorbind de partidele politice, oratoarea spune că nu partidele fac oamenii, ci oamenii fac partidele.

În partidul ce e azi la putere, încheie d-na Pop, se găsesc oameni cinstiți, cu râvnă pentru binele țării, alături de care suntem fericite să colaborăm.

Decana feministelor

Seria cuvântărilor a fost încheiată de d-na Eug. Ianculescu de Reuss, prezidenta „Ligii pentru drepturile femeii”, care arată începuturile grele ale luptelor întreprinse la noi de femei pentru căpătarea drepturilor. D-sa spune cu mândrie că e decana feministelor de azi, care vede cu bucurie realizarea primelor puncte din programul de revendicări al tuturor femeilor.

Încheie, aducând mulțumiri partidului care cel dintâi a plecat urechea la justele cereri ale femeilor.

Fulmen

Dimineața din 8 ianuarie 1930.

Manifestul grupării femeilor române la alegerile comunale din Capitală

Iubite Surori,

În aceste vremuri grele de frământare a vieții sociale și politice, când învrăjbirea între partide împiedică bunul mers al statului expunându-l la cele mai grele încercări, femeile române au crezut că aveau datoria acum, când sunt chemate pentru prima oară a se rosti în alegerile administrative, să caute a se uni cu toate, pentru a constitui o forță de ordin moral, care să slujească la o apropiere între taberile opuse, având în vedere interesele superioare ale țării.

Astfel, a luat ființă Gruparea Femeilor Române, care are ca scop pregătirea femeilor pentru noile ei îndatoriri : obținerea drepturilor civile și politice, solidarizarea tuturor energiilor, a valorilor, pentru o rodnică conlucrare la județ, la comună, la municipiu, având ca prim țel : scoaterea politicii din administrație și o scupuloasă și cruțătoare mânăuire a banului public.

Am refuzat a ne înregimenta în partidele politice, pentru a ne păstra independența, dreapta judecată și sufletul neatins.

Am căutat constituirea unui bloc cetățenesc, în care gospodării să puie experiența lor în serviciul Capitalei. Prin faptul că personalități aparținând diferitelor grupări se întrunesc, politica de partid va fi înlăturată, cetățenii fiind asigurați că interesele obștești nu vor fi sacrificate cererilor necugetate ale clubului politic.

Programul nostru cuprinde :

- 1) *Autonomia serviciului de asistență publică al comunei*, pentru a salvarda o continuitate de muncă, de concepție în ocrotirea celor în nevoi și pentru a feri acest serviciu de

solidaritate socială, de orice înrăurire politicianistă, având ca lozincă: *Dania săracului să fie a săracului.*

- 2) *Va trebui, de asemenea, organizată asistența prin muncă, în colaborare și cu celelalte municipii din țară, căci sunt părți unde se simte lipsa de brațe și deci, dintr-o metodică organizare a muncii, s-ar putea întrebuința toate energiile.*
- 3) *înmulțirea micilor maternități pentru salvarea mamei și a pruncului nou-născut.*
- 4) *înființarea de case de ocrotire pentru muncitori și muncitoare, cu cantine, biblioteci, asistență juridică și medicală. Vom avea în vedere înmulțirea grădinilor de copii și a leagănelor de micuți, în care mama muncitoare să depună dimineața pruncul și seara să vie să-l ia, după ce toată ziua a fost îngrijit și alăptat.*
- 5) *Răspândirea instrucției primare și profesionale: coloniile de vară și cantinele școlare vor fi intensificate.*
- 6) *înființarea de locuri de joc pe sectoare pentru copii, unde fiii muncitorilor să se întărească fizicește prin sporturi raționale, conduse de maeștrii desemnați de comună dintre absolvenții școlii de educație fizică.*
- 7) *înmulțirea de băi comunale pe cartiere și o baie centrală care lipsește.*
- 8) *Pe aceste timpuri de criză ne vom ocupa și de marele număr de șomeri: rezolvarea acestei chestiuni nu o vom privi ca o ajutorare de fiecare zi pentru cei în lipsă de lucru, ci ca o transformare a vieții economice (industria și comerțul) pentru a da puțința fiecăruia, din activitatea generală să-și poată câștiga pâinea lui în mod cinstit.*
- 9) *Pentru ieftinirea traiului vom susține să se înființeze antrepozite, în care toți producătorii din țară să desfacă marfa lor cu prețuri fixate în înțelegeră cu comuna.*

Comuna și municipiul sunt primele celule de activitate care sintetizează dezvoltarea poporului, deci munca la care suntem chemate este cea mai de seamă dintre toate, căci în ea se oglindește civilizația unei țări: de aceea alegerile ce vor avea loc la 14 martie capătă o însemnătate deosebită: sau rămânem în fâgașul obișnuit al alegerilor de partid sau conștiința cetățenească liberată de prejudecăți învechite, se ridică într-un

avânt cetățenesc și deschide o eră nouă de colaborare acelor destoinici, dând administrației țării gospodari înainte de toate.

Pe acest temei de doctrine și cu programul pe care vi l-am expus, vă cerem deplină încredere.

Noi înțelegem să înlocuim luptele de persoane, cu luptele de idei: de aceea nu vom răspunde aceluia ce au crezut că slujesc cauza femeii, ducând până pe pragul familiei luptele pătimase ce destramă viața românească, păcatul ce l-au săvârșit dorim să nu fie prea greu ispășit de obștea întreagă.

Cu bărbăție, cu încredere deplină în cauza dreaptă ce-o apărăm, vă cerem să votați pe candidatele noastre din blocul cetățenesc.

Sectorul I Galben: doamnele profesoare: *Alexandrina Floru*, vicepreședinta Grupării Femeilor Române și *Ana Filitti*, președinta sectorului 4 a Grupării Femeilor Române.

Sectorul II Negru: d-ra *Ecaterina Cerchez*, profesoară; d-na *El. g-ral Stângaciu*, secretara Grupării Femeilor Române.

Sectorul III Albastru: d-na *Maria G-ral Anastasiu*, secretară generală a Grupării Femeilor Române și vicepreședintă a secției auxiliare feminine române „Fidac”, d-na *Tereza Bally*, profesoară.

Sectorul IV Verde: d-na *Alexandrina Gr. Cantacuzino*, președinta Grupării Femeilor Române și fostă consilieră municipală. d-na *Margareta Hera*, vicepreședintă a Sectorului 4 al Grupării Femeilor Române și fostă consilieră comunală.

Universul din 28 februarie 1930.

Să se înscrie femeile în partidele politice?

Ziarul *Universul* a făcut o anchetă interesantă, adresând personalităților politice ale țării întrebarea : Să se înscrie femeile în partidele politice ?

Am urmărit cu atențiune răspunsurile publicate, și socotesc că un rezumat al tuturor argumentărilor pro și contra în jurul acestei chestiuni, constituie pentru noi femeile un studiu folositor pentru lămurirea noastră în chestiunea noilor îndatoriri cetățenești ce ni s-au acordat.

Publicăm deci în rezumat rezultatul acestei anchete, observând că în genere toate personalitățile consultate sunt contra înscrierii femeilor în partide politice.

1. *D-l Profesor Nicolae Iorga* - Femeile nu sunt chemate să aprobe greșelile trecutului, ci să pregătească pentru al lor viitorul.

2. *D-l Profesor G. Tașcă* - înscrierea într-un partid politic este o poliță trasă asupra bugetului și avuției statului. Politicienii cutreieră casele oamenilor, cer, fângăduiesc, cheltuiesc în alegeri și odată ajunși la putere se despăgubesc din bugetul statului de sumele cheltuite în alegeri.

Principiile rămân principii și activitatea miniștrilor se rezumă în primul loc la satisfacerea partizanilor flămânzi și liniștirea cluburilor politice, care au făcut țării cel mai mare rău posibil.

Se cere o reacțiune, o nouă credință, un ideal înălțător, altfel țara aceasta clădită cu atâtea sacrificii se va ruina.

Așteptăm deci de la femeie pe care o vrem să fie regeneratoarea vieții noastre politice, *ea este ultima noastră speranță.*

Pentru a răspunde acestei chemări ea trebuie să rămâie în afara cluburilor politice, căci înscrierea ei în cluburi politice înseamnă sporirea agenturii electorale, noi postulate la buget, pierderea razei noastre de speranță.

Prin intrarea în cluburi politice, femeia va deveni concurentă la bugetul statului și va zădărnici acordarea drepturilor depline, prin aceea că nu i se vor acorda aceste drepturi, de acela pentru care ea devine o concurentă, râvnind la bucata sa de pâine.

Dimpotrivă, dacă ea va veni cu un program de purificare a vieții noastre politice, ea va atrage către dânsa pe toată lumea care pune interesele neamului mai presus de interesele meschine de împărțire a prăzii, determinând un curent salvator pentru țară care îi va aduce negreșit recunoașterea drepturilor sale integrale.

3. *D-l Profesor G. Marinescu* - Femeile trebuie să reflecteze mult înainte de a lua o hotărâre. Forța lor stă totuși în solidaritate, să evite deci luptele electorale care conduc la vrăjmășie și la coborârea nivelului intelectual și moral.

4. *D-l Profesor Ion Cantacuzino* - Femeile să se ferească în acest moment de a intra în partidele politice, care vor suferi mari transformări, căci nu mai corespund nevoilor țării și se discreditează prin luptele lor fratricide, care obosesc opinia publică. Femeile au câștigat prin sânguință un prestigiu, să nu-l piardă, ele trebuie să alcătuiască o forță de apropiere nu una de vrajbă și distrugere.

5. *D-l Argetoianu* - Femeile ar greși dacă s-ar înscrie în partide politice. Rolul lor este să-și mărginească activitatea la chestiuni de ordin economic, căutând să facă puțină ordine în casa pe care bărbații au distrus-o pe jumătate prin politica lor.

6. *D-l dr. Topa* - Femeile să se organizeze în afară de cadrul partidelor politice. Ele să lupte pentru dobândirea drepturilor întregi în afară de cluburile politice. Colaborarea cu partidele politice este necesară mai ales azi când partidele politice caută să distrugă unitatea societăților feminine.

7. *D-l dr. I. Costinescu* consideră acordarea drepturilor de vot femeilor ca anti-națională. E contra ca femeia să se înscrie în partide politice, ca neavând posibilitatea de a alege pe aleșii națiunii, nu e necesar să cunoască mediul de club politic.

Consiliile comunale și județene trebuie formate din cei mai buni gospodari în afară de influențele partidelor politice, sau cu colaborarea tuturor partidelor politice. înscrierea femeilor în partide nu are deci nici un rost.

8. *D-l I. Manu*, consilier la Casație, susține că creațiunea rodnică presupune o judecată prealabilă dezbrăcată de pasiune și înregimentare în partide are ca consecință o judecată stăpânită de pasiune. Femeia să rămână în afara partidelor politice.

9. *D-l Berceanu* - înscrierea femeilor în partide politice ar fi prematură, femeile trebuind să introducă o notă nouă constructivă de obiectivitate și pregătire temeinică. Să se ferească deci de ațățarea sentimentelor anticreștinești care le scoboară prestigiul lor în societate și familie.

10. *D-l Alex. N. Gane*, prim președinte al consiliului legislativ - înscrierea femeilor în partidele politice fără de a putea exercita drepturile politice n-are nici un rost. Crede că la comună ele vor face o bună gospodărie tocmai pentru că acolo se cere să nu se facă politică.

11. *D-l A. Em. Lahovary*, președintele consiliului diplomatic - în luptele partidelor fierb patimi și interese puțin nobile. E un privilegiu pentru femei a le evita.

12. *D-l S. Mehedinti*, ar dori un mănunchi de oameni cu conștiința „în alb”, care să alcătuiască miezul unui parlament conducător, lângă care s-ar admite câteva femei de o reală distincțiune sufletească, care privind ca mame și soții cu îngrijorare la ziua de mâine și cu reală experiență la traiul întemeiat pe muncă, să dea vieții noastre politice mai multă demnitate și un simț de răspundere real. Altfel, femeile care nu au copii, amestecându-se în politică nu ar schimba întru nimic situația țării. Cel mult s-ar schimba situația câtorva persoane care caută în politică deșertăciune sau mondenitate.

13. *D-l Cecropide* își exprimă părerea în numele bărbaților care nu fac politică și roagă pe femeile votante să facă parte din aceeași categorie, votând listele lor - când le vor cunoaște și evitând neplăcerile ce se ivesc pentru acei care luptă în alegeri în profitul unui anume partid politic - care plătește adesea cu ingratitude toate zgârieturile și maltratările suferite de ei în alegeri.

14. *D-l Grigore Trancu-Iași*, deși a fost întotdeauna pentru acordarea drepturilor la femei și găsește că chestiunea drepturilor civile la femei trebuie negreșit rezolvată pentru a scăpa de ridicol situația actuală a femeii măritate care trece de la capacitate la incapacitate după capriciile legii, totuși, d-sa este îngrijorat să nu se găsească femei care să vrea să-și facă o trambulină din aceste drepturi.

Consideră problema înscrierii femeilor în partidele politice prematură înainte ca ele să obțină drepturile civile și pe cele politice în întregime.

D-sa cere un *concordat* pentru a se putea pronunța asupra căii ce trebuie să urmeze femeia în împlinirea obligațiilor ei politice pentru ca activitatea ei să fie rodnică în treburile țării.

15. *D-l Profesor Anibal Teodorescu* găsește că femeia nu poate fi utilă partidelor politice, unde ar putea fi utilizate ca simple instrumente de propagandă. În chestiunea electoratului administrativ, d-sa găsește că *gospodăria adevărată se face fără politică*. Totuși, d-sa este în contra formării unui partid alcătuit pe sex, care nu ar avea nici un rost.

16. *D-l Mihail Manoilescu* crede că este înăscut în om simțul politic, dorința de a-și exprima liber fiecare individ părerile sale proprii, ceea ce aduce o diferențiere inevitabilă după ideologia fiecăruia și ca consecință o grupare a cetățenilor în diverse partide politice, fatalitate de la care nici femeia nu se va putea sustrage.

Pentru perioada de inițiere a femeilor în viața politică găsește nimerită o grupare aparte a femeilor. Rolul femeilor în această perioadă de tranziție ar fi să aducă o notă de neutralizare a instituțiilor noastre naționale, care sunt toate - din nenorocire - colorate de influențele politice. Prin intrarea femeii s-ar introduce un element de constanță, de cuviință, de bună creștere, pe care prezența femeii o impune întotdeauna.

17. *D-l Vasilescu Valjean* nu concepe existența unui grup feminin în afară de partide decât doar cu *veleități de conducătoare a anumitor persoane în căutare de pedestal*. Crede că aceste grupări ar secondă rând pe rând diverse partide politice, după avantajile oferite. Rolul important social al femeii nu-i poate îngădui să se preteze la acest oportunism. D-sa îndeamnă femeile să se înscrie în partidele ce corespund principiilor și

credințelor ce au, nădăjduind că femeia cu finețea ei de înțelegere se va acomoda lesne mecanismelor subtile ale politicii.

18. *D-l Al. Brătescu-Voinești* cere ca femeia să fie ferită de politică, după cum e necesar ca să fie ferite de politică școala, justiția, biserica.

Ar fi fost nimerit să se fi făcut întâi o anchetă spre a se ști câte femei au cerut dreptul de vot. Dacă aceasta nu s-a făcut, d-sa acordă femeilor dreptul de a face cum vor. Să se înscrie, dacă le place în partide politice, să nu se înscrie, dar să colaboreze cu ele, dacă preferă.

19. *D-l N. Batzaria* - Partidele politice nu pot fi alcătuite pe vârsta sau pe culoarea părului și a feței, nici pe sexe. Rațiunea de a fi a unui partid politic este de a valorifica un program de idei și de necesități sociale, economice și politice. Aceste idei și necesități variază după interesele respective ale unei pături sociale, nu după sexe. Divergența de interese și de vederi în diferite chestiuni sunt realități, care împiedică o grupare la un loc într-un singur partid al femeilor, care nu-și are rostul și nici nu răspunde unei necesități reale. Iar un partid care nu se întemeiază pe realitate nu poate trăi.

Chiar interesele pur feminine, ca lărgirea drepturilor politice, repararea inegalităților din dreptul civil, de nu se vor putea realiza prin singurele forțe ale femeilor ci numai prin sprijinul și colaborarea bărbaților și ale partidelor politice în care ei au conducerea, numărul, puterea și cuvântul hotărâtor.

De aceea, atât exigențele realității, cât și interesele lor proprii bine concepute și exact văzute îndeamnă pe femei de a renunța la ideea unui partid aparte și de a se înscrie în partidele politice existente, fiecare alegând, bineînțeles, partidul ce în credința ei oferă mai multe garanții de sprijinire a revendicărilor lor.

N.R. - *Ziarul nostru* își deschide coloanele spre a publica toate părerile ce i se vor trimite în chestiunea aceasta, considerând acest mijloc folositor pentru complectă edificare a femeii cu privire la rostul drepturilor ei de vot.

Ziarul nostru, anul IV, nr. 2, din februarie 1930.

La paix par l'education

Discours prononce par la Princesse Alexandrine
Cantacuzene au Congrès du Conseil
International des Femmes à Vienne.
Le 2 Juin, 1930

Mesdames, Messieurs,

Je suis presque genee de vous parler de la paix, car c'est une religion à laquelle les profanes ne devraient pas toucher.

Depuis quelques annees on parle à tout propos de la paix; on la souhaite, on la desire, il est presque à la mode d'affirmer qu'on est pacifiste ; cependant peu de gens en comprennent la haute portee philosophique. La paix est la grande loi de fraternite; vouloir vraiment la paix, c'est mettre ses actes en concordance avec ses paroles et se dire à tout moment: „Ne fais pas à autrui ce que tu ne veux pas qu'on te fasse à toi-meme [...]."

La paix veut dire concession, la paix demande de la comprehension, la paix exige de la discipline morale, la paix c'est se vaincre soi-meme, la paix implique le respect des autres, surtout des adversaires; la paix est avant tout un grand probleme de pedagogie. Les femmes de mon âge ont une terrible responsabilite: nous n'avons pas su empecher le plus effroyable cataclysme que le monde ait jamais connu et 12 ans apres nous continuons à discuter sans nous unir dans un grand elan de recueillement pour etablir ensemble les nouvelles methodes d'education, qui fassent de nos enfants des âmes en action.

Tout petits, dans les ecoles maternelles, ils doivent former des Ligues de Bonte; on doit cultiver chez eux le spiritualisme, leur montrer l'horreur de toute action violente qui conduit à la

haine, on doit les habituer à l'auto-analyse de leurs faits et gestes, en introduisant l'examen de conscience dans chaque classe, les enfants doivent être appelés à se juger eux-mêmes et à réfléchir sur la portée et la responsabilité de leurs actes. Ah, ces écoles transformées en régiments, ou dans une promiscuité détestable on jette à des jeunes inconnus une pâture intellectuelle qui souvent les empoisonne, n'étant pas digérable pour eux. Quels sont leurs tares, leur atavisme, leurs qualités spécifiques ? Qui s'en préoccupe ? Qui sont ces anonymes qu'on jette dans la vie sans leur en avoir expliqué le sens ? [.]

Parmi les suggestions que nous nous permettrions de faire, se serait en premier lieu que nos grandes associations internationales insistent auprès de la Société des Nations, pour que l'on tombe d'accord avec les gouvernements, afin d'introduire dans toutes les écoles secondaires de tous les pays, en même temps, des cours sur la paix, montrant les désastres causés par la guerre, avec des statistiques, des films impressionnants, présentant la guerre agressive comme un crime et la guerre défensive comme une fatalité, un grand malheur qu'il faut à tout prix éviter, exposant en détail aux élèves le travail fait par la Cour de Justice Internationale, le rôle des pactes de sécurité et d'arbitrage qui doivent résoudre désormais les conflits entre les États ; ceci doit être fait avec tact et mesure, pour ne pas encourager le défaitisme, la lâcheté. Il faut à la fois, dans tous les pays, créer par l'école une nouvelle conscience, montrant les responsabilités terribles de ceux qui déclenchent ces semblables cataclysmes, guerre entre nations ou guerre civile. Il faut aussi montrer le devoir sacré de défendre son foyer, son pays, ses citoyens contre toute agression, mais insister sur toutes les mesures de conciliation à prendre dans le cadre des États, entre nationaux et minoritaires, entre patrons et ouvriers, entre le capitalisme et le prolétariat.

Internationalement, dans les conflits entre les peuples - invoquer la nécessité de faire triompher l'esprit de justice et de tolérance qui conduit toujours moralement, politiquement, économiquement, aux meilleurs résultats.

La guerre ne doit plus être une chevauchée à panaches qui enflamme les jeunes générations ; ce romantisme doit cesser, il faut en finir avec la légende guerrière et montrer l'horreur de

ce crime collectif, les desastres, qui sont souvent pires même que la mort : infirmités, invalidités, maladies incurables, appauvrissement général, déséquilibre social, moral, intellectuel. Il faut faire comprendre à la jeunesse que la guerre est un acte indigne d'une société civilisée et que ceux qui la déchaînent sont hors la loi, étant en dehors des dogmes qui régissent désormais les nations. Il faut inculquer de telle façon le sentiment de la paix dans l'âme de l'enfant, que plus tard, homme aux cheveux gris, il se secoue d'horreur devant cet acte abominable.

Nous pensons aussi qu'il serait utile et intéressant que la Commission d'Éducation du Conseil International des Femmes organise annuellement un concours international sur la paix entre la jeunesse de nos pays. Les trois meilleurs travaux recevraient des médailles et seraient publiés. Cela obligerait annuellement dans 45 pays la jeunesse à réfléchir, à concrétiser une opinion sur le problème le plus important dont dépend la tranquillité du globe. On ne peut pas se contenter d'une culture superficielle qui consiste à emmagasiner des connaissances ; il faut une directive nouvelle qui tende surtout à former des caractères et des consciences actives, qui s'élèvent vers une conception supérieure de la vie et de ses devoirs, envisageant avec gravité et recueillement la nécessité de capter les forces du bien et d'arriver ainsi à un nouveau rythme de compréhension et de solidarité.

Sœurs de tous les pays, nous avons une noble tâche à réaliser : il faut que nous voulions cette paix avec toute l'ardeur, avec tout l'amour que contiennent nos cœurs de mères, dont la devise désormais est : „Par la piété du souvenir, à la fraternité et à la paix!"

Arhivele Naționale ale României, Fond Familial

¹ Meissner, dosar XI/42, filele 37-39.

Faceți politică!

De ce, tocmai în clipa când revendicările sale capătă un început de înfăptuire, lumea feminină la noi s-a rupt în două? De ce asistăm la o stranie controversă din care nu se înțelege nimic, între intervenționiste și partizane ale neintervenției feminine în viața politică a țării?

Revendicările feminine au fost, peste tot, simple și degajate de oricare echivoc: într-o societate care nu face nici o deosebire de sex între îndatoririle cetățenilor, se cuvine ca și drepturile să fie repartizate egal, între sexe. Legea scrisă nu ocrotește astăzi femeia mai mult decât legea nescrisă. Evoluția moralei, exigențele economiei, progresul cu valorile sale noi și scăderile sale implacabile, au făcut societatea modernă așa cum este. Nu voința retrogradă a unor fracțiuni din comunități - oricât ar fi ele de puternice - poate împiedica o prefacere impusă de conjuncturile vremii. Rămâne prin urmare de văzut, în actuala stare de fapt, cum vor reacționa instinctul de conservare și individualismul.

Feminismul de mult a luat o atitudine în această situație nouă. Pe măsură ce dispăreau privilegiile acordate în mod tacit femeilor - în schimbul unor renunțări pe care le suportau poate fără ca să le admită - feminismul cerea dreapta repartizare a beneficiilor, într-o societate care se arată nedreaptă, sau cel puțin foarte imparțială, față de împărțirea îndatoririlor între sexe. Astfel s-a ajuns, în etape inegale și corespunzătoare temperamentului și prejudecăților fiecărui popor, la aplicarea unui program minimal. Nimeni nu mai discută ajustarea legilor la noua stare de lucruri. Și aproape peste tot s-a ajuns la concluzia logică a acestei evoluții: acordarea drepturilor politice.

Femeia plătește impozite. Este supusă rigorilor codului comercial când exercită o meserie. Foarte des aportul ei în susținerea menajului este egal sau superior aportului bărbatului.

Poartă toată răspunderea întreținerii și creșterii copiilor atunci când întâmplarea, sau când concepția din ce în ce mai elastică a căsătoriei, o transformă în cap de familie.

Ținând seamă de aceste adevăruri, statele și-au modificat, și-au întocmit sau și-au aplicat statutul fundamental. Mai ales de când generalizarea sufragiului universal înfățișa sub un aspect absurd înlăturarea femeilor culte sau încărcate cu răspunderi, de la exercitarea unui drept recunoscut ca sacru pentru analfabeții de sex masculin.

Iată însă că, în momentul când constatări atât de simple au provocat la noi o punere la punct necesară și care se impunea din momentul când a fost modificată Constituția noastră, a fost stârnită tocmai de elementele direct interesate, o bizară polemică.

Femeile trebuie să facă politică? Și, mai întâi, ce înseamnă politică?

După câte se pare din momentul când un cetățean se interesează de mersul treburilor țării prin forța lucrurilor comentează, atitudinea cârmuitorilor. Prin forța lucrurilor aprobă sau dezaprobă personalitățile și grupările, votul său nu are alt rost decât încercarea de-a sprijini sau de-a zădărnici o acțiune prin alegerea sau respingerea reprezentanților ei politici. Vrând-nevrând, individul este integrat în organismul politic, din momentul când este contribuabil, sau când trebuie să se susțină cu munca sa. Nu există problemă de stat care să nu-și aibă repercusiunea asupra bunurilor și vieții lui. Este deci prins în angrenajul politicii. Această concluzie explică întreaga luptă a lumii feminine în sensul obținerii drepturilor politice pentru femei. Ce rost are prin urmare respingerea exercitării dreptului odată dobândit?

Se pare că la noi această respingere se aseamănă cu un fel de grevă împotriva formațiilor politice actuale. Că se încadrează într-o formulă de modă, aceea a aboliționismului partidelor politice.

Atunci femeile partizane ale acestei idei trebuie să ne propună formulele lor noi. Să ne spună : facem politică împotriva partidelor

politice. Să facă politică militantă... și încă foarte militantă... împotriva partidelor, împotriva formulelor actuale de guvernare, împotriva infirmităților regimului politic sub zodia căruia trăim.

Dar nu pot ieși din această dilemă. Ori vor face politică cu partidele - indiferent cu care - ori împotriva.

Dar a nu face politică înseamnă a alunga din preocupările femeilor tot ce privește întocmirea și aplicarea legilor. Gospodăria, educația, viața familiei, economia societății în care trăim.

Și aș dori să număr pe degete câte femei pot la noi să-și plătească acest minunat lux.

Michaela Catargi

Tribuna femeii, anul I, nr. 1, 5 octombrie 1930.

Scopul nostru

Buletinul pe care îl aveți în mână este prima publicație care apare, în această țară, pentru femeile socialiste. Buletinul acesta este scris la mașină și apare în format mic. Lucrul nu trebuie să pară nimănui curios, fiindcă orice început este greu. Ba dimpotrivă, apariția lui să bucure pe toată lumea și să stârnească zelul tovarășelor pentru ca în cel mai scurt timp Buletinul să devie o publicație mai mare și mai răspândită.

Motivul pentru care Uniunea Femeilor Muncitoare¹ a făcut să apară acest Buletin, nu este greu de înțeles. Uniunea a luat ființă anul trecut, la congresul Partidului Social-Democrat, când, cele câteva secțiuni feminine existente atunci au trimis delegați la conferința feminină care s-a ținut în același timp. Organizarea femeilor într-o uniune a fost o necesitate impusă

1. Cu prilejul Congresului Partidului Social-Democrat din România (care a avut loc în luna mai, 1930, la București) s-a întrunit și Conferința femeilor social-democrate (19 mai), hotărând unificarea Cercurilor femeilor socialiste în Uniunea Femeilor Muncitoare din România (U.F.M.R.). În fruntea noii organizații se aflau Eugenia Deleanu Rădăceanu, Rozalia Frimu, Sonia Moscovici, Tatiana Grigorovici, Ana Comănescu, Maria Ottoi. În anii '30, U.F.M.R. s-a alăturat altor organizații democratice ca Frontul Feminin, Comitetul Național Antirăzboinic, Societatea pentru protecția mamei și copilului, în vederea apărării libertăților cetățenești în fața pericolului fascist. Oficiosul Uniunii, *Femeia Muncitoare*, a apărut lunar, între 1931 și 1933, la București, în limbile română, maghiară și germană. Între 1934 și 1938, publicația social-democrată *Lumea Nouă* va relata cu regularitate despre evenimentele de seamă ale mișcării femeilor muncitoare. O nouă serie a publicației va apărea după al doilea război mondial.

de împrejurările grele în care se zbate muncitorimea și suntem mândre că activitatea depusă până acum pe acest teren a început să dea roade.

În mai puțin de un an, mulțumită propagandei ce s-a făcut de tovarăși și tovarăse conștiente, au luat ființă noi organizații de femei socialiste. Astăzi, uniunea noastră numără peste 1.000 de membre organizate în următoarele localități: Anina, Aninoasa, București, Cernăuți, Lupeni, Mediaș, Petroșani, Petrila, Reșița, Satu-Mare, Sibiu.

Este de la sine înțeles că, față de acest spor numeric, se simțea nevoia ca membrele secțiunilor feminine să aibe un Buletin al lor care să le țină în curent cu activitatea Uniunii și activitatea fiecărei secțiuni. Aceasta, spre a ne cunoaște mai bine, a strânge legăturile de solidaritate dintre femeile socialiste din diferitele regiuni ale țării și a face cunoscută activitatea femeilor socialiste din alte țări. Acest rol important îl va îndeplini Buletinul de față.

Desigur însă că el nu se va mărgini numai la acest rol informativ. În programul nostru se află și dorința ca în Buletin să se publice și articole educative, bucăți literare, sfaturi de igienă și gospodărie etc.

În măsura spațiului ce-l vom avea, vom lărgi deci câmpul de propagandă al acestui Buletin. Așteptăm numai, din partea tuturor membrilor noastre un sprijin puternic. Le cerem să se pătrundă de importanța organizării tuturor femeilor în uniunea noastră, să se convingă de folosul publicației de față și deci să o răspândească peste tot pe unde se află suflet de femeie muncitoare.

Numai astfel scopul nostru va fi atins, numai astfel idealul nostru de egalitate și bunăstare materială, idealul marelui dezrobirii femeii va putea fi servit cu succes.

La luptă, deci, dragi tovarăse, la luptă pentru pâine și libertate !

Uniunea Femeilor Muncitoare

Femeia muncitoare, nr. 1, mai 1931.

Discours prononce par Madame la Princesse Alexandrine Cantacuzene à la XV-e Assemblée des Associations pour la Société des Nations, à Budapest, Mai 1931

Monsieur le Président,

Je suis fière d'avoir été choisie par notre vénérée Présidente, la Marquise d'Aberdeen et Temair, pour vous apporter l'hommage du Conseil International des Femmes qui apprécie hautement votre remarquable travail et n'a cessé dans tant de directions de collaborer avec les Associations pour la Société des Nations.

La XV-e Assemblée se réunit à une heure bien troublée, quand le monde est secoué jusque dans ses assises par la crise terrible d'ordre morale et économique.

Nous sommes à n'en pas douter à la fin d'un cycle, au commencement d'un autre, ce qui a été ne peut plus être, ce qui sera n'est pas bien défini. De nobles aspirations se font jour, on veut la paix, on la cherche. Car on sent que si on ne la réalise pas au plus vite, c'est l'anarchie qui va atteindre notre structure sociale et la plus rayonnante des civilisations. Cependant les statistiques indiscrettes nous font savoir que durant les deux dernières années, trente deux Institutions, pour engins de guerre et gaz asphyxiants ont été créés, c'est une originale façon de nous préparer pour le désarmement.

La question se pose donc: „La Paix est-elle une chimère, une légende, une mystique impossible à atteindre, ou bien, peut-on la réaliser et alors pourquoi n'arrivons-nous pas à la concrétiser?"

Nous pensons que la Paix est du domaine des possibilités si on la place dans son vrai cadre, celui des intérêts économiques

et si on l'organise techniquement comme on le fait pour la guerre. La politique des carnassiers a fait faillite, l'heure de l'Union Economique a sonne.

Dans ce but, nous nous permettons de faire des suggestions. Nous pensons que de suite, sans plus perdre un temps precieux, qui peut nous conduire au pire les associations pour la Societe des Nations devraient mettre à l'etude et instituer:

1. L'Office Intereuropeen de rationalisation des cultures agricoles et des produits manufacturiers, leur assurant un debouche sur.
2. Creer la monnaie unique pour l'Europe ce qui fortifierait la force d'achat et de vente et faciliterait les echanges; avec ces differentes monnaies l'Europe est dans une situation d'inferiorite vis-à-vis des autres continents.
3. Que l'on cree de suite (car l'appauvrissement general du Centre et du Sud de l'Europe peut amener la revolution), des commissions economique et financieres regionales qui auraient à etudier les possibilites de developpement des regions, prepareraient des collaborations fecondes, des records successifs pour le ble, le bois, le petrole etc. et ainsi se formeraient les chaînons qui techniquement formeraient les bases de la vraie paix. Nous avons fait trop de politique internationale et pas assez de politique regionale, nous occupant de nous meler des autres continents et oubliant les graves problemes qui se posent chez nous, nulle part que dans cette ville magnifique d'une si belle ornementation, ne peuvent mieux à cette heure de responsabilite, se reunir les associations pour la Societe des Nations. L'oeuvre des imponderables nous conduit tous aux accords tacites plus surs que tous les pactes, nous faisant mieux comprendre le sens de la vie, qui impose que malgre les amertumes, les rancunes, les prejuges, malgre les douleurs individuelles et collectives gardant pieusement le souvenir du passee, pres des tombeaux nous nous donnions la main et ensemble dans un grand elan de vrai patriotisme, nous gravissions le chemin epineux qui conduit vers les cimes imperissables de verite, de justice, d'amour et de pardon.

L'autre soir à bord des terrasses je regardais le soleil-couchant embrasser la vieille cite, le Danube s'ecoulant paisible à mes

pieds, renfermant les possibilites d'Union Economique et commerciale, il m'a semble alors voir dans le ciel en feu se detacher en lettres d'or ces mots: „Pax vincit!“.

Comme femme, comme Vice-Présidente du Conseil International, comme Roumaine, j'emporte cette vision précieuse qui contient nos esperances et notre foi en des jours meilleurs.

Soeur de Hongrie, nous serons toujours pres de vous pour servir avec ferveur le beau et le bien et pour defendre la famille et la societe.

Arhivele Naționale ale României, Fond Familial

Cantacuzino, dosar 102, filele 1-3.

Rezultatul alegerilor

Rezultatul alegerilor parlamentare de la 1 iunie, desigur că-l cunoașteți cu toatele. Cu toată teroarea și prigoana dezlănțuită de agenții guvernului în contra candidaților și partizanilor noștri, cu toate că sate întregi - bănuite că ar vota cu partidul social-democrat - au fost pur și simplu oprite de a merge la vot, cu toate piedicile întâmpinate de cei care erau bănuși că vor vota cu noi, totuși Partidul Social Democrat a întrunit aproape 100.000 voturi, reușind a trimite în parlament 7 deputați social democrați.

Desigur că 7 deputați față de 385 deputați burghezi, e prea puțin lucru și că tovarășii noștri deputați vor avea mult de luptat pentru a apleca balanța dreptății și de partea noastră a celor obidiți și exploatați. Dacă alegerile ar fi fost libere și cinstite fără arestări, bătăi și jandarmi, dacă nu ar fi fost Legea electorală care e făcută să protegiuiască pe cei ce fac alegerile, în paguba celorlalte partide, desigur că cu totul alta ar fi fost fața actualului parlament și noi muncitorii am fi avut mult mai mulți deputați ca să ne apere drepturile și nevoile noastre.

Un lucru însă trebuie să ne bucure și trebuie să-l amintim aci : în toată această campanie electorală femeile muncitoare au fost alături de tovarășii bărbați, căutând ca pe cât posibil să ajute la reușita Partidului Social Democrat. Secțiunea feminină din București a făcut câteva mii de manifeste cu cuprinsul pag. I. a Buletinului nostru pe iunie și echipe de tovarășe au colindat Capitala împrăștiindu-le pe la fabrici și pe străzi împreună cu manifestele electorale ale partidului. Tovarășele din Petroșani au strâns 1.843 lei pentru Fondul electoral, sumă desigur mică, dar destul de însemnată pentru mizeria și sărăcia în care se

zbat tovarășii noștri minieri de acolo. Tovarășele din Reșița, Anina, Cernăuți, Lupeni, Sibiu, Brașov, Satu-Mare, au făcut tot ce le-au stat în putință pentru a ajuta partidul în lupta electorală.

Femeile muncitoare au înțeles că numai dacă vor pătrunde câți mai mulți socialiști în parlament, vor avea legi mai bune pentru protejarea muncii lor și a copiilor lor, că numai socialiștii vor lupta împotriva șomajului, concedierilor și scăderii salariilor, pentru libertate și democrație, pentru ieftinirea traiului și reducerea orelor de lucru.

Femeile muncitoare din România au dovedit și cu acest prilej, că deși nu au drept de vot, sunt conștiente de rolul și menirea lor de luptătoare în rândurile proletariatului pentru izbânda socialismului!

Femeia Muncitoare. Buletinul Uniunii Femeilor

Muncitoare din România, nr. 3, iulie 1931.

Discours prononce par la Princesse
Alexandrine Cantacuzene a la Conference
pour la Paix et le Desarmement à Geneve,
le 4 Septembre 1931

Mesdames,

Je vous remercie pour le tres grand honneur ce que vous avez bien voulu me faire, en m'accordant la parole ce soir.

Les temps que nous traversons sont bien troubles et je n'ai, hélas, aucune bonne nouvelle à vous apporter de ce Sud de l'Europe, qui semble de nouveau secoue de convulsions, d'ordre economique, cette fois avec de graves repercussions sociales. Il faut voir la verite en face. La societe bourgeoise n'a pas rempli son role social et dans son desir de speculation, de gains, d'affaires, de materialisme aigu masque par une technicite et un machinisme d'allure scientifique elle a negligé l'essentiel, la base morale de la famille, de la societe, de l'Etat. Nous sommes ainsi arrives à un effroyable desequilibre: la course vers l'enrichissement et la technique ont provoqué, par un paradoxe étrange, une surproduction materielle telle, qu'elle conduit à l'appauvrissement et à la devalorisation de tout.

On parle d'Union Interdouaniere, d'Union Economique, de Reglementation Fiduciaire, que sais-je, et l'on ne comprend pas qu'il faut reviser les methodes, créer une autre ideologie et une autre mentalite. Les femmes de notre generation ont une terrible responsabilite; elles ont vecu sans comprendre le sens de la vie. Elles ont assiste horrifiees, secourables, devouees mais passives au plus grand drame que l'humanite ait vecu ; elles ont vu perir des millions d'etres, et n'ont pas su, de cet holocauste effroyable, déterminer la psychose de redemption,

parce qu'elles n'ont ete impressionnees que par le visible, la morte materielle de millions d'humains et non par la decheance morale, par l'enfer dans lequel nous nous etions projetes. De tant de larmes, d'epreuves, de douleurs, mes sours, nous n'avons pas tire la lecon qui devait determiner un nouveau rythme de reelle fraternite et alors nous accumulons en nous des forces destructives qui risquent de conduire vers un eclipse definitive notre rayonnante civilisation. La haine est lâ, active, invisible, destructive. On m'a raconte, il y a quelque temps, l'anecdote suivante, vecue par une connaissance â moi: L'an passe elle allait en Amerique et sur le bâteau qui l'emportait, se trouvait toute une association d'Anciens Combattants, de Soeurs de Charite, de Veuves de Guerre, de Dames de la Croix Rouge.

Dans la tranquillite de la traversee, une houle sevit tout d'un coup, parce que l'une des membres a emis l'idee, qu'il serait bien que les enfants de tous les pays se connaissent, collaborant et formant des associations, en vue de la paix. A ce mot, les vieilles animosites se sont reveillees et les gens qui dans leur dilettantisme parlaient de paix, sans en comprendre la mystique, se sont livres â des violences de tout genre, confirmant le proverbe : - Chassez le naturel, il revient au galop. Une mere, une femme criait: - „Si un enfant de telle nation maudite etait lâ, je le ferais jeter â la mer!\".

Le bateau de la haine conduisant tant d'etres qui avaient vecu la grande catastrophe sans comprendre malgre la vision de la mort, la voie de verite â suivre, traversait les flats, bouleversant la serenite de l'Ocean dit Pacifique.

Dans un tel etat d'esprit, il est difficile d'organiser des collaborations fecondes : si un tel etat d'esprit predomine encore, la societe moderne est vouee â sa parte. Desarmer politiquement, militairement, certes, il le faut, mais avant tout il faut creer la psychose du desarmement. C'est la notre role et notre tout premier devoir.

Si les femmes de tous les continents ne commencent pas une action methodisee pour revenir â unei active spiritualisation des masses populaires, si les elites intellectuelles ne propagent pas une nouvelle doctrine adequate aux necessites imperieuses de l'heure, la tourment secouera de nouveau l'Univers. Ce ne sera peut-etre pas la guerre, mais quelque

chose de tout aussi atroce : les revolutions violentes transformeront les societes et les Etats.

Nous sommes entres dans la periode des convulsions ; il faut avant tout redonner aux âmes la preponderance dans la direction du monde. Nous devons nous recueillir pour le grande acte d'union morale, de fraternite que doit etre le vrai desarmement. Jusqu'au Fevrier il faut commencer un mouvement pour eclairer les consciences et, alors, ce qui paraît impossible, avec l'aide de Dieu sera possible. Savoir, vouloir le bien, et agir en consequence, tout est lâ. Nos associations doivent etre mobilisees, dans ce but; une coordination de nos efforts s'impose. Nulle part plus qu'ici, plus que dans ce pays, dans cette ville, chez ce peuple qui a mis en pratique un large esprit de tolerance, nous ne pourrons mieux trouver la comprehension et l'atmosphere qui soutiennent nos efforts.

Geneve, c'est la Societe des Nations et la Societe des Nations reste le point lumineux d'esperance, de foi en des temps meilleurs.

Le Conseil International des Femmes et toutes nos grandes associations sont au service de la reorganisation morale des societes et des Etats. Cette oeuvre de redemption repose entiere sur la radiation active de l'âme de la femme. C'est elle aujourd'hui qui peut sauver le monde, et elle le sauvera.

Arhivele Naționale ale României, Fond Familial

Cantacuzino, dosar 50, filele 5-9.

Moțiunile Congresului al X-lea al Federației „Uniunea Femeilor Române”, ținut la Craiova în zilele de 6, 7 și 8 septembrie 1931

Moțiune

Federația „Uniunea Femeilor Române”, care reprezintă toate ramurile de activitate feminină din întreaga țară prin 101 societăți afiliate și întrunite în al 10-lea congres la Craiova în zilele de 6, 7 și 8 septembrie a.c., a votat - în urma discuțiilor problemelor la ordinea zilei următoarele:

Sesizată de proiectul de unificare legislativă a țării prin extinderea legilor Vechiului Regat în toate provinciile - fără modificare prealabilă - Uniunea Femeilor Române aduce la cunoștința Domnului Ministru al Justiției și supune înaltei sale aprecieri următoarele: Având în vedere că art. 6 din noua Constituție prevede că „drepturile civile se vor stabili pe baza deplinei egalități a ambelor sexe”.

Având în vedere că prin impunerea legislației Vechiului Regat în Ardeal, Banat și Bucovina s-ar aduce grave prejudicii femeilor din aceste ținuturi prin știrbirea drepturilor civile mult mai favorabile, de care se bucurau până în prezent;

Având în vedere întârzierea noului cod de unificare ce se pregătește în consiliul legislativ;

Congresul, în numele și unanimitatea femeilor din toate provinciile românești, roagă pe d-l Ministru al Justiției să aducă o lege specială, care să satisfacă aliniatul amintit din art. 6 al Constituției, îndreptându-se erorile și completându-se lacunele, care ating și sentimentul de dreptate și echitate

socială și nu mai corespund situației, muncii și contribuțiunii pe care femeia română le aduce statului.

Craiova, 8 septembrie 1931

A doua moțiune, privitoare la concluziile generale luate de congres are următorul cuprins :

Moțiune

Federația Uniunii Femeilor Române întrunită în congresul din 6, 7 și 8 septembrie 1931 la Craiova, referitor la hotărârile luate asupra problemelor discutate, votează următoarea moțiune :

Credința, apărătoarea neamului românesc, lăsamântul martirilor creștinătății, reînviind tradițiile străbunilor, să fie baza educației naționale. S-o întărim intensificând lupta contra influențelor sectelor religioase străine și a bolșevismului, care distrug sufletul românesc.

Lozinca noastră să fie : iubirea de neam și de țară.

Prin munca și economia noastră să contribuim la normlizarea economică și la dezvoltarea producției naționale.

Menirea desăvârșită a femeii să fie o completare a îndatoririlor sale de soție și mamă, prin colaborarea conștientă și luminată la viața țării, iar femeia viitorului să fie îndrumată spre muncă independentă și de inițiativă care ușurează povara statului.

Unificarea sufletului dintre toți fiii aceleiași țări rămâne principiul superior al congreselor noastre.

Craiova, 8 septembrie 1931

Ziarul nostru, anul V, nr. 8, septembrie 1931.

Drepturile civile ale femeilor

Civilizația, cu tot avântul care l-a luat în ultima vreme, a lăsat să subsiste, totuși, o mulțime de prejudecăți, ce apasă și întunecă rațiunea noastră. Pe lângă atâtea idei generoase, câștigate unele cu sacrificiul sângelui, altele țâsnite din spiritele clare ale oamenilor superiori, veștează încă o sumedenie de idei și credințe, care poartă stigmatul barbariei, al egoismului și al îngustimii de judecată.

Femeia, privită altădată ca o sclavă a bărbatului, cu mintea redusă, incapabilă să stea alături de el, în nici o activitate, care ar fi însemnat un aport de inteligență sau energie, se bucură încă și astăzi, la unele popoare, de o considerație cu mult inferioară capacității de care a dat dovadă, fie în domeniul științei, înscriindu-se printre marile genii ale omenirii, fie în al literaturii, fie în practicarea profesiunilor de tot felul, ca medicina, dreptul, comerțul etc.

Nu numai atât. Femeia a adus un suflu de entuziasm, devotament și spirit de sacrificiu într-o ramură socială, condusă de inteligența severă a bărbaților și unde inima simțitoare a femeii este o mai bună sfătuitoare decât orice sistem științific, elaborat după îndelungate studii.

Este vorba de domeniul asistenței sociale, unde mulțumită spiritului de inițiativă, sensibilității și intuiției sale, s-au creat societăți de ajutor mutual, școli pentru infirmiere, azile pentru orfani, pentru bătrâni, dispensarii, cămine.

În unele țări, recunoscându-se femeilor capacitatea lor, ele au fost chemate să colaboreze alături de bărbați, în principalele domenii sociale și politice.

Din punct de vedere al dreptului civil, femeile se bucură acolo de aceeași situație juridică ca și soții lor și căsnicia este o asociație de oameni liberi și perfect egali juridicește.

Noi am rămas în urmă nu numai față de țările apusene, ci chiar față de Rusia țaristă. De mult mă preocupă nedreptatea ce se face semenelor noastre și am considerat regimul juridic al femeii măritate ca o pată pe conștiința noastră, a oamenilor de drept: legislatori și juriști.

De aceea, când la conferința interparlamentară, am văzut seriozitatea, competența și inteligența fină, cu care erau înscrise femeile, ce s-au perindat la tribună, mi-am dat și atunci seama cât de profundă este greșală și ce nedreptate facem mamelor, soțiilor și fiicelor noastre, ținându-le într-o inferioritate atât de jignitoare din punctul de vedere al dreptului civil.

Și-am promis atunci că voi depune un proiect de lege pentru acordarea, deocamdată, a drepturilor civile femeilor măritate. Am întocmit un articol unic modificator al art. 197, cod civ., pe care l-am depus pe biroul Camerei. Articolul l-am redactat astfel:

„Femeia majoră prin trecerea ei în căsătorie își păstrează deplinătatea capacității juridice putând exercita toate drepturile civile, fără ca actele sale să fie supuse aprobării soțului ei.

Toate dispozițiunile contrarii celor de față rămân abrogate, în afară de ce e privitoare la regimul dotal”.

De ce m-am oprit numai la modificarea acestui articol, trecând peste celelalte articole referitoare la incapacitatea femeii măritate cuprinse sub Cap. VI, titlu V din Cartea I, cod civ. și peste alte dispoziții răzlețite în tot Codul Civil?

Art. 197 prevede incapacitatea femeii măritate de a sta în justiție, fără autorizația bărbatului. Această incapacitate se revarsă asupra succesiunii întregi de acte judiciare sau extra-judiciare, care duc până la conflictul în fața instanțelor.

Putința de a-ți apăra singur drepturile în fața justiției implică capacitatea de a face tot ce privește obținerea acestor drepturi, adică toată seria de fapte, care îmbracă rând pe rând haina juridică, indiferent dacă vor da naștere sau nu la un viitor conflict.

Prin înlăturarea deci a incapacității femeii, prevăzute de art. 197, ea este pusă în mod automat în aceeași situație juridică ca și bărbatul în sânul căsniciei. Articolul, de care am vorbit mai sus l-am însoțit de următoarea :

Expunere de motive

„Legile sunt expresiunea nevoilor și moralei vremurilor, sub care au fost create. Evoluția mereu crescândă în viața popoarelor impune noi adaptări, care trebuie fixate în texte de legi modificatoare și corespunzătoare acestei evoluțiuni, pentru a răspunde necesităților actuale.

Pe acest principiu se bazează existența și rostul parlamentului.

Pornind de la aceste considerente, socot drept o necesitate urgentă și imperioasă modificarea dispozițiilor din Codul Civil, care privesc incapacitatea juridică a femeii măritate.

Modificarea este cu atât mai justificată cu cât dispozițiile respective nu mai corespund cu diferitele legiuiri mai recente, prin care s-a derogat de la principiul incapacității femeii măritate.

Astfel «Legea pentru organizarea corpului de avocați», în art. 4, spune: Femeia avocat care se căsătorește păstrează capacitatea deplină în exercițiul profesiei.

Femeia avocat, care întrunește condițiunile art. 1 din aceeași lege, va putea cere înscrierea în corpul avocaților și exercită profesia cu deplină capacitate, fără a fi nevoie de autorizația soțului său.

Legea pentru modificarea administrativă din 14 iunie 1924, introduce prin art. 24, inovația consilierelor comunale prin cooptare.

Un adevărat pas în emanciparea femeii a făcut legiutorul prin «Legea pentru organizarea administrațiunii locale» din 3 august 1929, acordând prin art. 375, dreptul de vot și de a fi alese femeilor, în consiliile comunale.

Greutățile vieții au scos femeia din rolul pur menajer și au împins-o tot mai mult în tranșeele luptei pentru existență alături de bărbat.

De aceea, situația femeii în dreptul nostru civil este un anacronism și o absurditate. Femeia măritată, este asimilată unui minor sau interzis, când, aceeași femeie, înainte de căsătorie sau în timpul văduviei, se bucură de toate drepturile civile.

Ea este victima supraviețuirii unei concepții sociale învechite, bazată pe slăbiciunea femeii și puterea maritală, două principii, care formau nucleul familiei romane și care astăzi nu mai au nici un rost.

Astăzi când intelectualicește, femeia este pe aceeași treaptă ca și bărbatul, când există femeie savant, femeie medic, femeie avocat - femeie avocat capabilă să apere interesele bărbaților în fața justiției -, este absurd ca ea să nu fie socotită capabilă să semneze în interesul ei personal o poliță de 1.000 lei, fără autorizația bărbatului sau în lipsa acestei autorizații, fără încuviințarea justiției.

în legislația comercială, s-a acordat femeii dreptul de a exercita comerț, numai în baza unui mandat general din partea soțului.

Dacă în viața comercială, unde se cere mai multă abilitate și o cunoaștere mai profundă a realităților economice, femeia măritată este aproape independentă, cu atât mai mult merită această independență în dreptul civil.

De altfel, țările civilizate au recunoscut de mai de mult capacitatea juridică a femeii măritate.

în Anglia, prin bula din 18 august 1882, femeia măritată este complet liberată din puterea maritală: ea are dreptul să dobândească, să înstrăineze, să stea în justiție fără controlul bărbatului.

în Elveția, Codul Civil din 1907 dă femeii măritate o deplină capacitate civilă. în expunerea de motive a acestei legi, se spune:

Căsătoria nu despoaie femeia nici de inteligență, nici de experiența afacerilor. Un observator atent ar putea să constate tocmai contrariul.

în Italia, incapacitatea femeii măritate a fost suprimată prin legea din 17 iulie 1919.

Este timpul să ne punem și noi în rândul țărilor civilizate și să recunoaștem femeilor deplinătate la drepturile civile.

S-o facem, domnilor deputați, din respectul ce le datorim și drept omagiu pentru sacrificiile ce le fac pentru țară.

De aceea, vă rog să binevoiți a vota proiectul de lege ce-l supun aprobării Dvs.

Aprobarea Dvs se impune cu atât mai mult cu cât în provinciile de dincolo de Carpați, femeile au aproape plenitudinea drepturilor civile și un simț de echitate impune să nu lăsăm tovarășele noastre de aci într-o stare de inferioritate față de colegile lor din Transilvania sau Maramureș."

Proiectul depus în Cameră a ajuns la comisiunea legislativă civilă. Nu este exact că a fost respins de plano. S-a discutat în două ședințe și, din nenorocire, membri acestei comisiuni n-au fost de părere să se treacă în dezbaterile Camerei acum. Ei pretind că problema trebuie rezolvată odată cu modificarea Codului Civil.

Nu-i pentru întâia oară când mi se întâmplă ca o propunere a mea să nu fie admisă sau că o lege pe care am făcut-o să fie călcată. Un exemplu : legea construcțiilor.

Sunt idei care trebuie să triumfe. E fatal însă ca triumful lor să fie precedat de lupte, care să doboare rezistențele ce se pun în cale.

Am credința că se vor acorda drepturi civile femeilor, înainte de modificarea Codului Civil.

Gr. Tr. Trancu-Iași

București, 1 ianuarie 1932

Ziarul nostru, anul VI, nr. 1, ianuarie 1932.

întrunirea Asociației pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române

Asociația pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române (A.E.C.P.F.R.) a ținut o întrunire publică în sala Teatrului Ventura din București, în ziua de 28 februarie a.c., ora 9 1/2 dim., cu delegate din provincie, pentru a discuta și lua măsurile necesare pentru a realiza cât mai curând revendicările drepturilor civile și politice ale femeilor. La convocarea făcută au răspuns un mare număr de femei și de reprezentante ale Asociațiunii, nu numai din București, dar și din toate unghiurile țării, care înfruntând frigul și cu perspectiva de a rămâne înzăpezite pe drum, au purces spre București pentru a asculta cuvântul autorizat al conducătoarelor Asociațiunii și a contribui prin prezența lor la formarea curentului de opinie publică în favoarea drepturilor civile și politice cuvenite femeilor. S-a observat, de asemeni, prezența unui mare număr de bărbați politici, senatori, deputați și alți intelectuali.

Ședința s-a deschis de venerabila d-na Elena Meissner, președinta Asociațiunii, care înconjurată de întregul comitet conducător a ținut într-un grai dulce moldovenesc, o cuvântare documentală asupra drepturilor civile și politice ale femeilor; după care a dat cuvântul la diferite oratoare care au expus cu mult entuziasm cauza ce apără și dreptatea ei. Dăm mai jos cuvântările ținute la această întrunire înălțătoare care s-a terminat la ora 1 p.m.

După întrunire un mare număr de doamne a luat masa împreună la Continental, iar la 6 p.m. Comitetul a ținut o întrunire în casele d-nei Calypso Botez, unde s-au discutat măsurile de luat pentru o acțiune unitară și eficace în vederea unei izbânde cât mai neîntârziate.

Cuvântarea D-nei Elena Meissner, președinta generală a Asociației pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române

9

Sunt peste 40 de ani de când un grup de femei din Iași au prezentat guvernului, prin ministrul moldovean Gh. Mârzescu, o petiție cu 500 de semnături prin care cereau *căutarea paternității și drepturi pentru femei*.

Inițiativa acestei petiții se datorește unui simplu incident survenit la ghișeul unei case de economie din Iași.

O doamnă, soția unui profesor universitar, se prezintă să-și încaseze o sumă depusă ce-i aparținea personal. Casierul refuză, motivând că statutele se opun eliberării oricărei sume unei femei măritate, fără consimțământul soțului.

Doamna nedumerită protestează și cere statutele. Casierul avea dreptate. Un articol din statute era redactat în forma următoare: „*Femeile măritate, copiii, minorii, interzișii și nebunii nu-și pot ridica drepturile fără autorizarea soțului, tutorelui etc.*”

D-na Emilian, căci ea era d-na de care vorbim, ardeleancă de origine, nedeprinsă cu această tovarășie în care legea așeza femeia măritată, organizează la Iași o ligă feministă care să lupte pentru încetarea acestei stări de lucruri.

De altfel, codul nostru civil, nu odată și nici întâmplător, ne face *deosebita cinste* de a ne clasifica întâile, să zicem *primae inter pares*. Astfel: Art. 7, alin. 5 din cap. Exercițarea drepturilor civile găsim: *femeile* (orice femeie), *servitorii cu simbrie și străinii* se pot căsători, dar n-au drepturi politice etc.

Mai departe : femeile măritate și copiii se bucură de drepturi civile, chiar fără știința lor, dar exercițarea acestor drepturi este încredințată soțului, sau episcopului...

Alta: femeile n-au interes să ceară împământarea decât în cazul când sunt însărcinate. În acest caz contează *interesul copilului, ea nu există*.

Art. 195: *Bărbatul e dator protecție femeii, femeia ascultare bărbatului*.

Ea este lovită de incapacitate juridică tot timpul căsătoriei.

Chiar în cazul când soțul e căzut, sub condamnare criminală, femeia nu poate porni judecată, nici contracta decât cu autorizarea tribunalului.

Incapacitatea civilă a femeii măritate poate fi criticată din 2 puncte de vedere :

1. *Moral*, căci nu se poate concepe ca o ființă omenească, numai pentru că-i de alt sex, în momentul când pășește la crearea unui cămin, să i se aducă o scădere și o îngrădire a personalității ei.

Demnitatea și libertatea omenească, pentru care omenirea a luptat mii de ani, cer să se revină asupra acestor dispoziții legislative anacronice cu un moment mai curând. Au durat destul. Ajunge!

2. *Economic*. Orice ființă omenească are o activitate economică care izvorăște din faptul conviețuirii sociale.

Or, activitatea economică are la bază ideea de credit, iar ideea de credit presupune libertatea de acțiune a ambelor părți căci dacă una din părți e lovită de incapacitate legală (cazul femeii măritate), atunci acțiunea economică, tranzacția, e lovită de nulitate și duce la procese, litigii, spirit de șicană, ceea ce e cu totul în detrimentul oricărei activități economice.

Pentru aceste motive, de mai bine de două decenii, femeile s-au organizat în ligi, asociații, societăți feministe și luptă prin toate mijloacele spre a obține acea egalitate de drepturi între bărbați și femei.

Sforțările noastre au fost încoronate de succes. Am obținut în 1923 suprimarea impedimentelor constituționale ale drepturilor noastre. În adevăr, art. 6 din Constituție prevede condițiile în care ne vor fi acordate drepturile politice și fixează că drepturile civile vor fi stabilite pe baza deplinei egalități între cele 2 sexe.

Acest prim pas a fost considerat de noi ca un progres enorm și binecuvântăm memoria acelor bărbați (nu cităm decât pe cei dispăruți), în frunte cu I. Brătianu și G. Mărzescu care au înțeles nu numai nedreptățile legilor, dar au considerat că o datorie imperioasă le impunea să repare acele nedreptăți nemeritate și nepermise.

Sute de veacuri am fost sclave. Ni s-a tăgăduit dreptul de a ne dezvolta individualitatea, conștiința. Ni s-a îngrădit dreptul

la orice muncă. Ni s-a interzis dreptul de a participa la viața de stat, la viața publică!

Ni s-a îngrădit dreptul sfânt de mamă asupra copilului, dreptul de a beneficia de produsul muncii, de a ne administra averea, de a ne alege naționalitatea etc.

Ne-am eliberat din sclavie, dar am rămas încă minore. Vom lupta pe toate căile legale pentru integritatea drepturilor civile și politice și vom învinge căci, sunt bărbați în țara aceasta care știu să rupă cu prejudecățile. Sunt continuatorii acelor pionieri care ne-au dat art. 6 din Constituție în 1923 și cooptările la comună și județe în 1925.

Sunt prietenii lui Iuliu Maniu cărora datorim acel început de drepturi : eligibilitate și electorat câtorva categorii de femei pentru comună și județ. Sunt partidele mai mici și altele mai noi cu șefi capabili de avânturi drepte și nobile. Avem alături de noi pe șeful guvernului actual, marele învățat Nicolae Iorga, care totdeauna ne-a aprobat și încurajat în lupta noastră. Femeile azi desfășoară și în România, ca și în lumea întreagă, o activitate extraordinară pe toate direcțiunile. Pretutindeni cuvântul femeii este ascultat și ținut în seamă.

Nu se mai poate concepe ca mama-creatoarea vieții, educatoarea copilului, soția care salvează familia muncind în afară de casă spre a-și susține gospodăria prin muncă, femeia care administrează averea comunelor și acelea care ca avocate, ca doctorițe, ca profesoare, îngrijesc de interesele și sănătatea clienților, de instruirea și dezvoltarea sufletească a tineretului să rămână mai departe minore!

Ni s-au refuzat dăunăzi drepturile civile de comisiunea legislativă a camerii. Protestăm!

Mulțumim în același timp d-lui Trancu-Iași și celor 25 domni deputați, care au adus proiectul de modificare a faimosului art. 197 din Codul Civil și-i rugăm să nu dezarmeze. Cât privește atitudinea comisiunii legislative din Cameră eu personal regret două lucruri :

1. Prezidentul acelei comisiuni care e și profesor universitar ieșan, D-sa a rupt firul tradiției cu care Iașul s-a fălit totdeauna. E știut că toate inițiativele nobile, toate ideile noi de revendicări meritate, de porniri generoase și drepte au pornit de la Iași.

2. îmi pare rău încă să spun că suntem jignite nu atât de răpirea drepturilor noastre firești cât de inferioritatea în care

suntem puse față de surorile noastre din Ardeal, Basarabia și Bucovina, care au dobândit parte din drepturile civile sub dominație străină.

Și mai suntem jignite să constatăm egoismul abuziv, feroce și mai ales interesat al acelor care cu voință vor să arate că sunt lipsiți de acele sentimente de înaltă dreptate socială, însușiri care ar trebui să fie inerente acelor ce în calitate de reprezentanți ai națiunii urcă treptele acelu înalt for din dealul Mitropoliei la ușa căruia asemenea dictonului lui Dante ar trebui să se scrie :

Voi care intrați, lăsați *afară* prejudecățile și nedreptățile trecutului.

Ziarul nostru, anul VI, nr. 2, februarie 1932.

Moțiune

Asociația pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române (A.E.C.P.F.R.), întrunindu-se astăzi, 28 februarie 1932 în sala „Teatrului Ventura” în ședința publică sub președinția D-nei Elena Meissner, președinta generală a Asociației, ascultând cuvântările membrilor sosite de prin toate unghiurile țării, prin care s-au expus doleanțele femeilor cu privire la nedreptățile Codului Civil și a Legii electorale în vigoare, cere guvernului și parlamentului țării următoarele:

I. Acordarea drepturilor civile pe baza deplinei egalități conf. Art. 6 din Constituție.

Aceasta nu numai ca o chestiune de demnitate pentru mama și soția română, dar ca o recunoaștere dreaptă a însemnatului rol jucat de această femeie de-a lungul anilor în domeniul moral și economic al țării.

Nu se poate îngădui ca femeile din vechiul regat să continue a trăi sub regimul unei complete incapacități civile în timp ce surorile noastre din teritoriile alipite beneficiază de drepturi civile legiuirilor din timpul dominațiilor străine.

II. Introducerea acordării de drepturi politice femeilor române cu ocazia prezentării proiectului de reformă electorală, care urmează a fi luată în discuție de actualul parlament.

Un elementar sentiment de dreptate cere ca și femeile române, care au aceeași cultură și depun muncă pentru progresul țării, să poată spune cuvântul la alcătuirea legilor cărora și ele au a se supune.

Ziarul nostru, anul VI, nr. 2, februarie 1932.

Amendament propus de către Gruparea Femeilor și Consiliul Național al Femeilor Române

Propunem modificarea art. 1, 4, alin. a) din legea electorală pentru adunarea deputaților și senatorilor din 24 martie 1925.

Art. 1. Textul actual :

Adunarea deputaților se compune din deputați aleși de cetățenii români majori, prin vot universal, egal, direct, obligator și secret, pe baza reprezentării majorității, prin scrutin de listă, pe circumscripții electorale.

Fiecare județ constituie o circumscripție electorală.

Art. 4. Senatorii aleși se împart în categoriile următoare:

a) Senatorii aleși de cetățenii români de la vârsta de 40 ani împliniți cu vot obligatoriu egal, direct și secret, pe circumscripții electorale, prin scrutin de listă.

Art. 25. Pentru a fi ales în Adunarea deputaților se cere :

a) A fi cetățean român.

Modificările ce propunem :

Se va adăuga acest aliniat vechiului text:

Se acordă dreptul obligator de vot și de a fi alese la Cameră și Senat, femeilor, care pe lângă celelalte condițiuni prevăzute în legea de față, vor îndeplini și una din următoarele condițiuni :

1. Să aibă cunoștințele cursului inferior, secundar, normal sau profesional.
2. Să fie funcționare la stat, județ sau comună.
3. Să fie văduvă de război.
4. Să fie decorată pentru activitate în timpul războiului.
5. Să fi făcut parte, la promulgarea legii din conducerea societăților cu personalitate juridică, cu scop de revendicări sociale, propagandă culturală sau asistență socială.

Art. 4. Senatorii aleși se împart în categoriile următoare :

a) Senatorii aleși de cetățenii români de la vârsta de 40 ani împliniți, fără deosebire de sex, conform art. 1, cu vot obligatoriu, egal, direct și secret, pe circumscripții electorale, prin scrutin de listă.

Art. 25. Pentru a fi ales în adunarea deputaților se cere :

a) A fi cetățean român fără deosebire de sex cu condițiile prevăzute în art. 1 pentru femei.

București, 16 martie 1932

Arhivele Naționale ale României,

Fond Familial Cantacuzino, dosar 138, fila 45.

Jos războiul! Trăiască pacea!

întreaga omenire se zbućiumă azi de teama noului război care se arată la orizont. Cerul se înouă ca și în vara celui an de tristă memorie, 1914, când popoarele pământului s-au încăierat într-o pornire josnică de ură și sânge. Așa precum atunci, stăpânii țărilor, regii, diplomații, au pregătit și provocat războiul, tot astfel acum, într-o parte îndepărtată a lumii, în China, imperialismul capitaliștilor japonezi a dezlănțuit un nou măcel. Sute de mii de oameni se măcelăresc zilnic în Extremul Orient, în timp ce la Conferința dezarmării de la Geneva, reprezentanții guvernelor capitaliste își fac reciproc declarații pacifiste. Toate țările sunt înarmate până în dinți, o singură scânteie ar fi de-ajuns ca focul să izbucnească.

Ce s-a înțeles din tragica experiență a războiului trecut? Care este rezultatul după 14 ani de pace?

Trăim într-o epocă de pace nesigură pentru că este înarmată. Tot ce mintea omenească a putut concepe ca distrugător de oameni și bunuri a fost pus în slujba militarismului. Războiul ce se pregătește va întrece în grozăvii tot ce s-a văzut până acum. Va fi războiul tehnic, războiul gazelor distrugătoare de viață. S-au construit mii de avioane care la primul semnal se pot avânta în înaltul cerurilor, pot călători mii de kilometri, pot ajunge deasupra orașelor celor mai îndepărtate ca să le prefacă în pulbere cu câteva bombe distrugătoare. Pe mări și oceane circulă vapoare de oțel, mari cât orașele și încărcate de tunuri și munițiuni.

Pământul, aerul și apa sunt astfel deopotrivă cucerite de militarism și nicăieri nu mai există loc de refugiu.

îngrozitoare este fantoma viitorului război! Nu va mai fi ca în 1914-1918. Nu se va mai da lupta numai pe fronturi, în

tranșee, acolo unde se vor afla sărmanii noștri soți, frați și copii - războiul va fi pretutindeni. Avioanele îl vor transporta imediat de la granițe în cele mai îndepărtate colțuri ale țării și vor arunca în sate și orașe bombe de foc, bombe cu gaze otrăvitoare care vor ucide în masă femeile, bătrânii și copiii. Nici o vietate nu va scăpa.

Viitorul întregii omeniri este în pericol.

Și pentru ce toate acestea? Pentru ce se înarmează popoarele nebunește? Pentru ce se cheltuiesc sute de miliarde de lei cu înarmările, în loc ca acești bani să fie întrebuințați cu folos? Pentru ce nu sunt dați pentru ajutorarea celor lipsiți de lucru, pentru școli, pentru cărți, spitale și alte opere folositoare omenirii?

Pentru că războiul este opera capitaliștilor - și industriașii care fac arme sunt stăpânii guvernelor și din ocupația lor sinistrală ei scot averi fabuloase.

Pentru că toți capitaliștii de orice fel, știu că în caz de război ei nu vor pleca să lupte, ci vor câștiga averi vânzând marfă proaspătă pe prețuri de speulă;

Pentru că guvernele sunt ale capitaliștilor și joacă așa cum le cântă stăpânii fabricilor, minelor și băncilor.

Numai muncitorimea poate împiedica războiul. Ea e aceea care este sortită să se măcelărească în caz că nebunia din 1914 se va repeta.

Internaționala socialistă a început o luptă dărză pentru dezarmare, pentru înfăptuirea păcii definitive. Ea cheamă la luptă pe toți muncitorii, pe toți exploatații, pe toți asuprașii, pe toți cei cu conștiința liberă. Femeile socialiste sunt în fruntea acestei lupte.

Femeile muncitoare din România se alătură surorilor lor din Internațională și strigă împreună cu ele:

Nu! Nu vrem război!

Nouă femeilor ne revine sarcina de a propaga ura împotriva războiului. Ca mame, ca educatoare, avem cel mai mare rol în această direcție. Căci noi suferim cel mai mult, noi care cu dragoste de mamă creștem în chinuri și lipsuri copilașii pe care mai târziu ni-i fură cazarmile, tranșeele, gloanțele și ni-i

ucide câinește pe margine de șanțuri sau ni-i trimite acasă
schilozi, ologi, orbi, sortiți cerșetoriei la colțuri de drum.

Nu ! Nu vrem război !

Nu ne dăm soții, nu ne dăm copiii! îi vom învăța, le vom
spune adevărul adevărat, pentru că atunci când capitaliștii vor
încerca să provoace un nou război să găsească brațe încrucișate
și un strigăt al tuturor :

TRĂIASCĂ PACEA!

Femeia muncitoare. Buletinul Uniunii Femeilor

*Muncitoare din România, anul II, nr. 10-11,
februarie-martie 1932.*

Maternitatea conștientă

- De ce ești tristă?
- Voi avea iar un copil ; va fi al șaselea. Ceilalți sunt încă mici și slabi ; sunt deseori bolnavi pentru că nu pot să le dau destulă mâncare, iar eu sunt atât de bolnavă și obosită; tușesc mereu și azi mai am încă atât de lucru...
- Du-te la doctor, el poate să-ți întrerupă sarcina, pentru că dacă acum ești bolnavă, la nașterea copilului ai putea muri, - și doar mai ai încă cinci copii de crescut.
- Să merg la doctor! Am fost ieri la el și mi-a spus că nu poate să-mi ajute cu nimic. Când i-am povestit că sunt bolnavă de piept și că de asemenea copiii sunt bolnavi, mi-a răspuns să ies singură din încurcătură că el nu poate să-mi ajute cu nimic.
- Ai dreptate. Medicul nu face nimic când vine la el o biată femeie săracă, dar când e vorba de o doamnă bogată, desigur că-i ajută. Atunci primește doar și bani mulți.
- Așa e. Femeile sărace nu-s luate în seamă de nimeni. Bogații știu ce să facă pentru ca să nu aibă prea mulți copii. Noi suntem însă proaste. Nimeni nu ne spune cum să ne îngrijim, nici în școală n-am învățat, iar mama nici ea n-a știut.
- Trebuie să ne ajutăm singure. Eu știu o femeie care ți-ar putea fi de folos. Stă în casa cenușie din capul străzii.
- Pe femeia asta o cunosc, a fost și o vecină la ea, după trei zile a murit și patru copii au rămas pe drumuri. Mi-e atât de frică numai când mă gândesc la copilașii mei mici, bolnavi. care vor rămâne fără nici un sprijin.

*

Astfel de convorbiri se pot auzi zilnic între femeile din pătura săracă, fiindcă aceasta este o chestiune de pe urma căreia suferă ele cel mai mult. Pe măsură ce șomajul și mizeria se întind, pe măsură ce criza se accentuează, existența familiei proletare este tot mai mult amenințată. Cu fiecare copil ce se naște, viața familiei se îngreuiază și cu cât familia este mai numeroasă, cu atât mizeria este mai mare. Părinții cari au 4, 6 sau 8 copii - cazuri atât de dese în țara noastră - nu mai pot face față trebuințelor zilnice. Din cauza lipsei de hrană îndes-
tulătoare, din cauza lipsei de locuințe încăpătoare și sănătoase, a lipsei de îmbrăcăminte și îngrijiri medicale, copiii muncitorilor se sting sub ochii părinților neputincioși.

Pe de altă parte, nașterile prea dese primejduiesc sănătatea și viața mamei și o mențin într-o stare înapoiată. Din cauza mizeriei în care trăiesc, multe femei muncitoare sunt bolnave de oftică și de alte boli sociale și nașterea unui copil în asemenea condițiuni, pe lângă că le-ar primejdi viața, dar ar transmite boala noului-născut. Întreruperea sarcinii - avortul - este interzisă de lege în țara noastră. Cu toate acestea, este practicat pe scară întinsă. Femeile bogate recurg la ajutorul medicilor pricepuți, cele sărace care nu pot plăti bani mulți, recurg la ajutorul din mahala. Din cauza mijloacelor primitive ce le întrebunțează, din cauza neștiinței acestor doctorițe de ocazie, multe femei mor în urma avorturilor. Și chiar dacă unele scapă cu viață, rămân bolnave pentru tot restul vieții, ofilindu-se înainte de vreme.

Femeile socialiste din toată lumea luptă pentru înlăturarea acestei stări de lucruri.

Să fim bine înțelese : noi nu suntem contra maternității, noi nu propovăduim avortul, dar, în situația grea în care se află azi clasa muncitoare, femeile, mamele proletare, trebuie ajutate. Actuala societate capitalistă care n-are nici o grijă de copii muncitorilor, lăsându-i să moară de foame, de boli și de frig, este nedreaptă atunci când oprește pe femeia sărmană să se folosească de ajutorul științei pentru prevenirea maternității sau pentru întreruperea sarcinii. De acest drept se folosesc totuși femeile din clasele avute, care întrebunțează fel de fel de

mijloace preventive ce se găsesc în comerț (și a căror vânzare nu este oprită) folosindu-se și de îngrijirile medicilor scump plătiți.

Între motivele care o îndeamnă pe femeia săracă să întrerupă sarcina și motivele femeilor bogate este o foarte mare deosebire : pe când cele dintâi o fac mânate de mizerie, celelalte o fac din simpla lor voință sau din lux. Și dacă femeile bogate nu sunt oprite de a întrebuița asemenea mijloace (legea nu intervine decât în cazuri mortale, pedepsind pe cel ce a provocat avortul) atunci de ce femeile sărace să fie lăsate pe seama babelor de la mahala, de ce acele mijloace științifice să nu fie puse și la îndemâna lor ? Așa este drept, așa este uman, și întreaga societate n-ar avea decât de câștigat de pe urma acestui fapt. De ce să lăsăm femeile din popor să nască copii mai mulți decât vor și decât pot ele să crească pentru ca apoi să moară de foame și boli ? De ce să nu fie scutite de acest chin, de această durere, punându-le la îndemână mijloacele științifice, care de altfel sunt întrebuițate de mult de femeile cu dare de mână ?

Femeile socialiste din lumea întreagă luptă pentru înlăptuirea acestui scop, luptă pentru *maternitatea conștientă*. Uniunea Femeilor Muncitoare din România se alătură acestei lupte. Noi cerem modificarea articolului 246 din Codul Penal relativ la avort în așa fel încât medicul să fie îndreptățit să întrerupă sarcina atunci când femeia dovedește că n-are cu ce să-și crească copilul ; când prin naștere viața femeii ar putea fi primejduită ; când femeia suferă de vreo boală sau infirmitate fizică sau morală ce s-ar putea transmite copilului.

Noi cerem înființarea de dispensare medicale întreținute de stat, unde să li se dea femeilor sărace în mod gratuit sfaturi și mijloace pentru prevenirea sarcinii și unde medici pricepuți să le ajute la întreruperea sarcinii, atunci când nevoia o cere.

Noi vom începe o vie propagandă în favoarea acestor cereri drepte și umane care, odată realizate, vor ușura viața atât de trudită a mamelor proletare.

Femeia muncitoare. Buletinul Uniunii Femeilor

Muncitoare din România, anul II, nr. 12, aprilie 1932.

Memoriu adresat consiliului internațional al femeilor de pe lângă Liga Națiunilor, Geneva

Femeile române din Basarabia protestează împotriva masacrelor de la Nistru

Reprezentantele femeilor române din întreaga Basarabie
reunite în următoarele societăți :

- 1) *Consiliul național al femeilor române,*
- 2) *Gruparea femeilor române,*
- 3) *Asociația femeilor basarabene,*
- 4) *Reuniunea femeilor române,*
- 5) *Societatea ortodoxă a femeilor române,*
- 6) *Clubul cultural al femeii,*
- 7) *Societatea Crucea Roșie*

întrunite în orașul Chișinău, Sala Eparhială, astăzi 17 aprilie
1932, manifestă contra barbariilor de la Nistru.

în istoria omenirii nicăieri nu s-a înregistrat o tragedie mai
grozavă, decât aceea, care se întâmplă de luni de zile de-a
lungul Nistrului.

Femei, copii și bătrâni, care în mijlocul acestei ierni nemiloase,
au fugit spre malul românesc, ca spre o nădejde, *au fost împușcați
cu sutele în fiecare zi.*

De dincolo, din Rusia, fug în România toți acei care nu au
o bucățică de pâine, toți acei care nu mai au o așchie de lemn, toți
acei care nu se mai pot ruga lui Dumnezeu în biserici, toți acei
care nu mai au adăpost, toți acei care s-au săturat de raiul bolșevic.

Dacă legăturile diplomatice, între mai toate statele Europei și Rusia sunt rupte dacă totuși la conferința Păcii vorbesc reprezentanți de-ai Sovietelor, cel puțin *sentimentul umanitarist*, care este astăzi la baza tuturor convențiilor și pactelor de neagresiune, acest sentiment, nu trebuie călcat în picioare, tocmai de către acei, care trâmbițează în cele patru colțuri ale pământului.

Pe ruinele fostului imperiu rus, s-a ridicat o altă lume, dar din nenorocire această lume amenință pacea Europei întregi.

Principiile care sunt la baza politicii comuniste-integrale din Rusia sovietică au adus poporul la sapă de lemn, la ruină și de aceea a început exodul populației spre țărilor marginase și în care încă mai strălucesc : civilizația și umanitarismul „burghez”.

în Basarabia s-au adunat toți acei scăpați, ca prin minune de gloanțele grănicerilor bolșevici. Dar, ce durere! Au pornit de-acasă câte patru sau cinci și n-au ajuns la noi decât doi sau unul.

Cu toții am sărit în ajutorul lor, căutând să le alinăm durerea. Dar... sufletele le vor fi mereu în doliu, căci valurile Nistrului au înghițit pe mulți din cei scumpi lor.

Și noi rămânem înmărmuriți, când vedem jalea de pe fețele lor, când vedem că ochii le sunt în lacrimi, când vedem că viața le este pustiită și când auzim din gura lor chinurile ce le îndură în *lumea nouă*.

Acum Nistrul se dezgheață și pribegii de dincolo vor căuta prin bărci și prin înot să treacă la noi, căci trec foarte mulți și nu numai români ci și: ruși, ucraineni și alte neamuri.

Vor pieri mereu înghițiți de valuri, după ce cu sângele lor vor înroși apele Nistrului. Vor pieri de gloanțe, ca și până astăzi, dacă reprezentanții tuturor statelor civilizate din Europa, adunați în marea conferință a păcii, nu vor lua măsurile dictate de împrejurări.

Noi, femeile din Basarabia, facem un călduros apel către Consiliul internațional al femeilor de la Geneva, pentru a interveni pe lângă reprezentanții tuturor națiunilor ca, cu puteri unite, statele să puie ordine la granița dinspre Nistru.

Dacă omenirea luptă pentru abolirea războiului, care în unele legislații este considerat ca delict de drept penal; dacă însuși d-l Litvinov, reprezentantul sovietelor în ședințele

preliminare de la Conferința Păcii, a cerut dezarmarea imediată și integrală a tuturor statelor, cum se pot explica și tolera crimele de la Nistru ?

Bazându-ne pe înaltele sentimente umanitariste ale Consiliului Internațional al Femeilor și cunoscând și stăruințele Conferinței de la Geneva, pentru așezarea lumii pe temeliiile păcii și ale ordinei, sperăm că intervenția noastră, va fi găsită dreaptă și se vor căuta soluții urgente pentru a se curma cu o clipă mai devreme jalea de la Nistru.

Facem acest apel în numele umanitarismului universal.

Smeritul Gurie	Dr. Elena Alistar Romanescu
Mitropolitul Basarabiei	preș. Grupării femeilor române
Henrieta V. Gavrilescu	Florica Nitză
Doctor în Drept. Avocată	preș. Crucei Roșii
Iulia Siminel	Natalia Dicescu
Preș. Soc. Ortodoxe	preș. Consiliul Național
Rozina Bușilă	Eleonora Halipa
Preș. Clubului Cultural	Președinta Reuniunii f. r.

E. Muhanov, E. Dragomir, Dr. E. Isanos, L. Zotta, Preot I. Tocan, Prof. V. Sucevan, Const. Melegghi, Prof. Ev. Lesnic, I. Brostea, Iulia Hașdeuprof., I. Ștefănescu, S. Erhan, I. Stoianov, H. Apostol, A. Zencenco, T. Caminschi, D. Hadgimov, E. Zamăneagră, A. Canasevici, N. Boicenco, M. Buciușcan, Ana Lipșa, L. Darie Gazie, Elvira L. Georgescu, Preot N. Glo-vaținschi, Pr. Gh. Roșca, E. Cernăuțan, T. Ivanov, Serbanovici An., Serbanovici Al., D. Sieneschi, E. Leahu, N. Stahovschi, V. Serbov, M. Cegolea, A. Tiscovschi, A. Madan, A. Postolache, Ec. Salina, Viorica Țintă, Ana Boureanu, M. Popescu Zuchel, Elena Petrescu, Protoiereu Leonid Ciugurianu, Elena Chiaburu, Taliana Voropai, N. Rotaru, M. Macarescu, Lebedev Cozma, N. Grâu, Maria Damaschin, I. Miron, Colonel Pascalovici, Boris Chirsanov, Gheorghe Ivanițchi, Eugenia Bulboacă, Constanța Simionescu, Mica Bulboacă, Eleonora Vintilescu, Margareta Cernescu, Tara Popa, G. Marcov, E. Paraschivescu, M. Nagacevscaia, A. Lozinschi, D. Gonciaruc, Z. Ioncu, Maria Laurescu, Liudmila Popescu, Dochța Resmeriță, Ana Simionovici, M. Zaharescu, M. Macrițchi. Arhimandrit Teodosie, C. Arventieva, H. Georgescu, V. Gheorghiu, Elena Toni, M. Pașcanu, Camelia Mihailov, A. Pozimschi, M. Croitor,

*Gh. Siminel, N. Furcă, N. Melnic, P. Daniel, I. Grădinaru,
Alexandra Ianovscaia, Chirică V. Chirilă, Țurcanu Alexandru,
Chirsanov Natalia, Roșca Gheorghe, Rudenco Ștefan, F. Chirica,
V. Manolache. Maria Tudui, Ana Cârlig, Evdochia Mimi.*

Arhivele Naționale ale României, Fond Familial

Cantacuzino, dosar 166, filele 9-10.

Legea dezrobirii noastre civile

în ziua de 6 aprilie [1932] d-l ministru al justiției Valer Pop a depus la Cameră proiectul de lege prin care se ridică incapacitatea civilă a femeilor măritate. Camera a votat acest proiect de lege în ședința de la 13 aprilie cu 101 voturi pentru și 19 contra, iar Senatul, în ședința din 15 aprilie, cu 110 bile pentru și 9 contra. Legea a fost promulgată la 21 aprilie. La Senat, raportor al legii a fost d-l Profesor C. Dissescu, d-sa, luând cuvântul, a fost primit cu aplauze și a spus următoarele: Proiectul de lege care vine în discuțiune acordă femeilor măritate drepturile civile. Am fost totdeauna un călduros apărător al drepturilor femeii și sunt fericit să văd astăzi că li se face un început de dreptate. Art. 6 din Constituție, al cărei raportor am fost, spune că drepturile civile ale femeilor se vor stabili prin legi speciale. Tot așa și pentru exercițiul drepturilor politice. Cere votarea proiectului de lege.

D-l N. N. Săveanu, fost ministru și președinte al Camerei liberale, a spus: Din cele mai vechi timpuri situația femeii a fost inferioară celei a bărbatului. Unii scriitori vorbesc despre subjugarea femeilor, alții despre domnia bărbaților, socotind această situațiune ca naturală.

Naturală însă e doar situațiunea cu care suntem deprinși. Dovadă Aristoteles care credea că e firească împărțirea oamenilor în liberi și sclavi. Ce anomalie mai mare decât ca nașterea să hotărască viitorul unei ființe, destinând pe femei la singurul rol de mamă și soție. Morala forței a socotit-o sclavă. Morala generozității i-a acordat atențiuni, astăzi domnește morala justiției. Se cuvine deci să i se facă dreptate. Constituția din 1923, pe care o revendic ca opera partidului liberal, a stabilit că femeile vor avea drepturi de vot printr-o lege specială, iar drepturile civile ale lor se vor stabili pe baza deplinei egalități a celor două sexe.

Proiectul de față e un început. Acordându-se drepturi civile femeilor măritate, cred că în curând se vor acorda drepturi

politice pentru toate femeile și sub regimul sufragiului universal de azi nu li se va mai face nedreptatea de a nu fi chemate la viața politică, dându-li-se dreptul de vot.

D-l Ph. Mandrea-Vaslui : Legea care ne preocupă, satisface o parte din mișcarea socială determinată de revendicările feministe și reflectează tendința hotărâtă de unificare legislativă.

Starea de incapacitate civilă a femeii nu mai putea dăinui multă vreme. Trebuia să trecem la realitate principiul egalității sexelor, în ce privește drepturile civile înscrise în Constituție.

Incapacitatea civilă a femeii, consfințită de legiuirile de până acum în vigoare, constituia o jignire a rostului ei social, a demnității și personalității ei.

Femeia are un rol social evident, înzestrată de natură cu darul de a crea viața. Ea tinde să justifice și aspirațiunea de a participa la viața publică.

D-l Victor Bontescu, în numele Partidului Național-Țărănesc, salută acest proiect de lege necesar, impus de spiritul timpului.

D-l Sandor declară, în numele partidului maghiar, că votează legea.

După cuvântarea d-lui ministru de justiție proiectul a fost votat.

Iată textul definitiv al legii, așa cum a fost votată:

Art. Unic. - Se abrogă din legiuirile în vigoare în vechiul regat: Art. 197-208 inclusiv, 687 al. 1, 950punct 3 și art. 1879 din codul civil, 15 și 16 din codul comercial; și art. 624-626 inclusiv din procedura civilă.

Articolele : 194, 952 și 1285 din codul civil, în vigoare în vechiul regat, se modifică cum urmează :

Art. 194 din codul civil: Soții își datoresc unul altuia credință, sprijin și ajutor.

Căsătoria nu restrânge capacitatea femeii de a exercita drepturile civile. Fiecare din soți nu răspunde față de terți, decât pentru obligațiunile ce au contractat, afară numai dacă a împuternicit expres pe celălalt să-l reprezinte.

Art. 952 din codul civil. Persoanele capabile de a se obliga, nu pot opune minorului și interzisului incapacitatea lor.

Art. 1285 din codul civil. Femeia are administrarea, folosința și libera dispoziție asupra averii sale parafernale. [...]

Ziarul nostru, anul VI, nr. 4, aprilie 1932.

Un apel al grupării femeilor române

Din partea Grupării femeilor române primim următorul apel adresat parlamentarilor:

Cu toate că femeile române nu au fost chemate a se rosti în alegerile săvârșite în vremuri de grea cumpănă, ele socotesc că nu pot rămâne nepăsătoare în fața greutăților ce ating mai ales viața familială și viitorul noilor generațiuni.

Femeile române vin deci în fața reprezentanților națiunii să le arate înfrigurarea ce le-a cuprins față de iarna năprasnică ce se pregătește și le cer să dea pildă de jertfire de sine, de unire, căci numai astfel vor putea păstra ordine în țară.

Cerem ca primul act al noilor Corpuri legiuitoare să fie :

- 1) Scăderea diurnelor d-lor deputați și ale d-lor senatori.
- 2) Suprimarea subsecretariatelor de stat și a miniștrilor de stat.
- 3) Reducerea onorariilor tuturor înalților demnitari: președintele consiliului de miniștri, mareșalii, miniștri plenipotențieri, secretari generali ș.a.
- 4) Suprimarea misiunilor ce nu sunt de o urgentă necesitate.
- 5) Suprimarea tuturor cheltuielilor ce nu-și legitimează rostul, ca fiind absolut indispensabile.
- 6) Cerem reorganizarea Ministerului de Finanțe și a întregului sistem de impozite și încasări ce nu mai corespund de fel actualei situațiuni economice.
- 7) Cerem o chibzuită și dreaptă scădere a impozitelor printr-o fiscalitate excesivă la neplata lor la termen.
- 8) Cerem un front unic al tuturor partidelor, care să obție imediat, pentru plata datoriilor externe eşalonarea lor în

condițiuni, care să asigure respectarea angajamentelor luate.

- 9) Cerem organizarea desfacerii producției, care să permită adevărata ieftinire a traiului, prețurile necorespunzând cu veniturile atât de scăzute ale majorității populației.

Facem acest demers pentru că împărtășim răspunderea evoluției pașnice a acestei țări cu soții, frații și fiii noștri.

în fața unor vremuri de grea încercare, înțelegem ca o solidaritate deplină, înconjurată de pildele date de Parlamentul Mântuirii, să ne întărească pe toți și să ne îndrumeze spre căi noi de reînviere morală, economică și politică.

în această nădejde, Gruparea Femeilor Române, face un călduros apel către d-nii senatori și deputați și-i roagă ca cererile femeilor române să fie luate în considerație, căci izvorăsc din grija de mai bine și oglindesc dorința vie a întregului popor.

Președintă,

Alexandrina Gr. Cantacuzino
Calendarul din 13 august 1932.

Femeia nu e fabrică de copii. Maternitatea conștientă

[...] Problema generației conștiente mai are încă și o altă latură.

Actul facerii este fără îndoială unul din cele mai sublime acte fiziologice; el se execută într-un mod și printr-un mecanism, față de care mintea omenească rămâne uluită.

Totuși, facerea nu e întotdeauna un act inofensiv. Las la o parte facerile grele, anormale, care pricinuesc femeilor enorme suferinți și uneori chiar moartea.

Dar trecând peste aceste suferinți și pericole, chiar facerile normale des repetate uzează femeia, o îmbătrânesc înainte de vreme, îi sleiesc puterile, prin alăptare, și foarte deseori o îmbolnăvesc. Morala care condamnă o femeie ce refuză să facă mulți copii, pentru motivul că nu vrea să sufere, e o morală *necinstită*. Îndrăznesc să merg mai departe. Cred cu convingere, că chiar femeia, care *nu vrea să facă nici un copil*, fiindcă vrea să-și păstreze corpul în toată a sa frumusețe, nu poate fi condamnată. Femeia care refuză să procreeze nu e imorală, pentru un ¹ că e stăpână pe corpul ei.

Concluzia care se impune din puținele rânduri de mai sus, e următoarea: Femeia este agentul procreației, ea are nobila misiune de a face copii. Trebuie însă, să pătrundă în mentalitatea generală a omenirii că *femeia nu e o simplă fabrică de copii*, și că în actul grație căruia *femeia asigură continuitatea neamului omenesc*, există anumite limite, destinate a transforma procreația în *neștire în maternitate conștientă*.

1. Ilizibil în original.

Maternitatea conștientă, în sensul reducerii raționale a numărului copiilor, presupune aplicarea anumitor metode.

În toate timpurile, metodele pentru restrângerea numărului copiilor s-au redus la două: mijloace preventive și practica avortului artificial.

De la început declar că mă înscriu contra practicei avortului artificial, exceptând bineînțeles cazurile în care sarcina constituie un pericol pentru femeie și unde întreruperea gestațiunii e o indicație medicală de primul rang. Nu pot admite să se distrugă o ființă omenească, care, orice s-ar spune, are o existență clară, bine definită, chiar din primele săptămâni ale concepției.

Pare însă, că vremurile noi ca și recente concepțiuni economice, impun la practicarea avortului artificial și *indicațiuni de ordin social*, alături de cele de ordin medical.

De altfel, de multă vreme medicul a încetat de a fi un simplu vindecător, ci a căpătat un rol social, din multe și nenumărate puncte de vedere.

Ideea legiferării avortului artificial, cerută cu insistență de clasele sărace, nu se poate trece cu vederea. A trata cu ușurință și superficialitate o cerință așa de imperios reclamată de cea mai interesantă parte a claselor sociale, înseamnă a nu fi înțeles semnele vremurilor prin care trecem. E și mai nedreaptă concepția unor anumiți legiuitori de a înăspri și mai mult actuala lege, care pedepsește și pe medic și pe femeie, chiar în cazul când totul se termină în mod favorabil. E datoria parlamentarilor social-democrați, singurii apărători de drept și leali ai sărăcimii obișnuite, de a interveni cu toată energia.

E necesară o intervenție parlamentară, în scopul unei mai drepte legiferări, cu atât mai mult cu cât mijloacele de a preveni sarcina și de a reduce astfel numărul copiilor, sunt de cele mai multe ori ineficace, și de foarte multe ori vătămătoare, când nu sunt corect întrebuințate.

Întrebuințarea mijloacelor preventive pentru împiedicarea sarcinii nu e ceva imoral, ci tocmai în vederea suprimării avortului găsim că medicul are obligația de a sfătui femeia cum să procedeze, fără pericol pentru sănătatea și viața ei.

În dispensare și maternități, pe care le dorim cât mai multe, femeia, pe lângă sfaturile și îngrijirile de care are nevoie ea și

copilul când a rămas însărcinată, să găsească tot așa ușor sfaturi și îndrumări pentru cazurile când împrejurările îi impun reducerea rațională a numărului copiilor.

Dr. S. Cohl, medic șef al spitalului

„Noua Maternitate” din București

Femeia muncitoare. Buletinul Uniunii Femeilor

Muncitoare din România, anul II, nr. 16, decembrie 1932.

Marea manifestațiune a conștiinței naționale

Inițiativa ziarului *Universul* de protestare în contra propagandei unguirilor care cer revizuirea tratatului de la Trianon a avut un ecou formidabil. S-a dovedit că întreaga suflare românească de pe întregul cuprins al țării pe veci unite și de peste hotare abia așteaptă semnalul nostru [pentru] a-și arăta sentimentele de solidaritate și de jerfă supremă ce este gata a pune în serviciul patriei.

După marea înțunire de la 6 noiembrie [1932] în București, care a dat semnalul de alarmă, au urmat tot așa de mărețe și însuflețite manifestațiuni din toate unghiurile țării, de la Ploiești, Cluj, Tr. Severin, Brașov, Mizil, Cernăuți, Brăila, Oradea Mare, Arad, Chișinău, Sibiu, Alba-Iulia etc. Iar ziua de 1 Decembrie a fost prilej de sărbătorire pentru parlament cum și pentru toate orașele și satele, până la cel mai umil cătun.

S-a dovedit că oricât patimile ca și greșelile politice, ne-ar despărți, chestiunea națională este în inima, în mintea și în sufletul tuturor românilor și că unitatea sufletească este mai desăvârșită decât se credea. S-a dovedit și cu această ocaziune că femeia română este conștientă de datoriile ei naționale. Toate organizațiunile feministe din țară au luat parte activă la aceste manifestațiuni, așa cum și era indicată femeii române, păstrătoarea graiului, a datinelor și a patriotismului românesc.

Din lipsă de spațiu nu putem arăta aici nenumărate societăți și asociațiuni care au participat la aceste manifestațiuni și eminentele femei care au semnat manifestele de chemare la întrunirile de protestare din diferite orașe.

Vom menționa că la toate întrunirile și-a spus cuvântul și femeia română, cuvânt care a fost exprimat în mod înălțător

de d-na Cantacuzino, la manifestația de la București, d-na Alistar Romanescu, Dr. Henrieta Gavrilescu, Iulia Siminel la Chișinău, d-na Zefira col. Voiculescu, Elena Braia, Sofica Meteș la Cluj, d-na Maria Baiulescu la Brașov în numele Uniunii Femeilor din România și a societăților de femei din Brașov. Eliza Dr. Pavel la Beiuș, d-na Hainăroșie la Brăila.

Asociația feministă din Constanța a înțeles din primul moment să afirme simțămintele sale față cu patriotica inițiativă.

La 5 noiembrie, în ajunul marelui întruniri de la București, a trimis următoarea telegramă d-lui Stelian Popescu fost ministru :

„Asociația pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române din Constanța ia parte cu toată însuflețirea la unanima manifestațiune de afirmare a drepturilor intangibile asupra Daciei Traiane, consfințite prin tratatul de la Trianon.

Femeia română este gata de jertfa supremă pentru menținerea sfintelor noastre drepturi”.

Președintă, *MARIA DIMITRIU-CASTANO*

Ziua de 1 Decembrie a fost sărbătorită de toate secțiile societății pentru emanciparea femeilor. Iată telegrama adresată de d-na Baiulescu, d-lui Stelian Popescu :

Brașov, 14 noiembrie, D-lui STELIAN POPESCU

„Uniunea femeilor române”, reprezentată în toate provinciile țării, adoptă moțiunea marelui miting național cu deviza sa : într-un cuget și o simțire a sta alături în rândurile apărării patrimoniului nostru cu drepturi intangibile.

Președintă, *MARIA BAIULESCU*

Un inimos apel a adresat și d-na Sofia Meteș de la Cluj.

D-na Elena Meissner președinta generală, a adresat cu ocaziunea sărbătoarei Unirii, 1 Decembrie, următoarele telegrame :

D-lui Prim-Ministru IULIU MANIU

București

Azi, 1 Decembrie, sărbătorind Unirea Ardealului cu țările surori, Asociația pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor

Române (A.E.C.P.F.R.) își îndreaptă gândul către D-voastră, strălucitul reprezentant al luptătorilor pentru Idealul Național realizat și protestează contra acelor care pun în discuție revizuirea tratatelor, prin care se urmărește încălcarea drepturilor noastre sfinte asupra pământului pe care ne-a așezat marele Traian.

Totodată Asociația nu uită cinstea la care ați ridicat femeia română, invitând-o să semneze marele act istoric de la Alba-Iulia pentru care vă mulțumesc respectuos și vă urează mulți ani.

Președinta generală, *ELENA MEISSNER*

D-lui STELIAN POPESCU

București

Comitetul central al asociației pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române din Iași, sărbătorind azi unirea provinciilor surori cu patria mamă, precum și serbarea marelui act istoric de la Alba-Iulia, vă felicită călduros pentru inițiativa luată de ziarul *Universul* de-a întreprinde campania antirevizionistă - și vă asigură că mamele și soțiile românce sunt alături de dv. pentru a protesta contra acțiunii acelor care în contra oricărui drepturi istorice urzesc planuri de-a încălca drepturile noastre sfinte, dobândite prin atâtea jertfe de sânge asupra acestui pământ românesc, în care ne-a așezat marele nostru strămoș împăratul Traian.

Președinta Asoc. (ss), *ELENA MEISSNER*

D-nei MARIA BAIULESCU

în ziua de 1 Decembrie, împlinindu-se 14 ani de la Unirea Ardealului cu Vechiul Regat, gândul nostru se îndreaptă către D-voastră. Fiică a Ardealului, ați luptat cu vrednicie, împreună cu bravele femei din partea locului, ați pățimit cu resemnare urgia dușmanilor milenari, ați fost învrednicită de D-zeu să vedeți realizat visul neamului întreg și să semnați în numele femeilor române marele act istoric de la Alba-Iulia.

Federația societăților femeilor române din Iași, vă salută cu dragoste și protestează alături de D-voastră contra acelor care uneltesc revizuirea tratatelor, prin care ni s-a înapoiat pământul sfânt moștenit de noi de la viteazul nostru strămoș, marele Traian.

Dreptatea istorică câștigată prin atâta sânge vărsat nu
poate fi călcată prin noi calcule hrăpărețe și imorale.

Prezidenta generală, *ELENA MEISSNER*

S-au mai trimis telegrame D-lui Nicolae Iorga, Astrei,
Femeilor din Cluj etc.

Ziarul nostru, anul VI, nr. 9-10,

noiembrie-decembrie 1932.

Primăresele și consilierile comunale ale României

Marea reformă, care a dat dreptul de vot și eligibilitate administrativă pentru femei, ne oferă astăzi prilejul fericit de a putea vorbi cu mândrie de rezultatele ei.

Ani de-a rândul citeam cu emoție în revistele străine, despre activitatea femeilor primari, ori consiliere comunale din atâtea țări ale pământului și priveam cu uimire portretul câte unei faimoase „bourgmeister”, ori a vreunei primărese engleze, în tradițional costum de epocă.

Azi îmi pare un vis îndepărtat vremea de acum abia vreo șase-șapte ani, când înverșunarea anti-feminiștilor ne prevestea tot felul de cataclisme ce se vor abate peste această biată țară dacă - doamne ferește - se va acorda femeilor drept de vot și eligibilitate.

Dar cât de vechi, cât de demodate îmi apar astăzi toate împrejurările de acum câțiva ani numai, în cadrul cărora se desfășura mișcarea noastră feministă.

Astăzi, după ce am apucat alegeri cu vot feminin și după ce putem privi cu legitimă mândrie activitatea femeilor alese în consilii comunale - activitate care s-a desfășurat aproape în întregime în cursul anului 1931 - putem să ne amuzăm în voie pe seama celor care se temeau de prăpădul ce-l va aduce țării votul femeii, iar cât privește exemplul dat de satele noastre, care au ales femei în consiliile lor și mai cu seamă în cele două comune cu primari femei, exemplul acesta a arătat tuturor că țărâtimea noastră - oricât este ea de influențată de prejudecăți atavice - știe totuși să găsească firul dreptei judecăți și cumpărînd binele și răul - să pășească cu încredere pe un drum nou.

Comuna Dăbuleni, Osicea de Sus, Dobriceni, Izbiceni și Ursa din Romanații Olteniei, comuna basarabeană Rajvint din Hotin și cele moldovenești, Puești din Tutova și *Zăbala* din Putna fiecare cu câte o consilieră comunală; Coveiu Doljului, cu consiliera sa județeană, Negreștii din Vaslui și Cobia din Dâmbovița, cu primăresele lor, au ridicat prestigiul țărânimii noastre, arătată totdeauna de anti-femiști ca extrem de refractară emancipării femeilor.

Cele peste o sută de consilieri comunale din întreaga țară, au avut prilejul, în primăvara anului ce s-a dus, să se adune în congres la București. Cu această ocazie s-a putut afla câte ceva din activitatea lor și câte puțin din tot binele pe care l-au făcut.

Desigur, munca aceasta a unor femei, ce nu atrag atențiunea prin mijloace care plac mulțimilor, a fost o muncă specific feminină, având toate atributele hărniciei și răbdării.

În general, consilierelor noastre li s-a rezervat un singur teren de activitate: asistența socială, dar pe acest teren munca lor metodică, chibzuită, însuflețită de un mare dor de bine, a fost rodnică și pilduitoare. Acolo mai ales, unde s-a lăsat femeilor oarecare mână liberă, activitatea lor a fost cu totul remarcabilă: astfel d-na Marilena Bocu la Lipova în Banat, d-na Maria Pop - în calitate de ajutor de primar - la Craiova, d-na Baiulescu la Brașov și d-na Jeana col. Fodoreanu și cele două colege ale d-sale la Turda, d-na dr. Pantelimon la Slobozia - Ialomița, d-na Creangă cu colegele sale la Bârlad, d-na Vidrighin cu colegele sale la Timișoara, d-nele Sofia Petrescu-Dâmbovița la Galați și Ana Petrescu la Tg. Jiu, cele șapte consilieri ale Iașilor și șapte ale Bucureștilor și d-na Elena Măinescu-Eisenberg primar la Cobia-Dâmbovița, au putut desfășura o activitate care se impune atențiunii tuturor.

În Transilvania, după informațiile pe care le am, atribuțiile consilierelor comunale au fost, în general, mai restrânse.

La Lipova, d-na Marilena Bocu a putut să se ocupe de întreaga administrație comunală.

De la instalarea d-sale la primărie s-a schimbat întreg pavajul, s-a îndiguit Mureșul, s-a creat un abator, s-a introdus lumina electrică, s-a început clădirea primăriei, s-a creat un islaz comunal.

D-na Maria Pop la Craiova a găsit o stare destul de tristă în toată organizarea asistenței.

Prin îngrijirile d-sale s-au înzestrat orfelinatele cu rufărie și diverse materiale, din abundență; s-a creat o școală de menaj, s-a destinat un local pentru profilaxia tuberculozei cu toate instalațiile moderne. În general, d-na Pop s-a ocupat de toată administrația comunei și a luptat mult ca să se respingă o ofertă oneroasă pentru primărie a societății A.E.G. La acordarea ajutoarelor este secundată de un comitet de doamne, care fac administrație, fără nici un fel de preocupare politică.

O activitate impresionantă a avut d-na Măinescu-Eisenberg, primară a comunei Cobia din Dâmbovița. La instalarea d-sale a găsit un buget foarte modest, în sumă de 260.000 lei.

D-na primar este însă femeie, știe să împartă banul, știe să chibzuiască și astfel a putut să ajute două biserici și două școli primare, să repare dispensarul pe care îl găsisese lăsat în părăsire, să repare poduri și podețe, să îmbrace patruzeci de copii săraci și să lupte, alături de medic, la stingerea epidemiei de febră tifoidă.

D-na primar a dat și serbări și a inaugurat și monumentul eroilor din comună. Atâtea realizări, cu mijloace atât de modeste, într-un timp atât de scurt.

Anul de primariat al d-nei Măinescu din Cobia Dâmboviței poate să stea cu cinste alături de anul de primariat al d-nei Alzira Soriano din Lages, în Rio Grande del Norte.

Cu multă părere de rău, sunt silită să nu pot spune nimic despre activitatea ca primar la Negrești a d-nei Luiza Zabrovschi, întrucât nu am putut obține, până azi, nici o informație, iar la congresul consilierelor d-na Zabrovschi, fiind bolnavă, nu a participat.

În restul țării - afară de Capitală - în toate cele peste cincizeci de orașe, orașele și comune, care au consiliere, activitatea acestora s-a manifestat exclusiv pe terenul asistenței sociale. S-au manifestat însă, atât de inteligent, că nu au putut releva îndeștul spiritul lor practic, felul lor metodic de a lucra, devotamentul cu care au muncit pentru ajutorarea cetățenilor în suferință.

Peste tot doamnele consiliere s-au ocupat de reorganizarea orfelinatelor, azilurilor, coloniilor de vară, a cantinelor pentru

școlari și cele pentru săraci, de plasarea șomerilor și de acordarea ajutoarelor.

În special acordarea ajutoarelor populației nevoiașe, a format obiectul unei atențiuni speciale, căutându-se a se ajuta numai persoanele cu nevoi reale. Femeile consiliere au urmărit de asemenea refacerea și ajutorarea familiei prin organizarea muncii.

În București, șef al asistenței sociale pe întreaga Capitală este d-na Calypso Botez.

La venirea d-sale a găsit bugetul asistenței de 36 milioane. Astăzi, acest buget este de 50 milioane.

D-na Botez a organizat în primul rând birourile asistenței și sistemul de lucru, apoi s-a ocupat de fiecare secție în parte, introducând metodele noi necesare.

Ceea ce atrage în primul rând atențiunea este reforma introdusă la orfelinatelor primăriei.

D-sa a desființat școlile orfelinatelor, care nu dădeau nici un fel de carieră orfanilor și care funcționau cu profesori detașați de la școlile statului, plătiți însă de primărie cu sume speciale. Această măsură a adus o economie de aproape un milion și jumătate. Astăzi, în aceste orfelinate, copiii sunt îngrijiți și crescuți de la vârsta de cinci ani, până la formarea unei cariere. Instrucțiunea o primesc în școlile statului unde sunt trimiși să urmeze ca oricare alți școlari. După terminarea cursului primar, trec în școli industriale, făcând practică în atelierelor înființate cu concursul ministerului muncii, depun examene și obțin cărțulia de maestru calificat. Cei care au aptitudini speciale pentru învățătură sunt trimiși în școli superioare, primăria trebuind să le poarte de grije, până la completa terminare a studiilor.

Fetițele din Orfelinatul „Radu Vodă”, care, până la venirea d-nei Botez în fruntea asistenței municipiului erau destinate a fi plasate „în căpătuire” prin familii (adică servitoare fără leafă, dar cu obligația de a li se depune câte o sumă lunară ridicolă, pentru înzestrare) își vor avea de-acum viitorul asigurat.

Făcându-se cercetări, pentru găsirea rostului tuturor fetelor ieșite din Orfelinat, în acești zece ani din urmă, nenumărate sunt acelea de a căror urmă nu se mai poate ști nimic.

La Orfelinatul de băieți „Dr. Zigura”, d-na Botez a găsit pe copii în zdrențe, desculți, dar cu profesori de muzică și dans. Astăzi, copiii sunt complet echipați, urmează la școlile statului, iar vacanța de vară și-au petrecut-o la mare, în preventoriul de la Agigea.

Coloniile școlare au fost de asemeni reorganizate, împreună cu cantinele pentru școlari și pentru săraci, azilurile și dispensarele.

O inovație, care dă rezultate foarte bune, sunt cantinele ambulante. Pentru copiii de școală săraci, a fost o adevărată binefacere distribuirea în fiecare zi a unei sticlucțe cu lapte și un corn de fiecare copil, ceea ce a făcut să se dubleze în unele cantine, numărul școlarilor.

O altă reformă importantă, introdusă de d-na Botez la secția acordării ajutoarelor, sunt anchetele la domiciliu. Folosul acestor anchete este imens. Se știe precis cui trebuie acordate ajutoare și de ce natură anume, iar fondurile destinate pentru acestea nu se mai pot risipi, fără nici un control.

Ajutoarele - sub toate formele - împărțite populației nevoiașe a Capitalei, în 1931, au fost de o rară abundență și au mers numai acolo unde a fost o nevoie reală.

A vorbi însă, amănunțit, despre toate realizările d-nei Botez înseamnă a descrie întregul mecanism al funcționării asistenței municipiului.

Cred însă că numai acestea câteva pe care le-am amintit mai sus, constituie pentru d-na Calypso Botez cel mai frumos titlu de glorie, onorând-o și ca femeie și ca feministă.

Nu pot să nu amintesc și despre activitatea remarcabilă a d-nei Ortansa Satmary, care s-a ocupat în special cu ajutorarea șomerilor.

Ziarele au relevat, în cursul anului, munca d-nei Satmary, fiindcă problema șomajului, la începutul iernii trecute, ridicându-se amenințătoare și pentru țara noastră, trezise un viu interes în opinia publică. D-na Satmary a făcut tot ce omenește i-a fost în putință și i-a fost cu puțință mult, fiindcă a avut și priceperea, și mila, și energia necesare celui împovărat cu o astfel de sarcină.

Ca delegată în comisia centrală a municipiului, pe lângă d-na Botez, este și d-na avocat Margareta Ghelmegeanu, care s-a ocupat cu secția culturală, iar d-nele avocat Ella Negruzzi,

Alex. Cantacuzino, Maria Pilat și Zefira col. Voiculescu, consiliere de sector, au contribuit pentru ca în anul 1931, populația în suferință a Capitalei să simtă - pentru întâia oară poate - întinsă asupra sa o mână ocrotitoare.

„Primele biruitoare ale feminismului român și-au dat, în mod strălucit (după cum a spus d-na Meissner) examenul de vrednicie morală și socială.”

Dacă nenumărați au fost bărbații chemați să joace un rol public și care - bucurându-se de o deosebită încredere și popularitate - au decepționat adânc masele alegătorilor lor, avem satisfacția să putem spune că, primele femei intrate în viața publică a țării nu au decepționat.

Veturia Mileva Marcovici

*Almanahul ziarelor Adevărul
și Dimineața, 1932, pp. 231-235*

Conferința Uniunii noastre

în ziua de 17 mai a.c. [1933] a avut loc în București, la Casa Poporului, a doua conferință a secțiunilor afiliate Uniunii femeilor muncitoare. Conferința aceasta a fost prilejuită de congresul partidului - și ea a fost convocată în scopul strângerii legăturilor dintre secțiunile noastre, spre a se lua o serie de măsuri administrative pentru mai bunul mers al Uniunii și spre a se asigura apariția regulată a gazetei *Femeia Muncitoare*. Au fost reprezentate la conferință secțiunile: *București*, prin tov-ele Căți Constantinescu și Melania Pop, *Reșița*, prin tov-a Erna Weissman, *Cluj*, prin tov. I. Kandel și cele 5 secțiuni din *Valea Jiului*, prin tov-a Szuszer.

Conferința a fost deschisă de tov-a *Eugenia Deleanu* care a urat delegatelor bun sosit în numele secretariatului central al Uniunii.

A prezidat tov-a *Iosephina Bocșa*, care a dat cuvântul tov-ului *Lotar Rădăceanu*, care în numele partidului a constatat progresul satisfăcător al Uniunii noastre în cei trei ani de la înființare și a îndemnat la continuarea activității începute.

Tov. *Petru Mihăilă*, președintele Uniunii minerilor, a salutat conferința, declarând că secțiunile feminine în Valea Jiului s-au dovedit de o reală utilitate pentru cauza muncitorească. Tov. Mihăilă a subliniat că secțiunile feminine trebuie să activeze prin propriile forțe, fără a mai fi supuse - ca în Valea Jiului - tutelei tovarășilor din partid și sindicate, care ar trebui să fie lăsate să-și gospodărească singure secțiunile, spre a căpăta astfel practica necesară.

Tov. *Bela Ehrenfeld*, secretar al Confederației generale a muncii, a îndemnat pe delegate să dea o mai mare atenție propagandei pentru recrutarea de membre la sindicate.

Tov-a *Cati Constantinescu*, în numele secțiunii din București aduce salutul acesteia și își exprimă regretul că organizația feminină din Capitală este încă slabă, arătând că aceasta se datorește atmosferei și situației speciale a mișcării socialiste din București. Speră că viitoarea conferință a Uniunii noastre va găsi în Capitală o mișcare mare și mai însuflețită.

Raportul moral

Tov-a Eugenia Deleanu face apoi darea de seamă a activității, arătând că Uniunea femeilor muncitoare a împlinit trei ani de existență.

Conferința din mai 1930 a constituit Uniunea noastră, i-a dat un comitet de conducere centrală în care sunt reprezentate și tovarășe din provincie și a aprobat un regulament administrativ de organizare, care și azi ține loc de statut până când o altă conferință va putea alcătui un statut definitiv.

Sarcina comitetului central al Uniunii a fost de la început - și va fi încă multă vreme - deosebit de grea. Aceasta nu numai pentru că Uniunea a luat ființă în timpuri nefavorabile, de criză, șomaj și depresiune sufletească în masele muncitoare; nu numai pentru că nimeni din conducerea centrală a Uniunii nu este salariată sau liberă pentru a se dedica intens muncii administrative; ci mai cu seamă pentru că comitetul central [C.C.] a avut, de la început *nu de condus, ci de creat organizații*, spre a se da bază serioasă, numerică, noii Uniuni. Iar această muncă de creare, de organizare, a trebuit să fie făcută, aproape fără de posibilități materiale, căci conferința de constituire a făcut marea greșală de a fixa cota de centralizare la 0,50 bani de fiecare timbru, ceea ce este ridicol de puțin. Evident, întrucât Uniunea noastră nu acordă ajutoare, Comitetul central nu poate pretinde să aibă o centralizare de 75% din venituri, cum e la Uniunile sindicale, dar în orice caz suma de 0,50 bani de timbru este prea puțin. În rezumat, comitetul nostru central a fost lipsit în activitatea lui, de elementul primordial: banii.

Conformându-se acelei prime sarcini: organizarea de secțiuni, C.C. a apelat și la sprijinul sindicatelor și secțiunilor de partid, concentrându-și atenția în special asupra a trei centre: București, Valea Jiului și Cluj.

Succes demn de remarcat a obținut în Valea Jiului, unde curând după conferința din 1930 au luat ființă pe rând secțiunile din Petroșani, Vulcan, Lupeni, apoi Aninoasa și Petrila, iar ultima a luat ființă la Lonea în ziua de 3 aprilie 1932, ca urmare a turneului de propagandă făcut în februarie acel an, în toată Valea Jiului, de tov-a Deleanu, secretară a Uniunii.

Toate aceste secțiuni trăiesc și s-au dezvoltat mulțumitor, cu excepția secțiunii Vulcan care a încetat orice activitate din cauza încetării complete a exploatării de la minele de cărbuni de acolo.

La Cluj a luat ființă o secțiune feminină în decembrie 1931, dar activitatea acesteia a fost foarte restrânsă. De abia spre sfârșitul anului 1932 secțiunea Cluj a dat semne de viață mai intensă.

La București secțiunea s-a menținut, dublându-și efectivul de membre. Este însă prea puțin pentru capitala țării. Dar nu s-a putut face mai mult pentru că: 1) nu există femei în mișcarea sindicală, cum sunt la Cluj (cu excepția câtorva zeci la Fabrica de Chibrituri Filaret); 2) în București, mai mult ca oriunde, predomină în masa muncitorească o atmosferă potrivnică spiritului de organizare și 3) marea majoritate a tovarășelor din partid este adversară, fățișă sau tacită, organizării aparte a femeilor sau, altele, sunt indolente.

Secțiunea *Satu Mare* s-a înființat în 1931 și în primele luni a activat cu destul răsunet. Curând ea s-a dizolvat prin inactivitate, ca urmare a unor certuri în sânul secțiunii de partid de acolo, care s-a răsfrânt asupra întregii mișcări. Azi secțiunea Satu Mare există, fiind reînființată în toamna anului 1932.

Secțiunile afiliate Uniunii, în ființă la 31 decembrie 1932, au fost: București, Cernăuți, Reșița, Steierdorf-Anina, Doman, Lonea, Lupeni, Aninoasa, Petrila, Petroșani și Cluj, toate având la un loc un număr de 1.224 membre înscrise, dintre care însă nu toate au fost regulat cotizante.

Activitatea

Dintre acțiunile Uniunii trebuie notată în primul rând introducerea sărbătorii internaționale a femeilor muncitoare, „Ziua femeii”, care este de acum încetățenită și în țara noastră. Ea a fost serbată în 1931 și 1932 de toate secțiunile, iar în anul acesta numai de o parte din secțiuni.

Parolele întrunirilor ținute de Ziua Femeii 1931, 1932 și 1933 au fost alese în conformitate cu cerințele împrejurărilor prin care trecem, și anume: contra războiului, contra fascismului, pentru pace, pentru legiferarea ajutorului de șomaj și unificarea asigurărilor sociale, pentru drepturi politice tuturor femeilor fără deosebire etc.

Trebuie să notăm aici chestiunea ridicată de Uniunea noastră, pentru prima dată în țara aceasta, chestiunea *maternității conștiente* a fost dezbătută cu competență în gazeta Uniunii și care trebuie să devină o problemă de permanentă agitație pentru toate secțiunile noastre.

Unele din importantele manifestări ale secțiunilor noastre s-au produs cu ocazia alegerilor generale din 1931 și 1932, precum și la alegerile comunale, când oratoarele femei și propagandistele au adus un real folos în campania Partidului Social-Democrat. De asemenea, alte manifestări folositoare mișcării s-au făcut la serbările de 1 Mai și la diferite serbări de Crăciun, pentru copii.

Relații internaționale

Uniunea noastră este afiliată la Comitetul internațional al femeilor socialiste, cu care întreține relațiuni.

La congresul feminin socialist de la Viena (1931) a fost [re]prezentată de tov-ele Leca Kissmann, I. Bocșa și E. Deleanu, - tov-a Bocșa luând cuvântul și la întrunirea ce s-a ținut cu aceea ocazie, în numele mișcării noastre.

Pentru mărirea cotei

În concluzie, raportoarea constată că Uniunea a făcut, în orice caz, un mare progres față de situația din mai 1930.

Un vast câmp de activitate stă însă înaintea noastră. Comitetul central trebuie să aibe însă fonduri la dispoziție. Este absolut imposibil să se poată conduce Uniunea cu suma de lei 0,50, centralizare din suma de 5 lei, cât se încasează de la fiecare membră.

Comitetul cere deci ca centralizarea să fie de 2 lei de fiecare cotă. Secțiunilor vechi și bine organizate le vor veni cam greu această mărire a cotei, dar tovarășe, vă rog să nu uitați că oglinda mișcării feminine o reprezintă întreaga Uniune, nu secțiuni izolate, și că, oricât de tari ar fi unele secțiuni, nu vom putea face nimic important pentru progresul mișcării feminine dacă nu ne vom ocupa și de celelalte regiuni ale țării unde nu există organizații feminine.

Raportul material

în lipsa tov-ei Elena Gherman, casieră, tov-a secretară dă citire raportului material din care se constată, pe timpul iunie 1930-mai 1933, următoarea circulație de fonduri: venituri 63.316 lei, cheltuieli 60.195, sold în casă 3.121 lei.

întrucât la prima conferință n-a fost aleasă comisia de control, rămâne ca gestiunea să fie verificată de comisia de control a Partidului Social-Democrat.

Discuțiile

Tov-a *E. Weissman*, Cernăuți, este contra organizării aparte a femeilor, spunând că în felul acesta femeile nu iau parte la viața partidului. Cota de 5 lei e prea mare. Este contra măririi cotei de centralizare la Uniune. Găsește că secretariatul central n-a activat suficient.

Tov. *J. Kandel*, Cluj, trebuie să se găsească o modalitate de ușurare a cotelor. Explică de ce secțiunea feminină din Cluj este slabă, cu tot sprijinul partidului și sindicatelor. Se simte lipsa de femei pentru conducere.

Tov-a *I. Bocșa*, Reșița, este pentru menținerea actualei forme de organizare. Crede însă că secretariatul n-a activat destul de intens. Este contra urcării cotei către centrală. Dă explicații despre felul cum activează secțiunea feminină din Reșița.

Tov-a *Szilszer*, Valea Jiului, nu este deplin mulțumită de felul cum s-a activat de către Uniune, dar constată că Uniunea nu putea face mai mult din cauza lipsei de fonduri. Propune

mărirea cotei membrilor de la 5 la 6 lei pe lună, în schimbul cărei sume membrele să primească și gazeta, iar din cei 6 lei 4 să se centralizeze la Uniune, iar 2 lei să rămână la secțiuni.

Tov-a *Lilly Rădăceanu* arată greutățile cu care a avut de luptat secretariatul Uniunii și spune că dacă nu s-a putut face mai mult a fost din cauză că Uniunea n-a avut bani.

Tov-a *Melania Pop*, București, cere explicații asupra desființării secțiunii Sibiu.

Tov-a *Cati Constantinescu*, București, este contra organizării femeilor direct în partid. Cere mărirea cotei către Uniune.

Tov-a *P. Brăftăleanu* cere să se dea o mai mare atenție organizării femeilor în București.

Tov. *Lotar Rădăceanu*, secretarul partidului, spune că femeile trebuie să se organizeze aparte conform statutului partidului și spune că trebuie neapărat să se mărească cota de centralizare la Uniune. Apelează la delegate să voteze în acest sens.

Tov. *B. Ehrenfeld*, din partea Confederației, susține același punct de vedere.

Tov-a *E. Deleanu*, raportoare, răspunde pe larg criticilor.

Se iau apoi în considerație rapoartele moral și material, se respinge cu unanimitate propunerea Cernăuți pentru schimbarea felului de organizare și se votează apoi mărirea cotei de centralizare de la 0,50 bani la 2 lei pe lună, de fiecare membră.

Raportul presei

Tov-a secretară a Uniunii face apoi raportul despre gazeta *Femeia Muncitoare*, descriind importanța acestei prime publicații feminine socialiste din țara noastră. A apărut în mai 1931 în formă de buletin scris la mașină și, după 6 luni a început să apară tipărit. Din decembrie 1932 și-a mărit formatul. Tirajul se menține între două și trei mii exemplare. Tirajul și faptul că gazeta aceasta se menține fără subvenții este o dovadă că ea corespunde unei reale necesități. Dacă în ultimul timp gazeta n-a apărut regulat, aceasta se datorește altor piedici, în special faptului că ea trebuie să apară în trei limbi, ceea ce necesită muncă multă.

Au apărut până acum din *Femeia Muncitoare* 25.000 exemplare. Bugetul gazetei până acum a fost acesta: venituri 37.688 lei;

cheltuieli 43.160 lei; deficitul de 5.472 lei a fost acoperit de comitetul central al Uniunii, din centralizările de cote.

Recunoaștem că gazeta are multe lipsuri, dar aceasta se datorește numai faptului că este prea mică și deci nu poate publica tot ceea ce ar interesa pe cititoare. Speră ca în viitor, dacă tirajul sporește, să se mărească și formatul gazetei.

Tov-a E. Weissman, Cernăuți, este nemulțumită de redactarea gazetei și propune ca ediția germană să se tipărească la Cernăuți. De aceeași părere este și tov-a Bocșa. Tov-a Sziszer cere mărirea formatului gazetei. Tov-a Lilly Rădăceanu descrie greutățile cu traducerea și tipărirea gazetei.

Se aprobă ca ediția germană să se redacteze la Cernăuți, spre ușurarea muncii secretariatului. Tipărirea se va face însă la București.

Alegerea noului comitet

La sfârșit s-a ales noul comitet central al Uniunii, compus din tov-ele Elena Gherman, Lilly Rădăceanu, Cati Constantinescu și Eugenia Deleanu - București, Iosephina Bocșa - Reșița, Erna Weissman - Cernăuți, Jeanetta Safir - Ploiești, Tatiana Grigorovici - Cernăuți, E. Szuszer și Ana Lakatoși din Valea Jiului și o delegată ce va fi aleasă de secțiunea Cluj.

în comisia de control: Paraschiva Brăftăleanu - București, G. Borsai - Lupeni și o tovarășe ce urmează a fi, de asemenea, delegată de secțiunea Cluj.

Din cauza lipsei de timp, referatele tov-elor Weissman, Bocșa și Rădăceanu nu s-au mai putut ține și s-a hotărât să fie multiplicat la mașină și trimise secțiilor. Acele referate au următoarele subiecte : Femeile și lupta contra fascismului; Ocrotirea femeilor și copiilor; Femeia muncitoare și drepturile politice.

La *diverse* s-au făcut propuneri în legătură cu activitatea viitoare, în sensul ca să se păstreze mai strânsă legătura între secțiuni, cu schimb de material propagandistic între ele.

Femeia Muncitoare. Buletinul Uniunii Femeilor

Muncitoare din România, anul III, nr. 18, august 1933.

însemnătatea congresului Federației Uniunea Femeilor Române [București, 3-6 iunie 1933]

Ultimul congres al Federației Uniunii Femeilor Române din România Mare, a fost o grandioasă manifestare de solidaritate feminină.

Sub scutul ei, Federația întrunește o sută patru asociații feminine din toate provinciile țării, formând o organizație puternică a cărei activitate e bogată în rezultate practice.

O emoție vădită stăpânește adunarea la apariția marilor figuri feminine, care timp de mai multe decenii au luptat pe teren național, animând și întreținând focul sacru al dragostei de patrie și neam, până în generațiile cele mai tinere.

În decursul celor douăzeci de ani de existență, federația a fost prezidată de inițiatoarea ei, de d-na Maria Baiulescu, a cărei înțelepciune vie și suflet cald radiază asupra întregii adunări.

Din expunerile judicioase se desprinde intenția femeilor de a se ocupa de toate problemele de ordin economic, social și cultural, căutând soluțiile cele mai potrivite împrejurărilor noastre de viață.

Probleme de ordin moral au fost atacate cu multă sinceritate și cu un curaj puțin obișnuit la noi, conveniențele sociale și o falsă pudoare înlăturându-le totdeauna din discuții, cu toate că ele sunt de o actualitate dureroasă.

Grație legăturilor stabilite cu centrele din apus și a posibilităților de schimb de ordin intelectual și social, femeile noastre s-au sesizat de toate carențele noi, căutând să le pătrundă prin prisma intereselor noastre reale.

Congresul acesta - prin preocupările lui multicolore - ni se înfățișează ca o manifestație deosebit de importantă, la care au participat deopotrivă femeile din toate categoriile sociale și profesionale, adunate laolaltă de aceleași nevoi și preocupări.

Rostul lui a fost înlesnirea unui schimb de vederi între femeile din toate unghiurile țării. Stabilirea unei conlucrări mai strânse, și punerea în discuția publică a problemelor vitale în evoluția vieții noastre sociale, politice și economice, judecate prin conștiința femeii.

Cuvântul femeilor, nr. 7, 12 iunie 1933.

1. *Cuvântul femeilor*, „publicație săptămânală, independentă pentru afirmarea punctului de vedere feminin în manifestările vieții statului și poporului nostru”, editată la București, între 1933 și 1937, de Ortansa Satmary, publicistă, una dintre primele femei consiliere ale Capitalei. În gazetă au fost publicate dezbaterile congreselor și întrunirilor feministe și explicate pe larg obiectivele mișcării femeilor din România și din alte țări. Printre colaboratoarele sale se aflau personalități culturale remarcabile ca Medeea Niculescu, doctor în științe medicale, profesoară universitară și susținătoarea organizării pe baze moderne a asistenței sociale, Claudia Millian, profesoară, scriitoare, consecventă cercetătoare a condiției muncii feminine, Ella Negruzzi și Calypso C. Botez, partizane ale unei legislații pentru femei în concordanță cu exigențele noi ale vremii, Maria Filotti, actriță, scriitoare, apărătoare a intereselor feminine la congresele internaționale ș.a.

Darea de seamă și expunerea generală
a activității Comitetului de Direcție al
„Uniunii Femeilor Române” din România
Mare, pe răstimpul septembrie 1930 până
la Congresul de față [1933. Extras]

Serbăm al 11-lea Congres al Uniunii Femeilor Române din România Mare, încheind o activitate de 20 de ani, care s-a desfășurat sub aceeași prezidentă, D-na Maria B. Baiulescu, inițiatoarea și înfăptuitoarea acestei federații, reușind a se constitui, prin cel dintâi Congres ținut la Brașov în zilele de Rusalii, în anul 1913, sub oblăduirea vitregei stăpâniri maghiare.

La acel Congres s-au strâns, cu mult entuziasm, 37 de reuniuni de femei din Transilvania și Banat, alături de Reuniunea mamă din Brașov, care a fost cea dintâi societate feminină de asistență socială și culturală, înființată la anul 1851 la Brașov. Astăzi, Federația noastră încorporează peste 100 societăți din toate provinciile României Mari.

Ultimul nostru Congres, ținut în zilele de 8-9-10 septembrie 1931 la Craiova, a dat o eclatantă dovadă de importanța ce a avut acest Congres, care s-a ținut pentru întâia oară într-un oraș din Vechiul Regat mulțumită energiei și dorinței distinsei președintă a Asociației feministe din Oltenia, D-na Maria Pop, care, prin neobosita sa activitate, a reușit să organizeze acest Congres în mod strălucit.

Participarea delegatelor din toate „provinciile țării a contribuit nu numai la rezolvarea unor importante probleme sociale, dar a cimentat unirea sufletească a femeilor române cu sentimente de iubire, ce s-au răspândit în toate unghiurile țării, sădind încredere reciprocă.

Presa reprezentată a apreciat cu multă sollicitudine acest Congres feminin, reportând discuțiunile și Moțiunile importante.

Președinta Uniunii a adresat cu acea ocaziune, în numele Comitetului de Direcție al tuturor provinciilor, mulțumiri călduroase distinsei prezidente, D-na Maria Pop, Comitetului său, precum și Onor. Cler, Onor. Autorități militare și civile, care au asistat și au dat tot concursul pentru reușita acestui Congres.

Activitatea Comitetului de Direcție a început imediat după Congres să lupte pentru rezolvarea uneia din cele mai importante probleme, ce trebuia soluționată, conform hotărârii Congresului: aceea a *unificării Codului Civil*, care se prepară la Ministerul de Justiție. În scopul acesta prezidenta, D-na Maria B. Baiulescu, s-a oprit la București și împreună cu D-nele Calypso Botez și Ella Negruzzi, au prezentat D-lui Ministru de Justiție Hamangiu moțiunea, prin care Congresul cere drepturile civile pentru femeile Vechiului Regat și Basarabia, care sunt în inferioritate față de surorile lor române din Ardeal și Bucovina, ce s-au bucurat de aceste drepturi, chiar sub vechea dominație străină. D-l Ministru Hamangiu a promis a lua în considerare doleanțele prezentate de delegatele Congresului, la lucrarea unificării.

Această promisiune nu a putut fi realizată atunci, pentru că soarta crudă a răpit după aceea, în scurtă vreme, pe distinsul Ministru al Justiției, Hamangiu, din activitatea sa.

Activitatea „Uniunii” și „Asociației pentru drepturile femeii” nu a încetat însă, continuând printr-o mare întrunire organizată de „Asociația București” în ziua de 8 februarie, pentru obținerea drepturilor civile, rugând și pe președinta Uniunii a asista la această întrunire, în scopul unei colaborări.

Întrunirea de la 8 februarie, din sala Teatrului „Ventura”, a fost hotărâtoare pentru dobândirea drepturilor civile.

Delegația formată din Doamnele: Elena Meissner - Iași, prezidenta generală a „Asociației”, Maria Pop, prezidenta secțiunii Olteniei, Calypso Botez, Ella Negruzzi, Ortansa Satmary, prezidente și Florica Georgescu, secretara generală a „Asociației” București, s-au prezentat cu *moțiunea* M.S. Regelui, D-lor: Nicolae Iorga, Prim Ministru, C. Argetoianu, Ministru de Interne, Pompei și M. Sadoveanu, președinții Corpurilor legiuitoare, precum și D-lui Valer Pop, Ministrul Justiției. Domnia-sa a

recunoscut dreptele noastre cereri și a promis că va veni cu o lege, din inițiativa guvernului, pentru acordarea drepturilor civile, femeilor române. D-l Ministru Valer Pop a prezentat Parlamentului proiectul de lege prin care se acordă femeilor măritate, din întreg regatul, egalitatea drepturilor civile. Legea a fost votată în aprilie 1932.

De altă parte, D-l fost Ministru Trancu-Iași a prezentat Camerei un proiect de lege din inițiativă particulară, în scopul revendicărilor acestor drepturi. Uniunea a adresat D-lui Trancu-Iași o telegramă cu mulțumire și apreciere.

Stăruința aceasta neobosită a Asociației pentru emanciparea civilă și politică a femeilor, precum și a marei Federații, a avut un succes răsunător.

Toate societățile feministe, simțind o mare satisfacție pentru această favorabilă rezolvare a doleanțelor lor, au exprimat mulțumiri bărbaților generoși, care satisfăcuseră cererile lor drepte. Astfel, „Asociația pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române” din București, a organizat în ziua de 21 aprilie, o mare recepție de mulțumire pentru toți cei ce au susținut justele revendicări ale femeilor din vechiul Regat.

Lupta aceasta susținută fără răgaz de „Asociație”, precum și de „Uniunea femeilor române”, de la război încoace, încheiată cu izbândă, s-a sărbătorit în casa D-nei Ella Negruzzi, luând parte doamnele reprezentante din ambele Societăți, care au adus elogiile D-lui Ministru Valer Pop, prin cuvântări rostite de D-nele Calypso Botez, Negruzzi, Maria Pop, Maria Castano, Satmary, Florica Georgescu, Margareta Ghelmegeanu și altele. Cu durere s-a luat cunoștință că prezidenta generală a „Uniunii Femeilor Române” nu a putut lua parte, fiind lovită de un crunt doliu. Ea a adresat Asociației următoarea telegramă : „Un profund doliu împiedică participarea mea la sărbătorirea izbândeii tenace și demnei noastre lupte pentru dobândirea drepturilor, la care ne-am însoțit în timpul războiului. Salut «Asociația» fiind cu sufletul între voi, aduc omagii în numele «Uniunii femeilor române» D-lui Ministru Valer Pop, înaltului Guvern și Parlamentului, pentru soluționarea dreaptă a Legilor civile, ce înalță demnitatea femeilor române, exprimând întreaga recunoștință acelor 104 societăți Federate”.

Aceste drepturi civile veneau în completarea începutului de drepturi acordate femeilor române, odată cu reforma administrativă, sub guvernul Iuliu Maniu și prin sprijinul acestui mare apărător al drepturilor integrale ale femeilor române.

„Asociația pentru emancipare”, mână-n mână cu „Uniunea femeilor române”, a luptat cu devotament, pentru această cauză și a obținut izbânda finală.

Astfel, oricât s-ar fi răspândit versiuni unilaterale, atribuite unor singuratiche centre, această campanie dârză a celor două mari organizații feminine, purtată cu atâta energie în congresele ce au avut loc de la întregirea neamului, nu se poate contesta.

D-na Elena C. Meissner, prezidenta generală a „Asociației pentru emancipare”, cât și D-na Maria Baiulescu, prezidenta „Uniunii”, au publicat articole lămuritoare, relative la această chestiune, asupra căreia se oferise greșite informațiuni în forurile internaționale.

Triumful ostelilor acestor Asociațiuni, pentru obținerea drepturilor noastre, a fost sărbătorit în mod egal și în congresul convocat de D-na Elena C. Meissner, prezidenta generală a „Asociației pentru emancipare”, congres care a avut loc la Iași, cu ocazia sărbătoririi a 15 ani de la întemeierea acestei societăți și la care au participat filialele din întreaga țară.

Ca urmare a luptei noastre pentru obținerea drepturilor civile și politice, azi, D-na Margareta Ghelmegeanu a fost cooptată, ca membră în comisia parlamentară pentru reforma Codului Civil. Acest fapt va avea ca urmare o adevărată binefacere pentru obținerea totală a drepturilor noastre.

Anuarul „Uniunii Femeilor Române”

*din România Mare. Al XX-lea an de la întemeiere.
1913-1933, Brașov, iunie 1933, pp. 5-8.*

Mișcarea feministă din Basarabia. începuturi și realizări. Spre un viitor mai frumos

Mișcarea feministă în Basarabia până la revoluția rusă din 1917 n-a prea avut loc din simplul motiv că până la acea dată n-aveau toate drepturile nici bărbații, așa că femeile conștiente de drepturile lor de oameni, luptau împreună cu bărbații, în felurite organizații politice, democratice, pentru răsturnarea absolutismului.

Femeile energice se mai organizau în societăți de binefaceri pentru întreținerea orfanilor în orfelinate, a bătrânilor și neputincioșilor în aziluri, pentru întreținerea spitalelor etc.

Pe acest teren s-au manifestat mai multe femei în Basarabia ca d-nele : Pereteatcovici, Luzghin, Stroescu, Cantacuzin, Babici, Crupenschi, Evreinov, Zotti, Smod, Ratcu, Stuart, Principesa Veazemschi și Ecaterina Cristea.

Imediat după revoluție, au început a se organiza toate categoriile de funcționari : țărani, militarii și, mai cu seamă, minoritățile.

Atunci, D-na Tudor Speranța a luat inițiativa organizării femeilor în societatea sub numele „Liga culturală a femeilor Moldovene din Basarabia” invitându-mă să iau președinția.

Eu fiind medic la spitalul Costuțeni, de abia venită din Regatul Vechi, unde îmi făcusem studiile de medicină, nu prea aveam cunoștințe printre funcționare și nici printre învățătoare, însă D-na Tudor a făcut o intensă propagandă și a reușit să organizeze societatea în frunte cu următorul comitet d-nele : Alistar, Tudor, Țurcanu, Zahrov Djionat, Catanchin, Drăganciu, Budacov, Popov, Ivanov, mai târziu și d-na Isanos și altele; s-a păstrat și o fotografie a aceluia comitet.

La început s-a lucrat în scopul propagandei naționale în toate straturile sociale de pe vremea aceea, atât de bogată în inițiativă și entuziasm, luând parte activă la mișcarea națională din epoca aceea.

Ca organizație constituită am primit invitație de la biroul de organizare a Sf. Țării să alegem într-una din ședințe o reprezentantă în Sfatul Țării.

S-a ales într-o adunare destul de mare, care a avut loc în sala zemstvei guberniale pe atunci, unde sălășluiește azi actualul Inspectorat al învățământului, o reprezentantă, D-na Dr. Alistar, pe atunci medic la spitalul Costugeni, actualmente directoarea Școlii Eparhiale de fete din Chișinău.

Imediat după alegeri, D-na Alistar a intrat în activitatea ei de membru chiar în biroul de organizare al Sf. Țării.

La fiecare două săptămâni, d-nele se întruneau spre a se informa despre ajutorul care-l pot da în organizarea Sf. Țării.

Tot d-nele din această ligă au lucrat toate drapelele unităților militare în armata moldovenească a Basarabiei autonome și a Republicii Moldovenești.

Pe timpul Front-Otdelului - organizație bolșevică din acel timp - câteva membre din ligă s-au înscris acolo ca surori de caritate și ne informau despre tot ce se petrece și se hotărăște acolo.

Ne făceau mari dificultăți minoritățile, care nu credeau în seriozitatea organizațiilor moldovenești.

Odată cu Unirea din 1918 martie 27, noi, femeile din Basarabia, am pierdut drepturile civile și politice ce le căpătasem odată cu revoluția rusă.

Faptul acesta mi-a creat mie, ca reprezentanta femeilor în Sfatul Țării, o situație foarte dificilă, mai cu seamă între minoritare, care nu-mi puteau ierta acest lucru, adică că n-am fost destul de energică ca să le apăr drepturile, fiind reprezentanta lor.

Recunosc slăbiciunea mea și chiar neputința în această mare și sfântă datorie ca reprezentantă a femeilor în Sfatul Țării.

Recunoscând că femeile din Basarabia au dreptate în nemulțumirile lor, am căutat să intru în legătură cu organizațiile din țară, ca să influențez asupra surorilor din Vechiul Regat de a-și pune toată stăruința în luptă, pentru câștigarea drepturilor pentru toate surorile din întreaga țară, căci numai așa recăpătăm și noi toate drepturile pierdute.

Am fost la Iași, la adunarea d-lor din organizațiile feministe, unde am apelat către toate membrele, ca să facă tot ce le stă în putință pentru câștigarea drepturilor și astfel să-mi dea liniștea sufletească.

Mai adeseori am fost la București, la adunările și congresele feministe, unde, de asemenea, ca reprezentantă a femeii din Basarabia, am căutat să fac același apel pentru câștigarea drepturilor femeilor în întreaga țară și deci recâștigarea drepturilor pierdute ale femeilor din Basarabia, odată cu Unirea.

D-na Principesa Cantacuzino m-a înțeles foarte bine și aducem viile noastre mulțumiri pentru înțeleapta și energica luptă în scopul recâștigării drepturilor noastre pierdute. De asemenea, îi mulțumim din suflet pentru felul frumos și demn de a reprezenta femeia română în străinătate. *D-na Cantacuzino* ne-a vizitat destul de des și ne-a îndemnat de a organiza filiale ale Societăților existente din țara Mamă.

În primul rând, a organizat filiala Soc. Ortodoxe a femeilor române, în frunte cu energica *D-nă Dr. Siminel*, care conduce și azi Societatea cu multă pricepere și demnitate. În anul 1926 am înființat consiliul național al femeilor din Basarabia în frunte cu *D-na Dicescu*, mai târziu în 1927 s-a înființat „Gruparea Femeilor Române”, filiala Chișinău sub președinția *D-nei Dr. Elena Alistar-Romanescu*. În urma nenumăratelor noastre intervenții prin Cons. național, gruparea Femeilor din Basarabia, prin propaganda făcută între deputați, cu apeluri și memorii scrise și răspândite, am reușit să ne păstrăm excepțional pentru Basarabia, în parte drepturile civile prin prima reformă administrativă din țară.

Deoarece multe din doamnele mai libere, care ar fi putut pune mai multă energie în activitatea feministă, s-au exprimat că ar dori să aibă o organizație pur culturală, s-a luat inițiativa organizării din sânul Consiliului Național al Femeilor, a unui club cultural al femeii care a avut ca președintă pe *D-na Bușilă*, persoană foarte activă, care a condus cu multă pricepere și cu mult succes acest club, desfășurând o activitate destul de rodnică. Pe *D-na* a urmat-o *D-na Pelivan*, desfășurând de asemenea și *D-na* o activitate destul de frumoasă în acest club.

Afară de organizațiile citate mai sus, mai există și alte organizări cu caracter pur local, cum este organizația Femeilor

din Basarabia, sub conducerea D-nei *Munteanu-Șepf*. Deoarece gruparea și organizarea femeilor basarabene au aproape același program, s-au făcut încercări spre fuziune și chiar s-a hotărât o colaborare în vederea alegerilor comunale, oricum caracterul exclusiv rusesc al organizației prezidate de D-na Munteanu, nu admitea vorbirea la ședințe a limbii statului, nu s-a putut ajunge la nici o înțelegere.

După cum am spus mai sus, eu, căutând să fie legătură strânsă cu organizațiile din București, unde se găsesc doamne destul de pregătite pentru o luptă, am neglijat organizațiile pur basarabene și de aceea liga culturală a fost mult neglijată. Numai *D-na Djionat*, mereu caută și luptă pentru menținerea organizației, care a avut rolul istoric în viața Basarabiei. D-sa, fiind un timp președinta Societății femeilor din Basarabia (a cărei președintă azi este D-na Munteanu-Șepf), are meritul de a fi ținut această organizație cu caracter național. După D-na Djionat, a luat președinția D-na Luzghin, persoană loială față de elementul românesc, contra căreia s-au pornit o mulțime de intrigi, aducând-o în situația de a demisiona, astfel fiind aleasă D-na Dr. Munteanu, care face impresia că singură susține acest spirit străin românismului. Înțeleg bine pe D-na Djionat, care caută să reînvie Liga Femeilor din Basarabia. D-sa fiind înscrisă în Partidul Național-Tărănesc și lucrând destul de energic în acel partid, are încrederea că acest partid este singurul care poate da drepturi depline femeilor. Cred că D-sa are dreptate în mare parte.

Gruparea Femeilor Române, filiala Chișinău, este condusă de principiile centrului - de a nu se înscrie în nici un alt partid, ci de a colabora în caz de alegeri cu unul din partide, fără a fi înscrise. Părerea aceasta este susținută și de mine. Recunosc că, până în prezent, n-a dat mari rezultate gruparea noastră - filiala Chișinău - condusă de acest principiu.

Cauza principală a insuccesului o găsesc în primul rând în faptul că femeile la noi în Basarabia, încă nu sunt bine organizate și deci organizațiile noastre nu pot fi luate ca colaboratoare de partidele mai puternice, rămânând să colaboreze cu partidele mai noi, sau chiar cu acele partide care sunt numai la începutul organizației lor.

Se poate că femeile înscrise în partide politice, contrar principiului „Grupării Femeilor Române”, lucrând acolo, vor putea

ajunge mai repede la rezultatul dorit în ce privește interesele generale ale feminismului.

Din acest punct de vedere poate că D-na Calypso Botez, la București, ca multe altele, și D-na Djionat, aici la Chișinău, au dreptate.

Rămâne ca această chestiune să se discute mai pe larg chiar în congresul de la 18-19 iunie din Chișinău.

Știut este, că sunt multe femei care se tem de cuvântul „feminism”, acest cuvânt provocând la mulți bărbați o idiosincrazie și natural este că și soțiile lor să se ferească a intra în organizațiile „feministe” intrând însă cu plăcere în societăți culturale și de binefacere. Acest principiu pur feminin a prins rădăcină în Basarabia.

Afară de D-na Al. Cantacuzino, ne-a vizitat în Basarabia și distinsa *D-nă Averescu*, care a organizat „Cercurile de gospodine”, filiala Chișinău sub președinția *D-nei S. Erhan*, profesoară la școala Eparhială.

Mai avem organizația „Principele Mircea” sub președinția actualmente a *D-nei Bălășescu*, ambele societăți cu activitate destul de însemnată pe terenul ocrotirii copiilor sugari.

D-na Dr. Panaitescu a organizat societatea „Liga națională a femeilor române” filiala Chișinău, care a lucrat și lucrează mult pe terenul cultural național, având și o școală de menaj, atât de necesară Chișinăului.

Societatea „Crucea Roșie” filiala Chișinău, de asemenea, lucrează mult sub președinția *D-nei F. Niță*, persoană foarte energetică, cunoscută bine în Basarabia prin înțeleapta conducere. În general vorbind, se poate afirma că în Chișinău pentru înființarea societăților se găsesc multe persoane, însă prin faptul că aproape aceleași persoane fac parte din mai multe organizații, energia membrilor tinzându-se în mai multe părți, nu ajunge pentru satisfacția nevoilor tuturor societăților în care se înscriu.

Și această chestiune cred că e bine a se pune în discuție la Congresul din 18 și 19 ianuarie.

Dorind din suflet succesul așteptat de inițiatoarele Congresului, mă voi stărui să le dau tot concursul prin organizațiile din care fac parte și prin cunoștințele mele personale.

Mulțumesc doamnelor din organizația condusă de D-na Djionat, pentru frumoasa inițiativă de a înființa un azil de

noapte pentru femeii cu numele D-nei Luzghin, inima căreia întotdeauna a bătut și energia căreia a fost cheltuită pentru interesele feministe mai cu seamă în scopul susținerii societății „Basarabeanul”.

Moldoveancă prin sânge, rusoaică prin căsătoria a doua, D-na Luzghin a știut să fie loială și cu demnitate a reprezentat femeia din Basarabia în mai multe rânduri.

Mulțumesc, de asemenea, doamnelor din societatea de sub conducerea D-nei Djionat pentru inițiativa Congresului, unde sper că vor lua și o hotărâre în privința protestului contra revizuirii tratatelor de pace.

Dr. *Elena Alistar*

Mișcarea feministă, anul I, nr. 1,

din 18 iunie 1933 [Chișinău].

1. *Mișcarea feministă*, „ziar bilunar sub conducerea unui comitet de doamne, independent, militant pentru afirmarea drepturilor femeii în viața publică a statului român”. A apărut la Chișinău, între anii 1933 și 1934. Colaboratoare: Elena Alistar, doctor în Drept, Henrieta Gavrilescu, Elena Djionat, Nadejda Tudor ș.a.

Ziua Femeii în Capitală

Duminică după-amiază a avut loc la Casa Poporului din Capitală sărbătorirea zilei internaționale a femeilor muncitoare, printr-o popoată întrunire organizată de secțiunea femeilor socialiste.

Tov-a Cati Constantinescu a prezidat, arătând scopul adunării.

Tov. Lotar Rădăceanu arată că proletara are, în mod firesc, aceleași interese și aspirațiuni în calitatea ei de muncitoare și cetățeană ca și proletarul bărbat. De aici rezultă și datoria femeii muncitoare de a lupta, alături de bărbați, în mișcarea muncitorească social-democrată, contra exploatării economice și asupririi politice.

Se afirmă că socialiștii vor distrugerea familiei. Ce minciună! Tocmai capitalismul destramă familia, rupând femeia și copilul fraged din sânul familiei și introducându-l în procesul de producție. Dintre toți muncitorii, cei mai exploatați și batjocoriți sunt femeile și minorii.

Social-democrații cer legi de ocrotire a femeii și copilului și salariu egal pentru muncă egală. Prin aceasta se combate cel mai puternic imbold care-l determină pe capitalism [sic!] să întrebuițeze și ușurința de a o exploata.

Social-democrații luptă în același timp ca toți muncitorii să aibă salarii din care să trăiască omeneste ei și familiile lor. Astfel, se combate imboldul care mână femeia și copilul nevărstnic să lucreze în fabrică: insuficiența venitului capului de familie.

Astfel, social-democrații - departe de a urmări distrugerea familiei - militează pentru întărirea ei.

Aceasta nu înseamnă că suntem contra muncii feminine, din contră. Dar noi nu vrem ca mizeria să împingă femeia la o muncă exploatăată. Noi vrem ca necesitatea socială și însuși

dorul ei de activitate să o conducă la o muncă drept răsplătită, iar femeile pe care înclinațiile nu le îndreaptă în această direcție, să nu fie sustrate a se dedica, în mod exclusiv, rolului de mamă și soție.

Moțiunea

Tov-a Eugenia Deleanu citește un referat asupra revendicărilor feminine muncitorești și dă citire unei rezoluții conținând parolele generale contra fascismului și pentru unitatea clasei muncitoare, pentru legiferarea drepturilor politice tuturor femeilor etc.

Mai departe moțiunea declară :

„Protestăm cu indignarea contra proiectului de cod penal care prevede înăsprirea pedepselor pentru avort. Credeam că necesitatea avortului din motive sociale nu mai trebuie a fi explicată unor oameni de știință puși să întocmească o legiuire ca cea a codului penal - cu atât mai mult cu cât țara noastră este una dintre țările cu cele mai multe nașteri și deci cu cea mai mare mortalitate de copii - tocmai ca o urmare directă a acestei natalități și a lipsei de măsuri sanitare medicale.

Avortul este o necesitate socială în actuala organizație burgheză, în care familia este lăsată pradă mizeriei fizice și morale, în care femeia mamă este la fel de exploatată ca și bărbatul, în care nu există un ajutor medical și social pentru familiile care viețuiesc în foame și promiscuitate. Dacă în actuala organizație capitalistă bazată pe mizerie pentru unii și bogății pentru alții, femeia sărmană, lucrătoare, gospodină sau țărăncă, este lăsată la voia întâmplării și fără nici o protecție, - atunci este nedrept și imoral ca această femeie să fie obligată la o maternitate de care societatea se dezinteresează complet. Dacă urmările maternității cad direct asupra femeii fără nici o alinare din partea societății, atunci trebuie să i se lase ei, femeii, libertatea de a alege între a fi mamă sau nu, așa cum îi va indica sănătatea și posibilitățile ei materiale de existență.

De aceea, noi cerem modificarea proiectului de cod penal în sensul admiterii avortului nu numai când sunt primejduite sănătatea sau viața femeii însărcinate, dar și atunci când

femeia se găsește în imposibilitatea materială de a-și crește copilul.

Cerem recunoașterea principiului maternității conștiente prin crearea de dispensarii anticoncepționale, așa cum sunt în țările civilizate, dispensarii unde femeia să capete sfaturi medicale pentru prevenirea sarcinii.

Cerem ocrotirea legală a maternității, asistență socială pentru mamă și copii și respectarea legii de protecția muncii femeilor și copiilor".

Lumea nouă, nr. 26, 25 iunie 1933.

Congresul „Ligii Femeii Basarabene”

Moțiuni

Noi, femeile române din toate unghiurile țării, întrunindu-ne în zilele de 18 și 19 iunie anul 1933 în municipiul Chișinău la congresul jubiliar de 15 ani al mișcării feministe din Basarabia și discutând diferite chestiuni în privința drepturilor de care femeia română este demnă, în credința că le vom dobândi, am hotărât a ne adresa M.S. Regelui, guvernului și parlamentului, cerând următoarele:

- 1) Cerem toate drepturile civile și politice de care se bucură toți cetățenii țării, bărbați, indiferent de clasa socială, avere, titlu etc., din momentul ce ne supunem la toate datoriile pe care legile ni le impun.
- 2) Cerem reducerea programelor școlilor primare și secundare în sensul ca să se ocupe mai mult de chestiuni practice și economice, care stau astăzi la baza vieții.
- 3) Cerem intensificarea educației religioase și morale în școli și pentru ajungerea aceluși deziderat dorim schimbarea articolului 57 din Legea învățământului secundar, prin care să se admită ca și licențiatele în teologie să poată preda religia.
- 4) Cerem introducerea în cursul secundar a studiului bolilor sociale pentru a preveni flagelul care bântuie astăzi țara.
- 5) Și în ceea ce privește politica internațională, suntem contra revizuirii tratatelor și luptăm pentru menținerea păcii universale.

Președintă, *E. Djionat*

Urmează 50 iscălituri.

Cu trenul de 8 seara, congresistele au părăsit capitala Basarabiei, fiecare ducând cu sine amintirea celor două zile trăite într-o armonie și dragoste frățească.

Rep.

Mișcarea feministă, anul I, nr. 2, din 16 iulie 1933.

Participarea femeilor române la activitatea internațională

Activitatea socială a femeii în afară de casă, începută în Ardeal după revoluția din 1849 prin înființarea de societăți numite „reuniuni”, s-a întins cu încetul la Iași, Craiova și alte centre ajutându-se orfanii, șomerii, bolnavii începând astfel opera de asistență socială în toate ținuturile românești.

Numai mai târziu, prin 1895, s-au creat și la noi societăți feministe propriu-zise în scopul înălțării femeii și participării ei la viața de stat. Prima la Iași „Liga Femeii” a activat numai câțiva ani punând prima piatră în această direcție de către d-na Emilian, apoi *Liga pentru drepturile și datoriile Femeii* în 1911 la București de către d-na Reuss care continuă activitatea, inspirată la început chiar de societățile feministe din străinătate.

Când s-a întemeiat la 1917-1918 și asociația noastră la Iași una din primele noastre griji a fost să ne punem în legătură cu societățile feministe din Franța. Ne-am adresat chiar d-nei Micaela Catargi, care se găsea la Paris, rugând-o să ne facă cunoscută mișcarea în cercurile franceze de acolo și să ne servească ca trăsătură de unire între tânăra și neexperimentata noastră înjghebare și societățile internaționale, punându-ne în curent cu ceea ce lucrează surorile noastre din alte țări.

Deși nu eram prea orientate la începutul organizării noastre, simțeam totuși, prin instinct, că nu putem și nu trebuie să lucrăm izolate. Vine anul 1923 cu congresul de la Roma. D-na Reuss, afiliată la Alianța internațională pentru sufragiu de sub președinția d-nei Chapman Catt, ne înscrie pe câteva dintre noi în unele comisiuni procurându-ne astfel dreptul de a participa și a lua cuvântul la unele chestiuni fixate mai dinainte.

Numai după ce-am asistat la lucrările congresului și am luat parte la discuțiile din comisii și adunări am înțeles noi necesitatea imperioasă a colaborării împreună [sic!] a femeilor din toate țările în interesul unei mai bune organizări a societății omenesti.

Atunci am înțeles câtă înțelepciune și superioritate de gândire au dovedit marile personalități feministe Chapman Catt, Lady Aberdeen etc. când au convins societățile feministe naționale din fiecare țară să federeze între ele formând marile societăți internaționale, care să însumeze toate societățile afiliate și să reprezinte interesele femeilor, ale copilului și ale societății omenesti în genere, din toate țările. Am înțeles atunci și tehnica funcționării acestui organism și foloasele de ordin superior a acestei uniri a femeilor peste granițele țărilor.

Cum lucrează Alianța noastră Internațională pentru sufragiu și acțiunea civică a femeilor:

1. în țările în care femeile n-au obținut drepturi, Alianța noastră internațională luptă pe lângă guvernele respective intervenind și indicând societăților afiliate metode de înrăurire spre a obține drepturi integrale.

2. în țările în care femeile au obținut drepturi fie parțiale, fie integrale, Alianța lucrează să prepare femeile pentru rolul și activitatea nouă ce au de îndeplinit. Acest ajutor al Alianței e foarte necesar, căci cea mai mare parte din femei neavând altă pregătire decât aceea a mediului înconjurător, continuă să gândească și să lucreze ca altă dată, așa cum au apucat. Alianța prin o corespondență activă și detaliată, prin întrunirile de fiecare an ale prezidentelor, prin desele ei congrese le dă puncte de sprijin și orientare în noua lor situație, le dă curaj și hotărâre pentru înrăurirea evolutivă a mediului.

Pe lângă aceasta, Alianța Internațională propagă și cere ca femeile din toate țările să stabilească între ele relațiuni internaționale amicale, să lupte pentru o legislație națională și internațională dreaptă bazată pe solidaritate între oameni și recomandă ca fiecare în țara ei să susțină măsurile cele mai

potrivite și juste în favoarea reconstituirii economice a lumii și a păcii între popoare.

Alianța e în legătură și cu guvernele din toate țările prin reprezentantele ei și cu S.N., având delegate în toate organele constitutive ale Genevei. În adevăr, în toate comisiile și subcomisiile S.N., în Biroul Internațional al muncii, în organele de cooperare internațională în domeniul intelectual, al artelor, al științei, al educației, învățământului, radiofoniei, cinematografului educativ, conferința dezarmării, comisiunea păcii, comisiunile economice și financiare de Alianță are reprezentante femei și intervine mereu pentru ca femei pregătite din toate țările, să fie trimise de guvernele respective spre a expune punctul de vedere și național și specific femeii în soluțiile ce se pregătesc.

Prin societățile feministe afiliate, Alianța află stadiul în care se găsesc problemele puse în discuție, iar în comisiunile speciale ale Alianței în afară de S.N., Alianța pune în discuție toate problemele de interes general sau feminin ce preocupă omenirea, fiecare țară având dreptul să aibă o femeie care să raporteze condițiile speciale în care se prezintă acea chestiune în acea țară.

Iată de exemplu unele din chestiuni de care se ocupă Alianța în comisiunile ei:

1. Unitatea de morală și lupta contra traficului de femei și copii.
2. Abolirea sclavajului în țările în care mai există.
3. Naționalitatea femeii măritate.
4. Egalitatea condiției de muncă între bărbați și femei.
5. Alocații familiare.
6. Protecția mamei și a copilului.
7. Situația mamei nemăritate și a copilului nelegitim.
8. Chestia poliției feminine.
9. Lupta contra stupefiantelor.
10. Pacea și lupta pentru abolirea războaielor etc.

Cum procedează Alianța în studierea și familiarizarea filialelor sale cu aceste chestiuni? Care sunt metodele ei?

Prezidentele de comisiuni trimit chestionare relative la fiecare problemă pusă în studiu. Delegatele din fiecare țară răspund, dând date asupra chestiunilor puse, arătând fiecare stadiul în care se găsește în țara sa acea problemă din punctul de vedere al legilor și al moravurilor și făcând propuneri, sugestii proprii conform părerii ce are acea delegată, sau conform atmosferei din țara sa. Prezidenta din comitetul internațional al comisiunii, ordonează și coordonează materialul primit, îl pune în discuție dacă e cazul la primul Congres, în care se iau rezoluții, se votează și sunt înaintate, pe de o parte, Comisiei respective din Liga Națiunilor, pe de altă parte, prin societățile afiliate, sunt aduse la cunoștința guvernelor din diferite țări spre a fi luate în considerare la eventuale legiferări. În chipul acesta, pe nesimțite, soluțiile găsite de femei sunt ținute în seamă de guverne și astfel mentalitatea lor pătrunde chiar dacă n-au dreptul de vot.

Aș putea susține ca exemplu, că ceea ce s-a realizat în chestia protecției copilului în toate țările ar putea fi cel puțin în parte rezultatul muncii, al concepțiilor la care, alături de bărbați, a participat în largă măsură și femeia.

Femeile române să lupte și să se pregătească

Față de această nouă situație în care vedem cum femeile din lumea întreagă râvnesc să contribuie cu părțile lor, cu mentalitatea lor, la dezlegarea atâtor probleme însemnate spre mândria și cel mai mare bine al țării lor, putem oare, numai noi femeile din România să rămânem indiferente, *afară de un mic număr - câteva excepții* - să rămânem în afară de aceste cercuri de studiu, necunoscătoare a acestor probleme în deosebire de femeile din alte țări care luptă să câștige un loc de cinste pentru ele și patria lor? *Femeile române să se pregătească*, căci

participarea și lămurirea noastră în aceste chestiuni devine o chestie națională, știut fiind că se judecă valoarea țărilor și după valoarea femeilor. Asociația noastră în limitele posibilității și-a făcut datoria și din acest punct de vedere.

Suntem afiliate la Alianța Internațională de sub președinția d-nei Ashby Corbett. Am participat în număr suficient la Congreșele internaționale de la Roma, Paris, Berlin, Marsilia și la întrunirile comitetului central din Viena și Haga.

Suntem, de asemenea, constituite într-un comitet special național și afiliate la Comitetul social internațional permanent de la Frankfurt-am-Main a cărui secretar este d-l Poiligkeit, membru în comisia „Protecția Copilului” de la S.N.

Multe soc. internaționale ne țin în curent cu lucrările lor și ne invită la congresele ce organizează.

Astfel numai în anul acesta:

în martie am fost reprezentate la congresul din Marsilia prin d-na El. Romniceanu, membră de onoare a comitetului nostru central, și de d-na M. Dimitriu-Castano, prezidenta Filialei din Constanța, precum și directoarea *Ziarului Nostru*.

S-a tratat la Marsilia :

1. Egalitatea economică.
2. Egalitatea de morală.
3. Egalitatea civilă inclusiv egalitatea dreptului de naționalitate.
4. Pacea.
5. Poliția feminină.

La 8 iunie a avut loc la Geneva o conferință internațională a muncii, tratându-se 5 chestiuni [sic!]:

1. Suprimarea birourilor de plasare cu plată.
2. Asigurări pentru bătrânețe, invalidități, deces.
3. Asigurarea contra șomajului.
4. Reducerea orelor de muncă (40 de ore).

Directorul B.I.T. atrage în convocarea adresată guvernelor atențiunea acestora asupra art. 7 din pact conform căruia femeile pot oricând fi desemnate în aceleași condițiuni cu bărbații

ca delegate sau consiliere tehnice oricare ar fi chestiunile de tratat. Iar dacă se pun în discuție chestiuni ce privesc interesele femeii, cel puțin unul din consilierii tehnici trebuie să fie o femeie.

Femeile dar să fie mândre de această dreaptă recunoaștere și să se arate vrednice de încrederea ce li se arată. Să se pregătească cu seriozitate femeile culte în special, decât să piardă timpul în fel de fel de ocupații frivole și sterile. Organizațiile feministe le stau la dispoziție, iar la nevoie înscrieri individuale cu obligația unei cotizații speciale se acceptă de unele societăți internaționale.

Asociația a fost invitată la congresul internațional ținut în America, la Chicago, în luna iulie cu următoarea ordine de zi :

- a) Serbarea a 40 de ani de la primul congres internațional la care au participat femei de pe 2 continente care au cerut drepturi sociale, politice și de educație și comemorarea primelor pionere.
- b) în această perioadă de depresiune când șomajul e intens și mizeria mare, numeroase propuneri de schimbări politice și economice vom face. Căci conducătorii n-au putut stăpâni și armoniza producția și distribuția avuțiilor, n-au putut asigura părinții asupra viitorului copiilor lor, n-au putut să asigure bătrânețea lucrătorilor, n-au știut să asigure pacea între indivizi și națiuni.
- c) Dar noi cerem ca aceste probleme să fie rezolvate, vom cere ca societatea să fie astfel organizată încât să fie asigurat dreptul de muncă, de câștig și de sănătate a indivizilor. Să fim scutiți de războaie și apărați de crime și cerem ca femeile din lumea întreagă să contribuie la acea organizare socială care să asigure progresul real și efectiv al civilizației.

La 24 iulie a avut loc Congresul Internațional organizat de „Open Door” din Praga în scopul de a obține ca orice femeie să aibă libertatea de a munci în aceleași condițiuni ca și bărbații, ca legislația, regulamentele condițiilor și orelor de muncă, salariul, dreptul de intrare și pregătire profesională să aibă la bază natura muncii, iar nu sexul muncitorului. Să asigure femeii, independent de mariaj sau maternitate, dreptul de a decide în orice timp ea singură, dacă *vrea sau nu vrea* să se

angajeze la o muncă salariată. Nici o lege sau regulament să nu-i ridice acest drept.

Pericolul ce amenință dreptul la muncă, câștigat în acest prim sfert de veac, situația ce se pregătește în special femeii măritate sunt alarmante. Dreptul la muncă este un drept fundamental al ființei omenești.

Orice atingere a acestui drept va face să cadă femeia într-o inferioritate economică și degradare morală de care se va resimți atât femeia, cât și familia.

Elena C. Meissner,

Ziarul nostru, anul VII, nr. 8, din septembrie 1933.

De la Congresul Asociațiunii pentru E.C.P.F.R., ținut la București la 13 mai a.c. [1934]

Cuvântul d-nei Maria Baiulescu

Onorat Congres,

Mulțumesc distinsei și înțelepte doamne Prezidente Generale Elena Meissner, care m-a onorat prin cuvinte elogioase a lua prezidiul, mă mărginesc însă numai a saluta această adunare în numele Uniunii femeilor române.

Doamnelor! Salutul meu se concretizează în dorința de a ne strânge rândurile, a ne îmbărbăta reciproc a ne întări sufletește în credința nestrămutată a izbândeii noastre definitive în lupta de evoluție feminină.

Am rostit aceste cuvinte încurajatoare, în vederea că un val de aprigă apăsare dominează actual asupra acestei evoluții, în cele mai civilizate state ale Europei.

Principii noi retrograde s-au răspândit contra actualului progres, făcut de femeie în ridicarea demnității sale, progres care se rezumă în stăruința a sta pe aceeași treaptă de cultură ca și bărbatul, a se bucura de aceleași drepturi, luând în schimb asupra sa aceleași datorii. Iată în rezumat deviza feminis- mului.

Conflictul acesta s-a manifestat în timpul din urmă cu deosebite în Germania, prin noile teorii ce preocupă astăzi chestiunea feminină, cu toate că femeia și-a câștigat drepturi integrale astăzi în al XX-lea secol de civilizație întâmpină piedici. Propaganda germană este astăzi întoarcerea femeii la strânsul cadru

atavic de activitate, în care era îngrădită de veacuri cu dictonul: „Kind, Kuche, Kirche - Copil, Bucătărie, Biserică”.

Nu trebuie să ne surprindă această piedică, care s-a repetat de atâtea ori, în perioada trezirii intelectuale, căreia s-a consacrat femeia.

Or, femeia a avut totdeauna râvna și dorința de a se înălța la un nivel cultural mai superior, [sic!] manifestată chiar în vechea antichitate, după cum știm din date istorice, că Pitagora și Socrate primeau între elevii lor și femei, având convingerea că femeile studiază cu mai mult entuziasm și răspândesc mai ușor această cultură. Astfel, nu putem constata vechimea problemei feministe decât accentuând afirmarea scriitoarei germane Ebner Eschenbach, că își are începutul de când femeia a început să citească.

Nu vreau să urmăresc succesiv istoricul acestor etape de evoluție culturală, menționez numai Franța, unde a apărut încă în anul 1785 o mică bibliotecă franceză, publicată de d-na Joly de Fievry cu aprobarea și privilegiul Regelui, în a cărei prefață această instruită feministă afirmă că, femeia trebuie să aibă cunoștințe de istorie, filozofie, literatură, științe și arte.

Făcând o comparație între pregătirea intelectuală a femeii franceze care după cum vedem datează de 150 de ani și între pregătirea femeii române, care poate fi socotită aproximativ de 60 de ani, constatăm cu toate acestea că erudita femeie franceză, care ocupă situațiuni înalte în serviciile țării sale, totuși nu a putut obține încă acele drepturi pe care le-a obținut femeia română.

Iată că astăzi avem bucuria să sărbătorim roadele luptelor noastre pentru că în rândurile noastre stau consilierile municipale, alese de cetățeni în urma drepturilor primite, cărora le aducem elogii și le salutăm pentru munca depusă în decurs de patru ani.

Mai avem satisfacția de a ne reaminti astăzi de succesul dreptului juridic, care printr-o reformă de lege din anul 1932 a eliberat femeia română din Vechiul Regat de supremația în care era încătușată, putând dispune independent de propria sa avere.

Revendicările feminine din România Mare au ajuns aproape spre culme învingând toate prejudecățile și rezistențele ce li se opuneau, pentru că femeia română a evoluat cu cea mai mare demnitate la această treaptă, urcând liniștită cărările grele spre ținta ce-o urmărea, fără a fi influențată de principii sufragete, nici de masculinizare, insuflând astfel încredere guvernelor ce s-au perindat.

Nu trebuie să ne intimidăm, pentru că stăm pe o temelie sigură, căci baza Asociației noastre, sub care ne ocrotim este atât de puternică, pentru că a fost constituită în cele mai grele vremuri de durere și de primejdie, când din toate unghiurile țării ne-am întrunit pribegi la Iași; în aceste condițiuni nu ne ardea de ambiții și de vanitate. Asociația pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române a fost înființată în speranța că și femeia să stea în ajutorul țării sale prigonite.

Convocarea noastră la acest congres este o manifestare de mulțumire generală, tuturor aceluia care au contribuit la realizarea acestei opere, care s-a înfăptuit.

Intrunirea aceasta este un apel către toate femeile române, a continua acest drum cu perseverență și încredere în izbânda finală: „Intr-un cuget și o simțire - sus inimile!”.

Ziarul nostru, nr. 6-7, iunie-iulie 1934.

Moțiune [votată la Congresul al X-lea al Asociațiunii pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române, București, 13 mai 1934]

Membrele asociațiunii pentru emanciparea civilă și politică a femeii, întrunite în al zecelea congres, împuternicesc organele de conducere ale asociației, să susție înaintea opiniei publice și organelor de stat în drept să decidă :

1. Dreptul integral la muncă pentru femeie în toate ramurile de activitate, cu grade egale și salariu egal, la capacitate și muncă egală cu a bărbatului.
2. Dreptul femeii de a participa la averea strânsă în timpul căsătoriei din munca comună, chiar atunci când soția nu are alte venituri și prestează muncă în gospodăria și în familia ei.
3. Interesul pentru gospodăriile comunale și județene ca femeile să participe cel puțin în măsura în care au participat în ultimii patru ani în consiliile comunale și județene.
4. Dreptul pentru femei ca în această activitate a lor, cu obligațiunea unei munci prestate zilnic cu cinste și devotament, să primească aceeași retribuție pe care o primesc și bărbații, retribuțiuni hotărâte de organele legale.
5. Infierarea campaniei de calomnie împotriva femeilor nu pentru faptul că nu au muncit destul de mult sau destul de bine, ci pentru că au înțeles că maxima: *la muncă egală, salariu egal*, să fie o realitate și în munca prestată la comună și la sat.
6. Introducerea noțiunilor în școlile secundare de fete, cu începere din clasa I. Medici femei după un curs de pedagogie, să facă educația medicală a elevelor.

7. Intervenția pe lângă organele în drept, pentru respectarea dispozițiilor legale privitoare la obligativitatea învățământului primar pentru fete.
8. Desăvârșirea învățământului primar prin cursuri complementare de gospodărie rurală, predate în ambianța lor.

Cuvântul femeilor,

anul II, nr. 35-36, din 27 mai 1934.

Apel lansat de Comitetul de inițiativă pentru participarea la Congresul Mondial al Femeilor împotriva războiului și a fascismului

Către femeile muncitoare, intelectuale,
gospodine și țărance din România

Surori, concetățene!

În zilele de 4, 5, 6 august 1934 se va ține la Paris, din inițiativa unui comitet de femei, congresul mondial al femeilor împotriva războiului și fascismului.

Douăzeci de ani de la izbucnirea măcelului mondial un nou război ne amenință. Conferința dezarmării s-a prăbușit. Propunerea Uniunii Sovietice de dezarmare generală a fost respinsă. Toate statele se înarmează cu înfrigurare. Bugetele militare sporesc. Se creează noi ministere pentru armament și muniții. Bani cetățenilor se duc pe cuirasate, tunuri, tancuri, avioane, fabrici de muniții și de gaze otrăvitoare. Războiul bântuie în China, America de Sud și Maroc. Un val deșănțat de șovinism se rostogolește peste țările imperialiste mari și mici. Se votează legi pentru educația prerăzboinică a tineretului, care n-au alt scop decât ca prin infiltrarea de timpuriu a prejudecăților șovine, să se furnizeze viitorului război o excelentă carne de tun.

Japonia, Germania și Anglia sunt focare de pregătire a noului măcel.

Mussolini, mentorul recunoscut al fascismului, se plânge că pacea e deprimantă și proclamă că numai războiul e dătător de viață și de noi energii.

Femei intelectuale, muncitoare, văduve și orfane de război ! Stăpânitorilor țărilor fasciste și imperialiste le e sete de energiile, de sângele copiilor, fraților, soților și părinților noștri!

Dar femeile sunt lovite și direct de către reacțiunea fascistă prin înlăturarea lor din toate ramurile de producție, prin ținerea lor într-o stare de inferioritate.

Unite, alături de femeile din lumea întreagă, să ne strângem rândurile în apărarea vieții alor noștri și a noastră și să luptăm pentru salvarea aceluia care umplu pușcăriile din toată lumea fiindcă încearcă să stăvilească valul reacționar al fascismului și războiului.

Formați comitete de femei pentru lupta împotriva fascismului și războiului !

Formați comitete de femei pentru liberarea tuturor deținuților politici din lumea întreagă în frunte cu Thälmann, gloriosul conducător al muncitorimii germane.

Trimiteți adeziuni la comitetul de inițiativă pentru participarea la Congresul femeilor împotriva fascismului și războiului.

Trăiască lupta noastră solidară!

Adeziunile se primesc pe adresa: E. Marghita, ziarul *Adevărul*, București.

Zoe A. Frunză

Dr. Iulia Mironescu

Rozica I. C. Frimu

E. Marghita, publicistă

R. Hasnaș, văduvă de război

Măndica Florescu-Iași, muncitoare

Maria Țiulescu, vopsitoare

Angela Micu, studentă

Coca Cohn, studentă

Constanța Crăciun, studentă

Dida Calimachi, artistă

B. Petrescu, funcționară

Dora Iancovici, funcționară

Cora Costiner, dactilografă

E. Ascher, dactilografă

Marg. Nicolau, ziaristă

Paula Calmanovici, avocată

Cuvântul liber, nr. 35, din 7 iulie 1934.

Rapport General 1930-1934 [asupra activității desfășurate de Consiliul Național al Femeilor Române]

[Extrase]

Nous sommes heureuses de pouvoir constater que depuis le Congres de Vienne, le Conseil National des Femmes Roumaines n'a cesse de gagner en prestige et d'intensifier son action dans tous les domaines. Si nous n'avons pas encore obtenu la participation integrale à la vie politique du pays, nous avons cependant pris part aux elections municipales de 1930, tout en refusant de nous inscrire dans les partis politiques existants, avant qu'ils n'aient pris l'engagement de nous accorder les droits d'election et d'eligibilite au Parlement. Malgre cela, la Princesse Cantacuzene a su se faire elire conseillere municipale sur une liste de l'opposition. Depuis lors, nous n'avons cesse de revendiquer nos droits à chaque occasion et nous pouvons dire que nous gagnons chaque jour du terrain, moins par la parole que par nos oeuvres qui s'imposent à l'attention generale, de meme que par la valeur des personnalites feminines de notre groupe qui s'affirme de plus en plus. Le resultat le plus appreciable des efforts de la femme roumaine a ete l'obtention des droits civils qui nous ont ete accordes par la loi du 20 Avril 1932. La Commission des Lois continue cependant son activite car etant donne que nos juristes travaillent à l'unification du Code Civil, c'est le moment, pour nous, d'exiger une legislation favorable aux revendication feminines.

La Commission du *Suffrage* de son cote, ayant obtenu pour les femmes les droits municipaux et departementaux, est sans

cesse aux aguets afin de conquérir aussi les droits politiques intégraux.

Une de nos préoccupations constantes est de déterminer une atmosphère de Paix et de rapprochement, autant entre les femmes, qu'entre la jeunesse de tous les pays, particulièrement des pays voisins. Une déléguée roumaine, présidée par la Princesse Cantacuzene, s'est rendue en Bulgarie et nous espérons recevoir bientôt la visite de nos collègues bulgares. Un groupe d'étudiants et d'étudiantes de Tchécoslovaquie a également été reçu par la F.I.D.A.C. et des conférences ont été faites par les attachés commerciaux de Tchécoslovaquie et de Yougoslavie sur la situation économique de leurs pays respectifs. Les concours interscolaires de la F.I.D.A.C. [Fédération Interalliée des Anciens Combattants] sur l'œuvre pacifiste de la S.D.N. contribuent à former la jeunesse dans un esprit de compréhension internationale. Nous continuons également l'œuvre de la Petite Entente des Femmes et avons pris une part très active à toutes les conférences de l'Union Balcanique qui promet de devenir une grande force au service de la Paix dans les Balcons.

Toute notre activité a une grande répercussion dans le pays, grâce à la *Presse* qui donne, dans les grands quotidiens, une large publicité à toutes nos manifestations et à laquelle nous ne saurions assez exprimer notre reconnaissance. Nous collaborons cependant activement à une publication purement féminine, la *Gazeta femeii* (*Gazette de la Femme*) qui s'affirme de plus en plus comme une feuille d'informations des mieux documentées.

La Commission de „l'Unité de la Morale" continue à lutter avec de grosses difficultés, car les lois sont chez nous, comme dans tant d'autres pays, encore impuissantes à mettre un frein aux abus clandestins. L'admirable œuvre des „Amies de la jeune Fille" redouble de vigilance et à côté de la surveillance si judicieusement exercée dans les gares et aux frontières, elle continue à entretenir son „Foyer de la Jeune Fille" qu'elle a complété en fondant une maison de relèvement qui donnera, nous l'espérons, les meilleurs résultats.

L'avenir d'une jeunesse déjà sérieusement atteinte par le chômage, préoccupe avant tout la *Commission du Travail*. Conférences et publications, tout est mis en œuvre pour qu'une opinion publique éclairée comprenne qu'aujourd'hui le travail

de la femme est une necessite economique que l'on ne peut plus contester. Toute atteinte au droit au travail de la femme mariee compromettrait l'institution traditionnelle du mariage, base de toute societe qui veut maintenir son integrite. Toutes places, fonctions et avancements, au concours, sans distinction de sexe, c'est là, ce qu'il, faudrait exiger.

La selection des valeurs s'impose du reste durant toute la periode educative d'une jeunesse que nous devons orienter vers un ideal de discipline morale et intellectuelle. C'est dans se but que la *Commission ddEducation* a organise un cycle de conferences, suivies de discussions, qui ont eu un grand retentissement. Nous avons egalement collabore avec „l'Education Nouvelle" et avec l'Association „Parents et Ecole", la Societe Orthodoxe, affiliee au Conseil, ayant fonde aupres de ses institutes d'education des Comites de parents, afin de collaborer de plus pres avec eux. Les concours interscolaires de la F.I.D.A.C. sur l'oeuvre pacifiste de la Societe des Nations, les Ligues de Bonte, les compositions destinees â eveiller dans les jeunes coeurs l'amour filial le plus ardent, l'intensification de l'education spirituelle et religieuse, tout temoigne de nos efforts pour creer dans l'enseignement une atmosphere de haute spiritualite qui seule peut s'opposer aux courants de desegregation morale qui guettent la jeunesse d'aujourd'hui. Pour former la jeune maman accomplie et la future citoyenne, nous proposons qu'aucun diplome de fin d'etudes ne soit delivre avant que la candidate n'ait suivi un cours pratique avec stage dans les oeuvres sociales, la preparant â ses devoirs d'epouse, de mere et de citoyenne. Cette preparation, essentiellement pratique, equivaudrait pour la femme au service militaire des jeunes gens.

Mais afin que cette jeunesse soit egalement saine de corps, la *Commission d'Hygiene*, d'accord avec celle de l'education, demande la fiche sanitaire obligatoire dans toutes les ecoles. Une preparation toute speciale de la population pour la defense contre les gaz asphyxiants s'impose en ces temps d'insecurite. Aussi, la presidente de cette commission, s'est-elle personnellement occupee de ce probleme, se proposant d'amenager â la „Casa Femeii" (Maison de la Femme) un poste de secours en cas d'intoxication par les gaz, en temps de guerre.

La Protection de VEnfance continue son oeuvre admirable d'assistance, par ses societes affiliees : La Creche Sainte Catherine

recueille les nouveaux-nés et la Société Orthodoxe des Femmes Roumaines multiplie les écoles maternelles qui sont un si grand bienfait pour la population de la banlieue. Mme C. Caradgea, secrétaire générale de la Crèche Ste Catherine, et Mme Nicolaidi, directrice d'une des écoles maternelles de la Société Orthodoxe, ont représenté le Conseil au Congrès de la Protection de l'Enfance. La Princesse Cantacuzène a été nommée déléguée de la Roumanie à cette même Commission auprès de la Société des Nations.

Appréciant combien la connaissance réciproque des plus nobles manifestations de *l'art* peut influencer sur les rapports internationaux, notre Conseil a continué à organiser à la „Maison de la Femme" des expositions de tapis roumains avec concours et prix. En collaboration avec les „Amis des Musées", pour attirer l'attention sur notre art national, nous avons organisé des conférences au Musée Ethnographique. On sait que la Princesse Cantacuzène a offert à Stockholm un prix de mille francs à une femme peintre, qui sera désignée par tirage au sort, parmi les artistes recommandés par leurs Conseils respectifs.

La Commission des Lettres, à côté des conférences faites par la Princesse Cantacuzène sur l'Espagne, la Suède etc., par Melle Cerkez sur l'Égypte, la France etc. afin de faire connaître ces divers pays sous leur jour le plus favorable, a présenté au public des traductions de nos meilleurs auteurs en vers français, par Melle Cerkez, Melle Holban et autres. En collaboration avec l'Union Intellectuelle, nous avons décidé de faire un grand effort en vue de faire connaître par des conférences, des publications et des diffusions, nos œuvres littéraires les plus remarquables, de même que les aspects de notre pays et les problèmes qui l'intéressent. Nous faisons appel à tous les Conseils afin de s'entraider dans cette œuvre de connaissance réciproque qui peut donner de si féconds résultats.

Le Cinéma serait à cet égard un puissant auxiliaire. Aussi la présidente de cette section a-t-elle pris part aux Congrès de Rome, en 1932 et 1934. Plusieurs des membres de la section ont fait des conférences accompagnées de films sur divers pays, à l'usage des écoles: Brésil, France, Égypte, Grèce etc. Aux Congrès des associations féminines de Braşov et de Cluj, les questions concernant le cinéma ont suscité le plus vif intérêt. Nous avons eu la satisfaction de voir que le Ministère de

l'Instruction Publique a pris des mesures serieuses pour la censure des films, interdisant l'entree des eleves aux spectacles qui ne sont pas designes specialement comme films educatifs. Une femme a ete nommee pour la premiere fois dans la commission de censure.

La Commission de Migration s'occupe surtout d'entretenir une minutieuse correspondance afin de retrouver, à travers les pays et les continents, les membres de certaines familles separees souvent depuis avant la guerre.

Dans un pays agricole comme le notre, *la Commission Rurale* devait solliciter l'attention du Conseil. Aussi notre ecole de fermieres est-elle en pleine activite. Les eleves qui terminent les cours trouvent un placement immediate. Malheureusement le manque de fonds nous empeche de donner plus d'extension à cette oeuvre.

La Maison de la Femme („Casa Femeii") est peut etre l'oeuvre du Conseil la plus active: congres, conferences, concerts, expositions, se suivent sans interruption. Le restaurant recoit jusqu'à mille clients par jour et la cantine des chomeurs a servi journallement de deux à trois cents portions gratuites. L'Ecole d'Auxiliaires continue à fonctionner d'une maniere satisfaisante. Les eleves font une serieuse pratique d'assistance sociale, autant au centre rural de „Grădinari", que dans les milieux ouvriers, ou un office specialement installe, permet un contact permanent avec la population ouvriere de la Regie des Monopoles de l'Etat. Nous completons notre oeuvre d'assistance par les distributions de Pâques et de Noel. La Bibliotheque de la „Casa Femeii", pourvue de revues, journaux et livres de tous les pays est frequentee par de nombreuses lectrices qui peuvent y trouver aussi la documentation desiree concernant toutes les oeuvres sociales. Les deux offices d'assistance juridique et medicale, gratuits et permanents, complètent cette oeuvre dont nous ne connaissons nulle part l'equivalent, et qui compte comme un titre de gloire pour notre Conseil.

La secretaire generale, *Catherine Cerkez*

Buletin du Conseil National des Femmes Roumaines, 1930-1934

[Edition] „Casa Femeii", Bucureşti, pp. 5-76.

Rapport sur l'activite de la „Maison de la Femme" (Casa Femeii) 1928-1934

La Maison de la Femme a commence
son activite le 15 Novembre 1928.

Elle comprend les sections suivantes :

1. L'assistance medicale.
2. L'assistance juridique.
3. Le restaurant pour la classe moyenne.
4. La cantine pour ouvriers et indigents.
5. La cantine gratuite pour les enfants pauvres.
6. La bibliotheque.
7. La salle de conferences, concerts, fetes de bienfaisance etc.
8. L'ecole d'auxiliaires sociales.
9. La section d'assistance sociale.
10. Le foyer.

1. L'assistance medicale

Grâce au devouement de nos deux femmes medecins, qui donnent journallement des consultations gratuites, le cabinet medical est de plus en plus envahi par les solliciteuses. Il correspond, plus que tout autre, aux necessites du jour, car, faisant partie integrante de l'activite d'une oeuvre sociale, les malades n'ont pas à souffrir la gene d'une consultation gratuite.

On a donne en tout 5.200 consultations gratuites.

On a applique 3.000 traitements.

Pour les maladies graves, operations et traitements speciaux, on fait interner les patientes dans les hopitaux.

Les ouvrières, non inscrites à leurs corporations, sont dirigées vers la caisse centrale des assurances sociales ou, en échange d'une légère cotisation mensuelle, on leur donne des médicaments gratuits, on les fait interner dans les hôpitaux ou sanatoria, selon leurs besoins.

En cas de dénuement absolu, nous avons obtenu des analyses gratuites, grâce à l'institut du Dr. Cantacuzene qui nous a généreusement offert les vaccins et les sérums nécessaires.

Nous avons sollicité et obtenu du Ministère de la Santé des médicaments pour la campagne antisyphilitique.

En dehors des consultations, nous avons offert aussi des médicaments gratuits dans les limites du possible.

Les maladies soignées sont surtout : la tuberculose, les grossesses, la syphilis, les blennor-ragies, les affections chirurgicales, les maladies générales, les maladies de femmes.

Durant ces cinq années d'activité, on a dépensé pour entretenir la section 256.315 lei.

2. L'assistance juridique

Depuis l'année 1931, l'assistance juridique de la mère et de l'enfant a été confiée par le barreau d'Ilfov à la Maison de la Femme, où nos avocates ne donnent pas seulement des consultations, mais plaident même les procès gratuitement.

Elles ont donné des consultations et on plaide des procès de différentes espèces : successions, pensions, divorces, pensions alimentaires, viols, tutelles etc., etc.

On a assisté des personnes de différentes nationalités et de différentes conditions sociales.

3. Le restaurant

Par l'activité du restaurant nous avons accompli un très grand service social, car offrant une nourriture saine et abondante, pour un prix réduit, nous avons largement contribué à la baisse générale des prix dans les restaurants. Les premières années, étant la seule organisation féminine de ce genre, nous servions 1.200 couverts par jour. Aujourd'hui, à cause de la crise économique, la majorité des fonctionnaires ne prend qu'un

repas par jour, d'où la réduction du nombre des repas, à 700 couverts par jour.

Le coût du repas est de 18 lei (2 fr. 50) comprenant quatre plats à discrétion.

Notre clientèle est composée d'avocats, professeurs, médecins, étudiants et fonctionnaires.

À la suite d'une convention passée avec le Ministère de la Santé Publique, notre association sert aussi les repas aux chômeurs intellectuels.

Pour les chômeurs manuels, nous avons servi des repas à 5 lei (0,75 fr.) et même gratuitement.

Le nombre des repas à 5 lei a été de 12.773 et celui des repas gratuits de 46.515. Notre association a donné la possibilité, aux élèves de l'école d'auxiliaires sociales de servir, gratuitement, le repas à 120 élèves d'une école primaire de la banlieue.

Nombre d'associations féminines s'adressent à nous, lors de leurs congrès, afin que les repas soient servis à leurs membres pendant leur séjour dans la capitale.

4. La bibliothèque

Nos lectrices ont consulté 10.921 volumes pendant la période 1930-34. Les abonnées peuvent pour 20 lei (3 frs.) par mois prendre des livres à domicile. La bibliothèque possède 11.370 volumes de sciences sociales, littérature roumaine et étrangère, philosophie etc. Nous avons, en outre, par nos interventions, obtenu 1.000 volumes pour la sanatorium des tuberculeux de Bisericani, où l'on a fondé une bibliothèque, à l'usage des malades.

Grâce au concours dévoué des élèves de l'école d'auxiliaires sociales, on a pu fonder une bibliothèque à la fabrique de tissage de Fighy. On a organisé des lectures en commun pour les enfants, afin d'éveiller en eux le goût de la lecture.

5. Salle de fêtes et conférences

En général, les conférences de la „Casa Femeii” sont faites par des professeurs universitaires, roumains et étrangers, sur des questions sociales. Le regrette Albert Thomas, le Dr. René

Sand, Melle Camille Drevet, Mr. Rene Benjamin ont ete, à tour de role, les hotes de la „Casa Femeii”.

Le groupement des femmes roumaines a tenu un cycle de conferences sur des problemes d'education.

La Societe Orthodoxe Nationale de Femmes Roumaines a tenu un cycle de conferences sur „la famille”.

La Petite Entente feminine a organise une serie de conferences faites par les attaches militaires de Tchecoslovaquie et de Jougoslavie.

La section „ART ET LETTRES” du Conseil National des Femmes Roumaines, a organise, egalement dans notre salle de fetes, des concerts populaires, un festival tcheque, un festival francais en l'honneur de Debussy, un festival de musique polonaise, un festival yougoslave.

L'Union Intellectuelle, l'association des ecrivains, ont organise des seances litteraires, honorees par la presence de S.M. la Reine Marie.

La Societe Țesătoarea [„La Tisseuse”] organise chaque annee une exposition de tapis. Les prix distribues a cette occasion sont un puissant stimulant pour les exposants.

Parmi les manifestations artistiques, il faut citer aussi de nombreux concerts organises par la Societe Orthodoxe Nationale des Femmes Roumaines.

A Noel, la section de l'auxiliaire feminine de la F.I.D.A.C., affiliee au Conseil National des Femmes Roumaines, a organise un arbre de Noel, pour les enfants des grands mutiles. Nos jeunes eclaireuses et les eleves de l'ecole d'auxiliaires sociales ont egalement fete Noel chez nous, autour de l'arbre traditionnel.

6. L'Assistance sociale

A la suite des enquetes faites par les eleves de l'ecole d'auxiliaires sociales, nous avons cherche, autant que possible, à venir en aide aux familles dependantes; nous avons distribue des secours lorsque cela a ete imperieusement necessaire, sous forme de loyers, taxes scolaires, aliments etc.

Nous avons repatrie plus de 500 individus, chomeurs ou convalescents, nous sommes venues en aide aux filles-meres quittant l'hopitaux en leur procurant des layettes pour les

nouveaux-nes, en les faisant recevoir dans les maternites. Souvent aussi nous placons la mere et l'enfant à la Creche S-te Catherine. Nous egalemeut fait entrer bien des malades dans les hopitaux, et dans les sanatoriums pour tuberculeux et cherchons du travail pour les chomeuses.

A l'occasion des fetes de Noel et de Pâques nous sommes allees consoler les detenus dans les prisons de Vacărești et les pauvres de l'asile de nuit, leur portant des aliments et des cigarettes.

7. Le home

En 1933 nous avons organise un home pour femmes seules, ou pour 3.000 lei (409 frs.) par mois, elles peuvent avoir domicile et entretien dans les meilleures conditions d'hygiene et de confort. Nous tenons aussi des chambres à la disposition des voyageuses de passage à Bucarest. Enfin, on peut dire, d'apres les propres paroles de Mr. Babkok, directeur de la fondation Carnegie, que la „Casa Femeii" est la synthese de nos oeuvres sociales.

La „Casa Femeii" montre bien le role que la femme roumaine entend jouer dans la vie culturelle, morale et sociale de la nation roumaine.

La Directrice,

Marga Millea
Buletin du Conseil National des Femmes Roumaines.
1930-1934, Edition „Casa Femei", București, pp. 14-16.

Congres de l'Alliance Internationale pour le Suffrage et l'action civique et politique des femmes

Des femmes du globe entier, representantes des societes feministes d'environ 45 pays du monde, seront reunies le 16 Avril à Istanbul pour participer au XII-e Congres de l'Alliance internationale pour le Suffrage et l'action civique et politique des femmes, qui a pour but, d'obtenir l'affranchissement des femmes de toutes les nations par la reconnaissance de leurs droits politiques et par toutes les reformes susceptibles de realiser une egalite complete entre hommes et femmes au point de vue des moeurs comme au point de vue des lois ; de preparer les femmes à leur tâche de citoyennes et d'accroître leur influence dans la vie publique.

Peut on se rendre compte de ce que signifie un travail international, qui affirme les principes, qui doivent etre à la base du programme, du travail de toutes les associations feministes du monde, qui dirige d'une facon precise la maniere de voir, de reflechir et de chercher les meilleures solutions pour resoudre les importants problemes sociaux, dont depend le bonheur des nations, la prosperite de l'humanite?

Peut on assez se rendre compte de ce que signifie ce travail organise, ces sacrifices continuels de ces illuminees, cette perse-
rance opiniâtre dans la lutte qu'elles menent depuis 31 annees, pour gagner des principes, obtenu des lois et un changement de moeurs retrogrades pour diriger l'opinion publique et l'orienter vers les meilleurs chemins, pour convaincre les gouvernements des nations, que la femme du globe entier le plus grand interet à faire connaître son avis sur la maniere dont elle entend etre

gouvernee, pour son propre bonheur, pour celui de ses enfants et de sa famille, pour l'avenir de sa nation et la justice du monde entier ?

Femmes roumaines, femmes de tous les pays, apprenez par coeur la „Charte de la Femme", pour comprendre tous les grands efforts des feministes internationales, qui sont vos soeurs, vos meres, vos grand-mere, leur noble action; vous apprendrez à vouer toutes vos forces et aptitudes au grand but de l'Alliance. Inscrivez dans vos coeurs, alimentez vos esprits, illuminez les des grands et justes principes proclames par la „Charte de la Femme".

Charte de la Femme

1. *Hommes et femmes sont à titre egal, de par la naissance, membres libres et independants de la race humaine, ils sont egaux sous le rapport des facultes, de lintelligence, egalement appeles à exercer librement leurs droits individuels et àjouir de leur liberte.*
2. *Le rapport normal entre les sexes est Ventre dependance et la cooperation ; la suppression des droits et de la liberte de l'un des sexes porte forcement prejudice à V autre, et par consequent a la race entiere.*
3. *En tous pays, les lois, croyances, coutumes qui tendent à rendre les femmes dependantes à entraver leur education, à empecher le developpement de leurs dons naturels et à subordonner leur individualite à une autre, ont ete basees sur des theories fausses et ont produit, entre les sexes, dans la societe moderne, des relations artificielles et injustes.*
4. *Le self-government, dans la famille et l'Etat, est le droit inalienable de tout adulte normal et la deni de ce droit auxfemmes aproduit à leur egardune injustice sociale, legale, economique, en meme temps qu'il augmentait les troubles economiques existant dejã dans le monde.*
5. *Les etats qui soumettent aux lois et à Vimpbts leur ressortissants femmes sans leur donner le droit, comme aux hommes, d'aprouver ou de rejeter ces impbts et ces lois exercent une tyranie incompatible avec un gouvernement soucieux de justice.*

6. *Le bulletin de vote este Vunique moyen legal et permanent de defendre ces droits „ăla vie, a la liberte, ă la recherche, du bonheur"proclames inalienablespar la ^^Declaration de l'Independance Americaine", et reconnus aussi inalienables par toutes les nations civilisees. C'est pourquoi quelle que soit la forme du gouvernement, les femmes doivent posseder les droits politiques et tous les privileges qu'implique la qualite d'electeur.*

Ziarul nostru, anul IX, nr. 4, aprilie 1935.

Congresul Societății Ortodoxe Naționale
a Femeilor Române, București,
26 mai 1935. Darea de seamă asupra
activității societății

Expunerea făcută de Doamna Alexandrina Gr.
Cantacuzino la Fundația Universitară Carol I

Prea Sfințiți Părinți,

Doamnelor și Domnilor,

Prin acest congres se încheie o activitate de 25 de ani, la care necurmat unii dintre noi au stat la postul de datorie și răspundere. Cred că este bine să începem lucrările noastre cu câteva clipe de reculegere pentru cei mai vrednici, plecați dintre noi și anume: Anastasia Filipescu, Zoe Gr. Râmnicenu, Dimitrie Butculescu, Esmeralda Manu, Ion Scurtu, Dimitrie Onciul, Ștefan Negulescu, Olga Rotoride, Maria Cămărășescu, Eufrosina Constandache, Petre Gârboviceanu, toți slujitori cucernici ai marelui crez ce ne-a unit pe toți. [...]

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, în tot acest răstimp, își continuă munca cu chibzuință, își apără doctrinele și principiile, își înmulțește Comitetele Parohiale și Filialele și, în fine, pe când atâtea opere sărăcesc, Societatea Ortodoxă mărește capitalul material ce-și întinde rasa de ordin moral, ajungând să fie cea mai importantă Societate din țară în serviciul educației. Nicăieri o operă de inițiativă privată nu s-a înjghebat în câțiva ani ca o forță atât de unitară și atât de puternică. În cursul anului ce se încheie s-au înființat încă următoarele filiale: Brașov, Arsache și Găujani în Vlașca, la Câmpeni, în județul Turda și la Năsăud.

S-a înființat o grădină de copii în Capitală la Cărămidarii de Sus, s-a inaugurat Capela Institutului din Iași. Financiarmente, grație conversiunii, toate datoriile au fost consolidate, punând Societatea Ortodoxă la adăpostul oricărei lovituri.

Ciclul de conferințe religioase ce s-au ținut în cursul lunilor noiembrie, decembrie, ianuarie și februarie în Capitală, în fața unui public atât de numeros, au dovedit cu cât interes publicul urmărește problemele de ordin religios și etic. Colaborarea pe care preoțimea din Capitală ne-au dat-o prin eminenții teologi ca Sfințiiile Lor: Preotul Profesor Partenie, Preotul Profesor Rovența, Părintele Valeriu Iordănescu-Iași, Sfințiții Părinți Petre și Toma Ciricuță, Preotul Comana, Preotul Victor Popescu, Preotul Găldău, Domnii Teodor Popescu, Ispir, Popescu-Tudor, Domnul Profesor Șerban Ionescu, Domnul Mircea Vulcănescu, Profesor Gh. Nichifor, Domnul Radu Budișteanu, Domnul Savin, Profesor Cristescu, Doamna Elena Apostolescu, este iarăși o dovadă a prestigiului ce a știut să-și câștige Societatea Ortodoxă.

Primiriile făcute Doamnei prezidente generale când a vizitat filialele : Piatra Neamț, Iași, Bacău, Galați, Sibiu, Seliște sunt mărturia legăturilor de afecțiune ce leagă pe membrele Societății de Prezidenta lor. Serbarea Duminicii Ortodoxiei, Ziua Mamei, Ziua Eroilor, Concursul de religie, toate aceste manifestații, organizate deopotrivă în toate colțurile țării, unde fâlfâie drapelul Societății Ortodoxe sunt și ele mărturie unei omogenități în concepție și în aplicare, care fac din Societatea Ortodoxă o forță vie în serviciul aceluiași ideal.

Activitatea Filialelor s-a dezvoltat fără nici o perturbație în cursul acestui an și filialele mici, ca de pildă Orșova, a știut să se impună în așa fel încât a obținut de la o Societate o donație de 11.430 lei pentru a îmbrăca copiii nevoiași de sărbătorile Paștelor. De asemenea, la Mehadia unde se întreține Grădina de Copii Mici, pe care îi ajută cu hrană și îmbrăcăminte.

Filiala Sebeș a donat de Sărbătorile Crăciunului ghețe și îmbrăcăminte la 51 elevi ai gimnaziului din localitate. Ajută 9 femei bătrâne cu câte 50 lei lunar, dând diferite serbări pentru strângerea fondurilor de ajutorare. Membrele Filialei Sebeș îngrijesc de buna rânduială a Bisericii. Ziua Mamei, Pomul

de Crăciun, Duminica Ortodoxiei, au fost sărbătorite cu toată solemnitatea, într-o atmosferă de caldă solidaritate.

Filialele au luat parte la toate manifestațiile culturale și naționale.

La Brăila s-a deschis o Școală Primară foarte mult frecventată, răspunzând unei nevoi simțite și acoperindu-și cheltuielile.

Organizarea Comitetelor Parohiale la această Filială este din cele mai fericite; membrele Filialelor au știut să pună opera Societății Ortodoxe în serviciul asistenței.

Filiala Piatra Neamț, cu vrednica ei prezidentă a făcut din căminul său un centru de pregătire ortodoxă și națională a tineretului nostru.

Filiala Cluj a activat într-un mod atât de strălucit, nu numai prin ajutorul bănesc dat Catedralei și Bisericii din Cluj, dar a căutat a se interesa de bunul mers al tuturor Filialelor din Ardeal, fiind un sprijin prețios pentru Comitetul Central.

Filialele : Sibiu, Dorohoi, Botoșani, Târgu-Mureș, Ploiești, Arad, Arsache, Bacău, Blaj, Buzău, Beiuș, Bârlad, Bistrița, Brașov, Caransebeș, Chișinău, Câmpulung, Curtea de Argeș, Craiova, Câmpeni, Dicio-Sânmartin, Dumbrăveni, Gherla, Giurgiu, Galați, Focșani, Huedin, Huși, Ismail, Letea Nouă, Odorhei, Oradea, Roșiori de Vede, Roman, Sulina, Slatina, Târgul Ocna, Tighina, Tecuci, Turda, Turnu Severin, Târgoviște, Vaslui, Găujani, Năsăud au marele merit în aceste vremuri de năruire financiară și de haos a se menține, fiind un reazem în fiecăruia pentru toți cei în dureri și necazuri. În special, salut pe colaboratoarele mele de la înființarea Societății. Doamnele : Maria G-ral Gherescu, Zoe Daia, Ana Urlici, Maria Bărbulescu, Maria Sturdza, Maria Kercea, Margo Oromulo, Lucreția Dr. Gheorghiu, Elena Ștefănescu, și pe cele mai noi ca Doamnele : Zina Moroianu, Sofia Metes, Iulia Siminel, Bălășica Profiriu, Eugenia Popovici, Lucreția Herter, Cornelia Sassu, Elly Popovici, Irina Popescu, Angela Ghețu, Tina Dr. Papp, Emma Antonescu, Valeria Bejan, Atena Dumitrescu, Maria Potoceanu, Lucia Maior Gogulescu, Elena Dumitriu, Lucia Maior Seicărescu, Victoria Oprean, Lucia Dr. Stoixa, Domnul Nazarie din Galați, Doamna Mercedes Topescu de la Ismail, Eugenia Musată, Cornelia Chiticeanu, Natalia Lang, Ecaterina Dr. Bărbat, Sofia

Mihulin, Ana Teodorescu, Eugenia Tordășanu, Pinula Doctor Kițulescu, Lucia Oană, Lucreția Mureșanu, Caliopei Delescu, Paulina Mezin, Maria Georgescu, Maria Georgescu din Târgul Mureș, Leontina Diaconescu, Doamna Berea din Huși, Aneta Săvulescu, Furdui din Câmpeni, care toate s-au devotat în mod deosebit pentru propășirea Societății Ortodoxe.

Institutede noastre din București, Craiova, Giurgiu, Buzău, Galați, Vaslui, Iași, școlile de meserii din Chișinău, Ismail, Sulina au progresat afirmând din ce în ce mai mult caracterul lor ortodox. Așezăminte ca ale noastre trebuie să selecționeze în fiecare an corpul didactic, nu numai din punct de vedere al aportului cultural și științific, ci și din punct de vedere al credinței ce dorim să fie practică cu toată pietatea. Școlile Societății Ortodoxe nu pot fi conduse de profesori care numai în mod ritual și sporadic iau parte la slujbele religioase. Trebuie ca pilduirea să plece de la cei chemați a forma caracterele, căci nouă ne trebuie suflete de apostoli, de misionari, de credincioși înflăcărați pătrunși de ce reprezintă ortodoxismul nostru în evoluția umanității, dar mai ales în viața obștească.

Instituțiunile noastre în această a 2-a perioadă de activitate vor fi centre de misionarism, nu numai de cultură.

Grădinile de copii ale Societății Ortodoxe Națională a Femeilor Române din întreaga țară de la Dorohoi la Severin în număr de 27, și-au îndeplinit rolul, fiind mai frecventate ca oricând.

N-am putea îndești să aducem expresia recunoștinței noastre, inimioaselor comitete filiale și parohiale, ce cu atâta însuflețire se ocupă de instituțiunile noastre, școli și grădini de copii, care grația muncii corpului didactic au ajuns la marele renume ce l-au căpătat.

Țin să omagiez pe toate președintele noastre de filiale și parohii căci ele ne-au fost sprijin puternic, muncind toate cu o dragoste deosebită, 25 de ani mi-au fost colaboratoare prețioase.

Situațiunea financiară cum vă spuneam la început, este înfloritoare ; pe când alte societăți nu se pot susține, noi ne-am consolidat datoriile eșalonate pe 25 de ani ; avem bani lichizi în momentul de față :

Numerar Blocat la Banca Națională a României:

Comitet Central al Societății Ortodoxe:	lei	140.504
Institut de D-re al Societății:		155.000
Externatul Soc. Ortodoxe:		83.800
Biserica Neamului Mărășești		479.919
Total Blocat la Bancă lei		859.223
Numerar în casă:		
Comitet Central lei	Lei	342.153
Biserica Neamului		23.389
		365.542
Totalul disponibilului astăzi	lei	1.224.765

Deci, Doamnelor și Domnilor, cum vedeți am fi fost îndreptățiți să credem că anul jubiliar trebuia să ne aducă dreapta răsplată a unei munci dusă cu stăruință un pătrar de veac.

Spre uimirea noastră și a tuturor factorilor obiectivi cunoscători de cauză s-a ivit o situație neașteptat de dureroasă.

Ne-am supus unui ordin al Ministerului Instrucțiunii Publice dat în iunie 1934, care ne făcea cunoscut că nu se mai admit Directori bărbați la școlile de fete. Am crezut și credem că ordinele organelor tutelare trebuie respectate mai ales că Direcțiunea fusese anunțată cu mai multe luni înainte de Decizia Comitetului Central luată cu iscălitura tuturor Doamnelor care s-au răzvrătit în urmă și care, împreună cu noi, decisesem schimbarea Direcțiunii de la Institutul din Strada Principatelor Unite 63. Nu ne puteam aștepta ca persoanele care au semnat schimbarea Direcțiunii prin Proces Verbal să revie asupra iscăliturilor date. Nu putem îngădui ca deciziunile luate însuși de Comitetul Central să nu fie respectate din pricina unor atacuri prin ziare făcute de un funcționar ce fusese răsplătit la Societatea Ortodoxă care-i asigurase din belșug viața atâția ani.

În fine, pentru a curma divergențele de păreri, președinta generală și-a prezentat demisia ce i-a fost refuzată în unanimitate de întregul fost Comitet Central, în decembrie 1934, aducându-se în procesul verbal, iscălit de toate doamnele, care au astăzi alte păreri adică acum 4 luni, un omagiu strălucit de mulțumire doamnei prezidente generale.

După aceea, doamna prezidentă văzând că totuși lucrurile nu se liniștesc, a convocat Congresul Extraordinar, conform

statutelor, la 10 ianuarie 1935, pentru a statua asupra divergențelor. Pentru a lăsa Congresului toată obiectivitatea în deciziunile sale, doamna prezidentă generală a prezentat demisia pentru a 2-a oară.

Hotărârile Congresului nu au fost respectate de fostele membre ale Comitetului Central, cum nu voiau să respecte nici deciziunile Ministerului Instrucțiunii Publice. Calomnii, violențe, nesocotinți de tot felul, ispite, mărturii făcute în contra Societății în fața Tribunalului, nimic nu a lipsit pentru dărâmarea unei opere, crezând că poate astfel să atingă un om. încercări zadarnice, căci conștiința membrilor Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române a rămas neclintită și este cea mai minunată pildă dată, dovedind și celor ce nu vor să vadă, că mai sunt caractere în scumpa noastră Românie. Voința neclintită și demnă a tuturor colaboratorilor noștri, munca lor devotată, răspunzând totdeauna la chemarea noastră, ne-a dat puțința să le îndurăm toate cu fruntea sus, cu senina judecată a aceloră cu sufletul curat, care nu înțeleg să târască în patimi o operă în slujba Domnului, a Patriei și a Bisericii noastre.

încă o dată în fața acestui congres anual, lăsăm conștiinței să judece cu toată reculegerea necesară rezultatele obținute, având în vedere numai și numai interesele obștești românești în serviciul căreia este opera creată de mine și care oricâți bârfitori s-ar ridica, fiind orbi și neputând vedea, ea va rămâne o cunună de lauri a generației mele lăsată viitorimii.

Oamenii trec, biete ființe închise într-un coșciug, însă tot ce a izvorât din dezinteresarea colectivă dintr-un avânt curat, rămân și sunt mărgăritari ce vor fi mult prețuiți mai târziu.

Cu conștiința curată a datoriei împlinite fără cruțare în serviciul comandat al țării mele, icoana vie către care nu voi înceta să mă închin, am așteptat judecata neamului meu pe care l-am iubit cu pasiune și l-am slujit cu credință. Sentința dată de Trib. Ilfov, din ziua de 22 mai 1935 a adevărit dreptatea cauzei noastre.

încheind această dare de seamă, doresc să aduc încă o dată colaboratoarei mele de la înființare, Doamnei Elena M. Șeulescu recunoștința noastră pentru devotamentul ce l-a arătat Societății Ortodoxe; de asemenea, Prea Sfințitului Arhimandrid Scriban, Sfinției Sale Pr. Georgescu, Domnilor Profesori: Tașcă,

Oteleșanu, Caracostea, Ispir, Popescu Tudor, Ioan Dumitrescu ;
Vă rog să aclamați cu mine pe noi membri: Doamnele Maria Georgescu, Zefira Col. Voiculescu, Lelia Popescu, Alexandrina Mincu, Ana Vasilescu Karpen, Lucreția Amiral Irimescu, Maria D. Soare, Maria G-ral Anastasiu, Eugenia Orghidan, Ana Lahovary, Venera Comandor Darian.

Domnul Prof. Savin, Domnul Vasilescu Valjean cărora le urăm izbândă pentru propășirea și mai departe a Societății Ortodoxe.

Secția Fostelor eleve ale Școalelor Societății Ortodoxe merită o deosebită atențiune căci ele reprezintă viitorul. Societatea Ortodoxă se va rezema pe conștiința clarvăzătoare și pe înțelepciunea fiicelor noastre crescute în principiile național religioase care sunt baza învățământului în școlile Societății Ortodoxe. Secția Bisericii Neamului de la Mărășești îngrijește cu pietate Mausoleul în care odihnesc de veci osemintele a mii de ostași români și care rămâne un testimoniu prețios de evlavie ce va înscrie numele Societății Ortodoxe în istorie.

Terminând lucrările acestui congres ne îndreptăm gândul către scumpul nostru Rege și către întreaga Familie Regală în frunte cu Majestatea sa Regina Maria, cărora le aducem asigurarea unui devotament ce nu s-a dezmințit niciodată.

Prea Veneratului Patriarh, Membrilor Sfântului Sinod, Mitropoliți și Episcopi și întregul Cler, îi asigurăm că în noua perioadă de activitate ce se va deschide astăzi, Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române va croi noi drumuri având același țel: aprinderea de flăcări care să fie toate spre slăvirea crezului nostru Creștin Ortodox.

Pe reprezentanții presei care ne-au susținut atât de mult îi omagiem, căci în acest conflict fără rost, majoritatea ziarelor au fost alături de noi.

Dumnezeu ne-a dat,
Dumnezeu ne-a ajutat,

Dumnezeu ne-a încercat, fie El în veci binecuvântat.

Arhivele Naționale ale României, Fond familial

Cantacuzino, dosar 201, filele 443-449.

Cronica muncii. Protecția muncii femeilor și a copiilor

Institutul Social Român care și-a îmbogățit cadrele prin crearea secției de studii feminine, a împlinit o lacună adânc simțită în viața intelectuală și socială a țării noastre. Activitatea noii secții va fi cu atât mai rodnică, cu cât îndeplinește și atribuții de comitet de corespondență cu Biroul internațional al Muncii din Geneva, pentru problemele muncii femeii și copiilor în România. Ca președintă a secției și comitetelor găsim pe d-na Calypso Botez, nume îndeajuns de cunoscut în acțiunea pentru emanciparea și ocrotirea femeii, activând în numeroase cercuri particulare, precum și în servicii de utilitate publică.

Secția de studii feminine de pe lângă Institutul Social a organizat și ținut în cursul anului 1935 un ciclu de comunicări asupra protecției muncii femeilor și a copiilor. D-na Margareta Vlădescu-Răcoasa a vorbit despre „Orientarea profesională”, d-ra dr. Lucia Nasta despre „Aspecte din situația femeii muncitoare în cadrele legislației române muncitorești”, d-ra Aneta Mânduțianu despre „Probleme ce se pun în legătură cu protecția muncii minorilor”, d-na Veturia Manuilă despre „Problema delincvențelor minori și pregătirea lor profesională”, d-ra Rodica Luția despre „Raportul dintre problemele de muncă și problemele de dependența familiei”, iar d-na Calypso Botez despre „Perspectivele organizării muncii femeilor și copiilor în România”.

Dăm mai jos elementele esențiale ale comunicării d-nei Natașa Dr. Popovici, despre „Repercusiunile muncii profesionale a mamelor asupra muncii familiale”.

Munca femeii și repercusiunile ei asupra familiei

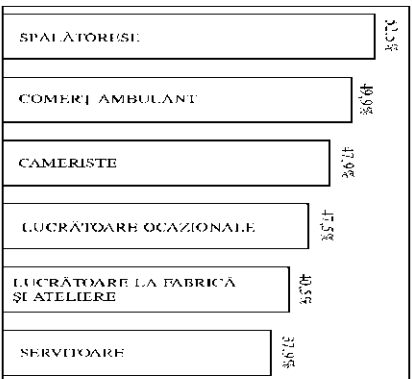
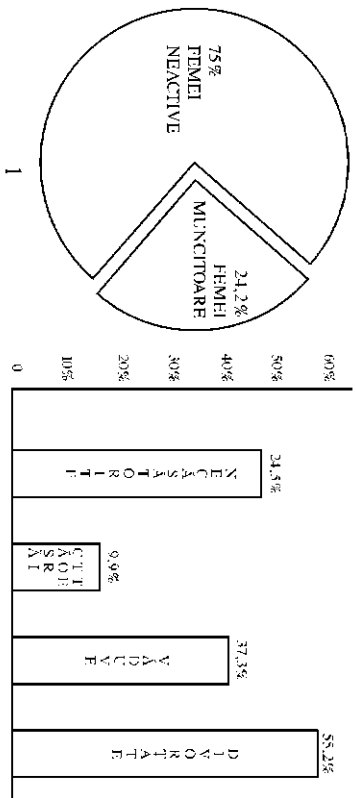
Munca femeii se află în strânsă legătură cu evoluția structurii familiare patriarhale. În familia patriarhală, membrii familiei, într-un spirit de solidaritate peste care veghea voința tatălui, alcătuiau o unitate, în care femeia-mamă era elementul de coeziune intimă; întreaga tradiție familială era întemeiată pe prezența ei; toate puterile sale trupești și sufletești aparțineau cercului familial.

În prezent, deși familia și-a păstrat în mare parte vechea tradiție, condițiunile vieții s-au schimbat radical, producând o perioadă turbure de transformare a familiei patriarhale.

Sub presiunea reformei industriale, s-a început procesul de socializare a familiei. Femeia și copiii au trebuit să iasă pe scena muncii în afară de cămin, pentru ca sporind brațele de muncă să sporească resursele de trai pentru familie. În economia generală, munca feminină este strâns legată de problema mizeriei și ca efect și ca una din cauze: cu cât nivelul mizeriei este mai copleșitor, cu atât mai des survine completarea câștigului insuficient al bărbatului prin acel al femeii. Dar, cu cât mai mulți concură pe piața muncii, cu atât mai jos cad salariile, insuficiența cărora a cauzat sporul de ofertă a muncii. Un factor puternic de concurență pe piața muncii a fost de la început salariul jos al femeilor muncitoare. Munca femeii, devenită un fenomen general, a avut darul să provoace scăderea salariilor bărbaților. S-a observat că deseori salariul tatălui scade proporțional cu contribuția femeii și copiilor la câștigul său.

Munca femeii provocată de schimbarea structurii producției și accentuată prin criză, este departe de a aduce problemei o ameliorare, ci mai degrabă o agravează, încheind un cerc vicios între insuficiența câștigului, supraoferta brațelor de lucru și - consecvent - scăderea și îngreunarea câștigului în general.

De aceea, diversele țări au luat atitudini deosebite față de munca feminină, considerând-o ca o problemă de stat și de organizare socială; unele caută să o încurajeze, de exemplu, Rusia Sovietică; altele, și în special țările bătute de șomaj, încearcă să o delimiteze în dezvoltarea sa.

însă un rezultat important pe care munca femeii deja l-a produs paralizează în mare parte orice încercare de restricțiune a ei. Și anume: *individualizarea femeii*.

Procesul de individualizare a ei s-a produs sub presiunea vieții curente, care a smuls-o din starea de dependență economică, față de familie și bărbat și, în schimb, i-a impus un raport de dependență față de colectivitate. A substituit tot mai mult familia prin societate, idealul gospodăresc prin cel social, munca în afară de cămin a femeii a făcut ca ea să presimțea posibilitatea independenței sale economice și a validității [sic!] sale individuale, i-a deschis drumul spre activități nebănuite.

Secolul al XIX-lea a adus cu sine mișcarea feministă cu tendințele sale spre un individualism extrem; concepția feministă s-a înrădăcinat și a deșteptat un curent nou de idei; opinia publică a fost silită să dezbată și să promoveze posibilitățile de muncă și educație pentru femei, apropiindu-le de standardul bărbaților. Aceasta nu a putut să nu aibă înrăurire asupra femeilor din toate straturile sociale, schimbându-le mentalitatea și situația lor în societate. Faptul muncii feminine este acum un fenomen general, consfințit prin anii de luptă pentru încetățenirea lui.

Femeia modernă, care muncește în afară de cămin, este un element eminent diferentiat, mulțumită acestui sistem. Această concepție este așa de străină de chipul patriarhal al femeii, că ne întrebăm: Cum se împacă această femeie muncitoare din ziua de azi cu cadrul familial, cadrul care a rămas prin tradiție același?

Să vedem, în fapt, la ce puncte s-ar putea rezuma rostul și funcțiunile primordiale ale familiei și să vedem ce repercusiuni are asupra lor munca profesională a femeii. [...]

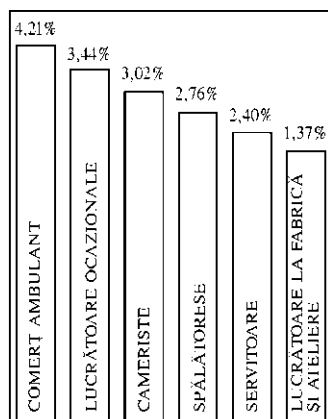
Am luat spre studiu un cartier din București, anume cartierul Tei, care se află în procesul de urbanizare și la început de industrializare.

În acest cartier, la numărul total de femei, 24,2% sunt femei muncitoare, după cum arată graficul nr. 1.

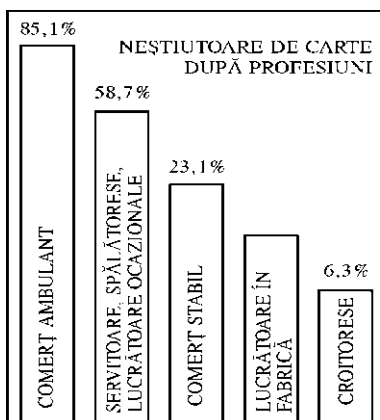
Aceste femei muncitoare sunt în mare parte femei fără familie normală, puține căsătorite și majoritatea văduve, divorțate, părăsite sau încă necăsătorite. Tocmai aceste grupuri de femei, cu viață familiară incompletă dau cel mai mare procent de muncitoare (vezi graficul nr. 2).

10,9% ALTELE
4,1% CROITORESE, LINGERESE
7,6% FUNCȚIONARE
10,7% COMERCIANTE
32,9% LUCRĂTOARE LA FABRICI ȘI ATELIERE
33,8% SERVIȚOARE, SPĂLĂTORESE LUCRĂTOARE OCAZIONALE

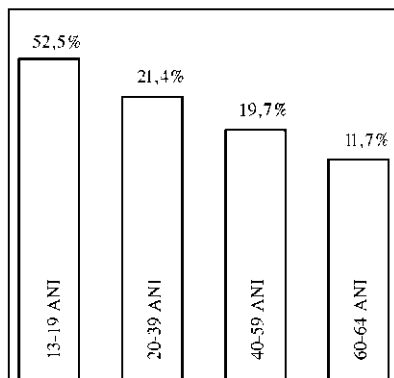
4

6

5

7

E interesant să constatăm că media de natalitate la o femeie muncitoare din Tei este de 2,87%, față de 3,04 care revine femeii casnice; pe când mortalitatea infantilă se prezintă cu 47,0 la femeia muncitoare și 39,4 la femeia casnică.

Chiar cu toată rezerva cu care primim aceste date, obținute prin declarațiile femeilor, nu se poate să nu observăm începutul fenomenului semnalat mai înainte : o descreștere a natalității și o creștere a mortalității infantile la femeile muncitoare.

Acest procent ridicat al mortalității corespunde realității. Ajunge să privim mai departe repercusiunile diferitelor profesii ale mamei asupra stării sanitare a copilului.

Profesiunile examinate de noi, care au cel mai mare procent de mortalitate, sunt toate de așa natură că femeia muncitoare iese la muncă, afară din cămin : servitoarea, lucrătoarea la fabrică, lucrătoarea ocazională, camerista, vânzătoarea, spălătoreasa.

Graficul nr. 3 reprezintă numărul copiilor morți la femeile muncitoare, după profesii: în cazul muncii regulate a femeii, lipsa ei continuă de acasă produce inevitabilele efecte ale neglijării : lipsa de igienă în condițiunile de creștere a copilului, lipsa de alimentație potrivită, lipsa de îngrijire directă din partea mamei și deseori o completă neglijare. în cazul muncii neregulate, perioadele variate de prezență și absență de acasă a mamei influențează întreaga viață casnică, dându-i un caracter de instabilitate. Atât primul caz, cât și al doilea nu prezintă mediul favorabil pentru dezvoltarea copilului.

Aceasta se constată și din felul în care mamele noastre muncitoare caută să rezolve problema îngrijirii copiilor. Din 50 de cazuri de mame muncitoare, cu 108 copii din prima și a doua copilărie, în 3 cazuri copiii sunt lăsați în grija unui ajutor, plătit cu 60 lei la zi, în 12 familii rolul de îngrijitoare este preluat de o rudă (bunică, nepoțică etc.) și în enorma majoritate de 35 cazuri, copiii sunt îngrijiți „de mama”, ceea ce înseamnă că ei își petrec tot timpul pe străzi și maidane, în tovărășia altor copii. Angajarea unui ajutor plătit este accesibilă numai pentru puținele lucrătoare stabile, sigure pe venitul lor. Avizarea la ajutorul rudelor se adevărește și la noi a fi greu practicabilă în situația de astăzi. Majoritatea femeilor deci, recurge la soluția de a părăsi copiii pe seama lor sau pe răspunderea copilului mai mare, plasându-i astfel în categoria copiilor neglijăți.

Acest procedeu își are urmări. Acești copii devin din ce în ce mai slabi la școală, nu au educație, nu sunt pregătiți din punct de vedere profesional; nedisciplinați, neîndrumați, cu o mulțime de obiceiuri rele, ei duc prin toată viața urmele copilăriei lor nesupravegheate.

Pe lângă consecințele rele pentru copii, mai intervine și o schimbare ulterioară în relațiile dintre copii și părinți. Cei dintâi cresc aproape lipsiți de orice tradiție familială, din ce în ce mai străini de părinți, față de care resimt o adevărată dușmănie, când își dau seama de lipsurile creșterii lor. Conflicte, bătăi, despărțiri etc. au loc în aceste familii.

O enormă oboseală fizică și un sentiment de neputință se adaugă în starea de fapt a unei mame muncitoare în asemenea cazuri. Acum ajungem încă la un punct interesant: legătura între formele de dezorganizare a familiei și munca femeii.

Dezorganizarea familiei - Am surprins în cursul cercetărilor întregul cartier al Teiului într-un foarte interesant stadiu de trecere din starea burgheză la aceea a unui cartier industrializat. Mare parte din femeile muncitoare din acest cartier nu au nici o pregătire tehnică și adeseori nici minimum de cultură. Graficele nr. 4 și 5, arătând repartizarea femeilor din Tei după profesii și după procentul de analfabetism la grupele principale de profesii, demonstrează acest lucru: Aceste femei nu sunt pregătite pentru a juca vreun rol în afară de căminul lor și au fost determinate la muncă de împrejurările economice, care decurg în mare parte din dezorganizarea determinată. Majoritatea, femeilor muncitoare provin din familiile cu structura defectată prin divorț, părăsire, văduvie sau incapacitatea bărbatului de câștig, în care caz ele sunt silite să devie capi de familie, ducând prin munca lor răspunderea grupului familial. Această mare majoritate de femei înfățișează profesii mai puțin regulate, care au avantajul de a lăsa mai mult timp liber pentru familie. De aici se recrutează spălătoresele, vânzătoarele, cameristele, lucrătoarele ocazionale. Aceste femei sunt acelea care au copii, ceea ce le împiedică de a alege profesii stabile.

Dăm un grafic care reprezintă media copiilor născuți de femeile muncitoare din Tei, după profesii (graficul nr. 6).

Observăm că aceste grupe de muncitoare prezintă un procent mic față de totalul grupelor. Masa cea mai compactă ne-o dă

tineretul sub 20 de ani. Această generație tânără este de fapt intrată în viața industrială. Din punct de vedere al situației familiale a acestor muncitoare, cel mai mare procent îl formează fetele necăsătorite, apoi femeile divorțate, părăsite și cel mai mic grup îl alcătuiesc femeile căsătorite, dar și acestea cu cel mult 1-2 copii.

Repartizarea femeilor muncitoare după grupele de vârstă (procentele față de totalul grupelor) e redată în graficul nr. 7.

Este interesant să vedem mentalitatea acestor femei și gradul lor de individualizare.

La prima categorie - a lucrătoarelor mai vârstnice - tradiția profesională este încă foarte redusă. O lucrătoare cu ziua, o cameristă, o croitoreasă chiar, care lucrează de vreo 10 ani și este de fapt capul familiei, are o concepție strict patriarhală relativ la viața familială. Pentru ea, autoritatea bărbatului este un fapt indiscutabil, sădit prin educația și exemplul familiei părintești, prin tradiția religioasă și socială și printr-o inconștientă admitere a inferiorității femeii.

Cazurile când bărbatul este pus, din cauze economice sau sanitare, în imposibilitate de a câștiga, sunt privite cu resemnare, ca o anomalie, și munca femeii, care se impune în asemenea cazuri, este luată ca o necesitate dureroasă. Văduvele, divorțatele, părăsitele, se consideră ca niște ființe care n-au reușit în viață, silite de a duce un trai independent prin forța împrejurărilor.

O tendință generală văzută la femeile supuse cercetărilor noastre, s-a dovedit dorința de a avea libertatea de administrare a banilor în interiorul gospodăriei; mai departe, cu atât mai puțin la vreun rol social, tendințele lor nu se extind.

Cu totul alta este mentalitatea elementelor muncitoare tinere. Aceasta este o mentalitate de tranziție, în care lipsește încă conștiința completă a posibilităților individuale; conștiința de independență economică însă a schimbat deja vechea atitudine patriarhală față de bărbat și deocamdată a redus loialitatea față de legăturile conjugale. Este remarcabilă ușurința cu care aceste tinere femei dispun de soarta lor: ușor se căsătoresc, ușor își desfac căsnicia; nu sunt legate de ea, știu că pot să se elibereze la primul inconvenient, căci n-o să moară de foame fără sprijinul bărbatului.

în conformitate cu aceste variații de mentalitate, am deosebit în Teiu trei grupuri principale de tipuri familiale :

1. *Familia strict patriarhală* - un tip puțin răspândit - de obicei o familie de la țară, venită în scop de câștig, unde femeia lucrează pentru prosperarea viitoare a gospodăriei. De obicei, îi lipsește orice pregătire tehnică și ea lucrează deseori alături de bărbat, cu un salariu inferior, secundându-l la lucru. Tot câștigul ei revine soțului. Autoritatea lui rămâne neclintită, iar munca femeii în afară de cămin este privită ca un ajutor temporar, în interesul gospodăriei.
2. *Familia dezorganizată*, în care femeia muncește din cauza dezorganizării familiei sale normale. Aceste familii constituie marea majoritate. Femeia muncitoare din ele are o mentalitate pur patriarhală și acceptă munca în afară de cămin ca o datorie a ei pentru întreținerea copiilor. Ea se străduiește să facă tot posibilul pentru asigurarea celor necesare creșterii copiilor, și în același timp caută să mențină și un cămin organizat, lucru aproape imposibil ; femeia mai întotdeauna ajunge la ruină din punct de vedere fizic, iar tristețile urmări ale educației neglijate îi rezervă mai întotdeauna surpriza dureroasă în proprii ei copii.
3. *Familia dezorganizată complet*, în care mama își neglijează căminul și-și dă perfect seama de acest lucru. Îndatoririle față de copii și gospodărie îi apar ca tot atâtea greutăți nedrepte, care amenință să-i distrugă sănătatea și viitorul.

Acestea sunt cazurile femeilor tinere, care au încercat să-și înființeze căminul patriarhal și nu au reușit din cauza instabilității legăturii sau incapacității bărbatului de a asigura existența onorabilă a familiei. În psihologia lor, intervine dezamăgirea și o oarecare demoralizare. Ele înțeleg să aducă în casă o parte din câștigul muncii lor, reținând restul pentru cheltuielile lor proprii, dar interesul lor principal stă în viața lor personală complet detașată de cămin. Câștigul lor este de obicei stabil, pentru că tinerețea lor le permite a se adapta ușor profesiei și chiar a se specializa. Am putea spune că se poate stabili următoarea corelație între munca femeii și formele de dezorganizare ale familiei. După cum dezorganizarea familiei cauzează plecarea femeii casnice după câștig în afară de cămin, tot așa

femeia deja obișnuită cu independența sa economică, poate contribui în viitor la dezorganizarea familiei prin emanciparea sa și eliberarea de sub tradițiile dominante ale căsniciei patriarhale.

Prima parte a procesului are loc la începutul industrializării și la acest fenomen asistăm la Tei; a doua parte a procesului abia își arată primele sale manifestări pe un teren încă prea recent de industrializare.

Măsurile de protecție a mamei și copilului și lacunele lor. Până acum am văzut fenomenele care se află în legătură cu munca profesională a femeii: împiedicarea procreerii, condițiunile nefavorabile, pentru procreare, mediul nefavorabil de creștere pentru generațiile tinere, insuficiența patrimoniului social transmis de familia în care mama muncește în afară de cămin.

Să vedem, oare nu s-a reacționat în nici un fel în contra acestor urmări, nu s-a făcut nimic pentru protecția prezentului și mai ales a viitorului societății?

Ba s-au luat mai multe măsuri de protecție, care caută să reglementeze munca femeii în așa fel ca să-i ușureze maternitatea. Măsuri internaționale legislative sunt luate pentru protecția femeii prin prohibirea muncii sale în industrii insalubre și prin fixarea unor anumite condițiuni de muncă, menite de a conserva fizicul femeii; femeia gravidă este protejată în special și multe organizații naționale prevăd o serie de avantaje pentru femeia-mamă și copilul ei. O serie de alte organizații vin în ajutorul femeii-mame ca s-o scutească de grija copilului și să-i dea posibilitatea de a munci; creșele care dau adăpost copilului în afară de căminul părintesc, căminul de zi, școli etc.

Și totuși, până când munca femeii va rămâne în forma ei actuală, nu putem socoti soluționată această problemă.

Aceasta pentru că măsurile amintite de noi nu soluționează nici de cum dezorganizarea familiei. Ba dimpotrivă, nu numai că încurajează ieșirea la lucru a femeii, dar mai scot și pe copil din mediul familial. Căminul dezorganizat totuși, manifestă influența sa nocivă asupra copilului și asupra societății dimprejur, paralizând în mare parte acțiunea organizațiilor sociale.

Paralel cu aceste organizații deci, se cere o muncă intensă pentru refacerea căminului dezorganizat și pentru prevenirea acestui proces nefast.

Se întreabă : ce economie se obține când fondurile de stat și de comună se epuizează în întreținerea și ajutorarea zadarnică

a copiilor părăsiți și delincvenți, a oamenilor neadaptati, nepregătiți, cu sănătatea defectuoasă, lipsiți de tradiție familială și cetățenească, care toți sunt niște așchii ale familiilor părintești dezorganizate.

O mai mare economie și un rezultat incomparabil ar urma dacă am adopta politica de combatere a dezorganizării familiilor.

Acest deziderat nu micșorează libertatea individuală a femeii. Dimpotrivă, o femeie conștientă de valoarea sa reală va și totdeauna să se bucure de maximul ce-i poate da cultura și posibilitățile actuale de dezvoltare fără să ignoreze importanța socială a familiei și însemnătatea rolului ei propriu ca mamă. În afară de aceasta, rămân multe femei necăsătorite și lipsite de copii, care pot avea deplină libertate de acțiune.

Marea masă a femeilor muncitoare, însă, mai ales muncitoarele cu familie, muncesc nu pentru a-și valida personalitatea, ci pentru a se întreține sau pentru a-și întreține copiii. Aici trebuie să intervenim cu raționalizarea felului în care societatea le dă posibilitatea de existență.

În cazurile când familia este normal încheată și bărbatul este capabil de muncă, *trebuie să i se asigure bărbatului posibilitatea de a munci*, chiar dacă la prima vedere echilibrul economic se restabilește mai ușor prin plasarea femeii la lucru. Când lipsa de contribuție a bărbatului provine dintr-un proces de dezorganizare a familiei provocat de o tensiune familială deja în curs, soluția stă în rezolvarea conflictului, nicidecum în agravarea lui prin scoaterea mamei la muncă în afară de cămin.

Munca individualizată de refacere a familiilor ar trebui să ia o extindere și accentuare mai intensă, nelimitându-se la cazurile de dezmembrare deja evidentă, ci activând mai mult în sens de prevenire.

Numai când structura familială este iremediabil distrusă, când mama familiei este inevitabil unicul element de muncă, i se poate încuraja activitatea de câștig, dar și atunci folosul real al familiei ar trebui să predomine tendința de a salva condițiunile economice de trai. O alegere a ocupației, dacă se poate la domiciliu sau a uneia care ar permite să-și cruțe sănătatea și să aibă timpul pentru familia ei, este necesară; și este mai economic să contribui în prezent printr-un sistem de alocații pentru numărul mare al copiilor sau printr-un ajutor

regulat corespunzător, în caz de insuficiența câștigului, decât să suporte în viitorul apropiat consecințele fizice și morale ale unui cămin neglijat.

Dar mai este un element care până în prezent nu se bucură la noi de privilegiul unui sistem de propagandă generală. Educația femeilor în ce privește rolul lor important în societate - maternitatea - precum și educația lor în legătură cu năzuințele individuale pe tărâmul muncii.

La noi în țară abia acum se formează generația tradițională de femei muncitoare în industrie. Cu atât mai importantă este o acțiune educativă de îndrumare. Ucenicele de astăzi vor fi mâine soții și mame. Cunosc ele rostul și răspunderea căsătoriei, greutățile maternității, rolul lor pe lângă copii? Cunosc felul cum ar putea să coordoneze la nevoie necesitatea de a munci cu îndatoririle vieții familiale și în ce condiții de muncă într-adevăr corespunzătoare ar fi trebuit plasate (și ar fi putut fi plasate) femeile-mame obligate de a munci?

Pentru a răspunde la aceste întrebări, noi trebuie să cunoaștem atât materialul feminin din țara noastră, cât și complexul de condițiuni și împrejurări locale de ordin personal, familial și economic.

Din cele spuse mai sus, să tragem deci concluziile :

1. Familia patriarhală suferă o schimbare structurală în urma modificării condițiilor economice. Aceste modificări în viața socială fac ca familia să-și schimbe aspectul și să-și adapteze funcțiunile la noua organizație socială.
2. La acest proces de socializare a familiei contribuie între altele și munca femeii în afară de cămin. Această orientare a femeii este datorită de o parte crizei, iar de altă parte procesului general de industrializare. Preocuparea în afară de cămin a femeii și mai ales a femeii-mame a cauzat o puternică individualizare, emanciparea ei, care modifică tradiția familială.
3. Consecințele acestui proces, în centrele industrializate se constată o natalitate alarmant scăzută, mortalitatea sugarilor și a copiilor mărită, iar educația și dezvoltarea normală a copiilor suferă. Intervine deci factorul biologic și social, care demonstrează că munca femeii-mame este incompatibilă cu funcțiunile inerente familiale : procrearea, creșterea și educația copiilor.

4. La noi, în cartierul Tei, asistăm la începutul procesului de individualizare a femeii. Vedem primele generații de femei devenite muncitoare pentru câștig. Majoritatea din ele încă păstrează mentalitatea patriarhală. Urbanizarea și industrializarea își fac însă loc tot mai mult în mediul rural și burghez de ieri, iar generațiile tinere se apropie deja de obișnuința muncii în afară de cămin.
5. în cartierul Tei se constată o corelație existentă între formele de dezorganizare a familiei și munca femeii în afară de cămin. Primele generații de femei muncitoare sunt formate din cele cu familii dezorganizate prin deces, părăsire sau divorț, sau dintre cele cu dificultăți economice care împiedică pe capul familiei să-și câștige normal existența. Generația tânără de femei muncitoare o formează cele obișnuite din copilărie cu munca în afară de cămin, care au conștiința independenței economice formată. Aceste muncitoare nu mai sunt elemente constructive pentru familia patriarhală, ci prin mentalitatea lor schimbată contribuie la agravarea frământărilor prin care trece această veche formă de familie în curs de adaptare la condițiile moderne de viață.
6. Dezorganizarea familiei prezintă o problemă gravă, fiindcă elementele tinere dintr-o familie nu se pot dezvolta, educa și nu pot deveni utile decât în cadrul unei familii sănătoase și normale. încercările legislative de reglementare a muncii feminine au neglijat până acum problema familiei. Această lacună ar trebui completată prin acțiunea politico-socială pentru protejarea instituției familiei, protejare care se poate realiza pe cale preventivă, prin măsurile de ordin social și educativ, precum și pe cale de reacțiune imediată, prin reorganizarea muncii feminine în folosul integrității familiei.

Natalia Dr. Popoviciu

*Buletinul muncii și asigurărilor sociale, organ al
Ministerului Muncii, Sănătății și Ocrotirii Sociale,
anul XV, nr. 9-12, septembrie-decembrie 1935, pp. 653-663.*

[Apel] Către femei

Năvala valului fascist e în creștere; amenință să șteargă în trecerea lui, orice urmă de libertăți cetățenești.

Țările cu regim complet fascist sunt imaginea stării ce se pregătește peste tot, unde fascismul dă asalt puterii.

Învingător, roadele lui vor fi aceleași pretutindeni: anihilarea conștiinței sau pușcăria, când fenomenul anihilării nu se îndeplinește; încătușarea drepturilor și libertăților cele mai elementare ale păturii producătoare; înfometarea maselor, în beneficiul capitalului și războiul ca încheiere a regimului fascist falimentar.

Fascismul, ultima lovitură a capitalului monopolist, detur-nează atenția mulțimilor de la problemele impuse de vreme și de la fireasca lor dezlegare, împingând masele spre o nouă robie. Cu soluții absurde, inumane, antidemocratice și anticulturale, amenință să abată mersul normal al istoriei.

Semănător de ură, element de dezbinare, fascismul e o primejdie pentru întreaga civilizație - contribuția colectivă a tuturor popoarelor.

Doctrina lui stă în vârful bătei, idealul - aservirea maselor sub călcâiul de fier al unei pături subțiri, care simte alunecându-i terenul de sub picioare.

Fascismul încearcă să-și deschidă drum mai în toate țările. S-a abătut și pe la noi.

Susținut de către țările de obârșie, în special de către Germania hitleristă, încurajat de oficialitate și de nepăsarea cetățenilor, care nu l-au prea luat în serios, se organizează și dă asalt puterii.

Armele de luptă fasciste, arme de intimidare și de exterminare, sunt scoase din arsenalul vechiturilor, de mult părăsite de

lumea civilizată. Cu demagogia, cu bâta în mână și cu veninul pe buze, nu poate clădi nimic temeinic și folositor. Furia înarmărilor și atacurilor, denotă slăbiciunea fascismului și trezește vigilența țării.

Ispita puterii mărește îndrăzneala fascismului și-i înarmează brațul. Dar cu cât brațul înarmat se repede mai aprig spre buget și spre libertățile cetățenești, cu atât crește și rezistența. Poporul înțelege ce-i poate aduce cuceritorul venit în fruntea unei armate, el știe că prietenul nu-ți intră în casă înarmat.

Dacă totuși un regim de mână forte, de guvernare fără control s-ar fi putut cumva înfăptui la noi, cu un an-doi înainte, prin surprindere - astăzi e târziu. Conștiința cetățenească trezită, refuză să abdice de bunăvoie de la drepturile și libertățile ce deține prin legi și constituție, și ia măsuri de rezistență. Așa s-a ajuns la formarea unui început de Front Popular, care tinde să strângă laolaltă pe toți câți nu văd în fascism o fatalitate, care nu se poate ocoli, ci numai o diversiune de la starea economico-socială actuală și de la dibuirile politice, prezente.

Frontul Popular lărgit, alături de presa democratică - expresia opiniei publice - formează zidul de rezistență al democrației contra loviturilor fasciste.

Aproape în toate țările amenințate de fascism, femeile au ieșit din indiferența cu care de obicei, priveau faptele politice, luând atitudine dâră, antifascistă.

Din inițiativa câtorva femei, s-a format și la noi o secție a Blocului pentru apărarea libertăților democratice. Faptul nu surprinde. Nicăieri astăzi, mintea nu mai rătăcește spre forme vagi și inexplicabile, ci se îndreaptă tot mai des, spre realitate. Spiritul femeii nu face excepție. Contactul cu lumea din afară, o îndrumază tot mai mult pe calea acțiunii. Când realitatea o lovește - femeia reacționează și ea.

Așa se explică atitudinea luată de femeie față de fascism. Căci văzând nerăbdarea „batalioanelor” de a transplanta și pe plaiurile noastre fericirea regimului fascist, au luat în serioasă cercetare programul și realizările fascismului.

Din situația creată femeii pe teren economic și social, au înțeles valoarea regimului și primejdia ce le amenință. În adevăr, reformele sociale fasciste, însemnează o totală nesocotire a vremii, în care trăim, o dare înapoi, nu cu zeci, ci cu sute de ani pentru situația femeii.

Fascismul le-a înlăturat din locurile ce ocupau ca lucrătoare în industrie, învățământ și diferite instituții de stat sau particulare. Uneori li s-au oferit mici recompense, dacă părăsesc de bună voie locul salariat în folosul bărbaților, adică dacă acceptă sinuciderea prin foame.

Din ce vor trăi atâtea femei, rămase fără lucru? Din generozitatea bărbaților - răspund conducătorii fasciști.

Ce simplu se rezolvă problema traiului zilnic, sub dictatură! În școlile germane, femeia nu poate preda decât anumite obiecte, ca „să nu influențeze cumva sufletul german"... Probabil ca să nu trezească cumva sentimente de omenie în sufletul german!

Școlile normale nu mai eliberează diplome elevelor, ci numai elevilor etc. etc., un șir lung de reforme „salutare" care ne amenință și pe noi.

Fasciștii, ce și cum s-ar fi trezit în mijlocul evului mediu, cu tehnica și concepțiile unei lumi apuse, trimit femeia la bucătărie, la biserică și în căsnicie. Atât cât îi acordau cavalerii îmbrăcați în zale și poezii care cântau „eternul feminin".

Revenind la noi, e drept că femeile în România n-au avut până acum decât obligații; cu un singur drept îngăduit, dreptul la muncă, la munca socială. Organizația sub care trăim, de mult i-a deschis porțile fabricii la rând cu bărbații. [.]

În afară de munca manuală, femeia și-a cucerit loc, ținut cu cinste, în învățământul de toate gradele, s-au ridicat multe liber-profesioniste, și mai ales în agricultură - factorul de bază în economia țării -, muncește din fragedă tinerețe, până la adânci bătrânețe.

Locul deținut pe câmpul muncii, îndreptățea femeia să nădăjduiască apropiata întregire a drepturilor ei, prin câștigarea drepturilor politice. Dar în calea aspirațiilor ei justificate, deodată se ridică bâta fascistă! Ceea ce înseamnă, jos independența economică, jos traiul demn de munca proprie; înapoi în umbra iatacului; smerită în fața altarului, și resemnată. la bucătărie.

Lovitura căzută din senin, n-o poți abate. Dar când din practica politicii fasciste știm ce primejdie ne așteaptă și pe noi, sub un astfel de regim, nu putem rămâne nepăsătoare, trebuie să ne împotrivim.

Astfel au înțeles acelea, care au format o secție a Blocului pentru apărarea libertăților democratice, al cărui program înglobează doleanțele democrației amenințate.

La acest program s-au mai adăugat câteva puncte, interesând mai ales masa femeiască:

1) Apărarea muncii femeii.

a) Salar corespunzător muncii - pentru aceeași muncă, salar egal lucrătoarei și lucrătorului; b) Drept egal la înaintare în instituțiile de stat și în cele particulare; c) Ajutor femeii în caz de șomaj; d) Respectarea demnității femeii lucrătoare.

2) Apărarea maternității.

a) Concediu plătit înainte și după naștere, pentru funcționare și lucrătoare; b) Creare de maternități la sate și orașe; c) Creare de leagăne pe lângă fabrici; d) Ajutor material real mamei și copilului; e) Suprimarea „maidanului”, azi unic focar de educație al copiilor din cartierele periferice; înlocuirea lor cu grădini de copii.

3) Pentru studente.

Suprimarea cauzelor care împiedică pe femei de la cultură, prin: reducerea taxelor școlare, ieftinirea cărților și înmulțirea școlilor.

4) Drepturi politice tuturor femeilor de la 21 ani în sus.

Pentru realizarea întregului program al Blocului, Comitetul de inițiativă face apel la toate femeile și la toate organizațiile femeiești, pentru o muncă comună. E timpul să luăm în serios pericolul fascist. Veniți printre noi, nu vă lăsați intimidat de surâsul indulgent cu care ne privesc acei care dezaprobă o mișcare femeiască cu orizont mai larg. Combătând fascismul, apărăm libertățile democratice, pacea și dreptul nostru la muncă, deci dreptul la viață.

Adeziunile se primesc la sediul blocului, str. Doamnei 3, etaj IV, camera 34.

Zoe Olteanu

Cuvântul liber, anul III, nr. 18, din 7 martie 1936.

Darea de seamă a activității Comitetului Central al Asociației pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române în anul 1935

Doamnelor membre,

în conformitate cu art. 12 din statute, v-am convocat în Adunare Generală, spre a vă face darea de seamă asupra activității Comitetului Central în anul expirat. D-na casieră vă va comunica gestiunea financiară în același interval de timp. Veți asculta apoi raportul cenzorelor și se va proceda în urmă la alegerea unui nou comitet pe un period de patru ani conform art. 9 din statute, prin aclamații sau prin vot secret.

Comitetul nostru pe lângă îndatoririle prevăzute la art. 4, fiind în același timp și comitet central al Asociației, e în frecventă corespondență și legătură cu secțiunile sale filiale. în această calitate a trebuit să îndeplinească și îndatoririle prevăzute de art. 1 și 15 din statute. De toate aceste chestiuni s-a ocupat comitetul - în special biroul - în decursul celor 19 ani împliniți în februarie a.c. de când a luat ființă Asociația noastră.

Ca și în trecut și în 1935 până azi, Comitetul n-a pierdut din vedere acțiunea de afirmare, de pregătire a femeii.

El s-a silit să-și creeze curente favorabile în opinia publică pentru obținerea de noi revendicări, pentru completarea drepturilor civile și politice căpătate până azi.

Precum știm ni s-au acordat până azi, în ordine cronologică, următoarele drepturi :

- 1) Dreptul de a participa în comisiunile interimare comunale în 1919.

- 2) în 1923 am reușit să obținem art. 6 din noua Constituție care prevede stabilirea drepturilor civile pentru femei pe baza deplinei egalități a celor două sexe. De asemenea, al. 2 care prevede că legi speciale votate cu 2/3 vor hotărî condițiunile în care se vor acorda drepturi politice pentru femei. Lupta Asociației a fost grea, dar personalități feminine proeminente au activat cu entuziasm.
- 3) în 1925 am obținut cooptarea femeilor ca membre în consiliile comunale urbane (vezi legea administrativă din acel an).
- 4) în 1929 se acordă electoratul și eligibilitatea la comună și județ câtorva categorii de femei.
- 5) Iar la 1932 se ridică în parte incapacitatea femeii măritate și se modifică unele articole din codul civil prin care femeia încetează de a fi minoră.
- 6) Se mai ameliorează încă condițiunile în care femeia poate activa ca comerciantă.
- 7) De asemenea, la începutul anului curent 1936 s-a promulgat noul cod penal, care prevede unele ameliorări în situația femeii.

Toate aceste îmbunătățiri aduse situației legale a femeii, constituie un progres real, care nu ne-a venit din senin.

Pentru fiecare realizare a luptat cu energie *în special* Asociația noastră, în timpuri când unele din acele, care doresc să se împăuneze cu succesele de mai sus, declarau sus și tare că ele sunt numai pentru activitatea femeilor în societățile de binefacere, dar sunt contra drepturilor civile și politice.

în anul curent 1935 și parte din 1936, conform cu statutele, am continuat în ședințe restrânse ca și în cele publice din două în două săptămâni să lucrăm pe două fronturi:

[1)] Am dus mai departe lupta începută în scopul determinării de curente favorabile mișcării noastre în opinia publică. Ne-am silit cu deosebită râvnă să atragem la sediul nostru cât mai multe femei. Prin vizite, invitații, apeluri, scrisori, bilețele, propagandă de la femeie la femeie și, mai ales, prin propagandă prin presă, *presa binevoitoare pentru care niciodată nu voi găsi destule cuvinte de mulțumire*, rugam, pofteam pe femei din orice clasă socială să audă, să se convingă, că nu lucrăm decât în interesul femeii ca mamă, ca soție, ca membră în societate, că nu lucrăm contra bărbaților, care nu sunt decât soții, fiii și frații noștri. Voiam să convingem că fiecare femeie e un factor important în

evoluția spre mai bine a societății, că societatea omenească nu poate progresa decât prin colaborarea în casă și afară de casă, în viața privată ca și în cea publică a acestor doi factori - membri componenți ai familiei și societății - *bărbatul și femeia*.

Repetăm că nu voim decât să lucrăm, *să ne asigurăm drepturi la orice muncă după aptitudini. Că cerem salar egal la muncă egală în interesul susținerii familiei dacă suntem căsătorite - și a demnității, a cinstei noastre, - dacă suntem celibetare.*

Am făcut multă propagandă în întreaga țară, călătorind în diverse orașe și creând secțiuni filiale în multe centre din țară. Cu toate aceste filiale suntem în continuă corespondență pentru îndrumări și lămuriri. Le vizităm de asemenea și le invităm la întrunirile și congresele noastre anuale.

În propaganda noastră am lucrat cu tact, cu discreție. Ne-am ferit de exagerări, de ședințe zgomotoase, de gesturi necugetate, de provocări. Am căutat să convingem prin seriozitate și demnitate, prin muncă și perseverență. Am invocat necesitatea de a trăi și dorința de a contribui cu mentalitatea noastră specifică la o organizare mai dreaptă și mai completă a societății.

2) Am lucrat cu aceeași convingere *pe al doilea front*, silindu-ne să satisfacem necesitatea de a întreține legături de prietenie cu organizațiile similare din străinătate, căci în toate țările există asemenea societăți, în unele de peste 200 ani.

Prin aceste raporturi, femeile de pretutindeni se străduiesc să ia cunoștință de toate problemele sociale, politice și economice, care preocupă întreaga lume actuală. Ele țin să-și comunice soluțiile ce preconizează țările toate pentru rezolvarea tuturor problemelor importante în interesul unei mai bune organizări a societății și a familiei.

Azi, nu se mai restrânge nimeni, nici individ, nici popor, în cercul strâns al activității și dezvoltării individuale, ci fiecare ține să cunoască și să aducă colectivității din care face parte, patriei sale, umanității chiar, acel aport necesar propășirii și bunei stări economice.

Sub acest raport, Asociația noastră a fost la înălțime. Prin reprezentatele sale încă din 1923 a participat și s-a distins la diferite congrese din Apusul și Răsăritul Europei. Congresul din Roma 1923, Paris 1926, Viena 1930, Praga idem, Marsilia 1933, Istanbul 1935, au fost vizitate de membrele noastre, care au participat cu succes și folos la interesantele lor lucrări și

soluții. Iar toate cheltuielile de reprezentare, călătorie, contri-
buție la cheltuieli, cotizații etc. au fost suportate de fiecare
participantă, iar nu pe seama statului sleit, cum obișnuiesc
alte organizații.

Chestiuni ca: unitatea de morală, condiția civilă a femeii
măritate, naționalitatea femeii măritate, chestiunea sufragiului
femeii, dezarmarea și Liga Națiunilor, femeile sub diferite
forme de guvernământ, căsătoria între copii, combaterea sclava-
jului, situația economică actuală și metodele de remediere a
diferitelor cauze și greutăți de care suferim etc. au fost discu-
tate, iar rezoluțiile votate au fost comunicate tuturor guvernelor
și organizațiilor feministe din lume.

În comisiuni restrânse ca și în ședințe publice, delegatele
noastre au participat și au emis păreri apreciate.

La ultimul congres de la Istanbul în aprilie 1935, doamna
Maria Dimitriu-Castano m-a reprezentat și s-a achitat în modul
cel mai demn. A fost apreciată pentru competența și tactul ei.

Doamnelor, nu mai pot azi țările să trăiască izolate.

Cele mai prevăzătoare și importante state au înțeles să se
servească înlăuntru, ca și în legăturile internaționale, de serviciile
ce pot aduce femeile. Poate România singură să procedeze
altfel? România ca și toate celelalte țări își pregătește și ea
femeile să se poată sprijini pe ele. Femeile trebuie să înțeleagă
această necesitate și să fie gata a-și pune toată energia, price-
perea, tactul și munca de care sunt capabile, în serviciul națiunii.

Până azi *singure* organizațiile feministe au creat la sediile
lor acele cercuri de studiere a acestui fel de probleme. Datoare
suntem toate femeile conștiente să le frecventăm și să le încu-
rajăm. Noi asociația din Iași avem secretara noastră pentru
chestiile externe, care cu deosebit talent și perspicacitate studiază
și ne expune aceste chestii internaționale. Profit de această
dare de seamă pentru a-i aduce cele mai vii mulțumiri și a vă
îndemna să faceți propagandă pentru ca ședințele noastre să
fie frecventate de cât mai multe femei.

Sper, Doamnelor, după cele spuse până aici, că și cele mai
indiferente chiar, vă puteți da seama de însemnătatea acestei
pregătiri pentru femeile române. Cât ne privește pe noi, încă din
1923 când am asistat la primul congres internațional, la Roma,
și care s-a deschis sub președinția D-lui Mussolini, am înțeles
importanța acestui fel de studii și ne-am pus pe lucru. În

fiecare ședință o parte din timp este destinat comunicărilor și studiilor de chestiuni internaționale. Dar ce păcat și ce durere !

După cum femeile noastre nu înțeleg datoria ce au de a se înscrie în listele electorale, de a se pune în curent cu chestiuni de administrație și gospodărie publică internă, tot astfel nu sunt atrase de necesitatea și studiul legăturilor noastre cu alte țări, pentru ca la un moment dat națiunea întregă să apară conștientă ca un singur suflet, o singură forță; bărbați și femei în unison să urmărească ceea ce doresc să realizeze. În această privință, cel mai bun exemplu ne este dat de femeile cehoslovace, care au obținut drepturi integrale încă din 1918.

Ați văzut câtă corespondență am avut cu ele! Un ziar dedicat femeilor române. Invitate în mod stăruitor să colaborăm și direct și prin Ministerul de Externe. Patria lor are nevoie de atmosferă prietenească, de legături și sprijin moral în caz de nevoie. Luptă Cehoslovacia și prin bărbați și prin femei, să atragă simpatia și ajutorul altor țări cu interese similare în nădejdea că nu numai bărbații, dar și femeile pot crea acea atmosferă de bunăvoință care le trebuie neapărat în conjunctura de azi a Europei și a politicii mondiale!

În altă ordine de idei : multe femei nici nu cunosc munca noastră, nici drepturile obținute și mai puțin le interesează toate acele probleme sociale în legătură cu nevoile familiei, cu drepturile mamei, și ale copilului, cu articolele din lege, nedrepte și apăsătoare pentru femei, cu situația femeii sub raportul legilor și al moravurilor.

Sunt și femei care, deși cunosc ce s-a obținut prin munca noastră, nu vor să recunoască cui se datoresc aceste realizări. Ne ignorează și ceea ce-i mai straniu, ne critică! N-am făcut nimic, zic unele. N-am mers la periferii. N-am strigat pe străzi și la ușile potențailor, că vrem drepturi!

Adevărul însă e altul: *am lucrat mult, enorm de mult!* Am mers la periferii în fiecare an, la școli primare, fabrici, biserici, regie etc., am chemat și periferia la noi. Am ținut ședințe multe, întruniri restrânse și întruniri publice. Am organizat aproape în fiecare an câte un congres în toate colțurile României Mari. Membrele noastre, prezidente filialelor noastre și prezidenta generală au conferențiat în săli arhipline în: Cernăuți, Câmpulung (Bucovina), Burdujeni, Fundul-Moldovei, Suceava, Cetatea Albă, Chișinău, Dorohoi, Botoșani, P. Neamț, Bicz,

Bacău, Iași, Huși, Vaslui, Focșani, Buzău, R. Sărat, Tulcea, Constanța, Mangalia, Silistra, Galați, Brăila, București, Craiova, Tg. Jiu, Slatina, Carei, Severin, Brașov, Sibiu, Arad, Timișoara, Cluj, Baia Mare.

în unele din aceste orașe câteodată, în cele mai multe de câte două, trei și patru ori, iar în București de nenumărate ori. Nu mai vorbesc de Iași, în care e comitet central.

Dări de seamă și articole nenumărate, aproape în toate ziarele. S-au publicat apoi broșuri, apeluri, volume numeroase. Numai subsemnata are șase lucrări diferite în chestia feministă, publicate bineînțeles pe socoteala proprie și afară de câteva vândute în beneficiul Asociației, cele mai multe au fost distribuite gratuit cu stăruința de a fi citite.

Doamnele avocate din Asociație s-au oferit să asiste gratuit la nevoie pe femeile care ar avea trebuință.

S-a organizat încă de la constituirea noastră o bibliotecă cu cărți foarte interesante, pentru care s-a cheltuit destul.

Doamnelor membre, a critica și a nedreptăți munca altora e ușor!

în această direcție s-a creat un obicei maladiv și descurajator în țară la noi. A lucra însă cu persistență și discreție, a nu ține seamă de indiferența și ironiile ce întâlnești, câteodată chiar la cei ce profită uneori de munca ta, e mai greu!

A reuși să nu banalizezi, să nu expui la ridicol o mișcare nouă, nedorită și neînțeleasă chiar de acei în folosul cărora s-a creat, s-a dezvoltat și a dat roadele expuse la începutul acestui raport, nu e foarte greu, dar e eroic.

însuflețite de acest gând exprimat la sfârșitul cuvântării imediat mai sus, vom căuta în conștiința noastră noi forțe spre a continua cu adâncă convingere că munca și realizările obținute de noi vor fi prețuite în adevărata lor valoare, mai târziu.

Până atunci cu conștiința împăcată că îndeplinim o sfântă datorie față de generațiile viitoare de femei și un act de pietate față de generațiile trecute care au luptat la rând pentru noi, cele de azi, aduc sincere și calde mulțumiri colaboratoarelor mele devotate care mi-au dat concursul lor nelimitat.

Elena C. Meissner

27 aprilie 1936

Ziarul nostru, anul X, nr. 4-5, aprilie-mai 1936.

După primul deceniu al *Ziarului Nostru*

Iași, 10 mai 1936

Scumpă prezidentă și iubită colegă!

Am primit adresa din 7 mai, prin care-mi ceri câteva rânduri spre a fi publicate cu prilejul aniversării de 10 ani a prețiosului organ de propagandă feministă creat din propria-ți inițiativă și condus de mintea-ți isteasă, de inima-ți curajoasă și gata de jertfă.

Ai avut adâncă convingere - și cu drept cuvânt - că aduci prin *Ziarul Nostru* un real serviciu cauzei drepte îmbrățișate de atâtea femei, care de 19 ani duc luptă grea să capete pentru mamele, soțiile și fiicele acestei țări, *dreptul la orice muncă după aptitudini* și aceleași drepturi civile și politice ca și fiii, soții și frații lor.

1. Scrisoare adresată Mariei Dimitriu-Castano, de către Elena C. Meissner.
2. *Ziarul nostru* a apărut între 1926 și 1937, la început bilunar, la Galați, apoi lunar, la Constanța, sub direcția Mariei Dimitriu-Castano, președinta filialei Asociației pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române din cele două orașe; publicația a devenit, de fapt, oficiosul Asociației, preluând rolul *Acțiunii feministe* și al *Buletinului trimestrial*, care în 1921 și-au încetat apariția. În paginile sale au fost reproduse principalele documente ale congreselor, întrunirilor și dezbaterilor Asociației, dar și ale altor organizații de femei (Uniunea Femeilor Române, Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, Cercul gospodinelor etc.) Printre colaboratorii săi se găseau figuri proeminente ale mișcării feministe și personalități ale vieții cultural-artistice ca: Maria Baiulescu, Elena Meissner, Maria Pop, Elena Romniceanu, Adela Xenopol, Hortensia Papadat-Bengescu, Ella Negruzzi ș.a.

Te cunosc de mult. Ca copilă ai fost una din cele mai strălucite dintre elevele mele. Mi-ai devenit mai târziu prietenă, colegă de idei îmbrățișând cauza pentru care începusem a lupta. Ai fost plină de inițiativă.

La Galați ai muncit *mai bine de 10 ani* ca președintă a filialei noastre înființată de *vrednica luptătoare, distinsa noastră colegă, d-na Calypso Botez*. Am admirat talentul de organizare și frumoasele realizări ale comitetului ce dirijai, la sărbătoarea de 10 ani a filialei din acel oraș, precum și progresele școalei de gospodărie întreținute prin munca comitetului ce conduceai.

Strămutată apoi la Constanța de interese familiale, te-ai pus pe lucru cu aceeași râvnă și tragere de inimă. Ai luptat cu mari greutatea - le știu și le cunosc bine - dar ai reușit să formezi *o strălucită organizație* a Asociației noastre, în care colaborează elita femeilor din acel oraș. Cu același talent, cu o nobilă dezinteresare te-ai devotat muncind mereu, iar filiala din Constanța e astăzi considerată ca una din cele mai serioase organizații cu răsunset în țară.

Și aici ați înființat una din cele mai practice școli de gospodărie pentru fetele de la țară, pe care o întrețineți cu munca și contribuția Comitetului. Onoare tuturor Doamnelor Membre și prezidentei!

Ai reprezentat apoi Asociația cu demnitate și succes la congresele internaționale din Marsilia în 1933 și Istanbul în 1935.

Pentru toată activitatea menționată mai sus, ai făcut mereu sacrificii materiale, eforturi fizice, intelectuale și morale prin răspunderea ce ți-ai luat.

Ai făcut apoi cel mai mare serviciu Asociației - ca delegată a comitetului central din Iași, înființând filiale în Tulcea, Mangalia, Siliștră... răspândind astfel ideile cuprinse în statute în Dobrogea - provincie atât de dorită de noi, pe care o considerăm ca sora noastră mai mică și iubită în consecință.

Din inimă vă mulțumesc dragă prezidentă și întregului comitet pentru neobosită Dvs. muncă. Sper și mă bucur din suflet să vă revăd pe toate cu prilejul viitorului congres al Federației Uniunii Fem. Române cu Asociația noastră.

Până atunci, urez sincer viață lungă *Ziarului Nostru* și succese mari prea distinsului comitet din Constanța în frunte cu vrednica și inimoasa-i prezidentă.

Elena C. Meissner

Omagiu Ziarului Nostru

În numele Uniunii Femeilor Române reprezentată în toate provinciile țării, doresc să salut *Ziarul nostru* la a zecea sa aniversare, apreciind cu recunoștință activitatea ce a fost desfășurată în acest deceniu, în folosul cauzei feminine și feministe.

Această muncă neconținută se datorește D-nei Maria Dimitriu-Castano, președinta Asociației Constanța, care a inițiat cel dintâi ziar consacrat femeii din punct de vedere al ridicării demnității sale. Toată această activitate a înfățișat drumul ce trebuie să-l urmeze și femeia română în mod demn și înțelegător, alături de celelalte state, unde femeia a fost înălțată la drepturile sale în egalitate cu bărbatul.

Cărarea aceasta pe care a traversat-o acest *Ziar al Nostru* a fost grea, făcută cu un excepțional dezinteres, întâmpinând piedici și stavile, pe care inițiatoarea și Directoarea acestui ziar, le-a traversat cu o neînfrântă voință și energie.

Noi, femeile din toate provinciile iubitei noastre Patrii, trebuie să dovedim această recunoștință, contribuind la susținerea acestui ziar, pentru ca să poată continua menirea ce o are, pentru a ajunge la rezolvarea problemei, ce este prestată în mod atât de folositor, femeii din fiecare clasă, susținând sentimentul național, precum și familia cu datoriile mamei în tovărășia soțului său.

Noi urăm *Ziarului Nostru*, încă mulți ani înainte și președintei Asociației putere și nestrămutată energie în lupta pentru a atinge scopul căreia este închinat.

Maria B. Baiulescu

Președinta Uniunii femeilor române

Ziarul Nostru

Lui îi datoresc azi, când împlinește zece ani de aprigă și entuziastă luptă pentru dreptate, toate gândurile mele.

Și oricât de departe îi cercetez trecutul, nu văd nici umbra unei șovăieli. Nimic nu l-a abătut din cale. A avut o singură linie, dreaptă, neînduplecată, fără reticențe.

Devotat „Asociației” și numai ei până la sacrificiu, a apărut steagul ridicat de noi cu o splendidă energie și pe credința *Ziarului Nostru* ne-am putut bizui ca pe cuvântul unui om de onoare.

Niciuna din campaniile duse în decursul anilor de „Asociația pentru emanciparea femeilor” n-a fost lipsită de concursul întreg și pasionat al exponentului revendicărilor noastre. Nicio dată n-a fost pus în serviciul unui scop personal sau străin de interesele cauzei. Cu o mândră și statornică convingere, învingând dificultăți pe care le bănuiam, a stat neclintit la datorie.

Asociațiile din întreaga țară îi datoresc neprecupețită recunoștință și Cercul din Craiova, cu grațitudine, îi trimite prin mine calde urări de prosperitate, dorindu-i pe curând bucuria izbândeii depline, pentru care a lucrat atâta și care ni se pare acum mai apropiată, a deplinei egalități civile și politice a româncelor.

Dar când zici ziar, nu vorbești de ceva abstract. Un ziar mai mult decât orice altă activitate este direct în funcțiune de animator. Lui îi datorește impulsul, vitalitatea, entuziasmul și toate calitățile *Ziarului nostru*. Animator, care, fără îndoială, este directoarea lui, doamna Dimitriu-Castano, căreia îi aduc prinosul unei neclintite prietenii și omagiul admirației pe care o resimt pentru munca-i de o rară perseverență și fecundă înrâurire.

Maria M. Pop
Craiova

Ziarul nostru, nr. 4-5, aprilie-mai 1935.

De la asociațiile de asistență socială

Din activitatea Asociației „Amicele tinerelor fete”

Asociația „Amicele Tinerelor Fete” [A.T.F.] a fost înființată în anul 1927 la apelul asociației internaționale „Amies de la jeune fille” cu sediul la Neuchâtel.

Scopul asociației este ocrotirea tinerelor fete, căutând să ofere găzduire și îngrijire fetelor ieșite din căminul lor și lipsite de îndrumarea părintească în viață. Astăzi, când lupta pentru existență a luat o formă atât de acerbă din cauza greutăților economice și financiare prin care trece toată lumea, câștigul părinților fiind insuficient pentru întreținerea familiei, copiii sunt și ei siliți să intre în arena vieții, să-și câștige existența la o vârstă prea fragedă pentru a înțelege toate greutățile vieții și a se putea feri de diferitele tentații și primejdii ce-i pândesc. în special în orașele mari, unde trebuie să meargă pentru a găsi de lucru.

Asociația primește aceste fete chiar la sosirea lor în gări, în biroul ei permanent și are un personal anume, cu atribuția de a ieși în întâmpinarea tuturor trenurilor pentru depistarea elementelor dezorientate și expuse la primejdia diferitelor categorii de seduceri și tentații.

în cursul anului 1936, Biroul A.T.F. din Gara de Nord a îndrumat și orientat 1.117 tinere fete venite în căutare de lucru sau care veneau pentru diferite interese în Capitală.

Din aceste fete, 132 au fost găzduite de A.T.F., ferindu-le prin aceasta de pericolul hotelurilor dubioase și a elementelor care urmăresc aceste tinere fete neexperimentate și necunoscătoare ale vieții Capitalei.

în afară de Biroul din Gara de Nord, Asociația are un cămin pentru fete în str. Barbu Catargiu nr. 16, unde fetele pot găsi o îngrijire de familie într-o atmosferă prietenoasă și o îndrumare în problemele ce le întâlnesc în lupta lor pentru existență.

Căminul este un mijloc eficace de a preveni pericolele ce amenință o viață dezrădăcinată din familie și constituie în același timp un însemnat sprijin material.

S-au putut bucura de găzduirea căminului nostru în anul 1935 un număr de 1.126 de tinere, reprezentând un număr de 9.600 de zile, fiind astfel ferite de neajunsurile și neplăcerile gazdelor speculante și dubioase.

Pe lângă grija pentru viața materială și eforturile în domeniul educativ, pe lângă îngrijirea fizică și medicală, căminul desfășoară și activitatea de asistență directă, intervenind pentru plasamente, internări în sanatorii și spitale, trimiteri la domiciliu, iar în cazuri excepționale și merituoase acordă întreținere gratuită fie până la terminarea studiilor, fie până la repunerea în condiții normale de muncă. În acest fel, căminul a ajutat în anul 1935, 103 persoane diferite cărora le-a dat 1.794 zile de întreținere complet gratuită.

Prin șezătorile de duminică cu caracter distractiv și instructiv, s-a urmărit îmbogățirea sufletească a acestor fete, dându-li-se sfaturi și învățăminte utile pentru viață.

Biroul de plasare găsește posibilități de lucru pentru elementele tinere dintre care a plasat 1.089 persoane în 1935 și ridică nivelul moral al acestui tineret, căutând să convingă aceste elemente că serviciul casnic, auxiliar atât de necesar organizării și liniștii gospodăriilor noastre, este în realitate o profesie onorabilă, demnă de orice muncitoare cinstită.

Înțelegând importanța acestei munci în viața căminului modern, ca și rostul bunelor raporturi între o categorie socială și cealaltă, asociația a organizat sistematic evidențierea continuă a situației tuturor elementelor plasate și a familiilor în care lucrează, ținând o continuă legătură prin misionara asociației, de o parte cu servitoarele, de altă parte cu stăpânii lor, urmărind raporturile dintre ei și armonizarea cât mai deplină a acestor raporturi. Eforturile noastre au dus la rezultate îmbucurătoare. În intervalul de 10 luni s-a realizat o stabilitate mai mare a elementelor plasate, ajungându-se la o medie de

70 la sută de elemente bune. Azi când lupta pentru a obține locuri e atât de aprigă, această profesiune *nu cunoaște șomaj* e poate singura unde ofertele depășesc cererile. Iată de ce această latură a activității noastre este de o așa mare importanță. Există mii de fete tinere plasate, care din lipsă de îndrumare, de pregătire profesională, de supraveghere constantă, constituie o plagă pentru stăpâni și devin elemente de pierzare.

Pentru desăvârșirea acestei opere de pregătire și educație a servitoarelor, asociația are gândul de a organiza un cămin pentru pregătirea practică gospodărească a servitoarelor prin care să treacă toate elementele tinere înainte de a trece la biroul de plasare.

Acest cămin ar urma să fie și centrul de îndrumare și control al servitoarelor, cu evidența tuturor servitoarelor plasate.

În munca sa de ocrotire a tineretului, asociația s-a izbit adesea de probleme grele de asistență socială peste care i-a fost cu neputință să treacă fără să dea o mână de ajutor atunci când acest ajutor îi era solicitat. Una din aceste probleme a fost problema minorelor căzute victima tentațiilor din Capitală și ajunse pe calea prostituției. Astfel a luat ființă *Adăpostul pentru prostituatele minore* mutat de curând în str. Viișoarei nr. 16 care funcționează cu totul separat de activitatea de ocrotire ce se face pentru tineret. Atât personalul Adăpostului, cât și toată administrația, se face cu totul independent de activitatea cu caracter preventiv a asociației.

Adăpostul găzduiește prostituatele minore care vor să se reabiliteze, le face reeducarea și le învață o meserie onorabilă. Această muncă întâmpină multe obstacole. Dar cu perseverență și cu înțelegere se obțin rezultate îmbucurătoare.

Munca de reeducare a acestor minore se face cu colaborarea autorităților bisericești și cu misionare religioase.

Asociația a obținut de la Sf. Patriarhie puțința să plaseze în unele mănăstiri minorele decăzute, unde vor putea învăța gospodăria, țesutul și lucrul manual, aceasta mai cu seamă pentru elementele ce au nevoie de educare mai îndelungată și pentru care nu avem încă așezământ. În ședințele și conferințele cu *Oastea Domnului*, în participarea la slujbele bisericii și predicile religioase la marile sărbători ale creștinismului, s-a urmărit trezirea și adâncirea sentimentului religios și a

principiilor de înaltă moralitate ale eticii creștine. Au trecut în anul 1935 prin adăpost 509 elemente, provenite din: spitale, poliție de moravuri, diferite asociații etc.; din acestea, 25 au fost elemente cu care nu s-a putut realiza nimic. Prin atmosfera ce domnește și încrederea ce li se inspiră, se menține o legătură strânsă între adăpost și ocrotitele sale.

Filialele

Activitatea filialelor începe să se afirme tot mai mult. Printr-o colaborare intensă și coordonată, s-a ajuns la ușurarea și intensificarea operei.

Filiala Constanța, are o activitate de prevenire din cele mai bune. Constanța fiind punct de tranzit spre Orient, cere o supraveghere deosebit de așezată în port și gară. Când vom avea concursul real și sincer al poliției de moravuri, vom putea realiza aici o operă de intens interes social. Pe timpul verii, un cămin agreabil dă puțința fetei debile și obosite de munca întregului an, să se bucure de binefacerile mării cu modesta sumă de 60-80 lei pe zi (toată întreținerea). În curând, filiala Brașov își va completa și ea organizarea. Bazargicul, prin desființarea atelierelor de covoare persane de către turci, s-a văzut nevoit de a organiza ateliere de lucru, dând tinerelor fete posibilitatea unui câștig. În multe orașe din țară, în așteptarea de centre organizate, avem membri corespondenți.

Pentru a desăvârși însă activitatea asociației A.T.F. și a completa în mod rațional programul său de lucru, trebuie realizat:

- a) Colaborarea cât mai intensă și cât mai sistematică cu toate instituțiile de asistență privată și de stat, pentru a ajunge la organizarea a cât mai multor cămine cu atmosferă familială în diferite centre pentru fetele studioase și muncitoare, evitându-le promiscuitatea hotelurilor și pericolul gazdelor dubioase.
- b) Organizarea neapărată a unor institute de reeducare pe baze cât mai largi, cu secțiuni pentru cercetări psihopatologice, cu ateliere de muncă potrivită aptitudinilor fiecăreia și cerințelor vieții noastre sociale, cu secțiuni pentru activitatea de

gospodărie casnică, cu ferme complete pentru refacerea fizică sau morală în viața de țară.

- c) Organizarea coloniilor de vară pentru elementele accidentate, debile și a unui prevectoriu la munte.
- d) Clădirea unui pavilion de boli venerice pentru bolnavele oneste și copilele între 11-18 ani pentru a le izola într-adevăr de influența nefastă a clientelor obișnuite ale acestei secțiuni.
- e) Organizarea unei largi propagande.
- f) Organizarea unei poliții feminine.

încadrând energiile binevoitoare și obținând colaborarea tuturor, s-ar putea ajunge la o asistență reală în direcțiunea ce ne preocupă atât de mult și a cărei importanță socială se resimte zilnic.

Marga Ghițulescu,

Secretara generală a Asociației „Amicele Tinerelor Fete”
*Asistența Socială. Buletinul Asociației pentru Progresul
Asistenței Sociale, anul V, nr. 2, 1936.*

Inovațiuni ale Noului Cod Penal pentru protecțiunea femeii și a familiei

Noul cod penal, Regele Carol al II-lea, reprezintă o etapă prețioasă și trudnic câștigată prin efortul colectiv al „Organizațiilor Feministe”, pe drumul realizărilor juste și echitabile în ceea ce privește protecțiunea femeii, copilului și familiei.

A fost necesară munca fără preget a organizațiilor noastre, care prin mijlocirea condeiului sau a graiului au ctitorit în conștiința colectivă zidirea din ce în ce mai masivă a sentimentului inechității barbare, cu care legiuitorii duri și inumani ai altor vremuri o trataseră.

Toate legiurile vechi pornind de la concepția perimată azi a unei supraevaluări a bărbatului, al cărui rol social exclusiv, era tămâiat și recunoscut cu potențări mistice aproape, au creat din femeie o ciudată „purtătoare de drepturi”. [...]

Codul Napoleon, pe care - în imitatori fideli - l-am copiat în legiurile noastre, a îngropat prin prestigiul său de marmoră funerară, timp de un veac și un sfert, toate năzuințele femeii care cerea o mai justă și umană înțelegere de la lege. [...]

Or, în lunga evoluțiune a emancipării femeii, legile n-au făcut decât să concretizeze din etapă în etapă, deșteptarea ideii timide la început și trăind numai în convingerea câtorva spirite luminate, că femeia este și trebuie să fie egală bărbatului înaintea legilor, și că mai mult prin psihofiziologia sa trebuie ocrotită în mod special.

Noul Cod Penal reflectă, pentru prima oară în Istoria Dreptului nostru, această tendință de egalitate în fața legii și o solitudine izvorâtă dintr-o înțelegere a rolului femeii în dezvoltarea familiei, celulă socială.

Iată care sunt inovațiunile Codului „Regele Carol II-lea” privind femeia :

1) Articolul 155 din noul cod repară o injustiție și o ofensă gratuită adusă femeii de vechiul cod. După termenii vechiului cod, bărbatul, care își surprindea soția în flagrant delict de adulter, dacă ar fi săvârșit asupra ei loviri mari sau chiar omor, putea cere și instanțele de judecată îi acordau scuza provocării, minimalizându-i și pedeapsa.

Femeia însă nu se putea apăra invocând această scuză, chiar dacă și-ar fi surprins bărbatul în flagrant delict de adulter. Noul cod nu mai face această diferență nejustificată din punct de vedere moral și vexatorie pentru sensibilitatea femeii... Sub imperiul vechii legi, se crea această stranie ficțiune că numai bărbatul putea fi atât de tulburat în eul său, jignit în demnitatea sa și zdrobit sufletește în fața infidelității soției, încât un gest tragic și definitiv să-i fie scuzat.

Nu avea, nu are oare și femeia aceleași resorturi intime, aceeași sensibilitate, aceiași nervi? Nu-i oare aceeași ființă care în fața prăbușirii unei speranțe în viață, a unui cămin pe care l-ar fi vrut pur, să reacționeze atunci când această suferință a întunecat conștiința ca și bărbatul?

„N-am vrea să se creadă că aprobăm violența sângeroasă și revolverizările.

Dar dacă legiuitorul, bazat desigur pe minuțioase cercetări și introspecțiuni de domeniul psihologiei, a găsit necesar să acorde o scuză soțului înșelat ce reacționează violent, aplaudăm că - deși târziu - a recunoscut că și femeia este o ființă cu nervi, cu întunecări și cu sensibilitate.

2) Este cunoscut că vechiul cod pedepsea avortul voluntar, considerându-l drept o crimă, judecată deci de Curtea cu Juri.

În inflexibilitatea sa laconică, vechiul text nu admitea nici o abatere, nici o derogare de la principiul general de interzicere a avortului, oricare ar fi fost motivul; nici considerațiunile de ordin medical nu puteau justifica provocarea avortului.

Îmi amintesc de vâlva făcută acum doi ani de cererea adresată parchetului de o d-ră Z.Y. din Brăila, de a i se permite a-și provoca avort.

Fusese răpită de tâlhari, violată și rămânând însărcinată nu voia să poarte rodul unui viol și să zămislească un fiu de

criminal anormal, alcoolic și, evident, dement, crima fiind considerată de psiho-biologia penală drept nebunie. Cererea, față de rigiditatea legii, a fost respinsă - ceea ce din punctul de vedere al profilaxiei sociale era illogic.

Nu cred că nefericita fată să se fi consolată cu citirea adagiului: „Dura lex, sed lex”.

Codul Regele Carol II-lea permite avortul când viața femeii este în pericol, sau când sarcina agravează o boală primejduindu-i viața. De asemenea, când unul din părinți este atins de alienație mintală și este temere serioasă că pruncul va purta grave tare corporale sau mintale. Raportorul legii în fața Camerii, D. H. Asnavorian, a avut susținând proiectul, accente de impresionantă înțelegere a acestei delicate probleme a ocrotirii vieții femeii. Domnia sa spune: „S-a admis avortul pentru cazurile în care viața femeii e în pericol iminent sau inevitabil. Pentru cazul pericolului iminent medicul n-are nevoie de autorizare prealabilă. Conștiința lui profesională e de-ajuns. El va înștiința doar parchetul după operație. S-a admis și avortul eugenic, limitat cu garanția controlului medical și cu prealabila autorizare a parchetului. Nu trebuie pierdut din vedere faptul că în această problemă nu statul are ultimul cuvânt, ci familia”. într-o țară unde nu problema natalității se pune pe primul plan, ca în alte țări europene, ci problema mortalității infantile, nevoile demografice nu pot cere sacrificarea femeii pentru salvarea cu orice preț a pruncului.

3) *Delictul de abandon familial* constituie o inovație fericită și neașteptată, dar în concordanță cu principiile dominante și cu spiritul general al noului cod, care în esența lui este un cod social, de apărare a intereselor permanente și vitale ale societății și familiei. Iată cum sună primul al. al art. 454:

„Acela care, cu rea voință, se îndepărtează de la domiciliul familiei, lăsând în părăsire pe aceea față de care, în virtutea puterii părintești, a tutelei legale, a autorității maritale sau calității de soț, avea obligația de asistență morală și materială, lăsându-i prin aceasta expuși mizeriei fizice sau morale, comite delictul de abandon familial și se pedepsește cu închisoare corecțională de la 3 luni la un an”.

Deși după cât reiese din analiza textului, ambii soți se pot face pasibili de aplicarea rigorilor lui, totuși găsim că e o lege

de ocrotire generală a femeii și familiei. în adevăr, dacă s-ar putea controla statistica, s-ar evidenția fără putință de replică, că bărbatul, în imensa majoritate a cazurilor, este acela care abandonează, în spiritul legii, soția și copiii.

Nu spun că nu s-ar găsi și printre femei câteva „*brebis galeuses*”. Fără îndoială au existat și vor mai exista; dar cazurile când o femeie abandonând bărbatul, abandonează și copiii, sunt extrem de rare. [.]

4) în al doilea alineat al articolului menționat mai sus și în cadrul principiului general de promovare a unor interese particulare la gradul de interese de ordin public, textul edictează pedeapsa de la 3 luni la un an închisoare corecțională pentru acela care cu rea voință se sustrage timp de 3 luni fără să achite obligațiile de întreținere stabilite printr-o hotărâre judecătorească. Inovația aceasta de o fericită și interesantă concepție juridică, tinde a face să înceteze reaua voință pe care o manifestau constant acei cărora le incumbă datoria de a plăti pensiuni alimentare soției sau copiilor. Gălesc că de nicăieri nu se poate desprinde mai bine acest spirit nou ce animă codul, ca din acest text de lege. [.]

5) Art. 424. „Acela care, prin promisiuni formale de căsătorie, determină o persoană de sex feminin mai mică de 18 ani de a avea cu el raport sexual, comite *delictul de seducțiune* și se pedepsește cu închisoare corecțională de la 1 la 3 ani.”

Un triumf al noului cod penal este și sancționarea seducătorului, dând prin aceasta satisfacție principiilor moralei și dreptului. [.]

Personalitățile de netăgăduită suprafață intelectuală care au creat dispozițiunile atât de laudabile ale noului cod au ascultat, desigur, nu numai vocea sentimentală intimă a conștiinței lor, ci și imperativul de crudă realitate a necesității educării și promovării individului, infuzând forțe noi, amplificând vitalitatea instituției familiei, prin ocrotirea femeii. Această necesitate de apărare socială devenise o problemă ce interesa însăși existența națiunii. [.]

Trebuie să recunoaștem și să aplaudăm efortul rodnic al noii chirurgii sociale pentru ocrotirea statului în general și a femeii și familiei, cărora până azi, din lipsă de ocrotire, le-a fost greu de a se integra în ritmul idealurilor și activităților creatoare și de răspundere.

Avem datoria de a ne închina recunoștința, figurilor luminoase ale conducătoarelor Asociațiilor feministe, care au știut prin munca lor fără preget, prin sacrificii și prin cinste să canalizeze voința și energia colectivă a femeilor, pentru a constitui o forță care să poată revendica drepturile noastre atât de lung timp nesocotite.

Prin truda lor, revendicările femeii s-au făcut cunoscute ; au putut convinge de dreptatea lor și interesa spiritualicește conștiințele epocii.

Dar truda nu s-a sfârșit. Avem de revendicat legiferarea „căutării paternității” pe care Codul Civil o va înscrie, sperăm în curând, printre cuceririle de care va fi demn să se mândrească un popor civilizată.

Pornim, deci, la luptă, cu credința că prin unirea noastră, prin voința noastră, prin munca noastră organizată, vom învinge.

Maria Bârzan,

Profesoară și avocată

Ziarul nostru, nr. 4-5, aprilie-mai 1936, pp. 5-6.

A cincea conferință profesională a Partidului Național-Tărănesc. Problema feminismului. Cuvântările rostite

Ieri [3 mai 1936], la ora 5 d.a., a avut loc, în cadrul întrunirilor profesionale organizate de Partidul Național-Tărănesc, a cincea conferință. S-a dezbătut pe larg problema feminismului în lumina noului program de luptă al Partidului Național-Tărănesc. D-l Mihalache propune, și adunarea admite cu aclamații, ca președinte al adunării pe d-l dr. N. Lupu.

Cuvântările

A luat mai întâi cuvântul d-na av. Margareta Paximade-Ghelmegeanu, care a arătat că noul program al Partidului Național-Tărănesc prevede înglobarea femeii la marea operă de refacere și de construcție a țării. D-sa subliniază apoi importanța pe care o are votul femeilor, dând ca pildă Anglia, care are - din 1931 și până astăzi - un guvern de uniune națională la a cărui realizare au contribuit în mare parte femeile engleze.

D-na Ella Negruzzi face un expozeu al situației disperate a sătencii noastre, spunând că femeile trebuie să aibă grijă de ridicarea nivelului moral și cultural al țărănimii.

D-na Ortansa Satmary vorbește despre importanța participării femeilor la viața publică a națiunilor, participare ce corespunde unei necesități evidente a realității vremurilor ce trăim.

D-na Calypso Botez face un istoric al mișcării feministe la noi în țară. Spune că locul femeilor care aspiră la libertate este

în cadrul Partidului Național-Tărănesc, care luptă pentru un echilibru real în viața națională între clasele sociale.

După ce d-na Botez și-a terminat cuvântarea, o delegație a Frontului Feminin a înmănat d-lui dr. Lupu o adresă în care expune programul Frontului Feminin.

Cuvântarea d-lui Mihalache

D-l Mihalache, luând cuvântul, a răspuns principalelor puncte ale acestei adrese, declarând că Partidul Național-Tărănesc este gata să acorde drepturi integrale femeilor, să le dea asistență socială și-și ia angajamente de apărare a păcii. D-sa face apoi o paralelă între statele dictatoriale și cele democratice, arătând că în timp ce cele dintâi au abolit cu desăvârșire drepturile femeilor, statele celelalte acordă drepturi din ce în ce mai largi, căutând să le înglobeze în mod cât mai util în viața socială a țărilor respective. În continuare, d-l Mihalache a arătat că femeia română trebuie să combată imperialismul și dictatura și a arătat că e convins de deplina dreptate pe care o are femeia de a revendica drepturi complete.

D-l Mihalache încheie spunând studentelor să formeze echipe care să nu țințească asasinarea oamenilor de frunte ai țării, ci să se ducă la sate, unde să asasineze ignoranța care asasinează satele.

D-l Dr. Lupu încheie dezbaterile spunând că în statul țărănesc, femeile vor trebui să fie adevărate tovarășe și colaboratoare ale soților lor.

Dimineața, anul 32, nr. 10545, din 4 mai 1936.

Apel pentru pace

Femei,

Pacea, bunul suprem, plătit prea de curând cu sângele părinților, soților, fraților și fiilor noștri și cu prețul suferințelor și lacrimilor noastre, este din nou în pericol.

Uri ascunse, dorinți de mărire și de acaparare, lăcomia profitorilor feroci ai armamentelor, nevoia regimurilor falimentare fasciste și hitleriste de a-și masca dezastrul, răscolesc din nou în contra voinței de pace a propriilor lor popoare - nedemnele instincte barbare ale trecutului, împingând omenirea la un nou măcel.

Puterile războinice tind să dezlănțuie prăpădul, de data asta, nu numai pe câmpurile de luptă unde va trebui să trimitem tot ce avem mai scump și unde vom fi târâte și noi femeile, nu ca grațioase surori de caritate, ci la corvezile cele mai strivitoare și mai abjecte. Războiul total, războiul chimic - o grozăvie care întrece și cea mai fantastică imaginație și pe care numai cioclii omenirii îl pot dori - își va abate din văzduh gazele asfixiante și îndărătul câmpurilor de luptă, unde ni se vor sufoca sau mutila până și pruncii în leagăne și se vor face praf comorile acumulate de civilizațiile milenare, acumulate și prin efortul și martiriul femeii.

Vom lăsa oare să ne azvârle și pe noi în această cascadă de sânge ? Noi femeile, creatoarele vieții, ne vom face oare complice, prin nepăsarea noastră, la această încercare de ucidere a copiilor noștri crescuți cu atâta trudă, a soților și fraților noștri ? Până și fiara crudă își apără puii. Noi femeile nu vom încerca să strigăm un îngrozit și cutremurător NU care să năruie planurile sinistre ale politicienilor și profitorilor sanguinari ? Noi, jumătate din omenire, nu vom încerca - alături de celelalte

victime neconsultate - să ridicăm un front stăvilitor al talazului războinic dezlănțuit asupra-ne?

Femei de pe tot întinsul țării noastre, în fața primejdiei care amenință viața și civilizația, veniți alături de noi, pentru a impune cu forțe unite voința noastră: și voința noastră este PACEA.

Popoarele democratice și pacifiste, alarmate de încheierea blocului secret războinic al statelor fasciste și militariste, au decis să răspundă cu organizarea unui mare Congres mondial pacifist.

O pleiadă de oameni cu care se mândrește umanitatea, a constituit un comitet, sub președinția pacifistului lord Robert Cecil, Președinte al Uniunii pentru Societatea Națiunilor pentru a pregăti Congresul universal pentru PACE, care se va ține la Geneva în zilele de 4, 5 și 6 septembrie. Ei au lansat un apel pentru apărarea păcii, la care au răspuns și numeroasele formațiuni feminine din toate colțurile lumii.

„Frontul feminin” din România se alătură acestei acțiuni chemând pe toate femeile conștiente de datoria lor să-și spună cuvântul în clipa aceasta de grea cumpănă pentru omenire.

„Frontul feminin” invită în același timp și pe toate celelalte organizațiuni feminine ca : secțiile feminine ale partidelor politice și ale organizațiilor profesionale; organizația surorilor de caritate din război; organizațiile religioase și de binefacere etc., să adere neîntârziat la o energică acțiune comună pentru zădărnici uneltirilor războinice.

Trimiteți adeziunile voastre, deveniți purtătoarele de cuvânt ale acestei acțiuni, făcând astfel ca plebiscitul pentru pace propus de Frontul Feminin să-și poată sărbători triumful.

Nici o femeie, nici o mamă, soție sau soră, și nici un cetățean în genere, nu trebuie să întârzie de la acest sfânt gest de apărare a vieții și civilizației. Voința noastră hotărâtă de pace poate salva viitorul omenirii.

FRONTUL FEMININ

Adeziunile (cu adresa) se primesc la: FRONTUL FEMININ, pasagiul Imobiliara, scara C, etaj III, București.

Apel apărut în ziare, 10-15 iunie 1936,

Cuvântul liber, nr. 32, din 13 iunie 1936.

De la „Cercul feminin”. în jurul unui front comun funcționăresc

La sediul Asociației Funcționarilor din Industrie a avut loc o ședință obișnuită a „Cercului feminin”.

În legătură cu propunerea de front comun, venită din partea Uniunii generale a funcționarilor, s-a deschis o vie discuție în jurul problemei frontului comun funcționăresc. În concluzie, s-a votat o rezoluție a „Cercului feminin” prin care acesta, ținând seama de frontul fascist împotriva clasei muncitoare și de imixtiunea politicii fasciste în sindicatele și instituțiile muncitorești, își exprimă dorința pentru încheierea imediată a frontului comun cu toate organizațiile funcționărești democratice pe baza următoarelor puncte: lupta contra scumpetei, lupta pentru respectarea orarului și lupta pentru alegerile de la Camera de Muncă.

În ședința „Cercului” s-a prezentat o delegație a Frontului Feminin, făcând apel la conlucrarea funcționarilor în acțiunea pentru pace a Frontului Feminin. Membrele „Cercului feminin”, fiind de acord să conlucreze cu Frontul Feminin pentru acest deziderat al tuturor femeilor și al întregii clase muncitoare, își iau angajamentul de a stăruii pe lângă conducerea sindicatului ca această conlucrare să fie aprobată.

Pentru ședința de luni, 22 [indescifrabil] orele seara, se anunță o conferință a d-lui Titel Petrescu relativ la Congresul mondial pentru pace și activitatea femeii pentru menținerea păcii.

Dimineața, anul 32, nr. 10591, din 19 iunie 1936.

Marele congres al asociațiilor feministe de la Constanța

Sub auspiciile „Reuniunii femeilor Române”, Asociația pentru emanciparea politică și socială a femeilor române” și „Asociația femeilor universitare” a avut loc, în zilele de 8, 9 și 10 septembrie [1936], în sala de festivități a cazinoului din Constanța, al 14-lea Congres anual, de astă dată sub președinția de onoare a M.S. Regina Maria.

Augusta prezidare și importanța problemelor, dezbătute în acest excepțional congres vor avea o importanță capitală pentru femeia română a cărei situație a fost cercetată de cele mai reprezentative personalități din mișcarea feminină, care au preconizat soluțiunile potrivite, a căror realizare nu va întârzia să se producă, dând femeii române posibilitatea să-și afirme puterea de muncă și marile calități ce vor fi puse în slujba țării.

Episcopul Gherontie, luând primul cuvântul, se adresează Reginei Maria.

D-sa arată importanța acestui congres pentru Dobrogea și spune că Regina Maria, ca femeie română va înțelege jertfa pe care femeile au făcut-o pentru țară și va interveni ca femeile române să capete cât mai curând drepturile revendicate.

A luat apoi cuvântul d-l Vasile Belu, prefectul județului, care salută congresul în numele guvernului.

Apoi a vorbit d-l Horia Grigorescu, primarul municipiului Constanța, care aduce Reginei Maria salutul constănțenilor.

Drepturile femeii

D-na Maria B. Baiulescu, președinta „Reuniunii femeilor române” abordând acest subiect a spus :

Acți în acest colț de țară ne-am adunat toate femeile, reprezentând cele două mari organizații feminine, care sunt compuse din peste 110 societăți. Femeia are un rol important nu numai în viața particulară, ci și în viața politică. Oratoarea vorbește apoi despre rolul femeii române în timpul războiului mondial.

Opinia publică se înșeală dacă bănuiește că femeia poate face cauză comună cu valurile extremiste pentru cucerirea drepturilor ei. Ea își cere dreptul ei în baza propriilor ei revendicări și nu acceptă nici o îndrumare stângace. Femeia nu poate dezgrădi firea și sentimentul ei de ideea religioasă pe care regimurile extremiste o exclud.

D-na Elena C. Meissner, președinta „Asociației pentru emanciparea civilă și politică a femeii române”, vorbește despre activitatea filantropică a femeii. în calitate de președintă a acestei asociații arată activitatea ce o depune femeia română în acest domeniu și aduce călduroasele sale mulțumiri.

D-na Maria Dimitriu-Castano, președinta filialei Constanța, se adresează Reginei Maria, afirmând că venirea suveranei la Constanța înseamnă pentru Dobrogea o zi de sărbătoare. D-sa aduce elogiul regelui Carol, precum și întregii familii regale.

Au mai luat cuvântul d-nii prof. Cornățeanu, din partea Corpului didactic, av. Nicolae Chiresscu din partea Ligii culturale, d-l Revățeanu din partea societății culturale „Astra”, căp. Nicolae Ștefan, președintele Camerei de Comerț, dr. Apostolescu, d-na Ella Negruzzi, Elena Popescu, din partea asociației din Moldova, Aurelia Ciobanu, din partea Banatului, Bărnescu, din partea Crișanei, Iliescu din partea Bucovinei, Maria Pop, deputat Isăcescu din partea Frontului Românesc, av. Paul din partea Partidului Georgist, d-l Vulpe din partea Partidului Iunianist etc.

Congresistele au participat la un banchet, iar în cursul după-amiezii au făcut diferite excursiuni în împrejurimi. Mâine dimineață congresul va lua în discuție o serie întreagă de probleme importante.

Ziua a II-a

Sedința a fost prezidată de d-nele Maria B. Baiulescu și Elena C. Meissner.

Drepturile femeii la muncă

Prima comunicare a fost a d-nei Elena Meissner care a vorbit despre drepturile femeii la orice muncă, după aptitudine. Oratoarea a susținut principiul egalității femeii cu bărbatul în toate ramurile de activitate, observând că a se răpi femeii dreptul la câștig, înseamnă a i se lua un drept esențial de viață. A mai afirmat îndreptățirea femeii la salariu egal cu bărbatul, la muncă egală. Obiecțiunea că utilizarea femeilor în industrie, comerț și funcțiuni mărește șomajul la bărbați, nu este serioasă și împiedicarea femeilor de a lucra nu face altceva, decât de a trece șomajul de la bărbați la femei. D-sa a arătat care este sub acest raport situația femeii în Germania unde femeile nu au dreptul la funcțiuni, însă tinerii sunt obligați să se însoare, și bărbații însurați sunt preferați la primire în funcțiuni și fabrici și primesc salariu mai mare. În concluzie, d-na Meissner a spus că femeia care muncește nu urmărește decât salvarea familiei și demnității ei.

Noile curente politice și drepturile femeii

D-na Calypso Botez a dezvoltat un foarte interesant raport, vorbind despre curentele politice sociale și drepturile femeii.

În cadrul acestui subiect, d-na Botez a arătat care sunt curentele politice de azi, împărțindu-le în două: curentul reacționar care se înfățișează prin abuz în folosul câtorva și curentul celălalt: dreptul tuturor la viață. Propune ca femeile să nu se fixeze pe linia politică a extremismului, fie el de dreapta, fie de stânga, ci să urmeze numai linia medie a democrației, acesta fiind curentul sănătos și trainic.

Femeia trebuie să vie în viața publică pentru a crea legi cu drepturi pentru ea, făcând o politică democrată pentru a nu păți ce pătesc italienele, unde fascismul le impune o permanentă

fabricare a cărnii de tun și pentru a nu ajunge la situația tragică a femeilor lucrătoare din Germania. Combate apoi tineretul feminin din țară care, fără nici o rațiune sănătoasă, se dedă la manifestări cu totul străine de concepțiunile politice sănătoase, folosind saluturi și semne cu totul îndepărtate de noi.

D-na Henrieta Gavrilesco, în aceeași chestiune, arată că extremismul de dreapta este consecința firească a celui de stânga și al democrației descreierate. Femeile trebuie să caute rezolvarea dezideratelor lor în cadrul problemei naționale.

Cercetarea paternității

D-na av. Ella Negruzzi a vorbit despre cercetarea paternității.

D-sa arată că „Asociația pentru emanciparea civilă și politică a femeii române” are de scop să salveze pe femei de la orice împilări. Spune că actualul cod civil românesc, luat după codul lui Napoleon, dă dreptul numai bărbaților și nimic femeilor. Vrem să dăm noi lămuriri, spune vorbitoarea, pentru alcătuirea noului cod civil, în sensul ca să fie cercetată paternitatea copilului, căci nu se poate admite ca o parte din omenire să-și bată joc de cealaltă, care n-are nici dreptul să protesteze.

Arată mizeria femeilor de la periferie sau a celor de la țară, care batjocorite, rămân epave în timp ce pentru burgheze există avortul sau căsătoria de circumstanță.

Termină cerând o lege pentru cercetarea paternității, aducând exemplul unei legiuri germane, care, acolo unde femeia cu mai mulți amanți în caz de naștere nu identifică pe tatăl copilului, obligă pe toți să ofere o pensie alimentară mamei.

În aceeași chestiune a mai luat cuvântul d-na Dimitriu-Castano, care combate sistemul german.

Prostituția și poliția de moravuri

D-na Atena Cottaky-Nicolau, face o documentată și profund de impresionantă comunicare cu subiectul: „Prostituția și poliția de moravuri”. Arată ce s-a făcut în alte țări pentru reglementarea prostituției și ce se face la noi, unde anumiți funcționari polițienești înalți, speculează pe prostituate, făcând lux și

patronând case de joc, cu banii smulși de la aceste nenorocite.

Preconizează întemeierea unei poliții feminine de moravuri și unele cămine și institute pentru femeile scoase din ghearele prostituției, unde acestea se vor îndrepta și vor fi rediate societății.

În aceeași chestiune, mai fac comunicări și propuneri d-na Grigoriu, care pune chestiunea educației sexuale în școli și d-na Dimitriu-Castano etc.

D-na Maria Pop vorbește despre educația femeii de la țară, arătând că din cauza lipsei de cunoștințe, igienă, proastei alimentări etc., țărancă româncă nu corespunde așteptărilor și grelei sarcini. Arată cum această situație are grave consecințe asupra viitorului țării și dovedește aceasta cu marele procent de scutiți și amânați medical la ultimele încorporări. Avem în țară 10 mii medici, dintre care o mie la sate și 9 mii la orașe, adică un medic pentru trei sute de orășeni și un medic pentru 15 mii țărani.

În aceeași chestiune, vorbesc d-nele Vidrighin și Steliana Ciortescu, făcând comunicări și propuneri.

D-na Florica Georgescu vorbește despre rolul femeii în asistența socială.

În aceeași chestiune, d-na Sofia Petrescu-Dâmbovița face un documentat raport.

Rolul femeii în păstrarea păcii

D-na avocat dr. Henrieta Gavrilescu vorbește despre rolul femeii în păstrarea păcii. D-sa spune că femeia este conservatoare și se gândește cu groază la războiul care îi va omorî copiii și soțul, dar războiul poate fi necesar atunci când de la răsărit și azi, din nenorocire și de la apus, vin unii peste noi ca să ne învețe în țara noastră democrație și umanitarism. Pentru ca să avem pace trebuie să fim înarmați nu numai cu arme, ci și cu suflet. Aci e rolul femeii. Ea trebuie să insuflă în sufletul soților și al copiilor dragostea de patrie. Femeia română trebuie să contribuie la instaurarea spiritului de ordine, dragoste și ierarhie și astfel să asigure pacea, ferindu-ne de situații ca aceea din Spania.

Alte comunicări

D-na Zinuța Costriș, inspectoare de ocrotire, vorbește despre rolul femeii în menținerea sănătății și studiază marea importanță a instituției surorilor de caritate, a cărei deviză este conservarea elementelor vitale ale neamului. Cere ca tinerele absolvente ale liceelor și ale școlilor normale să fie îndemnate a urma școala de surori de ocrotire.

Mai fac comunicări, d-na Iosif despre femeia ca educatoare a națiunii; d-na avocat Bârsan, despre copiii delincvenți, d-na Dimitriu-Castano, despre activitatea politică a femeii în situația drepturilor actuale și ajunge la concluzia că, pentru ca toate soluțiunile propuse și dezideratele afirmate să fie rezolvate favorabil, trebuie ca femeia să intre pe calea dreaptă în viața politică.

D-na Olga Pia Stoenov, consiliera de la Chișinău, face câteva propuneri în privința obținerii drepturilor politice de către femei.

Ziua a III-a

Ultima ședință a importantului congres a avut loc sub președinția d-nelor Baiulescu și Meissner, asistate de d-na Florica Georgescu, secretară generală.

D-ra Naida a făcut un amănunțit raport asupra activității desfășurate în cursul anului expirat, de către Uniunea femeilor române, după care au vorbit d-nele Meissner și Sylvia Constantinescu din Constanța.

D-na Atena Cottaky-Nicolau a depus un raport al activității Federației feminine universitare române și al activității depuse de d-sa, pe lângă Federația internațională, din comitetul căreia face parte. În aceeași ordine de idei, vorbitoarea a descris activitatea prodigioasă a Federației române, care, într-o colaborare strânsă cu cea internațională, luptă pentru pace, dezarmare și cultură, precum și pentru celelalte principii care stau la baza Ligii Națiunilor. Arată ce a făcut Federația la București, unde a ocrotit câteva studente sărace.

Spre extinderea drepturilor

D-ra Florica Georgescu, secretară generală, precizează că organizațiile feminine nu fac politică de partid, deși fiecare membră, în parte, este liberă să facă politica ce-i convine.

Dat fiind faptul că din comitet fac parte membre din aproape toate partidele, acestea au făcut demersuri pe lângă toți șefii de partide în sensul că drepturile femeii să fie cât mai curând extinse. Vorbitorii au făcut apoi o largă expunere asupra activității cercului cultural „Voichița Doamna” din București, care are un caracter de propagandă religioasă, culturală și națională.

D-na președintă Meissner, luând ultima cuvântul, a adus mulțumiri autorităților locale, pentru modul strălucit în care au fost primite congresistele, precum și d-nei Maria Dimitriu-Castano, președinta organizației locale și organizatoarea congresului.

Moțiunea

S-a dat citire apoi, unei moțiuni prin care se cere rezolvarea următoarelor chestiuni: acordarea dreptului pentru femeie la orice muncă, după aptitudini; cercetarea paternității, cu obligațiunea pentru femeie ca în timpul sarcinii să declare pe tatăl viitorului copil; în comisiunile de judecare a copiilor delincvenți să facă parte și o femeie ca judecător; educarea femeii de la țară, prin înființarea de școli de gospodărie rurală și încurajarea de stat a acestor inițiative; determinarea poliției de moravuri de a respecta legea sanitară; în ceea ce privește reglementarea prostituției, de asemenea, înființarea unei poliții de moravuri cu agente femei; găsire de lucru pentru femeile scoase din casele de toleranță și înființarea de case pentru readucerea la simțul cinstei a femeilor predelinvente; asistența socială pornită din inițiativă particulară să fie susținută de oficialitate, iar ajutoarele să nu se mai dea după criteriile politice, în timp ce direcțiunile oficiale pentru munca și asistența socială să fie conduse de femei; extinderea drepturilor actuale ale femeii, pentru ca ea să fie cât mai mult reprezentată în consilii comunale și județene, precum și drepturi de alegătoare pentru femeile

cu 4 clase primare, cu obligațiunea ca ele să se înscrie în listele electorale și să participe la vot, precum și acordare de drepturi politice integrale femeilor.

Cel de al 14-lea congres feminist a luat sfârșit, iar congresele au părăsit Constanța.

Gazeta femeilor, nr. 140-141, din 30 septembrie 1936.

Femeile ieșene mulțumesc ducesei de Atholl pentru că a luat apărarea României în parlamentul englez

Se știe că, îndată după discursul revizionist rostit de d-l Mussolini la Milano¹, s-a ridicat în parlamentul englez un glas în favoarea drepturilor României.

A fost glasul ducesei de Atholl, deputată conservatoare, o distinsă figură a vieții publice britanice.

Ca omagiu pentru această dreaptă și prietenească atitudine, d-na Elena Meissner, în numele asociației feministe, a transmis ducesei Atholl la Londra, următoarea adresă :

Scumpă Doamnă,

Asociația pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române a aflat cu mândrie că o femeie, în calitatea sa de deputat, a știut să se ridice la acel înalt grad de dreptate internațională încât în plin parlament ea a rugat guvernul său să facă tot posibilul ca principiul de asistență mutuală să fie respectat.

Această femeie sunteți Dv. Doamnă!

Prin acest gest de înțelegere cu totul superior, Dv. ați ridicat prestigiul tuturor femeilor și în același timp ați emoționat inima poporului român.

Iată de ce asociația femeilor române nu va putea uita niciodată că ați amintit guvernului Dv. datoria ce are de a nu uita alianța noastră din timpul războiului mondial și astfel a nu

1. în discursul său, rostit pe 1 noiembrie 1936 la Milano, B. Mussolini a luat apărarea revizionismului maghiar, afirmând că nu va fi ordine în Bazinul Dunării atâta timp cât nu se vor reda Ungariei „teritoriile sale istorice”.

*permite ca România și amica noastră Cehoslovacia să cadă
victime unei agresiuni posibile.*

*Foarte mișcate de justa și binevoitoarea Dv. atitudine, femeile
române vă exprimă profunda lor grațitudine și vă roagă să
primiți mulțumirile lor, odată cu omagiile lor sincere și afecț
tuoase.*

Președinta generală,

Elena C. Meissner
Iași, *Opinia*, 13 noiembrie 1936.

Asociația femeilor române din Iași protestează contra declarațiilor d-lui Mussolini

Iași, 10 noiembrie [1936]

Asociația femeilor române, secția Iași, a ținut aseară ședința sub președinția d-nei Elena C. Meissner, cu care prilej s-a luat în discuție situația țării noastre în lumina ultimelor declarații ale d-lui Mussolini. La sfârșit, s-a votat următoarea moțiune :

Asociația femeilor române, adânc impresionată de ecoul celor rostite la Milano, ar dori să-și facă iluzia că această nedreaptă atitudine ar putea fi considerată ca o simulare, ca o prevenire binevoitoare. Altfel, cum ar putea fi îngăduit cuiva să dea lecții de dreptate fie și istorică, unui alt popor latin pașnic, reintrat după crude suferințe în patrimoniul său național, ce-i fusese răpit în mod samavolnic în împrejurări vitrege și nemeritate.

Dar, nu e Italia sora noastră mai mare, atât de iubită de noi, care stăpânește și beneficiază azi de teritorii luate de la „marea nedreptățită Ungaria”, pe care a lipsit-o de acces la mare ? De ce oare imparțialul Duce nu-i vindecă rănilor, înapoind „marii mutilate” porturile de care, slavă Domnului, nu-i lipsită Italia ?

De ce acest mare propovăduitor împărțitor de dreptate nu înapoiază altei mari mutilate, Austria, ceea ce i-a luat ? De ce nu-i restituie cel puțin un port la mare ? Nu e oare cazul să aplicăm generosului de la Milano dictonul nostru românesc: „Ori te poartă cum ți-e vorba, ori vorbește cum ți-e portul!”

Femeile române, ca toate femeile conștiente din lumea întreagă, luptă pentru pace între oameni, frăție între popoare, azi, când principiul naționalităților stă la baza constituirii

statelor. Dar ele nu înțeleg să se cedeze o palmă din pământul nostru strămoșesc, frământat cu sângele atâtor generații de viteji, care i-au apărat după ce marele Traian a adus aici legiunile de romani și le-a așezat cu porunca să stăpânească pe vecie ei și urmașii lor patrimoniul sfânt ce le-a lăsat.

Femeile române alături de fiii și soții lor, vor apăra dreptatea cauzei noastre sfinte, cu credința că există o justiție immanentă.

Să ia aminte marii dictatori; nimic nu-i etern în lumea aceasta! Soarta poate ridica pe oricine în slavă, dar îl și poate cufunda în beznă!"

Preș. Elena C. Meissner

Universul, anul LIII, nr. 313, din 12 noiembrie 1936.

De la Congresul „Grupării femeilor române”

în zilele de 28, 29 și 30 noiembrie [1936] a avut loc la Chișinău congresul „Grupării femeilor române” de sub președinția d-nei Alex. Cantacuzino. După terminarea lucrărilor, s-a votat următoarea:

Moțiune

Congresul femeilor române, întrunit la Chișinău în zilele de 28, 29 și 30 noiembrie 1936, bizuindu-se pe drepturile românismului așezat de milenii în hotarele lui firești, respinge revizionismul, sămânța de vrajbă și de nouă vărsare de sânge.

Cu tot dorul lor de frăție și pace, femeile române sunt gata la toate jertfele pentru integritatea țării.

Cerem ca opinia publică din străinătate și din țară să fie bine luminate asupra drepturilor noastre imprescriptibile de ordin tehnic și teritorial, înființându-se o oră săptămânală la radio, care să fie închinată propagandei antirevizioniste. (Acest punct din moțiune a fost cerut de d-ra Dorina Florescu-Craiova, care a fost obiectul unei ovații îndelungate.)

în comisia sufragiului, Gruparea femeilor române cere : în aceste clipe atât de frământate, să fim chemate la sfat și la răspundere, alături de bărbați, dându-ni-se drepturile politice integrale.

Cerem introducerea în legea electorală a codului proporțional egal pentru ambele sexe.

Comisia sanitară cere: toată grija guvernului să se îndrepte spre ocrotirea sănătății maselor publice, pentru ridicarea satelor ce trebuie pregătite ca să fie ajutate de români și...¹

1. Indescifrabil în original.

Cerem ca centrul de protecție al copilului, prevăzut în decretul lege, anul 1936, să ia ființă efectivă, iar la acest centru, ca și la cel existent, să fie chemate pentru colaborare femeile de seamă din provinciile respective.

Cerem introducerea cursurilor de educație sanitară obligatorie pentru fetele de la 15-18 ani.

Să se încurajeze eugenia și căsătoria între tineri sănătoși cu purtări bune.

Cerem să se instituie un premiu-simbol „Regina Maria”, pentru încurajarea în diferite regiuni ale țării, a celor mai devotate mame, înființându-se, sub oblăduirea ministerului de instrucție publică, „cultul mamei și familiei”.

Comisia educației: cerem descărcarea programelor în învățământul secundar, avându-se în vedere tulburările de creștere ale școlărilor.

Cerem ca în cursul complementar al învățământului primar rural, să se insiste asupra învățământului agricol practic

Cerem introducerea a două ore de reculegere și predarea obligatorie a religiei în toate școalele comerciale, profesionale și industriale.

Cerem ca membrii corpului didactic să ia parte la slujbele religioase din capelele școalelor, stabilindu-se o colaborare mai strânsă între școală și biserică.

Cerem cenzurarea literaturii pornografice, care otrăvește tineretul, literatură ce este o primejdie pentru națiunea întregă.

Comisia legislativă: să se legifereze cât mai neîntârziat codul familiei, care să ocrotească femeia și copilul.

Să se ceară concursul femeii la noua modificare a codului civil, spre a-și spune cuvântul în chestiunea tutelei și a ceretării paternității etc.

Cerem modificarea legii de procedură penală, ca femeile să fie ajutoare de judecători la tribunalele de minori și să facă parte din membrii la Curțile cu juri.

Cerem legiferarea și organizarea poliției feminine.

Gazeta femeilor, nr. 146-147, din 1 decembrie 1936.

1. *Gazeta Femeilor* a apărut la București între 1931-1938, ca „organ săptămânal de informare și de apărare a intereselor feminine”.

Marea întrunire antirevizionistă a femeilor române

Din inițiativa asociațiilor feminine române, a avut loc duminică 22 noiembrie a.c. [1936, București], în sala „Arta”, o mare întrunire antirevizionistă de protest împotriva mișcărilor revizioniste din ultimul timp. Manifestația s-a bucurat de o mare afluență de public, dând un entuziasm de nedescris mișcării de la „Arta”.

Au luat cuvântul d-nele: Ortansa Satmary, Alice Voinescu, Lucia Cosma, Filitti, Claudia Dinulescu, Cornelia Cornescu Achimescu, Florica Georgescu, Cuțescu-Storck, care, în cuvinte înaripate, au combătut tendințele nesăbuite ale revizionismului, accentuând asupra drepturilor noastre imprescriptibile cucerite cu atâta jertfă.

După discursul d-nei Cornelia C. Achimescu, d-na Ortansa Satmary citește un viu mesaj al femeilor din Ardeal, iscălit de d-na Maria Baiulescu.

Asemenea *Cuvântului femeilor*, *Gazeta femeilor* s-a impus în opinia publică printr-o ținută grafică elevată, dar, mai ales, prin dezbateră în paginile sale, la un ridicat nivel publicistic, a celor mai importante preocupări ale mișcării feministe românești și internaționale. Se remarcă articolele privitoare la activitatea primelor femei consiliere din istoria țării și la acțiunile inițiate de marile organizații de femei: A.E.C.P.F.R., U.F.R. din România Mare, Federația Femeilor Universitare Române, Gruparea Femeilor Române, Frontul Feminin, pentru dobândirea drepturilor integrale și pentru apărarea instituțiilor democratice. Printre colaboratoarele gazetei se aflau reprezentantele de seamă ale feminismului: Elena Văcărescu, Marta Bibescu, Alexandrina Cantacuzino, Ella Negruzzi, Isabela Sadoveanu ș.a.

Mesajul femeilor din Ardeal

Dreptatea noastră este clarificată prin cuvântul ilustrului savant d-l Profesor Nicolae Iorga, care a dovedit documentat dreptatea noastră asupra pământului neamului românesc, din punct de vedere istoric.

Știm că poporul român a trăit pe aceste plaiuri de sub Carpați, înainte cu 800 de ani de venirea hoardelor barbare când au descălecat și hunii și maghiarii pe pusta părăsită, pentru ca pe urmă să cotopească și să pună în sclavie poporul daco-roman.

Noi, femeile și mamele române, mândre de gloria străbunilor noștri, care au adus legionarii din Roma pe pământul anticei Dacii avem datoria a protesta contra afirmațiilor d-lui Mussolini.

Frați, veniți și vedeți în Deva și la toate muzeele ce cuprind toate relicvele romane, asemănătoare neamului nostru; veniți și vedeți chipul roman al țăranilor noștri cu care vă puteți înțelege - acei care au luptat tot timpul contra intoleranței și oprimării, pentru ca să păstreze ereditatea străbunilor noștri.

De-a lungul secolelor s-a păstrat din neam în neam, visul, idealul național, iar astăzi după ce s-a realizat prin tratatul de pace, semnat cu învoirea tuturor statelor beligerante după ce neamul românesc a jertfit 800.000 de eroi, se răzvrătește și se răscolește din nou această chestiune a revizuirii.

Ca animatoare și inspiratoare a conștiinței naționale a poporului nostru, vom sta alături de fiii neamului românesc, contra oricărui care ar cuteza a se atinge de integritatea pământului sfânt, unde zac străbunii noștri, fiindcă oriunde călcăm pe acest pământ se găsește cenușa străbunilor noștri.

Nu vom tolera călcarea acestor hotare, care sunt intangibile și idealul nostru nu va putea fi sfârâmat, pentru că nici o brazdă, nici un fir de iarbă nu va putea fi călcat de agresori, fiecare suflet românesc va sta strajă la hotarele României-Mari. Dreptatea este a noastră.

Femeile române din provinciile dezrobite prezintă omagiile lor de recunoștință Ducei Atholl pentru cuvântul rostit în

Camera Comunelor, atrăgând atenția guvernului și parlamentului britanic, asupra drepturilor României, care a luptat alături de aliați, drepturi ce trebuie să fie garantate și apărate.

Întrunirea a luat sfârșit într-un mare entuziasm în timp ce corul școlii de fete „Elena Doamna” a intonat cântece patriotice.

Gazeta femeii, nr. 29-30, din 1-15 decembrie 1936.

Către tineretul feminin român

Un apel

Asociația pentru emanciparea civilă și politică a femeii ne trimite spre publicare următorul apel :

„Asociația pentru emanciparea civilă și politică a femeii, secția tineretului vă adresează acest apel vouă tuturor fetelor tinere - vouă studentelor, care pe băncile universităților vă străduiți să vă deschideți calea nouă mai luminoasă, vouă fetelor de la țară care semănați și culegeți rodul pământului românesc ; apelul acesta vi se adresează și vouă fetelor tinere care n-ați găsit încă teren de muncă, vouă care ați bătut și bateți încă la uși dușmănoase închise.

Asociația pentru emanciparea femeii s-a născut atunci când nevoia a chemat femeia în câmpul muncii, unde câștigul ei trebuia să-l rotunjească pe acela prea redus al familiei sau să-i asigure existența proprie. Ea s-a născut din recunoașterea formelor noi de viață impuse femeii și din recunoașterea situației de inferioritate legiferată a femeii care totuși în câmpul muncii, trebuia să lucreze tot atât ca și bărbatul.

Pornită cu hotărâre la luptă, având ca principiu de bază convingerea în forțele și drepturile femeii, asociația pentru emanciparea civilă și politică, a obținut eliberarea femeii de sub tutela financiară a bărbatului, dreptul de vânzare și cumpărare fără prealabila autorizare a bărbatului, drept de vot la comună și județ pentru anumite categorii de femei etc.

Secția Tineretului Emancipării s-a născut din recunoașterea rolului imens pe care tineretul feminin îl joacă în toate planurile muncii, din recunoașterea mai ales a piedicilor pe care acest tineret îl întâmpină în muncă și din recunoașterea dezorientării lui.

Secția Tineretului Asociației pentru emanciparea femeii, conștient de stăvilăru opus tineretului în general și mai ales celui feminin, conștient că numai o luptă feministă hotărâtă ar putea aduce abolirea stării de inferioritate a femeii în ce privește drepturile sale, conștientă că activitatea feministă strâns unită și larg primitoare a asociației nu va fi numai un mijloc de câștigare a dezideratelor noastre tinerești, ci și o școală de demnitate și de orientare în ce privește îndatoririle noastre în viața socială românească, face un apel cald și prietenesc către toate fetele acestei țări să se integreze acțiunii sale generoase și hotărâte.

Comitetul organizator a hotărât înființarea unui cerc feminist de studii sub conducerea d-nei Calypso Botez, cerc de studii care a început joi, 10 decembrie ora 7 p.m., în strada Batiște 26, cu subiectul „Tineretul feminin român la răscruce și datoriile actuale ale acestui tineret”.

A vorbit d-ra C. Crăciun și în încheiere a răspuns d-na Calypso Botez.

Vor urma:

Joi, 14 ianuarie: „Tineretul feminin în viața economică - țărâna, intelectuala și lucrătora”.

Joi, 21 ianuarie: „Feminism - ce este și ce trebuie să fie”.

Joi, 28 ianuarie: „Educația tineretului”.

Joi, 5 februarie: „Șomajul și tineretul feminin”.

Joi, 12 februarie: „Tineretul feminin și pacea”.

Joi, 19 februarie: „Protecția femeii și copilului în familie și muncă”.

Joi, 26 februarie: „Prostituția”.

Joi, 5 martie: „Tineretul feminin și necesitatea drepturilor integrale”.

Joi, 12 martie: „Rolul tineretului feminin în viața social-politică a tineretului român”.

Pentru comitetul de organizare.

Secretară,

Dida Mihalcea

Gazeta femeilor, nr. 148-149, din 20 decembrie 1936. Studentă

Femeile cer drepturi politice

Impresionanta manifestație feminină de la Casa Femeii

La 30 ianuarie [1937] a avut loc la Casa Femeii o interesantă întrunire de stat la care au luat parte delegații diferitelor partide și organizații profesionale, precum și un mare număr de doamne din Consiliul național al femeilor române, Gruparea femeilor române și asociația „Solidaritatea”.

Cuvântarea d-nei Alexandrina Cantacuzino

Seria cuvântărilor a fost deschisă de d-na Alexandrina Cantacuzino, care a spus :

întrunirea de astăzi nu este o adunare obișnuită, unde s-ar pune cu patimă chestiuni ce privesc interese personale, ci o adunare pentru discutarea unei probleme legată de evoluția familiei, a societății, a vieții de stat.

Consiliul Național al Femeilor Române, Gruparea și Solidaritatea, asociații feminine și feministe au înțeles să aibă părerea conducătorilor în privința dobândirii acestor drepturi și de aceea ne-am adresat tuturor șefilor de partide ca să ne trimită un delegat chemat să expună părerea partidului său în această chestiune de ordin național.

Noi cerem dreptul de vot și de eligibilitate egal pentru mamă ca pentru tată, pentru fecioară ca pentru flăcău, căci și unii și alții sunt forțe vii ale patriei.

Lozinca noastră este : Totul prin unirea și egalitatea între femei și bărbați, pentru înălțarea Patriei române.

în numele Partidului Național-Tărănesc

D-l prof. Gh. Tașcă, în numele Partidului Național-Tărănesc expune următorul punct de vedere: Partidul Național-Tărănesc - a spus d-sa - este partidul care a recunoscut că femeia trebuie să fie pe picior de egalitate cu bărbatul. Idealul nostru este ridicarea țăranimii și a femeii. Partidul nostru a acordat drepturi femeii la comună și tot el îi va da mai departe ceea ce i se cuvine și care se bazează pe certificat de capacitate.

Cuvântarea d-lui Dem. Dobrescu

A fost binevenită - a spus d-l Dem. Dobrescu - convocarea de față deoarece chestiunea feminină este oarecum amenințată.

Adresându-se femeilor, d-l Dobrescu spune: Ca să ajungeți în câștigarea drepturilor nu trebuie să așteptați să fiți ajutate numai din devotament pentru idealismul ideii [de egalitate], ci să realizați aceste drepturi trebuie să vă faceți utile.

Să nu socotiți că politicienii vă vor susține drepturile, ci ca să le câștigați ajutorul căutați să deveniți o forță politică.

în numele comitetelor cetățenești cer drepturi pentru femeie, ca să putem salva societatea.

în numele Partidului Național Creștin

D-l Dr. Banu aduce omagii d-nei Cantacuzino pentru ideea întrunirii. Face apoi istoricul drumului parcurs de femeie, arătând rolul ei în maternitate și în muncă. Echilibrul, calmul, posibilitatea de sacrificiu, sunt calitățile femeii.

Socotesc totuși o clipă devreme generalizarea votului.

Concluzia mea - încheie d-sa - este că avem admirație pentru tot ce reprezintă femeia cu elită de îndrumare. Vom susține prin toate mijloacele activitatea d-voastră în celula statului, care este comuna.

în numele partidului d-lui Gh. Brătianu

D-l av. Slama, delegatul partidului liberal georgist spune :
Femeia nu poate fi socotită mai prejos bărbatului. Virtuțile ei scrise pe războiul trecutului vorbesc îndeajuns sufletelor noastre.

Privind problema feminină, partidul nostru în 1931, a ajuns la concluzia extinderii drepturilor ei.

De atunci s-au schimbat multe lucruri.

Conjunctura internațională amenință granițele și însăși existența neamului. E necesară întărirea căminului, femeia făcând din el un leagăn al tradiției. Partidul nostru vă cere colaborarea în lupta mare și sfântă de care depinde viitorul nației. După ce pericolele vor trece, vom deschide porțile femeii.

în numele Partidului Social-Democrat

D-l Titel Petrescu, delegatul Partidului Social-Democrat.

Partidul socialist e primul care a scris în programul său de la întemeiere, emanciparea femeii. în toate statele democratice unde mișcarea a fost puternică, reformele acestea au fost cucerite de către partidele socialiste. în toate statele democratice există dreptul de vot al femeilor.

Voim emanciparea integrală a femeii. în programul nostru există principiul: la muncă egală, salariu egal.

Partidul nostru, alături de organizațiile democratice, indiferent de ideologia d-voastră, va lupta pentru emanciparea integrală a femeii.

Cuvântarea d-lui Stancu Brădișteanu

D-l Stancu Brădișteanu. Vremurile trăite de noi arată că femeile s-au arătat vrednice de drepturile care li s-au conferit. Femeile pe lângă competența gospodărească, au un simț moral mai dezvoltat decât bărbații. Acordarea drepturilor integrale este de neapărată urgență.

D-na Vanda Mihail din partea Frontului Feminin a spus că femeile au pătruns în toate domeniile de activitate, numai porțile parlamentului au rămas închise.

Câtă vreme va dăinui mizeria și vor exista copii subnutriți, glasul femeii va fi întotdeauna binevenit în parlament.

Au mai vorbit d-na Sofia Meteș, reprezentanta Ardealului, d-na Lucia Stinghe, Brașov, d-na Ana Popescu, Secția Ploiești și d-na Alistar, reprezentanta Basarabiei, care a ținut o impresionantă cuvântare privind drepturile politice ale femeilor.

Rep.

Gazeta femeii, nr. 35-36, din 8 februarie 1937.

Reponse au questionnaire du B.I.T. sur les conditions du travail des femmes en Roumanie

Par Calypso Botez

Madame,

En reponse â l'adresse et au questionnaire que vous m'avez envoye â la fin du mois de Juin, j'ai l'honneur de vous communiquer que:

L'organisation du travail en Roumanie, ne datant que depuis la fin de la grande guerre, losque fut creee le Ministere du Travail, c'est â pein si les etudes statistiques existent concernant le travail des hommes.

Ni l'Etat, ni l'initiative privee n'ont entrepris des etudes speciales sur le travail des femmes, du point de vue des salaires, des veritables conditions de travail ou des organisations professionnelles feminines.

Ce n'et que depuis la creation du Comite pour la Correspondance avec le B.I.T. au sujet du travail de la femme en Roumanie, Comite que j'ai l'honneur de presider comme faisant partie de la Section feminine de l'Institut Social Roumain, que l'on a entrepris une serie d'etudes dirigees particulierement par M-me Manuila, membre du Comite et directrice de l'Ecole Superieure d'Assistance Sociale. Ses etudiantes font des recherches sur la situation des femmes ouvrieres du Commerce et de l'Industrie, considerees par groupes de 100 ou 130-150. Les resultats en sont presentes sous forme de conferences aux reunions du Comite et c'est de lâ que j'ai extrait les quelques informations qui vont suivre :

Le Ministère du Travail nous a fourni les Tableaux des Salaires *minimum et maximum* pour les années 1930-1936, mais ces tableaux ne spécifient pas quels sont les salaires des femmes et ceux des hommes.

Nous avons utilisé les rapports des inspecteurs officiels, publiés dans le *Bulletin du Travail* et les tomes *Inspections du travail*, imprimés par le Ministère, pour les années 1930-1936. Leurs chiffres ont été contrôlés avec ceux que nous avons obtenus des organisations syndicales et des syndicats des fonctionnaires privées de même qu'avec les contrats collectifs dans le *Bulletin du travail*, I-er volume bis, Janvier-Juin 1936, p. 151-163.

Les informations fournies par l'Institut Central de Statistique de l'Etat, nous montrent pour l'année en cours sur un total de 18.550.000 habitants de la Roumanie, un nombre de 9.182.000 femmes, dont 4.797.000 sont actives - travaillent; 4.181.000 sont engagées dans des travaux agricoles, ce sont les auxiliaires de la famille agricole, 141.000 sont des ouvrières industrielles - dont 91.000 travaillent en ville, 110.000 sont employées dans les banques et dans le commerce, dont 6.700 en ville.

Les ouvrières roumaines peuvent faire partie des syndicats et même ce sont elles qui forment la majorité, dans quelques uns des syndicats organisés auprès des manufactures de tabac et d'allumettes. Comme les ouvrières même ne possèdent pas en général de fortes organisations syndicales, ils ne sont pas à même de bénéficier des lois qui les protègent en facilitant et récompensant leur travail.

Les patrons en profitent pour augmenter les bénéfices de leurs entreprises, ils payent des salaires dérisoires et éludent autant que possible le régime de la protection du travail.

C'est surtout la situation des femmes engagées dans l'industrie roumaine qui est très précaire.

En dehors de l'agriculture, ces femmes travaillent dans l'industrie textile, du livre, de l'imprimerie, de la reliure, des gants, de la chaussure, du cuir, de la céramique, dans les manufactures de tabac et d'allumettes, de fleurs artificielles et de la coupe.

Quelle que soit l'espèce de son travail, la femme est moins payée que l'homme, de 20, 30, 40 et même de 50%, et cela bien

qu'elle execute le meme travail, dans les memes conditions et avec la meme capacite et application. Lâ-meme, ou les femmes sont plus entendues et de beaucoup plus nombreuses que les hommes - c'est le cas de l'industrie textile - elles sont payees de 50% moins que les hommes.

Le *Bulletin du travail* de mois de Mai-Aout 1935, page 390, 437, montre dans l'industrie textile, pour le meme travail de 50 à 60 lei par jour de salaire pour les femmes, alors que pour les hommes il indique un salaire qui va de 100 à 120 lei. Et c'est la meme chose dans toutes les industries du pays, conformement aux rapports des inspecteurs.

L'engagement des femmes est individuel ; le contrat collectif ne leur cree pas une meilleure situation, car ces contrats meme prevoient un salaire special pour les femmes, generalement moindre. (Voir les extraits des contrats collectifs, publies dans le I-er volume du *Bulletin du travail*, Janvier-Juin 1936, page 151-163. Pour le meme travail, les hommes sont payes de 6 à 8,30 lei par heure, tandis que les femmes recoivent de 5,50 à 7,75 lei par heure).

Les seules institutions qui leur assurent une meilleure situation, c'est à dire à travail egal, salaire egal, ce sont les industries, les manufactures etatisees, de l'Etat, tabac et allumettes et le travail dans les ports. Les femmes recoivent egalement le meme salaire que les hommes dans les industries textiles Belgo-Roumaines et dans les fabriques de chaussures „Dermata", par ex. La fabrique d'Arad, mais ce n'est la que le resultat d'une greve de deux mois, qui a fini l'annee passee avec le triomphe des ouvriers et des femmes ouvrieres en particulier.

Ces contrats prevoient pour les hommes des *allocations familiales*, mais seulement pour les hommes consideres comme chefs de famille ; on n'accorde rien de pareil aux femmes, meme quand elles sont - et c'est souvent le cas - chefs de famille. Informations fournies par les syndicats ; les contrats collectifs de la Societe Miniere Petroşani; le contrat collectif de la Societe U.D.R. de Reşita, (*Bulletin du Travail*, page 97) le contrat passe entre Schmeller et les ouvriers syndicalises de Bucarest. (*Bulletin du Travail*, page 161, 1936).

Generalement, meme dans les entreprises utilisant des centaines de femmes, rien n'est prevu pour ameliorer leur situation ;

elles sont retribuees comme les hommes, en general dans le travail à la piece. Or, si ce travail est egalement fatigant pour tous les ouvriers, il l'est surtout pour les femmes ouvrieres. Ainsi dans les fabriques de fichus imprimes, dans l'industrie gantiere, de Cluj, Timișoara ou Arad, le payement se fait à la piece et il est le meme pour les deux sexes.

Mais des que le travail est compte à l'heure, à la journee ou à la semaine, le salaire descend de 30, 40, 50% au dessous de celui des hommes. (Voir les rapports d'inspection, *Bulletin du Travail* 1930-1936).

En general, le minimum de salaire pour les femmes est de beaucoup inferieur au minimum d'existence requis, etant donne le prix des objets de premiere necessite.

Il n'y a parmi les ouvrieres que tres peu de femmes, qui ne soient obligees de pouvoir qu'à leurs besoins personnels. Mariees ou non, elles ont toujours à leur charge un certain nombre d'etres dependants.

Les recherches faites par notre membre, Mme Manuila, et par les etudiantes de l'Ecole Superieure d'Assistance Sociale ont abouti apres une etude concentree, sur un groupe de 130 ouvrieres, coiffeurs et manucures, aux constatations suivantes :

Parmi les 130 cas etudies:

1) *Etat Civil*:

29 femmes ne sont pas mariees

34 " sont mariees

37 " sont abandonnees par leurs maris

22 " sont veuves

8 " sont divorcees.

2) *Moyens de vivre*

107 vivent de leur profession

21 font en dehors du travail professionnel, des ouvrages manuels qu'elles vendent

1 fait des traductions en roumain

1 gagne encore comme masseuse.

3) *Charges familiales*

12 seulement gardent pour elles leur salaire

21 entretiennent leurs parents

76 entretiennent leur famille personnelle

21 entretiennent leurs enfants et leurs parents.

4) *Quant au quantum de leurs charges*

71 entretiennent entierement les etres dependant d'elles

47 les entretiennent en partie.

Il y a donc en moyenne 2,7 personne de la famille à entretenir pour chaque ouvriere.

La situation est la meme pour les femmes employees dans le commerce et dans les bureaux particuliers. Il n'y a que l'Etat qui leur accorde un traitement egal à celui des hommes, dans le meme grade et pour la meme qualite de travail. Quel que soit le travail qu'elle fournit, au ne respect pas envers les femmes les engagement pris par les lois de protection du travail. Il y a des entreprises, ou *les femmes travaillent la nuit*, en dehors des heures prevues par les lois (fabriques de tissage), restaurants, bars, dépassent les horaires autorises par le Ministere du Travail.

Dans les bars et les confiseries, les femmes travaillent de 16 à 18 heures par jour, pour des salaires derisoirs; elles ne sont pas libres le Dimanche et les jours feries. (Voir les rapports des inspecteurs du Travail pour la region Bucarest, *Bulletin 1935*).

Dans les grandes entreprises, on leur accorde des conges d'accouchement. Quant aux petites entreprises, elles mettent tout simplement à la porte les femmes gravides, d'autres ouvrieres sont engagees à leur place.

Il y a peu d'etablissements qui possedent une creche, des garderies d'enfants, enfin toutes les institutions de *well-fare* prevues par les lois.

Sous tous les rapports, le travail de la femme est exploite au benefice des patrons, qui ne permettent pas aux indiscrets de penetrer dans leurs fabriques, pour constater quelles sont les veritables conditions de travail.

La response de Mme Thibert

Chere madame,

J'ai recu avec grand interet le memoire que vous avez bien voulu m'adresser en reponse à ma demande d'informations concernant certains points de la situation economique des travailleuses.

Je vous suis extremement reconnaissante de la peine que vous avez prise à faire des recherches de documentation et à consulter pour cette fin les autorites qualifiees.

Je suis tout particulierement interessee par le resume des travaux inedits conduits sous la direction de Mme Manuila par les etudiantes de l'Ecole Superiere d'Assistance sociale de Bucarest; en effet, les donnees sur les charges familiales des travailleuses ne peuvent etre recueillies que par des enquetes directes comme celle que vous avez bien voulu faire entreprendre.

Si j'osais vous deranger encore par une question, je vous prierais, pour donner une valeur de precision superieure à cette enquete, de m'indiquer un detail: la methode par laquelle les 130 ouvrieres qui ont repondu à l'enquete ont ete selectionnees. S'agit-il d'un groupe homogene, par exemple les membres d'un syndicat quel est le nombre total des membres d'une mutualite, ou d'un foyer ou d'un autre groupe, et ces 130 unites representent-elles le groupe tout entier ou tout au moins une fraction importante de ce groupe (par exemple s'il s'agit des membres d'un syndicat quel est le nombre total des membres du dit syndicat). En effet, dans ma demande d'information je m'etais permis déjà de poser une question relative à la proportion des salariees faisant l'objet d'un enquete sur l'ensemble du groupe par la pensee que les resultats d'une telle enquete acquierent une valeur superieure si l'on a pu agir sur tout un groupe naturellement forme, que si l'on a choisi volontairement, ici et là, quelques personnes qui auraient pu etre choisies parce qu'il apparaissait à l'auteur de l'enquete qu'elles ont des responsabilites familiales etendues.

Je m'excuse, donc, de vous importuner encore par cette demande, mais les resultats de l'enquete que vous me transmettez apportent un exemple si frappant des lourdes charges familiales supportees par des travailleuses qu'il me semble tout particulierement interessant de pouvoir mettre en lumiere un tel resultat, en l'etayant sur toutes les precisions desirables.

Acceptez, chere Madame, avec mes remerciement l'assurance de mes sentiments devoues.

Arhiva pentru știința și reforma socială,

anul XV, nr. 1-2, 1937, pp. 157-161.

Frontul feminin

Gazeta femeii, ca tribună independentă pusă și aservită exclusiv mișcării feminine și tot ce privește manifestațiuni de acest fel, ține să-și informeze cititorii cu orice eveniment politic, cultural etc., animat de femei. Căci numai astfel se poate înțelege ceea ce urmăresc femeile prin asociațiile ce le constituie: lupta pentru revendicări. Frontul Feminin [F.F.], constituit de curând și pus sub conducerea unui select comitet de doamne, urmărește pe deasupra ambițiunilor mărunte individuale, solidarizarea tuturor organizațiilor feminine sub un front unic. Redăm părți din manifestul publicat al Frontului Feminin, din care se poate desprinde esențial, scopul, motivele și importanța noii mișcări feminine.

D-na prezidentă N. dr. Bogdanovici a convocat în ziua de 21 noiembrie a.c. [1937] toate președintele asociațiilor feminine cu scopuri fie politice, fie opere de binefacere cu scopul de a încerca o colaborare în acele puncte comune care privesc femeia și a spus următoarele:

Ridicarea nivelului ei, din punct de vedere economic-social și obținerea drepturilor civile și politice.

Dorința de a reuni toate organizațiile feminine a fost și rămâne punctul de plecare al creării F.F. Această idee a F.F. își găsește argumentul în situațiunea actuală, astăzi constituie o nevoie imperioasă din țara noastră: 7 milioane de femei care muncesc, aportul important adus de femeia română în economia națională.

S-au expus apoi dificultățile întâmpinate din punct de vedere :

Economic

Femeia nu are acces la toate ramurile de ocupație, la muncă egală nu este salarizată la fel cu bărbatul, nu are aceleași posibilități de avansare în grad, nu sunt respectate prevederile de protecție a funcționării și a muncitoarei mame.

Politic

Votează numai la alegerile comunale - și într-un cadru restrâns - a fost propus votul femeii la Camerele de comerț și industrie și a fost respins.

Civil

Cu toate că „legi egale dau drepturi egale” nu ne bucurăm de această situație. Averea agonisită în timpul căsniciei, în caz de divorț, rămâne de partea soțului, femeia nu poate fi tutoarea surorii, fratelui; nu poate obține pașaport în caz de divorț decât cu autorizația soțului etc.

Cultural

Analfabetismul este destul de răspândit, iar pentru femeia care nu a învățat nu există nici o posibilitate să se mai dezvolte în această direcție.

Se mai adaugă: șomajul, rezultat al crizei economice, scumpirea articolelor de primă necesitate, igiena socială încă incompletă.

Femeia nu poate sta pasivă de azi înainte fără să-și spună cuvântul în fața legilor care o guvernează. În nici o țară, obținerea dreptului de vot al femeii nu a produs tulburări.

Atâta vreme cât femeile intelectuale funcționare lucrează în cadre separate, nu se va putea schimba situația actuală. Imperioasa necesitate de unire a acestora.

Fiecare organizație își poate păstra programul ideilor fundamentale care stau la baza acelei organizații însă F.F. crede că din punct de vedere mai sus expuse se poate realiza o unire.

Constituirea unui comitet executiv compus din una sau două delegate ale fiecărei grupări; alcătuirea unui secretariat; fond special pentru acțiune ; editarea unei gazete manifeste, apeluri ; întruniri publice pe capitale de județ și țară ; delegații și memorii la Consiliul de Miniștri; prezentarea unui memorandum în Parlament.

Rep.

Gazeta femeii, nr. 57-58, din 22 decembrie 1937.

Femeile în viața politică. O afirmare și o confirmare

7

Alegerile pentru parlament sunt încheiate. Nu vom face aici comentarii în jurul rezultatelor scrutinului și nici nu vom înfățișa încordarea raporturilor dintre partidele în luptă. Nu pentru că noi femeile suntem sistematic excluse de la un drept natural, acela de a fi cetățene egale în drepturi cu bărbații. Ci numai pentru a sublinia faptul ce se degajă din toată atmosfera grea care a dominat alegerile, afirmațiunile făcute, precum și continuarea unor adevăruri din care se pot trage învățăminte și concluziuni interesante.

În fața perspectivei brutalităților și violenței de limbaj din toiul luptei electorale, femeile române au ținut în primul rând să observe că este de a lor datorie să intervină ca un arbitru împăciuitoare între frați, afirmându-se astfel ca un factor de echilibru și armonie socială, neținând socoteală de greșeala și ofensa ce li se aduce prin îndepărtarea de la drepturile care li se cuvin cu prisosință. Au făcut aceasta și pentru o înțeleaptă înțelegere a dreptului de vot care trebuie să fie întrebuițat pentru binele națiunii, a căminului și propășirii acestui neam. Virtuțile feminine au reclamat, în primul rând, respectarea moralei creștine, care trebuie să pătrundă în întreaga viață de stat, în întreaga viață socială, în viața individuală a cetățenilor, în tot angrenajul nostru ambiant. Nesocotința acestei morale, nesocotirea celor mai elementare reguli de cinste și bună cuviință, contribuie la destrămarea sufletească a acestui popor pentru care generații întregi au luptat din greu pentru independența și ridicarea lui morală și materială.

În afară de această luminoasă intervenție feminină în luptele politice, s-a făcut o constatare și anume că punctele de sprijin

și doleanțele feminine au găsit un puternic ecou în Partidul Național-Țărănesc care prin însăși glasurile președintelui lui d-l Iuliu Maniu și vicepreședintele d-l dr. N. Lupu, s-a afirmat ca un adept și apărător al drepturilor femeii.

De altfel aceste două personalități politice, d-l I. Maniu, în 1919, și d-l dr. Lupu, în 1921, au chemat femeia în administrația publică, iar Partidul Național-Țărănesc, în 1929, a dat dreptul de vot în viața administrativă.

O nouă solidarizare a acestui partid cu acțiunea feminină, a avut loc la o întrunire convocată de fruntașele și luptătoarele noastre, în sala Eintracht, unde exponenții național-țărăniști au făcut un meritat elogiu al familiei și virtuților feminine, arătând rolul covârșitor al femeii în viața politică și socială a țării.

„Dv. și noi toți - poate dv. mai mult decât noi - a spus d-l Iuliu Maniu - sunteți fanatici apărătoare ale țării, ale gliei și casei dv. Și desigur sunteți gata să vă dați ultima picătură de sânge, să vă sacrificați bărbatul și copiii ca să apărați țara aceasta scumpă și mândră. De aceea interesul dv. pentru politica internă și externă a țării vă privește tot atât ca și pe noi. Pentru noi național-țărăniștii - a spus în continuare d-l Iuliu Maniu - este o datorie să realizăm punctul din programul nostru, drepturile politice integrale pentru femei”.

Iar d-l dr. N. Lupu a declarat: „Făgăduiesc că până la capăt voi fi același fervent apărător al drepturilor femeilor noastre. Sunt feminist pentru că în lunga istorie a omenirii influența femeilor a fost covârșitoare. După cum se vede, în balanța luptelor feminine se adaugă o nouă confirmare a aportului pe care femeia l-a adus și țării și neamului”.

O inimoasă cuvântare a rostit la începutul întrunirii d-na Calypso Botez: „Ne preocupă o problemă, care s-a dezbătut mult de la război până acum: starea de fapt și de drept a femeilor române - a spus d-sa. Rolul femeii dincolo de familia unică, la conducerea vieții publice trebuie să dea tonul de noblețe și armonie. Imensa majoritate a femeilor este compusă din producătoare care pun seriozitate în munca lor productivă. Să creem femeii o conștiință integrală și anume, conștiința fundamental națională. Prin sfântul angajament luat de partidul Național-Țărănesc, vom ajunge la realizarea visului nostru: să fim cu adevărat cetățene ale țării acesteia”.

Iar d-na Ella Negruzzi a adăugat: „Ideologia Partidului Național-Țărănesc este democrația. Ea reprezintă cea mai înaintată concepție de stat. Partidul Național-Țărănesc luptă prin toate mijloacele pentru integrarea democrației în limitele Constituției dând o cât mai mare importanță familiei a cărei întărire va aduce ridicarea claselor nevoiașe”.

Lupta feminină înscrie deci o nouă victorie, pe care o subliniem cu toată satisfacția. Iar intervențiile de natură să îndepărteze asperitățile dintre partidele noastre politice le dorim cât mai dese și cât mai eficiente, ca astfel activitatea feminină începută și pe acest teren delicat să fie încununată de tot succesul atât de necesar trezirii conștiințelor către ceea ce se năzuiește: curățenie și morală.

Gazeta femeilor, nr. 174-175, din 22 decembrie 1937.

Frontul Feminin¹. Către toate femeile din România! Către toate organizațiunile feminine - politice, profesionale, culturale etc. având ca țintă apărarea intereselor femeii și ridicarea ei politică, civilă, economică și culturală !

Femei,

întreaga omenire suferă azi mai mult ca oricând de zdruncinul grozav al crizei materiale și morale, lăsate în urmă de marele război.

în țara noastră criza aceasta se resimte în toate păturile largi ale poporului românesc, aducând înăsprirea raporturilor între oameni - între cei avuți și cei sărmani - scăderea salariilor, scumpirea traiului, concedieri masive din fabrici, birouri, comerț etc., un fiscalism excesiv care lovește în primul rând

1. Au răspuns la apel un număr mare de femei atrase de programul Frontului Feminin (1936-1938), care a avut filiale în mai multe localități ale țării (Brașov, Cluj, Iași, Ploiești, Chișinău); în Capitală a fost organizat pe sectoare; F.F. a colaborat cu partide și organizații politice cu orientare democratică și cu o seamă de asociații cetățenești, de asistență socială etc., în vederea organizării unor manifestări ample pentru apărarea instituțiilor statului de drept în fața amenințării fasciste și în scopul sprijinirii acțiunilor inițiate de Societatea Națiunilor și a altor organisme internaționale pentru menținerea păcii și colaborării între state. Ca și alte asociații politice, și F.F. a fost interzis prin decretul lui Carol al II-lea din 16 decembrie 1938.

veniturile celor ce muncesc, legi cu caracter represiv împotriva organizațiilor profesionale, starea de asediu, cenzura etc.

Aceste lovituri se răsfrâng în mod egal și asupra noastră, a femeilor, care ne-am câștigat oarecum un loc în toate ramurile de activitate socială, culturală, economică și politică.

Mai mult, femeia are de suferit de pe urma crizei, lovituri și mai dureroase decât bărbatul, care grație modului actual de organizare și-a creat și a beneficiat de o întâietate, apărându-și astfel cu dârzenie interesele. Femeia - abia de ieri emancipată - și aceasta în mod incomplet, nu a cunoscut un trecut de luptă, de organizare, de apărare a revendicărilor pur feminine.

Chiar în țările democratice, unde femeia a reușit să obțină unele legi ocrotitoare, acestea - sub presiunea actuală a curentelor antidemocratice - rămân adesea în privința aplicării lor literă moartă. Curentele acestea, - care amenință și țara noastră - au răpit în parte în țările unde au ajuns a domina, bărbaților drepturile lor politice, prin desființarea libertăților cu greu dobândite și răpesc și femeilor acel drept, socotit îndeobște ca elementar omenesc: dreptul la muncă !

Lozinca reacționară : femeia la bucătărie, la copii, la biserică (Kuche, Kinder, Kirche) adâncește distanța existentă în raporturile economice și morale între femei și bărbați, readucând femeia la regimul de servaj al Evului Mediu. Lozinca aceasta care, sub pretext de ordin moral, urmărește de fapt înlăturarea concurenței muncii feminine, izgonește femeile din orice ramură de activitate productivă și îngreuiază astfel întreținerea familiei. Căci nu trebuie uitat că prezența femeilor în uzine, în birouri și în toate profesiunile intelectuale și manuale se datorește schimbării structurii economice a societății în ultimele decenii, schimbare ce a transformat, din temelie, și condițiile de trai ale femeilor.

Or, în toate ramurile de activitate, femeia a dat dovadă de o putere de muncă egală cu a bărbatului, făcând proba unei capacități, care răstoarnă calificativul de „sex slab”. Lupta pentru existență n-a îndepărtat-o și nu o va îndepărta de sânul familiei.

Cum se prezintă în special situația femeii la noi în țară?

La noi în țară, drepturile restrânse care s-au dat femeii, dovedesc că ea este considerată încă minoră.

La noi în țară, femeia nu poate ocupa aceleași slujbe în aceleași condițiuni ca bărbatul; la noi femeia este privită ca un element încă înapoiat, nedemn de a se bucura de aceleași drepturi ca bărbatul. La noi în țară, femeia nu are drept de vot integral. La noi, femeia, care a avut până azi un rol mai mult casnic, nu are nici măcar dreptul de a alege sau de a fi aleasă în consiliile comunale decât în mod foarte restrâns.

Cu excepția unora dintre partidele care se situează pe planul democrației, cele mai multe partide sau doctrine politice din țara noastră resping ideea drepturilor depline politice pentru femei.

Femei,

în aceste împrejurări, poate condamna oare cineva linia noastră de conduită, credința noastră adâncă în democrație?

Putem noi, femeile în general, să încredințăm soarta noastră acelor organizații politice care resping sau înjumătățesc ideea emancipării definitive a femeii? Putem noi să ne alăturăm lor?

Putem noi să-i urmăm pe aceia care vor să ne trimită înapoi la bucătărie, închizându-ne căile spre care ne aruncă nevoile existenței sau vocația noastră?

Putem noi să-i urmăm pe aceia care proclamă că forța primează dreptul și care pregătesc un nou măcel mondial și noi morminte copiilor noștri?

Putem noi să ne alăturăm crezurilor aceluia care, în locul iubirii aproapelui, propovăduiesc ura între cetățeni utili ai aceleiași națiuni?

Femei, iată de ce însăși realitatea ne situează pe planul larg al democrației, alături de toate instituțiile care apără dreptul la viață al celor mulți și care, pătrunse de dreptatea ce trebuie să domnească pe pământ, apără și dreptul femeii la o viață mai bună.

Iată de ce Frontul feminin, neîncadrat în nici un partid politic, respectând credințele religioase și politice ale fiecăreia din noi, se inspiră totuși în activitatea sa din credința democratică și este partizanul cel mai credincios al tuturor așezămintelor țării noastre, care respectă dreptul de gândire, de profesiune etc.

Iată de ce Frontul feminin își pune - între altele - ca primă sarcină câștigarea deplinelor drepturi politice pentru femei.

Necesitatea de a lupta pentru aceste revendicări este cu atât mai mare, cu cât și azi peste 5 milioane de femei făcând parte din pătura țărănească sau din pătura muncitorească de la orașe, trăiesc în cel mai adânc întuneric, lipsite de orice posibilitate de înălțare culturală, economică sau politică.

Femei, puteți voi sta nepăsătoare la suferința țărancilor sau a lucrătoarelor din fabrici, care sunt considerate ca animale de muncă sau ca mașini de fabricat copii, fără ca să-i poată hrăni omenește ?

Puteți voi sta nepăsătoare la toate mizeriile ce se datoresc foametei, locuințelor insalubre, tuberculozei, sifilisului, alcoolismului etc. și care decimează femeia de la țară și de la orașe, sora noastră a tuturor ?

Desigur că nu !

Nu șovăiți așadar a urma chemarea Frontului feminin, organizație care își propune ca scop promovarea tuturor intereselor femeilor din România, fără deosebire de rang, credință politică sau religioasă, organizație care tinde la crearea de condițiuni favorabile propășirii femeii pe tărâmul muncii intelectuale și manuale, la ridicarea nivelului cultural, precum și la crearea de condițiuni igienice, favorabile vieții și muncii femeii și a familiei. Toate acestea, prin concentrarea tuturor forțelor feminine, pentru câștigarea drepturilor egale cu ale bărbaților în toate domeniile vieții publice.

Frontul feminin, dându-și însă seama că acțiuni risipite în vederea acestor revendicări vitale pentru toate femeile nu vor duce la o reușită grabnică, face un apel călduros la toate organizațiile feminine : politice, profesionale și culturale - pe care nimic nu le desparte, dar pe care le apropie țelul comun : apărarea femeii - să pornească la strângerea laolaltă a tuturor forțelor, spre a pune capăt mai devreme cu un ceas suferinței femeii.

Frontul feminin propune încheierea unui cartel larg pe baza următorului program concret de activitate :

1. Dreptul de vot pentru toate femeile ;
2. Eligibilitatea fără restricții a femeilor în consiliile comunale și județene ;

3. Eligibilitatea femeii la Cameră și Senat ;
4. Liberul acces al femeii la toate profesiunile și la toate ramurile de activitate publice și particulare ;
5. Salarizare egală a muncii ambelor sexe ;
6. Concediu obligator și plătit pentru femeia lehză ;
7. Crearea de leagăne pentru adăpostirea copiilor femeilor muncitoare, funcționare și liber profesioniste sărace ;
8. înființarea de dispensare și maternități gratuite pentru populația săracă ;
9. Stabilirea paternității și obligativitatea de a întreține copilul și mama ;
10. înființarea de școli profesionale serale gratuite pentru fetele sărace, nevoite a munci în cursul zilei ;
11. Combaterea analfabetismului printre femei ;
12. Ieftinirea traiului prin desființarea taxelor de consum pentru articole de prima necesitate ;
13. Reducerea tarifelor la tramvai și autobuze pentru populația muncitoare și funcționărească săracă ;
14. Pavarea, canalizarea și electrificarea cartierelor periferice, pentru îmbunătățirea higienică a condițiunilor de trai a lumii nevoiașe ;
15. Descătușarea femeii de orice restricțiuni actuale, care împiedică propaganda completei ei emancipări ;
16. Apărarea păcii, condiția vitală a civilizației, prin respectarea tratatelor internaționale, care garantează integritatea frontierelor, conform programului Ligii Națiunilor.

Ca mijloace practice pentru popularizarea și realizarea acestui program propunem :

1. Convocarea unei ședințe comune a delegatelor tuturor organizațiilor care aderă la propunerile de mai sus.
2. întrunirea în comun a tuturor membrilor acestor organizații.
3. întruniri publice în diferite puncte ale orașului și întruniri publice generale.
4. Lansarea unui apel comun.
5. Deschiderea unei campanii de presă prin reportaje, rapoarte asupra activității noastre și anchete asupra vieții femeii din toate straturile sociale.
6. Organizarea de cursuri pentru analfabete, cursuri de limba română și de limbi străine, șezători culturale, conferințe etc.

7. Crearea de asistență medicală și juridică.
8. Crearea unui fond comun prin subscripții, tombole, spectacole publice etc. pentru susținerea acțiunii noastre comune.

Cunoscând concepțiile și sentimentele femeilor de inimă, care au pornit la luptă pentru interesele femeiești, sperăm că propunerea noastră nu va rămâne fără ecou și că vor fi făcuți fără zăbavă pașii necesari pentru realizarea unei unități depline de acțiune, prin Concentrarea tuturor organizațiilor feminine.

Broșură editată de Frontul feminin,

Atelierele *Adevărul* S.A. [1937].

Evoluția profesiei de asistentă socială de Veturia Manuilă¹, Secretara Generală a „Asociației pentru Progresul Asistenței Sociale”

Încă din anul 1931 și 1933, Centrul nostru de acțiune socială care este Institutul Social Român de sub conducerea D-lui *prof. D. Gusti*, a fost preocupat de ideea organizării unei școli de asistență socială pentru formarea personalului tehnic necesar acțiunii de ridicare a populației nevoiașe. Această școală urma să ia ființă în cadrele Institutului Social Român, însă din cauza greutăților insurmontabile de atunci, nu s-a putut realiza.

1. Veturia Manuilă (1896-1986), publicistă, profesoară, a făcut studii de științe naturale la Cluj și Budapesta (1916-1921), apoi la Paris, Londra, Bruxelles, Berlin, Dresda, Viena. După ce s-a specializat în asistență socială la Universitatea „John Hopkins” (Baltimore) din S.U.A. (1926-1927), s-a întors în țară și s-a afirmat în acest domeniu. A fost directoarea Școlii Superioare de Asistență Socială „Principesa Ileana” din București (1929-1947). A organizat și a condus Asociația pentru Progresul Asistenței Sociale (1936). A editat revista „Asistența socială”; a înființat centrul de demonstrație pentru asistența familiei din cartierul Tei al Capitalei și primul serviciu de asistență minorilor delincvenți la Parchetul Tribunalului Ilfov (1934); a colaborat la: *Adevărul*, *Sociologia română*, *Arhiva pentru știință și reformă socială*, *Cuvântul femeilor*, *Buletinul Institutului American*; în 1948 a emigrat în S.U.A., unde, în cadrul Institutului Central de Asistență Socială de la New York, a lucrat în calitate de consilieră, venind astfel în ajutorul refugiaților români să se integreze în economia americană. În 1952 a fost printre întemeietorii fundației „Iuliu Maniu”, creată pentru a-i sprijini financiar pe tinerii români să-și facă studii de specialitate și în vederea popularizării culturii românești în S.U.A.

A urmat apoi o perioadă de progres în domeniul realizărilor sociale și în special în cel al sănătății publice, domeniu strâns legat de asistența socială, astfel că, în mod firesc, interesul și perspectivele de reorganizare pentru acțiunea de asistență socială au crescut. Prin venirea la conducerea Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale a profesorului *Iuliu Moldovan*, marele luptător în domeniul sănătății publice și autorul legii sanitare din 1930, care schimbă fundamental principiile de bază ale organizării sanitare, asistența socială își ia locul ce i se cuvine în programul modern de politică sanitară și socială. Legea sanitară din 1930 prevede în organizarea sanitară a orașelor biroul de asistență socială alături de biroul de ocrotire, ca organizație fundamentală în programul de sănătate publică.

În vederea aplicării programului sanitar prevăzut de legea sanitară, Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale, preocupat de pregătirea personalului tehnic necesar, a început să frământeze ideea înființării unei școli de asistență socială, dat fiind faptul că țara noastră n-a dispus de personal special pregătit pentru activitatea de asistență socială.

În același timp și în mod cu totul independent, Asociația Creștină a Femeilor Române - convinsă și ea de necesitatea personalului tehnic în munca ce o desfășura în asistența și ocrotirea tineretului - muncă atât de importantă pentru pregătirea viitorilor cetățeni ai țării, - s-a ocupat de asemenea de ideea înființării unei școli de asistență socială.

Iată cum prin intervenția destinului se întâlnesc trei inițiative ale Ministerului Sănătății, care vedea această școală ca un învățământ academic pe lângă Institutul de Igienă și Sănătate Publică, inițiativa secției feminine a Institutului Social Român și inițiativa Asociației Creștine a Femeilor Române, care dorea o școală mai modestă pentru nevoile ei imediate.

În toamna anului 1929, *A.S.R. Principesa Ileana*, în calitate de conducătoare spirituală a Asoc. Creștine a Femeilor Române, mi-a făcut propunerea concretă de a mă ocupa de organizarea acestei școli, exprimându-și dorința ca școala să ia ființă încă în acel an. Am primit însărcinarea organizării acestei școli pentru un timp de 5 ani, timp pe care l-am socotit necesar pentru buna organizare și consolidare a școlii și pentru formarea viitorului ei personal de conducere.

Studiind posibilitățile de organizare, primul neajuns de care ne-am izbit a fost lipsa de personal didactic specializat. Totuși școala trebuia să-și înceapă funcționarea, având în vedere conjunctura extrem de favorabilă a condițiilor de lucru pentru asistența socială, prin venirea la Ministerul Sănătății a profesorului I. Moldovan, ca secretar general. S-a stabilit o colaborare între Asociația Creștină a Femeilor Române și Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale. Ministerul Sănătății s-a oferit să suporte cheltuielile de organizare și de salarizare a personalului didactic, iar Asociația s-a oferit să dea localul pentru cursuri și cămin pentru studenți. A rămas nerezolvată însă problema cea mare: personalul didactic al școlii. S-a făcut apel la colaborarea D-lui profesor Dimitrie Gusti, care prin activitatea D-sale în domeniul sociologiei și a grupului din jurul D-sale a fost considerat ca singurul cunoscător al condițiilor sociale și al posibilităților de lucru pe teren la noi în țară.

Seminarul de sociologie al Facultății de Filozofie și Litere din București își începuse campaniile de cercetări pe teren sub forma de monografii. Există deci o experiență în direcția cercetărilor sociale. Astfel, s-a ajuns la colaborarea pe care cu atât de largă generozitate ne-a acordat-o d-l prof. Gusti și cei din jurul D-sale, dintre care școala păstrează o adâncă recunoștință în special *D-lor Henry Stahl, dr. Sabin Manuilă și Mircea Vulcănescu.*

La 1 noiembrie 1929 prima școală de asistență socială românească și-a deschis porțile pentru a începe o viață plină de greutate și, de cele mai multe ori, lipsită de sprijinul acelor care, prin natura lucrurilor, ar fi fost obligați să dea cel mai larg sprijin acestei școli.

Planul de organizare al școlii a fost elaborat în cele mai mici detalii împreună cu D-nii prof. I. Moldovan, prof. D. Gusti și întregul grup de organizare. Această strânsă colaborare a avut darul de a-i solidariza pe toți membrii cu instituțiunea, fiecare simțindu-se strâns legat de aceasta prin eforturile depuse în comun pentru realizarea ei. Această unitate de grup a ajutat școala să înfrunte cele mai vitrege condițiuni, salvând-o de la desființare, când din cauza influențelor politice a ajuns să fie cu desăvârșire lipsită de fonduri.

După stabilirea programului de cursuri și fixarea cadrului corpului didactic, cea mai grea problemă a fost crearea

posibilităților de muncă practică, unde studentele să-și poată însuși metodele de aplicare practică a principiilor expuse la cursurile teoretice. S-a încercat o colaborare cu societățile existente din Capitală, dintre care unele ar fi primit studente pentru practică, dar numai cu condiția de a se păstra felul de lucru de până atunci. Și cum societățile de asistență socială din Capitală au lucrat în timpul acela pe bază empirică, școala s-a văzut nevoită să-și creeze singură centre de demonstrație pentru instrucția practică a studentelor.

Prima specialitate introdusă a fost *asistența de familie*. S-a ales cartierul Tei care prezintă variate probleme de patologie socială, unde studentele să poată cunoaște modul de trai al diferitelor categorii de populație, în Capitală.

Centrul de demonstrație pentru asistența familiei în cartierul Tei a fost deschis la 1 decembrie 1929, ajungând să lucreze în primul an, în mod constructiv, cu 69 familii, având 201 copii.

S-a simțit mai întâi nevoia cunoașterii sociologice a cartierului, cunoaștere ce s-a realizat treptat prin studii parțiale, făcute în parte de către organele școlii, în parte de către Seminarul de Sociologie al Facultății de Filozofie din București. În felul acesta am reușit să ajungem la o cunoaștere oarecare a realităților din cartierul în care a trebuit să învățăm a aprecia fenomenele anormale ale vieții, fără să cunoaștem însă în prealabil biologia socială a populației noastre din Capitală. Această situație anormală a avut repercusiuni directe asupra activității noastre.

Necunoscând condițiunile normale de trai ale populației, studentele noastre au raportat condițiunile de trai ale dependenților cu care au lucrat, la propriul lor standard de viață, căutând ca prin munca de refacere a dependenților să-i ridice la un standard de viață la care, natural, nici unul din ei nu s-a putut menține.

Mai târziu, prin experiență proprie, am ajuns treptat la o cunoaștere din ce în ce mai bună a mediului de viață al populației.

În decurs de câțiva ani, Centrul a devenit un sfătuitoare și sprijinitor al populației, având în cartier o reputație bună și bucurându-se de simpatia generală. Centrul a ajuns să rezolve tot felul de probleme, nu numai de asistență familiei, și a devenit un Centru de îndrumare a populației în variate domenii,

care în mod obișnuit nu țin de domeniul asistenței de familie, dar pe care Centrul le-a putut rezolva grație numeroaselor sale colaborări cu domeniile înrudite cu asistența socială.

Centrul de asistența familiei s-a dezvoltat în mod cu totul excepțional și rapid până în 1933, când a început criza financiară a școlii. Criza s-a produs prin faptul că Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale n-a mai acordat nici o subvenție. Centrul nemaiprimind de la Minister nici un fel de contribuție bănească, și-a redus activitatea încetul cu încetul, menținându-se în 1933-34 dintr-o subvenție de 50.000 lei acordată de Primăria sectorului I al Capitalei, plus contribuțiile personale ale corpului didactic, care s-a ridicat aproximativ la aceeași sumă. Această sumă a fost cu totul insuficientă pentru o muncă atât de larg extinsă, a Centrului nostru. Totuși este meritul înțelegerii și solicitudinii tuturor primarilor și consilierelor comunale ale acestui sector, că Centrul din Tei și-a putut păstra continuitatea în lucru.

După schimbarea survenită la Minister, epoca de tristă stagnare a școlii s-a sfârșit. Centrul a început să se refacă treptat, îndreptându-i-se situația financiară, însă n-a ajuns încă nici pe departe la gradul de dezvoltare pe care l-a avut în 1931-32.

Dar prin sprijinul și colaborarea strânsă pe care Centrul o are cu Primăria Sectorului I al Capitalei și pentru care ținem să aducem mulțumirile noastre d-ilor primari, studentele au posibilități bune de a-și face stagiile în asistența de familie, la acel sector.

A doua ramură de asistență socială introdusă de școala noastră, a fost *Serviciul Social de Spitale*, nu fiindcă astfel ar fi fost logic, ci fiindcă iarăși destinul a făcut ca în acel timp să se afle la conducerea Eforiei Spitalelor Civile, ca efor, D-l Profesor D. *Mezincescu*, directorul Institutului de Higienă și Sănătate Publică, care, cunoscând problema, a înțeles să dea cel mai larg concurs școlii, introducând serviciile sociale pe lângă toate spitalele Eforiei.

Cu tot sprijinul acordat de d-l Efor *Mezincescu*, cât și de d-l director general Al. Băbeanu care a continuat să susțină școala în mod admirabil, asistentele sociale n-au fost scutite nici la noi, ca de altfel în nici o țară unde există servicii sociale de spitale, de neajunsuri din partea unor membri neînțelegători

ai corpului medical, care au considerat serviciul de asistență socială spitalicească ca fiind fără utilitate și ca un organ de control financiar al Eforiei. La această concluzie s-a ajuns din cauză că Eforia a introdus verificarea situației materiale prin anchete la domiciliul pacienților care solicită gratuitatea sau reduceri la taxele de tratament sau de spitalizare.

Evident, această măsură a nemulțumit pe unii din medici. Nemulțumirile de acest gen au fost însă trecătoare și din fericire reduse ca număr. Astfel că serviciile s-au putut bucura de cele mai bune condițiuni de dezvoltare și dacă n-au putut ajunge încă la un nivel mai dezvoltat, este numai din cauza aglomerării lucrului și a neajunsului că, școala fiind prea tânără și cu puteri de muncă prea limitate, n-a putut asigura Eforiei un personal tehnic suficient de numeros și bine pregătit. Școala nu poate selecționa dintre diplomatele ei decât maximum 3-4 elemente de organizare într-o serie, elemente ce sunt extrem de căutate și care întotdeauna ocupă locurile mai bine salarizate.

în faza actuală a asistenței sociale la noi în țară, toate locurile nou înființate fiind locuri de organizare, suntem nevoite să dăm în posturi de conducere și asistente sociale care nu sunt dotate cu asemenea calități.

în prezent, n-avem în România decât 10 spitale cu servicii sociale. Șase din aceste spitale sunt clinici pentru învățământul medical universitar.

în total, în serviciile sociale din București lucrează 16 asistente sociale, absolvente ale școlii noastre.

Cele mai mari dificultăți le-a avut școala cu introducerea ramurei de *asistență a delincvenților*. în acest domeniu, la noi în țară, opinia publică n-a fost pregătită deloc, deși de ani de zile s-a lucrat la alcătuirea noului cod penal, care prevedea înlocuirea sistemului penitenciar cu sistemul de reeducare.

Școala noastră, în dorința de a lua contact cu problema delincvenței la noi în țară, a început în februarie 1934 organizarea unui serviciu de asistență delincvenților minori în Penitenciarul Văcărești, având pentru aceasta aprobarea Ministerului de Justiție.

Prin bunăvoința și sub conducerea d-lui Prim-Procuror *Procopie Dumitrescu*, școala a organizat, cu un an mai târziu, un al doilea serviciu de asistență socială pentru delincvenții minori

judecați în stare de libertate, acesta fiind atașat, în mod oficial de către Ministerul de Justiție, Parchetului Ilfov și trecut la 1 ianuarie 1937, odată cu intrarea în vigoare a noului cod penal, la Tribunalul de minori Ilfov.

Terenul a fost greu de deștelenit și reușita se datorește în mare parte eforturilor Primului-Procuror D-l Alexandru Procopie Dumitrescu, care a susținut activitatea noastră cu toată convingerea și care ne-a adăpostit cu serviciul chiar într-una din încăperile serviciului D-sale, reușind întotdeauna să ne susțină munca față de opozițiile inerente oricărui lucru de început și încă neînțeles.

Mult sprijin a avut școala în acest domeniu și prin D-l Sescioreanu, secretar general al Ministerului de Justiție. D-sa a susținut munca noastră ori de câte ori s-a simțit nevoia, contribuind și la înființarea și înzestrarea laboratorului de psihologie, care funcționează pe lângă Tribunalul de minori Ilfov, sub conducerea laboratorului de psihologie al Facultății de Filozofie.

în fine, școala lucrează și în ramura *asistenței și ocrotirii grupurilor, asistența specifică a tineretului*, specialitatea Asociației Creștine a Femeilor Române, care activează în acest domeniu mai bine de 10 ani, cu pricepere necontestată.

Școala n-a ajuns încă la specializare în *asistența copiilor și în asistența psihiatrică*, de aceste ramuri urmând să ne ocupăm de-abia de acum înainte.

Am ținut să fac această schiță a istoricului școlii, fiindcă numai sub această perspectivă se pot aprecia elementele care au ieșit din sânul ei și care sunt asistentele sociale. Grupul nostru a dus o viață așa de solidară, așa de strâns unită, încât numai în mod excepțional și din vina spiritului de milă, caracteristic persoanelor care fac asistență socială, au ieșit din școală acele câteva absolvente care fac notă discordantă față de ceea ce ar trebui să fie fiecare asistentă socială. Astăzi, școala poate avea mândria de a afirma că, privind îndărăt la munca spinoasă de 9 ani, vede realizată o serie de noi activități în domeniul asistenței sociale, toate rezultatul eforturilor depuse de asistentele noastre sociale, care aduc contribuții noi în locurile pe care le dețin. Curentul de asistență socială constructivă este pornit și la noi în țară. El nu se mai poate opri,

chiar dacă persoanele de conducere ar dispărea din arena de luptă. Avem 54 de absolvente pioniere, răspândite în diferite colțuri ale țării, care sunt tot atâtea focare de răspândirea principiilor noi de asistență socială. Prin eforturile acestor mici și harnice albine, ajutate, bineînțeles, de șefii lor ierarhici, s-au creat 10 Oficii Municipale de Ocrotire - din care 2, Clujul și Brașovul, cu o organizare ce poate fi mândria noastră - și atâtea alte servicii de mare utilitate pentru țară.

Este un început modest, dar un început bun. Meritul este al întregului grup de personalități, profesori și asistente sociale care au înțeles să se pună necondiționat în slujba unui ideal și să-l servească fără șovăire, fără rezerve. Fie-mi îngăduit, ca în numele Asociației noastre, să exprim, în această primă adunare a noastră, cea mai caldă recunoștință și cele mai vii mulțumiri persoanelor noastre de conducere, între care, în primul rând, d-lui prof. D. Gusti, președintele nostru și permanentul nostru sfătuitor și sprijinitor, apoi profesorilor noștri, Asociației Creștine a Femeilor Române, care ne-a fost un reazim, mai ales în zilele grele, precum și nenumăraților prieteni și susținători, pe care îi are Asistența Socială, și în sfârșit asistentelor noastre sociale, care au înțeles să-și consacre tinerețea, entuziasmul și forțele de muncă, pentru a duce mai departe munca începută de noi.

Și pentru a termina, vă voi spune un cuvânt și pentru mine. Munca ce s-a depus la această școală nu este spectaculoasă; rezultatele ei vor fi însemnate, dar târzii. Nu pot decât să vă mărturisesc că asistența D-voastră zilnică și prezența D-voastră aici, îmi întărește credința că nu m-am străduit în zadar să sădesc idei și sentimente care au încolțit și s-au dezvoltat în sufletul Dv. Astăzi am marea bucurie de a vedea primele rezultate. De aici încolo, timpul pe care de atâtea ori l-am văzut fugind în aparență fără folos, devine aliatul meu. Bucuria mea sunteți D-voastră, dragi colege, și mulțumirea mea va fi opera D-voastră de mâine, pentru ridicarea celor căzuți în lupta vieții, pentru a colabora la ridicarea țării și pentru a contribui la consolidarea științei românești.

Asistența socială. Buletinul Asociației pentru Progresul

Asistenței Sociale, anul VII, nr. 2, 1938, pp. 37-42.

Ocrotiți femeia muncitoare!

Un alt capitol important, dar complet neglijat, al politicii noastre sociale

Ultimele statistici oficiale arată că în România mor 12.000 femei lehuze pe an, din cauza lipsei de îngrijire sau a hranei neîndestulătoare care ia organismului orice putere de rezistență!

Cifra aceasta e impresionantă, dureros de impresionantă. Și dacă-i mai adăugăm întristătorul fapt că România este totodată țara cu cea mai mare mortalitate infantilă în Europa, oricine va înțelege că, punând problema ocrotirii muncii femeilor și copiilor, noi n-o facem numai din punct de vedere al intereselor restrânse ale clasei muncitoare, dar și din punct de vedere al interesului general și național.

Primejdia degenerării rasei

Căci în aceste cifre statistice nu se oglindește numai starea de mizerire în care se găsește majoritatea covârșitoare a femeilor de la noi, adică acele femei care muncesc fie în fabrici și pe ogoare, fie în gospodăria lor, 80% cel puțin din toate femeile române. Ele ne semnalează totodată un alt fenomen alarmant, de proporții mult mai vaste: *degenerarea rasei...* Mor femeile, mor copiii! Ce poate fi mai îngrozitor în viața unui popor decât acest teribil seceriș pe care-l face Moartea tocmai printre acei care reprezintă înseși speranțele lui de viitor!

În România se nasc anual aproximativ 38 de copii la mia de locuitori, deci 600-700.000. Dintre aceștia, mor 23 la mia de locuitori, deci aproape 400.000!

Mortalitate mare și la orașe

Dar cine crede că mortalitatea femeilor și copiilor se constată numai la sate, se înșală. În orașele noastre, locuite de puțini capitaliști, dar de mulți, foarte mulți oameni muncitori care trăiesc ca vai de ei din munca creierului sau a brațelor, situația nu este mult mai bună. Mor și aici, din cauza proastelor stări sociale, femeile și copiii, pe capete. Nu în palatele celor bogați, bineînțeles, ci în bordeiele celor săraci și muncitori...

Soluția?

Evident, ca pentru orice în lume, există o soluție și pentru această problemă. Ridicarea nivelului cultural și, mai ales, material al maselor largi țărănești și muncitoare ar coborî imediat mortalitatea. Alungați sărăcia și veți alunga boala! Iată o formulă simplă, dar greu de aplicat în societatea de azi în care nici o lege nu oprește pe nimeni să moară de foame.

Dar și până la înfăptuirea unei societăți mai drepte se poate face mult pentru ocrotirea femeii și copilului. Cu o condiție, însă!

Ca cel puțin legile existente să fie respectate.

Munca de noapte a femeii e interzisă...

Iată că aceeași lege care fixează durata legală a muncii la 8 ore pe zi, cuprinde și câteva capitole despre ocrotirea femeii.

Un articol din această lege interzice categoric munca de noapte a femeii, precum și munca femeii în industriile subterane, periculoase și insalubre (nesănătoase). E o dispoziție minunată aceasta, fără îndoială, dar din păcate ea a rămas literă moartă.

Cine n-o crede, n-are decât să-și jertfească somnul într-o noapte și să facă o raită prin Capitală sau prin orice alt oraș industrial al țării.

...Dar se practică nestingherit în toată țara

Munca de noapte a femeilor este regulă generală în industria textilă. Femeile (între care adesea copile de 14-15 ani) intră în lucru seara și lasă lucrul dimineața. În multe fabrici nu se admit nici pauze de recreere, iar acolo unde patronul e nițel mai omenos, se întâmplă adesea ca muncitoarele să fie oprite a părăsi sălile de mașini în timpul așa zisului „repaos”. Le vezi atunci dormind îngrămădite, claie peste grămadă prin colțuri, până ce semnalul neiertător le cheamă iarăși alături de mașinile veșnic în funcțiune...

Dar în câte industrii și bresle nu lucrează femeile noaptea. Chelnerițele, garderobierele, femeile de serviciu - iată o altă armată de muncitoare pentru care, însă, munca de noapte reprezintă nu numai o primejdie fizică, dar și una morală.

De asemenea, în industriile periculoase și insalubre, munca feminină este generală.

Cum pot suporta aceste femei care muncesc toată noaptea din greu și care ziua trebuie să se ocupe de ale casei, care deci niciodată nu sunt odihnite - cum pot ele suporta povara grea a maternității ?

Mai ales că și condițiile lor de viață sunt dintre cele mai proaste. Femeile primesc salariile cele mai scăzute. În industria textilă, spre pildă, se plătește și 20 (douăzeci) de lei pe zi!

Lehuzele au drept la concediu plătit

Dar legea merge mai departe. Ea cuprinde și dispozițiuni de ajutorare reală a femeilor în caz de lehozie.

Femeia lehoză n-are voie să muncească 6 săptămâni înainte și după naștere. Pentru acest răstimp, ea are dreptul la un concediu plătit.

Bineînțeles, această dispoziție a fost înscrisă în lege în vederea ocrotirii acelor femei care muncesc ziua și în industriile permise. Căci, precum am spus, munca de noapte e interzisă.

Dar întocmai cum se aplică interzicerea muncii de noapte, tot astfel și această obligativitate a concediului plătit.

Muncitoarea lehuză muncește, câtă vreme o țin puterile, fiindcă dacă nu muncește, nu mai vede nici cei 20-30 lei pe zi și moare de foame, cu pruncul din ea cu tot.

Să ne mirăm atunci că mor atâtea femei lehuze ?

E cazul mai degrabă să ne mirăm că în țara noastră unde se face atâta caz de naționalism, autoritățile nu au mai multă grijă de aplicarea legilor care ocrotesc femeia.

Faptul că e vorba de muncitoare, nu dispensează încă aceste autorități de îndeplinirea lor legale.

Femeia muncitoare face și ea parte din națiune. Ea este chiar reazemul ei adevărat.

Ar fi timpul ca cei ce sunt chemați să guverneze, să-și amintească de existența acestei probleme.

Lumea nouă, nr. 12, din 20 martie 1938.

Marea întrunire festivă a „Asociației pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române”

Duminică, 13 martie a avut loc în strada Popa Rusu 13 [București], o impunătoare întrunire a femeilor române, spre a omagia pe M.S. Regele [Carol al II-lea] pentru înscrierea în noua Constituție a drepturilor politice pentru femei. Întrunirea a prezidat-o d-na Elena Meissner-Iași, președinta generală a „Asociației”.

Domnia-sa, face un scurt istoric al înființării „Asociației” la Iași în vremea războiului, având de scop a face, ca în noua Constituție de atunci, să se dea drepturi și femeilor, ca unele care au înlocuit în toate muncile pe bărbații ce luptau pe front și au muncit cu devotament în spitale.

Arată diversele etape prin care a trecut „Asociația”, pentru a dobândi în 1925 [de fapt 1929] drepturi la comună și județ și 1932 drepturile civile. Acum prin noile drepturi înscrise în noua Constituție, femeia va putea face dovadă deplină a însușirilor sale în gospodăria statului. Aduce prinosul de recunoștință M.S. Regele, căruia îi urează domnie lungă și glorioasă.

Citește și adeziunea d-nei Maria Pop-Craiova.

D-na Calypso Botez, președinta secției București, aducând vii omagii M.S. Regelui pentru eliberarea femeii din cătușele de veacuri, arată cum femeia de azi începe o viață nouă bazată pe evanghelia muncii, Constituția actuală aducându-ne maximum de bine ce-l doream.

D-sa mai aduce omagii de recunoștință M.S. Regelui, în numele societăților: „Asociația femeilor cooperatiste române”,

„Comitetul Național pe lângă B.I.T. pentru munca femeilor în România”, „Comitetul pentru cultura gospodărească”. De asemenea, citește adeziunea d-nei Maria Baiulescu - Brașov.

D-na Ortansa Satmary, președintă, aduce omagii M.S. Regelui, atât în numele „Asociației”, cât și a „Institutului Cultural Feminin”, pe care îl prezidează, arată ce a făcut în trecut femeia pentru neam și țară mai ales cele din provinciile dezrobite, care au păstrat vie făclia naționalismului. În viitor, țara noastră nu are decât de câștigat din colaborarea celor două sexe pentru binele obștească.

D-na Ella Negruzzi, președintă, aduce prinsoasă de recunoștință M.S. Regelui și mulțumește și tuturor colaboratoarelor „Asociației”, care prin propaganda lor au contribuit la succesul cauzei noastre de azi. Mulțumește și în numele societății ce o prezidează „Gospodăriile rurale”.

Maica Smara, decana luptătoarelor pentru cauza feministă, se bucură de izbândă datorită bunului nostru Rege și luptei aprige duse de femei. își amintește de greutățile întâmpinate la început și sfătuiește femeile să lupte contra celor două plăgi: lenea și corupția.

D-na Margareta Ghelmegeanu, după ce aduce omagii de neprecupețită recunoștință M.S. Regelui, analizează articolele din Constituție referitoare la aceste drepturi. D-sa arată cum lupta de dezrobire nu este încă terminată, căci depinde cum se va interpreta în noua lege electorală gândul bun al Suveranului nostru. Acum trebuie strânse mai mult ca totdeauna rândurile dintre noi ca prin solidaritate să se obțină participarea la viața nouă a unui cât mai mare număr de femei. A se armoniza diferența ce se face între femeile ce muncesc în afară de casă și cele ce muncesc în gospodăria lor, ambele munci, același raport în viața socială.

D-na Henrietta Gavrilescu, aduce omagii Suveranului nostru și aderă la sărbătorire în numele celei mai vechi „Asociații pentru drepturile și datoriile femeii”, condusă de d-na Ianculescu de Reuss, care fiind bolnavă n-a putut participa.

D-na C. Nicolau, în numele „Federației Universităților”, mulțumește regelui nostru.

D-na Rozina Bușilă, fost vicepreședintă la Iași aduce asemenea omagii celui care ne va da prilej să lucrăm rezolvând multe

probleme între altele aceea a mamei și a copilului. Mai aduc omagiu recunoscător și vii mulțumiri d-na Cornelia Achimescu, în numele „Asociației surorilor de caritate din război”, d-na dr. Răzvan în numele „Asociației femeilor medici”, și d-na Bogdanovici în numele unei tinere asociații feministe pe care o prezidează, „Frontul Feminin”.

Mai vorbesc d-nele Monteoru și Ella Schildkraute.

D-na Florica Georgescu, secretara generală, arată elanul și dragostea neșarmurită cu care femeile ce suferiseră rigorile ocupației dușmane au primit raza de speranță a cuvântului d-nei Meissner și al înaintașelor noastre, venind să lucreze în Asociație.

Mulțumește tuturor membrilor care au ajutat această operă și aduce prinos de recunoștință M.S. Regelui atât în numele Asociației, cât și a societății ce o prezidează - Cercul Cultural Feminin „Voichița Doamna”.

D-sa apoi citește următoarea moțiune votată prin aclamații de întreaga adunare.

în urmă, președintele cu întreg biroul au semnat la palat și au depus moțiunea spre a fi înmănată M.S. Regelui.

Gazeta femeii, nr. 63-64, din 31 martie 1938.

Importantele lucrări de la Comisia Socială a Societății Națiunilor

Convorbire cu doamna

Alexandrina Gr. Cantacuzino

Doamna Alexandrina Gr. Cantacuzino, întorcându-se de la Geneva, unde a luat parte la lucrările Comisiei Sociale, ne-am prezentat la d-sa pentru a o felicita de izbânzile dobândite de România și a-i cere lămuriri asupra problemelor cercetate de marele for social, care întocmește legiuiri și în care toate țările sunt reprezentate prin personalități eminente și tehnicieni de seamă.

Doamna Cantacuzino ne arată ordinea de zi care cuprindea:

Plasamentul familial, Legiuirile asupra copiilor ilegitiimi, Salvarea minorelor și Reeducarea prostituatelor majore, Serviciul social, Rapoartele Guvernelor asupra Protecției Copilului.

În chestia Plasamentului Familial, România s-a prezentat foarte bine, căci organizarea ei în această privință este una din cele mai bine întocmite, iar opera săvârșită de Ministerul Ocrotirilor Sociale cu concursul doamnei Ecaterina Caragea ne face cinste din toate punctele de vedere și este mult apreciată în străinătate. În Anglia, adopțiunile de copii, după introducerea plasamentului familial, s-au urcat de la 300 lunar la 5.000 lunar. Ceea ce noi trebuie să facem cât de curând este introducerea Chartei Copilului cu drepturile lui consfințite de lege și înființarea Comisiunii românești de Protecția Copilului.

Am avut satisfacția de a fi obținut o mare izbândă pentru România, care de ani de zile lupta să facă să triumfe punerea la ordinea de zi a problemei: *Părăsirea Familiei*, care este

punctul nevralgic al căminului, rechemarea părinților la datorie, sancționarea delictului de părăsire a familiei printr-o legiuire internațională, care să pedepsească pe cei ce nu-și înțeleg prima și cea mai sfântă datorie.

Astăzi când așa de ușor se trece dintr-o țară într-alta, dintr-un continent într-altul, de câte ori nu am văzut cu durere, părinți care au plecat în altă țară, părăsind familia și nu se putea lua nici o măsură în această privință.

Astăzi situația se schimbă, căci se prevăd sancțiuni grave prin legiuirea internațională pe care d-l Ministru Pella a întocmit-o împreună cu Biroul de Codificare Internațională și care va fi prezentată cu toată cercetarea științifică a situației acestei probleme în 40 de țări din diferite continente, la sesiunea din aprilie 1939 a Comisiei Sociale. Este o cinste pentru țara noastră a prezida la aceste lucrări și a fi avut 2 eminente juriști români pe domnul Ionescu-Dolj, vicepreședintele Consiliului Legislativ, și pe d-l Ministru Pella, numit raportor, care prin munca lor leagă pentru vecie numele României de cea mai de seamă operă de *Ocotire a Copilului și de întărire a Familiei*.

Sunt fericită că mi-a fost dat mie, singura reprezentantă anul acesta în Comisia Socială, să fi obținut după o aprigă luptă, (căci fiecare delegat căuta ca țara lui să fie chemată a dirigi aceste lucrări de ordin mondial) ca România și juriștii români să aibă această înaltă cinste ce ne așează printre factorii de prim ordin care au contribuit la rezolvarea unei mari probleme de ordin social. Toate marile asociații ca : Protecția Copilului, Ajutorul Copilului etc. au adus omagiu muncii noastre, felicitându-ne pentru izbânda dobândită.

De asemenea, într-o altă ordine de idei, Consiliul Național al Femeilor Române a luat inițiativa să propună Congresului Consiliului Internațional din Edinburg și tuturor marilor asociații ca să se înființeze *Zone neutre* în fiecare țară, unde copiii în caz de război, să poată fi puși în afară de bombardament, atacuri prin gaze și altele, fiind supravegheați și întreținuți acolo de țările lor. *Zonele neutre* ar fi stabilite printr-o înțelegere internațională de comun acord de toate guvernele. S-ar codifica înțelegerea stabilită cum s-a făcut pentru Crucea Roșie și astfel copilul, acest sfânt odor, rezervă a neamului, ar fi ferit de grozăviile sălbatice ale războiului. Un drapel special ar face zi și noapte

să se știe locul ferit de orice lovitură militară. Această propunere a Consiliului Național Român a făcut mare impresie și credem că va fi încoronată de succes. Cum vedeți, în toate direcțiile se lucrează cu folos în numele și pentru înălțarea României.

Graiul femeii, anul IV, nr. 5, din mai 1938.

1. *Graiul femeii* a apărut la Ploiești, lunar, între 1935 și 1939, fiind oficiosul Grupării Naționale a Femeilor Române. S-a impus ca una dintre cele mai importante publicații feministe interbelice. Inițiatoarea și susținătoarea ei morală și materială a fost Alexandrina Cantacuzino. Colaboratoarele sale proveneau îndeosebi dintre membrele active ale Grupării (Cluj, Brașov, Ploiești, Chișinău, Craiova, Constanța, Râmnicu-Vâlcea, Caracal, Satu-Mare, Calafat).

O izbândă a feminismului român

Avem mulțumirea a vă aduce la cunoștință că la Congresul Consiliului Internațional al Femeilor ce a avut loc în luna iulie anul acesta la Edinburg, distinsa prezidentă generală, Doamna Alexandrina Gr. Cantacuzino, a fost realeasă vicepreședintă în Comitetul de Conducere al acestei mari Asociații, care cuprinde consilii naționale din 60 de state de pe glob.

Au luat parte la alegere prin vot secret peste 2.000 delegate din toate continentele. Doamna Cantacuzino fiind absentă de la Congres, reușita D-sale capătă o mai mare însemnătate și ridică mult prestigiul femeii române.

Cu această ocazie d-na baroană Bb'el, președinta Consiliului Internațional a propus să se trimeată d-nei Cantacuzino următoarea telegramă:

„Consiliul Internațional al Femeilor resimte greu lipsa dvs., vă mulțumește pentru strălucita conferință, trimite marei oratoare urări pentru o lungă, fecundă și indispensabilă colaborare internațională”.

Urăm scumpei noastre prezidente izbândă în noua activitate pe terenul social, având în vedere protecția femeii și a copilului.
Revista Femeilor Române, nr. 5-8, octombrie 1938.

Cuvântarea d-nei Alexandrina
Cantacuzino : Femeile în noua Constituție
românească [rostită la Congresul
al VII-lea al „Grupării Femeilor Române”,
ținut la Brașov în zilele de 12, 13
și 14 noiembrie 1938]

în câțiva ani de la ultimul Congres ce Gruparea Femeilor Române a ținut la Brașov în 1933, putem spune că o prefacere uriașă s-a petrecut și în cadrul vieții naționale și peste hotare.

În acest răstimp, am rămas neclintiți în crezul nostru de dreptate, de cinstită judecată a oamenilor și a lucrărilor. Toate s-au schimbat împrejur, numai sufletul nostru a rămas același legat de doctrina ce constituie forța noastră morală întemeiată pe un ideal ce nimic nu-l poate zdruncina.

Ani de zile am dezvăluit cu curaj răul ce-l desăvârșea politica-
nismul, otrava ce demagogia strecura în toate părțile, secătuiind
forțele vii ale nației. Am cerut încontinuu o mare reformă
constituțională, reorganizarea statului printr-o descentralizare
administrativă; organizarea muncii obștești, vieții economice
și, mai ales, întronarea unei renașteri spirituale, care să îngăduie
o serie de reforme izvorâte din consensul sufletesc al tuturor
cetățenilor.

Cerem reforma Senatului pe temei corporativ, care în gândul
nostru trebuia să devie o adunare a elitei intelectuale, în care
să nu străbată interese de partid și numai grija de legiferare
pentru apărarea intereselor superioare ale Statului.

Ce drum parcurs și câtă dreptate ne-au dat evenimentele
consfințind o parte din ideile și programul nostru.

Femeile au căpătat în principiu drept de vot la Cameră și Senat și drept de eligibilitate la Senat. Ele au fost chemate, cum o ceream noi, a activa pentru apărarea țării, în caz de război.

Munca socială, decretată obligatoriu pentru ambele sexe, descentralizarea administrativă este desăvârșită; politicianismul se spune că a amuțit. Deci programul Grupării este pus în aplicare și s-ar părea că femeile nu mai au ce cere, și totuși cea mai însemnată dintre reforme rămâne o dorință vie: reorganizarea spirituală a nației ce nu se îndeplinește prin decrete-legi, ci prin imponderabili ce leagă sufletele între ele, le adună, le ridică deasupra nimiciciilor și le dă o conștiință activă, pătrunsă de răspunderea colectivă ce o are fiecare om, oricât de mic ar fi, de a contribui la buna rânduială și la preamărirea vieții naționale prin determinarea psihozei de bărbăție, și voie bună, de iubire colectivă, de încredere, de senină privire asupra tuturor problemelor oricât de grele ar fi ele.

Această organizare de viață lăuntrică ce pornește din dorința de bine, nu a fost pusă pe primul plan al preocupărilor și, de aceea, noi, salutând Noua Constituție, ce ne adusese atâtea nădejdi și pe care cu drept cuvânt o socoteam izvorâtă și din

1. Asemenea Constituției României din 1923, și Constituția din 27 februarie 1938, care a consacrat regimul de dictatură personală a lui Carol al II-lea, a recunoscut cele două principii fundamentale ale statului de drept: a. Că toate puterile emană de la națiune și b. Separarea puterilor în stat. în realitate însă, noua Constituție a întărit puterea executivă, pe cea a regelui, în detrimentul puterii legislative (numirea guvernului de către suveran, constituirea Consiliului de Coroană, ca organ consultativ permanent, din personalități desemnate de rege etc.). în consecință, Adunarea Deputaților și Senatul deveneau de fapt organisme mai mult decorative. în aceste împrejurări, femeile știutoare de carte care, potrivit reformei electorale (9 mai 1939), art. 5, au obținut, ca și bărbații, de la vârsta de 30 de ani, drept de vot n-au putut avea rolul pe care-l sperau să-l dobândească în conducerea treburilor statului. De altfel, Legea electorală permitea eligibilitatea femeilor numai în Senat, nu și în Adunarea Deputaților. Prăbușirea curând a regimului carlist și investirea gen. Ion Antonescu cu puteri depline în conducerea statului (septembrie 1940), intrarea României în conflagrația mondială au amânat din nou dobândirea drepturilor integrale ale femeilor.

zămislirea cugetării noastre, nu putem să nu cerem cu hotărâre ca înainte de toate, mai ales față de vremurile chinuitoare, de griji mari și de întunericul în care ne zbatem, să se aibă în vedere ridicarea potențialului moral, dinamizarea până la cel mai înalt grad, a sufletelor, întărirea vieții naționale, printr-o armonioasă colaborare prin iubire, iertare, *încredere între toți fiii țării*. Nu putem, de asemenea, să nu ne exprimăm dorința de a vedea întocmită, cu o clipă mai devreme, legea electorală ca noua Constituție să fie pusă în aplicare și cu ea să ne vedem noi, femeile, în fine înscăunate în drepturile firești de cetățene, aceasta în clipa în care sfatul nostru în apărarea țării poate fi de atât folos.

Pentru legile ce privesc femeile nu ne putem închipui că ele se pot decreta fără ca femeile să fi fost și ele consultate, ca de pildă legea de mobilizare a femeilor ce se pregătește. Este bine să se știe că noi am cerut această legiferare în 1936, printr-o adresă către d-l Prim Ministru [Gh. Tătărescu], care glăsuia astfel:

Cerem în preajma deschiderii Parlamentului să se facă o lege prin care să se încadreze și să se reglementeze activitatea femeilor pentru apărarea țării ca ele să înlocuiască pe bărbați la toate serviciile auxiliare, dublându-se astfel numărul combatanților activi, care să poată fi trimiși pe câmpul de luptă. În ceasul când în toate țările organizarea națiunii ca forță vie de apărarea țării se pune în practică, cerem ca femeile române să fie chemate la toate jertfele pentru Tron, țară și neam.

Cum vedeți, sugestia a pornit de la noi.

Legea muncii sociale obligatorie pentru tineretul de ambele sexe este de o importanță ce nu poate scăpa nimănui, ea este chemată a pune pe tineri în fața realităților vieții, să-i silească să ia contact cu suferințele norodului, să-i pună în măsură a cunoaște țara lor, cugetând asupra nevoilor ei și ale celor mulți și necăjiți, care sunt factorul determinant de armonie, de bună înțelegere, de sănătate morală și fizică. La această lege iar nu am fost chemate a ne rosti tocmai noi care suntem inițiatoarele acestui proiect. De ce acest lucru pentru că cu toate izbânzile de doctrină ce le-am cules, în fapt femeile sunt înlăturate mai mult ca oricând de la drepturi egale cu bărbații și chiar de la munca ce asigură pâinea de toate zilele.

Deci, ne găsim în plin paradox: Izbânzi mari de ordin doctrinar, succese de ideologii, dar, în fapt, aceeași stare de minorat ce slăbește deopotrivă familia și societatea și primejduiește însăși coeziunea de ordin național.

Nu trebuie să ocolim adevărul, oricât de crud ar fi; suflete tari ne trebuie, iar nu letargie menținută prin iluzii fără rost. Noi, care de 20 ani, la această tribună am înțeles a glăsu numai *adevăr*, nu putem tăgădui că vremurile sunt peste tot pământul destul de întunecate și grijile de ordin obștească covârșind pe toate celelalte, cerându-ne să fim mai buni, mai iubitori de țară și neam, care trebuie să [se] bizuie pe o forță de neînving, izvorâtă din nucleul de suflete gata la jertfă, cu lozinca : „Totul pentru țară”.

Femeile, deci, în fața Constituției se mândresc că au fost în principiu chemate la răspunderile obștești, de unde nu trebuia să lipsească, consideră noul pact fundamental de așezare a țării, ca un factor, care ar asigura, dacă ar fi respectat, libertatea, avutul, liniștea individuală și colectivă, fără de care nu poate fi organizare temeinică, căci forța națiunilor, a spus Auguste Comte, constă nu a reprimă, dar a convinge și a disciplina libera cugetare a tuturor categoriilor de cetățeni care împreună constituie cetatea nebiruită pe care se reazămă Conducătorii.

Alte probleme frământă întreaga omenire în ceasul de transformare geografică, etnică, istorică pe care o trăim.

Războiul a bătut la ușă. Mamele de pe tot pământul și cu ele omenirea întreagă s-a cutremurat ; catastrofa a fost amânată de noi toți, dar mai ales de femei depinde ca urile năpraznice, ce de 20 de ani amenință însăși civilizația europeană, să înceteze, să ne reculegem și să căutăm prin înțelegeri pașnice, prin învoirea între popoare a rezolva diferendele, nu prin distrugere.

Din partea noastră pot spune sus și tare că femeile române oriunde s-au întâlnit cu surori de orice neam și crez, cu lealitate le-au întins o mână prietenească. Tot noi aci am socotit din primul ceas, că trebuie să ascultăm păsul surorilor noastre minoritare și credem că nici ele nu au uitat întrunirea din Capitala țării în 1925, când după rugămintea noastră au venit și am ascultat toate cererile, făcând tot posibilul, ca să fie în bună parte, rezolvate. Suntem aceleași, dorul de bine ne mână

ca și atunci, dorim conlucrare, colaborare, sinceritate, însă stăm neclintite în serviciul Patriei una și indivizibilă, gata la jertfirile cele mai dureroase pentru păstrarea unui patrimoniu sacru.

Cu noi, toți știu unde merg, căci niciodată nu ne-am ascuns gândurile, nu am șovăit, nu am avut ceva pentru noi, nici nu ne-am încovoiat, nici nu am ridicat stindardurile pe care nu eram gata a le apăra cu ultima dârzenie.

A fi un om, adică un caracter ce nimic nu-l înduplecă decât frica lui Dumnezeu și a poruncilor sale, aceasta este năzuința și lozinca noastră.

Domnul să fie cu noi, dându-ne înțelepciune, izbăvind neamul nostru și ocrotind Patria, izvorul veșnic de preamărire a românismului.

Graiul femeii, anul IV, nr. 11-12, din noiembrie-dec. 1938.

Raportul Grupării Femeilor Române [la Congresul al VII-lea, ținut la Brașov pe 12-14 noiembrie 1938]

Doamnă Prezidentă,
Doamnelor și Domnilor,

Gruparea Femeilor Române a fost înființată la 15 februarie 1929 de către D-na Alex. Gr. Cantacuzino a cărei prezidentă generală este.

Această asociație are de scop a dezvolta și încuraja munca femeii pe toate tărâmurile: cultural, social și economic și de a ridica prestigiul moral și social al femeii.

Educația, sănătatea publică, morală socială, propășirea economică și financiară a țării, asistența socială, toate aceste ramuri de activități trebuie să fie cercetate de femei, căci viața casnică este în legătură directă cu toate acestea.

Pentru cunoașterea și răspândirea acestor chestiuni, D-na Cantacuzino a organizat conferințe cu subiecte educative ca : orientarea profesională, colaborarea între școli și familie, biserică și școală, noțiuni de puericultură, altele cu subiecte juridice, administrative, apoi conferințe contradictorii asupra noilor curente.

Succesul conferințelor a fost confirmat prin numărul cel mare de auditori din toate clasele sociale de ambe sexe. S-au ținut întruniri pe cartiere, făcând cunoscut programul grupării până în cele mai îndepărtate puncte ale orașului, astfel am putut forma un centru în comuna suburbană Colentina. Aci am înființat în anul 1930, prima grădiniță de copii ce poartă numele de „Ilincuța Cantacuzino". În primul an au urmat 40 de copii, azi sunt 120 cu două conducătoare.

Tot aci am organizat un Ateneu popular, Sfatul Mamelor și anul acesta înființăm la Colentina Școala Mamelor.

Cele mai multe care veneau la Sfatul Mamelor, erau mamele micuților care vin la grădiniță. Ele veneau odată pe săptămână, marți, cu lucru, când una dintre noi, care am organizat această casă de sfat vorbim cu ele, îndrumându-le pentru a avea o gospodărie bună, a ști cum să educe copiii lor etc. Sfaturile și îndrumările noastre sunt date în mod amical, simplu, fără pretenții și fără să le jignim.

Gruparea anul acesta a sărbătorit la Casa Femeii, cu reprezentante din toate filialele, noua Constituție care a dat drepturi de vot și eligibilitate la femei.

Femeile din întreaga Românie, înțelegând importanța grupării au cerut centrului înființare de filiale. Până în prezent avem 13 filiale și anume: *Chișinău, Cluj, Câmpeni din jud. Turda, Brașov, Făgăraș, Ploiești, Buzău, Craiova, Calafat, Constanța, Râmnicu Vâlcea, Caracal, Satu Mare.*

Unele din aceste filiale înțelegând adevărata lor menire și conformându-se cu totul programului nostru de a se ocupa de femeia de la țară pentru a o educa și pregăti pentru nevoile vieții de astăzi, au înființat subfiliale în comunele rurale ; astfel au făcut Ploiești, Constanța și Craiova.

Congresele anuale ținute la Cluj, Brașov, București, Craiova, Chișinău, și anul trecut iar la Cluj în care gruparea a înregistrat reale succese, stabilesc relațiuni de prietenie între membrele centrului și filialele, apoi un schimb de idei.

Lucrările prezentate de D-nele raportoare sunt urmărite de public în mare parte de profesori, medici, preoți etc. cu atenție și au stârnit discuțiuni din cele mai interesante. Din toate cele expuse se vede limpede că munca femeilor din grupare este închinată exclusiv binelui țării și al aproapelui, urmărind cultivarea de educare a femeii, ca ea să devină conștientă de datoriile și de drepturile ei.

Membrele grupării nu cer nimic pentru ele personal, dar cer cu convingere respectarea dreptului la muncă cinstită și demnă pentru orice femeie, drept prețios și sfânt fără de care nu există libertate individuală și deci mulțumire și progres.

Așa să ne ajute Dumnezeu.

Secretară G-rală,

Caliopei Ing. Dimescu
Graiul femeii, nr. 1, ianuarie 1939.

Prima femeie senatoare

Realizarea drepturilor feminine organizate prin noua Constituție a Maj. Sale Regelui Carol II spre a egaliza situația femeilor cu situația bărbaților, s-a manifestat prin numirea d-nei Maria M. Pop în rândurile Noului Senat, fiind votată de un număr mare de membri.

Cu multă bucurie am felicitat această reușită a d-nei Maria M. Pop, cu care am lucrat împreună în anul 1917, în misiunea [de] a înființa la Iași „Asociația pentru emanciparea civilă și politică a femeilor române”.

La această activitate, condusă de un distins Comitet a fost aleasă prezidentă d-na Elena C. Meissner, numindu-se alături de prezidentă încă d-na Ella Negruzzi și persoana mea, ca reprezentantă a Ardealului, fiind prezidenta Federației „Uniunea Femeilor Române”, la care a aderat după Unire și această Asociație pentru emanciparea civilă și politică.

Am avut de la început o mare simpatie pentru d-na Maria M. Pop care a rămas foarte activă în grupul nostru, reprezentând Secția Craiova, luând parte la adunările Asociației unde era întotdeauna preparată a rosti cuvântări, în scopul acestei chestiuni căreia ne-am consacrat. D-na Maria M. Pop a luat parte și la congresele Asociației, fiind afiliată la Alianța Internațională, organizate în diferite state, având posibilitatea a reprezenta România, fiind totdeauna apreciată.

Prietenia noastră a durat până în ziua de astăzi, după 22 de ani, deoarece d-na Maria Pop s-a devotat și Ardealului, venind la Centrala Uniunii la Brașov, a luat parte la congresele noastre și a fost deosebit de îndatoritoare a organiza și la Craiova în anul 1931 un Congres al Uniunii care a avut un deosebit succes.

Dacă astăzi tot grupul nostru a simțit o mulțumire, sărbătorind alegerea distinsei noastre amice Maria M. Pop la Senat, manifestează o bucurie fiindcă toată lupta noastră de ani de zile a fost pentru ridicarea valorii feminine, care s-a realizat prin acordarea dreptului egal cu al bărbaților.

Neputând asista la această sărbătorire doresc să exprim prin aceste rânduri, apropierea mea sufletească, apreciind cu multă dragoste pe cea dintâi femeie română ce a reușit la acest țel, stimând pe d-na Maria M. Pop ca Senatoare.

Maria Baiulescu

Gazeta femeii, anul VIII, nr. 87-88, din 10 iulie 1939.

Femeia intelectuală în familie și în gospodărie

Care e acest rol? Iată o întrebare ce trebuie să răsară în cugetul celor care urmăresc, pe lângă transformările grăbite ale civilizațiunii noastre, și nuanțele subtile ce schimbă, pe nesimțite, conștiința contemporană.

Astfel, cei trei termeni, al căror raport ne e dat să-l cercetăm, deși, în mintea celor mulți, par a fi statorniciți și nu tocmai în favoarea femeii, au prins, totuși, de câțiva ani încoace, a se schimba. Ei se înfățișează, celui care observă viața cu nepărtinire, ca înviorați de sensuri noi. Nici Intelectuala nu mai e excepția ce a fost în vremurile când femeia și-a cucerit acest titlu, nici Familia și nici cadrul ei material, Gospodăria, nu mai sunt la fel ce erau înainte de războiul mondial. Totuși, raportul lor, care e dictat de natură, pe de o parte, și, de pe alta, determină însăși temelia culturii, raportul nu se poate zdruncina fără a pune viitorul culturii în primejdie și aspectul nou al acestui raport, provocat de intelectualizarea femeii, e problema ce ne interesează. [...]

Intelectualul își trăiește crizele sale pe nivelul cugetării și încearcă să le rezolve prin cugetare. într-un cuvânt, e un tip de om a cărui viață intimă, ca și cea socială, e stăpânită de lumina judecății raționale și lucide.

Așa fiind, femeia intelectuală e o femeie cultivată, care știe să trăiască învățătura ce a primit, judecând just în orișice circumstanță de viață. Aceasta nu o împiedică, firește, să fie titrată și chiar să exercite o profesiune.

Dacă familia s-a schimbat de câteva decenii, să nu ne mire dacă aflăm că o parte din răspundere o poartă femeia. pseudointelectuală, femeia cu diplome și aspirațiuni în consecință. Căci,

dacă unitatea familiei se menține prin o nevoie de protecție a celor mai slabi: femeia și copilul, azi, când printr-un complex de cauze economice, femeia și copilul se întrețin adeseori prin propria lor muncă, unitatea ierarhică a familiei trebuie așezată pe temelii noi.

Câtă vreme prestigiul soțului se mai reazămă pe „intelectualitatea” sa, fie ea chiar numai a unei „diplome”, s-a putut menține un echilibru al familiei, dar de când soții intră în rivalitate de titluri de examene, de grade, de funcțiuni și de câștiguri consecvente, familia e tot mai primejduită. Din această criză nu o mai pot salva măsuri retrograde, care ar împiedica femeia de la cultură sau chiar de la o muncă deseori necesară familiei, ci numai o adevărată cultură a femeii, datorită căreia prețuirea reciprocă a soților se va face după criteriile mai serioase decât e acel al numărului și al gradelor de examene trecute. Atunci nu se vor mai simți umilite soțiile licențiate că soțul lor e numai bacalaureat.

Adevărata intelectuală creează în jurul ei familia, în care raportul dintre soți, ca și cel dintre părinți și copii, nu e dictat nici de interese materiale, nici de ambițiuni sociale și nici de subiectivitate capricioasă. Ea creează familia ca entitate spirituală.

Pe ea nu o preocupă situația ei în familie, nici interesul ei personal, ci interesul obiectiv al comunității familiale. De aceea, întâlnim printre adevăratele intelectuale femeii ce nu se sfiesc să-și încarce programul zilnic cu lucru casnic suplimentar.

Pentru femeia simplă, necultivată, familia e centrul universului - e realitatea pe care o apără cu înverșunare de tot ce ar putea-o atinge. În jurul ei se încheagă un egoism strâmt de clan - în care cele mai mari virtuți se fac uneori izvor de păcate față de o morală socială mai largă.

Pentru femeia intelectuală, familia e o parte vie dintr-un întreg însuflețit și, după cum cunoștințele ei igienice o fac să deschidă larg ferestrele casei ei spre aer și soare, tot așa va deschide inima familiei pentru cauzele mari, sociale și umane.

Însușirea ei de căpetenie e înțelegerea luminată pentru oameni, pentru cauze, pentru lucruri. Și cum, de când lumea, înțelegerea nu a semănat decât pace și bună învoire, în familia intelectuală va domni pacea, omenia și dragostea. Căci e o dragoste adânc omenească, adevărat omenească, una care nu

crește din instincte, din preferințe capricioase și nestăpânite, ci care înfloare din totala înțelegere. Fenomenul atât de frecvent la mama primitivă : preferința pătimașă pentru unul din copii, tinde să dispară, pe măsura în care mamele sunt mai cultivate intelectual.

Înțelegerea în familie dă naștere Armoniei. De când lumea au fost tensiuni între generațiile ce se succed - dar, unde veghează o mamă înțeleaptă, asperitățile se îndulcesc. Între tatăl, păstrătorul sever al orânduirii morale și sociale, pe de o parte, și generația care-și caută, zbuciumată, calea cea nouă, pe de alta, o mamă intelectuală e mediatorul ideal : iubitor și obiectiv totdeodată! „înțelegând" pornirile celor tineri, nu le va osândi cu grabă sentimentală și nici nu va trece cu vederea greșelile lor, cum fac atâtea mame, din indulgență sentimentală, din nepricepere, și uneori, poate, din lipsa acelei siguranțe interioare pe care o dă numai judecata obiectivă - dezinteresată. Ea va fi astfel legătura nu numai naturală, dar și spirituală între generații.

Nu mai puțin important e rolul ei în instrucțiunea copiilor. Simțământul dureros al copiilor ce se izbesc de ignoranța mamei lor și mai ales de lipsa de interes și de fervoare pentru problemele ce le frământă mintea - acest simțământ ce duce, pentru o vreme, la rupturi între copii inteligenți și mame fără curiozitatea minții - dispăre în familia intelectuală. Ea nu se întemnițează pe viață într-o părere și într-o teorie, ci, alături de copiii ei, învață, dându-le pilda vie a omului cultivat prin gratuitatea efortului și a fervoarei sale intelectuale.

Femeia intelectuală face din familie un centru de cultură. În jurul mesei unde ea împarte hrana trupească, după nevoile, dar și după pofta de mâncare a fiecăruia, zvonurile ce vin din largul lumii primesc, prin mijlocirea ei, o semnificație concretă, intim umană, pe măsură individuală. În jurul ei se încheagă liniștit o lume de valori și crește limpede, în toate sufletele casei binecuvântate.

Deosebindu-se de pedantă, care scoate din orice întâmplare o „lecție", intelectuală face din orice întâmplare o învățătură, adică o revelație a sensului vieții.

Ea mai înțelege că nu numai sufletul familiei, ci și trupurile ei îi sunt încredințate - și, cum a învățat din cărți nu să

„citeze”, ci să gândească, ea știe că de milenii femeia a fost legată de lucrul casnic, ea a câștigat o superioritate gospodărească pe care ar fi păcat să o piardă.

Cu toate schimbările economice care au provocat schimbări esențiale în gospodăria familiei, nu e mai puțin adevărat că funcțiunea gospodărească rămâne în picioare și că cere o pricepere de adaptare la condițiile noi. Dacă femeia gospodină e azi mai puțin producătoare - produsele ei fiind avantajos înlocuite cu cele ale unei industrii raționalizate, nu e mai puțin adevărat că alegerea proviziunilor, repartizarea lor, adaptarea nevoilor familiei, pe de o parte, la posibilitățile ei financiare, pe de alta, la posibilitățile pieței - economia casei, întreagă, depinde de inteligența și de pregătirea femeii. Departe de noi gândul că femeia, intelectuală sau nu, trebuie să-și istovească puterile în lucru material. Dar socotim că intelectuala are însărcinarea să ușureze viața gospodinelor - a mii de femei neștiutoare - neadaptate la ritmul vieții economice moderne.

Cunosc și admir o intelectuală care a stabilit, cu termometrul în mână, după observațiuni repetate și sistematizate, temperatura necesară pentru coacerea diferitelor aluaturi, în condițiunile cele mai economice, precum și raționalizarea întrebuințării combustibilului pentru o gospodărie modestă. Intuiția practică a femeii, întărită de cunoașterea științifică, dă femeii o putere de adaptare neprețuită, de care profită cultura unei țări.

De altfel, nu am cunoscut femeie normală, intelectuală sau ba, care să nu fie atrasă de preocupări practice și din toate „autenticele intelectuale” ce am întâlnit în viață - la noi și aiurea - nici una nu disprețuiește contactul intim cu materia, nici una nu disprețuiește bucuria de a deștepta, din elemente inerte, un fel de viață, transformându-le, înnobilându-le prin rostul ce le dăruiesc!

Femeia intelectuală, mânuind materia în gospodăria familiei ei, nu asigură numai bunul trai al acesteia, dar și răspândește în jurul ei respectul și înțelegerea pentru registre ale realității pe care o insuficientă cultură le-a nesocotit.

Ar fi multe de spus în această privință - dar timpul ne zorește. Și iată că timpul e un factor important pe care intelectuala are datoria să-l revele în toată valoarea sa umană, surorilor mai puțin cultivate, introducând în viața femeii prețuirea clipei și a ceasului, ca și a zilei.

Rolul femeii intelectuale în familie și în gospodărie mi se pare, într-un cuvânt, a fi crearea atmosferei însuflețite, în care toate puterile - cele materiale, ca și cele spirituale - înviază, cresc și se fac creatoare de mai bine.

Conferință rostită de *Alice Voinescu* la Postul Național de Radio pe 23 noiembrie 1939. *Arhiva Societății Române de Radiodifuziune*, dosar nr. 11/1939, 7 file.

1. Alice Voinescu (1885-1961), om de cultură, filozof, eseist, istoric de teatru, fiica avocatului Sterie Steriadi și a Massincăi N. Poenaru; licențiată a Facultății de Litere și Filozofie a Universității București (1908); a făcut studii de filozofie la Marburg (Germania) și la Paris, obținând, în 1913, la Sorbona, titlul de doctor în filozofie; între 1922 și 1948 a fost profesoară de istoria literaturii dramatice la Conservatorul din București. Consecventă partizană a emancipării femeii, a ținut o seamă de conferințe și a semnat articole în care argumenta legătura intrinsecă între calificarea profesională și pregătirea intelectuală a femeii, pe de o parte, și consolidarea familiei și a moralității societății în ansamblul ei, pe de altă parte. A sprijinit activitățile inițiate de Asociația Creștină a Femeilor Române pentru educarea moral-religioasă a tineretului. Ca membră în Comitetul de Direcție al Asociației „Amicii tinerelor fete”, alături de personalități de marcă ale feminismului românesc, Alexandrina Cantacuzino, Sarmiza Bilcescu-Alimănișteanu, Calypso C. Botez, Maria Filipescu, a contribuit la buna funcționare a unor instituții de asistență socială (Biroul de plasament pentru tinere, taberele de vară pentru eleve și studente etc.). în 1936 a fost trimisă de Fundația Regală în Anglia pentru a studia activitatea „Grupului de la Oxford” în scopul menținerii păcii. între 1928 și 1939, a luat parte la întâlnirile de la Pontigny (Franța), organizate de Societatea Națunilor în vederea întăririi colaborării intelectuale. în 1948 a fost pensionată și privată de libertate pentru atitudinea sa critică la adresa regimului totalitar. Opere: *Scrisori către fiul și fiica mea*, 1924, *Montagne, Viața și opera*, 1936; *Aspecte din teatrul contemporan*, 1941; *Eschil*, 1946 ; *întâlnire cu eroii din literatură și teatru (Antologie)*, 1982; *Kant și scoala de la Marburg*, 1999; *Scrisori din Costesti*, 2002.

Un sfert de veac (1914-1939). Albumul Jubiliar al „Reuniunii Femeilor Române” din Oradea și împrejurimi [fragmente]

Epoca de înflorire a „Reuniunii Femeilor Române”. Oradea - 1925-1939

După ce Reuniunea reușește a se consolida din toate punctele de vedere, având la bază un capital moral foarte apreciat și un capital material însemnat, ea continuă a urca calea activității sale într-un ritm foarte vioi, spre culmi, spre apogeu.

În anul 1925, se retrage din prezidenție doamna Elena Horvat, fiind aleasă - în urma meritelor sale nepieritoare - de prezidentă de onoare, iar în locul ei ajunge în fruntea Reuniunii o energică româncă, bihoreană: doamna Veturia Candrea.

Activitatea de până acum a Reuniunii se intensifică, un dinamism nou pune în mișcare forțele gospodărești ale femeii române și noi precepte se aplică în conducerea reuniunii. Un imperativ categoric răsună pe toate potecile și se expropriează toate mișcările culturale și naționale spre a se ajunge scopul de a aduna fonduri... „care nici când nu vor fi prea mari pentru a servi multiplelor trebuințe ce incumbă unei societăți cu caracter cultural și umanitar, cum este societatea noastră.”, cum foarte lapidar spune d-na Veturia Candrea într-o cuvântare a sa.

Vigilența prezidentei nu pierde din vedere nici o ocaziune de a se manifesta, de a organiza conveniri sociale, serbări culturale, unde femeia română se manifestă ca un factor conducător; ceaiuri dansante și baluri, unde reuniunea se îngrijește de distracții plăcute pentru publicul participant. Și toate aceste manifestări sunt îmbinate cu mari beneficii morale și materiale,

urmărite cu scopul de a mări fondurile, ca să poată împlini menirea într-un mod cu totul deosebit. Serbările, ceaiurile și balurile organizate, varsă în visteria Reuniunii sume ce întrec orice așteptări. Avera Reuniunii trece - ca prin farmec - de la zeci de mii de lei la sute de mii și potențialul crește în raport direct cu ambiția, cu care se muncește la sporirea fondurilor. Iar dacă râvna femeii române e pornită spre adunare de fonduri, dărnicia femeii române nu rămâne îndărăt cu nimic. Gesturile largi cu care se împart ajutoare, contribuții și cheltuieli caritative din partea Reuniunii, pun în uimire și pe cei optimiști binefăcători.

Reuniunea îmbracă anual mai mult de una sută copii nevoiași, ajută femei sărace și văduve rămase fără de sprijin material, contribuie la îmbrăcarea orfanilor de război, împarte burse culturale, contribuie cu sume mari la ridicarea statuii „Ciordaș și Bolcaș” din Beiuș, iar la fondarea „Casei Naționale a județului Bihor”, se înscrie ca membră fondatoare cu o sumă însemnată. Ajută acțiunea ridicării monumentului Iosif Vulcan în Oradea, contribuie la susținerea Orfelinatului „R.F.R.” din Transilvania, cu sume considerabile, anuale, se face membră fondatoare la „Astra”. Construiește o troiță în cimitirul din Olosig, întru pomenirea eroilor căzuți pe câmpul de onoare de la Tisa, împodobește an de an mormintele eroilor din cimitirul Rulikowski, risipind din belșug flori naturale și lacrimi pe glia ce-i acoperă pe aceia care și-au vărsat sângele pentru întregirea neamului și lărgirea hotarelor noastre, împlinindu-și astfel cea mai sfântă dintre datorii ce o are către salvatorii neamului românesc, către făuritorii scumpei noastre Patrii.

Reuniunea participă la expoziția internațională de agricultură din Cluj, unde a expus frumosul nostru costum național bihorean și multe cusături, țesături, alesături etc., lucru de mână al harnicelor noastre bihorence de la țară. Colecția frumoasă a fost mult apreciată și ea a costat foarte mult. Jertfa adusă de Reuniune pentru a putea fi la nivelul cerut, a fost prea mare, dar ea a fost adusă fără șovăire, căci a servit un scop cultural de mare însemnătate națională. Reuniunea a secerat la această expoziție lauri, primind medalia cu diplomă, de care poate fi mândru Bihorul.

Reuniunea a jertfit bani și la fondarea filialei din Bihor a „A.R.P.A.” dându-și și pe acest teren obolul ei, cu care s-a simțit datoare.

Reuniunea participă prin delegate la congresul anual al „R.F.R.” din Transilvania, la care s-a afiliat împreună cu toate reuniunile din Ardeal, Banat și Crișana, în anul 1923, unde se prezintă cu demnitate, reprezentând femeia română din Bihor.

Reuniunea este pretutindeni, unde se cere contribuție morală și îndeosebi materială. Nu a fost nici un singur caz când ea să fi fost lipsă la datorie. [.]

Mișcările antirevizioniste și reuniunea

Pe vremea aceea, când vânturile rele aduceau de peste frontiere vești de revizionism maghiar; când sufletele negre ale dușmanilor seculari difuzau tendențios acțiuni ce nu erau decât fantezii caraghioase, când puterile subversive ale „cârtițelor” concetățene semănau sămânța panicii, reuniunea aderă din tot sufletul ei - și cu convingerea nestrămutată în puterea noastră de stăpânire a plaiurilor din care am răsărit - la mișcarea antirevizionistă ce s-a ridicat ca o vijelie formidabilă, cerând partea ei de muncă în organizarea mitingurilor din Oradea, în anii 1932 și 1933. Femeia română nu pregetă să bată la poarta celor cu dare de mână și adună ban cu ban, pentru a putea face față cheltuielilor impuse de necesități, pentru ca reușita mișcării să aibă strălucirea adecvată scopului. Dacă adunările antirevizioniste amintite mai sus au avut strălucirea și amploarea lor, acest fapt se poate mulțumi și conduitei femeilor române.

Foarte impunător a fost cortegiul - compus din femeile române - care a deschis imensa coloană a participanților, coloană ce-a străbătut bulevardul Oăzii. Dăm mai jos, în extras, vorbirea d-nei prezidente Veturia Candrea la prima manifestație antirevizionistă : „Datoria fiecărui om, care ține la demnitatea sa, este de a-și apăra onoarea, iar datoria fiecărui popor, care se respectă, este de a-și apăra țara. Venim și noi, femeile să facem dovada înaintea lumii, că nu mai admitem nici un fel de dominație străină și că dorim să trăim și să murim pe acest pământ, udat de sângele moșilor și strămoșilor noștri. Din acest pământ sfânt al țării noastre nicicând nu vom da nici un petic, câtă vreme în această țară va trăi un suflet de român.

în numele „Reuniunii Femeilor Române” din Oradea și împrejurimi, protestez contra revizionismului maghiar și fac atent pe îndrăznețul premier de la Budapesta, că ar fi mai consult să-și revizuiască programul său de guvernământ. Totodată, avertizăm pe vecinul de la Vest că România are nu numai lei, ci și leoaice”. [.]

Diferite manifestațiuni ale „R.F.R.” Oradea

Între cele mai de seamă manifestațiuni ale reuniunii sunt : organizarea sărbătoririi poetului pătimirii naționale Octavian Goga la 7 februarie 1932, în cadrul balului reuniunii la Oradea, pe care l-a patronat distinsul oaspete. La masa ce s-a servit au participat peste două sute de persoane, tot ce a avut Oradea mai select. S-au rostit mai multe toasturi, la care a răspuns sărbătoritul spunând între altele că „opera d-sale nu este un merit personal, ci ea se datorește unei voințe mai înalte, care totdeauna i-a poruncit ce să lucreze și cum să lucreze ; era porunca neamului”. Atât serbarea de la teatru, programul festiv și cel artistic, cât și balul și banchetul au produs o profundă impresie asupra publicului participant.

Reuniunea sărbătorește pe artistul Toni Bulandra de la București, cu ocazia împlinirii a 50 de ani.

Organizează sărbătorirea artistului George Enescu, căruia îi aranjează un banchet splendid în saloanele „Casei Naționale”.

Reuniunea ia parte activă la ridicarea monumentului Iosif Vulcan în Oradea, precum și la dezvelirea lui.

Tot așa contribuie la ridicarea festivității dezvelirii monumentului Barbu Delavrancea la Oradea.

Contribuie efectiv cu sume importante la ridicarea monumentului Ciordaș și Bolcaș, martirii neamului din Bihor, participă la dezvelirea lui printr-o frumoasă manifestație.

La dezvelirea monumentului Mihai Eminescu este prezentă.

Reuniunea adună sumele necesare plăcii comemorative a celui care a fost Dr. Aurel Lazăr și ajută organizarea serbării dezvelirii ei.

La instalarea P.S. Sale, Dr. Nicolae Popoviciu ca episcop ortodox al Orăzii se prezintă cu un foarte frumos și prețios cadou din partea reuniunii.

Ia parte la botezul celui de al 12-lea copil al lui Tudor Mogâș din Pomezueu, ducând la reuniune cadoul de ocazie.

Participă la sărbătorirea artistului Victor Antonescu cu ocaziunea împlinirii a 25 de ani de la prima reprezentație pe scena teatrului din Oradea.

În fiecare an, reuniunea serbează ziua de 20 aprilie, aniversarea intrării glorioasei armate române în Oradea, cu ocaziunea căreia reuniunea organizează serbări cu program artistic foarte select întru cinstirea acelei amintiri. Tot în cadrul acestei serbări, reuniunea își aduce aminte ca o datorie sfântă de memoria aceluia care a fost generalul Traian Moșoiu, cel care a intrat în fruntea oștirii românești - ziua învierii Domnului - în Oradea și astfel rupând lanțurile de robie ale bihorenilor. Cu o pioasă reculegere, reuniunea depune coroane de flori la statuia lui (la dezvelirea aceleia) semnul distinct al prinosului de recunoștință.

Reuniunea participă cu o frumoasă delegație de femei la pelerinajul anual la cimitirele din Oradea, unde depun coroane de flori la monumentul, respectiv la troița eroilor căzuți pe câmpul de onoare, pentru întregirea neamului românesc.

Reuniunea organizează „ziua mamei”, „ziua copilului” străduindu-se să le dea importanța cuvenită.

Reuniunea participă la congresul învățătorilor ținut la Oradea, la diferite sfințiri de drapele, de cămin și la diferite manifestațiuni ale asociațiilor din Oradea, reprezentând cu multă demnitate femeia română. [.]

Adrian Ganea, *Un sfert de veac. 1914-1939. Albumul Jubiliar al „Reuniunii Femeilor Române” din Oradea și împrejurimi*, Editura „Reuniunea Femeilor Române din Oradea și împrejurimi”, Tipografia diecezană Oradea, 1939, pp. 45-47, 57-58, 81-82.

Asociația Cercurilor de Gospodine. Darea de seamă a activității societății, 3 aprilie 1920-31 martie 1940

Precuvântare

Facem o dare de seamă retrospectivă pe anii 1920-1940, adică de la înființarea Asociației noastre până la 31 martie 1940.

Faptul că această epocă este strâns legată de personalitatea fostei noastre președinte, Simona Lahovary, care se identificase cu „Societatea ei”, că toată dezvoltarea, toată activitatea, toate realizările s-au făcut prin ea, după cum toate năzuințele noastre tot prin ea își căutau înfăptuire, o prezentare încheiată, oricât de succintă a activității Asociației Cercurilor de Gospodine, era necesară.

Este și un omagiu postum pe care-l aducem fostei noastre președinte Simona Lahovary pentru credința, osteneala și devotamentul ce a pus la baza realizărilor noastre.

Destinul a făcut ca și Clotilda Mareșal Averescu, prietena și colaboratoarea ei, tot așa de scumpă nouă, să ne fi părăsit cam în același timp. Și de viața ei este legată această perioadă de timp.

Aducem cu această ocazie un omagiu tuturor - morți sau vii - care ne-au dat concursul lor.

La aceasta am adăugat și darea de seamă pe anul 1937, 1938 și 1939 care aparține noului Comitet de sub președenția D-nei Valentina Argetoianu.

COMITETUL CENTRAL ACTUAL

1 IULIE 1940

Președintă: D-na VALENTINA ARGETOIANU

Vice-Președinți: D. R. Ioanițescu, Dr. G. Banu,

Secretară Generală și Organizatoare: D-na Valentina Focșa

Casier General: D-na Eugenia G-ral Atanasiu

Cenzori: D-na Margareta Bendorf și D-l Colonel C. Dragomirescu.

COMITETUL DE DIRECȚIE

D-nele: Valentina Argetoianu, Valentina Focșa, Maria I. Petrovici, Hortensia Cosma, Eugenia G-ral Atanasiu, Dr. G. Banu, D. R. Ioanițescu, V. V. Haneș și Avocat Aurel Millea.

Secția Asistenței

1. D-l Dr. G. Banu
2. D-na Maria I. Petrovici
3. „ Meni Marinescu
4. „ Viola Popovici
5. „ Margareta Bendorf
6. „ Eugenia Filotti- Atanasiu
7. „ Amelia Stănescu

Secția Culturală

1. D-l Prof. Marinescu
2. „ Prof. V. V. Haneș
3. „ Insp. G-ral G. Costescu
4. „ Avocat A. Millea
5. „ Prof. I. Modrean

Extras din statutele societății

Art. 5. - Pentru atingerea scopului său, Asociația va îngriji prin Comitetul Central:

1. să întemeieze treptat și pe baza acestor statute, cercuri de gospodine în fiecare comună urbană și rurală din țară.
2. să înființeze pe lângă fiecare cerc treptat și potrivit cu mijloacele materiale :

a) un dispensar de sugari și un depozit farmaceutic pentru a ajuta și îndruma creșterea copiilor prin protecția maternității la domiciliu, prin asistența gratuită a copilului acasă și în dispensarii fixe și ambulante.

b) o grădină de copii cu o cantină școlară în care să se continue opera de asistență medicală, completată cu aceea de educație a copilului, în primii ani.

c) un atelier de industrie casnică, țesut, covoare, brodat, filat, de care se vor lega unul sau mai multe centre de producție (lucru la domiciliu).

Prin aceste ateliere și centre de producție se va răspândi cultura inului, a cânepei, a bumbacului, a viermilor de mătase.

d) o baie publică pentru a inveda foloasele igienei.

e) un cinematograf.

f) un radio.

g) o gospodărie model, posibilă pentru săteni, care să însemne promovarea vieții țărănești sub toate aspectele.

h) un depozit pentru strângerea produselor gospodinelor, membre în cerc și desfacerea lor prin expoziții permanente județene, regionale și centrale.

i) o bibliotecă-muzeu unde se vor găsi cărți, albume, tipărituri speciale, în jurul căreia se va face cea mai întinsă propagandă prin îndemnuri, prin conferințe, șezători, cursuri de gospodărie pentru : îmbunătățirea igienei corporale, igienei casei, îmbunătățirea alimentației săteanului, creșterea și îngrijirea animalelor și păsărilor, promovarea industriei laptelui, uscarea fructelor, adoptarea uneltelor perfecționate etc.

3. să organizeze expoziții de propagandă națională și de vânzare a produselor sale, atât în țară cât și în străinătate.

4. conferințe sau cursuri regulate, la care se va stăruie în îndreptarea moravurilor, dezvoltarea sentimentului patriotic și dinastic și la combaterea viciilor: lenea, desfrâul, alcoolismul, luxul, jocul de noroc, superstițiile, sărbători păgânești, cerșit etc.

Bunele deprinderi manifeste se vor încuraja prin distincții și premii.

Istoric

Asociația Cercurilor de Gospodine a luat naștere la București în ziua de 3 aprilie 1920.

D-na Valentina Focșa propusese un plan și un program în acest sens Asociației Feministelor de la Iași, plan ce a obținut adeziunea acestei Asociații, apoi împreună cu D-na Maria I. Popovici, care era delegata feministelor din Iași, au continuat opera de înfăptuire în București, constituindu-se un comitet de inițiativă a cărui președintă a fost desemnată Simona Lahovary, iar secretară D-na Valentina Focșa.

Acest comitet a fost completat și lărgit în ședința din 18 martie 1922, ședință care a avut loc la palatul Regal sub Președinția M.S. Regina Maria.

[...] Asociația a fost declarată persoană morală și juridică prin *Monitorul Oficial*, nr. 33, din 17 mai 1922.

începuturile activității noastre sunt foarte modeste; am pornit la drum cu 500 lei la Iași și cu 3.000 lei la Piatra Neamț, fără nici un ajutor sau consacrare oficială.

Epoca aceasta romantică, în care domina entuziasmul, a durat până în 1923.

În acest timp, înțelegi și ajutați de autoritățile superioare ale statului, sprijiniți de încrederea ce ne-au acordat miile de femei din toate straturile sociale, la care ne-am adresat, am înființat :

- 38 dispensare,
- 9 grădini de copii,
- 11 ateliere,
- 6 biblioteci.

În vara anilor 1922 și 1923, au funcționat cu titlu de încercare și trei dispensare ambulante în județele : Neamț, Vaslui și Prahova.

De la 1923 până la 1925 începe epoca de criză - criză de creștere - când s-au ales instituțiile definitive menite să trăiască și să desfășoare programul nostru. În acest timp s-au mai înființat :

- 8 dispensare,
- Școala de menaj din Timișoara,

Școala de meserii din Izvorul de sus - Argeș și
Centrul sericicol din Budișteni - Muscel. [...]

După 1925 am avut o epocă de consolidare. Ajutorul acordat de autoritățile superioare era important, apelul ce făceam publicului, găsea ecoul cuvenit și aceste două izvoare de venit ne-au îngăduit nouă și Cercurilor noastre o dezvoltare a activității, o îmbunătățire a condițiilor de acțiune și pe alocuri a încolțit gândul de a ne clădi localuri proprii pentru instituțiile noastre.

Criza care a urmat între anii 1929-1934 ne-a atins firește și pe noi, însă cea mai mare parte din Cercuri, datorită membrilor și comitetelor de conducere care și-au încordat puterile, a trecut victorios prin greutăți; ceva mai mult, în acest timp au luat naștere încă:

5 dispensare. [.]

Din înregistrările făcute rezultă că în centrele unde se desfășoară activitatea dispensarelor, mortalitatea copiilor s-a redus simțitor; în unele, această cifră a scăzut de la 22% la 3,6%.

Socotim că aspectul educativ al acestei activități, privind mamele copiilor, este cel puțin tot atât de important.

Copiii ca și mamele lor, sunt tot mai curat îmbrăcați, mai îngrijiiți, mai sănătoși. Sfaturile medicului și ale personalului ajutător, găsesc tot mai multă rezonanță la mame. Acestea aduc și pe copiii mai mari și pe soții lor și roagă pe medic să-i cerceteze.

Grija și osteneala membrilor Asociației și sacrificiile consimțite de autoritățile de stat, care ne-au subvenționat, sunt din plin recompensate prin rezultatele obținute de noi în această ramură de activitate. [.]

Industria casnică a preocupat încă de la început Asociația noastră. [.]

Prima noastră expoziție de industrie casnică organizată în 1923 la *Cercul Militar* din București, a consacrat definitiv activitatea noastră în această direcțiune.

Acea expoziție a produs în 6 zile o vânzare de 1.500.000 lei și ne-au dat un puternic impuls pentru viitor.

Au urmat apoi *expozițiile anuale* de la Casa Școalelor, expoziția de la Banca Danubiana (1924), de la Târgul Moșilor și Chișinău (1925), de la Pitești, Arad, Oradea (1927), de la Viena (1928), de la Ateneul Român (1933).

Am participat, de asemenea, la Expoziția internațională din Barcelona (1924) și la cea organizată în 1935 în București, pe terenul din Piața Brătianu.

În mai 1938 în Casa Rioșeanu, în martie 1939, Casa Rosenthal, în iulie 1939 în Calea Victoriei 82; în iunie 1940 B-dul Carol 3 (Fost S. Prager).

La aceste expoziții Asociația a obținut următoarele distincțiuni :

Diploma cu medalie de aur la Expoziția Camerei Agricole din Pitești (1927),

Medalia și Diploma d-Honneur la Expoziția internațională din Barcelona (1929).

Totalul sumelor rulate de la înființare până la 31 martie 1940, pentru secția industrială a fost de lei 7.469.063 și s-a dat de lucru la peste 2.000 femei anual.

Indemnați de succesul obținut în diversele expoziții și pătrunși de însemnătatea problemei industriei casnice în esența ei (producția și deșeurile), am luat inițiativa înființării unei expoziții la Viena în scop de a cuceri pentru produsele industriei casnice românești, piețele străine. [.]

Expoziția noastră a însemnat un adevărat eveniment artistic. Deschiderea ei a fost onorată cu prezența D-lui Mitilineu, Ministrul nostru la Viena și personalitățile marcante din acel oraș, iar gazetele și revistele de acolo au avut pentru noi numai cuvinte elogioase.

În urma acestei expoziții, Asociația a izbutit să încheie legături cu diferite case comerciale din Austria, Germania, Suedia, Iugoslavia, Elveția și America și, după o experiență de doi ani, standardizându-și producția s-a statornicit în executarea de comenzi pentru străinătate. [.]

„Asociația Cercurilor de Gospodine fost[ă] sub

președinția de onoare a M.S. Regina Maria,

Darea de seamă a activității Comitetului Central și filialelor sale de la 1920-1940", București, Tipografia Curții Regale F. Gobl Fii S.A., 1940, pp. 15-16,19-30.

Dare de seamă asupra activității Asociației Creștine a Femeilor Române din Muntenia de la 1 aprilie 1940-31 martie 1941 [Extrase]

Nu putem începe darea de seamă a anului 1940-1941, înainte de a exprima în numele Adunării Generale recunoștința și dragostea: d-nei Ivona Burileanu, care până în luna decembrie 1940, a stat la postul de comandă și a înfruntat lupta, iar de atunci cu sufletul și fapta a fost mereu cu noi; și d-nei El. *Th. Orghidan*, președinta Asociației noastre, care în aceste vremuri grele și tulburi a avut curajul să-și ia marea și greua sarcină de a conduce destinele Asociației. D-sa zi de zi a vegheat și a lucrat pentru binele ei.

Cu adâncă emoție aducem pe această cale d-rei Natalie Slivici, directoarea generală a Asociației, expresiunea celor mai calde și mai adânci sentimente de recunoștință pentru viața întreagă de devotament și muncă pe care timp de 22 de ani a dăruit-o Asociației. Retrasă pentru un timp de la postul de conducere generală, dar continuând să fie membră în Consiliul nostru, a rămas același suflet cald și înțelegător, aceeași inimă luptătoare, pentru care motiv Asociația, secretarele și conducătoarele îi aduc toate mulțumirile și recunoștința.

Istoria Asociației Creștine a Femeilor Române, arată că în decursul celor 23 de ani de existență 1919-1941, Asociația și-a manifestat caracteristica ei în viața socială românească prin două mari aspecte :

a) Asociația a fost totdeauna atentă la toate fenomenele și problemele sociale.

b) În al doilea rând, în tot decursul acesta, a participat activ prin acțiunea și metodele sale la rezolvarea acestor probleme.

Intr-un cuvânt, istoria Asociației ne arată că ea a fost totdeauna actuală, acțiunea ei a fost la vreme, reală și de folos obștei românești.

Anul 1940-1941, pentru întreaga omenire ca și pentru țara noastră a însemnat război, încercări, lupte, lipsuri, dezechilibre, stări sociale anormale.

Asociația, la rândul-i, pe de o parte a fost încercată și a avut mult de luptat, pe de altă parte, conform menirii ei, a fost atentă, trează, și cu promptitudine, devotament și la vreme și-a pus serviciile la dispoziția noilor nevoi sociale pe care evenimentele le-au creat.

Chemarea la lucru a fost făcută mai ales prin înțelegerea largă și sprijinul care l-am găsit în noua organizare a Consiliului de Patronaj al Operelor Sociale, în frunte cu D-na *Maria Mareșal Antonescu*.

Sub acest aspect și în raport cu împrejurările prin care am trecut, Asociația noastră și-a desfășurat activitatea adecvată problemelor pe care evenimentele le-au ridicat.

Accentul a fost pus - cum era și de așteptat - pe opera de ocrotire și asistență prin diverse instituțiuni și activități încercându-se, totuși, să se țină un echilibru între acestea și activitatea creștină, spirituală și de educație, pentru lumea feminină de toate vârstele și toate categoriile sociale.

Din Duh creștin a pornit orice inițiativă și în spirit creștin s-au desfășurat toate activitățile.

A. Opera de Ocrotire și Asistență.

Opera pentru refugiații din Basarabia, Bucovina și Transilvania

În primul ceas al exodului de refugiați din Basarabia, Bucovina și Transilvania, Asociația în colaborare cu Comisariatele refugiaților și cu Soc. Națională de Cruce Roșie a României a pornit la opera de ajutorare a fraților refugiați.

În colaborare cu Crucea Roșie activitatea A.C.F.-ului s-a dezvoltat pe următoarele laturi :

- I. Participarea la planul de organizare a biroului de asistență și triaj al Crucii Roșii, de pe lângă Comisiunea refugiaților de la Școala „Ciovică”.
- II. Punerea la dispoziție a Căminului A.C.F. din str. Popa Rusu nr. 13, participarea la luarea de măsuri necesare cazării refugiaților în alte 4 cămine ale Ministerului Muncii și alte 2 cămine ale A.C.T.-ului, precum și în 4 cămine date spre folosința Soc. Române de Cruce Roșie de către alte instituțiuni.
- III. Crearea unui sistem comun de evidență, în toate activitățile comune intrărilor și ieșirilor refugiaților, precum și organizarea unei fișe speciale sociale.
- IV. Cercetarea și aplicarea măsurilor de igienă și sănătate în fiecare cămin, precum și mijlocirea procurării efectelor de îmbrăcăminte și alte nevoi.
- V. Formarea de echipe speciale alcătuite din două-cinci conducătoare și asistente sociale, care pe lângă personalul administrativ din fiecare cămin a realizat legătura individuală și imediată cu fiecare dintre refugiați.
- VI. Tot prin aceste echipe - ca urmare a completării fișelor individuale s-a contribuit și la asistarea și îndrumarea refugiaților spre instituțiile de care depindeau sau de care aveau nevoie pentru clarificarea situației lor de refugiați.
- VII. În afară de aceste realizări, rostul Asociației a fost acela ca în fiecare instituție unde au fost încartiruiți refugiați pentru o zi sau mai multe zile, să se creeze de către conducătoarele A.C.F., un mediu prietenesc și o atmosferă binevoitoare, caldă și plină de înțelegere a celor depărtați de căminele lor prin vitregia împrejurărilor. Toate aceste cămine au oferit 620 paturi și au trecut prin ele spre cazare, peste 4.000 persoane.

La 1 iulie restaurantul A.C.F. din str. Popa Rusu nr. 13, și-a deschis porțile dând zilnic între 500-1.000 mese și servind de la 31 mai până la 1 iulie un total de 148.490 mese cu plată, acoperite parte de Crucea Roșie, Comisariatele respective și refugiați.

Pe lângă acestea A.C.F. a servit gratuit tot pentru refugiați 11.500 mese, ceea ce dă un total de 159.999 mese.

Căminul de studente din str. Popa Rusu

Căminul de studente la sediul A.C.F. a funcționat în bune condițiuni, dând puțința la 36 studente din diverse facultăți, trei eleve de școală și două studente străine să se bucure de o viață bine organizată într-un mediu creștin până în luna februarie a anului trecut, când din pricina stricăciunilor provocate de cutremur activitatea căminului a trebuit să fie întreruptă.

Tot în acest timp, nouă studente refugiate, au avut întreținerea complet gratuită.

Restaurantul A.C.F. din str. Popa Rusu nr. 13

Restaurantul din str. Popa Rusu nr. 13, pe lângă opera pe care a întreprins-o pentru refugiați, a stat la dispoziția și a altor categorii sociale în fiecare zi la prânz și seara - servind o hrană bună unui număr de 150-200 de persoane zilnic.

în afară de totalul de 159.999 mese pentru refugiați, s-au mai servit de la 1 aprilie 1940 până la 31 martie 1941, 9.500 de mese, iar de la 1 aprilie 1941-30 octombrie 1941, 16.417 mese.

Cantinele din str. Doamnei și Cartierul Tei

La chemarea și în colaborare cu Consiliul de Patronaj al Operelor Sociale și cu Primăria Municipiului București, Asociația a organizat și a condus cele două mari cantine.

- a) Cantina din centrul orașului, str. Doamnei, colț cu str. Bursei, a servit zilnic de la 500-1.000 persoane, dintre care 2-300 tineret muncitoresc feminin, studente, funcționare și lucrătoare și lumea comercială a cartierului.
- b) Cantina din cartierul Tei situată în clădirea neterminată a sediului social a funcționat pentru lumea nevoiașă a cartierului. Aici s-a servit o supă caldă pentru muncitori și familiile lor, fiind servită în vasele aduse de acasă pentru domiciliu. S-au servit peste 100-400 supe zilnic, în timpul iernii atingând chiar 600 supe.

Cantina Doamnei a funcționat în cele mai optime condițiuni, servind de la 13 februarie la 31 martie 27.537 mese, iar de la 1 aprilie la 30 octombrie un total de 108.083 mese, ceea ce face un total general de 135.390 de mese cu prețurile de 10, 15 sau 25 sau 15, 20 și 30 lei masa.

Cantina Tei deschisă la 19 februarie a servit până la 31 martie crt. 8.579 mese, iar de la 1 aprilie-31 octombrie a servit 38.408 mese ceea ce face de la deschidere un total de 46.987 mese. [...]

B. Opera de educație. Activitatea Departamentelor și a altor grupuri

[...] Secția funcționarelor

Secția funcționarelor și-a făcut adunările și în acest an cu destulă regularitate.

Preocupate de problemele de actualitate au căutat să cerceteze și să ușureze încercările vremurilor grele prin care trecem.

Ca și în ceilalți ani, s-a organizat un ciclu de conferințe cu caracter religios-social. S-au discutat problemele femeilor din țările aflate în război și reacția lor în fața evenimentelor.

S-au făcut prezentări de cărți de diferiți autori străini și români, precum și serate muzicale organizate în folosul soldaților de pe zonă, cărora din beneficii li s-au trimis daruri.

Cu mici grupuri s-au făcut excursii la Reșița, Brașov, Piatra Mare și Mănăstirea Țigănești.

Pentru cazurile speciale s-au făcut anchete la domiciliu și s-au asistat membrele în nevoie.

De Crăciun s-au împărțit alimente la 12 familii sărace și s-au îmbrăcat 4 copii.

Membrele secției au ajutat la servit în cantina refugiaților și tot prin secție s-a continuat cercul social de studenți refugiați cu care în ajun de Crăciun s-a dat o masă pentru 130 de studenți și studenți.

Departamentul industrial

Departamentul industrial care în luna aprilie atingea numai în București 4.500 de ucenice și lucrătoare și în toată țara peste 13.000 de muncitoare, a trebuit în cursul anului acestuia să-și micșoreze raza de lucru, fără ca să schimbe însă nimic din planul general și programul său de activitate.

Centrele prin care s-a desfășurat activitatea au fost :

- a) Sediul Central cu diversele sale activități.
- b) Sediul social din Calea Șerban Vodă.
- c) Diversele fabrici.

A. La sediul central din punct de vedere al ocrotirii și al asistenței a funcționat :

O cantină pentru ucenice, eleve ale cursurilor profesionale de ucenicie din diversele școli din jurul sediului.

A funcționat de la 1 iulie 1941-noiembrie 1941 și a servit în tot acest răstimp un total de 7.888 mese.

În afară de cantină s-au dat în tot cursul anului pentru școala de ucenice care a funcționat în același local aproape 10.000 de ceaiuri și gustări, în mod cu totul gratuit.

Pentru aceeași categorie a funcționat la sediu ca și în ceilalți ani, cabinetul medical cu ajutorul d-nei Dr. Droc. S-au dat consultațiuni, radiografii, rețete, tratamente și s-au făcut fișe pentru 250 de membre.

Ca activitate de grup la centru, s-au realizat adunări săptămânale cu fetele recrutate dintre ucenicele cursurilor profesionale, lucrătoare, funcționare comerciale.

S-au ținut cercuri de discuție, pregătire spirituală de Crăciun și de Paști, luarea Sfintei împărtășanii, slujba la Biserică, participarea la Sf. Liturghie în comun, organizare de șezători, recreație.

Membrele departamentului au prestat serviciul social la diverse cantine, au lucrat pentru soldați și pentru ajutorarea refugiaților. Totalul celor atinși prin activitatea departamentului la sediu, a fost de 800-1.000 de ucenice și lucrătoare.

Tot la centru a funcționat și școala de ucenice a Ministerului Muncii cu 200 de ucenice.

În afară de activitățile obținute, Departamentul Industrial a sărbătorit Nașterea Domnului prin trei mari adunări.

1. Adunarea lucrătoarelor din diverse ateliere și fabrici la care au participat 187 persoane și care a constat într-un concert de colinde, lecturi și o gustare.
2. Adunarea ucenicilor, pentru 290 de ucenice din diverse cursuri profesionale de ucenicie. Adunarea a constat dintr-o masă oferită gratuit, concert de colinde și împărțire de daruri.
3. Adunarea grupărilor care activează la Centrul A.C.F. Șerban Vodă la care au participat 260 lucrătoare din fabrici și care a constat dintr-un program artistic, colinde și împărțire de daruri.

În total la aceste pomuri au luat parte 739 de lucrătoare, ucenice și vânzătoare dintre care 130 au primit lucruri de îmbrăcăminte, iar restului i s-a distribuit 125 bucăți de săpun, 500 pungulițe cu colindețe, 120 sfeșnice cu lumânări.

Diverse recompense pentru cele mai vrednice membre, 160 cești de cacao, precum și o masă bogată pentru 164 de ucenice.

De sărbătorile Paștelui în ziua de Florii o mare sărbătoare cu caracter religios a adunat laolaltă toate membrele Asociației.

B. Centrul Social Șerban Vodă a funcționat ca și în anul trecut. Acest centru a servit pentru activitate de ajutorare, asistență și educație.

A fost frecventat de tineretul muncitoresc recrutat din fabricile din jurul centrului care a atins 2-2.500 persoane.

Tot în acest centru s-a mai servit masa pentru lucrătoarele fabricii de ciorapi Adesgo. Numărul meselor s-a ridicat la 4.693 mese și 2.900 ceaiuri și gustări.

C. Bazate pe activitatea din trecut am putut continua prin echipe bine organizate în câteva fabrici activitatea A.C.F. Programul a fost ca și cel de la centru.

D. Colonia de vară a anului 1940 din Bran, jud. Brașov, a fost prilej de adunare, întărire sufletească și trupească, precum și o bună recreație în vremuri destul de grele. A funcționat numai o lună de la 2 august-1 septembrie și a numărat 150 de coloniste. [...]

Activitatea cu refugiații poloni

Asociația Creștină a Femeilor Române, prin delegata sa, a continuat să participe la opera de ajutorare a refugiaților polonezi.

S-a ținut legătura cu cele 10 centre feminine dintre care cele mai multe în Oltenia și care au avut de scop organizarea muncii și acțiunii culturale pentru femeia polonă și ajutorarea și ridicarea moralului, și satisfacerea nevoilor acestui grup.

Asociația prin delegata sa a vegheat și a ținut legătura prin Comisiunea de ajutorare și a ajutat la rezolvarea diverselor probleme dând sprijinul de care au avut deseori nevoie.

În țară, centrul București a încercat să țină raportul mai departe cu filialele sale organizate sau în curs de organizare. Au funcționat : Iașul, Timișoara, Aradul și a continuat legătura cu Sibiul, Craiova etc. [.]

„Asociația Creștină a Femeilor Române,

Dare de seamă asupra activității Asociației Creștine a Femeilor Române din Muntenia de la 1 aprilie 1940-31 martie 1941", București, martie, 1942, pp. 5-12.

Omenie

Scrisoare deschisă către membrele marilor Asociații Feminine din lumea întreagă [1943]

Prea iubite surori și colege de la marele asociații feministe ca Consiliul Internațional al Femeilor, Alianța pentru Sufragiu, Liga pentru pace și libertate, Crucea Roșie, Protecția copiilor și altele, voi toate care reprezentați conștiința feminină, care v-ați dăruit unor idealuri ce ne-au strâns pe toate fără diferențiere de rase, lege, clasă socială, în dorința de a înfăptui o lume mai bună, mai dreaptă, de a ocroti pe nevoiași, pe copii, pe bătrâni, pe toți cei fără sprijin și apărare, cum astăzi nu vă ridicați, cu toată autoritatea pentru a curma un măcel fără seamăn, care prin urele ce stârnește, ne aruncă în iad.

S-ar putea să se încheie această perioadă istorică fără ca cuvântul autorizat al femeilor, făuritoare de viață, să nu fie rostit pentru apărarea vieții, a pruncilor, pentru salvarea tuturor bunurilor artistice, a patrimoniului spiritual, ce este zestrea omenirii întregi și al cărui străjer a fost de-a lungul veacurilor, Femeia.

Cum noi care am cerut drepturi, care am luptat programatic pentru atâtea înfăptuiri, care am ținut o uriașă adunare la Geneva pentru dezarmare, care ne-am străduit să împiedicăm acest grozav război, deodată amuțim și nu mai găsim un cuvânt pentru a înfiera lucruri ce ne-ar fi cutremurat odinioară?

Am mulțumirea că Consiliul Național al Femeilor Române prin mine, din primul ceas a conceput și a susținut proiectul zonelor de protecție în contra bombardamentelor care, de se realiza, nu am fi avut a deplânge atâtea nenorociri și care,

imediat de asemenea, la începutul războiului, în 1941, a protestat, cerând în scris, să se ia de marile Asociații îndată o atitudine în această chestie de principiu, căci ce fel de feministe pot fi acele ce ar privi cu indiferență acte ce năruie toată doctrina noastră.

Este cu puțință ca liga mamelor din lumea întreagă să nu se înfăptuiască deasupra contingențelor politice, deasupra a tot ce desparte este copilul, odor sfințit, ce ne leagă pe toate, este harul de iubire, de iertare ce este zestrea sufletului nostru.

Surori, ceasul răspunderilor a sunat, nu putem să ne sus-tragem, avem colectiv în fața lumii, a istoriei, în fața omenirii a răspunde de atitudinea noastră. Sau categoric ne așezăm pe terenul principiilor sau șovăim, ne eschivăm și atunci devenim complice la nenorocirile ce nu căutăm să le curmăm.

Asociațiile feminine reprezintă circa 90-100 milioane de femei adică o uriașă putere de radieră a sufletelor, cu orga-nizații puternice, cu sute de ziare tot resfirat pe toate conti-nentele cu membre deputate și ministre în atâtea țări, cum să rămâie mute aceste forțe de conștiință vie, când omenirea înfrigurată cere scăpare.

Avem datoria a ne mobilize în serviciul misionar de salvare a umanității și să oprim cât se mai poate, nebunia de distrugere, de asasinate colective ce duc la desființarea continentului euro-pean și a omului ca podoabă umană.

în fața judecății istorice, în fața mai ales a marelui Judecător ce este Dumnezeu, generația noastră de mâine să poată spune că a făcut tot pentru a reșeza viața în regulile Domnului.

Marile Asociații au cuvântul hotărâtor, cu înfrigurare omenirea îl așteaptă pentru mântuirea ei.

Pax!

Arhivele Naționale ale României, Fond familial

Cantacuzino, dosar nr. 266, filele 23-24.

Congresul feminin de la Washington și zonele de protecție a copiilor contra bombardamentelor

Cu deosebită mulțumire am aflat convocarea de către Doamna Roosevelt a unui congres feminin la Washington, la care ar participa personalități de seamă din grupările feminine mondiale, căci nicidecum nu a fost mai multă nevoie ca femeile ce sunt făuritoare de viață, să se rostească în clipe atât de dramatice, când plătesc birul grozav jertfind pe fiii lor pe toate câmpurile de luptă dezlănțuite de acest gigantic și groaznic război.

Nu se poate ca la asemenea întrunire ținută în țara, în care femeile au o așa covârșitoare influență, care s-au mândrit întotdeauna cu spiritul lor de umanitate, de înfrățire, de misiionarism să se ocolească problema arzătoare a ocrotirii copilului în contra bombardamentelor.

Nu se poate, ca proiectul zonelor de protecție a copiilor în război, prezentat la Comisia Socială a Societății Națiunilor în 1938 și 1939 de către România, care rămâne o cinste, ce o revendic pentru țara mea și a cărei primă redactare a fost prezentată de mine, să nu fie reluat și pus în discuție iarăși la Washington.

Acest proiect a stârnit tocmai în Anglia și America un interes foarte mare, a fost susținut alături de mine cu pasiune de o engleză, regretata Mrs. Small, de la Protecția Copilului ce își făcuse din el crezul vieții. Acest proiect, gingaș de realizat, pentru că cerea un acord unanim între diferitele state majore a tuturor armatelor chemate a fixa de comun acord zonele de respectat în fiecare țară unde s-ar evacua copiii, a dezlănțuit discuții înverșunate și a fost totuși admis de majoritatea națiunilor.

Nu se poate ca acum, când martirajul atâtor copii rămâne o rușine a vremurilor noastre, să nu se găsească mijlocul unei legiuiri consimțită de toate statele, care să asigure ocrotirea nevinovaților, în special a copiilor, comoară neprețuită ce trebuie salvată.

Un congres în aceste clipe când femeii, mame, se întrunesc copleșite de răspunderile lor ca străjere de căminuri, de familie, ca îngeri păzitori de suflete ce trebuie să pună pe primul plan de preocupare datoriile de mame către prunci, dacă nu ar rezolva ocrotirea copilului ar trăda însuși rostul moral și spiritual al femeii.

Doamna Roosevelt și colegile mele sunt prea pătrunse de datoriile ce ne incumbă nouă femeilor, ca să nu pună la ordinea de zi, proiectul zonelor de protecție, contra bombardamentelor, tocmai acum când se mai pot salva vieți prețioase, în ajunul dezlănțuirii apocaliptice ce se pregătește.

România, care a prezentat acest proiect și femeile române, vor susține oricând orice mijloc de salvare a mamei și a copilului. Tradițiile noastre de omenie sunt chezașia dorului nostru de a vedea întemeindu-se o lume nouă, în care nevinovăția să fie cruțată, asasinatelor în masă oprite, războiul mărginit în lupta letală între combatanți, nu pasiunea de distrugere a unei întregi civilizații ce este patrimoniul sacru al umanității.

Surorile din America, întrunite în congres, au cuvântul și puțința a opri cel mai rușinos măcel ce necinstește veacul nostru. De reușesc, merită recunoștința noastră, a tuturor.

[Alexandrina Gr. Cantacuzino]

Timpul, 21 aprilie 1944.

Proiect de revendicări speciale pentru femei

Prin actul istoric de la 23 August, prin care s-a pus capăt dictaturii fasciste, poporul român a trecut în rândul popoarelor iubitoare de libertate.

în fața noastră, a femeilor, stă sarcina de a mobiliza toate forțele în:

- a) războiul de eliberare, pe care armata română îl duce cot la cot cu Armata Roșie, Marea Britanie, S.U.A. și celelalte țări progresiste;
- b) pentru curățirea aparatului de stat;
- c) pentru înfăptuirea celor mai largi libertăți democratice, pentru realizarea cărora doborârea dictaturii fasciste a deschis de-abia drumul.

în fața activiștilor noștri stă sarcina unei mobilizări largi a femeilor la lupta generală a poporului român.

Importanța pe care o prezintă munca între femei, rezultă :

1. Din situația specială de mizerie, înapoiere și degradare în care fascismul și războiul hitlerist au adus femeia. Această situație specială cere deci și o muncă specială de mobilizare a femeii ;
2. Femeile alcătuiesc în urma pierderilor de război majoritatea poporului român ;
3. Numărul femeilor în producție este foarte ridicat și întrece pe acela al bărbaților, într-o serie de ramuri de producție ;
4. Prin combativitatea sa, femeia reprezintă o forță din punct de vedere politic și economic, care trebuie să fie activizată.

Mobilizarea femeilor în războiul pentru eliberare, pentru curățirea aparatului de stat și pentru cucerirea libertăților democratice, trebuie dusă pornind de la situația specială și revendicările speciale ale muncitoarelor, țăranilor, intelectualelor și gospodinelor - situație și revendicări care sunt rezultatul războiului și al exploatării sălbatice de către fascism.

Pentru aceasta este necesară organizarea femeii alături de bărbat, în sindicate, asociații profesionale și patriotice.

Fiecare organ de conducere al P.C.R.: comitete regionale, județene și locale trebuie să formeze resorturi speciale pentru munca între femei.

Aceste resorturi vor duce munca în cadrul organizațiilor profesionale și patriotice existente, în cadrul resorturilor speciale de femei ale acestor organizațiuni.

Activistele noastre trebuie să ducă lupta pentru unirea organizațiilor feminine existente în front unic pentru cucerirea libertăților, drepturilor integrale ale femeilor, pentru încadrarea acestor organizații în lupta generală a poporului român.

în toate secțiunile și organizațiile feminine, trebuie duse:

1. Munca de mobilizare a femeilor pentru războiul de eliberare;
2. Munca de mobilizare a femeilor în curățirea aparatului de stat de elementele fascisto-hitleriste ;
3. Munca de mobilizare a tuturor femeilor din România într-o acțiune largă pentru câștigarea drepturilor politice ale femeilor, pentru dreptul de a alege și de a fi alese, pentru dreptul la orice profesiune și funcție ;
4. Munca de mobilizare a femeilor împotriva speculei și scumpetei, îndărătul căreia se ascunde sabotajul elementelor fascisto-hitleriste ;
5. Pentru salarii egale cu ale bărbaților la muncă egală;
6. Pentru protecția femeii în muncă;
7. Pentru protecția mamei și a copilului în întreprindere, cartier și sat.

Activiștii noștri trebuie să ducă muncă pentru ridicarea nivelului politic al femeilor, împotriva educației reacționare fasciste pe care a primit-o femeia.

Ei trebuie să ducă o muncă susținută de clarificare a femeilor și de mobilizare a lor alături de bărbați pe baza proiectului de

platformă pe care C.C. al P.C.R. îl adresează tuturor forțelor democratice ale țării, în largul Front Unic al întregului popor pentru realizarea unei Români libere, democratice și independente.

Comitetul Central al Partidului Comunist din România

Scânteia, nr. 14, din 4 octombrie 1944.

Cu medicii români la Paris de Dr. Maria Banu

La izbucnirea celui de-al doilea război mondial mă aflam în Franța, unde am venit pentru o perioadă de specializare. Prin Asociația medicilor români la specializare în Franța, asociație cu sediul în rue Serpente, Paris, împreună cu alți câțiva medici români m-am angajat în 1939 la spitalul „Hotel-Dieu” din orașul Troyes, la sud-est de Paris.

Când Franța a fost invadată de către trupele hitleriste germane, noi ne-am reîntors la Paris. Doream să ajutăm poporul francez, pe care învășasem să-l prețuim și să-l iubim, în marea nefericire care se abătuse asupra lui. Colegii noștri francezi ne-au arătat în ce direcție putem fi folositori. Împreună cu dr. Sinculescu, și mai târziu dr. Camil, am fost antrenată să dau îngrijire celor care nu se mai puteau adresa oricărui medic. Era vorba de francezi, români sau imigranți de alte naționalități care trăiau în clandestinitate, în Parisul sub ocupație germană, ascunși și în locuințe ce nu erau ale lor, în mansarde, pivnițe, șoproane, fără acte de identitate sau cu documente false. Erau bolnavi sau răniți care aveau nevoie, fără teamă de a fi denunțați, de îngrijire medicală. Unii chiar scăpaseră din ghearele nemților după ce fuseseră arestați. Astfel, îmi amintesc de ieșeanca Irina Rabinovici, rămasă cu puternice traume psihice în urma bătăilor primite la poliția germană; ea a fost ascunsă câțva timp chiar la unul din acești medici acasă, până la vindecare. După un an, prinsă într-o razie având manifeste asupra ei, Irina a fost trimisă într-un lagăr din Germania, unde a fost exterminată. Tot așa Maria, soția pictorului Erco Bercovici și cumnată a profesorului dr. Vasile Mârza, în urma unei arestări a făcut o depresiune nervoasă gravă; tratată

sumar de noi, ea a trebuit să fie dusă afară din Paris. Prin legăturile prietenilor noștri francezi și cu ajutorul unui abate, Maria a putut să se ascundă un timp într-un prezbiteriu catolic.

În același prezbiteriu, de altfel, cu ajutorul acestui abate, au găsit mai târziu un refugiu temporar și câțiva din grupul studenților români democrați aflați la Paris. Dintre membrii acestui grup îmi amintesc în special de D. Pașcotă, T. Pătrăngenaru, Năstase Popescu, Ionel Staiman. Denunțați ca antifasciști de către unii studenți români legionari autorităților de ocupație, tinerii antifasciști trebuiau să dispară din Paris. Până ce le-am făcut rost de alte documente de identitate, ei au stat la prezbiteriu.

Se punea însă problema asigurării unei surse mai permanente de procurare de acte, certificate etc.

Prin intermediul studentului Pașcotă a fost atras în această activitate periculoasă tipograful român Gociu, stabilit la Paris. Prin Gociu au fost contrafăcute acte de naștere și alte acte de identitate după modelul celor din România, ceea ce a permis schimbarea identității celor suspecți și a celor urmăriți, respectiv a românilor care refuzaseră să se supună ordinelor de chemare ale guvernului Antonescu, studenților români și a altor compatrioți „ne pouvant justifier aucune nationalité”, cum menționau fișierele poliției - altfel spus, apți pentru deportare. Unele din aceste acte am reușit chiar un timp să le legalizez la Consulatul român din rue Bremonnier, punând astfel total la adăpost persoanele care le întrebuițau. Tot prin Gociu s-au tipărit diverse alte legitimații (carnete ale unor asociații ca Asociația pescarilor amatori), pentru a face mai verosimilă noua identitate a compatrioților noștri.

La început medicii români democrați se întruneau în locuința pictorului Erco, care stătea în spatele uneia din gările pariziene. Prin el se ținea și legătura cu grupul studenților antifasciști.

După deportarea lui Erco în Germania, grupul de medici avea ca punct de legătură locuința mea din rue du Cherche-Midi, apoi casa Elenei Vaschide. În urma unui denunț, în prima jumătate a anului 1944, această femeie admirabilă a fost arestată.

Prin 1943 acestui grup de medici i s-au alăturat și dr. Iliescu, Maria Vlădescu (soția prof. dr. Vlădescu), Elena Alexandrescu.

Întărind legăturile cu colegii francezi, grupul de medici români și alții vor intra mai târziu în Comite Medical de la

Resistance. Din această perioadă îmi amintesc de organizarea trecerii unor documente importante ale Rezistenței peste linia de demarcație dintre cele două zone ale Franței. Am aplicat bandaje ghipsate la doi luptători francezi din Rezistență, documentele fiind ascunse sub aceste bandaje.

În 1943, solicitați de Organisation des Fonctionnaires Résistants, prin intermediul Elenei Vaschide, medicii români au ajutat ca numeroși tineri francezi să scape de trimiterea la muncă în Germania. Prin provocarea artificială de tulburări ale ritmului cardiac, prin falsificarea rezultatelor unor analize, acești tineri erau respinși la controlul medical și au putut mai târziu participa pe pământul țării lor la lupta împotriva ocupanților hitleriști.

Asociația medicilor români s-a încadrat la Frontul național al românilor [F.N.R.] din Franța, sprijinind activ acțiunile acestuia.

Din inițiativa F.N.R. s-a constituit în primăvara anului 1944 Asociația femeilor române din Franța. Eu am primit misiunea să asigur, împreună cu Victor Ionescu, legătura acestei asociații cu F.N.R. în asociație intrau românce și unele franțuzoaice care activau în diferite sectoare ale Rezistenței, printre care Eugenia Luncaș, Dominique, Rose Soru, Suzanne Favier-Ionescu, Veturia Torneanu, dr. Marie-Rose Destaing și altele. Președintă a fost aleasă Elena Vaschide, văduva marelui savant Nicolae Vaschide, succesorul lui Bergson la Collège de France. După cum am mai amintit, ea a fost arestată. Eliberată de insurecție din închisoare, bolnavă, a fost înlocuită, la conducerea asociației de către pictorița Elena Alexandrescu, care în ilegalitate făcuse parte dintr-o organizație franceză de rezistență, împreună cu soțul și fiul ei. După eliberarea Franței, președinta de onoare a fost aleasă scriitoarea Elena Văcărescu.

Activitatea acestei organizații patriotice s-a împletit cu aceea a celorlalte organizații grupate în F.N.R. Româncele au desfășurat o susținută activitate de solidaritate și propagandă atât în cadrul Uniunii femeilor franceze (președintă Eugenie Cotton), cât și în colonia română. Luam parte activă și la difuzarea ziarului „La Roumanie Libre”.

La insurecția din Paris din august 1944, întregul grup de medici români a făcut parte din Miliția patriotică a Cartierului Latin. Ei au luat parte la luptele de eliberare în diverse puncte

de prim-ajutor. Astfel, împreună cu Marie-Rose am lucrat la postul de prim-ajutor din localul Facultății de Medicină, unde erau îngrijiți răniții din luptele de la palatul Luxembourg.

O serie de medici români s-au angajat în rândurile Forțelor Franceze din Interior (F.F.I.).

Sub îndrumarea Frontului Național Român, Asociația Medicilor Români și Asociația Femeilor Române din Franța au desfășurat o activitate rodnică și după eliberarea teritoriului Franței. Ele au luat sub îngrijire o parte din foștii deportați români eliberați din lagărele din Germania, au organizat îngrijirea lor medicală, readaptarea lor la viața normală. O acțiune similară a fost și aceea de recuperare a copiilor aduși din lagărele din Germania, deportați și smulși la vârstă fragedă de lângă familiile lor. Foarte utilă a fost și activitatea dusă în lagărele de la Sedan. Aici se afla un grup compact de români, toți țărani din nordul Ardealului deportați în Germania, de unde fuseseră împinși spre vest. Aprovizionarea lor prin F.N.R, acțiunea de lămurire împotriva legionarilor infiltrați în aceste lagăre a fost dusă cu sprijinul Uniunii Femeilor Române din Franța, până la repatrierea lor în țară.

În urma presiunii elementelor reacționare române aflate la Paris, cu începerea perioadei „războiului rece”, numeroși români care participaseră la Rezistență au fost prigoniți și până la urmă expulzați din Franța.

Printre medicii expulzați atunci eram și eu (deși decorată cu Medalia Rezistenței la propunerea organizației Comite Medical de la Resistance) și dr. Andrei Herșcovici (rănit în zilele insurecției pariziene, în luptele din al V-lea arondisment), alături de alți compatrioți ca Elena Alexandrescu, Petre Alexandrescu, dr. Partenie Lucia, Coteanu, Arapu, Holescu. Au urmat apoi alte arestări și expulzări, printre care a lui Ilie Dumitru, I. Soru, N. Marinescu și alții.

Toate acestea n-au șters din inimile noastre amintirea vie a glorioasei Rezistențe Franceze, n-au stins sentimentele de adâncă prietenie pe care le vom purta întotdeauna poporului francez.

Românii în Rezistența Franceză în anii

celui de al II-lea Război Mondial,

Editura politică, București, 1969, pp. 182-185.

Constituirea Uniunii Femeilor Antifasciste din România

Luni la orele 5 d.a., în sala de consiliu a Asigurărilor Sociale, din inițiativa unui grup de femei conștiente de pericolul fascismului și de rolul femeii în combaterea lui și în democratizarea țării, s-a constituit Uniunea Femeilor Antifasciste din România.

Din acest comitet de inițiativă fac parte următoarele tovarășe și doamne: Ana Pauker, dr. Medeea Niculescu, dr. Florica Bagdasar, Voitec, Ralea, Raiciu, Bernacki, Elena Pătrășcanu, Mia Constantinescu-Iași, Elena Georgescu, Lila Maurer, Isabela Potop, Alexandrina Mircea, P. Graur, Lila Nădejde, Al. Gane, Natașa Boureanu, Maria Sârbu, Maria Burcă, Eugenia Ionescu, Loti Foriș, Lena Constante, Pen Rozopol, Elvira Balmuș, Carola Moscovici, Cristina Șerban, Dida Mihalcea, Alexandra Sidorovici, Anca col. Vasilescu, Zoe Dlugaci, Mihaela Manase, Elisabeta Sanielevici, Elena Livezeanu, Ghizi Corodi, Elena Păsculescu, Ernestina Ornștein, Ana Toma, Dora Massini, Dida Calimachi, Ofelia Manole, Alice Benari, dr. Alice Săvulescu, Elisabeta Luca, Elena Stoia, Florica Șermaru, Constanța Crăciun, Marta Drăghici, Damian, Florica Mezincescu, Stafiescu, Sari Berkes, Ghizi Gips, Melega Valeria, Dumitrescu Ana, Ecaterina Mihalcea.

Ședința a fost deschisă de d-na Cristina Șerban care după o scurtă introducere a dat citire programului de activitate al Uniunii, care cuprinde următoarele puncte :

1. Lupta contra fascismului prin : a) sprijinirea frontului, b) combaterea fascismului intern, c) lupta pentru drepturi egale, d) strângerea legăturilor cu organizațiile antifasciste ale femeilor din țările vecine : Uniunea Sovietică, Iugoslavia, Bulgaria și celelalte țări democratice.

2. Ridicarea nivelului cultural și politic al femeilor din orașe și sate: a) lichidarea analfabetismului, b) propagarea culturii.

3. Îmbunătățirea stării sanitare a femeilor din orașe și sate : a) maternități la orașe, b) dispensare și moașe la sate, c) combaterea bolilor epidemice și sociale, d) ridicarea igienei în general.

4. Protecția copiilor: leagăne de copii, cămine de zi, cămine de sezon la țară, orfeline pentru copiii ostașilor, grădinițe.

A luat cuvântul apoi d-na dr. Florica Bagdasar, arătând că: fascismul a însemnat pentru milioane de femei din Europa asuprită, durere, moartea celor dragi; a însemnat pentru milioane de copii lipsuri, chinuri fizice și morale și moarte. Fascismul a însemnat mizerie, boală fizică și morală și ignoranță înadins întreținute pentru ca masele largi să poată fi exploatare de „cei aleși” de fasciști. Sfârșitul fascismului se apropie. Nu va trece mult și se va prăbuși complet. Dar cu mentalitatea fascistă vom avea de luptat și după război. Până atunci însă, noi trebuie să sprijinim frontul pentru ca sfârșitul războiului să fie cât mai rapid. Și, de aceea, este necesară o organizare într-o masă cât mai largă a tuturor femeilor pentru că numai prin forța organizată vom reuși să stărpim orice urmă de idee fascistă și să ne bucurăm de deplină libertate, de o viață demnă și luminată.

După d-na Bagdasar a luat cuvântul d-na dr. Medeea Niculescu, care după ce a făcut un scurt istoric al luptei femeilor pentru câștigarea drepturilor lor în ultimii 30 de ani, a spus că astăzi femeile au posibilități de luptă pentru realizarea idealurilor lor.

A vorbit apoi d-na Alice Benari. D-sa a spus printre altele că, deoarece femeile formează peste jumătate din populația țării, nu mai pot sta departe de tot ce se întâmplă în țară. Ele sunt chemate în toate câmpurile de muncă manuală și intelectuală și trebuie să devină conștiente de drepturile și datoriile lor. Multă vreme și azi încă femeile s-au speriat de cuvântul „politică”. Ei bine, femeia trebuie să înțeleagă că în loc să se depărteze de politică, trebuie din contră, să-și cunoască puterea, drepturile și datoriile de cetățeană. Prima noastră datorie este să ridicăm nivelul cetățenesc al femeilor, să le mobilizăm în jurul problemelor care le interesează. În felul acesta vom ajuta marea masă a țărancelor noastre, a muncitoarelor din uzine și

laboratoare și a gospodinelor să-și îmbunătățească viața lor materială și morală, să-și lămurească rolul lor de cetățene. Numai atunci vom putea spune că am realizat și democratizarea femeii române.

După aceea, s-a ales un comitet care să conducă lucrările Uniunii până la marea adunare a femeilor antifasciste din Capitală, care va avea loc duminică dimineața.

Comitetul a fost compus astfel : președintă de onoare : Ana Pauker, președintă Dr. Florica Bagdasar, vicepreședinte : Gabriela Bernachi, Maria Gane, Șt. Raiciu și dr. Medeea Niculescu, membre d-nele : Cristina Șerban, casnică, Mia Constantinescu-Iași, institutoare, Ana Toma, funcționară, Maria Sârbu, profesoară, Ritta Sanielevici, casnică, Marta Drăghici, muncitoare, Ghizi Corodi, asistentă socială, Constanța Georgescu, muncitoare, Boureanu Natașa, funcționară, Isabela Potop, asistentă universitară, Elena Pătrășcanu, arhitectă, Anca col. Vasilescu, Pen Rozopol, ziaristă, Dora Massini, artistă. Cenzore : Mihaela Manasse, avocată, Păsculescu Elena, funcționară, Pia Cialner, funcționară, Dida Mihalcea, casnică. Cenzore supleante: Loti Foriș și Emilia Bunaciu; secretară: Maria Sârbu.

Scântea, nr. 196, din 12 aprilie 1945.

Apelul Uniunii Femeilor Antifasciste din România către toate femeile din țara noastră

Femeile franceze au trimis femeilor de pretutindeni un cald apel de înfrățire în lupta pentru pace, libertate și democrație, pentru dobândirea și apărarea drepturilor lor, pentru protejirea copiilor lor, pentru o lume mai bună, mai dreaptă și mai generoasă.

Pentru pregătirea și mobilizarea femeilor la această luptă, femeile din lumea întreagă, răspunzând apelului pornit din Franța, organizează un Congres Internațional al Femeilor, care se va ține la 26 noiembrie [1945] la Paris.

Cu acest prilej se vor discuta situația și revendicările femeilor, care sunt aceleași în lumea întreagă și se vor pune bazele unei Mișcări Mondiale Feminine, menită să apere și să susțină interesele femeilor din toate țările.

Comitetul care pregătește Congresul a elaborat următorul program: distrugerea fascismului, pregătirea unui viitor mai fericit generațiilor următoare. Obținerea pentru femei a drepturilor cuprinse în Charta Internațională a Femeilor.

Ca mame: Dreptul de a avea copii într-o lume eliberată de teama războiului și a mizeriei, realizarea de servicii sociale corespunzătoare și locuințe convenabile.

Ca muncitoare: Dreptul de a intra în toate industriile și profesiunile, de a primi un salariu egal la muncă egală, aceleași posibilități ca și bărbații pentru pregătirea profesională, accesul în toate posturile de răspundere, sfârșitul exploatarei femeilor.

Ca cetățene: Egalitatea cu bărbații în fața legilor, o deplină libertate de exprimare, posibilitatea de a vota și de a fi alese,

dreptul de a face parte din administrațiile publice, naționale și internaționale. Și mai ales, să participe cu același avânt la așezarea unei păci durabile.

La acest program au aderat până acum 120 milioane de femei.

Uniunea Femeilor Antifasciste din România [U.F.A.R.] a primit cu bucurie chemarea frățească a femeilor din alte țări și pornește hotărât lupta alături de ele, pentru revendicările înscrise în programul lor, revendicări pentru care, de la constituirea sa, Uniunea Femeilor Antifasciste lucrează din toate puterile.

În lupta pentru pace, libertate și democrație, U.F.A.R.-ul cheamă pe toate femeile din țara noastră să se înscrie alături de toate femeile lumii - care au pornit la această luptă și salută cu entuziasm constituirea Comitetului de Inițiativă al femeilor democrate din România, care vor pregăti participarea femeilor din țara noastră la Congresul Internațional Feminin.

Scântea, nr. 197, din 13 aprilie 1945.

Congresul Mondial Feminin și Pacea

Gândul că femeile ar putea să joace un rol hotărâtor în împiedicarea vrajbei între popoare nu este nou. În veacul al 5-lea înainte de Hristos, scriitorul grec Aristofan, în opera lui *Lizistrata* arată cum înțeleapta Lizistrata, pentru a împiedica vărsarea de sânge între două cetăți ale vechii Elade, ridică femeile și le îndeamnă să-și forțeze bărbații să înceteze războiul. Prin acțiunea lor comună ele reușesc.

Douăzeci și cinci de secole i-au trebuit omenirii, ca scânteia aruncată de Aristofan și atâtea alte minți luminoase să se prefacă într-o flacără imensă, care încălzește și luminează inimile a sute de milioane de femei de pe întreaga suprafață a pământului, germinând în suflete credința într-un viitor mai bun.

„Noi ne întâlnim toate în înțelegerea că numai marile încercări suferite pentru idealul comun pot să nască în toate mințile și în toate sufletele flacără care luminează acum atâția ochi", a spus D-na Cotton la deschiderea Congresului Mondial al Femeilor, la Paris, citind în ochii tuturor congresistelor aceeași încredere în voința lor comună de a lupta pentru progresul pașnic al omenirii, pentru pace.

Iar o femeie de pe alt continent, de altă rasă, cultură și tradiție, D-na Ien-Nan, președinta delegației chineze, în discursul său despre jertfa și eroismul femeilor chineze în războiul anti-fascist a concretizat în următoarele cuvinte încrederea femeilor în forțele lor: „Conștiente de calitățile noastre oțelite și de eforturile noastre, convinse de rolul pe care-l vom juca în viitor, noi aducem toată contribuția noastră în apărarea păcii", căci „prin sângele și lacrimile noastre am ajuns la victoria atât de scump cucerită și nu ne mai temem s-o pierdem acum, când am câștigat pacea".

Aceeași mândrie, aceeași încredere în forțele feminine sună și în cuvintele delegatei sovietice : „Stăpânite de o mare dragoste de patrie și de o mare ură contra fascismului care aduce sclavia, moartea, distrugerea și întoarcerea în timpurile cele mai întunecate ale evului mediu, milioane de femei sovietice luptând în rândurile Armatei Roșii, lucrând în fabrici și uzine, pe ogoarele noastre, făureau cu abnegație, fără odihnă, zi de zi, victoria împotriva unui dușman sălbatic...”

Și astfel, rând pe rând, femeile din cele 44 de țări care au participat la Congres, femeile de la fiordurile scandinave până la nisipurile arzătoare ale Africii, femeile albe, galbene și negre, femeile de toate culorile, din toate clasele sociale, aparținând celor mai variate medii, culturi și tradiții, au vorbit un limbaj comun dictat de aceeași dorință de pace și progres.

În ziua istorică de 26 noiembrie 1945, în „Orașul Lumină”, de unde acum mai bine de un secol și jumătate au pornit în lumea întreagă lozinca: Libertate - Egalitate - Fraternitate, sute de milioane de femei, prin vocea crainicelor lor, au anunțat omenirii voința lor de a făuri un viitor mai bun unde războiul nu trebuie să aibă loc.

Prin glasul avântat al Passionariei, prin cuvântul arzător al chinezoaicei Ien-Nan, prin discursul atât de edificator al Ninei Petrova, prin accentele patetice ale Anei Pauker și ale atâtor și atâtor altele, femeile care sunt purtătoarele vieții speței umane, femeile care zămislesc viața, au spus că nu o vor sacrificată cruntului Moloh al războiului. O împărăteasă asiatică, o muncitoare de pe malurile Senei, o prințesă din Cochinchina, o savantă din țările nordice ori o țărancă din Balcani, toate s-au simțit egale pe planul măreț al existenței lor care este maternitatea.

Iată de ce când la Congres a răsunat patetic vocea prințesei Laos-ului, Suphanuvang: „Uniți-vă vocile cu a mea, surorile mele întru nenorocire. să arătăm că s-a sfârșit cu vărsări de sânge și lacrimi care ne sfâșie inimile ca să nu mai îngăduim alte măceluri”, la bătăile inimii sale de prințesă au putut să răspundă milioane de inimi de muncitoare, țărance și intelectuale, care dacă sunt departe de a înțelege o „prințesă” în schimb înțeleg în ea pe „mama”.

Iar inima mamei bate la fel sub vălurile somptuoase ale unei prințese asiatice, ca și sub bluza unei muncitoare cu ziua !

Și dacă eforturile diplomaților din toate țările și din toate timpurile au dat de atâtea ori greș în străduințele lor de a salva Pacea, poate de data asta inimile unite ale tuturor mamelor de pe pământ vor reuși să făurească o forță atât de mare, încât ea să fie în stare să împiedice și războaiele. „Mai tare ca moartea e dragostea”, a spus regele Solomon în Cântarea Cântărilor; mai tare ca Războiul va fi oare Pacea pe care o sprijină sute de milioane de femei democrate din lumea întreagă însuflețite de dragostea lor de copii, dragostea care trebuie să fie chezașia unui viitor fericit pentru generația care ne va urma.

Pasana Giosanu

Drumul femeii, nr. 7, din ianuarie 1946, p. 3.

1. *Drumul femeii* (1945-1946) „revistă de cultură și de informare a femeii”, a apărut lunar la București, sub redacția Theodosiei Graur; revista continuă programul primei sale serii din 1935, luptând pentru „recunoașterea drepturilor femeii pe toate tărâmurile” și îndemnând femeile să participe la refacerea țării de după război. Printre colaboratoarele: Maria Rosetti, Coralia Călin, Hortensia Papadat-Bengescu, Maria Banuș ș.a.

[Apel Electoral] Românce!

Sunt ani de zile, în 1928, când Partidul Național-Tărănesc a fost primul partid politic care a înscris în analele realizărilor sale, dreptul de vot la comună și județ pentru femeia română.

Partidul Național-Tărănesc este primul partid politic care a înscris în programul său acordarea drepturilor civile și politice integrale pentru femei.

Românce !

Vegheați și stați de strajă cu atenția încordată asupra soartei Țării noastre care este în bună parte în paza și mâinile voastre.

Astăzi când legile Țării vor consfinți drepturile voastre depline preconizate de Partidul Național-Tărănesc, arătați-vă vrednice de răspunderile la care sunteți chemate.

Lozinca Partidului Național-Tărănesc este: Dreptate, Justiție și Adevăr în slujba Patriei și Neamului.

Să strângem rândurile și: înainte să cucerim Victoria!

Ella Negruzzi

Președinta Org. Feminine P.N.Ț.
Dreptatea, nr. 1, din 5 februarie 1946.

Congresul Femeilor Democrate Române

O zi rece de primăvară. Prin ploaie amestecată cu zăpată femeile venite din toate colțurile Capitalei se grăbesc spre Parlamentul țării unde se va ține primul congres feminin.

Un șir de automobile cu persoanele oficiale și delegatele străine, autobuzele C.F.R. cu delegatele sosite din provincie urcă uruind Dealul Mitropoliei, străjuit de o imensă placardă înfățișând o tânără mamă ocrotindu-și copilul drăguț. Amândoi au o atitudine mândră și plină de speranțe cu priviri îndreptate spre orizonturi mai noi, luminoase.

Vântul rece flutură drapelele naționale și steagurile Națiunilor Unite, înșirate de-a lungul drumului pe care grupuri de femei, în pofida timpului rău, trec vesele, vorbind despre Congres.

La orele 9, Parlamentul e plin de animație, zumzet de voci și mișcare, ca un imens stup de albine.

în *hali*, Expoziția care arată realizările organizațiilor feminine în toate domeniile de activitate cu ajutorul fotografiilor, machetelor și al statisticilor, ca și standul de cărți, atrag atenția delegatelor. Pe culoar e o forfoteală și un du-te vino de sărbătoare.

în sfârșit, se aude clopoțelul și lumea începe să umple incinta, lojile, iar sala pașilor pierduți se golește.

începe Congresul. Cele cinci sute de delegate din provincie și-au ocupat locurile și și-au pregătit bloc-notes-urile și creioanele. Galeria sunt pline până la refuz.

Masa multicoloră a femeilor în haine de sărbătoare, printre care strălucesc pitoresc și costumele naționale ale țărăncilor din diferite regiuni ale țării, luminile orbitoare ale proiectoarelor, portretul M.S. Regelui și ale conducătorilor Națiunilor Unite, lozincile feminine democratice, emblemele Congresului și steagurile, toate la un loc dau Palatului Deputaților un aer festiv, plin de strălucire.

Apariția membrilor guvernului în frunte cu d-l Dr. Petru Groza, care-și iau locurile pe banca ministerială stârnește aplauzele entuziaste ale delegatelor.

Cu multă însuflețire și căldură au fost salutate și delegatele străine din Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria, Albania și Olanda, care iau loc pe băncile foste ale opoziției.

Mai târziu, abia la sfârșitul Congresului, vor sosi și delegatele sovietice cărora femeile democrate din România le vor face o primire deosebit de caldă și entuziastă.

Cum s-au desfășurat lucrările Congresului

Cu prilejul Congresului, ale cărui lucrări s-au desfășurat timp de 3 zile [4, 5, 8 martie 1946], într-o atmosferă de însuflețire și armonie între toate grupările și organizațiile feminine, întreaga țară a putut constata că femeile democrate din România sunt ferm hotărâte să participe activ la viața publică, contribuind cu toate forțele lor la crearea unei vieți mai bune pentru poporul întreg. În același timp, acest congres a dovedit că zidul care despărțea populația românească în două tabere distincte : cea cu drepturi și cea lipsită de drepturi, s-a năruit.

D-l prim-ministru Petru Groza, în discursul său, la inaugurarea Congresului, a promis femeilor întregul lui sprijin, chemându-le la participarea activă în viața publică a țării, pentru ca, cu forțele unite, femeile și bărbații să contribuie la crearea unei vieți mai bune mai îmbelșugate și mai libere pentru poporul întreg. Și într-adevăr, congresistele aparținând tuturor partidelor politice, democratice și grupărilor de masă, indiferent de naționalitate, religie și profesie, au luat în discuție toate problemele țării, au făcut propuneri practice pentru combaterea relelor care stau în calea progresului și au trasat linia pentru munca în viitor.

Seriozitatea cu care au fost studiate și dezbătute problemele vitale pentru viața țării a dovedit că femeile cu toate că sunt abia la începutul drumului, își reazămă opiniile lor pe o bază solidă, practică, iar entuziasmul manifestat de ele în afirmarea năzuințelor și drepturilor lor mărturisește cu prisosință evoluția femeii din România în sensul unui autentic progres social. Cu o forță de netăgăduit, Congresul a relevat pentru toți nașterea unui tip nou de femeie - femeia cetățean și patriotă conștientă.

Și a mai arătat că această femeie de tip nou a încetat de a mai fi un fenomen izolat și a pătruns adânc în mase cuprinzând femeile din toate categoriile sociale.

Cu ocazia congresului, țărance, muncitoare, gospodine, intelectuale au reclamat în numele sutelor de mii de femei drepturi egale și participarea activă la viața statului.

În urma raportului d-nei Florica Bagdasar, în care d-sa a studiat problema ocrotirii mamei și a copilului, nenumărate țărance s-au perindat la tribună cerând introducerea asistenței sociale, leagăne, cămine de zi, case de naștere și dispensare la sate și apelând la femeile de la oraș să le ajute să combată analfabetismul.

Muncitoarele manuale și intelectuale au susținut discuții aprinse referitor la situația economică și socială a femeii prezentată în raportul d-nei Ioana Ralea, dând în același timp asigurări solemne de a lucra cu râvnă pentru refacerea țării, ca să curme specula și sabotajul economic exercitate de reacționari.

Femeile din toate categoriile sociale și-au raliat vocile lor la vocea d-nei Mihaela Manase care a combătut legile nedrepte ce pun pe femeie în inferioritate din punct de vedere juridic, cerând reforma legii matrimoniale.

Raportul d-nei Ana Pauker, referitor la situația politică a femeii, arată că adevărata democrație nu poate exista acolo unde femeile sunt lipsite de drepturi politice. Acest raport a determinat pe multe delegate să ceară cuvântul pentru a combate politica reacționarilor care vor să mențină femeia în stare de inferioritate.

Din discuțiile la acest raport în care d-na Ana Pauker atribuie luptei unite a femeilor împotriva rămășițelor fasciste un rol hotărâtor în opera de consolidare a păcii, precum și mai târziu din discursul delegații sovietice d-na Leontieva ca și [din] al celorlalte delegate române și străine, a reieșit ideea că femeile n-au un dușman mai puternic decât fascismul, aducător de subjugare, distrugere și moarte.

Un ecou profund a avut în inimile delegatelor și raportul d-nei Liuba Chișinevski despre femeile luptătoare din România. El a suscitât mai ales discuții în jurul problemei de conviețuire pașnică între popoarele conlocuitoare din România, de desființare a urei de rasă și a șovinismului.

Raportul d-nei Eugenia Rădăceanu despre Congresul de la Paris a fost prilej pentru exprimarea solidarității internaționale

a femeilor, precum și a sentimentelor de prietenie față de popoarele vecine.

Dar imboldul principal pentru lucrările congresului în sensul înfrățirii popoarelor a fost dat desigur de prezența delegațiilor străine din U.R.S.S., Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria, Albania și Olanda. Cunoscând, din povestirile delegatelor străine, drumul greu, plin de muncă, sacrificii nenumărate și luptă eroică, parcurs de femeile din alte țări, pentru câștigarea drepturilor egale și a libertății patriei lor; cunoscând mai ales munca uriașă depusă de femeile sovietice - cetățene egale - la opera de clădire și apoi de apărare a patriei lor, cunoscând eroismul lor legendar în lupta împotriva fascismului cotropitor precum și aportul lor neprețuit la opera de consolidare a democrației și a păcii în lumea întreagă, congresistele și-au întărit și mai mult credința în dreptatea cauzei lor care este: întărirea democrației prin participarea femeii la viața statului - cauza scumpă tuturor popoarelor dornice de progres și pace trainică.

Rezultatele Congresului

Astfel, în urma lucrărilor Congresului, după ascultarea rapoartelor și a discuțiilor la rapoarte în decursul cărora delegatele și-au exprimat de nenumărate ori voința lor de unire în scopul colaborării solidare între toate forțele democratice feminine pentru crearea noii vieți mai bune pentru ele, pentru copiii lor și poporul întreg, s-a putut proceda la crearea unei organizații feminine de masă care a luat numele de Federația Democrată a Femeilor din România.

Pe baza proiectului de statut al Federației, toate organizațiile și grupările feminine care o compun își păstrează metodele lor de muncă, independență în acțiune având ca platformă comună și obligatorie sprijinirea democrației, a operei de reconstrucție a țării și a păcii între popoare.

În același timp, Federația Democrată a Femeilor din România se afiliază la Federația Mondială a Femeilor Democratice, pentru sprijinirea democrației și păcii în lumea întreagă.

P.G.

Drumul femeii, nr. 10, din aprilie 1946.

Un an de activitate a U.F.A.R.-ului

La 15 aprilie se împlinește un an de când a luat ființă U.F.A.R.-ul, un an de când femeile și-au dat seama că au datoria să se organizeze, să se unească - deasupra tuturor celorlalte considerente de origine socială, națională sau politică - să se rostească pentru a lupta cu forțe conștiente ca toate revendicările lor exclusiv feminine să fie rezolvate.

Convinsă că actualul regim cu adevărat democrat le sprijină, s-au legat să contribuie prin munca și priceperea lor la refacerea țării, la ridicarea nivelului cultural, sanitar, politic și economic al femeilor de la sate și orașe, dar s-au mai legat să contribuie la distrugerea ultimilor zvârcoliri ale fascismului pentru ca niciodată femeile să nu mai sufere atât cât au pățimit de pe urma lui, pentru ca pacea să fie trainică, fericirea căminului, familiei, copiilor asigurată. Pentru a concretiza această fundamentală preocupare a lor, s-au denumit U.F.A.R. (Uniunea Femeilor Antifasciste Române).

Ce însemnează acest an de activitate? Muncă însuflețită, realizări pe teren, experiență dobândită și mai ales hotărârea nezdruccinată de a lucra cu și mai mult avânt și pricepere.

Într-adevăr, U.F.A.R.-ul a luat treptat ființă în absolut toate județele de pe întreg cuprinsul țării. Avem în 58 orașe, capitale de județ, filiale înregistrate la tribunalul local ca persoană juridică și peste 200 subfiliale. Tot programul nostru caută să fie tradus în fapte pentru a antrena femeile să se alăture activității noastre. Astfel, s-au ținut peste 700 întruniri pe țară pentru a arăta rolul U.F.A.R.-ului, și peste 3.000 conferințe, cu subiecte culturale, politice, sociale, științifice, încadrate într-un program artistic progresist. S-au ținut cursuri de limbi străine, cursuri de inițiere economică și gospodărie sătească, cursuri

profesionale și de croitorie. Fiecare filială are ziare de stradă și de perete care se schimbă cel puțin de 2 ori pe lună și oglindesc activitatea și preocupările ufaristelor locale precum și evenimente de mare interes general. De asemenea, în majoritatea ziarelor locale, U.F.A.R.-ul colaborează într-o rubrică specială, unde se tratează toate problemele la ordinea zilei și se face popularizarea acțiunilor duse. S-au înființat cursuri de analfabeți și coruri. S-au dat festivaluri. Cu ocazia primului Congres Mondial Feminin de la Paris, s-au ținut în toate filialele și subfilialele noastre mitinguri pentru popularizarea programului și scopurilor acestui Congres, iar după înapoierea delegatelor noastre, când s-au pornit pregătirile pentru primul Congres Feminin de la noi, cu scopul de a se construi F.D.F.R., delegatele noastre, alături de delegatele altor organizații feminine, au dat tot concursul pentru ca să se țină mari mitinguri întru pregătirea femeilor în vederea congresului, precum și pentru desemnarea delegatelor care urmau să-și reprezinte organizațiile în Congres.

Atât în preajma Congresului, cât și după încheierea lui, a fost folosit acest prilej, pentru a lămuri și documenta cât mai multe femei asupra rolului Federației Democrate a Femeilor Române, asupra problemelor care urmau să fie discutate, asupra felului cum au fost tratate, care a fost rezoluția și ce anume sarcini le revin de acum înainte și până la celălalt mare examen pentru verificarea maturității lor cetățenești: alegerile.

Insistăm asupra unor acțiuni care s-au dus pe întreaga țară și au avut un caracter de mai mare răsunset: 1) Primirea armatelor victorioase de pe front. 2) Acțiuni de ajutorare ale copiilor cu ocazia pomului de Crăciun. 3) Ajutorarea școlărilor nevoiași. 4) Ajutorarea copiilor victime ale fascismului. Toate aceste acțiuni nu au avut ca scop numai asistența propriu-zisă, ci și lămurirea și îndemnarea maselor, arătându-li-se că buna stare și dreptate vor exista numai atunci când regimul democratic va fi tare, că datoria lor este decisă să lucreze fiecare în domeniul său de activitate în acest sens.

S-au dus nenumărate acțiuni mici, locale, cu bune rezultate de pildă: reglementarea distribuirii pâinii, a gemurilor, mălăiului pe preț maximal; acțiuni în jurul întreținerii unor maternități orfeline, reclădiri ale unor biserici, școli etc...

Domeniul în care femeile au fost deosebit de active este acela al protecției mamei și a copilului. Aici cu toate nume-
roasele piedici, au realizat 35 cămine de zi, 17 colonii sezoniere,
15 cantine proprii, sprijinind aproape peste tot inițiativa canti-
nelor școlare, prin intermediul învățătoarelor noastre, 4 mater-
nități mari (cu concursul Ministerului Sănătății), 4 grădinițe,
2 leagăne, 1 cămin de croitorie și un azil de bătrâne. În afară
de aceste realizări, femeile noastre colaborează în multe cămine
ale A.P. [apărării Patriotice] și tind să extindă influența lor în
toate instituțiile unde lucrează femei, astfel ca un spirit nou
de muncă, de cinste și de dragoste să fie introdus pretutindeni.

Cu privire la munca sanitară, aproape pretutindeni U.F.A.R.
a înființat dispensare proprii, trei cabinete medicale, unde se
dau consultații gratuite și, după posibilități, și medicamente,
grîș, zahăr, făinoase pentru copii. Femeile s-au încadrat cu
mult devotament în campaniile sanitare pentru combaterea
bolilor contagioase precum și de curățire a cartierelor peri-
ferice. Se țin în fabrici și cartiere conferințe cu sfaturi medicale
pentru îngrijirea femeii însărcinate, a noului născut pentru
prevenirea și îngrijirea bolilor sociale etc.

Astfel, în acest an de activitate U.F.A.R., a realizat o serie
de deziderate, urmând ca pe viitor roadele să fie și mai satisfă-
cătoare.

Drumul Femeii

Drumul Femeii, anul II, nr. 10, din aprilie 1946.

Federația Democrată a Femeilor din România

Constituită prin Congresul de la 4 martie [1946], Federația Democrată a Femeilor din România se găsește în plină acțiune de organizare, în plină campanie de cercetări, căutând să găsească primele soluții pentru problemele cu caracter imediat.

Creațiunea acestui organism de sinteză și de coordonare a muncii tuturor organizațiilor ce o compun a răspuns unei necesități de importanță vitală pentru țara întreagă. Dacă nu ar fi să ne gândim decât la marea și greaua operă de reconstrucție economică a țării, atât de greu lovită de război și de guvernarea fascistă, vedem cât de mare poate fi aportul femeilor în rezolvarea acestei probleme, cât de importantă poate fi contribuția lor alături de toți cei ce vor binele țării. Apoi toate celelalte vechi deziderate feminine a căror soluționare nu mai suportă amânări, protecțiunea maternității, protecțiunea copilului fără de care femeia nu poate deveni o cetățeană liberă și egală a acestei țări și fără de care o democrație reală nu poate fi asigurată.

Rezolvarea acestora și a multor altor probleme cuprinse în programul Federației, cere o sforțare imediată de muncă sistematică și coordonată a tuturor femeilor țării.

De aceea, Comitetul Executiv al Federației întrunindu-se în prima sa ședință și lucrând pe baza statutelor, a întocmit un plan de organizare pentru țară difuzat prin circulări tuturor organizațiilor care compun Federația.

Pentru realizarea scopurilor Federației se cere o muncă coordonată și sistematică singura care poate da roade imediate și rezultate reale. Comitetul Executiv al Federației adresându-se organizațiilor care o compun, face apel la acestea, chemându-le

să treacă imediat la o conlucrare pe teren în punerea în executare a directivelor primite de la Centru. Această conlucrare nu trebuie să rămână numai un cuvânt gol de conținut, ci trebuie să se transforme în practică într-o desăvârșită colaborare bazată pe principii de bună înțelegere și de înțâietate a muncii. Femeile din atâtea organizații care au răspuns cu toată încrederea apelului Federației, înțelegând rolul ei, nu trebuie să se mai gândească la ceea ce le desparte, ci numai la ceea ce le unește. Nu trebuie să uite că pe deasupra deosebirilor de doctrină și de tactică politică, stau supremaele năzuinți care sunt ale tuturor femeilor, „o pace durabilă și un viitor sigur și fericit pentru copiii noștri”.

Nici o femeie nu trebuie să uite că pentru a deveni o cetățeană liberă și egală cu bărbatul, în toate domeniile vieții, trebuie să lupte alături de toate femeile, indiferent de partid politic, de categorie socială sau profesională, lăsând deoparte orice vanitate individuală și orice susceptibilitate care ar duce la dezbinare.

Comitetul Executiv al Federației recomandă organizațiilor componente ca la alegerea comitetelor locale și la atribuirea lucrului pe teren, să se dea înțâietate muncii. Să se lase locul cel mai de seamă celor mai vrednice și celor ce au dovedit capacitate de muncă și devotament. Dându-se fiecăruia locul potrivit cu aptitudinile ei firești și cu pregătirea sa se va face o bună și justă distribuire a muncii și se va putea realiza un rezultat real.

Federația lucrând pe principiul descentralizării, își organizează acum, activitatea pe comună, județ și regiune, formându-se comitete ale Federației în toate aceste centre. Prin activitatea acestor comitete, Federația va putea avea o situație exactă a realizărilor existente în toate colțurile țării ca: leagăne, cămine de zi, maternități, cooperative, precum și tot ce este necesar a se remedia sau a se crea de urgență.

F.D.F.R. și-a împărțit activitatea pe secțiuni după problemele ce are a rezolva, aceste secțiuni s-au creat la centru și se găsesc în curs de constituire în toate comitetele județene.

Secțiunea Economică și Cooperatistă se va ocupa cu studierea situației economice a femeilor din județ, făcând propuneri consiliului județean și inițiind acțiuni cum ar fi: lupta împotriva speculei, atrăgând toate femeile din oraș pentru participarea la campania de însămânțări și la popularizarea și crearea cooperativelor.

Secțiunea Culturală se va ocupa cu probleme culturale ce privesc femeia, va studia și difuza materialul ce trebuie să ajungă prin organele Federației, la toate femeile din orașe și sate.

Secțiunea Asistenței Juridice se va ocupa cu asistența juridică a femeilor din orașele și satele din județ, făcând apel pentru aceasta la concursul tuturor juriștilor din acel județ.

Secția Sănătății Publice și a Higienii cu subsecția Mama și Copilul. Importanța acestei secțiuni va fi pusă în evidență în special prin ajutorul sanitar. Se va acorda o atențiune specială sprijinirii maternităților rurale, leagănelor, căminelor de zi etc.

Secțiunile Federației și-au și început activitatea contribuind activ la campaniile începute de unele organizațiuni aderente. De pildă, Secțiunea Economică și Cooperatistă sprijină campania pornită de Frontul Plugarilor pentru înființarea unor cămine de zi la sate. Crearea acestor cămine de zi în sate va avea ca rezultat imediat, eliberarea țărăncii pentru munca agricolă ce se găsește actualmente în plină campanie. Femeia de la țară va putea, datorită acestor cămine, să plece la munca câmpului unde contribuția ei este indispensabilă, lăsându-și copiii în grija Căminului și înlăturând astfel obsesia nesiguranței în care rămâneau până acum la vetrele lor copiii.

Secția Culturală a Federației a întocmit un curs pentru pregătirea îngrijitoarelor acestor cămine. Aceste cursuri se vor preda de către comisiunile locale respective cu sprijinul comitetelor Federației și cu sprijinul Ministerului Educației Naționale.

Federația a inițiat și lucrează din plin la campania „SALVAȚI COPIII!”. între 28 aprilie și 1 mai s-a organizat o săptămână a copilului în care se vor strânge fonduri prin chete și colecte publice, prin festivaluri și spectacole. Tot ce se va realiza în bani și obiecte se va împărți copiilor victime ale războiului și fascismului din întreaga țară în zilele de 8 și 9 mai când se va sărbători Victoria.

Federația se găsește la începutul activității sale. Mari și importante sunt problemele ce își așteaptă soluționarea prin intermediul ei. Suntem convinse că datorită contribuției active și bune înțelegeri a organizațiilor ce compun Federația se vor vedea în curând roadele concrete ale activității ei.

Femeia muncitoare,

Seria a II-a, anul VII, 1 mai 1946, p. 27.

Chemarea Federației Democratice a Femeilor din România

Dragi surori!

Se apropie ziua când poporul este chemat să aleagă pe cei mai buni fii și fiice ale sale, care să-l înfățișeze în parlamentul țării.

Pentru întâia oară în viața României, votul nostru, al femeilor - cele mereu disprețuite și umilite de foștii cărmuitori - va cântări greu în cumpăna care hotărăște mersul mai departe al treburilor noastre obștești.

Pentru întâia oară în viața României, noi femeile căpătăm drepturi depline să luăm parte în orânduirea și cărmuirea treburilor țării noastre.

Suntem cuprinse de bucurie că ni se face dreptate. Suntem cuprinse de mândrie pentru țara noastră, în care a început în sfârșit să domnească libertatea și dreptatea. Dar suntem pătrunse și de marea răspundere precum și de puterea care ne stă la îndemână de a contribui ca țara noastră să fie o dârză luptătoare pentru pace, de a contribui la făurirea unei vieți de pace, lumină, sănătate și propășire pentru părinții, soții și copiii noștri.

Dragostea și grija noastră de familie, de vatră și de țară ne va ascuți mintea și ne va întări voința. Ea ne va ajuta să cumpănim după faptele lor, pe adevărații prieteni, ca și pe dușmani.

Știm că nu ne sunt prieteni cei care pe vremuri au „înscriș” în programul lor drepturi pentru femei, dar nu le-au înfăptuit niciodată.

Să știe cei care uneltesc și trăiesc din vrajba dintre om și om, între neam și neam, cei care jinduiesc după noi războaie că mamele, surorile și fiicele românce le sunt dușmane.

Prietenia noastră noi o dăm acelor care au înfăptuit recunoașterea și asigurarea drepturilor noastre, care prin fapte,

luptă pentru a asigura pacea, frățietatea între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, libertatea și bunăstarea noastră și a familiilor noastre.

Judecând astfel, Federația Democrată a Femeilor din România, care cuprinde în rândurile ei aproape un milion de femei, s-a alăturat celor care luptă pentru înfăptuirea Platformei-Program a Blocului Partidelor Democratice.

Realizările de până acum ale Blocului Partidelor Democratice reprezentate în guvernul Groza - înfăptuiri care au primit înalta prețuire a Majestății Sale Regelui, cu prilejul decorării d-lui Prim-Ministru - sunt o chezășie că cele cuprinse în Platforma-Program a Blocului Partidelor Democratice vor fi îndeplinite.

Vor fi îndeplinite cu atât mai degrabă și mai bine, cu cât mai inimos și mai multe dintre noi vom lua parte la întreaga viață obștească și gospodărească a țării.

Iubite surori!

Un stat cu adevărat democrat poartă grijă deosebită sănătății tinerei generații, a viitorilor cetățeni și cetățene ale țării. Această grijă o găsim în Platforma-Program a Blocului Partidelor Democratice.

Noi, femeile, suntem chemate, prin dragostea de mamă, prin priceperea și energia noastră, să contribuim în largă măsură ca în ciuda tuturor greutăților de după război, să fie create cât mai multe case de naștere, dispensare, leagăne și cămine de zi pentru copii.

Doctorițe, moașe, surori de ocrotire și sanitare !

Cu bogăția cunoștințelor, a energiei și căldurii inimii, veniți în ajutorul surorilor voastre de la orașe și sate.

Prin munca noastră organizată și unită să înfăptuim năzuința fierbinte a omului: asigurarea unui viitor sănătos și fericit copiilor.

Mamele, soțiile, logodnicele salută cu bucurie hotărârea Blocului Partidelor Democratice de a reduce serviciul militar la timpul strict necesar instrucției.

Muncitoare și gospodine!

Pentru ca să intre belșugul în casele noastre, trebuie refăcută gospodăria țării, trebuie mărită bogăția ei. Să încordăm toate puterile pentru sporirea rodului muncii noastre. Să veghem ca bunurile necesare hranei noastre și buneii dezvoltări a copiilor

noștri să nu ajungă pe mâna speculanților hrăpăreți. Să sprijinim planul de refacere și creștere a gospodăriei naționale și lupta împotriva speculei prevăzute în platforma-program a blocului partidelor democratice.

Pentru ca poporul nostru să fie sănătos la trup și minte, regimul democrat trebuie să poarte o grijă deosebită muncitorilor de pe ogoare, din fabrici, din școli, laboratoare și birouri.

Platforma program pe care o susține Federația Democrată a Femeilor din România prevede :

- * îmbunătățirea traiului tuturor celor ce muncesc;
- * Salarii egale la muncă egală;
- * Concedii plătite de odihnă și înainte și după naștere ;
- * Pensii de bătrânețe și de accidente de muncă ;
- * Pensii pentru văduvele și orfanii de război;
- * Titluri de proprietate pentru noii împroprietăriți și împroprietărite ;
- * Loc de casă pentru țăranii și țărancele fără pământ;
- * O așezare dreaptă a impozitelor;
- * Luminarea femeilor prin școli pentru neștiutoarele de carte, biblioteci, cursuri de învățat meserii, cinematografe etc.

Femei intelectuale și mai cu seamă dvs. învățătoarele,

Fiți purtătoare de lumină și știință în toate colțurile țării.

Dragii surori, femei și tinere fete!

Federația Democrată a Femeilor din România a pus la temelie ei credința că în unirea tuturor femeilor stă chezașia de seamă a biruinței noastre.

Strângeți-vă în jurul Federației Democratice a Femeilor din România, pentru câștigarea și întărirea păcii drepte și trainice, pentru păstrarea drepturilor și libertăților cetățenești, pentru înfrățirea între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, pentru refacerea țării, pentru o viață înfloritoare a poporului, pentru păstrarea neatarnării și suveranității României și pentru un parlament și guvern care să apere și să întărească regimul democrat.

Scântea, nr. 545, din 10 iunie 1946.

Ella Negruzzi împiedicată să-și spună cuvântul sub regimul Ana [Pauker-]Groza.

în momentul când la Paris se semnează tratatele de pace,
în momentul când în forurile internaționale se consfințesc pentru
tot globul drepturile omului - dreptul fiecărei ființe umane de
a-și spune răspicat cuvântul prin viu grai, scris și radio; dreptul
presei libere, dreptul întrunirilor - în momentul acesta regimul
Anei Pauker-Groza, prin emeriții săi elevi (generos plătiți) care
au absolvit școlile de cadre comuniste - împiedică pe marea
democrată Ella Negruzzi să-și rostească gândul în fața tinere-
tului Național-Țărănist.

E locul să repetăm zicala din străbuni: pe cine nu lași să
moară, nu te lasă să trăiești.

Ella Negruzzi care n-a precupețit niciodată să-și expună însăși
propria ființă întru apărarea împričinaților, năpăstuiților sau
obijduiților oricăror credințe politice sau religioase ; Ella Negruzzi
a fost împiedicată de către agenții fenedelei să-și rostească
credința Național-Țărănistă - să-și rostească cuvântul românesc !

Duminică, 28 iulie la orele 11, a.m., se inaugura casa de sfat
„Gavril Bolburoiu" a tineretului circ. XIII. în fața asistenței
numeroase și entuziaste, Ella Negruzzi, care-și începuse cuvân-
tarea, a fost întreruptă de amenințările, răcnetele și impreca-
țiuni uneltelor teroriste, fiind nevoită să se furișeze pe uși
lăturalnice spre a scăpa cu viață de furia inconștienților (sosiți
în camioane speciale) și veniți cu un singur consemn : să strice
întrunirea pașnică, să provoace scandal, să lovească - să distrugă.

Faptele vorbesc de la sine... iar lecția ce trebuie trasă este
sugestivă. Când un regim este silit să recurgă la astfel de

metode anarhice - își dă singur certificatul de popularitate și încrederea de care se bucură în masele poporului!.

Organizația Feminină a Partidului Național-Țărănesc protestează cu energie și dezgust împotriva acestor metode de intimidare josnice și periculoase și felicită femeile fenedelei pentru cinismul cu care convoacă mitinguri de protest împotriva regișmurilor dictatoriale din alte țări, dar care patronează și vor să-și asigure victoria electorală în țară prin aceste metode odioase și samavolnice care batjocoresc orice lege a civilizației și umanității.

Oare, sub semnul gloanțelor, al cuțitărelor și al răngilor de fier, d-nele Ana Pauker, Jeny Rădăceanu și Maria Rosetti vor să-și apropie inimile chinuite de foame și mizerie ale mamelor, surorilor și fiicelor acestei țări?

Frumoase și promițătoare perspective pentru manifestările feminine în viața politică viitoare, a țării.

Dreptatea, nr. 140, din 1 august 1946.

Colțul femeii. Femeia și alegerile

Iată că a sosit și momentul în care femeile trebuie să-și rupă câteva clipe din activitatea zilnică, pentru îndeplinirea primei datorii pe care o au față de țară. Pasul ce sunt chemate să-l facă pe prima treaptă a vieții noastre politice, capătă o importanță capitală, cu atât mai mult cu cât, atmosfera generală nu este favorabilă, iar piedicile ce se pun tuturor în cale sunt în fiecare zi sporite. Participarea la viața publică trebuie să-și arate roadele. În primul rând, trebuie să cerem cu toate înscirerile în listele electorale. Pentru unele femei prea legate de cămin, spre deosebire de altele care își petrec cea mai mare parte din timp în manifestații inutile, faptul material al înscrierii ar putea apare la prima vedere ca echivalent cu o pierdere de timp. Nu este o pierdere de timp. Trebuie să ne învățăm cu ideea că întocmai ca și în alte domenii de activitate, politica își are și ea perioada ei de ucenicie. Nu putem trece la o activitate politică pe scară mare, fără să fi trecut prin toată filiera încercărilor. Putem începe cu participarea efectivă la votul ce ni se cere, și este de dorit ca femeile să apară în număr cât mai mare în această împrejurare. Vor judeca prin prisma lor de gospodine, de mame, de cetățence, activitatea diferitelor echipe guvernamentale care s-au succedat de-a lungul timpurilor la cârma țării. Este imposibil ca ele să nu-și amintească sub care anume regimuri căminul le era îndestulat, proviziile de iarnă asigurate, și viața intimă a gospodăriei tihnită. Când școala se ocupa de adevărata educație a copiilor, cu preocupări pur didactice, căutând să dea o bază serioasă de pornire în viață, fără spoieli de cultură superficiale. Încrederea se acordă nu acelor care îndestulează lumea cu promisiuni, cu platforme-program, cu măsuri legale folositoare și cu un rost bine definit, călcate

înainte chiar de aplicarea lor integrală. Actuala formație guvernamentală s-a mărginit până în ziua de azi la vorbe goale, la crearea de instituții cu caracter hibrid și nepractic, care n-au făcut decât să încurce lucrurile. Faimoasele economate au rămas posturi ce se pot ocupa de favoriții orei actuale, fără activitate practică. Au încurcat rostul gospodinelor care nu și-au putut face proviziile, contând pe aportul economatelor. Faimoasele controloare de speculă au tot o activitate negativă atunci când rostul lor este ca, în calitatea lor de femei, să contribuie la ușurarea condițiilor traiului zilnic. Înclinațiile femeilor vor fi dictate de propria experiență, cea mai eficace și obiectivă metodă. Vor acorda votul acelor care și în trecut s-au arătat buni ocârmuitori, care cunosc greutatea momentului și care - ca și în trecut - sprijiniți de toți cetățenii, vor ști să le înlăture.

Femeile pentru această perioadă a începutului, vor trebui să desemneze pe cele mai bune dintre ele, care să le reprezinte, acelea care prezintă garanții morale și intelectuale. Femei care n-au stat departe de viața politică, în toți anii de restricție, care s-au menținut la curent cu evoluția diverselor aspecte ale treburilor publice interne și externe, care prin ținuta lor, vor impune respectul ce se cuvine delegatelor marelui mase a femeilor române. Luptele politice de partid să le mai lăsăm încă câtva timp bărbaților, până în momentul în care femeile își vor atinge maturitatea în educația politică și până ce condițiile de viață vor putea permite o activitate în afara gospodăriilor pe scară mai întinsă. Prin această alegere a celor mai demne ca să ne reprezinte, vom înlătura și aprecierea puțin favorabilă ce ni se face că femeile sunt egoiste, invidioase, conduse exclusiv de impresii sentimentale trecătoare. Se apropie vremea activității intense și practice a femeii pe tărâm politic și purtăm convingerea că româncă noastră, care s-a dovedit a fi o ființă plină de calitate, își va face conștiincios ucenicia politică.

Nybe

Liberalul, nr. 175, din 11 septembrie 1946.

Întrunirea organizației feminine P.N.Ț. din Capitală

Ieri a fost, la Sediul Central, întrunirea organizației feminine a P.N.Ț. din Capitală.

Adunarea a fost prezidată de d-na Ella Negruzzi, de față fiind toate șefele de sectoare și mai multe reprezentante ale organizației feminine a partidului din țară.

Ședința a fost deschisă de d-na Ella Negruzzi care a spus : „Acum, când bătălia alegerilor este în toi, am găsit necesar că trebuie să ne vedem cât mai des, pentru ca fiecare din noi să fie pus în curent cu ce s-a făcut și ce trebuie să se mai facă”.

Au vorbit apoi d-na Gavrilescu, care face un scurt istoric al partidelor politice, apoi d-na av. Drăghici despre datoria fiecăreia, de a se înscrie în listele electorale.

„Guvernul - spune d-sa - caută să facă orice pentru a ne împiedica să le arătăm că întreaga țară este alături de Partidul Național-Țărănesc. Să nu ne lăsăm intimidată de nici un fel de amenințare, căci astăzi, mai mult ca oricând, destinul neamului stă în votul nostru. Arată apoi cum trebuie făcute contestațiile. D-sa fiind la dispoziția organizației pentru acest scop.

D-ra Boșteanu din partea Asociației Sect. Verde vorbește despre ultimele agresiuni, arătând ce s-a făcut pentru fiecare în parte.

În continuare, D-na Valy Alexandrescu aduce la cunoștința organizației că fiecare caz în parte este cercetat atât de d-l Președinte Iuliu Maniu, cât și de d-l Ministru Hațieganu, care se deplasează totdeauna la fața locului.

Face apoi un raport de activitate al Sect. II Negru a cărei președintă este.

Mai vorbesc câteva delegate ale muncitoarelor din diferite fabrici, arătând mizeriile ce le îndură și manifestându-și dragostea pentru partid, asigurând organizația că nici o muncitoare conștientă, nu se poate alătura decât de acei lângă care e toată țara.

Se dă apoi cuvântul d-nei Lelia Mihăilescu, președinta sectorului III Albastru, a cărei apariție este primită cu un ropot de aplauze.

„Nu știi ce aș putea spune eu mai mult ca celelalte - începe d-sa - fiindcă este un fapt verificat de toată lumea, că niciodată femeia româncă nu și-a dat seama mai mult ca astăzi, de ce mare importanță este venirea ei în viața politică. Ea știe că are de luptat [indescrifabil în original] și de aceea sunt convinsă că nici uneia din noi orice i se va cere nu i se va părea prea mult, în comparație cu enormul ajutor ce-l aduce țării. Să ne ajutăm neamul ajutându-ne astfel tot ce avem noi mai scump”.

Ca încheiere, ia cuvântul d-na Ella Negruzzi care după ce mulțumește tuturor pentru atașamentul arătat față de partid și fără propune trimiterea unui protest în contra sentinței nedrepte adusă d-lui Ion Mihalache.

Întreaga asistență votează în unanimitate această moțiune, ovaționând îndelung pentru M.S. Rege, d-l Iuliu Maniu și d-l Ion Mihalache, alături de care vor fi, în ciuda tuturor opresiunilor și vexațiunilor guvernului.

Se mai dau câteva îndrumări în ce privește contestațiile, pentru înscrierile în listele electorale, după care întrunirea ia sfârșit într-un spirit de înalt patriotism.

N.I.

Dreptatea, nr. 202, din 11 octombrie 1946.

[Apel electoral]

Români și Românce,

Alegerile din ziua de 19 noiembrie, prima consultare, la care sunteți chemați după atâția ani de dictatură, nu au numai însemnătatea obișnuită a votului din timpurile normale.

La capătul unei perioade în care țara a fost supusă celor mai triste încercări, sunteți chemați să arătați dacă vreți să trăiți liberi, dacă vreți să vă păstrați avutul și dacă doriți să înfăptuiți marile reforme pe care le impune veacul în liniște internă și în pace externă, sau dacă vreți să vă alegeți alt făgaș.

Români și Românce,

Dragostea voastră pentru libertate, pentru ordine, pentru pace și pentru pașnic progres, grija voastră pentru bunul vostru și pentru bunurile țării, sunt știute.

Ele trebuie însă dovedite lumii întregi.

Dovediți-le dând voturile voastre Partidului Național Liberal, partidul libertății, al ordinii, al muncii și al progresului social.

Votați Partidul Național Liberal!

Votați-l!

Liberalul, nr. 217, din 30 octombrie 1946.

[Gheorghe Gheorghiu-Dej despre
participarea femeilor la alegerile
din noiembrie 1946] (la Plenara a V-a
a C.C. al P.C.R. din 8-9 ianuarie 1947)

[.] Mai este problema femeilor, organizațiilor feminine. Unul dintre voi, ocupându-se de această problemă, a subliniat un mare adevăr, care trebuie să pătrundă adânc în conștiința noastră : Nu numai că munca noastră trebuie considerată insuficientă între femei, dar suntem foarte slabi. Aici, tovarăși, Partidul nostru trebuie să dea o prețuire serioasă muncii de lămurire, de mobilizare, de organizare a femeilor. Dacă femeile căutau „ochiul” în secțiunile de votare, nu este vina lor. Este vina noastră, tovarăși, că nu le-am dat atenția cuvenită și la timp. Pentru că nu după ce moare copilul trebuie să aduci doctorul. Și aceasta s-a răzbunat și s-a răzbunat din plin. Trebuie să spunem între noi, tovarăși, deschis, majoritatea femeilor la sate au votat cu „ochiul”. Și nu puteau face altfel femeile acestea, educate de veacuri așa cum au fost educate. Noi le-am dat drepturi egale cu ale bărbaților, dar să nu credeți că legea prin care li se acordă aceste drepturi egale cu ale bărbaților, este de ajuns. Pentru că obiectiv stăruie inegalitatea în conștiința oamenilor, în moravurile vieții noastre, lucru de care trebuie să ținem seama. Apoi, cum o să voteze o femeie de la sat altfel decum îi spune bărbatul, când merge la 4 pași în urma lui, când îi spune popa, când îi pune pirostriile pe cap, că trebuie să-și urmeze bărbatul, să fie roaba bărbatului. La noi stau lucrurile altfel decât în [.]¹ unde spunea femeia:

1. Ilizibil în original.

„Pezevenghiule, dacă nu votezi cum votez eu, mă despart...”. Trebuie, în bătălia aceasta mare de atragere a femeilor la sate, să le apropiem și cu metodă, cu mult tact, să ne apropiem de ele. Cele mai bune cadre ale Partidului nostru, tovarăși-femei, trebuie să le îndrumăm spre această muncă, să întărim munca noastră între femei. Aceasta este o sarcină de Partid. Mulți membri de partid au neglijat problema aceasta. Trebuie să ținem seama că femeile reprezintă nu jumătate, ci ceva mai mult de jumătate din populația țării. E un material omenesc, este o forță aceasta. De ce să nu-i dăm atenție? Ceea ce a izbit în mod puternic în timpul alegerilor pe cei care au vizitat secțiunile de votare, a fost tocmai participarea masivă a femeilor la vot. Deci, interes deosebit pentru treburile obștești, deci, un proces de politizare serioasă în rândul femeilor. Nu are importanță cu cine au votat ele, că au votat cu „ochiul” majoritatea dintre ele, dar prin acest proces de politizare există pentru noi posibilitatea de a le face să voteze nu cu „ochiul”, ci cu noi, de a sprijini forțele democratice. Putem face aceasta, tovarăși? Eu cred că putem.

„Stenograma ședinței Plenarei a V-a a C.C. al P.C.R.

din 8-9 ianuarie 1947”, *Arhivele Naționale ale României*, Fond C.C. al P.C.R. Cancelarie, dosar nr. 1/1947, filele 57-58.

Munca U.F.A.R.-ului în cadrul C.A.R.S.-ului

Guvernul face sforțări uriașe pentru a veni în ajutorul regiunilor bântuite de secetă. Organizațiile democratice a căror acțiune este condusă și coordonată de către *Comitetul de ajutorare a regiunilor bântuite de secetă* (C.A.R.S.), mobilizând masele largi de cetățeni, dau astfel real sprijin Guvernului.

Datorită mișcării de largă solidaritate națională creată în jurul acestei acțiuni, prin C.A.R.S., s-a reușit până acum să se colecteze și să se distribuie 16.000.000.000 lei, 209 vagoane cereale, alimente și îmbrăcăminte. S-au organizat 1.000 cantine, la care iau masa peste 100.000 persoane; 5.000 copii din regiunile cele mai crunt bântuite de secetă au fost plasați în regiunile excedentare.

Munca principală a Secției de Asistență a U.F.A.R.-ului trebuie să fie munca în cadrul C.A.R.S.-ului. Prietenele noastre să nu aștepte să fie invitate de către Comitetul local de ajutorare a regiunilor bântuite de secetă, cum s-a întâmplat în câteva filiale, ci singure să se pună imediat la dispoziția lui. E bine ca prietena responsabilă de asistență să facă parte din Secția de Asistență a copilului din C.A.R.S.

Munca U.F.A.R.-ului în regiunile deficitare

în regiunile bântuite de secetă, prietenele din U.F.A.R., încadrate în echipele C.A.R.S.-ului, să se deplaseze la orașe și sate pentru a lua în primire copiii și a-i conduce la centrele de triere.

La centrele de triere ele trebuie să fie adevărate mame pentru copii și adevărate prietene pentru mamele copiilor. Prin munca lor neobosită ele trebuie să asigure bunul mers al Centrelor, lucrând efectiv în ele și mobilizând femeile în oraș ca să le ajute; să facă colecte de bani, alimente, îmbrăcăminte pentru copii, clăci pentru prelucrarea materialelor și a îmbrăcăminteii colectate. Prietenele noastre să mobilizeze croitorii și confecțiile militare pentru confecționarea cipicilor cu care ele pot încălța copiii desculți.

Prietenele trebuie să însoțească transporturile de copii din regiunile excedentare, veghind și ajungând ca aceasta să se facă în cât mai bune condițiuni.

În organizarea cantinelor C.A.R.S.-ului sau Societății suedeze „Salvați Copiii”, prietenele de la U.F.A.R. să se străduiască să fie cele mai active în găsirea localului, procurarea combustibilului, trierea copiilor (în primul rând să ia masa la cantine copiii cei mai săraci din sat sau oraș) la formarea comitetelor de conducere a cantinelor. În aceste comitete trebuie atrași în primul rând părinții copiilor care iau masa la cantina respectivă. Prietenele trebuie să depună o intensă muncă de lămurire cu părinții copiilor, arătându-le efortul comun al organizațiilor democratice în cadrul C.A.R.S.-ului, pentru învingerea greutăților prezente. Ei trebuie mobilizați să participe efectiv la buna funcționare a cantinelor.

De asemenea, prietenele noastre trebuie să rămână în legătură cu familiile care le-au încredințat copiii, interesându-se dacă primesc vești de la ei și stabilind legătura acolo unde ea nu există. Prietenele noastre trebuie să aibă grija de a trimite în regiunile care patronează județele respective scrisori de confirmare a primirii ajutoarelor, tăieturi din presa locală, referitoare la primirea și distribuirea celor sosite.

Munca în regiunile excedentare

În regiunile excedentare munca noastră principală este să mobilizăm categorii cât mai largi de cetățeni, pentru ajutorarea regiunilor bântuite de secetă. Pentru aceasta, trebuie în primul rând să popularizăm realizările C.A.R.S.-ului, adâncind astfel

încrederea populației bântuite de secetă. în afară de realizările generale ale C.A.R.S.-ului, prietenele noastre trebuie să se preocupe de popularizarea scrisorilor, a articolelor de presă sosite din regiunile patronate prin care se confirmă sosirea celor trimise din regiunile respective. Organizația noastră trebuie să pună la dispoziția C.A.R.S.-ului cât mai multe femei pentru echipele de vizitare.

Atragem atenția prietenelor care vizitează familiile ce găzduiesc copiii din regiunile bântuite de secetă, ca prin purtarea lor să nu jignească pe acești oameni, să se caute să se apropie de ei și să-i ajute ; astfel vizita noastră să fie așteptată cu plăcere ; acolo unde observăm lipsuri să ne interesăm dacă nu putem ajuta cu ceva să îndemnăm copilul să scrie cât mai des părinților. Dacă copilul este rău tratat aducem aceasta la cunoștința C.A.R.S.-ului.

Prietenele noastre să caute să stabilească personal corespondența cu mamele copiilor din Moldova, explicând că aparțin organizației U.F.A.R. și, lucrând în C.A.R.S., au sub supraveghere copilul respectiv.

La trecerea trenurilor cu copii prin gări, U.F.A.R.-istele trebuie să mobilizeze femeile, să aducă gustări calde copiilor. (Județeană Oradea a îngrijit, ca în toate garile pe unde au trecut copiii, să li se servească lapte cald).

în localitățile unde rămân copiii, prietenele noastre să-i însoțească până la centrele de plasament. Aceste centre sunt create pentru adăpostirea copiilor în localitate, până la predarea lor în familii. La aceste centre de plasament, prietenele noastre trebuie să se străduiască să asigure copiilor o cât mai bună îngrijire. în jurul acestor centre se vor mobiliza femeile din oraș, procedând după indicațiile date, pentru centrele de triere.

Organizația noastră din Turda, prin mijloace proprii, a organizat un centru model de plasament și l-a pus la dispoziția C.A.R.S.-ului. Prietenele noastre muncesc acolo zi și noapte cu devotament la îngrijirea copiilor.

Munca în cadrul C.A.R.S.-ului ne dă posibilitatea de a veni în contact cu foarte variate categorii de femei. Prietenele noastre duc o muncă frumoasă, plină de devotament și abnegație pentru ajutorarea regiunilor bântuite de secetă, dar nu folosesc întotdeauna această ocazie pentru a întări poziția democrației noastre în țara noastră.

Ducând o intensă muncă de lămurire paralel cu munca noastră de asistență, să ne legăm de masele acestea de femei, să lărgim și să întărim influența organizației noastre.

Mobilizând femeile să muncească alături de noi, ajutându-le, să căutăm să facem din ele și membre active ale organizației noastre.

Intrând în munca C.A.R.S.-ului, prietenele noastre să nu se izoleze de organizație, ci ele să reprezinte legătura vie între comitetul de ajutorare și organizație.

Sanda Cupcea,

Responsabila secției centrale de asistență.
Buletinul Intern, editat de C.C. al U.F.A.R., nr. 1,
din 1947, pp. 32-37.

Un an de activitate F.D.F.R.

Se împlinește un an de când întrunite în Congres, în zilele de 4-8 martie 1946, femeile din România au pus bazele F.D.F.R.

Această primă aniversare, ocazie potrivită pentru a privi înapoi, pentru a cântări roadele muncii și pentru a privi în viitor este pentru noi prilej de mare bucurie și de mare emoție căci ne evocă clipă de clipă efortul de multe ori coplesitor, depus pentru înfrângerea greutăților și totodată elanul, convingerea și încrederea în reușita dovedită neîncetat de tovarășele noastre de muncă.

Privind înapoi, se desprinde net perioada de timp premergătoare constituirii noastre.

Încetase războiul. Victoria luminii asupra întunericului sosise. Lumea se dezmeticea greu din grozăviile războiului. A prins însă conștiință, din ce în ce mai puternic, gândul unirii și al înfrățirii tuturor popoarelor iubitoare de pace considerând această unire chezașia instaurării unei păci durabile.

Femeile, ele, pe care suferințele războiului le-au zdruncinat mai mult, au lansat chemarea spre unire către toate femeile lumii. Au răspuns peste 40 de țări, înglobând peste 80 milioane femei indiferent de naționalitate, rasă, credință și partid politic. Astfel, a luat ființă în noiembrie 1945 Federația Internațională a Femeilor, hotărâtă să lupte prin toate mijloacele contra războiului, pentru pace, libertate și progres, prin consolidarea democrației în toate țările.

Unite, femeile s-au simțit mai puternice și au pornit la drum.

Noi, femeile din România, am înțeles ușor chemarea fiindcă suferința nu ne-a cruțat nici pe noi și am răspuns, luând în același timp hotărârea de a realiza unirea în acțiune a tuturor femeilor din țara noastră.

începutul, ca orice început, a fost greu. Primul nostru an de activitate a fost marcat de eforturi încordate pentru a încheia unitatea de acțiune a femeilor din România în vederea îndeplinirii scopurilor care au stat la baza constituirii Federației: pacea, libertatea, instaurarea democrației și ridicarea nivelului politic, economic, cultural și juridic al femeii din țara noastră.

Mereu atente la desăvârșirea unității de acțiune, Federația, prin membrele organizațiilor componente, a pornit la o vastă muncă de lămurire a tuturor femeilor, de la orașe, ca și de la sate. Prin toate mijloacele : întruniri, mitinguri, presă, radio, conferințe, editură și schimb de gânduri de la om la om, Federația s-a străduit să le arate care este drumul pe care trebuie să meargă, de unde le vin amenințările fericirii lor și copiilor lor, și de unde li se întinde mâna prietenească și cinstită spre propriul lor bine - și că datoria lor în propriul lor interes este să intre în acțiune, să sprijine prietenii și să lupte contra dușmanilor comuni.

Astfel, un prim rezultat al acestei munci de lămurire a fost examenul strălucit pe care femeile l-au dat la 19 noiembrie 1946 când, chemate fiind pentru prima oară în țara noastră să-și aleagă conducătorii, ele și-au dat votul adevăraților lor prieteni, partidelor democratice, contribuind în largă măsură la victoria în alegeri a B.P.D.-ului, conștiente acum că numai o reală democrație le poate asigura dezvoltarea, bunăstarea și pacea.

Astfel, în alegerile din 19 noiembrie, 65% din votanți au fost femei, iar în primul Parlament cu adevărat democrat al țării avem 18 deputate.¹

1. Potrivit noii Legi electorale din 15 iulie 1946, reprezentanța națională urma să se organizeze într-un singur corp : Adunarea Deputaților. Articolul 2 al legii acorda tuturor cetățenilor români, bărbați și femei deopotrivă, drept de vot, iar de la 25 de ani și eligibilitate în înaltul for legislativ.

Guvernul de la 6 martie 1945, sprijinit de armata sovietică de ocupație, a folosit toate mijloacele de care dispunea pentru a împiedica propaganda electorală a partidelor de opoziție. În acest context, atragerea tuturor organizațiilor de femei (din dispoziția C.C. al P.C.R.) în Federația Democrată a Femeilor, urmărirea câștigarea a mai mult de jumătate din electorat, cât reprezentau femeile, în favoarea Blocului Partidelor Democratice. Etichetarea

Femeile țării noastre ocupă astăzi posturi de conducere și răspundere în aparatul statului. Avem o femeie ministru, 1 femeie director general la Ministerul Asigurărilor Sociale, 15 femei comisari șefi de poliție, 42 femei magistrați și 11 femei primari în orașe și sate.

Femeile din țara noastră își dau seama că așa cum nu se poate separa liniștea căminului lor de liniștea patriei, tot așa nu se poate asigura pacea țării proprii decât dacă se consolidează pacea lumii întregi.

De aceea, Federația, prin organizațiile sale, și sub îndemnul Federației Internaționale a luat atitudine protestând contra regimului Franco din Spania, focar de noi războaie, ca și contra asupririi patrioților greci. Au avut loc la noi în țară peste 100 mitinguri și întruniri cu acest scop și s-au strâns peste 1.500.000 iscălituri pe care le-am trimis în Franța și la Federația Internațională.

Spiritul de solidaritate feminină, care stă la baza Federației Internaționale a fost însușit complet de femeile din România. Ele au stabilit și păstrează legături cu surorile lor din țările mai apropiate și se străduiesc să intre în legături directe și cu femeile din țările mai îndepărtate. Din același spirit de solidaritate, Federația Democrată a Femeilor din România și-a trimis reprezentantele sale ori de câte ori Federația Internațională s-a întrunit în Consiliu sau în Comitet Executiv și ori de câte ori mișcarea feminină din țările vecine marca un eveniment, delegatele F.D.F.R. fiind trimise la Paris, Moscova, Albania, Bulgaria, Praga.

În acest prim an de activitate a Federației, putem spune că am făcut un mare pas înainte pe drumul larg deschis în fața femeilor noastre de către organizația interbelică, care n-a susținut directiva P.C.R., drept reacționare și chiar fasciste a fost vehement contestată de zierele de opoziție. Încercarea Ellei Negruzzi, președinta Secției Feminine a P.N.Ț., și a Piei Alimănișteanu, președinta organizației de femei a P.N.L., de a încheia un „Bloc național al femeilor române” n-a avut șansă de izbândă.

Adunarea Națională rezultată din alegerile falsificate (noiembrie 1946), nu a fost expresia voinței naționale. Alunecarea societății românești spre un regim totalitar a făcut ca femeile admise în toate forurile puterii să nu beneficieze în realitate de drepturile pentru care au luptat mai bine de jumătate de veac.

noastră de regimul democrat instaurat de guvernul dr. Petru Groza, ajungând la acea cetățenească conștiință care ne face să privim în față drepturile noastre de om egal în societate, ca și îndatoririle care decurg din aceste drepturi.

Astăzi, femeile din România își cunosc bine datoriile față de țară și față de ele însele. Ele luptă pentru ridicarea nivelului cultural al surorilor lor de la sate, pentru elaborarea legilor de protecție a mamei și copilului, pentru traducerea în fapt a drepturilor câștigate și pentru reconstrucția și redresarea țării.

Școlile de analfabete înființate, conferințele și șezătorile artistice săptămânale, întrunirile pentru mărirea producției [neclar în original] încadrare în efortul general al țării. În școlile de analfabeți au învățat să scrie și să citească 1 milion de bărbați și femei. Maistorița Păstrăv Elena de la fabrica „Filatura Românească” lucrând la mașini a ridicat producția cu 75%.

Un alt domeniu de activitate în care femeile din F.D.F.R. au dat dovadă de înaltă conștiință cetățenească și solidaritate națională a fost acel al asistenței.

Încă de la constituirea ei, Federația a inițiat o serie de acțiuni cu caracter de asistență, cu dorința vie de a alina cu un ceas mai devreme, rănila lăsate de război. La aceste acțiuni, femeile, răspunzând în număr foarte mare și dovedind înclinarea lor firească de a face binele, căreia i s-a adăugat conștiința datoriei lor către țară, au reușit ca prin muncă, devotament, sacrificiu chiar, să aline durerile fraților și surorilor lor în limita posibilităților și cu toate greutățile izvorâte din vitregia situației economice a țării noastre.

Astfel, au ajutat cu alimente și îmbrăcăminte, colectate, multe familii de văduve și orfani de război. Au inițiat caravane sanitare care, cutreierând țara în lung și în lat pe lângă ajutoarele date în alimente și îmbrăcăminte, au dat ajutoare medicale și medicamente în valoare de peste un miliard lei și peste 27.000 consultații medicale gratuite.

Acolo, însă, unde femeile au dat dovadă de o înaltă conștiință cetățenească și de o caldă solidaritate națională, a fost munca depusă pentru ajutorarea regiunilor bântuite de secetă.

Este bine cunoscut la noi în țară că sprijinul pe care l-au dat acestei opere este neprețuit. Ele au muncit cu râvnă și cu

dragoste nemărginită și au reușit să facă așa încât Comitetul de ajutorare să poată scoate din regiunile bânuite de secetă peste 25.000 de copii. De asemenea, tot lor se datorește cazarea acestor copii.

Prin apeluri calde, pe care le-au făcut celor din regiunile mai puțin lipsite, au reușit să plaseze copiii în familiile unde au găsit un nou cămin, unde, pe lângă hrană și îmbrăcăminte pe care o primesc, sunt înconjurați de dragoste așa încât să nu sufere prea mult de urgența care s-a abătut asupra lor. Femeile noastre vizitează acești copii, îngrijesc ca mamele lor să primească vești de la ei; iar foarte des femeile care au primit acești copii, dintr-un elan și o înaltă înfrățire națională scriu scrisori de îmbărbătare surorilor lor necunoscute din regiunile în suferință, asigurându-le că dragostea lor de mamă o împărtășesc și copilașului venit în casa lor pentru a-și salva viața.

Strădania femeilor pentru colectarea de materiale și alimente, prelucrarea materialelor în plăci, facerea pachetelor, expedierea lor, însoțirea trenurilor ca și a vagoanelor care transportă hrană și îmbrăcăminte, toate acestea au fost și sunt făcute cu toată inima.

Au fost femei care au făcut 30 zile continuu în tren însoțind transporturi de copii. Altele au așteptat zile și nopți în gări sosirea acestora pentru a-i transporta la centrele de triere.

Unele munceau zi și noapte pentru a-i spăla, curăța, îmbrăca și hrăni, altele pentru a îngriji pe cei bolnavi.

La organizarea cantinelor din regiunile lovite de secetă, femeile n-au pregetat să dea ajutorul lor, cutreierând satele pe drumuri rele, pe viscole și pe ger, pentru a aduce puțină mângâiere fraților și surorilor lor.

Activitatea noastră a mai cuprins și alte domenii în care, de asemenea, am avut rezultate pozitive cu toate greutatețile întâmpinate.

Din programul nostru de muncă n-am realizat decât puțin, rezultatele obținute însă ne fac să privim viitorul cu încredere.

Munca depusă până acum ne dă dreptul să sărbătorim această primă aniversare ca pe o mare bucurie.

Această bucurie este cu atât mai deplină cu cât coincide cu sărbătorirea zilei de 8 Martie, simbolul solidarității și prieteniei femeilor de pretutindeni, singura cheazășie a realizării unui viitor comun mai bun.

Credincioase idealurilor de libertate și progres, credincioase destinului și menirii femeilor în lume, credincioase principiilor care au făcut din ziua de 8 Martie, simbolul solidarității femeilor de pretutindeni, femeile din România vor merge hotărât alături de toate femeile din lume pe drumul comun menit să ducă la împlinirea țărilor lor.

Gabriela Bernachi, secretara generală a F.D.F.R.

Femeia, anul II, nr. 35, din 7 martie 1947.

1. *Femeia* (1946-), publicație săptămânală din București, organ al Federației Democratice a Femeilor din România. Printre colaboratoare s-au aflat personalități feminine, susținătoare ale politicii oficiale: Maria Rosetti, Florica Bagdasar, Eugenia Rădăceanu, Constanța Crăciun, Ofelia Manole, Florica Mezincescu, Maria Sârbu.

După 2 ani

La 27 noiembrie [1946] se împlinesc doi ani de la reînființarea Uniunii Femeilor Muncitoare din România.

Doi ani de lupte, doi ani de realizări. Să facem împreună o scurtă trecere în revistă a faptelor mai importante din cursul acestor doi ani de activitate.

După 23 august 1944, odată cu redobândirea libertăților publice, Partidul Social Democrat a pășit la reorganizare, chemând la activitate legală, vechile cadre rămase credincioase steagului său, precum și pe noii aderenți ce deveneau din zi în zi tot mai numeroși.

S-a trecut la reorganizarea femeilor - ca și a tineretului - păstrându-se vechile forme de organizare dinainte de 1938: *Uniunea Femeilor Muncitoare - Uniunea Tineretului Socialist*.

Mișcarea sindicală luase avânt, afluența către partidul nostru devenea zi de zi tot mai puternică, pe când organizarea femeilor, cât și a tineretului, mergea mult mai încet.

Cauzele erau destul de puternice, pentru că, atât tineretul cât și marea masă a femeilor, au resimțit cel mai mult efectele dictaturii și ale războiului.

Tineretul era încă în bună parte, sub impresia ideilor de ură și distrugere; femeile, ținute atâta timp sub regimul celei mai crunte exploatare și umilințe, se trezeau cu greu la o viață liberă și demnă.

Prima convocare pentru reconstituirea secțiunii București, a fost făcută la 17 septembrie 1944. într-una din întunecoasele cămăruțe ale redacției ziarului *Libertatea* din str. Sărindar, nu ne găseam în după-amiaza acelei duminici însoțite de toamnă decât 15 tovarăse: 9 gospodine, soții de tovarăși, 3 funcționare, 2 muncitoare, o profesoară.

Nefiind în număr pentru a se putea constitui secțiunea, am amânat-o cu o săptămână - când au mai venit încă două muncitoare. Ce să facem? Tot nu eram în număr pentru constituire. Soluția a găsit-o una din muncitoarele prezente :

- „Degeaba anunțați la ziare și așteptați să vie muncitoarele aici, la voi, la Centru. Muncitoarele nu pot veni. Sunt prea amărâte, prea copleșite de griji și necazuri, și cuvintele voastre nu pot pătrunde până la ele. Duceți-vă voi acolo, în fabrici și ateliere, unde trudesă fără răgaz din zori și până în noapte ; duceți-le cuvântul de organizare și treziți-le să lupte pentru o viață mai bună.”

Și ne-am dus.

La fabrica de baterii Omega, la conservele Grivița, la Falk, Coroana, Olanda, Sidol, Standard Telefoane, Țesătoriile Unite, Tăbăcăria Națională, Talpa, Moravian, Jaguar, Iuta, Lupeni, Dâmbovița, Gralex, Hergo, Cecil, Amero, Albion, Anghelescu etc.

Cu Lolita Kibovici și cu inimosul tovarăș Daraban, din zori și până-n noapte am colindat fabricile sectorului Albastru, ducând cuvântul de organizare și hotărârea de luptă pentru o viață mai bună.

Mi-amintesc cu câtă bucurie ne primeau truditele muncitoare al căror prânz miser îl împărțeam de multe ori: pâine cu dovleac, pâine cu struguri - asta era belșugul după care plâng astăzi cu lacrimi de crocodil „istoricii”. Cu lacrimi în ochi ascultau cuvintele noastre despre o viață mai bună, despre egalitate de drepturi, salarii egale, respectarea demnității omenești, după anii grei de umilințe și batjocură.

În zece zile am făcut 800 de membre. Într-o lună erau organizate 50 fabrici, numai dintr-un sector. Din cele înscrise, s-au format echipe de propagandă care au trecut la organizarea celorlalte sectoare. Zoe Benko, Jana Râianu, Elena Tudor, Elena Vasilenko, Lucia Mureșanu, Lily Mărcuș, Genoveva Tudor, propagandiste neobosite și hotărâte așa cum au rămas și astăzi, ne-au urmat exemplul. Și în câteva luni, Capitala avea 4.000 membre, marea majoritate, muncitoare de fabrică.

La 27 noiembrie 1944, s-a ținut prima ședință de reconstituire a Comitetului Central U.F.M. Aveam de acum secțiuni formate la București, Sibiu, Timișoara, Făgăraș, Alba Iulia, Ploiești, Anina, Reșița, Tg. Jiu în Valea Jiului.

Constatând aportul muncii feminine în toate sectoarele vieții noastre economice, cât și prezența în câmpul muncii a unui număr impresionant de femei, am ajuns la concluzia că prima problemă ce trebuie să ne preocupe este organizarea femeilor în sindicate și formarea de cadre pregătite pentru munca sindicală.

Astfel, am fost primele care am inițiat, alături de Liuba Chișinevschi și Ghizela Vass, Comisia Centrală de Femei de pe lângă Comisia de organizare a sindicatelor. Această Comisie Centrală avea drept scop coordonarea și dirijarea muncii tuturor comisiilor de femei din sindicatele și comitetele de întreprinderi din țară.

Aplicarea revendicărilor feminine, formarea cadrelor de conducere, trezirea conștiinței civice a femeilor și antrenamentul lor la marea luptă pentru desăvârșirea regimului democratic, a fost rezultatul acestei activități.

Secțiunile U.F.M. se înmulțeau pe tot cuprinsul țării. În decembrie 1944 aveam 18 secțiuni, în februarie 1945, 41 secțiuni, dar abia din martie 1945, odată cu instalarea în sediul nostru propriu din strada Ion Ghica nr. 2, U.F.M. se consolidează, secretariatul poate lucra ordonat, tipărind material de propagandă și instrucțiuni pentru organizarea temeinică a secțiunilor.

Prima noastră grijă a fost pregătirea cadrelor de conducere conștiente fiindcă numai prin formarea de propagandiste și de conducătoare bine pregătite, puteam pași pe drumul spinos al luptei pentru democrație și socialism. De aceea, toată activitatea noastră, toată munca noastră s-a îndreptat, nu spre atragerea în organizațiile noastre a unor mase inconștiente și nelămurite asupra țelurilor noastre, ci întâi și întâi, spre lumina și convingerea lor temeinică, fiecare membră fiind o luptătoare perfect lămurită și conștientă de scopul organizației.

Am socotit că e mai folositor să avem 10 membre conștiente și hotărâte să lupte alături de noi, decât 1.000 care nu știu ce vrem, cine suntem și pentru ce luptăm.

Conduse de acest principiu am dus înainte lupta de organizare cu hotărâre și curaj, trecând, peste toate piedicile și greutățile ce ni s-au ivit în cale reușind astfel să încadrăm și masele de femei și să pregătim și cadre conștiente pentru conducere. Rând pe rând, au venit alături de noi, pe lângă

muncitoarele manuale din fabrici și ateliere - muncitoarele intelectuale, învățătoarele, profesionale, funcționarele și liber-profesionistele, gospodinele și obiditele noastre surori din sate.

Astăzi, după doi ani de activitate, secțiunile noastre împânzesc țara în lung și în lat, avem organizații în toate județele, la orașe cât și la sate.

Pe lângă acțiunile de asistență socială, de protecția mamei și a copilului, de rezolvarea problemelor și revendicărilor specific feminine, Uniunea Femeilor Muncitoare, organizație feminină de clasă, are ca principal scop, lupta politică pe care, în decursul acestor doi ani a dus-o cu hotărâre alături de Partidul Social-Democrat.

Secondând partidul în toate acțiunile sale, U.F.M. a căutat să răspândească în cercuri cât mai largi de femei, ideile de bază ale socialismului, tratând prin această lumină, problemele politice, sindicale, economice și culturale ce se pun astăzi, atât femeilor, cât și bărbaților.

De la înființarea F.D.F.R., la a cărei creare U.F.M. a luat parte activă, organizațiile noastre au participat la toate acțiunile Federației aducând un prețios aport atât în munca politică de lămurire a maselor de femei și pentru întărirea regimului democratic din țara noastră, cât și în munca de asistență socială și de protecția mamei și a copilului, întreprinse în cadrul F.D.F.R.

Astăzi, după doi ani de la reînființare, Uniunea Femeilor Muncitoare din România este mai necesară și mai puternică decât oricând, dovedindu-se a fi cel mai potrivit instrument de luptă pentru afirmarea drepturilor și năzuințelor femeilor muncitoare din această țară. Fie că sunt muncitoare de fabrică, intelectuale, sătence sau gospodine, toate femeile, găsesc în cadrele organizațiilor U.F.M. - exprimarea dreptelor lor revendicări.

Conștiente că rezolvarea tuturor problemelor feminine se încadrează în rezolvarea problemelor sociale, femeile muncitoare din această țară se încadrează pe zi ce trece, tot mai multe în U.F.M. - spre a lupta, alături de Partidul Social Democrat, pentru realizarea socialismului, adevăratul dezrobitor al femeii.

Eugenia Rădăceanu

Femeia muncitoare, octombrie-noiembrie 1946, pp. 4-5.

3 ani de luptă pentru socialism

Suntem în preajma unificării tuturor femeilor din organizațiile democratice într-o singură și puternică organizație: Uniunea Femeilor Democratice din România.

Crearea organizației unice de femei este rezultatul firesc al unei colaborări rodnice care își are începuturile în însăși acțiunea de colaborare a forțelor democratice din țara noastră.

Începută întâi în sindicate, colaborarea strânsă dintre femeile comuniste și femeile social-democrate a fost nucleul în jurul căruia s-au strâns, din ce în ce mai numeroase și femeile din celelalte organizații democratice - politice sau de asistență - și care a dus apoi în martie 1946, la formarea Federației Democratice a Femeilor din România (F.D.F.R.).

După doi ani de acțiune comună în cadrul F.D.F.R. s-a constatat că forma aceasta de organizare nu mai corespunde situației de azi și că trebuie pășit spre o formă superioară care să poată încadra toate femeile dornice de pace, libertate și progres din această țară, într-o singură organizație feminină de masă.

Astfel că, izvorâtă din înseși realitățile politice românești, lupta femeilor a urmat aceeași linie de dezvoltare pe care au urmat-o partidele politice, linia colaborării cu țărănimea muncitoare și intelectualitatea progresistă.

Femeile, mai puțin pregătite politicește și legate între ele de revendicări specific feminine și aceleași pentru toate femeile, au găsit forma organizatorică cea mai potrivită pentru acțiunea lor. Organizația de masă care corespunde întru totul atât necesității de a avea un instrument de luptă cât mai eficace, cât și nevoii de pregătire și educare politică a maselor de femei.

Astfel, femeile din România își fac totodată datoria față de Federația Internațională a Femeilor Democratice care a apreciat cu drept cuvânt că „înfăptuirea unității organizatorice pe scară

națională este condiția unității de luptă a mișcării feminine internaționale" și își aduc aportul lor la marea luptă care se dă între tabăra reacțiunii imperialiste și Frontul păcii și libertății, în frunte cu U.R.S.S.

Uniunea femeilor muncitoare (U.F.M.), deși organizație de clasă și prin aceasta organizație politică de avangardă, care se va încadra odată cu Partidul Social-Democrat în Partidul Unic-Muncitoresc aderă cu entuziasm la Uniunea Femeilor Democrate. Aceasta înseamnă că membrele U.F.M. vor face parte din Partidul Muncitoresc Român, așa cum au făcut parte din Partidul Social-Democrat, însă lupta pentru revendicările specific feminine o vor duce în viitor, așa cum au dus-o până acum în U.F.M., în Uniunea Femeilor Democrate, alături de toate femeile democrate din această țară. Avem convingerea fermă că în noua organizație unică, femeile social-democrate vor aduce un aport prețios - așa cum au adus până acum în toate acțiunile comune din cadrul F.D.F.R., al C.A.R.S.-ului sau alături de Partidul Social-Democrat în Frontul Unic Muncitoresc.

Ne îndreptățește la aceasta - trecutul de luptă al organizației noastre de la înființarea sa și până azi, ne întăresc în această convingere, cei trei ani de luptă hotărâtă pe linia principiilor de clasă pe care nu le-am dezmințit niciodată. Nici o greutate, nici o stavilă nu ne-a abătut din drumul nostru drept, nici o dificultate nu ne-a făcut să încetăm lupta.

Astăzi, când încheiem o perioadă de activitate și mergem înainte spre o formă nouă de organizare, ne reamintim cu mândrie și cu conștiința datoriei împlinite, că munca și lupta noastră au dat rezultate pozitive. Multe, foarte multe piedici am avut de întâmpinat. Lipsa de mijloace materiale, lipsa de înțelegere din partea conducerii partidului, lipsa de cadre formate la reluarea activității noastre legale. Iată numai câteva din piedicile peste care a trebuit să trecem. Și cu toate acestea, am izbutit să extindem asupra întregii țări o rețea de organizații vii și active, creând 123 secțiuni orașenești și 592 secțiuni sătești, ducând pentru prima dată, cuvântul socialismului surorilor noastre de la țară.

Am ajuns să organizăm în secțiunile noastre 123.561 de membre și să ne afirmăm cu hotărâre pretutindeni unde era nevoie de luptă pentru interesele clasei muncitoare și ale poporului nostru.

Dar mai ales putem fi mândre că U.F.M. a mers de la început, fără să șovăie sau să se clinească o clipă pe linia marxistă revoluționară de stânga, pe linia unității clasei muncitoare care a dus în mod firesc la realizarea Partidului Unic-Muncitoresc.

Câte șicane n-am avut noi de suportat din partea titeliștilor înainte de 10 martie 1945. Eram considerată organizație comunizantă, condusă de interesele Partidului Comunist. Dar chiar după ce partidul s-a lepădat de această clică trădătoare, elementele de dreapta care au mai rămas, n-au încetat nici o clipă să ne lovească ori de câte ori au putut. Noi nu ne-am lăsat, însă, abătute de pe calea cea bună.

Iată de ce am ajuns astăzi în preajma unificării.

Iată de ce, această unificare o considerăm și opera noastră. Și iată de ce tot zelul, tot elanul, toată credința care ne-a condus în activitatea din trecut, ne vor conduce și mai departe, în noua organizație unică, în slujba aceluiași ideal, întru atingerea aceluiași țel măreț; emanciparea deplină a femeii care nu se va putea realiza decât odată cu emanciparea deplină a întregului popor muncitor.

Cuvinte de mulțumire se cuvin spuse cu acest prilej, la încheierea acestei perioade de activitate, tuturor acelor tovarășe - și sunt sute de mii în țară - care au dat în acești trei ani tot timpul lor liber, toată puterea lor de muncă, tot elanul lor sufletesc, organizației noastre. Câtă dragoste de organizație, cât devotament pentru idealurile clasei muncitoare nu s-a manifestat cu ocazia celor două conferințe ale secretarelor U.F.M., care au prăgătit unificarea!

Acestor tovarășe, cu deosebire, le adresăm toată recunoștința pentru tot ce au făcut, pentru zbuțuirea și lupta lor puse în slujba organizației. Și sunt convinsă că toate, fără nici o excepție, s-au pătruns adânc de cele spuse de către o tovarășe din Constanța, care a exprimat hotărârea unanimă a U.F.M.-istelor de a sta și în viitor în fruntea luptei, oricând gata la datorie, oricând gata de jertfă pentru înfăptuirea socialismului în țara noastră.

Eugenia Rădăceanu

Femeia muncitoare, nr. 21,
ianuarie-februarie 1947, pp. 3-4.

Alegerea Comitetului Central al U.F.D.R. la Conferința pe țară a Uniunii

în prezența membrilor Prezidiului, a d-lui dr. Petru Groza, tov. Gheorghiu-Dej, Ana Pauker și Lotar Rădăceanu a avut loc Alegerea Comitetului Central al U.F.D.R.

Președintă de onoare a U.F.D.R.: Ana Pauker, președintă activă: Constanța Crăciun.

Vicepreședinte: Maria Rosetti, Eugenia Rădăceanu, Coralia Călin.

Secretară generală: Alexandra Sidorovici.

Secretare: Ofelia Manole, Florica Mezincescu, Olimpia Țenescu și Micaela Manasse.

în ziua a doua și a treia a Conferinței pe țară a U.F.D.R., zeci de delegate au ținut să se înscrie la cuvânt și au trecut, pe rând, la tribună.

Se perindă astfel: Neicu Dumitra, țărancă din R. Sărat, îmbujorată la față, îmbrăcată într-o ie roșie de toată frumusețea, Ana Gluvcov, gospodină din Turda, mândră de brigada de femei „Elena Pavel”, Niloș Ilona, țărancă maghiară de la Vișia-Cluj, care uimește sala prin siguranța și darul vorbirii, Cosma Aurora, muncitoare de la Vâscoza Românească - Lupeni, care rostește cuvinte înflăcărâte despre ridicarea producției, Maria Voluntaru, artistă a Teatrului Național, care și-a exprimat bucuria că poate procura ore de înălțare și destindere oamenilor din popor cu arta ei și, în sfârșit, Maria Crețu din Păltinești, Tecuci, care în graiul moldovenesc colorat și cu mintea-i sănătoasă povestește ceea ce au făcut sătențele ca să pună pe roate cooperativa și să meargă bine recensământul.

[...] Nici una din problemele noastre de stat n-au fost scăpate cu vederea de către femeile adunate în Conferință.

Spre prânz a avut loc alegerea Comitetului Central în aclamațiile nesfârșite ale sălii.

Când în numele noului Comitet Central tovarășa Florica Mezincescu s-a ridicat să rostească angajamentul de muncă, își fac intrarea în sală membri ai Prezidiului Republicii Populare și membri ai guvernului.

Urale izbucnesc din piepturile tuturor, este un moment emoționant. D-l Mihail Sadoveanu și tov. Ion Niculi, Ștefan Voitec, d-l Dr. Petru Groza, președintele Consiliului de Miniștri, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, tovarășa Ana Pauker, tovarășul Lotar Rădăceanu iau loc la masa prezidențială.

„Salutăm în mijlocul nostru Prezidiul și guvernul țării și ținem să-i asigurăm că vom lupta astfel încât U.F.D.R. să fie un stâlp în slujba păcii și a democrației”, spune tov. Florica Mezincescu.

Zeci de delegate cu buchete de flori au format un adevărat cortegiu spre tribună și își oferă emoționate buchetele.

Astfel, într-un entuziasm de nedescris a luat sfârșit Conferința pe țară pentru constituirea Uniunii Femeilor Democrate din România.

În prima ședință a Comitetului Central, care a avut loc imediat după Conferință, tovarășa Ana Pauker, ministru de externe, a fost aleasă președintă de onoare a organizației.

În Comitetul Executiv au fost alese:

Constanța Crăciun, deputat, Dr. Florica Bagdasar, Maria Rosetti, Eugenia Rădăceanu, Coralia Călin, Ing. Alexandra Sidorovici, Florica Mezincescu, Olimpia Țenescu, Ofelia Manole, Micaela Manasse, Liuba Chișinevschi, Stela Moghioroș, Traiana G-ral Teclu, Magda Costea, Szekely Franciska, Emilia Bunaciu, Anuța Alexandru, Lotty Foriș, Ileana Micu, Marcela David, Constanța Georgescu, Niloș Ilona și Elisabeta Luca.

Președintă activă a organizației: tovarășa Constanța Crăciun.

Vicepreședinte : Maria Rosetti, Eugenia Rădăceanu și Coralia Călin.

Secretar general : Alexandra Sidorovici.

Secretare: Ofelia Manole, Florica Mezincescu, Olimpia Țenescu și Micaela Manasse.

În ziua a 3-a a conferinței a prezidat tov. Florica Mezincescu la ordinea de zi fiind discuții la rapoarte în continuare, raportul la statut, votarea statutului și alegerea Comitetului Central.

La deschiderea ședinței se dă citire, în aplauzele sălii, unei telegrame de felicitare, trimisă Conferinței de delegația economică română ce se află la Moscova.

Între delegatele înscrise la discuții asupra rapoartelor, vorbesc prietenele Ani Belea care dă îndrumări cu privire la munca de lămurire și Dida Mihalcea, din comisia interimară a Crucii Roșii.

La încheierea discuțiilor tov. Eugenia Rădăceanu cere cuvântul.

D-sa se referă la încercările de spargere a unității de luptă a femeilor întreprinsă de femeile socialiste din unele țări ale Europei Apusene și ține să ia poziție hotărâtă față de aceste încercări în numele femeilor socialiste din România. Încă de la Congresul de constituire al Federației Democratice Internaționale a Femeilor, ce s-a ținut la Paris, arată vorbitoarea, dreapta social-democrată din Apus s-a demascată ca vândută imperialismului; ruptă cu totul de mase nu și-a încetat uneltirile pentru constituirea unui așa-zis Comitet Internațional al Femeilor Socialiste.

„Socotesc organizarea unei acțiuni separate a femeilor pe linia dreptei social-democrate, încheie tov. Eugenia Rădăceanu, ca o încercare primejdioasă de spargere a unității de luptă a femeilor, care trebuie demascată și zdrobită. În fața ascuțirii luptei de clasă pe teren internațional, ca și pe teren național, nu mai poate exista cale de mijloc. Femeile, ca soții și mame, care doresc liniștea și fericirea căminului lor, nu pot fi decât alături de U.R.S.S. în frontul popoarelor iubitoare de pace și libertate, împotriva imperialismului ațățător la războaie”.

Aplauze prelungite au întărit cuvintele tov. Eugenia Rădăceanu.

Concluziile la problemele ridicate de delegate au fost puse de tov. Alexandra Sidorovici. Constatând că o singură categorie de femei a lipsit la conferință, femeile exploatoare și soții de exploatare, tov. Alexandra Sidorovici subliniază importanța discuțiilor, pline de învățăminte.

„Conferința, a terminat tov. Alexandra Sidorovici, ne-a ridicat încrederea în forțele noastre, a dat mai multă încredere în forțele noastre bărbaților, guvernului, regimului nostru. În acțiunile duse de femei s-au format cadre serioase, chiar și la sate, unde noi n-am muncit destul. Viitorul Comitet Central pe care-l veți alege va ști că are în toate colțurile țării femei pe care se poate bizui în munca lui!”

Ca un angajament au răspuns aplauzele furtunoase ale sălii. Se trece la punctul următor din ordinea de zi, raportul la statut, pe care-l prezintă tov. Micaela Manasse.

Raportul trasează în linii mari scopurile Uniunii Femeilor Democrate din România - organism viu de luptă antifascistă și antiimperialistă care grupând toate muncitoarele, țărăncile, gospodinele și intelectualele progresiste, trebuie să fie unul din factorii principali pe care guvernul proletariatul și țărănimea muncitoare, se vor sprijini în drumul lor de dezvoltare a democrației populare și de pregătire a lumii noi.

După discuții, a fost votat proiectul de statut, cu unele amendamente propuse din sală.

În acest moment, Uniunea Femeilor Democrate din România a luat ființă. Delegatele s-au ridicat în picioare. În urale nesfârșite își exprimă bucuria.

Alegerea noului Comitet Central

Se trece apoi la alegerea Comitetului Central. Tovarășa Liuba Chișinevschi rostește propunerile în numele comisiei de candidare: „Prima noastră propusă este tovarășa Ana”. Nu se aude mai mult. Numele tovarășei Ana Pauker a ridicat valuri de aplauze.

Au fost alese în unanimitate 81 de membre ale Comitetului Central, în frunte cu: Ana Pauker, Constanța Crăciun, Dr. Florica Bagdasar, Maria Rosetti, Eugenia Rădăceanu, Coralia Călin, ing. Alexandra Sidorovici, Florica Mezincescu, Olimpia Țenescu, Ofelia Manole, Micaela Manasse, Liuba Chișinevschi, Stella Moghioroș, Tatiana G-ral Teclu, Magda Costea, Szekely Francisca, Emilia Bunaciu, Anuța Alexandru din Gălbinași Ilfov, Lotty Foriș, Ileana Micu, Marcela David, Constanța Georgescu, Niloș Ilona, Elisabeta Luca, Gabriela Bernaki, Dida Mihalcea, Szabo Etelka, Valeria Sadoveanu, Elena Tudorache, Sidy Toma, Ghizela Vass, Raluca Ripan, Marta Solomon, Mia Marian, Berekmeri Elisabeta, Alice Benari, Maria Ionescu, Micaela Catargi, Vladioni Maria, Beate Fredanov, Elisabeta Balo, Eugenia Dendrino, Maria Tăutu, Ecaterina Borilă, Ileana Răceanu, Pălăian Salomea, Aurora Antonescu, Ecaterina

Brezoianu, Mocanu Maria, Lucia Sturdza Bulandra, Pia Cealnăr, Maria Dan, Dorina Stoian, Isabela Potop, Maria Sava, Elisabeta Sencovici, Suzi Kun, Elisabeta Strauschi, Rita Sanielevici, Elvira Cosma, Ana Gluvacov, Viorica Constantinescu, Elisabeta Comnacu, Maria Niculaie, Predoiu Malvina, Marieta Negreanu, Eva Dragomir, Maria Sârbu, Paulina Chişiu, Jak Eva, Vidraşcu Emilia, Sanda Cupcea, Mia Groza, Ilica Maria, Matei Elena, Benco Rosalia, Şai Elena, Olga Vass, Mititelu Valeria, Maria Pop, Maria Vişan, Mihail Valeria.

A fost votată o rezoluţie şi s-au expediat telegrame: d-nei Eugenie Cotton, preşedinta Federaţiei Internaţionale a Femeilor Democrate, tovarăsei Nina Popova, preşedinta Comitetului Anti-fascist al Femeilor Sovietice, o telegramă către Dolores Ibaruri de solidaritate cu poporul spaniol, o telegramă către femeile din Grecia şi o telegramă de protest adresată ONU împotriva executării luptătorilor antifascişti Augustin Zoran şi Lucas Nuno.

Scântea, nr. 1048, 19 februarie 1948.

Spre unirea tuturor femeilor democratice

Pentru femeile din România, activitatea din anul ce începe, este pusă sub semnul unirii: unirea tuturor forțelor democratice, unirea intereselor colective; unirea celor dornici de pace pentru a ajunge la unirea tuturor oamenilor de bună credință.

Menținerea păcii, prin mobilizarea efortului colectiv a stat la baza înființării Federației Democratice a Femeilor din România, care răspunzând chemării Federației Democratice Internaționale a Femeilor, a avut menirea să coordoneze activitatea organizațiilor democratice feminine din țară și să țină legătura cu F.D.I.F.

Munca F.D.F.R.-ului a fost dusă pe plan internațional prin participarea la lucrările F.D.I.F. și aplicarea măsurilor hotărâte colectiv în Congres, iar pe plan național prin acțiunea de solidaritate socială, politică și culturală, pe care opinia publică a înregistrat-o și a îmbrățișat-o în decursul dezvoltării sale.

În acest răstimp s-au putut face două constatări: principiile călăuzitoare și scopurile activității organizațiilor democratice feminine sunt asemuitoare; munca dusă de fiecare organizație în parte nu poate da roadele pe care le-ar da activitatea unei organizații unice.

De aici decurge necesitatea de a face un pas înainte. Este necesară o concentrare de forțe într-o organizație unică, care să întărească munca la centru și în filialele din provincie. Cu cât aceste filiale vor fi mai solid reunite, cu atât munca lor va fi mai folositoare.

Rezolvarea unei asemenea probleme nu poate fi lăsată la voia întâmplării. Ea este cu atât mai imperioasă, cu cât ne grăbește o amenințare a cărei umbră se proiectează pe cerul

internațional: ațâțătorii la un nou război. Pentru ei, groaznicul cuvânt nu cuprinde suferințele popoarelor, lacrimile familiilor îndoliate, ruină și moarte, ci beneficiile comenzilor militare, cu uriașa mobilizare de material industrial din care trusturile internaționale storc fluvii de aur.

în loc să-și transforme industriile și să le treacă pe picior de pace, să fabrice obiecte utile progresului gospodăriilor, trusturile preferă producția de armament fără limită.

Au nevoie să întrețină un climat de vrajbă, să agite spectrul războiului, să înșele popoarele cu scopurile lor fățarnice, spre a le prinde apoi în plasa exploatării lor.

Asemenea intervenții le vedem concretizate în Spania, în Grecia fascistă, în Turcia; le vedem pe tot cuprinsul globului îndreptate spre teritoriile productive de materii prime, spre căile internaționale de comunicații, împotriva libertății popoarelor pașnice iubitoare de muncă, libertate și progres.

în calea acestor tendințe războinice, financiare și economice de dominație mondială, stă neclintită marea forță a U.R.S.S. ca și a țărilor cu regim democratic de tip nou. Alături de acestea, de clasele lor muncitoare, stau femeile democrate din lumea întreagă, care știu ce înseamnă grozăvia războiului, dar care știu, de asemenea, că voința de pace a popoarelor e mai puternică decât orice tendință războinică imperialistă.

Ele vor ști, strângându-și rândurile, să respingă încercările de a provoca noi războaie. Vor lupta neobosite pentru ca fascismul și imperialismul să fie distruse în toate manifestările lor, pentru ca să fie asigurată în lumea întreagă o pace trainică, singura garanție a fericirii familiei, a fericirii copiilor.

Veghind la îndeplinirea acestor porunci de omenie, F.D.I.F., care numără astăzi 80 de milioane de femei, combate tendințele de dezbinare ale organizațiilor feminine reacționare, ce tind să slăbească puterea de acțiune a maselor feminine, fărmicându-le.

Cu cât vor fi mai solidare femeile din fiecare țară, cu atât vor impune mai categoric voința lor de pace.

Această înaltă poruncă este cu atât mai realizabilă la noi în țară, cu cât munca dusă de femeile diferitelor organizații în cadrul F.D.F.R. a deschis drumul spre o unire definitivă.

Făurirea unității naționale este cu atât mai de dorit, cu cât ne dă prilejul să mobilizăm femeile de la țară, al căror număr

este covârșitor și care nu au fost antrenate până acum suficient, în mișcarea democrată feminină.

Experiența ne arată că sufletul mult încercat de dureri al sătenței noastre, s-a trezit și, lămurită asupra drepturilor și îndatoririlor ei, în noua democrație populară, muncitoarea de la țară va fi gata, împreună cu sora ei de la oraș, să lupte pentru consolidarea drepturilor ei, pentru îmbunătățirea și ridicarea standardului ei de viață, pentru reconstrucția țării, pentru menținerea păcii.

În această organizație unică, femeile de toate categoriile sociale, lucrând strâns unite, conștiente de răspunderea pe care o au, vor fi un bastion puternic pentru menținerea păcii și paznici vigilenți împotriva instigațiilor reacțiunii internaționale. Vor fi un factor hotărâtor în făurirea unei Români cu adevărat libere, prospere și democratice.

Maria Rosetti,

Președinta Federației Democratice
a Femeilor din România,
Deputat de Severin
Almanahul femeii, 1948, pp. 34-36.

Activitatea F.D.F.R. în anul ce s-a scurs

Anul ce se încheie a fost un an de rodnică împlinire din care se pot deduce pe de o parte satisfăcătoare constatări, dar se pot observa și lipsuri care vor fi remediate pentru lucrul viitor; cu atât mai mult cu cât în anul ce vine activitatea femeilor din România va lua forma unei organizații unitare.

Programul ce a fost întocmit la constituirea Federației accentua anumite laturi de activitate : asistența, ridicarea nivelului cultural și politic al femeilor și, ceea ce constituia una din principalele caracteristici ale Federației Democrate a Femeilor din România, afiliată la Federația Internațională, legături strânse cu organizațiile corespunzătoare de peste hotare. În această privință schimbul de documente cu femeile sovietice, iugoslave, cehe, poloneze, bulgare ne-a fost mult folositor.

Și cum de la suflet la suflet se face mai ușor apropierea și cunoașterea, iar condiția principală a reușitei luptei pentru pace pe care o duc femeile de pretutindeni stă în unirea lor peste oceane și depărtări, peste rase și religii, vom vorbi de prilejurile pe care delegatele Federației noastre le-au avut de a se întâlni cu prietenele de peste hotare.

Astfel, în toamna anului 1946, Comitetul Executiv al Federației Internaționale și-a strâns membrele într-o ședință ținută la Moscova. Federația noastră a fost reprezentată acolo prin d-na Ana Pauker, Ministru al Afacerilor Străine și membră de la întemeiere a F.D.F.R. în Comitetul Executiv. În februarie 1947, o delegație a participat la Congresul Femeilor Albaneze ținut la Tirana. În martie 1947, o altă delegație mai numeroasă în frunte cu doamna Maria Rosetti, președinta F.D.F.R. a luat parte timp de 15 zile la lucrările Consiliului Federației Internaționale întrunit la Praga. În septembrie 1947, din cauza însemnatelor activități care au reținut atenția internă, Federația

nu a putut să participe la ședința de la Stockholm. În schimb, s-a primit amănunțita dare de seamă asupra lucrărilor ținute în capitala Suediei. Totuși, în septembrie 1947, o delegație a Federației noastre a participat la Congresul Femeilor din Bulgaria.

De oriunde s-au întors delegatele noastre, ele ne-au adus - pe lângă prețuirea lucrului desfășurat de gazdele respective în propriile lor țări - același cuvânt de ordine, aceeași poruncă a vremurilor: strâns unite în organizații naționale, grupate toate în Federația Internațională, femeile din țările democratice vor lupta și vor munci alături de tovarășii lor de viață pentru apărarea păcii, pentru consolidarea democrației.

În sensul acestor comandamente, pe același plan al colaborării internaționale, din imboldul lor care a coincis cu chemările Federației Internaționale, Federația noastră a luat o parte activă la campaniile duse în România contra regimului Franco în Spania și contra teroarei monarho-fasciste din Grecia. Femeile din țara noastră zguduite în inimile lor de mame și de soții de apelurile femeilor din Spania și din Grecia, înțelegând limpede cât de mare este primejdia unui nou război, pentru propriile lor cămine, dacă cei ce uneltesc contra păcii sunt liberi s-o facă în țări ca Spania și Grecia, au contribuit cu adunări, iscălituri de protest, clăci de lucru, pentru susținerea și încurajarea celor ce luptă pentru libertate în țările lor întunecate încă de fascism.

Să vedem acum ce am făcut la noi acasă. Contribuția F.D.F.R. la acțiunea C.A.R.S. a fost principalul obiectiv al secțiunii noastre de asistență în cursul anului ce a trecut precum va fi de acum înainte participarea la acțiunea Comitetului de ocrotire al copilului.

Membrele organizațiilor componente au activat în masă la cantinele C.A.R.S., la centrele de lucru, la echipele ambulante, la colectele și chetele ce s-au făcut pe tot cuprinsul țării, la distribuirea darurilor, căutând în felul acesta să aline cu cât a fost posibil marile suferințe din regiunile bântuite de secetă. Exemple minunate de sacrificiu și abnegație, zile și nopți petrecute pe drumuri înzăpezite, zile și nopți de muncă fără odihnă, au ilustrat cât de intensă și cât de însuflețită a fost participarea membrilor F.D.F.R. la acțiunile C.A.R.S.

În același domeniu al asistenței înregistrăm azi și înfăptuirile organizațiilor noastre: 207 creșe, 239 cămine de zi, 188 centre sezoniere pentru copiii populației rurale, 2 maternități

(orașe), 26 case de nașteri (sate), 100 colonii de vacanță cu un efectiv de 952.321 persoane, 634 școli de adulți.

În cursul anului 1947, secția de asistență centrală a F.D.F.R., a înscris la activul ei, primirea, trierea și distribuirea corespondenței prizonierilor care se mai aflau încă în U.R.S.S., împărțind astfel peste 50.000 scrisori și trimițând un număr aproape întreg de răspunsuri. Această acțiune a putut fi realizată datorită marelui înțelegeri și nemăsuratului ajutor pe care Federația noastră l-a primit de la Ambasada Uniunii Sovietice din București.

Tot în cursul anului 1947, Secția de Asistență a continuat colaborarea cu Primăria Sectorului IV pentru împărțirea laptelui pentru familiile nevoiașe, precum și participarea masivă la acțiunea de curățire a Capitalei întreprinsă împreună cu Primăria Municipiului București în aprilie 1947.

Din partea ei, Secțiunea culturală și-a continuat activitatea cu: cursuri de croitorie, (inițiere și perfecționare) și de stenodactilografie, conferințe cu preocupări culturale la Fundația Carol și Sala Dalles, șezători atât la sediul Federației în prezentare bilunară cât și la un număr de 14 Atenee populare. S-au mai organizat expoziții de artă plastică feminină, înregistrate de anul artistic ca reușite manifestări de acest gen. S-au ținut conferințe de presă pentru a reuși să se obțină participarea activă la difuzarea în public a scopurilor și manifestărilor F.D.F.R. de către marile cotidiene și reviste. Tot acestei secțiuni i-a revenit sarcina să redacteze și să tipărească publicațiile F.D.F.R., să întocmească temele decorative ale manifestărilor plastice și ale afișelor, programele și temele de bază ale difuzării manifestărilor care au cerut participarea Federației. În preajma anului nou 1947 secția culturală a întocmit și editat un Almanah intitulat *Almanahul Femeii* la care au contribuit numeroase personalități feminine din lumea noastră artistică și culturală. Acest Almanah, ca și Buletinul periodic al Federației, editat tot de secția culturală, a fost un valabil îndrumător pentru filialele din provincie. În septembrie 1947, această secțiune a editat un buletin rezumativ în limba franceză pentru informarea organizațiilor feminine din străinătate.

Unificarea va fi menținută să dea și o mai mare dezvoltare muncii pe terenul cultural, mai cu seamă luptei împotriva analfabetismului, și a culturalizării maselor de femei, obiectivul

esențial al activității feminine democratice, pentru care se va mobiliza concursul tuturor capacităților feminine din țara noastră.

Secția juridică a fost chemată la o acțiune dacă nu tot atât de vastă, totuși destul de importantă. Juristele, magistratele și deputatele ce o compun, s-au îngrijit de lucrările preliminare și de rapoarte pentru reforma Codului Civil. Aceasta pentru a pune în armonie drepturile integrale ale femeii cu prevederile legislației. Membrele secțiunii acesteia au mai activat și în sensul studiului pentru înființarea Tribunalului corecțional de minori și legii pentru instituțiile de reeducare a copiilor delincvenți.

Secțiunea Economică a lucrat mai mult sub forma echipelor de control împotriva scumpetei și a speculei. Odată cu unificarea și a speculei. Odată cu unificarea se va proceda la studierea celor mai bune metode de sprijinire a planificării economice a guvernului.

Nu putem încheia scurta privire asupra activității Federației noastre fără a menționa rolul filialelor din provincie. Suferind grele lipsuri materiale, neputând solicita decât foarte puțin concursul publicului în regiunile deficitare, nefiind încă în măsură să se bizuie pe un buget stabil, totuși, multe filiale au dovedit o capacitate de inițiativă și de activitate căreia i se aduce toată lauda. Nu cităm nume, căci fiecare dintre membrele Federației s-au zbatut acolo în locurile respective cu felurite greutăți și fiecare a reușit să realizeze o părticică oricât de modestă din marea activitate propusă.

Deși greutățile întâmpinate au fost destul de serioase, totuși se simte în masele feminine accentuarea unui conștient sentiment al datoriei ce va înlesni desigur prevederile în curs pentru întreprinderea unei vaste campanii feminine de luminare și de ajutorare a sătenilor; către acest sector de lucru va fi îndreptată, în primele rânduri, munca viitoarei organizații unice.

Astfel, în anul ce începe, pășim cu conștiința că acțiunea feminină a fost dusă într-un satisfăcător spirit de cooperare, precum și cu încrederea în viitorul pe care femeia se va pricepe să-l făurească împreună cu tovarășul ei de viață, pentru copiii săi, pentru patria sa, pentru omenirea pacifistă și muncitoare.

Gabriela Bernachi,
Secretara Generală F.D.F.R.

Indice de nume

A

- Aberdeen, Isabela marchiză de Temair 125, 199
- Achimescu, Cornelia 329
- Adevărul* (publicație) 20, 26-27, 31, 51, 100, 211, 314, 315
- Adunări Naționale ale Românilor din Transilvania, Bucovina și Basarabia 22
- Alba-Iulia 78, 83, 165, 167, 420
- Albania 88, 388, 390, 415
- Albir 28
- Alexandrescu, Elena 90, 375-377
- Alexandrescu, Petre 377
- Alexandrescu, Wally (sau Vally, Valy, Vali) 78, 404
- Alianța Internațională pentru Sufragiu și Acțiunea Civilă și Politică a Femeilor (A.I.S.A.C.P.F.) 27, 62, 82, 84-86, 198-199, 367
- Alimănișteanu, Pia 71, 78, 415
- Alistar Romanescu, Elena dr. 156, 166, 190, 193
- Almanahul Adevărul și Dimineața* (publicație, 1932) 31, 174
- Almanahul Femeii* (publicație) 91, 433, 436-437
- America de Sud 210
- America 31-32, 87, 92, 315, 371
- Anastasiu, Maria d-na g-ral 101, 104, 111, 231,
- Andrei, Petre 53, 60, 63
- Anglia 55, 86, 89, 92, 138, 210, 269, 330, 347, 369
- Anina 124, 129, 420
- Aninoasa 124, 129
- Antonescu, Aurora 429
- Antonescu, Emma 227
- Antonescu, Ion 65, 70-71, 335, 375
- Antonescu, Maria d-na mareșal 360
- Antonescu, Victor 352
- Anuarul Uniunii Femeilor Române din România Mare* (publicație) 38, 40
- Apărarea Patriotică 77, 393
- Apostol, Gheorghe 76
- Apostol, H. 156
- Apostolescu, d-l dr. 275
- Apostolescu, Elena 226
- Arad 55, 65, 68, 165, 227, 254, 299-300, 357, 366
- Arapu, d-l 377
- Ardeal (vezi Transilvania) 65, 93-94, 103, 105, 133, 144, 166-167, 185, 198, 227, 288-289, 296, 341, 350, 377
- Argetoianu, I.C. 40, 113, 185
- Argetoianu, Valentina 353-354
- Arhiva pentru știință și reformă socială* (publicație) 31, 33-34, 36, 302, 315
- Aristotel 158
- Arsache, comună 225, 227
- Arventieva, C. 156
- Assemblée des Associations pour la Société des Nations (Budapesta, mai 1931) 85, 125

- Asigurările Sociale 39, 378, 415
 Asnavorian, D.H. 266
Asistență Socială (publicație) 32, 315, 322
 Asociația „Ajutorul Copilului” 331
 Asociația „Amicele Tinerelor Fete” (A.T.F.) 259, 262-263
 Asociația „Casa Femeii” 34-35, 57, 60, 66-67, 69, 84, 214, 216-217, 219-221, 293, 340
 Asociația Cercurilor de Gospodine 353, 356-358
 Asociația Creștină a Femeilor Române 64, 68-69, 80, 316-317, 321-322, 347, 359, 365-366
 Asociația Creștină Mondială a Tinerelor Fete 82
 Asociația pentru Emanciparea Civilă și Politică a Femeilor Române' (A.E.C.P.F.R.) 15, 26-27, 30, 37, 39, 41-42, 45, 51-57, 61-62, 99, 105-106, 140-141, 145, 166-167, 186, 207-208, 249, 255, 275, 277, 282, 288, 291, 327, 341
 Asociația Femeilor Basarabene 154
 Asociația Femeilor Cooperatiste Române 327
 Asociația Femeilor Medici 61, 329
 Asociația Femeilor Române din Franța 90, 376-377
 Asociația Femeilor Universitare Române 274
 Asociația Medicilor Români 374
 Asociația pentru Progresul Asistenței Sociale 315
 Asociația pentru Protecția Mamei și Copilului 48, 123
 Asociația pentru Societatea Naționalelor (vezi Asociația Ligii Naționalelor) 84
 Asociația „Solidaritatea” 57, 99, 293
 Asociația surorilor de caritate din război 272, 329
 Association F.I.D.A.C. 88, 213-214
 Atanasiu, Eugenia 354
 Atena 87
 Ateneul Român 357
 Atholl, ducesă 55, 282, 289
 Atelierele Societății „Țesătoarea” 36
 Austria 284, 358
 Austro-Ungaria 22, 93
 Averescu, Clotilda 192, 353
 B
 Babici, d-na 188
 Babkok, d-l (Mr.) 221
 Bacău 65, 226-227, 254
 Bagdasar, Florica dr. 77, 378-380, 389, 418, 427, 429
 Baia Mare 254
 Baiulescu, B. Maria 26, 30, 38, 54-55, 62-63, 96, 103, 105, 166-167, 170, 182, 184-185, 187, 205, 255, 257, 275-276, 279, 288, 328, 342
 Balciuc 108,
 Bally, Tereza 111
 Balmuș, Elvira 378
 Balo, Elisabeta 429
 Banat 38, 93, 133, 170, 184, 275, 350
 Banu, G. dr. 294
 Banu, Maria dr. 90, 354, 374
 Barcelona 358
 Baroul Ilfov 35, 218
 Basarabia 22, 36, 65, 67, 144, 154-156, 185, 188-193, 197, 296, 360
 Batzaria, N. 116
 Bazargic 262
 Bazinul Dunării 55, 282
 Băbeanu, Al. 319
 Bălășescu, d-na 192

- Bărbat, Ecaterina dr. 227
 Bărbulescu, Maria 227
 Bărnescu 275
 Bârlad 170, 227
 Bârsan, d-na 279
 Beiuș 166, 227, 349
 Bejan, Valeria 227
 Belea, Ani 428
 Belgrad 88
 Benco, Rosalia 430
 Bendorf, Margareta 354
 Benjamin, Rene 220
 Benko, Zoe 420
 Berceanu, d-l 114
 Bercovici, Erco 374
 Bercovici, Maria 374
 Berea, d-na 228
 Berekmeri, Elisabeta 429
 Berkes, Sari 378
 Berlin 48, 202, 315
 Bernachi, Gabriela 75, 380, 418, 437
 Bibescu, Marta 288
 Bicz 253
 Bilcescu - Alimănișteanu, Sarmiza 31, 347
 Bihor 349-351
 Bioreanu, Aurelia 37
 Biroul A.T.F. din Gara de Nord 259
 Biroul de Codificare Internațională 331
 Biroul de Corespondență pentru Munca Femeii 33
 Biroul Internațional al Muncii 33, 200, 232
 Bistrița 227
 Blaj 227
 Blocul Democrat 48
 Blocul Național Democrat 70
 Blocul Partidelor Democratice (B.P.D.) 77-79, 414
 Blocul pentru Apărarea Libertăților Democratice 50, 246, 248
 Bobescu, Lola 90
 Bocșa, Iosephina 175, 178-179, 181
 Bocu, Marilena 170
 Bogdanovici, Elena N. dr. 58, 303, 329
 Boicenco, N. 156
 Bontescu, Victor 159
 Borilă, Ecaterina 429
 Borsai, G. 181
 Boșteanu, d-ra 404
 Botez, Calypso C. 17-18, 26-27, 30, 33-34, 52-54, 56, 58, 61, 97, 103, 105, 107, 140, 172-173, 183, 185-186, 192, 232, 256, 269-270, 276, 292, 297, 307, 327, 347
 Botoșani 227, 253
 Boureanu, Ana 156
 Boureanu, Natașa 378, 380
 Braia, Elena 166
 Brașov 36, 48, 61, 65, 93, 96, 129, 165-166, 170, 184, 187, 215, 225, 227, 254, 262, 296, 309, 328, 332, 334, 340-341, 363, 365
 Brădișteanu, Stancu 295
 Brăftăleanu, Paraschiva 180-181
 Brăila 165-166, 227, 254, 265
 Brătescu-Voinești, I. Al. 29, 116
 Brătianu, Constantin (Dinu) 71
 Brătianu, Gheorghe 59
 Brătianu, Ion I.C. 73, 142
 Briand-Kellogg Paris (pact, 1928) 83
 Brostea, I. 156
 Bruxelles 52-53, 315
 Buciușcan, M. 156
 Bucovina 93, 133, 144, 185, 253, 360
 Bucarest (vezi București) 299, 301-301

- București (Capitală) 18-19, 21, 29-37, 39, 43-45, 49-50, 52, 55, 57-58, 60-61, 64-69, 71-76, 78-80, 84, 89, 97, 99, 109, 123-124, 128, 140, 165-167, 170-177, 180-181, 183, 185-186, 190-192, 194, 198, 211, 226, 228, 235, 254, 259, 261, 272, 279-280, 288, 309, 315, 317-320, 324, 327, 337, 340, 347, 351, 356-358, 362-363, 366, 380, 385, 387, 404, 418-420, 436
- Budacov, d-na 188
- Budapesta 84, 315, 351
- Budișteanu, Radu 226
- Bugnariu, Zoe 48
- Bulandra, Lucia Sturdza 50, 430
- Bulandra, Toni 351
- Bulboacă, Eugenia 156
- Bulboacă, Mica 156
- Buletinul Asociației pentru Progresul Asistenței Sociale* (publicație) 32, 263, 322
- Buletinul Consiliului de Patronaj al Operelor Sociale* (publicație) 66
- Buletinul Intern* (publicație) 412
- Buletinul Muncii și Asigurărilor Sociale* (publicație) 20, 244
- Buletinul U.F.M. din România* (publicație) 43, 85, 129, 150, 153, 181
- Bulletin du Conseil National des Femmes Roumaines* (publicație) 18, 34-36, 38, 82
- Bulletin du travail* (publicație) 298-300
- Bulgaria 16, 76, 87-88, 378, 388, 390, 415, 435
- Bulgaria (vezi Bulgaria) 213
- Bunaciu, Emilia 380, 427, 429
- Burcă, Maria 378
- Burileanu, Ivona 359
- Bușilă, Rozina 156, 328
- Butculescu, Dimitrie 225
- Buzău 227-228, 254, 340
- C
- Calafat 332, 340
- Calimachi, Dida 211, 378
- Calendarul* (publicație) 161
- Calmanovici, Paula 211
- Camera de Comerț și Industrie 275
- Camera Deputaților (vezi Camera Liberală) 39-40
- Camera de muncă 273,
- Camil, dr. 374
- Caminschi, T. 156
- Cantacuzin, d-na 188
- Canasevici, A. 156
- Candrea, Veturia 348, 350
- Cantacuzene, Alexandrine (vezi Alexandrina Gr. Cantacuzino) 85, 212-213, 215
- Cantacuzene, Jeanne
- Cantacuzino, Alexandrina Gr. 18, 25-26, 30, 34, 36, 56-57, 60-62, 66-69, 77, 83-85, 89-9, 97, 101, 104, 111, 166, 174, 190, 192, 286, 288, 293-294, 330, 332-333, 339, 347, 368, 370
- Cantacuzino, Ion 29, 113
- Cantina „Doamnei” 362
- Cantina „Tei” 362
- Caracal 332, 340
- Caracostea 231
- Caradzea, C. prințesă 215
- Caragea, Ecaterina 330
- Caransebeș 227
- Carei 254
- Carpați (munții) 139, 289
- Carol I, rege 30
- Carol al II-lea, rege 47, 59-60, 64, 264, 309, 327, 335
- Carta Femeii (vezi Charte de la Femme, vezi Charta Internațională a Femeilor) 87

- Casa Poporului 175, 194
 Casa de sfat „Gavril Bolburoiu”
 400
 Casa Școalelor 357
 Casablanca 88
 Catanchin, d-na 188
 Catargi, Micaela 96, 105, 122,
 198, 429
 Catargiu, Barbu 260
 Călin, Coralia 80, 91, 385, 426-
 -427, 429
 Călinescu, Armand 60
 Cămărășescu, Maria 225
 Cărămidarii de Sus 226
 Câmpeni 225, 227-228, 340
 Câmpulung Moldovenesc 227
 Câmpulung (Bucovina) 253
 Cârlig, Ana 157
 Cealnăr, Pia 430
 Cecil, Robert lord 52, 272
 Cegolea, M. 156
 Cehoslovacia 62, 87-88, 90, 253,
 283
 Cecropide, d-l 114
 Centrul A.C.F. „Șerban Vodă”
 (Centrul Social „Șerban Vodă”)
 364-365
 Centrul de Demonstrație pentru
 Asistența Familiei 33, 315,
 318
 Cercul de Gospodine 192, 255
 Cercul Cultural Feminin „Voichița
 Doamna” 61, 280, 329
 Cercul Feminin 273
 Centrul sericicol din Budișteni-
 -Muscel 357
 Cercul de Studii al Secției de
 tineret feminin a A.E.C.P.F.R.
 [al funcționarelor publice] 56,
 292
 Cerkez, Ecaterina (sau Catherine)
 19, 21, 30, 101, 104, 215-216
 Cernăuțan, E. 156
 Cernăuți 20, 33, 68, 124, 129,
 165, 177, 179-181, 253
 Cernescu, Margareta 156
 Cetatea Albă 253
 Chapman, Catt d-na 198-199
 Charta copilului 45, 330
 Charta Internațională [a Muncii]
 Femeilor 381
 Chiaburu, Elena 156
 Chicago 203
 China 92, 148, 210
 Chirescu, Niculae av. 275,
 Chiriacescu, I.C. 19
 Chirilă-Chirică, V. 157
 Chirsanov, Boris 156
 Chisanov, Natalia 157
 Chișiu, Paulina 430
 Chișinău 48, 51, 57, 68, 154,
 165-166, 190-194, 197, 227-228,
 253, 279, 286, 309, 340, 357
 Chișinevschi, I. 80
 Chișinevschi, Liuba 73, 421, 427,
 429
 Chiticeanu, Cornelia 227
 Ciobanu, Aurelia 275
 „Ciordaș și Bolcaș”, monument
 349, 351
 Ciortescu, Steliana 278
 Ciricuță, Petre și Toma sfinți
 părinți 226
 Ciugurianu, Leonid Protoioreu
 156
 Cluj 48, 51, 55, 65, 165-166, 168,
 175-177, 179, 181, 215, 227, 254,
 300, 309, 315, 322, 332, 340,
 349
 Cobia din Dâmbovița, comună 31,
 170-171
 Cochinchina 384
 Codul Civil 23, 38-39, 42-44, 46,
 136-139, 141, 143, 145, 159, 185,
 187, 212, 250, 268, 277, 287,
 437

- Codul Familiei 287
 Codul lui Napoleon 264, 277
 Codul Penal, Nou 43-44, 153, 195, 196, 250, 264, 267, 320-321
 Cohl, S. 164
 Cohn, Coca 211
 Colentina, comună 339
 Colonia de Vară din Bran (1940) 365
 Coloniile Școlare Agigea 173
 Comana, preot 226
 Comisariatele Refugiaților 69, 360
 Comisia a V-a a Societății Națiunilor 45
 Comisia Aliată de Control 70
 Comisia Centrală de Femei de pe lângă Comisia de organizare a sindicatelor 73, 421
 Comisia Juridică a C.N.F.R. 38, 105
 Comisia Socială a Societății Națiunilor 331, 369
 Commission d'hygiene (C.N.F.R.) 214
 Commission des Lettres (C.N.F.R.) 215
 Commission d'Education du Conseil International des Femmes (vezi Comisia de Educație a C.I.F.) 119
 Commission de Migration (C.N.F.R.) 216
 Commission Rurale (C.N.F.R.) 216
 Commission du Travail (C.N.F.R.) 213
 Comisiunea Refugiaților de la Școala Ciovică 360
 Comisiunea românească de Protecția Copilului 202, 330
 Comitetul Antifascist al Femeilor Sovietice 430
 Comitetul de Ajutoare a Regiunilor bântuite de Secetă (C.A.R.S.) 409-412, 424, 435
 Comitete cetățenești 51
 Comitetul Internațional al Femeilor Socialiste 178, 428
 Comitetul Național Antifascist 48
 Comitetul Național pe lângă B.I.T. pentru Munca Femeilor în România 328
 Comitetul Național al R.U.P. 55
 Comitetul pentru cultura gospodărească 328
 Comite Medical de la Resistance 377
 Comnac, Elisabeta 430
 Comte, Auguste 337
 Conferința Femeilor Muncii 73
 Conferința Internațională a Femeilor Socialiste 85
 Conferința Interbalcanică 44
 Conferința Internațională a Muncii 202
 Conferința pentru Pace și Dezarmare de la Geneva 84, 86, 148, 156
 Conferința pe țară a femeilor (București, 1948) 80
 Congresul A.E.C.P.F.R. (Iași, 21-22 mai 1932) 27, 42
 Congresul Consiliului Internațional al Femeilor de la Washington (1944) 89
 Congresul de la Dubrovnik 87
 Congresul Femeilor Consiliere 31
 Congresul Feminin de la Washington 369
 Congresul General al Sindicatelor 73
 Congresul „Grupării Naționale a Femeilor Române” 58, 61
 Congresul „Grupării Femeilor Române” la Chișinău 56, 286

- Congresul Internațional Feminin
 ~ de la Berlin' (1929) 202
 ~ de la Bruxelles 87
 ~ de la Chicago 203
 ~ de la Istanbul (1935) 87, 251-252, 256
 ~ de la Paris (Postbelic al Femeilor) 90, 202
 ~ de la Viena (1930, vezi și Congres du Comite International des Femmes (Vienne, 1930) 83
 ~ feminin socialist (Viena, 1931) 178
 Congresul Mondial al Femeilor Impotriva Fascismului și Războiului 48, 210
 Congresul R.U.P.
 ~de la Bruxelles (1936) 53, 87
 ~de la Londra (1939) 87
 Congresul Sindicatelor Unite 73
 Congresul Uniunii Femeilor Române din România Mare 184
 Congresul Universal pentru Pace 52-53, 272
 Consiliul de Patronaj al Operelor Sociale 66, 360, 362
 Consiliul Internațional al Femeilor (C.I.F., vezi și Conseil International des Femmes) 331, 333
 Consiliul Național al Femeilor Române (C.N.F.R., vezi și Conseil National des Femmes Roumaines) 15, 27, 51, 154, 293, 331, 367
 Consiliul Național al Femeilor din România 81
 Constante, Lena 378
 Constantinescu-Iași, Mia 378, 380
 Constantinescu, Cati 175-176, 180-181, 194
 Constantinescu, Silvia 279
 Constantinescu, Viorica 430
 Constantiniu, Florin 74, 78
 Constanța 41, 53, 55, 65, 80, 166, 202, 254-257, 262, 274-275, 269, 281, 332, 340, 425
 Corbett, Ashby d-na 62, 202
 Cornățeanu, d-l 275
 Cornescu-Achimescu, Cornelia 288
 Corpurile Legiuitoare ale României Unite 22
 Corodi, Ghizi 378, 380
 Corpul de Avocați 137
 Cosma, Aurora 426
 Cosma, Elvira 430
 Cosma, Hortensia (Ortansa) 354
 Cosma, Lucia 288
 Costea, Magda 427, 429
 Costescu, G. g-ral 354
 Costiner, Cora 211
 Costinescu, I. 29, 113
 Costriș, Zina (Zinuța) 279
 Costugeni 188, 189
 Cottaky-Nicolau, Athena 54, 82, 277, 279, 328
 Coteanu 377
 Cotton, Eugenie 90-91, 376, 383, 430
 Coveiu Doljului, comună 170
 Craiova 36-38, 68, 78, 105, 108, 133-134, 170-171, 184, 198, 227-228, 254, 258, 332, 340-341, 366
 Crăciun, Constanța 80, 211, 292, 378, 418, 426-427, 429
 Creangă, d-na 170
 Creche Sainte Catherine (vezi Leagănul Sfânta Ecaterina) 214
 Crețu, Maria 426
 Crimeea 68
 Cristescu, g-ral 226
 Crișana 93, 350
 Croitor, M. 156
 Croix Rouge de la jeunesse 131

- Crucea Roșie 69, 331, 360-361, 367
 Crupenschi, d-na 188
 Cupcea, Sanda 412, 430
 Curtea de Argeș 227
 Cuțescu-Storck, Cecilia 288
Cuvântul femeilor (publicație) 26, 31-32, 37, 45-46, 183, 209, 315
Cuvântul Liber (publicație) 19, 48, 50-51, 53, 82, 211, 248, 272
Cuvântul Nou (publicație) 48
Cuvinte pentru femei (publicație) 74
 Cuza, A.C. 47, 59
D
 Daia, Zoe d-na 105, 227
 Damaschin, Maria 156
 Damian, d-na 378
 Dan, Maria 430
 Dante, Alighieri 144
 Daraban 420
 Darian, Venera d-na Comandor 231
 David, Marcela 427, 429
 Dăbuleni, comună 170
 Dâmbovița 31, 170-171, 420
 Debussy 220
 Declarația de Independență a SUA (Declaration de L'Independence Americaine) 87
 Delavrancea, Barbu 351
 Deleanu, Eugenia 123, 175-178, 180-181, 195
 Delegația Permanentă a Capitalei 33-34, 37
 Delescu, Caliopi 228
 Dendrino, Eugenia 429
 Densușianu, Ovidiu
 Destaing, Marie-Rose dr. 376
 Deva 289
 Diaconescu, Leontina 228
 Dicescu, Natalia 156, 190
 Dicio-Sânmartin 227
 Dimescu, Caliope 10, 340
Dimineața (publicație) 26, 30-31, 51-52, 108, 174, 270, 273
 Dimitrievna Sulie, Nina 74
 Dimitriu-Castano, Maria 43, 166, 202, 255, 258
 Dinulescu, Claudia 288
 Direcțiunea (sau Comitetul sau Secția) Generală de Asistență Socială
 Dissescu, C.G. 40, 158
 Djionat, El. 191-193, 197
 Djionat, Zaharov 188
 Dlugaci, Zoe 378
 Dobrescu, Dem. I. 36, 41, 58, 294
 Dobriceni, comună 170
 Dobrogea 256, 274-275
 Doman, localitate 177
 Dominique 376
 Doncea, C. 74
 Dorohoi 227-228, 253
 Dragomir, E. 156
 Dragomir, Eva 430
 Drăganciu, d-na 188
 Drăghici, Marta 378, 380, 404
Dreptatea (publicație) 30, 78, 91, 104, 386, 401, 405
 Drevet, Camille 220
 Droc, dr. 364
Drumul femeii (publicație) 28, 48, 75, 77-78, 91, 385, 393
 Dumbrăveni 227
 Dumitrescu, Ana 378
 Dumitrescu, Atena 227
 Dumitrescu, Ioan 231
 Dumitriu, Elena 227
 Dumitru, Ilie 377
 Dunărea, fluviu 85
E
 Ecole d'Auxiliaires Sociales (vezi Școala Auxiliarelor Sociale) 216

- Ecole Supérieure d'Assistance Sociale (vezi Școala Superioară de Asistență) 279, 300, 302
- Eforia Spitalelor Civile 319-320
- Eftimiu, Victor 53
- Egipt 215
- Egypte (vezi Egipt) 215
- Ehrenfeld, Bela 175, 180
- Elena, regina-mamă 32, 66
- Elveția 138, 358
- Emilian, Cornelia 141, 198
- Eminescu, Mihai (monument) 351
- Enescu, George 69, 351, 426, 427, 429
- Erhan, S. 156, 192
- Eschenbach, Ebner 206
- Espanie (vezi Spania) 215
- Eșianu Delia 49
- Europa 15-16, 18, 65, 82, 103, 155, 323, 379
- Evreinov, d-na 188
- Extremul Orient 148
- F
- Facultatea de filozofie și litere (București) 21, 317
- Facultatea de medicină (București) 21, 377
- Falanga străjerilor 64
- Falanga străjerelor 64
- Favier-Ionescu, Suzanne 376
- Făgăraș 340, 420
- Federation Interallie des Anciens Combattants 83, 213
- Federația Democrată a Femeilor din România (F.D.F.R.) 76-79, 390, 392, 394, 398-399, 414-415, 418, 423, 431, 433-437
- Federația Democrată Internațională a Femeilor 76-77, 90, 428, 431, 434-435
- Federația Internațională a Femeilor Universitare 82
- Federația Internațională a Femeilor (vezi Federația Internațională a Femeilor Democratice) 413, 423, 430
- Femeia* (publicație) 92, 418
- Femeia muncitoare* (publicație) 28, 43, 85, 123, 124, 129, 175, 180, 181, 422, 425
- Fievry, Joly de 206
- Filipescu, Anastasia 225
- Filipescu, Maria N. 347
- Filitti, Ana 101, 111
- Filotti-Atanasiu, Eugenia 354
- Filotti, Maria 183
- Florescu-Craiova, Dorina 286
- Florescu-Iași, Mândica 211
- Floru (Bușilă), Alexandrina 30, 101, 103, 111
- Fluieraș, Ion 65
- Focșa, Valentina 354, 356
- Focșani 227, 254
- Fodoreanu, Jeana 170
- Fondation Carol (vezi Fundația Carol I) 30, 101, 105, 109, 436
- Foriș, Lotty 378, 380, 427, 429
- Franța (France) 47, 64, 86, 90, 92, 103, 198, 206, 215, 347, 374, 376-377, 381, 415
- Franco, dictator spaniol 415, 435
- Fredanov, Beate 429
- Frimu, Rozica I. C. 123, 211
- Front Otdelul 189
- Frontul Feminin 20, 51- 53, 58, 61, 123, 272-273, 288, 303, 305, 309, 311-315, 329
- Frontul Național Român (F.N.R. Franța) 376
- Frontul Popular 50, 246
- Frontul Plugarilor 77, 396
- Frontul Renașterii Naționale (F.R.N.) 62-63

- Frontul Unic Muncitoresc 424
 Frunză, Victor 72
 Frunză, Zoe A. 48, 211
 Fulmen, d-na 30, 108
 Fundația Carnegie 221
 Fundația Universitară Carol I 101
 Furcă, N. 157
 Furdui, d-na 228
G
 Galați 36, 48, 55, 170, 226, 227, 228, 254, 255, 256
 Gane, Al.N. 29, 114, 378
 Gane, Maria 75, 380
 Ganea, Adrian 56, 352
 Garda de Fier 47, 49, 59
 Gavrilescu, Alexandrina
 Gavrilescu, Henrieta dr. 156, 166, 193, 277-278, 328, 404
Gazeta femeii (publicație) 44, 55-56, 58, 62-63, 88, 213, 290, 309, 305, 329, 342
Gazeta femeilor (publicație) 18, 26-28, 37, 45-46, 51, 54, 57-58, 62, 281, 287-288, 292, 308
 Gazie, L. Darie 156
 Gălbinași 429
 Găldău, preot 226
 Găujani, comună 225, 227
 Gârboviceanu, Petre 225
 Geneva 45, 86-87, 202, 232, 272, 330, 367
 Georgescu, Constanța 380, 427, 429
 Georgescu, Elena 378
 Georgescu, Elvira L. 156
 Georgescu, Florica 40, 55, 105, 185-186, 278-280, 288, 329
 Georgescu, Maria 228, 231
 Georgescu, preot 230
 Georgescu, Teohari 78
 Georgescu, Titu 48
 Germania 46-47, 54, 64-65, 69-70, 86, 205, 210, 245, 276-277, 347, 358, 374-377
 Ghelmegeanu, Mihail 60
 Gheorghiu, Arety 37
 Gheorghiu-Dej, Gh. 79, 426-427
 Gheorghiu, Lucreția dr. 227
 Gherescu, Maria g-ral 227
 Gherla 227
 Gherman, Elena 179, 181
 Gherontie, episcop 274
 Ghețu, Angela 227
 Ghițulescu, Marga 263
 Giosanu, Pasana 91, 385
 Gips, Ghizi 378
 Giurgiu 227-228
 Glovatinschi, N. preot 156
 Gluovacov, Ana 426, 430
 Goga, Octavian 41, 47, 59, 351
 Gogulescu, Lucia 227
Graiul femeii (publicație) 26, 46, 58, 61, 89, 332, 338, 340
 Graur, P. 378
 Grădina de copii 226
 Grădinaru, I. 157
 Grădinița de copii „Ilincuța Cantacuzino” 339
 Grău, N. 156
 Grecia 46, 87, 92, 430, 432, 435
 Grece (vezi Grecia) 215
 Grigorescu, H. 274
 Grigoriu, Elisa 278
 Grigorovici, Tatiana 123, 181,
 Groupement des femmes Roumanies (vezi Gruparea Națională a Femeilor Române) 220
 Groza, Mia 430
 Groza, Petru dr. 74-76, 91, 388, 398, 416, 426-427
 Gruia, Silvia 51, 53
 Gruparea Națională a Femeilor Române (Gr.N.F.R.) 25-26, 29, 34, 57, 61, 66

- Gurie, mitropolitul Basarabiei 156
 Gusti, Dimitrie 17, 32, 315, 317, 322
 Gyr, Radu 49
 H
 Hadgimov, D. 156
 Haga 202
 Hainăroșie, d-na 166
 Halipa, Eleonora 156
 Hamangiu, Constantin 38, 185
 Haneș, V.V. 354
 Hasnaș, R. 211
 Hașdeu, Iulia prof. 156
 Hațieganu, Iuliu 404
 Heinen, Armin 49
 Hera, Margareta 111
 Herriot, Eduard 103
 Herșcovici, Andrei 377
 Herter, Lucreția 227
 Hitler, Adolf 69, 86
 Holban, d-na 215
 Holescu 377
 Holman, Adrian 79
 Hongrie (vezi Ungaria) 127
 Horthy, Miklos 46
 Horvat, Elena 348
 Huedin 227
 Hunedoara 50
 Huși 227-228, 254
 I
 Ialomița 170
 Iancovici, Dora 211
 Ianovscaia, Alexandra 157
 Iamandi, Victor 60, 63
 Iași 27, 36, 48, 51, 65, 68, 103, 141, 143, 167, 170, 185, 187, 190, 198, 207, 226, 228, 252, 254, 256, 283-284, 309, 327-328, 341, 356, 366
 Ibaruri, Dolores (vezi și Passionaria) 430
 Ien-Nan, d-na 383-384
 Ilfov 321, 429
 Ilica, Maria 430
 Institutul Central de Asistență Socială de la New York 315
 Institutul Central de Statistică 16
 Institutul Cultural Feminin 51, 61
 Institutul de Fete Române (Odessa) 68
 Institutul de Igienă și Sănătate Publică 316, 319
 Institutul de Surori de Caritate „Regina Elisabeta” 36
 Institutul Social Român (I.S.R.) 32, 232, 315
 Institutul Surorilor de Ocrotire (Cluj) 32
 Institutul Tinerelor Fete 36
 Internaționala Femeilor Socialiste 85
 Internaționala Socialistă 149
 Ioanițescu, D.R. 354
 Ioncu, Z. 156
 Ionescu-Dolj 331
 Ionescu, Eugenia 378
 Ionescu, Maria 429
 Ionescu, Șerban 226
 Ionescu, Victor 376
 Iordănescu-Iași, Valeriu părinte 226
 Iorga, Nicolae 40, 60, 112, 146, 168, 185, 289
 Iosif, Elisa 279
 Irimescu, Lucreția 231
 Isanos, E. dr. d-na 156, 188
 Isăcescu, deputat 275
 Ismail 227-228
 Ispir 226, 231
 Istanbul (vezi Istanbul) 222
 Istanbul 87
 Italia 46, 48, 54, 87, 92, 138, 284

- Iugoslavia 76, 87, 358, 378, 388, 390
- Ivanițchi, Gheorghe 156
- Ivanov, d-na 188
- Ivanov, T. 156
- Izbiceni, comună 170
- î
- Inaltul Comandament Sovietic 71
- J
- Jak, Eva 430
- Japonia 76, 210
- Journal de la Session de l'Assamblee (Geneva) 46
- Jurcă, N. 72
- K
- Kandel, I. 175, 179
- Kercea, Maria 227
- Kibovici, Lolita 420
- Kiseleff, Șoseaua 36
- Kissmann, Leca 178, 228
- Kursk 69
- Kun, Suzi 430
- L
- Lahovary, A. Em. 114
- Lahovary, Ana 231
- Lahovary, Simona 353, 356
- Lascăr, Maria 90
- Lakatoși, Ana 181
- Lang, Natalia 227
- Laos 384
- Laurescu, Maria 156
- Lazăr, Aurel 351
- Leagănul Sfânta Ecaterina (vezi și Creche Sainte Catherine) 35
- Leahu, E. 156
- Lebedev, Cozma 156
- Legiunea „Arhanghelului Mihail” 49
- Lender, Tony deputată în camera germană 85
- Leontieva, d-na 389
- Lesnic, Ev. prof. 156
- Liberalul* (publicație) 403, 406
- Libertatea* (publicație) 419
- Liceul Sanitar „Principele Mircea” 32
- Liga Culturală 275
- Liga Culturală a Femeilor Moldovene din Basarabia 188
- Liga pentru Drepturile și Datoriile Femeii 30, 105, 108, 198
- Liga Națiunilor 201, 252, 279, 313
- Ligues de Bonte 214
- Lipova 36, 170
- Lipșa, Ana 156
- Livezeanu, Elena 77, 378
- Litvinov, Maksim 155
- Londra 65, 87, 282, 315
- Lonea 177
- Lozinschi, A. 156
- Luca, Daria 27
- Luca, Elisabeta 91, 378, 427, 429
- Luca, Vasile 75
- Lumea nouă* (publicație) 43, 50, 64, 123, 196, 326
- Luncaș, Eugenia 376
- Lupeni 124, 129, 177, 181, 420, 426
- Lupu, N. dr. 50, 52-53, 58, 269, 270, 307
- Luția, Rodica 232
- Lyon 103
- M
- M.A.D.O.Sz., (Uniunea Oamenilor Muncii Maghiari din România) 74, 77
- Macarescu, M. 156
- Macrițchi, M. 156

- Madan, A. 156
 „La maison de la femme" (vezi „Casa Femeii") 216, 218
- Manase, Mihaela 77, 378, 389
- Mandrea-Vaslui, Ph. 41, 159
- Mangalia 254, 256
- Maniu, Iuliu 58-59, 71, 73, 143, 166, 187, 307, 315, 404-405
- Manoilescu, Mihail 29, 115
- Manolache, V. 157
- Manole, Ofelia 77, 378, 418, 426-427, 429
- Manu, Esmeralda 225
- Manu, I. 114
- Manuilă, Sabin 32, 317
- Manuilă, Veturia 31-33, 232, 297, 300, 302, 315
- Maramureș 93, 139
- Marcov, G. 156
- Marea Adunarea Națională de la Alba Iulia (1918) 93
- Marea Britanie (vezi Anglia) 371
- Marele Congres al Asociațiilor Feministe de la Constanța 45, 53-54
- Marghita, E. publicistă 211
- Maria, Regina României 231, 274, 356
- Marian, Mia 429
- Marie, reine (vezi Maria, Regina României) 220
- Marinescu, Gheorghe 29, 113
- Marinescu, Meni 354
- Marinescu, N. 377
- Marsilia 86, 202, 251, 256
- Massini, Dora 378, 380
- Mateescu, Eugenia dr. 18-19
- Maurer, Lila 378
- Măinescu-Eisenberg, Elena 170-171
- Mărcuș, Lily 420
- Mănduțianu, Aneta 232
- Mârza, Vasile dr. 374
- Mârzescu, G.C. 141-142
- Mediaș 124
- Mehadia 226
- Mehedinți 50
- Meissner, Elena C. 26-27, 30, 54-55, 82, 84, 97, 100, 105-106, 140-141, 145, 166, 174, 185, 187, 204-205, 254-256, 275-276, 279-280, 282-285, 327, 329, 341
- Melega, Valeria 378
- Melegghi, Const. 156
- Melnic, N. 157
- Metes, Sofia Șt. 166, 227, 296
- Mezin, Paulina 228
- Mezincescu, D. prof. 319
- Mezincescu, Florica 378, 418, 426-427, 429
- Mica înțelegere Feminină (M.I.F.) 87-88
- Micu, Angela 211
- Micu, Ileana 427, 429
- Mihail, Valeria 430
- Mihail, Vanda 296
- Mihailov, Camelia 156
- Mihalache, Ion 52, 269-270, 405
- Mihalcea, Dida 57, 292, 378, 428-429
- Mihalcea, Ecaterina 378
- Mihăilă, Petru 175
- Mihăilescu, Lelia 405
- Mihulin, Sofia 228
- Milano 55, 282, 284
- Millea, Marga 221
- Millea, Aurel 354
- Millian-Minulescu, Claudia 50, 183
- Mileva-Marcovici, Veturia 31, 34, 36, 174
- Mimi, Evdochia 157
- Mincu, Alexandrina 231
- Ministere de l'Instruction 216

- Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale 31, 34
- Mircea, Alexandrina 378
- Miron, I. 156
- Mironescu, Iulia dr. 211
- Mișcarea feministă* (publicație) 193, 197
- Mitilineu, Ion M. 358
- Mititelu, Valeria 430
- Mitropolie 144, 387
- Mizil 165
- Mocanu, Maria 430
- Modrean, I. 354
- Moga, Marioara dr. 96
- Moghioroș, Stella 427, 429
- Moldova 93, 275, 411
- Moldovan, Iuliu 316-317
- Moloh, zeitare antică 384
- Monitorul Oficial* (publicație) 24, 44, 59-60, 66, 356
- Monteoru, d-na 329
- Moroianu, Zina 227
- Moscova 69-70, 74, 86, 91, 415, 428, 434
- Moscovici, Carola 378
- Moșoiu, Traian 352
- Muhanov, E. 156
- Mussolini, Benito 55-56, 210, 252, 282, 284, 289
- Munteanu-Șepf, d-na 191
- Muntenia 68-69, 93, 366
- Mureșanu, Lucia 228
- Mureșanu, Lucreția 420
- Musată, Eugenia 227
- Muller, Catherina B. 62
- N
- Nagacevscaia, M. 156
- Naida, d-ra. 279
- Nasta, Lucia 232
- Nazarie 227
- Nădejde, Lila 378
- Nădejde, Sofia 50-51
- Neamț 356
- Negreanu, Marieta 430
- Negrești 31
- Negreștii din Vaslui, comună 170-171
- Negruzzi, Ella 26, 30, 38, 40-41, 45, 52-53, 71, 78, 105-107, 173, 183, 185-186, 255, 269, 275, 277, 288, 308, 328, 341, 386, 400, 404-405, 415
- Negulescu, Ștefan 225
- Neicu, Dumitra 426
- Neuchâtel 259
- New York 315
- Nichifor, Gh. prof. 226
- Nicolaidi, d-na 215
- Nicolau, C. d-na 328
- Nicolescu, Nicoleta 49
- Niculescu, Medeea dr. 75, 183, 378-380
- Niloș, Ilona 426-427, 429
- Nistru 154-156
- Nitză, Florica 156
- Nuno, Lucas 430
- Nybe 403
- O
- Oană, Lucia 228
- Odessa 68
- Oficii Municipale de Ocrotire 322
- Olanda 76, 92, 388, 390, 420
- Olosig, localitate 349
- Olteanu, Zoe 50, 248
- Oltenia 40, 93, 105, 184, 366
- Onciul, Dimitrie 225
- Opinia* (publicație) 283
- Oradea 55, 56, 165, 227, 348-352, 357, 411
- Organizația Națiunilor Unite (O.N.U.) 387
- Orghidan, El. Th. d-na 359
- Orghidan, Eugenia 231
- Orfelinatul de Fete „Radu Vodă” 172

- Orfelinatul de Băieți „Dr. Zigura” 173
- Orfelinatul „R.F.R.” din Transilvania (vezi Orfelinatul Uniunii Femeilor Române - Brașov) 349
- Organisation des Fonctionnaires Resistants 376
- Organisation du Travail en Roumanie 297
- Ornștein, Ernestina 378
- Oromulo, Margo 227
- Orșova 226
- Osicea de Sus, comună 170
- Oteteleșanu, d-na 231
- Oxford ' 347
- P
- Pactul înțelegerii Balcanice 87
- Pallada, Verghi 28
- Panaitescu, d-na 192
- Pantelimon dr. 170
- Papadat-Bengescu, Hortensia 255, 385
- Papp, Tina dr. 227
- Paraschivescu, E. 156
- Paris 48, 76, 83, 90, 91, 198, 202, 210, 315, 347, 374-377, 381, 383, 389, 392, 400, 415, 428,
- Parlamentul Român 79, 137, 145, 161, 186, 197, 296, 336, 387, 397
- Partenie, preot 226
- Partenie, Lucia dr. 90, 377
- Partidul Comunist Român (P.C.R.) 48, 70-77, 79-81, 90-92, 372, 408, 415
- Partidul Comunist din România 373
- Partidul Iunianist 275
- Partidul Muncitoresc Român 424
- Partidul Național Agrar 41
- Partidul Național Creștin 47, 58, 294
- Partidul Național Liberal (P.N.L.) 31, 42, 47, 58-59, 70-72, 76, 79, 406, 415
- Partidul Național-Tărănesc (P.N.Ț.) 27, 30, 42, 47-48, 50-52, 58-59, 70-72, 76, 78-79, 106-107, 159, 191, 269-270, 294, 307-308, 386, 400-401, 404
- Partidul Poporului 42
- Partidul Socialist din România (C. Popovici) 49
- Partidul Social Democrat Independent (Titel Petrescu) 79
- Partidul Social Democrat din România (P.S.D.R.) 28, 58, 72, 123, 128, 178-179, 295, 419, 422, 424
- Partidul Socialist Unitar 48
- Partidul Total pentru țară 47, 49
- Pascalovici, col. 156
- Pașcanu, M. 157
- Pașcotă, D. 375
- Pauker, Ana 74-75, 80, 91, 378, 380, 384, 389, 400-401, 426-427, 429, 434
- Paul, Alma av. (Partidul Georgist) 275
- Paximade-Ghelmegeanu, Margareta 26, 30, 42, 45, 52, 60, 105, 108, 173, 186-187, 269, 328
- Pălăian, Salomea 429
- Păltinești, comună 426
- Păsculescu, Elena 378, 380
- Păstrăv, Elena 416
- Pătrașcu, Milița 50
- Pătrăngenaru, T. 375
- Pătrășcanu, Elena dr. 378, 380
- Pârvulescu, C. 74
- Pella, V.V. 331
- Pelivan, d-na 190

- Pereteatcovici, d-na 188
 Petrescu, Ana 170
 Petrescu, B. 211
 Petrescu-Dâmbovița, Sofia 170
 Petrescu, Elena 156
 Petrescu, Titel C. 58, 79, 273, 278, 295
 Petrila 124, 177
 Petrova, Nina 384
 Petroșani 124, 128, 177, 299
 Piatra Mare 363
 Piatra Neamț 226-227, 253, 356
 Pillat, Maria 31
 Pitești 357-358
 Ploiești 26, 72, 165, 181, 227, 296, 309, 332, 340, 420
 Poenaru, Massinca 347
 Poiligkeit 202
 Polonia 88
 Pomezueu, localitate 352
 Pompei, Dimitrie 185
 Pop, Gh. 50
 Pop, Maria M. 37, 40, 62, 96, 105, 108, 170-171, 184-186, 255, 258, 275, 278, 327, 341-342, 430
 Pop, Melania 175, 180
 Pop, Valer 40-41, 158, 185-186
 Popa, Tara 156
 Popescu, Ana 296
 Popescu, Elena 275
 Popescu, Elvira 90
 Popescu, Irina 227
 Popescu, Lelia 231
 Popescu, Liudmila 156
 Popescu, Năstase 375
 Popescu, Stelian 166-167
 Popescu, Teodor 226
 Popescu-Tudor 226, 231
 Popescu, Victor preot 227
 Popescu Zuchel, M. 156
 Popov, d-na 188
 Popova, Nina 430
 Popovici, Elly 227
 Popovici, Eugenia 227
 Popovici, Maria I. 356
 Popovici, Natalia (Natașa), dr. 20, 232, 244
 Popoviciu, Nicolae episcop 351
 Portugalia 16, 46
 Postolache, A. 156
 Potoceanu, Maria 227
 Potop, Isabela 91, 378, 380, 430
 Pozimschi, A. 157
 Praga 88, 91, 203, 251, 415, 434
 Prahova 356
 Predoiu, Malvina 430
 Pricu, Ion 96
 Primăria Capitalei 34
 Procopie-Dumitrescu, Alexandru 320-321
 Profiriu, Bălășica 227
 Puești din Tutova, comună 170
- R
- Rabinovici, Irina 374
 Raiciu, Ștefania d-na 75, 378, 380
 Rajvint din Hotin, comună 170
 Ralea, Ioana 378, 389
 Ralea, Mihail 53, 60, 64
 Ratcu, d-na 188
 Răceanu, Ileana 429
 Rădăceanu, Eugenia 72-74, 77, 80, 123, 389, 401, 418, 422, 425-429
 Rădăceanu, Lolly (vezi Lilly) 180-181
 Rădăceanu, Lothar (vezi Lotar) 175, 180, 194, 426-427
 Rădescu, Nicolae 74
 Râianu, Jana 420
 Râmnicu-Vâlcea 332, 340
 Republica Moldovenească 189

- Resortul feminin al C.C. al P.C.R. 73, 77
- Reșița 72, 124, 129, 175, 177, 179, 181, 363, 420
- Reuniunea Femeilor Române 56, 154, 274-275, 351-352
- Reuniunea Universală pentru Pace (R.U.P.) 53
- Reuss-Ianculescu, Eugenia de 30, 105, 108, 198, 328
- Revățeanu, d-l 275
- Revista Femeilor Române* (publicație) 333
- Rezistența Franceză 90, 377
- Rio Grande del Norte (Mexic) 171
- Ripan, Raluca 77, 429
- Roma 48, 198, 202, 252, 289
- Roman 48, 227
- România 15-16, 18-19, 22-24, 31, 33, 43, 45, 47-48, 53, 55, 61-63, 65, 69-70, 78-79, 81-88, 90-93, 129, 143, 149, 154, 183, 201, 210, 229, 232, 247, 252, 272, 282-283, 290, 312, 320, 323, 330-332, 335, 341, 351, 369, 370, 372, 375, 388-389, 397, 413-416, 418, 423, 428, 431, 434-435
- România* (publicație) 63
- România liberă* (publicație) 70
- România Mare 93, 184, 207, 253, 289
- Rome (vezi Roma) 215
- Romniceanu, Gr. Elena 21, 84, 101, 104, 202, 255
- Roosvelt, d-na 369-370
- Rosetti, Maria 77, 80, 385, 401, 418, 426-427, 429, 433-434
- Roșca, Gheorghe 157
- Roșca, Gh., preot 156
- Roșiorii de Vede 227
- Rotaru, N. 156
- Rotoride, Olga 225
- Roumanie (vezi România) 215, 297-298
- La Roumanie Libre* (publicație) 376
- Roventța, preot 226
- Rozopol, Pen d-na 378, 380
- Rudenco, Ștefan 157
- Rusia 65, 136, 154-155
- Rusia Sovietică 65, 67, 69, 155, 233
- S
- Sadoveanu, Isabela 53, 288
- Sadoveanu, Mihail 185, 427
- Sadoveanu, Valeria 429
- Salina, Ec. 156
- Sand, Rene dr. 220
- Sandor, D. 159
- Sanielevici, Elisabeta 378
- Sanielevici, Ritta 380, 430
- Sassu, Cornelia 227
- Satmary, Hortensia (Ortansa) 26, 30, 34, 37, 40, 42, 45, 55, 105, 107, 173, 183, 185-186, 269, 288, 328
- Satu Mare 124, 129, 177, 332, 340
- Sava, Maria 430
- Savin 226, 231
- Sănătescu, Constantin 74
- Săvulescu, Alice dr. 378
- Săvulescu, Aneta 228
- Sârbu, Maria 378, 380, 418, 430
- Scânteia* (publicație) 71, 73, 75-78, 80, 91-92, 373, 380, 382, 430
- Schildkraute, Ella 329
- Schober, cancelarul Austriei 84
- Scurtu, Ion 225
- Sebeș 226
- Secția de studii feminine a Institutului Social Român 20, 33, 232, 316

- Secția Feminină a Blocului pentru Apărarea Libertăților Democratice 50, 246, 248
- Secția Feminină F.I.D.A.C. 88-89
- Secția Feminină a Partidului Național Liberal 71
- Secția Feminină a Partidului Național Țărănesc 51-52, 71, 78, 415
- Secția Tineretului Feminin a A.E.C.P.F.R. 56, 291-292
- Sedan 377
- Seicărescu, Lucia 227
- Seliște 226
- Sena 384
- Senat 40-41, 44, 60, 146, 158, 313, 334-335, 341-342
- Sencovici, Elisabeta 430
- Serbarea Comemorării (vezi La Fete du Souvenir) 88
- Serbov, V. 156
- Serviciul de Asistență a Delincvenților Minori 320
- Sescioreanu, d-l 321
- Sfatul Mamelor din Colentina 339
- Sfatul Țării de la Chișinău 189
- Sfințescu, Duiliu 49
- Sibiu 65, 68, 78, 93, 124, 129, 165, 180, 226-227, 254, 366, 420
- Sidorovici, Alexandra 77, 80, 92, 378, 426-429
- Sieneschi, D. 156
- Silistra 254, 256
- Siminel, Gh. 157
- Siminel, Iulia 156, 166, 190, 227
- Simion, Aurică 65
- Simionescu, Constanța 105
- Simionescu, Evdochia 105
- Simionovici, Ana 156
- Sinculescu, dr. 374
- Slama, av. 295
- Slatina 227, 254
- Slivici, Natalie 359
- Slobozia 170
- Small, d-ra 369
- Smod, d-na 188
- Societatea „ASTRA” 275, 349
- Societatea „Basarabeanul” 193
- Societatea „Leagănul Sf. Ecaterina” (vezi Leagănul „Sf. Ecaterina”) 35
- Societatea Națiunilor (Geneva) 21, 44-45, 48, 51, 52, 57, 82-84, 86, 88-89, 272, 309, 347, 369
- Societatea Națională de Crucea Roșie (S.N.C.R.) 67-68, 154, 192, 360-361
- Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române (S.O.N.F.R.) 35-36, 61, 66-68, 77, 154, 190, 225-231, 255
- Societatea de Patronaj 67
- Societatea „Principele Mircea” 192
- Societatea suedeză „Salvați copiii” 410
- Societatea „Țesătoarea” 36
- Societe „La Tisseuse” (vezi Asociația „Țesătoarea”) 220
- Societe Orthodoxe Nationales des Femmes Roumaines (vezi S.O.N.F.R.) 220
- Socrate 206
- Solomon, Marta 429
- Solomon, rege 385
- Sorbona 22, 347
- Soriano, Alzira din Lages 171
- Soru, I. 377
- Soru, Rose 376
- Spania 47, 278, 415, 432, 435
- Spitalul Eforiei 319
- Spitalul „Noua Maternitate” 164
- Stafiescu, dna. 378
- Stahl, Henry 32, 317
- Stahovschi, N. 156

- Staiman, Ionel 375
 Stalin, Iosif Visarionovici 78, 81
 Stalingrad 69
 Statele Unite ale Americii
 (S.U.A.) 31-32, 87, 92, 315, 371
 Stângaciu, Elena 30, 111
 Steierdorf-Anina 177
 Stinghe, Lucia 296
 Strauschi, Elisabeta 430
 Stroescu, d-na 188
 Stoenov, Olga Pia 279
 Stockholm 91, 215, 435
 Stoia, Dorina 430
 Stoia, Elena 73, 75, 77, 378
 Stoianov, I. 156
 Stoixa, Lucia dr. 227
 Stuart, d-na 188
 Sturdza, Maria 227
 Sucevan, V. dr. 156
 Suedia 358
 Sulina 227-228
 Suphanuvang, prințesa Laosului
 384
 Szabo, Etelka 429
 Szekely, Francisca 427, 429
 Szuszer, E. 175, 179, 181
 S
 Șai, Elena 430
 Școala de Auxiliare Sociale 34,
 69
 Școala Centrală de Fete „Elena
 Doamna” 290
 Școala de Educatoare și Pueri-
 cultură „Pia Brătianu” 32-33
 Școala Eparhială de Fete din
 Chișinău 189, 192
 Școala de Gospodărie 256
 Școala Horticolă pentru Tinerele
 Fete 36
 Școala Mamelor 339
 Școala de Menaj din Timișoara
 356
 Școala de Meserii din Izvoru de
 Sus - Argeș 357
 Școala de Secretare 36
 Școala Superioară de Asistență
 Socială „Principesa Ileana” 32,
 315
 Șerban, Cristina 378, 380
 Șermaru, Florica 378
 Șeulescu, Elena M. 230
 Ștefan, Nicolae 275
 Ștefănescu, Elena 227
 T
 Tașcă, G. 29, 57, 112, 230, 294
 Tătărescu, Gheorghe 47, 59, 71,
 74
 Tăutu, Maria 429
 Târgoviște 227
 Târgu-Jiu 36
 Târgu Mureș 49, 227
 Teclu, Tatiana 427, 429
 Tecuci 227, 426
 Tei, cartier 19, 32-33, 235,
 237-238, 240-241, 244, 315,
 318-319
 Teodorescu, Ana 228
 Teodorescu, Anibal prof. 29, 115
 Teodosie, arhimandrit 156
 Thälmann, Ernst 211
 Thibert, M. 33, 301
 Thomas, Albert 219
 Timișoara 36, 48, 55, 65, 68, 72,
 93, 170, 254, 366, 420
Timpul (publicație) 89, 370
 Tirana 434
 Tisa 349
 Titulescu, Nicolae 53
 Tocan, I. Preot 156
 Toma, Ana 378, 380
 Toma, Sidy 429
 Tomescu, Petre 66-67
 Topa, dr. 113
 Topescu, Mercedes d-na 227

- Tordășanu, Eugenia 228
 Torneanu, Veturia 376
 Traian, împărat roman 167, 285
 Trancu-Iași, Gr. 37, 39-41, 44, 53, 115, 139, 143, 186
 Trandafir, Lucia 49
 Transilvania (vezi Ardeal) 25, 38, 55, 139, 170, 184, 349-350, 360
 Transnistria 68
 Tratatul Molotov-Ribbentrop 65
 Tratatul de la Trianon 165-166
 Tratatul de la Versailles 46
Tribuna Femeii (publicație) 122
 Tribunalul Ilfov 315
 Tribunalul de minori Ilfov 321
 Troyes (Franța) 374
 Tudor, Elena 420
 Tudor, Genoveva 420
 Tudor, Speranța 188
 Tudorache, Elena 429
 Tudui, Maria 157
 Tulcea 245, 256
 Turcia 87-88, 432
 Turda 36, 170, 225
 Turnu Severin 51, 227
 Ț
 Țenescu, Olimpia 426-427, 429
 Țintă, Viorica 156
 Țiulescu, Maria 211
 Țoni, Elena 156
 Țurcanu, Alexandru 157
 Țurcanu, d-na 188
 U
 Ucraina 68
 Ungaria 46, 76, 85, 284, 388, 390
 Union Balcanique 213
 Union Economique 126-127, 130
 Union Intellectuelle Roumaine 215, 220
 Union Interdouaniere 130
 Uniunea Femeilor Antifasciste din România (U.F.A.R.) 74-75, 77, 90-91, 378, 382, 391-393, 409-412
 Uniunea Femeilor Democrate din România (U.F.D.R.) 80-81, 92, 423, 426-427, 429
 Uniunea Femeilor Muncitoare din România (U.F.M.R.) 51, 72, 123, 153, 419, 422
 Uniunea Femeilor Române (U.F.R.) 15, 30, 39, 51, 93, 99, 133, 186-187, 255, 279, 341
 Uniunea Femeilor Române din România Mare 27, 93, 288
 Uniunea Generală a Funcționarilor 273
 Uniunea Patrioților 70, 74
 Uniunea pentru Societatea Națiunilor 52, 272
 Uniunea Sovietică (vezi și U.R.S.S.) 86, 210, 378, 436
 Uniunea Tineretului Socialist 419
 Universitatea „John Hopkins” 32, 315
Universul (publicație) 28, 30, 56, 66, 111-112, 165, 167, 285
 Urlici, Ana 227
 Ursa din Romanișii Olteniei, comună 170
 U.R.S.S. (vezi și Uniunea Sovietică) 74, 76, 91, 390, 424, 428, 432, 436
 V
 Valea Jiului 72, 175-177, 179, 181, 420
 Vaschide, Elena 90, 375-376
 Vaschide, Nicolae 90, 376
 Vasilenko, Elena 420
 Vasilescu-Karpen, Ana 231
 Vasilescu, Anca 378, 380
 Vasilescu, Valjean 115, 231

- Vaslui 170, 227-228, 254, 356
Vass, Ghizela 73, 421, 429
Vass, Olga 430
Văcărescu, Elena 45-46, 83-84, 90, 288, 376
Văcărești 320
Veazemschi, principesa 188
Vechiul Regat 38, 94, 103, 133, 145, 159, 167, 184-186, 189, 206
Ventura, Maria 90
Vidrașcu, Emilia 430
Vidrighin, Alexandrina 170
Viena 83-85, 178, 202, 251, 315, 357-358
Vintilescu, Eleonora 156
Vișan, Maria 430
Vișia Cluj 426
Vladioni, Maria 429
Vlașca 225
Vlădescu, Maria 90
Vlădescu-Răcoasa, Margareta d-na 232, 375
Vlădescu-Răcoasa, prof. dr. 375
Voiculescu, Zefira 166, 174, 231
Voinescu, Alice 22, 31-32, 55, 288, 347
Voitec, d-na 378
Voitec, Ștefan 427
Voropai, Taliana 156
Vuia, Traian 90
Vulcan 177
Vulcan, Iosif (monument) 349, 351
Vulcănescu, Mircea 32, 226, 317
Vulpe, d-l 275
W
Washington 89, 369
Weissman, Erna 175, 179, 181
X
Xenopol, Adela 255
Z
Zabrovski, Luiza 171
Zaharescu, M. 156
Zamăneagră, E. 156
Zăbala din Putna, comună 170
Zeana, Olimpia 49
Zencenco, A. 156
Ziarul nostru (publicație) 26-27, 29, 36-46, 82-83, 86-87, 116, 134, 139, 144-145, 159, 168, 204, 207, 224, 255, 257-258, 268
Ziua Internațională a Femeii 91
Ziua Mamei 226, 352
Zoran, Augustin 430
Zotta, L. 156
Zotti, d-na 188

**în aceeași colecție
au apărut:**

- Mary Lyndon Shanley, Uma Narayan - *Reconstrucția teoriei politice. Eseuri feministe*
- Gloria Steinem - *Revoluția interioară. Cartea respectului de sine*
- Andreea Dworkin - *Războiul împotriva tăcerii*
- Moira Gatens - *Feminism și filosofie. Perspective asupra diferenței și egalității*
- Mihaela Miroiu - *Convenio. Despre natură, femei și morală*
- Otilia Dragomir, Mihaela Miroiu (ed.) - *Lexicon feminist*
- Adina Brădeanu, Otilia Dragomir (coord.), Daniela Roventța-Frumușani, Romina Surugiu - *Femei, cuvinte și imagini. Perspective feministe*
- Laura Grunberg - *(R)evoluții în sociologia feministă. Repere teoretice, contexte românești*
- Maria Bucur, Mihaela Miroiu (ed.) - *Patriarhat și emancipare în istoria gândirii politice românești*
- Ștefania Mihăilescu - *Din istoria feminismului românesc. Antologie de texte (1838-1929)*
- Valentina Marinescu - *Muncile casnice în satul românesc actual. Studii de caz*
- Doina-Olga Ștefănescu - *Dilema de gen a educației*
- Vladimir Pasti - *Ultima inegalitate. Relațiile de gen în România*
- Susan Gal, Gail Kligman - *Politicile de gen în perioada postsocialistă. Un eseu istoric contemporan*
- Rita Mae Kelly, Jane H. Bayes, Mary E. Hawkesworth, Brigitte Young (editoare) - *Gen, globalizare și democratizare*
- Mihaela Miroiu - *Drumul către autonomie. Teorii politice feministe*
- Maria Bucur - *Eugenie și modernizare în România interbelică*
- Cristina Ștefan - *Familia monoparentală. O abordare politică*
- Oana Băluță (editoare) - *Gen și putere. Partea leului în politica românească*
- Ștefania Mihăilescu - *Din istoria feminismului românesc. Studiu și antologie de texte (1929-1948)*

www.polirom.ro

Redactor: Cătălina Popovici

Coperta: Radu Răileanu

Tehnoredactor: Alexandru Popovici

Bun de tipar: octombrie 2006. Apărut: 2006

Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iași, Tel. & Fax (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;

(0232)21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro

București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,

O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174

Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tipografia S.C. PRINT MULTICOLOR S.R.L. Iași

str. Bucium nr. 34, Iași, 700265

tel. 0232-211225, 236388, fax. 0232-211252

